

યશોદય પ્રકાશન-૧

ૐ નમઃ

ન્યાયાચાર્ય, ન્યાયવિશારદ મહામહોપાધ્યાય
શ્રીમદ્ યશોવિજયજી મણિવર વિશયિત

ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ

[પ્રથમ વિભાગ]

[ચોવીસીઓ, વીસી, જશવિલાસ, ૧૨૫, ૧૫૦, ૩૫૦
ગાથાનાં સ્તવનો, સાધુવંદના, સ્તોત્રાચ, શતક, સંવાદ,
ગીતા, હરિયાળી, ચેતના, સાધુવંદનો, ગદ્ય વગેરે]

—: ગુજરાત વિશ્વવિદ્યાલય

પૂજ્યપાદ, પરમશાસન પ્રભાવક, સુવિશાળગચ્છાધિપતિ

વ્યાખ્યાનવાચક્યતિ આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્

વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ

પ્રકાશક :

યશોદય પ્રકાશન

જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

C/o મોતિશા લાલબાગ,

જૈન ઉપાશ્રય,

L/212, પાંજરાપોળ લેન,

ભૂલેશ્વર, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.

દ્વિતીય આવૃત્તિ

નકલ ૧,૦૦૦

વિ સં. ૨૦૪૩, જેઠ સુદ-૧૦

તા ૭-૬-૧૯૮૭ રવિવાર

મુબઈ,

૨૯૫૫૬૨/

VAS-G

: પ્રાપ્તિ સ્થાનો :

જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

C/o. મોતિશા લાલબાગ,

જૈન ઉપાશ્રય,

L/212, પાંજરાપોળ લેન,

ભૂલેશ્વર, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૪.

સેવંતીલાલ વી. જૈન

૨૦, મહાજનગલી, ઝવેરી બજાર,

૧ લે માળે, મુબઈ-૪૦૦ ૦૦૨.

સરસ્વતી પુસ્તકાલય

રતનપોળ હાથીખાના,

અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧.

સોમચંદ શ્રી. શાહ

જીવન નિર્વાસ સામે, નગરી રોડ,

ગુલીતલા (સોરઠી),

પીત ૩૬૪ ૨૭૦.

: મુદ્રણ સહાય :

અશોકકુમાર કેશવલાલ શાહ

૨૦૪, કુદન એપાર્ટમેન્ટ,

સુભાષચોક ગોપીપુરા, સુરત-૨.

ફોન : ૫૧૦૫૧

મુદ્રક : અશોકકુમાર મગનલાલ મિસ્ત્રી,

ઉપા પ્રિન્ટરી, હરીપુરા, ઠાંસડીવાડ, સુરત.

મૂલ્ય :

રૂ. ૨૫

આભ્યાન વાચસ્પતિ સુવિદ્યાન ગણદિપતિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ
અમિદ વિજય રામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજા

પ્રકાશકની વાત ...

ન્યાયાચાર્ય, ન્યાયવિશારદ, મહામહોપાધ્યાય શ્રી યશો-
 વિજયજી મહારાજના પુણ્ય નામથી જૈનજગતમાં ભાગ્યે જ
 કોઈ અપરિચિત હશે. પરમાત્મા શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં
 અદ્યાપિ પર્યંત થઈ ગયેલા અનેક મહાન જ્યોતિર્ધરોમાં આ
 મહાપુરુષ પણ અતિ મહત્ત્વનું સ્થાન ધરાવે છે. પૂર્વના શ્રુત-
 કેવલી ભગવંતોની ઝાંખી કરાવે તેવું તેમનું જ્ઞાન હતું.
 સસ્વતીનું તેમને વરદાન હતું. તીવ્ર ક્ષયોપશમના બળે, ઘુંટી
 ઘુંટીને આત્મસાત્ બનાવેલા શ્રી જિનાગમેના ઊડામાં ઊડા
 રહસ્યોને જોઓશ્રીએ બાલભોગ્ય-વિક્રદ્ભોગ્ય અને અતિવિક્રદ્-
 ભોગ્ય પ્રાકૃત, સંસ્કૃત તેમજ ગુર્જરગિરામાં નાના-મોટા અનેક
 ગ્રંથો રૂપે અંકિત કરી એક વિપુલ સાહિત્યની શ્રી જૈનસંઘને
 ભેટ ધરી છે. શ્રી જૈનસંઘનો એ એક એવો અમૂલ્ય ખજાનો
 છે કે જેનાથી શ્રી સંઘ આજે પણ ગૌરવ અનુભવે છે.
 તેઓશ્રીના વચનો સમસ્ત શ્રી જૈનસંઘમાં ટંકશાળી મનાય છે.
 સમર્થ જૈનેતર વિક્રાનોને પણ એ મહાપુરુષના ગ્રંથોના
 રહસ્યને ઉકેલવા અથાગ, પરિશ્રમ ઊઠાવવો પડે છે અને ત્યારે
 એ સમર્થ મહાપુરુષની પ્રકાંડ વિક્રતા પ્રત્યે તેમનાં મસ્તક
 બહુમાનથી ઝૂકી પડે છે. એ મહાપુરુષનું રચેલું સંપૂર્ણ
 સાહિત્ય તો આજે ઉપલબ્ધ નથી અને જેટલું ઉપલબ્ધ છે
 તેટલું સંપૂર્ણ પ્રગટ થઈ ચૂક્યું છે એમ પણ કહી શકાય
 તેમ નથી. વળી જે પ્રગટ થઈ ગયું છે તે પણ હાલ અપ્રાપ્ય
 બનતું બંધ છે. એવા સંયોગોમાં એ અમૂલ્ય સાહિત્યને

પ્રયત્નપૂર્વક જીવંત રાખવું એ આપણા સૌની પવિત્ર ફરજ બની જાય છે. એ પુણ્ય પુરુષના સ્વર્ગવાસની ત્રિશત્પદી સાંપ્રત વર્ષમાં પૂર્ણ થાય છે એ પ્રસંગની પાવન સ્મૃતિમાં તેઓશ્રીની અતિઅર્થગંભીર ભાવવાહી ગુર્જર કૃતિઓના આ સંગ્રહને પુનર્મુદ્રિત કરવાનો ધન્ય અવસર અમને પ્રાપ્ત થયો છે એ અમારું પરમ સૌભાગ્ય છે.

સકલાગમરહસ્યવેદી પરમ ગીતાર્થ સ્વ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજના પદ્મલંકાર સિદ્ધાંતમહોદધિ કર્મસાહિત્ય સુનિપુણમતિ સચ્ચારિત્રચૂડામણિ સ્વ. પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજના પદ્મપ્રદ્યોતક-પંચોતેર વર્ષના સુદીર્ઘ સંઘમપર્યાય અને બાવન વર્ષના દીર્ઘ સૂરિપદ પર્યાયના ધારક, બાણું વર્ષની બુઝર્ગ વયે પણ અહર્નિશ શાસનસેવામાં રક્ત પરમ સિદ્ધાંતનિષ્ઠ પરમશાસનપ્રભાવક તપાગચ્છાલંકાર સુવિશાલ-ગચ્છાધિપતિ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ પૂ. આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ પોતાના વિશાળ સમુદાય સાથે વિ. સં. ૨૦૪૨ના આતુર્ભાસ અર્થે શેઠ મોતીશા લાલબાગ જૈન ઉપાશ્રયે પધાર્યા. શાસનપ્રભાવનાના અનેકવિધ પ્રસંગોથી ભરપૂર એ ઐતિહાસિક આતુર્ભાસ પૂર્ણ થયું ત્યારે વિ. સં. ૨૦૪૩ના મંગલ સંવત્સરનો પ્રારંભ થઈ ચૂક્યો હતો. મહાત્માઓના શ્રીમુખેથી જ્યારે અમને જાણવા મળ્યું કે શ્રી જૈનશાસનના મહાન્ જ્યોતિર્ધર મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્દેવશીવિજયજી મહારાજના સ્વર્ગવાસનું આ ત્રિશત્પદી વર્ષગ્યાલી રહ્યું છે ત્યારે અમને એ પૂજ્યોની જ શુભ

પ્રેરણાથી આ મહાન્ પ્રસંગની પુણ્ય સ્મૃતિમાં કોઈક શુભ કાર્ય કરવાનો મનોરથ બન્યો અને તેમાંથી જ આ 'શ્રી શુભ' જૈન સાહિત્ય સંગ્રહ' નામના અંથરતનને પુનર્મુદ્રિત કરીને પ્રકાશિત કરવાની ભાવના જન્મી. પૂ. ગચ્છાધિપતિ-શ્રીજીના અનુમોદન અને શુભાશીર્વાદ અમને પ્રાપ્ત થયા.

પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રીજીના પદ્ધર પ્રશાંતમૂર્તિ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી વિજયમહોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજની શુભ પ્રેરણાથી, નાના-મોટાં અનેક શુભ કાર્યોમાં પ્રગટ તેમજ ગુપ્તપણે લાભ લઈ રહેલા લીંબાદ્રા નિવાસી શ્રી મંગળદાસ માનચંદલાઈએ પોતાના સંસારી લઘુ બંધુ પૂ. સુનિરાજશ્રી વિનયચંદ્રવિજયજી મહારાજ કે-જેઓશ્રી હાલ પરમ પૂ. ગચ્છાધિપતિશ્રીની શુભ નિશ્રામાં પૂ. ગચ્છાધિપતિજીના શિષ્ય-રત્ન પૂ. આચાર્યદેવ શ્રી વિજયનરરત્નસૂરીશ્વરજી મળ્યા શિષ્ય તરીકે સુંદર સંયમ જીવનનું પાલન કરી રહ્યા છે-તેમના સંયમ જીવનની અનુમોદનાથે, આ ઉત્તમ પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ આર્થિક લાભ લેવાની પોતાની શુભ ભાવના પૂ. ગચ્છાધિપતિજી પાસે વ્યક્ત કરતાં પૂજ્યશ્રીજીની સૂચનાથી અમે તેમની તે વાતનો સહર્ષ સ્વીકાર કર્યો. આ રીતે આ પ્રકાશન અંગેનો આર્થિક પ્રશ્ન બહુ સહેલાઈથી ઉકલી ગયો.

આ પુસ્તકનું સંપાદન પૂજ્ય ગચ્છાધિપતિશ્રીજીની આજ્ઞાથી તેઓશ્રીજીના તપસ્વી શિષ્યરત્ન પૂ. સુનિરાજશ્રી શુભયશવિજયજી મહારાજના વિદ્વાન શિષ્યરત્ન પૂજ્ય સુનિરાજશ્રી કીર્તિયશવિજયજી મહારાજે સારી રીતે કરી આપીને અમારા ઉપર મહાન્ અનુગ્રહ કર્યો છે.

વળી, આ પ્રકાશનની પ્રીન્ટીંગથી માંડીને છેવટ સુધીની તમામ જવાબદારી સુરતનિવાસી પરમ સાધર્મિકબંધુ શ્રી અશોકભાઈ કે. શાહે ભારે ઉત્સાહપૂર્વક સંભાળી લઈને અમને અમૂલ્ય સહકાર આપ્યો છે તે બદલ અમે તેમના આભારી છીએ.

પ્રાન્તે આ પુસ્તકમાં પ્રેસદોષ, દ્રષ્ટિદોષ કે મતિમંદતાથી જે કંઈ ત્રુટિઓ રહી જવા પામી હોય તેની ક્ષમા યાચી આ પ્રકાશનમાં પ્રગટ કરાએલાં પૂ. મહામહોપાધ્યાયજીના શુજ્જગિરામદ્વ લગવદ્ભક્તિના રસથાળનું અમીપાન કરી સૌ ભવ્યાત્માઓ લગવદ્ભક્તિમાં એકતાન બની પોતાના આત્માના લગવત્ સ્વરૂપને પ્રગટાવવા સમર્થ બને એવી શુભેચ્છા વ્યક્ત કરી વિરમીએ છીએ.

શેઠ મોતીશા લાલબાગ જૈન ઉપાશ્રય,
૨૧૨-L, પાબરપોળ લેન,
બૂલેશ્વર, મુંબઈ-૪.
વેશાખ વદી ૧૧, શનિવાર,
તા. ૨૩-૫-૧૯૮૭.

પ્રકાશક :
જિનશાસન રક્ષા સમિતિ

સુકૃતના સહભાગીનું સાભાર અનુભોદન

પરમ પૂજ્ય પરમશાસનપ્રભાવક સુવિશાલગચ્છાધિ-
પતિ વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયરામચન્દ્ર-
સૂરીશ્વરજી મહારાજાની તારક નિશ્રામાં જેઓશ્રી હાલ સંયમ
જીવનની સુંદર આરાધના કરી રહ્યા છે તે (પોતાના કુળદીપક)
પૂ. સુનિરાજ શ્રી વિનયચન્દ્ર વિજયજી મહારાજના સંયમ
જીવનની અનુભોદનાથે પ્રસ્તુત પ્રકાશનનો સંપૂર્ણ આર્થિક
લાભ લેનાર લીંબાદ્રાનિવાસી (હાલ-મુંબઈ) સ્વ. શ્રી માનચંદ
દીપચંદ પરિવારના માનવંતા સભ્યો—

સ્વ. શ્રી રતીલાલ માનચંદ

શ્રી મંગળદાસ માનચંદ

શ્રી અમૃતકાલ માનચંદ

શ્રી સેવંતીલાલ માનચંદ

શ્રી લોગીલાલ માનચંદ

શ્રી સુરેશચંદ્ર માનચંદનો તથા

અ.સૌ. આનંદીબેન મંગળદાસ અને સુપુત્રો

શ્રી રમેશચંદ્ર મંગળદાસ

શ્રી લાલભાઈ મંગળદાસ

તથા શ્રી રાજેન્દ્રકુમાર મંગળદાસનો

આ તકે અમે હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ. પૂ. ગચ્છાધિ-
પતિશ્રીજીના પુણ્ય માર્ગદર્શનને ઝીલી પૂ. મહામહોપાધ્યાયશ્રીજીની
પુણ્ય સ્મૃતિની આ સુંદર તક ઝડપીને તેઓશ્રી પરમ સુકૃતના
સહભાગી બન્યા છે.

લઘુવિધ્યામાં પણ તેઓ આવાં અનેક સુકૃતનાં કાર્યોમાં
પોતાની લક્ષ્મીનો સફળ્ય કરી ઉત્તરોત્તર આત્મલક્ષ્મીના સ્વામી
બને, એ જ મંગલ કામના.

—મહારાજે

પ્રકાશકના બે બોલ

[પ્રથમ આવૃત્તિમાંથી]

લગભગ અઢીસો વર્ષ પૂર્વે, પોતાની જીવનપ્રભાથી શ્રી જૈનશાસનનાં અનુપમ તત્ત્વોનો પ્રકાશ દિગ્ગન્ત વ્યાપી બનાવનાર અને અનેક આત્માઓને અજ્ઞાનના અન્ધકારમાંથી પ્રકાશમાં લાવી અનુપમ રીતિએ સ્વપર શ્રેય સાધનાર મહાપુરુષ શ્રી યશોવિજયજી વાચકશેખરની ગૂજરાતગિરામાં ગૂંથાએલી ગૂઢ ભાષવાળી કૃતિઓનો આ સંગ્રહ પ્રસિદ્ધિમાં મૂકાય છે.

ગૂજરાત ગિરામાં ગૂંથાએલી આ પદ્યમય કૃતિઓમાં શ્રી જૈનશાસને ઉપદેશોદાં અનેક સત્યોનો સંક્ષેપમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ કૃતિઓનો અભ્યાસ યોગ્ય અભ્યાસકરને શ્રી જૈનશાસનના સારભૂત તત્ત્વોનો પરિચય કરાવનારો નીવડે તેમ છે. ઉપરાન્ત અન્ધકાર મહાપુરુષના જ્ઞાનની પ્રૌઢતા અને પરોપકારશીલતાનો પણ સુંદર પરિચય આ કૃતિઓથી મળી શકે છે.

પૂજ્યપાદ વાચકશેખર શ્રી યશોવિજયજી ગણિવૃથની ભાષાકૃતિઓ જુદે જુદે સ્થળે છપાએલી છે : પરંતુ તેનો એક જ સંગ્રહમાં સમાવેશ થાય તો તેથી વધુ લાભ થાય : એ ઇચ્છાથી આ સંગ્રહ પ્રસિદ્ધ કરવાનો પ્રયત્ન થયો છે : આ સંગ્રહમાં શ્રી ઉપાધ્યાયજીની ચાલીસ કૃતિઓ તો એવી આપવામાં આવી છે કે-જે આજ પૂર્વે કોઈ પણ સ્થળે મુદ્રિત થઈ નથી. આ અમુદ્રિત ૪૦ કૃતિઓની એક જુદી નોંધ પણ આપવામાં આવી છે.

આ બધા ઉપરાન્ત પણ પરમોપકારી પૂ. શ્રી ઉપા-
ધ્યાયજી મહારાજાએ ગૂર્જરગિરામાં બધું કૃતિઓ બનાવેલી
હોય, એવો પૂરો સંભવ છે. પરંતુ જુદા જુદા ભંડારો અને
વિવિધ સ્થળોએ તપાસ કરતા આથી વધુ કૃતિઓ મળી શકી
નથી. પ્રયાસ કરતાં મળી જશે તેને શ્રી દ્રવ્યગુણપર્યાયનો
રાસ અને શ્રી જંભૂસ્વામીનો રાસ આદિ કૃતિઓની
સાથે હવે પછીના વિભાગમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

સ્વપર શ્રેયસ્કર આવા અન્યોનું પ્રકાશન શુદ્ધ, સંપૂર્ણ
અને વધુ ઉપકારક અને તે માટે અનેકોનો સહકાર આવશ્યક
છે તેવી જ રીતે આ પ્રકાશનમાં પણ જે મુખ્ય વ્યક્તિઓ
તથા સંસ્થાદિનો સહકાર મળી શક્યો છે તેની દૂંઠ નોંધ
અત્રે પ્રદર્શિત કરાય છે.

પૂજ્યપાદ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયમેધસૂરી-
શરજી મહારાજા : મુનિ શ્રી જશવિજયજી : મુનિ
શ્રી પુણ્યવિજયજી : તેઓની પાસેથી તથા અમદાવાદ
વિદ્યાશાળા અને રહેલાના ઉપાશ્રયના પ્રાચીન અન્યભંડારોમાંથી
તથા લીંબડી, ઝીંજુવાડા, પાટણ આદિ સ્થળોના અન્યભંડારો-
માંથી જુની હસ્તલિખિત પ્રતિઓ તથા કેટલીક અગ્રગટ
કૃતિઓની મૂળ પ્રતિઓ પ્રાપ્ત થઈ છે, જેનો આ સંગ્રહમાં
ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

આ સંગ્રહમાં પૂ. શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજાના
હસ્તાક્ષરોના જે ફોટાઓ આપવામાં આવ્યા છે, તેની મૂળ
નકલો મુનિ શ્રી પુણ્યવિજયજી તરફથી મળી છે.

પૂ. મુનિ શ્રી ભદ્રંકરવિજયજી : તેઓએ આ ઉત્તમ

સાહિત્યનો સંચય કર્યો હતો તેમજ આ પ્રકાશનમાં તેઓની જ પ્રેરણા મુખ્ય હતી. તેઓએ પ્રેસકોપી કરાવી, અમદાવાદ અને અન્ય સ્થળોના અન્ય લાંડારોની હસ્તલિખિત પ્રતિઓ મંગાવી શુદ્ધિ આદિ માટે બધું પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો હતો. મુદ્રે પણ તેઓએ શોધ્યાં હતાં અને અન્યકારનો પરિચય પણ તેઓએ લખેલો છે.

વકીલ મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઈ : પૂ. શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજની ફેટલીક અપ્રકટ કૃતિઓ તેઓ પાસેથી મળી છે. તેઓને મોકલવામાં આવેલી પ્રેસ-કોપીઓ તેમણે શોધી છે અને તેમાં હસ્તલિખિત પ્રતિઓ ઉપરથી પૂર્વે પોતે સંગ્રહ કરેલા તથા નવા પાઠાંતરો આદિ ઉમેર્યા છે. મુદ્રેનું સંશોધન પણ તેમણે પરિશ્રમપૂર્વક કર્યું છે. શ્રી જશવિલાસમાં દરેક વિષયોને જુદા પાડી, દરેક પદની ઉપર વિષયને લગતું મથાળું કરી તેઓએ તેને ક્રમબદ્ધ કરેલ છે. અન્ય કૃતિઓના જુદા જુદા વિષયોને લગતાં મથાળાં પણ તેમણે કર્યાં છે. ૭૬ મા પાના ઉપરની તથા અન્ય સ્થળોએ નોંધ તેમણે કરેલી છે. શુદ્ધિ વૃદ્ધિ પત્રક, અનુક્રમણિકા તથા આધારભૂત પ્રતોની નોંધ પણ તેઓએ તૈયાર કરેલી છે.

પ્રાન્તે—સાધનસામગ્રીની પરિમિતતા તથા સંશોધનકાર કે મુદ્રકાદિના દષ્ટિદોષાદિ કારણોએ પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં પૂન્યપાદ શ્રી અન્યકાર મહર્ષિના આશયવિરુદ્ધ અગર શ્રી જિનમતથી વિપરીતપણે જે કાંઈ લખાયું અગર છપાયું હોય તે બદલ અંતઃકરણપૂર્વક મિથ્યાદુષ્કૃત યાચી ગ્રંથઅધ્યયનમાં હતાચિતે પ્રવૃત્ત થયા વિનવીએ છીએ

અંતર-પરિચય

આ પુસ્તકરત્નમાં જે મહાપુરુષની કૃતિઓ પ્રગટ કરવામાં આવે છે તે મહાપુરુષ પદ્ધર્શન-શાસ્ત્રવેત્તા, ન્યાયવિશારદ, ન્યાયાચાર્યાદિ-બિરુદ-ધારક, મહાવૈયાકરણ, તાર્કિક-શિરોમણિ, યુદ્ધયોગિનિધિ, વાચક કુલચંદ્ર મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્દયશોવિજયજી ગણિવર છે.

આ મહાપુરુષ જૈન આલમમાં શ્રી 'ઉપાધ્યાયજી'ની સંજ્ઞાથી અતિ સુપ્રસિદ્ધ છે. પોતાના જીવનકાળમાં સંસ્કૃત, પાકૃત, ગુજરાતી અને હિંદી આદિ ભાષામાં લાખખેાX શ્લોક-પ્રમાણુ ગ્રંથોની રચના કરી, અનેક આત્માઓને પ્રતિભાધ પમાડી, અનેક પરવાદિઓને જીતી, આ મહાપુરુષે શ્રી જૈન-શાસનનો વિજયધ્વજ ફરકાવ્યો છે.

શ્રી જૈનશાસનના પરમપ્રભાવક મહાપુરુષોમાં છેલ્લામાં છેલ્લા પ્રભાવક આ એક જ મહાપુરુષ એવા થયા છે કે-જેમણે પોતાના જ્ઞાનની અલૌકિક સ્ફૂર્તિવડે પૂર્વે થયેલા શ્રુતકેવલિઓનું કલિકાલમાં પશુ સ્મરણ કરાવી, સમસ્ત જનતાને આશ્રયમાં ગરકાવ કરી દીધી છે. પૂર્વે થયેલા પ્રભાવક શ્રતધરોનાં વચનોની

X માત્ર ન્યાયના વિષયપર પોતે જે લાખ શ્લોક લખ્યાનો ઉલ્લેખ પોતે લખેલા સુઆવક શા. હંસરાજ ઉપરના પત્રમાંથી મળી આવે છે, તે આ પ્રમાણે છે. 'ન્યાય ગ્રંથ જે લક્ષ કાધો છઠ્ઠ. તો બૌદ્ધદિકરી એકાતયુક્તિ ખંડી સ્યાદ્દાદ પદ્ધતિ માંડી નઈ એ યુક્તિ જૈન ન્યાયાચાર્ય બિરુદ પરિણન શિષ્ટ શોક કહે તે પ્રમાણે છઠ્ઠ તે પ્રીતજી.''

જેમ આ મહાપુરુષનાં વચનો, કોઈ પણ શાસ્ત્રીય વિષયના સમાધાનમાં આજે પણ પ્રત્યેક સાધુ કે શ્રાવક પ્રમાણભૂત તરિકે સ્વીકારે છે.

આ મહાપુરુષના જીવનને લગતી કેટલીક પ્રમાણભૂત હકીકતો 'શ્રી સુજસવેલી ભાસ' નામના ગૂર્જર પદ્યાત્મક ગ્રંથ-માંથી ઉપલબ્ધ થાય છે. 'શ્રી સુજસવેલિ ભાસ'ના રચનાર સુનિરત્ન શ્રી કાન્તિવિજયજી, તપાગચ્છના પ્રસિદ્ધ આચાર્ય સમર્થ શાસનપ્રભાવક જગદ્ગુરૂ શ્રીમદ્ વિજયહીરસૂરીન્દરજી મહારાજના શિષ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી કીર્તિવિજયજી મહારાજના શિષ્યરત્ન હતા : તથા બે લાખ પ્રમાણ શ્લોકના ગનાવનાર ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરના ગુરૂબ્રાતા હતા. આ સુનિવર શ્રી કાન્તિવિજયજી ગણિવર માટે, ઉક્ત ઉપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરે 'શ્રી હૈમલઘુપ્રક્રિયા' નામનું સંસ્કૃત વ્યાકરણ રચ્યાનો ઉલ્લેખ પણ મળી આવે છે.

'ઉપાધ્યાયજી'ની અતિપ્રિય સંજ્ઞાથી પ્રસિદ્ધિને પામેલા શ્રી યશોવિજયજી વાચકનો પરિચય આપતાં 'સુજસવેલિ ભાસ'ના કર્તા જણાવે છે કે-પૂર્વે પ્રભવસ્વામિ આદિ છ શ્રુત કેવલિ થયા, તેવી રીતે કલિકાલમાં આ યશોવિજય વાચક મહાન્ શ્રુતધર હતા : સ્વસમય અને પર-સમયમાં અતિનિપુણ હતા : આગમોના અનુષ્ઠાન જ્ઞાતા હતા : સકલ સુનિર્વરોમાં શેખર અને કુમતના પ્રખર ઉત્થાપક હતા : તેમણે શ્રી જૈન શાસનના યશની ભારે વૃદ્ધિ કરી હતી : તેમનામાં બીજા સ્નેહડો અને લાખો ગુણ એવા હતા કે-એમની બોડી

કોઈથી થઈ શકે તેમ નહોતી : તેઓ 'કૃત્યાલિ
મારદા'નું બિરુદ ધરાવતા હતા અને બાળપણથી જ
પોતાની વચનચાતુરી વડે બૃહસ્પતિને તેમણે જીતી
લીધા હતા.'

આ મહાપુરુષની પૂર્વાવસ્થાનું નામ જશવંતકુમાર હતું.
જશવંતકુમારનો જન્મ કન્હોડું નામના ગામમાં થયો હતો. એ
કન્હોડું ગામ ગૂર્જરદેશના અલંકારતુલ્ય શ્રી અણ્ણીલપુર
પાટણની નજીક શ્રી કુણ્ણગેર ગામ પાસે છે. જશવંતકુમારના
પિતાજીનું નામ નારાયણ હતું અને તે એક જૈન વલ્લિક હતા.
શ્રી જશવંતકુમારની માતાનું નામ 'સોભાગદે' હતું. શ્રી જૈન-
શાસનથી સુસંસ્કારિત માતાપિતાના સુયોગે શ્રી જશવંતકુમારને
બાલ્યવયમાં જ જૈનશાસનના સારભૂત વૈરાગ્યની પ્રાપ્તિ થઈ.
પોતાના વૈરાગ્યવાસિત થયેલા બાળકને એ સુયોગ્ય માતાપિતાએ
સંવત્ ૧૬૮૮ની અણ્ણીલપુર પાટણ જઈ પંડિત શ્રી નયવિજયજી
મહારાજ પાસે દીક્ષા અપાવી. ગુરૂશ્રીએ જશવંતકુમારનું નામ
શ્રી યશોવિજયજી રાખ્યું.

જશવંતકુમારના બીજા પદ્મમંડિત નામના લઘુભાઈ હતા.
તેમણે પોતાના તે વડીલ બંધુની સાથે દીક્ષા અંગીકાર કરી
હતી. અને તેમનું નામ શ્રી પદ્મવિજયજી રાખવામાં આવ્યું
હતું. એ બંને ગુરૂબંધુઓની વડી દીક્ષા તે જ સાલમાં આવ્યાઈ
શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિજીના વરદ હસ્તે થઈ હતી.

બંને ભાઈઓએ સાથે ગુરૂ પાસે શ્રુતાભ્યાસ કર્યો. સંવત્
૧૬૯૯માં રાજનગરના સંઘ સમક્ષ મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ
અષ્ટ અવધાન કર્યા. તે વખતે સંઘના એક આગેવાન શાહ

ધનજી સુશોએ ગુરૂદેવ શ્રી નયવિજયજી મહારાજને વિનંતિ કરી કે—આપના શિષ્ય શ્રી યશોવિજયજી બીજા હેમચંદ્રાચાર્ય થાય તેમ છે, તો કાશી જઈ છયે દર્શનના અર્થેનો તેમને અભ્યાસ કરાવો, તો શ્રી જિનશાસનની મહાન પ્રભાવના થાય,

આ કાર્ય માટે નાણાંનો વ્યય કરવાનું ધનજીશાહે કબૂલ કરવાથી ગુરૂએ કાશી તરફ વિદ્યાર કર્યો. કાશી દેશ એટલે સરસ્વતીનું નિવાસસ્થાન ત્યાં તાર્કિકકુંડમાર્તંડ અને ષડ્દર્શનના અખંડજ્ઞાતા એક ભટ્ટાચાર્ય હતા. તેમની પાસે સાતસો શિષ્યો મીમાંસા આદિ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરતા હતા. શ્રી યશોવિજયજીના અભ્યાસની ત્યાં ગોઠવણ થઈ. ત્યાં અભ્યાસ કરતા શ્રી યશોવિજયજી ન્યાય, મીમાંસા, બૌદ્ધ, જૈમિની, વૈશેષિક આદિના સિદ્ધાંતો તથા ચિંતામણિ આદિ ન્યાય-અર્થોના પારગામી બની, વાલ્મીકીના સમૂહમાં દુર્દાન્ત વિબુધચૂડામણિ થયા. ત્યાં તેમણે સાંખ્ય અને પ્રભાકર ભટ્ટનાં મહા દુર્ઘટ સૂત્રો અને શ્રી જિનાગમ સાથેના મતાંતરો જાણી લીધા અધ્યાપક પંડિતજીને રોજનો એક રૂપિયો આપવામાં આવતો. એ રીતે ત્યાં ત્રણ વર્ષ સુધી પોતાના ગુરૂદેવની સુરમ્ય છાયામાં મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ સતત અભ્યાસ કર્યો.

હરમ્યાન ત્યાં એક સંન્યાસી મોટા ઠાકથી આવ્યો. મુનિવર શ્રી યશોવિજયજીએ તેની સાથે સર્વ જન સમક્ષ વાદ કરી જીત મેળવી. એટલે તે નાસી ગયો અને ભવિષ્યના સમર્થ શાસનપ્રભાવક મુનિવર શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનો ભારે સત્કાર થયો. ત્યાંના પંડિતોએ ‘ન્યાયવિશારદ’ એ નામની મોટી પદવી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજને અર્પણ કરી.

આ રીતે ત્રણ વર્ષ - કાશીમાં રહી તાર્કિક-શિવોમણિ બનેલા શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ, પોતાના ગુરુદેવની સાથે વધુ અભ્યાસ માટે આગ્રામાં આવ્યા. આગ્રાના એક ન્યાયાચાર્ય પાસે પંડિત શ્રી યશોવિજયજીએ આદરપૂર્વક ઠક્કર તર્ક, સિદ્ધાન્ત અને પ્રમાણનાં શાસ્ત્રો અવગાહ્યાં ત્યાં પછી તર્ક-શાસ્ત્રનો ચાર વર્ષ સુધી અખંડ અભ્યાસ કર્યો. એ રીતે દુર્લભવાદી બની રચે રચે જીત મેળવતા વિદ્યાવિભૂષિત પંડિત શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અમદાવાદ પધાર્યા.

કાશીથી 'ન્યાય વિશારદ'નું બિરૂદ મેળવી વાઢોમાં વિજય મેળવતા ઘણા વર્ષે પધારેલા આ શાસનદીપક પંડિત-વર્યને જોવા અનેક વિક્રાનો, ભટ્ટો, વાહિઓ, યાચકો, ચારણો આદિ ટોળે મળીને આવવા લાગ્યા. સકલસંઘ સમુદાયથી વીંટાયેલા તેઓ અમદાવાદ નાગપુરી (નાગોરી) સરાહમાં પધાર્યા. તેમની પ્રશંસા ગૂજરપતિ (સૂબા) મહોબતખાન પાસે રાજસભામાં થઈ. સૂબાને તેમની વિદ્યા જોવાની હોંશ થતાં, તેના નિમંત્રણથી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે અદાર અવધાન કરી બતાવ્યાં. ખાને ખૂશ થઈ તેઓશ્રીની બુદ્ધિનાં વખાણ કર્યા અને મોટા આડંબરથી વાજતે ગાજતે તેઓશ્રીને તેઓશ્રીના સ્થાનકે લઈ જવામાં આવ્યા.

ત્યારબાદ પંડિત શ્રી યશોવિજયજીએ અનેક ગ્રંથરત્નોની રચનાઓ આદિ દ્વારા, શ્રી જૈનશાસનની ભારે ઉન્નતિ કરી અને તે સમયમાં તપાગચ્છમાં આ મુનિ અક્ષોબ્ય પંડિત છે, એમ સર્વ ગચ્છના મુનિવરોએ સ્વીકાર્યું. અમદાવાદના સંઘે

ગંધનાચક્ર આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિજી મહારાજને આ અજોડ પંડિત અને અનુપમ શ્રુતધર શ્રી યશોવિજયજીને પંચ પરમેષ્ટિના ચોથા શ્રી ઉપાધ્યાયપદે સ્થાપવાની આશ્રહ પૂર્વક વિનંતિ કરી. વિદ્વચ્છિરોમણિ શ્રી યશોવિજયજીએ વીશસ્થાનક ઝોળીને તપ આદર્યો. પરમ સંવેગી એવા તેમણે શુરુનિશ્રામાં પોતાના સંયમને પ્રતિદિન ઉજ્જવળ બનાવ્યું. તે વખતે શ્રી જયસોમ આદિ પંડિત મુનિવરોની મંડળીએ તેમનાં પાવનકારી ચરણોની સેવા કરી. વિધિપૂર્વક તપની આરાધના પૂર્ણ થયે ગરુડાધિપતિ શ્રીમદ્ વિજયદેવસૂરિવરના પદ્મધર શ્રીમદ્ વિજયપ્રભ-સૂરિજીએ સંવત્ ૧૭૧૮ માં તેમને વાચક (ઉપાધ્યાય) પદ સમર્પણ કર્યું. ત્યારથી શ્રી જયવિજય વાચક 'સુરશુરના અવતાર' તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા.

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજીની સઘળીયે અંધરચનાઓ એ શ્રી જિનેશ્વરદેવોના આગમો અને આચાર્ય શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકર, ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્રસૂરિ આદિ સમર્થ શ્રુતધરોના અતિશય કઠિન અંધરત્નોમાંથી ઉદ્ધરિત થયેલી છે. શ્રી જિનેશ્વર-દેવોનું આગમ અને તેને અનુસરતું શાસ્ત્ર નય, નિલેપ, ભંગ, પ્રમાણ આદિથી ભરપૂર હોઈ સાગર જેવું છે અને એથી શ્રી ઉપાધ્યાયજીની વચનરચના સરલ, રસિક અને સુંદર હોવા છતાં પણ, અતિ ગંભીર હોવાથી કોઈ ધીર આત્મા જ તેના પારને પામી શકે છે. એ મહાપુરુષની શાસ્ત્રરચના સસુદ્રસમાન ગંભીર, ચંદ્રિકા જેવી શીતલ તથા ગંગાના તરંગ જેવી ઉજ્જવળ, નિર્મળ અને પવિત્ર હોવાથી લબ્ધ-

આત્માઓને પરમ જ્ઞાનંદ આપનારી છે.

અનુપમ અંથરચનાઓ વડે સુવિહિતશિરોમણિ ભગવાન્ શ્રી હરિભદ્રસૂરીશ્વરજીના લઘુબાંધવની ઉપમાને પામેલા શ્રી યશોવિજયજી વાચક કલિકાલમાં શ્રુતકેવલિઓનું સ્મરણ કરાવનાર થયા. સંવત્ ૧૭૪૪ માં પાઠકશિરોમણિ શ્રી યશોવિજયજી હોર્લોઈ નગરીમાં આતુર્ભાસ રહ્યા. ત્યાં અનશનપૂર્વક આયુષ્ય પૂર્ણ કરી સ્વર્ગે સિધાવ્યા. તેમના પવિત્ર દેહના અગ્નિદાહના સ્થળે સમાપ્તિસ્તૂપ કરવામાં આવ્યો. એ તેજોમય સ્તૂપમાંથી તેમના સ્વર્ગવાસના દિવસે ન્યાયની ધ્વનિ પ્રગટે છે એવો પ્રઘોષ છે. સંવત્ ૧૬૮૮ માં દીક્ષા, ૧૭૧૮ માં વાચક પદની અને ૧૭૪૪ માં સ્વર્ગગમન હોવાથી, આ મહાપુરુષનો સત્તા-સમય લગભગ સંવત્ ૧૬૮૦ થી ૧૭૪૩ સુધીનો નક્કી થાય છે.

શ્રી મહાવીર પ્રભુની પદપરંપરાએ આલતા આવેલા તપા-ગચ્છમાં ભારતવર્ષના પ્રખ્યાત બાદશાહ અકબરને પ્રતિજ્ઞાધ કરનાર સુવિજ્ઞાન જગદ્ગુરૂ આચાર્ય ભગવાન્ શ્રીમદ્ વિજય-હીરસૂરિવર થયા. તેમના શિષ્ય ઉપાધ્યાય શ્રી કલ્યાણવિજયજી ગણિ, તેમના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી લાલવિજયજી ગણિ, તેમના મુખ્ય શિષ્ય શ્રી જિતવિજયજી ગણિ, તેમના ગુરૂબ્રાતા શ્રી નયવિજયજી ગણિ અને તેમના શિષ્ય શ્રી યશોવિજય ગણિ થયા. આ વાત એમના જ શબ્દોમાં ઐન્દ્રસ્તુતિ સ્વોપજીવિવરણ તથા ૩૫૦ ગાથાના સ્તવનના પ્રાન્ત ભાગાદિ સ્થળોએ ઉપલબ્ધ થાય છે.

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજીની સંસ્કૃત-પ્રાકૃત અંથ રચનાઓની આદિમાં વે પદ મૂકવામાં આવે છે, જે એ

સરસ્વતીનો મંત્ર છે. જે પદના જાપપૂર્વક તે મહાપુરૂષે કાશીમાં રહી ગંગા નદીના તટે શ્રી સરસ્વતીદેવીનું આરાધન કર્યું હતું. તે વખતે તેઓશ્રીને સરસ્વતીદેવી પાસેથી તર્કશાસ્ત્ર તથા કાવ્યશાસ્ત્રનો પ્રાસાદ પ્રાપ્ત થયો હતો. એ વાત સ્વરચિત શ્રી જ્યૃંષ્ણામિનો રાસ અને શ્રી મહાવીર સ્તુતિઃ આદિનાં પોતે કરેલાં મંગલાચરણો ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે.

આ મહાપુરૂષના સમકાલીન ધુરંધર વિદ્વાન્, અનેક અંતરતનોના પ્રણેતા મહોપાધ્યાય શ્રી માનવિજયજી ગણિયર સ્વરચિત સ્વોપજવૃત્તિસમેત શ્રી ધર્મસંઘ નામના અતિ વિશદ અંતરત્નની પ્રશસ્તિમાં શ્રી 'ઉપાધ્યાય'જીના શુશ્રુણુવાદ કરતાં લખે છે કે—

‘જે મહાપુરૂષ સત્ય તર્કથી ઉત્પન્ન થયેલી તીક્ષ્ણ

* ‘વેંકારજાપચરમાપ્ય કવિત્વવિરત્તઃ—

વાઙ્માસુરદ્રુમુપગંગમમંગરંગમ ।

સુક્તોષકાસિકુસુમૈસ્તવ વીર ! શમ્ભો—

રમ્ભોજયોદ્ધરણયોષિતનોમિ પૂજામ્ ॥ ૧ ॥”

—મીનાપકંઠન ટીકા ।

સત્તર્કકર્કશધિયાસિલદર્શનેષુ

મૂર્ધન્યતામધિગતાસ્તપગચ્છધુયાં ।

કાઢ્યાં વિજિત્ય પરચુથિકપર્વદોઽપ્રયા

વિસ્તારિતપ્રચરજૈનમતપ્રમાણાઃ ॥ ૧ ॥

તર્કપ્રમાણનયમુખ્યવિવેચનેન

પ્રોદ્ધોધિતાદિમુનિશ્રુતકેવલિત્વાઃ ।

અક્રુર્યંશોવિજયવાચકરાજિમુખ્યા

મ્મયેઽન્ન મય્યુપકૃતિ પરિશોધનાયૈઃ ॥ ૨ ॥”

બુદ્ધિ વડે સમગ્ર દર્શનોમાં અગ્રેસરપણું પામ્યા છે, તપાગચ્છમાં મુખ્ય છે, કાશીમાં અન્ય દર્શનિઓની સલાઓને છૂટીને શ્રેષ્ઠ જૈનમતના પ્રભાવને જેમણે વિસ્તાર્યો છે અને જેઓએ તર્ક, પ્રમાણ અને ન્યાયિકના વિવેચન વડે પ્રાચીન મુનિઓનું શ્રુતકૈવલિપણું આ કાળમાં પ્રગટ બતાવી આપ્યું છે, તે શ્રી યશોવિજયોપાધ્યાય વાચક સમૂહમાં મુખ્ય છે. આ ધર્મસંગ્રહ ગ્રંથ તૈયાર થયા પછી શ્રી માનવિજયજી મહારાજાએ શ્રી ‘ઉપાધ્યાયજી’ મહારાજની પાસે તેને શોધાવેલ છે.

ઉપાધ્યાયજીએ રચેલા ગ્રંથો પૈકી હાલ થોડા જ ઉપલબ્ધ થાય છે. પોતે રચેલા ‘જૈનતર્કભાષા’* ગ્રંથની પ્રશસ્તિમાં તથા પ્રતિમા શતકની પ્રસ્તાવનામાં (૧૦૦) એકસો ન્યાયના ગ્રંથ રચ્યાનું સ્પષ્ટ પ્રતિપાદન છે. એ ઉપરાંત ‘રહસ્ય’ શબ્દાકિત ૧૦૮ ગ્રંથો રચવાની હકીકત પોતે ‘ભાષા રહસ્ય’x ગ્રંથના પ્રારંભમાં જણાવી છે. ખીલ પણ અનેક સંસ્કૃત પ્રાકૃત ગ્રંથો તેઓશ્રીએ રચેલા છે, એ વાત અત્યારે ઉપલબ્ધ

* ‘पूर्वं न्यायविशारदत्वविरुद्धं काश्यां प्रदत्तं बुधैः
न्यायाचार्यपदं ततः कृतशतग्रन्थस्य यस्यापि तम् ।
शिष्यप्रार्थनया जयादिविजयप्राज्ञोत्तमानां शिशुः
तत्त्वं किंचिदिदं यशोविजय इत्याख्यामुदाख्यातवान् ॥१॥

— इति जैनतर्कभाषायाम् ।

x ‘ततो भाषाविशुद्धयर्थं रहस्यपदाङ्किततया चिकीर्षिता-
ष्टोत्तरशतग्रन्थान्तर्गतप्रमारहस्य-स्याद्वादरहस्यादि सजातीयं
प्रकरणमिदमारभ्यते ॥”

— इति स्वोपज्ञभाषारहस्यटीकायाम् ।

થતા રહુચ્છ શબ્દ અને ન્યાય સિવાયના વિવચના અન્ય અંથો-
થી તથા તેમણે સાક્ષી તરીકે લક્ષામણ કરેલા અંથોથી પૂરવાર
થાય છે. આ રીતે એ અદ્વિતીય અંથોની રચનાઓ કરી આ
મહાપુરૂષે શ્રી જૈનશાસનની ભારે પ્રભાવના કરી છે.

ઉપાધ્યાયજી વ્યાકરણ, કાવ્ય, કૌષ, અલંકાર, છંદ, તર્ક,
સિદ્ધાન્ત, આગમ, નય, નિર્ણય, પ્રમાણ, સમ્પત્તિંગી આદિ સર્વ
વિષય સંબંધી ઉચ્ચ પ્રકારનું અનિશય સૂક્ષ્મ જ્ઞાન ધરાવતા
હતા. એમના પ્રત્યેક અંથોમાં અપૂર્વ કવિત્વશક્તિ, વચન-આતુરી,
પદ-લાક્ષિત્ય, અર્થ-ગૌરવ, રસ-પોષણ, અલંકાર-નિરૂપણ, પર-
પક્ષ-ખંડન, સ્વ-પક્ષ-મંડન સ્થળે સ્થળે દ્રષ્ટિગોચર થાય છે.
એમની તર્કશક્તિ તથા સમાધાન કરવાની શક્તિ અપૂર્વ છે.

પૂર્વાચાર્ય પ્રણીત અનેક અંથોમાં સૂત્ર-ટીકા વગેરેમાં
જુદી પડતી અનેક બાબતોમાં સમાધાન તેઓશ્રીએ બહુ
યુક્તિપુરઃસર કર્યાં છે.

પોતાના અંથોમાં તેઓશ્રીએ વ્યવહાર અને નિશ્ચયનું
સ્વરૂપ તથા શ્રી જિનેશ્વરદેવની પ્રતિમા તથા પૂજનું મંડન એવી
ઉત્તમ રીતે કર્યું છે કે-તેને મધ્યસ્થ અને જિજ્ઞાસુવૃત્તિએ
વાંચનાર અને સમજનાર આત્મા તુરત જ સન્માર્ગમાં મુસ્થિર
બની જાય છે.

સૂત્ર, નિર્ચુકિત, ચૂર્ણિ, લાખ્ય અને ટીકા સ્વરૂપ પંચાંગી-
યુક્ત શ્રી જિનવચનના એક પણ અક્ષરને ઉત્થાપનાર પ્રત્યેક
કુમતવાદિની તેઓએ સમ્પત્ત રીતે ખબર લીધી છે. દૂંદકોના
ખંડન માટે તથા યતિઓમાં પ્રવેશેલી શિથિલતા દૂર કરવા
માટે તેઓએ પોતાના અંથોમાં ભારે પ્રયત્ન લેવો છે.

વિજયે જયો? જેવા સરળ પણ ગંભીર આશયવાળાં સ્તવના-
દિકની રચનાઓ કરે છે, એ તેઓની પરોપકારશીલતાની પરા-
કાષ્ટા છે. ગૂર્જર ભાષામાં પણ તેઓશ્રીએ જેમ સરલ ચોવીશી-
ઓ, વીસી અને પદોની રચના કરી છે, તેમ ૧૨૫-૧૫૦-
૩૫૦ ગાથા જેવા મોટાં ગંભીર સ્તવનો અને દ્રવ્ય ગુણ
પર્યાયના રાસ જેવી દુર્ઘટ રચનાઓ કરી છે. એમની ચિત્ર
વિચિત્ર કૃતિઓનો અનુભવ કરનારા વિદ્વાનો એમની અસાધારણ
બુદ્ધિમત્તા અને અખંડ શાસ્ત્રાનુસારિતા બેધને ચિત્તમાં
અમત્કાર પામ્યા સિવાય રહી શકતા નથી.

શ્રી ઉપાધ્યાયજીની કૃતિઓએ તે સમયના વિદ્વાનોને
આકર્ષ્યા હતા, એટલું જ નહિ પણ આજ સુધી વિદ્વાનોનું તે
તરફ આકર્ષણ એકસરખું છે. તેઓશ્રીનાં વચનો આજે પણ
પ્રમાણ તરીકે વિદ્વાનો તરફથી અંગીકાર કરવામાં આવે છે.
વધારે આશ્ચર્ય ઉપજવનારી બીના તો એ છે કે-સંસ્કૃત
ગ્રંથોના ભાષાનુવાદો તો ઘણા થયા છે, પરંતુ શ્રી ઉપાધ્યાય-
જી મહારાજના ગૂર્જર ગ્રંથ ‘દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય રાસ’ નો
અનુવાદ સંસ્કૃત ભાષામાં થયો છે એ પણ શ્રી ઉપાધ્યાયજીની
બહુશ્રુતતાને સૂચવવા સાથે, તે મહાપુરુષના વચનોની આદેયતા
પૂરવાર કરે છે.

ઉપાધ્યાયજીની ભાષા કૃતિઓએ અનેક આત્માઓને
બોધિ બીજની પ્રાપ્તિ કરાવી છે, સંખ્યાબંધ આત્માઓનાં
સમ્યગ્દર્શન નિર્માણ કરાવ્યાં છે તથા અનેકાનેક અંતઃકરણોને
શ્રી જિનશાસનના અવિહંગ રંગથી રંગી દીધાં છે.

વર્તમાન સદીના પરમ-પ્રભાવક પાંચાલદેશોદ્ધારક શ્રીમદ્ વિજયનાનંદસૂરિ મહારાજએ કુમતનો ત્યાગ કરી જે મહાપુરૂષનું શરણ સ્વીકાર કર્યું હતું તે શ્રીમદ્ આત્મારામજી મહારાજના ગુરુદેવ, શ્રીમદ્ બુટરાયજી મહારાજ વગેરે અનેક મહાત્માઓ-ને આ મહાપુરૂષની ભાષા કૃતિઓએ મિથ્યામાર્ગમાંથી ખસેડી-ને સમ્યગ્ માર્ગની શ્રદ્ધા અને અનુસરણ કરાવ્યું છે, એ વાત પરિચિત આત્માઓને સુવિદિત છે.

શ્રી ઉપાધ્યાયજીની ગૂર્જર કૃતિઓ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત ભાષા-ના અનભ્યાસી એવા મનુષ્યોને પણ જૈનશાસનનો તલસ્પર્શી બોધ કરાવે છે. સમુદ્ર જેવા ગંભીર આગમગ્રંથોનું સારભૂત તત્ત્વ પોતાની ગૂર્જર કૃતિઓમાં ગૂંથી તેઓશ્રીએ પ્રાકૃત જનતા ઉપર અનુપમ ઉપકાર કર્યો છે. કઠિનમાં કઠિન વિષયવાળા સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષાના પૂર્વ મહિષો વિરચિત ગ્રંથોનો સરળમાં સરળ ગૂર્જર પદ્યમય અકૃત્રિમ અનુવાદ કરવાની તેઓશ્રી અપૂર્વ શક્તિ અને કુશળતા ધરાવતા હતા.* તેઓ-શ્રીની પ્રત્યેક કૃતિ સપ્રમાણ છે. શાસ્ત્રાધાર સિવાયનો એક અક્ષર પણ નહિ ઉચ્ચારીને, તેઓશ્રીએ પોતાનું ભવભીરૂપણું સાબીત કરી આપ્યું છે. તેમનાં રચેલાં સ્તવનો આદિ એટલાં

* 'यत्सर्वविषयकांक्षोन्मूलं सुखं प्राप्यते सरागेण।

तदमन्तकोटिगुणितं सुदैव लभते विगतरागः।'

—इति श्रीप्रज्ञामरतो.

*

“સર્વ” વિષય કષાય જનિત, જે સુખ લહે સરાગ;

તેહથી કોટિ અનંત ગુણ સુધા લહે ગતરાગ.”

જાગ્રી જ'બૂરાસ.

સરલ રસિક અને યોધપદ છે કે-આજે પણ આવશ્યક-ઐત્ય-વંદનાદિમાં તે હોંશપૂર્વક ગવાય છે. તેમની નાનામાં નાની કૃતિમાં પણ તર્ક અને કાવ્યનો પ્રસાદ તરી આવે છે. આવા એક પ્રાસાદિક કવિ, સુકિત માર્ગના અનન્ય ઉપાસક, અખંડ સંવેગી, ગુણુરત્નરત્નાકર, નિખિડ-મિથ્યાત્વ-ધ્વાંત-દિનમણિ, પ્રખર જિનાસા પ્રતિપાલક અને પ્રચારક મહાપુરૂષનું સ્મરણ જૈનોમાં કાયમ રહે એ માટે જેટલા પ્રયત્નો થાય તેટલા કરવા આવશ્યક છે.

આ મહાપુરૂષની સાચી ભક્તિ તેમની કૃતિઓનો પ્રચાર કરવામાં રહેલી છે આ સ્થળે એક વાત યાદ રાખવા જેવી છે કે-આ મહાપુરૂષની કૃતિઓ ગંભીર શ્રી જિનાગમરૂપી અમુદ્રમાંથી ઉદ્ધરિત થયેલી છે, તેથી તેનાં રહસ્યનો પૂરેપૂરો પાર પામવા માટે આગમ શાસ્ત્રોના પારગામી ગીતાર્થ શુદ્ધિઓના ચરણોની સેવાનો આશ્રય એજ એક પરમ ઉપાય છે. આ મહાપુરૂષની કૃતિઓનો શુદ્ધગમ પૂર્વક અભ્યાસ અર્થિ આત્માઓને જૈનશાસનનો તલસ્પર્શી યોધ કરાવે છે તથા સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર રૂપી મોક્ષમાર્ગની આરાધનામાં ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ કરાવી આત્મિક અનંત સુખસાગરમાં નિશ્ચિતપણે ઝીલાવે છે.

સામાન્યક્રમદર્શન

સ્તવન

૧૦૪ નંબરો

શ્રવણદેવ કિત-સ્તવન	૩, ૨૧, ૩૫, ૭૩, ૮૦, ૮૧, ૧૪૫, ૪૨૭,
અજિતનાથ	૪, ૨૧, ૩૬, ૭૪, ૧૧૩,
સંભવનાથ	૪, ૨૨, ૩૬, ૭૪,
અભિનંદન	૫, ૨૨, ૩૭, ૭૫, ૧૨૫,
સુમતિનાથ	૬, ૨૩, ૩૮, ૭૬, ૧૨૬, ૧૨૭,
પદ્મપ્રભ	૭, ૨૩, ૩૯, ૭૭,
સુધાર્થનાથ	૮, ૨૪, ૩૯, ૭૭,
ચંદ્રપ્રભ	૮, ૨૪, ૪૦, ૭૮,
સુવિદિનાથ	૯, ૨૪, ૪૧, ૭૯,
શીતલનાથ	૧૦, ૨૫, ૪૨, ૮૨,
ત્રેયાંસનાથ	૧૧, ૨૫, ૪૨,
વાસુપૂજ્ય	૧૧, ૨૬, ૪૩, ૧૩૧,
વિમલનાથ	૧૨, ૨૭, ૪૪,
અનંતનાથ	૧૩, ૨૭, ૪૪,
ધર્મનાથ	૧૩, ૨૭, ૪૫,
શાંતિનાથ	૧૪, ૨૮, ૪૬, ૮૩, ૧૨૮, ૧૬૭,
કુંથુ નાથ	૧૫, ૨૯, ૪૭,
અરનાથ	૧૬, ૨૯, ૪૭,
મલિકનાથ	૧૬, ૩૦, ૪૮,
મુનિસુવત	૧૭, ૩૦, ૪૯,
નમિનાથ	૧૮, ૩૧, ૪૯,
નેમિનાથ	૧૮, ૩૧, ૫૦, ૮૪, ૮૫, ૧૩૭, ૧૩૮,
	૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ..

સ્તવન

પેજ નંબરો

પાશ્વનાથ જિન-સ્તવન	૧૯, ૩૨, ૫૨, ૮૬, ૮૯, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૩૦,
મહાવીર સ્વામી „	૨૦, ૩૩, ૫૩, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૮, ૧૧૦, ૨૨૯, ૫૨૦,
સીમંધર „	૫૫, ૧૧૨, ૨૦૬, ૨૧૨, ૨૪૮,
યુગમંધર „	૫૬
બાહુ „	૫૬
સુબાહુ „	૫૭
સુબળત „	૫૮
સ્વયંપ્રભ „	૫૮
શ્રમભાનન „	૫૯
અનંતવીર્ય „	૬૦
સુરપ્રભ „	૬૧
વિશાલ „	૬૨
વજ્રધર „	૬૩
ચંદ્રાનન „	૬૩
ચંદ્રબાહુ „	૬૪
ભૂજંગ „	૬૫
ઈશ્વર „	૬૬
નેમિપ્રભુ „	૬૭
વીરસેન „	૬૮
મહાભદ્ર „	૬૮
ચંદ્રચંદ્રા „	૬૯
અજિતવીર્ય „	૭૦
સિદ્ધગિરિનું સ્તવન	૧૧૨
સાંખ્ય જિન-સ્તવન	૧૧૯, ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪

શ્રી યશોવિજય કૃત-

જૈન ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ

—: અનુક્રમણિકા :—

પ્રકાશકની વાત	૪
સુકુતના સહભાગીનું સાહાર અનુભવન	૭
પ્રકાશકના બે બેલ	૮
અંતકાર પરિચય	૧૧
સામાન્ય ક્રમદર્શન	૨૫
અનુક્રમણિકા	૨૭
એહવા ગુરુની ગાઠડી, થાડી પછુ હો સવિ જનમનો સાદ	૪૭

૧-સ્તવન વિભાગ

૧. ચોવીશી—પહેલી.	૫૪
(૧) ઋષભદેવ જિન-સ્તવન (જગજીવન જગવા'દો)	૩
(૨) અજિતનાથ ,, (અજિત જિણું દંચું પ્રીતડી)	૪
(૩) સંભવનાથ ,, (સંભવ જિનવર । વિનતિ)	૪
(૪) અભિનંદન ,, (દીડી હો પ્રભુ । દીડી	
	જગજીર । વ્રજ) ૫
(૫) સુમતિનાથ ,, (સુમતિનાથ ગુણુચું મિલીજી)	૬
(૬) પદ્મપ્રભ ,, (પદ્મપ્રભજિન જમ્મઅલગા રલા)	૭
(૭) સુપાર્શ્વનાથ ,, (શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિનરાજ ।)	૮
(૮) ચંદ્રપ્રભ ,, (ચંદ્રપ્રભ જિન સાહિયા રે ।)	૮
(૯) સુવિધિનાથ ,, (સધુ પણુ હું વ્રમ વન નવિ મારું રે)	૯
(૧૦) શીતલનાથ ,, (શ્રી શીતલ જિન ભેટીએ)	૧૦
(૧૧) ઐયાંસનાથ ,, (વ્રમે ષણુ મૈત્રો રે સાહિયા ।)	૧૧
(૧૨) વાસુપૂજ્ય ,, (સ્વામિ । વ્રમે કાંઈ કામણુ કીધું)	૧૧-

(૧૩) વિમલનાથ	જિન-સ્તવન (સેવો ભવિયાં વિમલ જિનેસર)	૧૨
(૧૪) અનંતનાથ	„ (શ્રી અનંતજિન શું કરો સાહેલડિયાં)	૧૩
(૧૫) ધર્મનાથ	„ (થાશું પ્રેમ બન્ધો છે રાજા)	૧૩
(૧૬) શાંતિનાથ	„ (ધન દિન વેલા ધન ધડી તેહ)	૧૪
(૧૭) કુંથુનાથ	„ (સાહેલાં રે કુંથુ જિજ્ઞેસર દેવ)	૧૫
(૧૮) અરનાથ	„ (શ્રી અરજિન ભવજલનો તાર)	૧૬
(૧૯) મલ્લિકનાથ	„ (તુજ મુજ રીઝની રીઝ)	૧૬
(૨૦) મુનિસુવ્રત	„ (મુનિસુવ્રત જિન વંદતાં)	૧૭
(૨૧) નમિનાથ	„ (શ્રી નમિજિનની સેવા કરતાં)	૧૮
(૨૨) નેમિનાથ	„ (તોરણુથી રથ ફેરી ગયા રે હાં)	૧૮
(૨૩) પાર્શ્વનાથ	„ (વામાનંદન જિનવર)	૧૯
(૨૪) મહાવીર	„ (ગિરગા રે ગુણુ તુમ તણા)	૨૦

૨ ચોવીશી—બીજી.

(૧) ઋષભદેવ	સ્તવન (ઋષભ જિણુંદા ઋષભ જિણુંદા)	૨૧
(૨) અજિતનાથ	„ (વિજ્યાનંદન ગુણુનીલોથ)	૨૧
(૩) સંભવનાથ	„ (સેના નંદન સાહિબ સાચો રે)	૨૨
(૪) અભિનંદન જિન-સ્તવન	(સેવો સેવો રે અભિનંદન દેવ)	૨૨
(૫) સુમતિનાથ	સ્તવન (સુમતિનાથ દાતાર)	૨૩
(૬) પદ્મપ્રભ	„ (પદ્મપ્રભ જિન સાલળો)	૨૩
(૭) સુપાર્શ્વનાથ	„ (શ્રી સુપાર્શ્વ જિનરાજનો રે)	૨૪
(૮) ચંદ્રપ્રભ	„ (મોરા સ્વામી ચંદ્રપ્રભ જિનરાય)	૨૪
(૯) સુવિધિનાથ	„ (જિમ પ્રીતિ ચંદ ચઢારને)	૨૪
(૧૦) શીતલનાથ	„ (શીતલજિન તુજ મુજ વિચે આંતડ)	૨૫
(૧૧) ઐયાસનાથ	„ (ઐયાંસ જિજ્ઞેસર દાતાથ)	૨૫
(૧૨) વાસુપૂજ્ય	„ (વાસુપૂજ્ય જિન વાલહા રે)	૨૬
(૧૩) વિમલનાથ	„ (વિમલનાથ મુજ મન થસે)	૨૭
(૧૪) અનંતનાથ	„ (શ્રી અનંત જિન સેવિયે રે લાલ)	૨૭

(૧૫) ધર્મનાથ	જિન સ્તવન (ધરમનાથ તુજ સરિખો)	૨૭
(૧૬) શાંતિનાથ	„ (જગજન મનરંજે રે)	૨૮
(૧૭) કુંથુનાથ	„ (સુખદાયક સાહિબ ! સાભળો)	૨૯
(૧૮) અરનાથ	„ (અરજિન દરિશન દીજયેંજી)	„
(૧૯) મહિનાથ	„ (મહિ જિજ્ઞેસર ! મુજને તુમે મળ્યા)	૩૦
(૨૦) મુનિસુવ્રત	„ (આજ સફલ દિન મુજ તણો)	„
(૨૦) નમિનાથ	„ (મુજમન પંકજ ભમરલો)	૩૧
(૨૨) તેમિનાથ	„ (ઠહા કિયો તુમ્હે ઠહો મેરે સાંઈ)	„
(૨૩) પાશ્વનાથ	„ (ચક્રકપાય પાતાલ કલશ જિહાં)	૩૨
(૨૪) મહાવીર	„ (દુઃખ ટળિયાં મુખ હોઠે મુજ સુખ	
	ઉપ-યાં રે)	૩૩

૩. ચોવીશી-ત્રીજી (ચૌદ બોલની)

(૧)	ઋષભદેવ જિન સ્તવન (ઋષભદેવ નિતુ વંદિયે)	૩૫
(૨)	અભિનંદન „ (અજિત જિજ્ઞંઠ જુહારિયે રે લો)	૩૬
(૩)	સંભવનાથ „ (માતા સેના જોહની)	૩૬
(૪)	અજિતનાથ „ (અભિનંદન ચંદન શીતલ વચન	
	વિલાસ)	૩૭
(૫)	સુમતિનાથ „ (નયરી અયોધ્યા રે માતા મંગલા)	૩૮
(૬)	પદ્મપ્રભ „ (કોસંખી નયરી ભલીજી)	૩૯
(૭)	સુપાશ્વનાથ „ (તાત પ્રતિષ્ઠ અને પૃથિવી માતા)	„
(૮)	ચંદ્રપ્રભ „ (શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન રાજગો)	૪૦
(૯)	સુવિધિનાથ „ (સુવિધિ જિનરાજ ! મુજ મન રમો)	૪૧
(૧૦)	શીતલનાથ „ (શીતલજિન ભદ્રિલપુરી રે)	૪૨
(૧૧)	ત્રેયાંસનાથ „ (સિંહપુરી નયરી ભલી રે)	„
(૧૨)	વાસુપૂજ્ય „ (શ્રી વાસુપૂજ્ય નરેસર)	૪૩
(૧૩)	વિમલનાથ „ (સજની ! વિમલ જિનેસર પૂજ્યે)	૪૪
(૧૪)	અનંતનાથ „ (નયરી અયોધ્યા ઉપાન રે)	„

(૧૫) ધર્મનાથ	જિન સ્તવન (રતનપુરી નયરી હુઝો રે લાલ)	૪૫
(૧૬) શાંતિનાથ	„ (ગજપુર નયર વિભૂષણ)	૪૬
(૧૭) કુંથુનાથ	„ (ગજપુર નયરી સોહેજી)	૪૭
(૧૮) અરનાથ	„ (અરજિન ગજપુર વર શિણુગાર)	„
(૧૯) મક્ષિનાથ	„ (મિથિલા નયરી અવતર્યોજી)	૪૮
(૨૦) સુનિસુવ્રત	„ (પદ્માદેવી નંદન શુણીલો)	૪૯
(૨૧) નમિનાથ	„ (મિથિલાકર વિજય નરેંદ)	„
(૨૨) નેમિનાથ	„ (સમુદ્રવિજય શિવાદેવી નંદન નેમિકુમાર)	૫૦
(૨૩) પાર્શ્વનાથ	„ (નયરી વાણારસી અવતર્યો હો)	૫૨
(૨૪) મહાવીર	„ (આજ જિનરાજ । મુજ કાજ સિધ્યાં સવે)	૫૩

૪. વિહરમાન-જિનવીરી

(૧) સીમંધર	જિન સ્તવન (પુખ્તપક્ષવર્ધ વિજયે જ્યો રે)	૫૫
(૨) યુગમંધર	„ (શ્રી યુગમંધર સાહિબારે)	૫૬
(૩) બાહુજિન	„ (સાહિબ બાહુ જિણેસર વીનવું)	„
(૪) સુબાહુ	„ (સ્વામી સુબાહુ સુહંકર)	૫૭
(૫) સુજાત	„ (સાચો સ્વામી સુજાત)	૫૮
(૬) સ્વયંપ્રભ	„ (સ્વામી સ્વયંપ્રભ સુહંકર રે)	„
(૭) ઋષભાનન	„ (શ્રી ઋષભાનન શુણીલો)	૫૯
(૮) અનંતવીર્ય	„ (જિમ મધુકર મન માલતી રે)	૬૦
(૯) સુરપ્રભ	„ (સુરપ્રભ જિનવર ધાતકી)	૬૧
(૧૦) વિશાલ	„ (ધાતકી ખડે હો કે પશ્ચિમ અરધ કાલો)	૬૨
(૧૧) વજ્રધર	„ (શંખલંછન વજ્રધર સ્વામી)	૬૩
(૧૨) ચંદ્રાનન	„ (નલિનાવતી વિજય જયકારી)	„
(૧૩) ચંદ્રબાહુ	„ (દેવાનંદ નરીંદો)	૬૪

(૧૪) શુભંગ જિન સ્તવન (શુભંગદેવ બાવે સળે)	૬૫
(૧૫) ઈશ્વર " (નૃપ મળસેન જશોદા માત)	૬૬
(૧૬) તેમિપ્રભુ " (પુષ્કરવર પૂરવઅરધ દિવાળે રાળેરે)	૬૭
(૧૭) વીરસેન " (પશ્ચિમ અરધ પુષ્કરવરે)	૬૮
(૧૮) મહાભદ્ર " (દેવરાયનો નંદ)	"
(૧૯) ચંદ્રયશા " (ચંદ્રયશા જિનરાણ્યો)	૬૯
(૨૦) અજિતવીર " (દીવ પુષ્કરવર પશ્ચિમ અરધે)	૭૦

૫. નવવિધાન — સ્તવનો

(૧) ઋષભદેવ જિન સ્તવન (ઋષભદેવ હિતકારી)	૭૩
(૨) અજિતનાથ " (અજિતદેવ મુજ વાણહા)	૭૪
(૩) સંભવનાથ " (સંભવ જિન જળ નયન મિલેયો હો)	"
(૪) અભિનંદન " (પ્રભુ ! તેરે નયનકી હું બલીહારી)	૭૫
(૫) સુમતિનાથ " (સુમતિનાથ સાચા હો)	૭૫
(૬) પદ્મપ્રભ " (ધડિ ધડિ સાંભરે સાઈ સદૂના)	૭૭
(૭) સુપાર્શ્વનાથ " (એસે સામી સુપાર્શ્વસે દિલ લગા)	"
(૮) ચંદ્રપ્રભ " (શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ રાજે)	૭૮
(૯) સુવિધિનાથ " (મેં કાનો નહિ તો જિન આરસે રાગ)	૭૯

૬. વિશિષ્ટ-જિન સ્તવનો

(૧) આદિનાથ જિન સ્તવન ('તારન તરન' કેહાવત હો)	૮૦
(૨) " " ('પસારી કર લીજે)	"
(૩) ઋષભદેવ " (તુહારે શિર રાજત અજળજટા)	૮૧
(૪) શીતલનાથ જિન-સ્તવન (શીતલ જિન મોહે પ્યાશ)	૮૨
(૫) શાંતિનાથ " (હમ મગન ભયે પ્રભુ ધ્યાનમેં)	૮૩
(૬) નેમિનાથ " (પુજ કરીશન કીકું)	૮૪

- (૭) નેમિનાથ રાજુલ નિવેદન (દેખતહી ચિત્ત ચોર સિંચાહે) ૮૫
- (૮) ,, પ્રભુનુ અફલુત રૂપ (દેખો માઈ । અજબરૂપ જિનજીયા) ૮૫
- (૯) પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવનો (ચિદાનંદધન પરમ નિરંજન) : ૮૬
- (૧૦) ,, ભાવપૂજ રહસ્ય (પૂજા વિધિ માંહે ભાવિયેજી) ૮૬
- (૧૧) ,, પ્રભુ ગુણગાન મહિમા (નયરી વાણારસી જાણીયે હો) ૮૭
- (૧૨) ,, હૃદયપ્રાર્થના (વામાનંદન જગદાનંદન) ૮૪
- (૧૩) ,, પ્રભુસેવા (સુખદાઈ રે સુખદાઈ) ૮૫
- (૧૪) ,, સેવાની રીત (મેરે સાહિબ તુમહિ હો) ,,
- (૧૫) અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન (સહુને પ્રભુ ભેટે) ૮૬
- (૧૬) ,, ,, (જય જય જય જય પાસ જિજુંદ) ૮૭
- (૧૭) ગોડી પાર્શ્વનાથ ,, (ગોડી પ્રભુ ગાજઈ રે) ૮૮
- (૧૮) ચિંતામણી ,, (શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વજી રે ।) ૮૯
- (૧૯) શંખેશ્વર ,, ,, (અબ મોહી ઝંસી આય બની) ૧૦૦
- (૨૦) સુરતમંડન ,, ,, (સુરતિમંડન પાસ જિજુંદા) ૧૦૧
- (૨૦) મહાવીર જિન સ્તવન (સાહિબ ધ્યાયા મનમોહના) ૧૦૩
- (૨૨) ,, (પ્રભુ બલ દેખી સુરરાજ) ૧૦૪
- (૨૩) ,, (પ્રભુ ધરી પીકિં વેતાલ બાલ) ,,
- (૨૪) રાજનગર મંડન મહાવીર સ્તવન (શ્રી વર્ધમાન જિન-
રાજઆ રે) ૧૦૫
- (૨૫) ,, ,, (સમરીઅ સરસતી વરસતી) ૧૦૮
- (૨૬) ,, ,, (સુણુ સુગુણુ સ્નેહી રે સાહિબા ।) ૧૧૦
- (૨૭) સીમંધર જિન ,, (શ્રી સીમંધર સ્વામશ્રયુંજી) ૧૧૨
- (૨૮) વિમલાચલ ,, (વિમલાચલ નિતુ વંદિયે) ૧૧૨
- (૨૯) તારંગામંડન અજિતનાથ જિન સ્તવ (આનંદ અધિક
ઉચ્છાહ ધરી) ૧૧૩
- (૩૦) ગૌતમ પ્રભાતિ...સ્તવ (ગૌતમ ગણધર નમિયે હો) ૧૧૫
- (૩૧) સમવસરણુ જિન સ્તવ (ત્રિશલાનંદન વંદીયે રે) ૧૧૬

(૩૨) કુમતિલતા ઉન્મીલન-જિનખિંચસ્થાપન (હરતાદિ કે
ઉદ્ધારજ કીધો) ૧૧૮

૭. સામાન્ય જિન સ્તવનો (પદો)

- (૧) મનોવેદના (પ્રભુ ! મેરે અયસી આથ બની) ૧૧૯
(૨) પ્રભુપ્રત્યે રાગ (મેરે પ્રભુસું પ્રગટયો પૂરન રાગ) ૧૨૦
(૩) પ્રભુ-પ્રવચન (પ્રભુ ! તેરો વચન સુન્યો) ૧૨૧
(૪) પ્રભુને શારણ (જિન ! તેરે ચરન સરન પ્રહુ) ૧૨૧
(૫) પ્રભુદર્શનથી પરમાનંદ (આજ આનંદભયો, પ્રભુકો

દર્શન લલો) ૧૨૨

(૬) પ્રભુમયતા (જ્ઞાનાદિક ગુણુ તેરો) ૧૨૨

(૭) પ્રભુગુણ ચિંતન (પ્રભુ ! તેરો ગુન-જ્ઞાન) ૧૨૩

(૮) પરમાત્મ સ્વરૂપ (એ પરમ બ્રહ્મ પરમેશ્વર ૧૨૩

(૯) ત્વમેવ શરણું મમ (તો જિન જોર ન બચું
જિનંદરાય !) ૧૨૪

(૧૦) અભિનંદન જિન-સ્તવન (સમવસરણુ જિન રાજ વિરાજે) ૧૨૫

(૧૧) સુપાર્શ્વનાથ „ (સાચો દેવ સુપાસજી રે !) ૧૨૬

(૧૨) મલકાપુર મંડન
સુપાર્શ્વનાથ „ (સુનિએ હો પ્રભુ હો) ૧૨૭

(૧૩) ઉજ્જતપુર મંડણ
શાંતિનાથ „ (સરસતિ વરસતિ વચણુ અતિથ નમી) ૧૨૮

(૧૪) કલ્હારા પાર્શ્વનાથ „ (પાસજી હો પ્રભુ કલ્હારા દેવ) ૧૩૦

(૧૫) આંતરોલી મંડન
વાસુપૂજ્ય „ (વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે) ૧૩૧

(૧૬) સિદ્ધસહસ્ર નામ વણુન છંદ
(જગન્નાથ જગદીશ જગજીવુ નેતા) ૧૩૩

(૧૭) નેમ-રાજુલનાં છ ગીતો-(પદો)

(૧) નેમ પ્રભુને મનામણાં (હરિ-નારી ટેમે મિલી) ૧૩૭

(૨) નેમ પ્રભુનુ મૌન	(ખાલા રૂપશાલા ગદો)	૧૩૮
(૩) સખી પ્રત્યે રાજુલ	(સયનકી નયનકી)	૧૩૯
(૪) રાજુલ પ્રત્યે સખી	(યા ગતિ કૌન હે સખિ !)	૧૩૯
(૫) સખી પ્રત્યે રાજુલ	(વીનતડી કલો રે મોર કંતનઈ)	૧૪૦
(૬) રાજુલના ઉદ્દગાર	(રાજુલ બાલઈ સુનહુ-	
	સયાની રે !)	૧૪૧

(૧૮) ઋષભ જિન-સ્તવન	(ઋષભ જિનરાજ મુજ આજ	
	દિન અતિ ભલો)	૧૪૫

૨-આધ્યાત્મિક પદ વિભાગ

૮. આધ્યાત્મિક પદો.

(૧) પ્રભુભજન	(ભજન ખિનુ જીવિત જેસે પ્રેત)	૧૪૭
(૨) પ્રભુનુ સાચું ધ્યાન	(પરમ પ્રભુ સખજન રાખે ધ્યાવે)	૧૪૭
(૩) સાચા પ્રભુની પ્રાપ્તિ	(અખ મે સાચો સાક્ષિ પાથો)	૧૪૮
(૪) વીરોની પ્રભુ ભાકિત	(જો જો દેખે વીલરાગને)	૧૪૯
(૫) પંચમહાવ્રત જહાજ	(વાહ વાદીસર તાજ)	૧૫૦
(૬) સાચા મુનિ	(ધર્મ'કે વિલસ વાસ)	૧૫૧
(૭) સાચા મુનિ	(પવનકો કરે તોલ)	૧૫૨
(૮) સાચો જૈન	(જૈન કહો કથોં હોવે, પરમચર !)	૧૫૨
(૯) સજ્જન-રીતિ	(સજ્જન રાખત રીતિ ભલી)	૧૫૪
(૧૦) સાચો ધર્મ	(શિવ સુખ ચાહો તો)	૧૫૫
(૧૧) દષ્ટિ રાગ	(દષ્ટિરાગે નવિ લાગીથે)	૧૫૬
(૧૨) પરભાવમાં લગની	(જિલિ લાગિ રહો પરભાવમે)	૧૫૭
(૧૩) મોહત્યાગ અને જ્ઞાનસુધા	(ચેતન ! મોહકો સંગ નિવારો)	૧૫૮
(૧૪) જ્ઞાનદષ્ટિ અને મોહદષ્ટિ	(ચેતન ! જ્ઞાનકી દષ્ટિ નિહાલો)	૧૬૦
(૧૫) ચેતન અને કર્મ	(ચેતન ! જો તું જ્ઞાન અભ્યાસી)	૧૬૧
(૧૬) જ્ઞાન અને ક્રિયા	(સખલ યા છાકે મોહ-મદિરાકી)	૧૬૨
(૧૭) ઘોટો છોડી સાચો પંથ લે	(ચેતન ! રાહ ચલે ઉલટે)	૧૬૩

(૧૮) આત્માને ચેતવણી (કેસે દેત કમનંકું દોસ ?)	૧૬૩
(૧૯) મનઃસ્થિરતા (જળ દગ આવે નહિ મન ઠામ)	૧૬૪
(૨૦) સમતા અને મમતા (ચેતન ! મમતા છારિ પરીરી)	૧૬૫
(૨૧) સમતાનું મહત્વ (જળ દગે સમતા ક્ષણ નહિ આવે)	૧૬૬
(૨૨) ઉપશમ અને શ્રમણત્વ (જળ દગ ઉપશમ નાહિ રતિ)	૧૬૭
(૨૩) નયની અપેક્ષાએ સામાયિક (ચતુરનર ! સામાયિકનય ધારો)	૧૬૮
(૨૪) સુમતિને ચેતનનો વિરહ (કળ ધર ચેતન આવેજે ?)	૧૬૯
(૨૫) ચેતના (કંત બિનુ કહો દૌન ગતિ નારી)	૧૭૦
(૨૬) આત્મદર્શન (ચેતન ! અળ મોહિ દર્શન દીજો)	૧૭૧
(૨૭) પૂર્ણાનંદધન પ્રભુ (પ્રભુ મેરે ! તૂ સળ વાતે પૂરા)	૧૭૨
(૨૮) ચિદાનંદધન પ્રભુની જોડી (અજળ બની હે જોરી)	૧૭૩
(૨૯) ચિદાનંદધનનું સ્વરૂપ (અજળ ગતિ ચિદાનંદ-ધનની)	૧૭૩
(૩૦) અવિનાશી ચિદાનંદ (ચિદાનંદ અવિનાસી હો)	૧૭૪
(૩૧) અવિનાશીમાં મગ્નતા (મન કિતલી ન લાગે હેને રે)	૧૭૫
(૩૨) પરમ બ્રહ્મ પરમાત્મસ્વરૂપ (એ પરમ બ્રહ્મ પરમેશ્વર) (આ પદ બેવડાયું છે)	૧૭૬, ૧૨૩
(૩૩) હોરી-ગીત (અ.ય.મે દ'વ મિલ્યોરી)	૧૭૭
(૩૪) માયાની ભયાનકતા (માયા દારમી રે)	૧૭૭
(૩૫) હરીઆલી (કહિયો પંડિત ! કોણ એ નારી ?)	૧૭૮
(૩૬) હરીઆલીનો ભાવાર્થ	૧૮૦

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ

૯. શ્રી મૌન એકાદશીનું દોહસો કલ્યાણકનું સ્તવન. ઠાલ-૧૨

૧ લી ઠાળ	(ધુરિ પ્રણયું બિન મહરિસી)	૧૮૭
૨ છ	(પાડે પાડે ત્રણ ચોવીશી)	૧૮૭
૩ છ	(જંબૂદ્વિપ ભરત ભણ)	૧૮૮
૪ થી	(પૂરવ ભરતે તે ધાતકી ખડે રે)	૧૮૯
૫ મી	(પુષ્પર અરધ પૂરવ કુવા)	૧૮૬

૬ ઠી ઢાળ	(ધાતકી ખડે રે પશ્ચિમ ભરતમાં)	૧૯૦
૭ મી ,,	(પુખ્ખર પશ્ચિમ ભગતમાં)	૧૯૧
૮ મી ,,	(જંબૂદ્વીપ ઐરવતે'શ)	૧૯૧
૯ મી ,,	(પૂરવ અરધે ધાતકીશ)	૧૯૨
૧૦ મી ,,	(પુખ્ખર અરધ પૂરવ ઐરવતે)	૧૯૩
૧૧ મી ,,	(પશ્ચિમ ઐરવતે ભલો)	૧૯૪
૧૨ મી ,,	(પુખ્ખર પશ્ચિમ ઐરવતે હવે)	૧૯૪

૧૦. નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિજિન રતવન.

ઢાલ ૬ રચ્યા સં. ૧૭૩૨ કે ૧૭૩૪.

૧ લી ઢાલ	(શાંતિ જિણેસર કેસર અર્થિત જગધણી રે)	૧૯૭
૨ શ ,,	(નિશ્ચય નયવાહી કહે)	૧૯૮
૩ શ ,,	(નિશ્ચય કહે કુણુ એલા)	૧૯૯
૪ થી ,,	(નિશ્ચય કહે વિણુ ભાવ પ્રમાણે)	૨૦૧
૫ મી ,,	(નિશ્ચય નયવાહી કહે રે)	૨૦૨
૬ ઠી ,,	(વાહ વહંતા આવીયા)	૨૦૪

૧૧. નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી સીમંધરસ્વામી રતવન.

ઢાળ ૪

૧ લી ઢાળ	(શ્રી સીમંધર સાહિજ આજે વીનતિ રે)	૨૦૬
૨ શ ,,	(કોઈક વિધિ જોતાં થકાં રે)	૨૦૭
૩ શ ,,	(સમકિત પક્ષજ કોઈક આદરે)	૨૦૯
૪ થી ,,	(એણીપર મેં પ્રભુ વિનવ્યો)	૨૧૦

૧૨. શ્રી સીમંધર સ્વામીની વિનતિરૂપ નયરહસ્યગર્ભિત

સવાસો ગાથાનું રતવન. ઢાલ—૧૧

૧ લી ઢાળ	શુદ્ધ દેશનાનું સ્વરૂપ (સ્વામિ સીમંધરા । વીનતી)	૨૧૨
૨ શ ,,	આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણુ (એમ હુંઢતા રે ધર્મ	સોહામણો) ૨૧૩
૩ શ ,,	આત્મતત્ત્વ વિચાર (જિહાં હવે આત્મદ્રવ્યનું)	૨૧૪

૪ થી ઢાળ	શુદ્ધ નયવિચાર (શિષ્ય કહે જો પરભાવનો)	૨૧૬
૫ મી	„ વ્યવહારસિદ્ધિ (એમ નિશ્ચય નય સાંભલીજી)	૨૧૮
૬ ઠી	„ વ્યવહારસિદ્ધિ (અવર ઈસ્યો નય સાંભલી)	૨૨૦
૭ મી	„ મોક્ષ-ભવમાર્ગ (જો મુનિવેષ શકે નવિ ઇંડી)	૨૨૧
૮ મી	„ દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (અવર એક ભાષે આચાર)	૨૨૩
૯ મી	„ દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (ભાવસ્તવ મુનિને ભણીજી)	૨૨૪
૧૦ મી	„ જિનપૂજનામાં નિર્જરા (અવર કહે પૂજાદિક ઠામે)	૨૨૫
૧૧ મી	„ સાચી ભક્તિ-પ્રભુ પ્રેમ (કુમતિ ઈમ સકલ	

દ્વરે કરી) ૨૨૭

૧૩. કુમતિમહાલન ઓ વીરસ્તુતિ૩૫ ૬૫૦ ગાથાનું હુંડીનું
સ્તવન. ઢાલ ૭

૧ થી ઢાળ	(પ્રભુમી ઓ ચરના પયપંકજ)	૨૨૯
૨ જી	„ (તુજ આજ્ઞા મુજ મનિ વસી)	૨૩૨
૩ જી	„ (શાસન તાહર અતિ ભલુ)	૨૩૫
૪ થી	„ (કોઈ કહે જિન પૂજતાંજી)	૨૩૮
૫ મી	„ (સાસય પડિમા અડસય માને)	૨૪૦
૬ ઠી	„ (સમગ્રીત સુધું રે તેહને ભણીએ)	૨૪૩
૭ મી	„ (વર્તમાન શાસનનો સ્વામી)	૨૪૬

૧૪. સિદ્ધાંત વિચાર રહસ્ય ગર્ભિત ૩૫૦ ગાથાનું ઓ
સીમધર જિન સ્તવન. ઢાલ ૧૭

૧ થી ઢાળ	(શ્રી સીમધર સાહિબ આગે)	૨૪૮
૨ જી	„ (કોઈ કહે અમે ચરથી તરસુ)	૨૫૧
૩ જી	„ (દેવ ! તુઝ સિદ્ધાંત મીઠો)	૨૫૩
૪ થી	„ ધર્મદેશનાનું સમર્થન (સુણજો સીમધર	
	સ્વામી !)	૨૫૫
૫ મી	„ (વિષમકાલને જોરે કોઈ)	૨૫૭
૬ ઠી	„ ચર-આજ્ઞા (પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિંસા)	૨૬૧

- ૭ મી ઠાળ (કોઈ કહે ગર ગચ્છ ગીતારથ સારથ શુદ્ધ) ૨૬૩
 ૮ મી „ (કોઈ કહે સિદ્ધાંતમાંજ, ધર્મ
 અહિંસા રે સાર) ૨૬૫
 ૯ મી „ (કોઈક સૂત્ર જ આદરે, અર્થ ન માને સાર) ૨૬૮
 ૧૦ મી „ (જ્ઞાન વિના જે જીવને રે કિરિયામાં
 છ દોષ રે) ૨૭૧
 ૧૧ મી „ આવકના ગુણ (એકવીસ ગુણ પરિણમે) ૨૭૪
 ૧૨ મી „ વિશેષ આવકના ગુણ (એકવીસ ગુણ નેણે લક્ષ્યા) ૨૭૬
 ૧૩ મી „ વિશેષ રીતે આવકના ગુણ (ભાવ આવકનાં ભાવિયે) ૨૭૮
 ૧૪ મી „ ભાવ આવક સાધુપણું પામે (તે ભાવસાધુપણું
 લહે, જે ભાવ આવક સાર) ૨૮૦
 ૧૫ મી „ મુનિના ગુણ (ધન તે મુનિવરા રે જે આદે
 સમભાવે) ૨૮૨
 ૧૬ મી „ જ્ઞાનદશાનો નિર્દાર (સ્વામી સીમધરા ! તું
 લહે ધ્યાઈયે) ૨૮૫
 ૧૭ મી „ (આજ જિનરાજ ! મુજ કાજ સિદ્ધાં સવે) ૨૮૦

૪-સ્વાધ્યાય (અનુયાય) વિભાગ

૧૫. આનંદધનજીની રતુતિરૂપ અષ્ટપદી.

- ૧ હું પદ (મારેગ ચલત ચલત ગાત, આનંદધન ધ્યારે) ૨૯૫
 ૨ જું „ (આનંદધનકે આનંદ, સુજસ હી ગાવત) ૨૯૫
 ૩ જું „ (આનંદ કોઈ નહીં પાવે) ૨૯૬
 ૪ થું „ (આનંદ ઠોર ઠોર નહીં પાયા) ૨૯૬
 ૫ મું „ (આનંદ કોઈ હમ દેખલાવો) ૨૯૭
 ૬ હું „ (આનંદકી ગત આનંદધન જાને) ૨૯૭
 ૭ મું „ (એરી આજ આનંદ ભયો) ૨૯૭
 ૮ મું „ (આનંદધનકે સંગ સુજસ હી મિલે જખ) ૨૯૮

૧૬. શ્રી ગણધર ભાસ.

૧	ઈંદ્રભૂતિ ભાસ	(પહલો ગણધર વીરનો)	૨૯૯
૨	અગ્નિભૂતિ „	(ગ્રાળર ગામ સમૃદ્ધ)	૩૦૦
૩	વાયુભૂતિ „	(ત્રીજો ગણધર મુઝ મનિ વસ્થો)	૩૦૦
૪	વ્યક્ત „	(ચોથો ગણધર વ્યક્ત તે વંદિછ)	૩૦૨
૫	સુધર્માસ્વામી „	(આવો આવો ધરમના મિતાણી)	૩૦૨

૧૭. સાધુવંદના.

ઠાણ ૮

૨૨મા સં. ૧૭૨૧ વિજ્યાદશમી ખંભાત.

૧	લી ઠાળ	(પણ્ણુ શ્રી ઋષભાદિ જિજ્ઞેસર)	૩૦૪
૨	શ „	(સાધુ સુશોસલ મન દઢ કરિ ખર્યો)	૩૦૬
૩	શ „	(આદર્શિઈ અંગઈ એ કહિયાં રે)	૩૦૭
૪	થી „	(નવમઈ અંગિ વખાણિયાણ)	૩૦૯
૫	મી „	(હણિઉ પણિ દુર્યોધનઈ રે)	૩૧૦
૬	હી „	(બ્રહ્મચો પ્રતિમા-દર્શનઈ રે)	૩૧૨
૭	મી „	(વીર જિજ્ઞેસર શાસનિ)	૩૧૩
૮	મી „	(શ્યુસિરિ સમણી નઈ નાઈલ)	૩૧૫

૧૮. સમ્યક્ત્વના ૬૭ બોલ રચાધ્યાય

પ્રસ્તાવ-દૂહા. (સુકૃતવલ્લિ-કાદંબિની)

૧	લી ઠાળ	સમ્યક્ત્વ ૬૭ બોલ, ૪ સદ્દહણા (ચઉ સદ્દહણા તિ સિંગ છે)	૩૧૭
૨	શ „	૩ સિંગ (ત્રિણુ સિંગ સમકિત તણાં રે)	૩૧૮;
૩	શ „	૧૦ પ્રકારનો વિનય (અરિહંત તે જિન વિચરનાણ)	૩૨૦
૪	થી „	૩ શુદ્ધિ (ત્રિણુ શુદ્ધિ સમકિત તણી રે)	૩૨૧
૫	મી „	૫ દુષણ (સમકિત-દુષણ પરિહરો)	૩૨૧
૬	હી „	૮ પ્રભાવક (આઠ પ્રભાવક પ્રવચનના કલા)	૩૨૨
૭	મી „	૫ ભૂષણ (સોઢે સમકિત જુહાપી)	૩૨૩

૮ મી ઢાળ	૫ લક્ષણુ	(લક્ષણુ પાંચ કલાં સમકિત તણાં)	૩૨૪
૯ મી	”	૬ ચત્તા (પરતીર્થા પરના સુર તેણે)	૩૨૫
૧૦ મી	”	૬ આગાર (શુદ્ધ ધર્મથી નવિયલે)	૩૨૬
૧૧ મી	”	૬ ભાવના (ભાવીને રે સમકિત જેહથી રૂઝકું)	૩૨૬
૧૨ મી	”	૬ સ્થાનક (ઠરે જિહાં સમકિત તે થાનક)	૩૨૮

૧૯ આઠ યોગદષ્ટિની સ્વાધ્યાય ઢાલ ૮

૧ હી ઢાળ	પ્રથમ મિત્રા દષ્ટિ વિચાર (શિવ સુખ કારણુ	ઉપદિશી)	૩૩૦
૨ જી	” ખીજી તારા	” ” (દર્શન તારા દષ્ટિમાં)	૩૩૨
૩ જી	” ત્રીજી જલા	” ” (ત્રીજી દષ્ટિ જલા કહીજી)	૩૩૨
૪ થી	” ચોથી દીખતા	” ” (યોગદષ્ટિ ચોથી કહીજી)	૩૩૩
૫ મી	” પાંચમી સ્થિરા	” ” (દષ્ટિ થિરા માહે	દર્શન નિત્યે) ૩૩૬
૬ ઠી	” છઠી કાતા	” ” (અચપલ રોગ રહિત	નિષ્કુર નહિ) ૩૩૭
૭ મી	” સાતમી પ્રભા	” ” (અકપ્રભાસમ યોધ	પ્રભામાં) ૩૩૮
૮ મી	” આઠમી પરા	” ” (દષ્ટિ આઠમી-સાર	સમાધિ) ૩૩૯

૨૦. અઠાર પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય.

૧ હિંસા	પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય	(પાપસ્થાનક પહિલું કહું રે)	૩૪૨
૨ મૃષાવાદ	”	(ખીજું પાપનું સ્થાન)	૩૪૩
૩ અકતાહાન	”	(ચોરી વ્યસન નિવારીયે)	૩૪૪
૪ અબ્રહ્મચર્ય	”	(પાપસ્થાનક ચોથું વર્જિએ)	૩૪૫
૫ પરિગ્રહ	”	(પરિગ્રહ મમતા પરિહાર)	૩૪૬
૬ ક્રોધ	”	(ક્રોધ તે યોધ-નિરોધ છે)	૩૪૮

૭ માન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય (પાપસ્થાનક કહે સાતમું)	(શ્રી જિનરાજએ)	૩૪૯
૮ માયા	” ” (પાપસ્થાનક અઠમ કહ્યું)	૩૫૧
૯ લોભ	” ” (જીરે મારે, લોભ તે લોષ અથોભ)	૩૫૨
૧૦ રાગ	” ” (પાપસ્થાનક કશમું કહ્યું રાગ રે)	૩૫૪
૧૧ દ્વેષ	” ” (દ્વિષ ન ધરિયે લાલન !)	૩૫૫
૧૨ કલહ	” ” (કલહ તે બારમુ પાપનું સ્થાન)	૩૫૬
૧૩ અભ્યાખ્યાન	” ” (પાપસ્થાનક તે તેરમુ છાડીયે)	૩૫૮
૧૪ વૈશુન્ય	” ” (પાપસ્થાનક હોકે ચૌદમુ (આકર)	૩૫૯
૧૫ રતિ-અરતિ	” ” (જિહાં રતિ કોઈક કારણે જી)	૩૬૦
૧૬ પર-પરિવાહ	” ” (સુંદર ! પાપસ્થાનક તને સોલમુ)	૩૬૧
૧૭ માયા-મૃષાવાદ	” ” (સતરમુ પાપનું ઠામ)	૩૬૩
૧૮ મિથ્યાત્વ શલ્ય	” ” (અઢારમુ જે પાપનું થાનક)	૩૬૪
૨૧. શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્હિત સ્વાધ્યાય.	ઠાલ ૧૯	
૨મ્યા સં. ૧૭૨૨ સુરતમા		
પ્રસ્તાવ કૃષ્ણ (શ્રી જિનવર પ્રભુમી કરી)		૩૬૭
૧ લી ઠાળ પ્રતિક્રમણ-તેના ૬ પ્રકાર (પરિક્રમણ તે આવસ્યક		૩૬૭
૨ જી ” ” ૧૨ અધિકાર (પદમ અહિંગારે)		૩૬૯
૩ જી ” અતિયાર-શુદ્ધિ ને પ્રતિક્રમણના ૮ પર્યાય (હવે અતિયારની શુદ્ધિ ધ્યાનએ)		૩૭૦
૪ થી ” પ્રતિક્રમણ વિધિ-(બેસી ‘નવકાર’ કહી હવે જી)		૩૭૧

- ૫ મી ઢાળ દેવસી પ્રતિક્રમણુ વિધિ-આયોયણુ પડિક્રમણુ
(અશુદ્ધ ને) ૩૭૨
- ૬ ઠી „ „ „ (આદી સુસાધી તે કહે
ઉચ્છાહા) ૩૭૪
- ૭ મી „ રાઈ પ્રતિક્રમણુ વિધિ-(દેવસી પડિક્રમણુ કહ્યો) ૩૭૫
- ૮ મી „ પખખી-ચઉમાસી-સંવત્સરી વિધિ (હવે પખિય રે
ચઉદસિ દિન સુધી પડિક્રમે) ૩૭૭
- ૯ મી „ પ્રતિક્રમણુનો અર્થ (નિજ થાનકથી પર થાનકે) ૩૭૯
- ૧૦ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ખીજો પર્વાય પ્રતિકરણ
(પડિક્રમણુ પદારથ આસરી) ૩૮૦
- ૧૧ મી „ સંવાદ ને દષ્ટાંતથી પ્રતિકરણુ પર વિવેચન
(કાઈ જાણું કિતું જાની આવેલો ?) ૩૮૧
- ૧૨ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ત્રીજો પર્વાય પડિકરણ
(હવે પડિકરણુ-પડિક્રમણુનો) ૩૮૪
- ૧૩ મી „ „ ચોથો પર્વાય વારણા (વારણા તે
પડિક્રમણુ પ્રગટ છે) ૩૮૬
- ૧૪ મી „ „ પાંચમો પર્વાય નિવૃત્તિ (પડિક્રમણુ
નિવૃત્તિ પ્રમાદથી રે) ૩૮૭
- ૧૫ મી „ (ખીજો પણ દષ્ટાંત છે રે) ૩૮૯
- ૧૬ મી „ પ્રતિક્રમણુનો ૬ ઠો પર્વાય નિંદા (નિંદા તે
પડિક્રમણુ છે) ૩૯૦
- ૧૭ મી „ „ ૭ મો પર્વાય ગહા (ગહા તે નિંદા
પર સાખિસ્થું રે) ૩૯૫
- ૧૮ મી „ „ ૮ મો પર્વાય શુદ્ધિ-શોધન (તે
તરિયા રે જાઈ તે તરિયા) ૩૯૬
- ૧૯ મી „ „ (હિતુ ગર્ભ પૂરો હુઓ રે) ૩૯૮

૨૨. અગિયાર અંગની રવાધ્યાય. ઢાલ ૧૧

રચ્યા સં. ૧૭૨૨ સુરતમાં

૧ લી ઢાળ ૧ આચારાંગ સૂત્રની (આચારાંગ પહિલુ કલુ' રે લો) ૪૦૦

૨ છ ,, ૨ સૂચગડાંગ ,, (સૂચગડાંગ હવે સાંભલો છ) ૪૦૧

૩ છ ,, ૩ ઠાણાંગ ,, (ત્રીજું અંગ હવે સાંભલો) ૪૦૨

૪ થી ,, ૪ સમવાયાંગ ,, (ચોથું સમવાયાંગ તે સાંભલો) ૪૦૩

૫ મી ,, ૫ ભગવતી ,, (અંગ પાંચમું સાંભલો તુમે) ૪૦૪

૬ ઠી ,, ૬ જ્ઞાતા કર્મકથા ,, (જ્ઞાતા કર્મકથા છડું અંગ) ૪૦૬

૭ મી ,, ૭ ઉપાસકદશાંગ ,, (સાતમું અંગ ઉપાસક દસા) ૪૦૭

૮ મી ,, ૮ અંતગડ દશાંગ ,, (આઠમું અંગ અંતગડ દસા) ૪૦૭

૯ મી ,, ૯ અણુતરોવવાઈ ,, (નવમું અંગ હવે ભવિ !

સાંભલો) ૪૦૮

૧૦ મી ,, ૧૦ પ્રશ્ન વ્યાકરણ ,, (પ્રશ્ન વ્યાકરણ અંગ તે

દશમું) ૪૦૯

૧૧ મી ,, ૧૧ (વિપાક સૂત્ર અંગ અગીયારમું સાંભલો ૪૧૦

કલશ અંગ અગિયારે સાંભલ્યાં રે) ૪૧૧

૨૩. પિરતાલીસ આગમનાં નામની સજ્જાય.

(અંગ ઈચાર ને આર ઉપાંગ ૪૧૩

૨૪. સુશુરની સજ્જાય. ઢાલ ૪

૧ લી ઢાળ (સદ્ગુરુ એહવા સેવિયે) ૪૧૫

૨ છ ,, (ઉત્તરાધ્યયને કહિયો તે તણો) ૪૧૬

૩ છ ,, (મારગ સાધુ તણો છે ભાવે) ૪૧૭

૪ થી ,, (તે મુનિને ભામણુડે જઈયે) ૪૧૮

૨૫. પાંચ કુશુરની સજ્જાય-પાસતથા વિચાર ભાસ. ઢાળ ૬

૧ લી ઢાળ (સેવો સદ્ગુરુ ગુણુ નિરધારી ૪૨૦

૨ છ ,, (પ્રલિખા બલદ તણી પરે રે) ૪૨૧

- ૩ જી ઢાળ (નાણુ દંસણુ ચરણુ ભેદથી) ૪૨૧
- ૪ થી „ (સંસતો જિહા જિહાં મિદે) ૪૨૨
- ૫ મી „ (ચાલે સૂત્ર વિરુદ્ધચારે) ૪૨૩
- ૬ ઠી „ (ઈમ પાંચે કુચર પ્રકાશ્યા) ૪૨૪
૨૬. શ્રી વિજયપ્રભાસૂરિ સ્વાધ્યાય (સંસ્કૃત) ૪૨૫
૨૭. શ્રી આદિ જિન-સ્તવન (સંસ્કૃત) ૪૨૭
- ૨૮ ચડયાપડયાની—હિતશિક્ષા સ્વાધ્યાય અપર નામ
સંવિજ્ઞ પક્ષીય બદન ચપેટા સ્વાધ્યાય કડી ૪૧
(ચડયા પડયાનો અંતર સમઝી, સમપરિણામે રહી છ.) ૪૨૮
- ૨૯ અમૃતવેલિની નાની સજ્જાય—કડી ૧૯
(ચેતન ! જ્ઞાન અજુઆલને, ટાલને મોહ સંતાપ રે) ૪૩૪
- ૩૦ અમૃતવેલિની મોટી સજ્જાય—કડી ૨૯
(ચેતન ! જ્ઞાન અજુઆલીએ, ટાલીએ મોહ-સંતાપ રે) ૪૩૬
૩૧. જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો ત્રણ
(૧) (જિમ જીન પ્રતિમા વંદન દીસે, સમકિતને આલાવે) ૪૩૯
(૨) (સતરભેદ પૂજા સાલણી, સ્થું કુમતિ । જગ ધંધે રે.) ૪૪૦
(૩) (પંચમહાવ્રત તણિ રે ચારિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ ને ભાખી) ૪૪૧
૩૨. સ્થાપના કંદપ સ્વાધ્યાય—કડી ૧૫
(પૂરવ નવમથી ઉદ્ધરી, જિમ ભાખઈ શ્રી ભદ્રબાહુ રે.) ૪૪૨
૩૩. તપાગચ્છાચાર્યની સજ્જાય—કડી ૬
(શ્રી વિજયધર્મ સૂરીશ્વરજી,) ૪૪૫
- ૩૪ સમકીત-સુખલડીની સજ્જાય—કડી ૬
(ચાખો નર સમકીત-સુખલડી) ૪૪૫
૩૫. ગુણસ્થાનક સજ્જાય કડી ૭
હોયે મિધ્યાત્વ અલવ્યને, કાળ અમાદિ અનંતો રે) ૪૪૬

૩૬. તુંખડાની સજ્જાય કડી ૧૦
(સાધુજીને તુંખડું વહોરાવીયું, કરમે હલાહલ થાય રે.) ૪૪૭
૩૭. ચાર આહારની-આહાર-અનાહારની સજ્જાય કડી ૨૦
(સમર ભગવતી ભારતી, પ્રભુમી ગુર ગુણવંતો રે) ૪૪૮
૩૮. સંયમ શોણી વિચાર સજ્જાય હાલ ૩
૧ હાળ—(પ્રભુમી શ્રી ગુરના ચરણામ્યુજ) ૪૫૧
૨ „ (હવે હાણ પડવણા) ૪૫૨
૩ „ (પાયો પાયો રે, ભલે મેં જિનશાસન પાયો) ૪૫૩
૩૯. યતિધર્મ ખત્રીશી-સંજમ ખત્રીશી દોહા ૩૨
(ભાવ-યતિ તેહને કહે, જિહાં દશવિધ યતિધર્મ) ૪૫૫
૪૦. સમતા શતક દોહા ૧૦૫
(સમતા-ગંગા-મગનતા, ઉદાસીનતા જાત.) ૪૫૬
૪૧. સમાધિ શતક દોહા ૧૦૪
(સમરી ભગવતી ભારતી, પ્રભુમી જિન જગમંધુ) ૪૬૬
૪૨. સમુદ્ર વહાણ સંવાદ હાલ ૧૭
રચ્યા સં. ૧૭૧૭ ઘોષામા
- પ્રસ્તાવ કુહા (શ્રી નવખંડ અખંડ ગુણ) ૪૭૯
- ૧ હાળ—(શ્રી નવખંડ જિનેશ્વર, કેસર કુસુમસ્પૂ રે) ૪૭૯
- ૨ „ (સિંધુ કહે ‘હવે સિંધુર, ખંધુર નાદ વિનોદ) ૪૮૨
- ૩ „ (હંધુઆ પિણુ અલે તારણ, સાચર ! સાંભલો) ૪૮૪
- ૪ „ (કુલ-ગર્વ ન કાળે રે સર્વથા) ૪૮૭
- ૫ „ (વાહણ કહે ‘સાચર ! સુણો રે) ૪૮૮
- ૬ „ (વાહણ હવે વાણી વદે રે લો) ૪૯૦
- ૭ „ (સિંધુ કહે સુણિ વાહણ ! વૃં) ૪૯૧
- ૮ „ (હવે વાહણ વિલાસી રે કહે વદન વિલાસી રે) ૪૯૫

૯ ઢાળ (સાચર કહે સુણિ વાહણુ ! તું રે)	૪૯૭
૧૦ „ (વાહણુ કહે શરણુ જગિ ધર્મ વિણુ કો નહિ)	૪૯૯
૧૧ „ (સાચર કહે તું બહુ અપરાધિ)	૫૦૨
૧૨ „ (સાચર ? સ્થૂં તું ઉછલે ?)	૫૦૩
૧૩ „ (એહવે વચણુ રે હવે કોપેઈ ચડયો)	૫૦૬
૧૪ „ (સંકટ વિકટ ટલઈ સળ દૂર)	૫૦૭
૧૫ „ (શ્રી નવખંડ જિણુંદ, તેહનો શરણુ કિઓરી)	૫૦૯
૧૬ „ (હરખિત વ્યવહારી હુવા હો)	૫૧૦
૧૭ „ (ભરિયાં કિરિયાણાં ઘણાં હો)	૫૧૩
૪૩ અચાર ગણધર નમસ્કાર	૫૧૬
૪૪ શ્રી જિન-ગીત (મેરે સાહિબ તુમ્હિ હો, જીવન આધાર)	૫૧૯
૪૫ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન (સરસતિ સામિણિ પાએ લાગો)	૫૨૦
૪૬ શ્રી પંચ પરમેષ્ઠિ ગીતા કડી ૧૩૧	૫૨૧
૪૭. શ્રી જ બૂસ્વામી બ્રહ્મગીતા કડી ૨૯ (૨ચ્ચા સં. ૧૭૩૮ ખંલાતમાં)	૫૪૮
૪૮. સમ્યક્ત્વનાં ધરુત્યાન સ્વરૂપની ચોપાઈ	૫૪૮
૪૯. શ્રી દિક્ષપટ ચોરાશી બોલ (પ્રત્યુક્તિ)	૫૭૨
આધારભૂત પ્રતોની નોંધ	૫૯૮
આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ પૂર્વે અમુક્તિ કૃતિઓની નોંધ	૬૦૭
શુદ્ધિદર્શન	૬૧૦

એહવા ગુરુની ગોઠડી,

થોડી પણ હો સવિ જનમનો સાર :

સર્વવાઙ્મિત-મોક્ષફલપ્રદાયક શ્રી શંકેશ્વરપાર્શ્વનાથાય નમઃ

ચરમ તીર્થપતિ શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શાસનમાં અઘાવધિ થયેલા શાસનસંરક્ષક, પ્રભાવક, મહાપુરુષોની નામાવલીમાં જેઓનું નામ અગ્નિમ હરોળમાં સ્થાપિત થયેલું છે, તેવા મહાપુરુષ ન્યાયાચાર્ય, ન્યાય-વિશારદ મહા-મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ગણિવર કે જેમનું નામ સ્મરણ થતાં જ વિદ્રવજનોનાં ઉત્તમ મસ્તકો પણ નત બન્યા વિના રહેતા નથી.

એ મહાપુરુષે શ્રમણ જીવનની શ્રેષ્ઠ સાધના કરવા પૂર્વક વિશિષ્ટ પ્રકારની અધ્યાત્મ સાધના, યોગ સાધના, ભગવદ્ ઉપાસના દ્વારા પોતાના જીવનને પરમ આદર્શભૂત બનાવ્યું હતું.

શાસનની આરાધના દ્વારા શાસનનાં પ્રત્યેક અંગો સાથે સ્વભૂમિકાનુસાર એકાત્મતા સાધીને શાસનરક્ષા માટે પોતાની સમગ્ર શક્તિઓનું શાસનચરણે સમર્પણ કર્યું હતું. એ માટે જે કંઈ વેઠવું પડે તે બધું જ સહર્ષ વેઠીને પણ જૈનશાસનના સર્વોત્કૃષ્ટ સાધનામાર્ગના વહેણને અખંડ વહેતું રાખ્યું છે.

સર્વશક્યિત સિદ્ધાંતોની રક્ષા માટે જરા પણ શ્રાંત કે કલાંત બન્યા વિના એકલે હાથે ઝઝૂમીને જે જે વિપત્તિઓ આવી તેને સહર્ષ સ્વીકારી લીધી છે, એ રીતે સર્વશ્રમણીત

સિદ્ધાંતોની દિવ્ય જ્યોત અખંડ રાખીને એના દિવ્ય પ્રકાસનું સુસુક્ષ્મ સંવ્યાત્માઓને પ્રદાન કર્યું છે.

સાહિત્યક્ષેત્રે વિવિધ વિષયો ઉપર અધિકારપૂર્ણ મૌલિક, સંઘડાત્મક, અનુસરણાત્મક, સંક્ષેપ-વિસ્તારાત્મક મૂળ અને ટીકા અંથોની રચના કરી જૈનશાસનને વિશિષ્ટ શ્રુતની ભેટ કરી, શ્રુતકેવળીના શ્રુતવૈભવની આંખી કરાવી છે.

જૈનદર્શનના અંથોની જેમ જૈનેતર અંથો ઉપર પણ તેઓશ્રીએ કરેલ ટીકા અંથોની રચના એતાં તેઓ શ્રીમદ્દુની બહુશ્રુતતાની પ્રતીતિ થયા વિના રહેતી નથી.

અન્યદર્શનના પદ્ધતિઓના સ્વદર્શનમાં સમવતાર કરવા દ્વારા તેઓશ્રીએ પોતાની વિશિષ્ટ ગીતાર્થતાનો પરિચય કરાવ્યો છે.

દર્શનિક અંથોનું સર્જન કરીને પ્રત્યેક દર્શનના સિદ્ધાંતોની ઊંડાણ પૂર્વક રજુઆત કરી, સ્વાદવાદ શૈલીથી એ માન્યતાનો સાપેક્ષભાવે સ્વીકાર કરી રીતે થઈ શકે અને એકાંત રૂપ હોવાના કારણે તે તે સિદ્ધાંતો કેટલા ખોટા, અધૂરા અને દુષિત છે, એ અંગે ઘણી જ વિશદતાપૂર્વક તર્કબદ્ધ રજુઆત કરીને જૈન દર્શનના સિદ્ધાંતોની સર્વોપરિતા સિદ્ધ કરી બતાવી છે, જે અઘાવધિ અખાધિત રહી છે. એ એતાં પ્રત્યેક નાનાં મોટાં દરેક પાસાંઓનું કેવું અદ્ભૂત તલસ્પર્શી જ્ઞાન તેઓ ધરાવતા હતા તે કોઈ પણ નિષ્પક્ષ વિદ્વાનને જણાયા વિના ન રહે તેવું છે. જૈન દર્શનમાંથી નીકળેલા કુમતો અને એકાંત આગ્રહમાંથી જન્મેલા કુવાદોનું જૈનશાસ્ત્રનાં પ્રમાણો આપીને તેના યથાર્થ અર્થઘટન દ્વારા નિરસન

કયું અને સર્વશ્રાવણીત સ્યાદ્વાદનું સુંદર શૈલીથી પ્રતિષ્ઠાન કરીને એવા અલેદ્ય કિલ્લાની રચના કરી, કે જેન દર્શનમાં કયાંય એકાંત કે અનેકાંતાલોસના પ્રવેશને અવકાશ જ ન રહે.

જેન ન્યાય, પ્રમાણ, નય, નિર્દેશ, સપ્તભંગી, સપ્તનય, અનેકાંત, પાંચ જ્ઞાન, પંચાસ્તિકાય, પડ્મવ્ય, નવતત્ત્વ, વગેરે જેન દર્શનના દાર્શનિક-તાત્ત્વિક વિષયોનું ન્યાય શૈલીથી વર્ણન કરીને બુદ્ધિશીવી વર્ગની બુદ્ધિને પરિપૂર્ણ સાત્ત્વિક ખોરાક મળે એવી વ્યવસ્થા કરી છે. આ સાહિત્યનો મધ્યસ્થલાવે અભ્યાસ કરનાર કોઈ પણ વિદ્વાન જેનદર્શનનો ઉપાસક, છેવટે પ્રશંસક તો બન્યા વિના ન જ રહે એવી એની ખૂબી છે. જેની પ્રતીતિ સ્યાદ્વાદકલ્પલતાટીકા, ન્યાયખંડખાદ્ય, અષ્ટ-સહસ્રી, તર્કભાષા, નયપ્રદીપ, નયરહસ્ય, નયોપદેશ, ન્યાયાલોક, અનેકાંત વ્યવસ્થા, આત્મખ્યાતિ-પ્રમેયમાલા, સ્યાદ્વાદ-રહસ્ય, જ્ઞાનર્થિક, જ્ઞાનાર્ણવ, પ્રતિમાશતક, વાદમાલા, ઉત્પાદાદિ સિદ્ધિ, તત્ત્વાર્થસૂત્ર [પ્રથમાધ્યાય] ટીકા, વિષયતાવાદ, અધ્યાત્મમતપરીક્ષા, આધ્યાત્મિકમતપરીક્ષા, ધર્મપરીક્ષા, દેવધર્મપરીક્ષા, આરાધક વિરાધક-ચતુર્ભંગી, કૂપદષ્ટાંતવિશદીકરણ, અસ્પૃશદ્ગતિવાદ વગેરે ઉપલબ્ધ ગ્રંથો ભેતાં થયા વિના રહેતી નથી.

યોગ અને અધ્યાત્મના વિષયમાં સૂરિ પુરંદરશ્રી હંરિ-ભદ્રસૂરિમહારાજના ગ્રંથો, આગમિક ગ્રંથો, અન્ય દર્શનોના યોગ ગ્રંથો, ઉપનિષદો તેમ જ સ્વાનુભૂતિના આધારે તેઓ-શ્રીએ જે રચના કરી છે, તે ભેતાં યોગ અને અધ્યાત્મવિષયક

તેઓશ્રીમદ્દના તલસ્પર્શી જ્ઞાન અને પરિણતિનો પરિચય થયા વિના રહેતો નથી.

જ્ઞાનસાર, અધ્યાત્મસાર, અધ્યાત્મોપનિષદ્, યોગવિંશિકા-ટીકા, પાતંજલયોગદર્શનટીકા, પોડશકપ્રકરણટીકા, દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકાની કેટલીક દ્વાત્રિંશિકાઓ, ઉપદેશરહસ્ય, યોગદષ્ટિની સંજ્ઞાંય તેમ જ આધ્યાત્મિક પદો તેઓશ્રીમદ્દની યોગ-અધ્યાત્મવિષયકપરિણતજ્ઞાનની પ્રતીતિ કરાવે છે.

જૈનદર્શનના આચારમાર્ગ ક્રિયામાર્ગમાં રહેલી ખૂબીઓને પ્રગટ કરીને પ્રત્યેક ક્રિયાઓમાં રહેલ આત્મ વિકાશક શક્તિઓનું ચથાર્થ જ્ઞાન કરાવ્યું છે. જૈનદર્શનનો ક્રિયામાર્ગ સર્વશકથિત હોઈ, તેમાં કેવી અપૂર્વ, સ્વરૂપ-હેતુ-અનુબંધ શુદ્ધિ છે અને એ જ કારણે એ કેટલો સુખદ અને તર્કસંગત છે, તે વસ્તુનું સુંદર દર્શન કરાવ્યું છે. આ હકીકત સામાચારી-પ્રકરણ, યોગવિંશિકાટીકા, દ્વાત્રિંશદ્-દ્વાત્રિંશિકા પૈકીની કેટલીક દ્વાત્રિંશિકાઓ, પોડશક પ્રકરણ પૈકીનાં કેટલાંક પોડશકોની ટીકા ઉપદેશરહસ્ય, માર્ગપરિશુદ્ધિ, યતિલક્ષણસમુચ્ચય, નિશાભૂક્તિ પ્રકરણ, પ્રતિમાશતક, કૂપદંટાંત વિશદીકરણ, પ્રતિકેમણ હેતુ-ગર્ભસંજ્ઞાંય વગેરે ગ્રંથો જોવાથી સ્પષ્ટ થાય તેવી છે.

કર્મસાહિત્યના વિષયમાં તેઓશ્રીનું જ્ઞાન કેટલું જીડું હતું તેની પ્રતીતિ તેઓ શ્રીમદે રચેલ ક્રમપચડીની ટીકા તેમજ અન્ય ગ્રંથોમાં પણ કર્મસિદ્ધાંત વિષયક કરેલી પ્રાક્ષંગિક ચર્ચાઓ ઉપર દષ્ટિપાત કરવાથી સહજરૂપે થાય તેમ છે.

મરમટકૃતકાવ્યપ્રકાશ ઉપર તેઓ શ્રીમદે રચેલી ટીકા, આર્ષલીયચરિત્ર, વૈરાગ્યરતિ, વૈરાગ્યકુલ્પલતા, વિજયોદ્ધાસકાવ્ય,

પરમજ્યોતિઃપંચવિંશિકા, પરમાત્મપંચવિંશિકા, ચૈન્દ્રસ્તુતિ-
ચતુર્વિંશિકા વગેરે ગ્રંથોની રચના દ્વારા તેઓશ્રીઓ સાહિત્યના
વિષયમાં પણ અગ્રિમતાને પ્રાપ્ત કરી છે.

ગુરુતત્ત્વવિનિશ્ચય, યતિલક્ષણસમુચ્ચય ગ્રંથ દ્વારા તેમજ
ધર્મપરીક્ષા, ઉપદેશરહસ્ય, દ્વાત્રિંશદ્દ્વાત્રિંશિકા વગેરે ગ્રંથો દ્વારા
ગુરુતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વની શુદ્ધિ ઉપર સુંદર પ્રકાશ પાથર્યો છે.

પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજના પંચવસ્તુ, ઉપદેશ-
પદ્ધતિ, યોગદષ્ટિસમુચ્ચય જેવા વિશાળ ગ્રંથોના સંક્ષેપરૂપે
અનુક્રમે માર્ગપરિશુદ્ધિ, ઉપદેશરહસ્ય યોગવિષયક બત્રીસીઓ
જેવા ગ્રંથો બનાવીને સ્વલ્પ કદમાં ઘણું કહી દેવાની શક્તિનો
પરિચય કરાવ્યો છે. તે જ રીતે યતિલક્ષણસમુચ્ચય, યોગવિંશિકા-
ટીકા, સ્યાદ્વાદરહસ્ય, સ્યાદ્વાદકલ્પલક્ષણટીકા, કૂપદષ્ટાંત વિશદી-
કરણ, સામાચારીપ્રકરણ વગેરે ગ્રંથો ભેતાં સંક્ષેપનો વિસ્તાર
કરવાની અદ્ભુત શક્તિનો પણ પરિચય મળે છે.

આ સિવાય પણ નયરહસ્ય, ઉપદેશરહસ્ય વગેરે ગ્રંથોની
જેમ રહસ્યપદ્ધતિ ૧૦૮ ગ્રંથો અને ન્યાયના ૧૦૦ ગ્રંથોની
તેઓ શ્રીમદે રચના કર્યાનાં પ્રમાણો ભેવા મળે છે.

દાહસારનયચક્રનું સંશોધન કરી તેઓ શ્રીમદે સંશોધન
ક્ષેત્રે પણ પોતાનું આગવું યોગદાન કર્યું છે. તે જ રીતે
અન્યરચિત ધર્મસંગ્રહ જેવા ગ્રંથોને શોધી આપીને તેના ઉપર
વિશેષ ટીપ્પણીઓ કરવા દ્વારા સુંદર સંપાદનનું કાર્ય પણ
તેઓશ્રીમદે કર્યું છે.

આ રીતે આગમિક, પ્રાકરણિક, ઠાકાનિક, સાહિત્યિક,

ઔગિક વગેરે વિવિધ વિષયો ઉપર સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષામાં ગદ્ય, પદ્ય, શૈલીમાં મૂળ કે ટીકા કે નિબંધરૂપે સંક્ષેપ કે વિસ્તારશૈલીથી વિદ્વદ્ભોજ્ય અનેક ગ્રંથોની રચના કરી જે રીતે તેઓશ્રીમદે વિદ્વજ્જનોની ઉપર ઉપકાર કર્યો છે તે રીતે સંસ્કૃત, પ્રાકૃત ભાષાથી અપરિચિત એવા તત્ત્વજિજ્ઞાસુ અદ્વૈતજ્ઞનો ઉપર ઉપકાર કરવામાં તેઓ શ્રીમદે જરાય ખામી રાખી નથી. જે વસ્તુની પ્રતીતિ તેઓશ્રીમદ્દર્શનું શુજરાતી સાહિત્ય બેવાથી થયા વિના રહેતી નથી.

દ્રવ્યશુષ્કપર્યાયના રાસની રચના દ્વારા તેઓ શ્રીમદે ગૂર્જર-ભાષામાં દાર્શનિક પદાર્થોની છણાવટ કરીને શુજરાતી ભાષાના ગૌરવને ખૂબ જ વધારી દીધું છે. રચના એવી અદ્ભુત બની કે વિદ્વાનોને એનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરવાની જરૂર લાગી. દ્રવ્યાનુયોગતર્કણ એ દ્રવ્યશુષ્કપર્યાયના રાસની મહત્તાને સ્થાપિત કરતો સંસ્કૃત ગ્રંથ છે.

યોગદષ્ટિની સજ્જાય, સમતાશતક, સમાધિશતક તેમજ આધ્યાત્મિક પદોની રચના દ્વારા શુજરાતી જગતને ઔગિક-આધ્યાત્મિક સાહિત્ય ભેટ આપીને મહાન ઉપકાર કર્યો છે. જંપૂસ્વામીનો રાસ સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ જેવી કૃતિઓ રચીને તેમજ મહોપાધ્યાય શ્રી વિનયવિજયજી ગણિવરના અપૂર્ણ રહેલા રાસને પૂર્ણ કરીને શુજરાતી ભાષાને પરમ આસ્વાદ્ય બનાવી છે.

પ્રતિભાશતક, જ્ઞાનિંદુ વગેરે ગ્રંથોની ટીકામાં કેઈ એક શ્લોકની ટીકામાં આખાને આખા અન્ય ગ્રંથનું ઉદ્ધરણ કરી એની સંક્ષિપ્ત ટીકા પણ ત્યાં રચી દેવાની તથા સ્વાદાહ-પ્રેરણતા, ઉપદેશરહસ્ય, દ્વાત્રિશદ્દાત્રિશિકા વગેરે ગ્રંથોની

ટીકામાં અન્ય ગ્રંથોના શ્લોકો સૂત્રોને સાક્ષીરૂપે ટાંકી પ્રાસંગિક ટીકા રચવાની શૈલી ભેતાં પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજે આવશ્યક નિયુક્તિની ટીકામાં કાર્યોત્સર્ગ અધ્યયનમાં કરેલ ધ્યાન-શતકના સમાવેશની તથા પંચવસ્તુમાં કરેલ સ્તવપરીક્ષા અધ્યયનના સમાવેશની યાદી આપી બય છે. આ રીતે ભેતાં તેઓ શ્રીમદે ઘણા ઘણા વિષયોમાં ઘણી ઘણી રીતે પૂ. આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિમહારાજનું અનુસરણ કરીને ‘લઘુ હરિભદ્ર’ ના નામને સાર્થક કર્યું છે.

આવી પરાક્રાષ્ટપ્રાપ્ત વિદ્વત્તાને વરેલા પૂજ્ય ઉપાધ્યાયશ્રી મહારાજનું હૃદય કેવું ભગવદ્-ભક્તિથી ભરેલું હતું, તેની પ્રતીતિ તેમણે રચેલાં સ્તવનો કશી બય છે.

આવા તર્કવાદી હોવા સાથે સાથે તેઓ પરમ શ્રદ્ધામાંથી પ્રગટેલ ભક્તિથી વિભોર હોય તે સ્થિતિનું દર્શન જ શ્રદ્ધાના સિંચનથી હૃદયને જૂળ જ ભીનું ભીનું બનાવે તેવું છે.

જગતના બુદ્ધિમાનોને હંકારનારો ધુરંધર બુદ્ધિમાન બાળક જેવો બનીને ભગવાન પાસે કાકલુદી કરતો હોય.

કાલી કાલી ભાષામાં પોતાના ભક્તિભાવને રજુ કરીને ભગવાનના ચરણોમાં બાળભાવે નમતો હોય અને પોતાની આરજૂ વ્યક્ત કરતો હોય.

એક પ્રિયતમા પોતાના પ્રીતમને મનાવવા જેમ નવી નવી રીત અજમાવે અને વિવિધ રીતે પોતાની વીતકંકથા, વિરહની લાગણી દર્શાવી પ્રીતમને રીઝવવા ચત્ન કરે એવી રીતે પરમાત્મતત્ત્વ સ્વરૂપ પ્રીતમ સમક્ષ પ્રિયતમાના સ્વરૂપે બિનવતો હોય.

સમર્થ વાદીઓને ય ધ્રુવવી દેનાર, લયગ્રસ્ત નજરે પ્રભુ સમક્ષ ચેતો હોય અને પ્રભુ મળ્યાથી નિર્ભયતાને અનુભવતો હોય, તો કોકવાર અધ્યાત્માનુભૂતિની મસ્તીથી મસ્ત બનીને પરમાનંદ લૂંટતો હોય. આ દશ્ય જ કેવું અદ્ભુત હોય ? આ બધા જ ભાવો ગૂર્જર ભાષામાં રજૂ કરી જે સ્તવનોની રચના કરી છે, તે રચનાઓ ભક્ત હૃદયને સાધનાકાળમાં ઉદ્ભવતા વિવિધ ભાવો રજૂ કરવામાં સખળ સધિયારો પૂરો પાડે છે.

વીસી, ચોવીસી, સ્તવન, સજગ્રાથ, આધ્યાત્મિક પદો, ભાસ, હરિયાળી, સંવાદ, શતક, ગીતા, અષ્ટપદી, રાસ, ફાગ, ચોપાઈ વગેરે શુજરાતી રચનાઓ દ્વારા, પ્રભુ-સ્તવનાથી પ્રારંભીને જૈન દર્શનના પ્રત્યેક પદાર્થોનું નિરૂપણ કરીને સંસ્કૃત-પ્રાકૃતના અનલિસ તત્ત્વજિજ્ઞાસુ વર્ગ ઉપર મહાન ઉપકાર કર્યો છે. આ રચનાઓમા પ્રોતિ, ભક્તિ, વચન, અસંગ અનુબંધોના ભાવો સુંદર રીતે નિરૂપાયા છે.

ભગવાનના શુભો, પોતાના અવશુભો, આત્મનિંદા, ભગવદ્-સમર્પણ, આત્માનુભૂતિ, આધ્યાત્મભાવની ખૂમારી, ભગવાનનું સ્વરૂપ, અંતિમ ભવો કલ્યાણકારિણાં સ્થળો, માતા, પિતા, લંછન, શાસન ચક્ષ-ચક્ષિણી વગેરેની માહિતી, આધ્યાત્મિક ભાવો, જ્ઞાનનય, ક્રિયાનય, નિશ્ચયનય, વ્યવહારનય, ઉત્સર્ગ, અપવાદ, સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા, અઢાર પાપસ્થાનકનું સ્વરૂપ, એના વિપાકો સમ્યગ્દર્શનના ૬૭ બોલનું સ્વરૂપ, આઠ દૃષ્ટિનું સ્વરૂપ, ૧૫૦ કલ્યાણકો, અગ્યાર ગણધરો, પ્રતિકેમણી વિધિનો સૂત્રક્રમ વગેરેનાં કારણો સ્થાનકવાસી, દિગંબર વગેરે

સાથેના તાત્વિક મતભેદો એમના મિથ્યા-સિદ્ધાંતોની સમા-
લોચના, હિન્માર્ગ પ્રવર્તકોની કઠોર આલોચના, સુશુરુ-કુશુરુનું
સ્વરૂપ, સમતા-સમાધિભાવમાં સ્થિર રહેવા માટેની સામગ્રી,
અંતિમ સમાધિ માટેની સાધના, પાંચપરમેષ્ઠિનું સ્વરૂપ,
સમ્યક્ત્વના છ સ્થાનો, સંયમ શ્રેણી વગેરે વિષયોના નિરૂપણ
દ્વારા શુભરાતી સાહિત્યને ખૂબ જ સમૃદ્ધ બનાવી એની
ગરિમાને ગરિષ્ઠ બનાવી છે.

આવા સમૃદ્ધ ગૂર્જર સાહિત્યને ખૂબ જ પરિશ્રમપૂર્વક
સંગ્રહિત કરી તેને વર્ષો પૂર્વે 'ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ ભા.
૧-૨'માં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું.

આ રીતે વિવિધ પ્રકારે તેઓ શ્રીમદે શ્રી જૈન સંઘ
ઉપર કરેલો ઉપકાર વર્ણનાતીત છે, જે ઉપકારોનું સ્મરણ
થતાં જ હૈયું ગદ્ગદિત થઈ જાય છે.

તેઓ શ્રીમદ્દના સ્વર્ગવાસને આ વર્ષે ૩૦૦ વર્ષ
પરિપૂર્ણ થાય છે. જૈન સંઘ ઉપર આવો મહાન ઉપકાર
કરનાર મહર્ષિના સાંગોપાંગ જીવન ગ્રંથોની કે એમના જન્મ
સ્વર્ગવાસના દિવસની નોંધ મેળવવા પણ આપણે લાજ્યશાળી
બની શક્યા નથી, એ ખેદની વાત છે. આવા સમર્થ સાહિત્ય-
સર્જક મહાપુરૂષે પોતાના જીવન ઉપર પ્રકાશ પાડે એવું કંઈ
લખ્યું નથી. એ એમની અંતર્મુખતાની પ્રતીતિ કરાવે છે.
અને તે કાળના અન્ય સાહિત્યસર્જકે પણ એની નોંધ ન
લીધી એ પણ દર્શાવે છે કે તેઓશ્રીએ કેવા કપરા સંનિગ્ધોમાં
અને કેવા કેવા લોકોનો વિરોધ વેદીને માર્ગરક્ષા કરી હશે
અને એ માર્ગ-રક્ષાના કૃણરૂપે એમને અને એમના રચેલા

સાહિત્યને પણ કેવા કેવા લોકોની અપ્રીતિના લોગં પણ બનવું પડ્યું હશે. લગભગ તેઓ શ્રીમદ્દના સમકાલીન પૂ. કાંતિ-વિજયજી મહારાજે રચેલ “સુજસવેલી ભાષ” જે આંખે ન મળ્યો હોત તો થોડી પણ જે એમનાં જીવનની માહિતી મળે છે, તે પણ આજે આપણને મળત કે કેમ તે સવાલ છે.

સમગ્ર જૈન સંઘ ઉપર મહાન ઉપકાર કરનાર આ મહર્ષિના ગ્રંથોના અધ્યયન દ્વારા મારા અંગત જીવનમાં પણ જે મહાન ઉપકાર થયો છે, તેને હું શબ્દો દ્વારા વાંચો આપી શકું તેમ નથી.

ભલે તેઓ નંદર દેહે મને નથી મળ્યાં પણ અક્ષર દેહે જરૂર મળ્યા છે.

ભલે તેઓ પ્રત્યક્ષરૂપે મારા ગુરુદેવ નથી પણ પરોક્ષરૂપે તો તે મારા આત્મોદ્ધારક, પથદર્શક ગુરુદેવ છે જ.

ભલે એમના નંદરદેહની ઉપાસના હું ન કરી શક્યો પણ અક્ષરદેહની ઉપાસનાની ચત્કચિત જે તક મને મળી છે તે દ્વારા હું મારી જાતને ધન્ય માનું છું. ઉપાસના કેટલી અને કેવી કરી શક્યો એ મારી પાત્રતા અને પુરુષાર્થને આધીન છે. પણ જે મને તક મળી છે, તે મારા ભાગ્યની નિશાની છે. એમ હું જરૂર માનું છું.

માટે જ જ્યારે પરમશાસનપ્રભાવક, અનેકાન્તોભોસંતિમિર-તરણિ, સંઘસ્થવિર, સુવિશાલગચ્છાધિપતિ, વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ, પરમગુરુદેવ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ (વજયરામચન્દ્રસૂરી)શ્વર મહા-રાજાએ મને ગુજરાત સાહિત્ય સંઘ હાથ-૧ ના પુનર્મુદ્રણ

માટે સંપાદનનું કાર્ય કરવા આજ્ઞા કરી અને તેઓ શ્રીમદ્દના આજીવન અતેવાસી પૂજ્યપાદ પ્રશાંતમૂર્તિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયમહોદયસૂરીશ્વરજી મહારાજને અને એ માટે પ્રેરણા કરવા દ્વારા તેઓશ્રીમદ્દના અક્ષરદેહની ઉપાસના કરવાની તક આપી, ત્યારે મેં અંતઃકરણપૂર્વક ખૂબ જ ધન્યતા અનુભવી છે.

ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહના બીજા ભાગમાં જંબૂસ્વામીનો રાસ, અને દ્રવ્યગુણપર્યાયનો રાસ ટળા સાથે છપાયેલો છે. તેમજ તેઓશ્રીએ પૂર્ણ કરેલ શ્રીપાળ રાસ સિવાયની લગભગ ઉપલબ્ધ થયેલી શુભરાતી તમામ કૃતિઓ આ પહેલા ભાગમાં સમાવી લીધી છે. પહેલા ભાગની પહેલી આવૃત્તિમાં આપેલ શુદ્ધિવૃદ્ધિપત્રકના આધારે શુદ્ધિવૃદ્ધિ કરવા સિવાય બીજો કોઈ ફેરફાર નવી આવૃત્તિમાં કર્યો નથી. પહેલી આવૃત્તિમાં પેજ ૭૪, ૭૫ ઉપર છપાયેલ સ્તવનની પહેલી અડધી ગાથા બીજી આવૃત્તિ છપાયા બાદ 'શાંતિ સૌરભ' ત્રિશતાષ્ઠિ વિશેષાંક પેજ ૭૧ ઉપર જોવા મળી, આથી તેનો શુદ્ધિપત્રકમાં ઉમેરો કર્યો છે.

અન્ટે ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહ ભા. ૧ ના છપાયેલ ફરમાનું શુદ્ધિદર્શન તૈયાર કરી આપવા બદલ પરમ તપસ્વી પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી નરચન્દ્રવિજયજી મહારાજ તથા મારા આત્મિક ઉત્થાનની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિમાં વાત્સલ્યભાવે સદાથે આશીર્વાદ આપી મારા ઉત્સાહની અભિવૃદ્ધિ કરનાર મારા ગુરુદેવ આજીવન ગુરુચરણસેવી, વર્ધમાન તપોનિધિ પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી ગુણયશવિજયજી મહારાજના ઉપકારોનું આ કાણું સ્મરણ કરી વંદના કરું છું.

પ્રાંતે જિન શાસન રક્ષા સમિતિ લાલબાગ દ્વારા યશોદય પ્રકાશનના ઉપક્રમે પ્રકાશિત થતા ગૂર્જર સાહિત્ય સંગ્રહમાં પ્રકાશિત થયેલ આપો અણુમોલ સાહિત્યની ઉપાસના દ્વારા દેવ-તત્ત્વ, શુદ્ધતત્ત્વ અને ધર્મતત્ત્વની તાત્ત્વિક ઉપાસના દ્વારા આપણા સૌને આત્મા પરમાત્મતત્ત્વનો સાક્રાત્કાર કરનાર અને એ જ એકની એક સદા માટેની શુભાભિલાષા.

૨૦૪૩, વૈ. વ ૧૩, સોમવાર
શ્રીપાલનગર જૈન ઉપાશ્રય,
વાલકેશ્વર, મુંબઈ-૬.

વર્ધમાન તપોનિધિ પૂજ્ય મુનિરાજ
શ્રી ગુણુયશવિજયજી
મહારાજનો વિનેય
—મુનિ કીર્તિયશવિજય

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय —

श्रीमद् यशोविजयश्च गण्डिवर विरचित —

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ १-स्तवन-विभाग ❀

ચોવીશી-પંહતી

.....

શ્રી ઋષભદેવ જિન રતન

—(*)—

[મહાવિદ્ય ક્ષેત્ર સોહામણું—એ દેશી]

જગજીવન જગવાલહો, મરદેવીનો નંદ લાલરે;
મુખ ફીકે મુખ ઉપજે, દરિયાણ અતિહી આણુંદ. લા० જ० ૧
આંખડી અંબુજ પાંખડી, અષ્ટમીશશિસમ લાલ; લા०
વદન તે શારદ ચંદલો, વાણી અતિહિ રસાળ. લા० જ० ૨
લક્ષણ અંગે વિરાજતાં, અડહિયસહસ ઉદાર; લા०
રેખા કર ચરણાદિકે, અવ્યંતર નહિ પાર લા० જ० ૩
ઈંદ્ર ચંદ્ર રવિ ગિરિ તણા, શુણ લેઈ ધડીયું અંગ; લા०
ભાગ્ય કિહાં થકી આવીયું, અચરિજ એહ ઉત્તંગ. લા० જ० ૪
શુણ સઘળા અંગી કર્યાં, દૂર કર્યાં સવિ દોષ; લા०
જ્ઞાનક જશવિજયે શુણ્યો, દેનો સુખનો પોષ. લા० જ० ૫

=====

શ્રી અનિર્ણનાથ જિન-સ્તવન

(૪)—

[નિઠરડી વેરણ હોઈ રહી—એ દેશી]

અનિર્ણનાથ હૃદય પ્રીતડી, મુજ ન ગમે હો બીબનો સંગ કે;
માલતી ફૂલે મોહીયો, કિમ બેસે હો બાવળતડું લૂંગ કે. અં ૧
ગંગાજળમાં બે રમ્યા, કિમ છિદ્ધર હો રતિ પામે મરાળ કે;
સરોવરજળ જલધર વિના, નવિ આહે હો જગ આતકળાળ કે.

અં ૨

કોકિલ કલકૂજિત કરે, પામી મંજરી હો પંજરી સહકાર કે;
આછાં તરૂંઝર નવિ ગમે ગિર્યાશું હો હોયે શુભનો ખ્યાર કે.

અં ૩

કમલિની કિનકર કર અહે, વસી કુસુમિની હો ધરે ચંદ્રશું પ્રીત કે;
ગૌરી ગિરીશ ગિરિધર વિના, નવિ આહે હો કમળા નિજ ચિત્ત કે.

અં ૪

તિમ પ્રભુશું મુજ મન રમ્યું, બીજશું હો નવિ આવે કાય કે;
શ્રીનથવિજય સુશુરતણો, વાચક જશ હો નિત નિત શુભ ગાય કે.

અં ૫

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[મન મધુકર મોહી રહ્યો—એ દેશી]

સંભવજિનવર વિનતિ, અવધારો શુભજાતારે;
ખામી નહિ મુજ ખિજમતે, કદિય હોર્યો ફળહાતારે. સં ૧

કરનેહી ઉભો રહું, રાત દિવસ તુમ ધ્યાનેરે;
 ને મનમાં આણો નહિ, તો શું કહિયે થાનેરે. સં ૦ ૨
 ખોટ ખળને કેા નહિ, દીને વંછિત દાનોરે;
 કરણાનજરે પ્રભુ તણી, વાધે સેવક વાનોરે. સં ૦ ૩
 કાળલખિ નહિ મતિ ગણે, ભાવલખિ તુમ હાથેરે;
 લકષ્મણ પણ ગજ બચ્યું, ગાળે ગજવર સાથેરે. સં ૦ ૪
 દેશો તો તુમહી ભલા, બીભ તો નવિ યાચુંરે;
 વાચક જશ કહે સાંઈશું, ફળશે એ મુજ સાચુંરે. સં ૦ ૫

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[સુણ્યો હો પ્રભુ—એ દેશી]

દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગશુર તુજ,
 મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ મોહનવેલડીણ;
 મીઠી હો પ્રભુ મીઠી તાહરી વાણી,
 લાગે હો પ્રભુ લાગે જેસી શેલડીણ. ૧

જાણું હો પ્રભુ જાણું જન્મ ક્યથ્ય,
 ને હું હો પ્રભુ ને હું તુમ સાથે મિલ્યોણ;
 સુરમણિ હો પ્રભુ સુરમણિ પામ્યો હથ્ય,
 આંગણે હો પ્રભુ આંગણે મુજ સુરતર ફળ્યોણ. ૨

જાન્યા હો પ્રભુ જાન્યા પુણ્ય અંકૂર,
 માન્યા હો પ્રભુ મુહ માન્યા પાસા બળ્યાણ;

વૃઠા હો પ્રભુ વૃઠા અમીરસ મેહ,
 નાઠા હો પ્રભુ નાઠા અશુભ શુભ દિન વળ્યાં. ૩
 બૂખ્યાં હો પ્રભુ બૂખ્યાં મિત્યાં ઘૂતપૂર,
 તસ્ક્યાં હો પ્રભુ તસ્ક્યાં દિવ્યઉદક મળ્યાં;
 થાક્યાં હો પ્રભુ થાક્યાં મિત્યાં સુખપાલ
 આહતાં હો પ્રભુ આહતાં સજ્જન હેજે હળ્યાં. ૪
 દીવો હો પ્રભુ દીવો નિશા વન ગેહ,
 સાથી હો પ્રભુ સાથી થલે જળ નૌ મિલી;
 કલિયુગે હો પ્રભુ કલિયુગે ફલ્લેહો મુજ,
 દરિશણ હો પ્રભુ દરિશણ લલ્લું આશા ફળી. ૫
 વાચક હો પ્રભુ વાચક જશ તુમ ફાસ,
 વિનવે હો પ્રભુ વિનવે અભિનંદન સુણો;
 કઈયે' હો પ્રભુ કઈયે' મ દેરયો છેહ,
 દેને હો પ્રભુ દેને સુખ દરિશણ તણો. ૬

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઝાંઝરીયા મુનિવર ધન્ય ધન્ય તુમ અવતાર—એ દેશી]

સુમતિનાથ શુણ્ણશ્યું મીલિલ, વાધે મુજ મન પ્રીતિ;
 તેલખિંદુ જિમ વિસ્તરેલ, જળમાંહિ ભલી રીતિ,
 સોભાગી જિનશું, લાગ્યો અવિહર રંગ. સો. ૧
 સજ્જનશું જે પ્રીતડીલ, છાની તે ન રખાય;
 પરિમલ કસ્તૂરીતણોલ, મહી માંહિ મહકાય. સો. ૨

અંશુલીયે' નવિ મેરૂ ઢંકાયે, છાબડીયે' રવિ તેજ;
અંજલિમાં જિમ ગંગ ન માએ, મુજ મનતિમ પ્રભુ હેજ. સો. ૩
હુઓ છિપે નહિ અંધર અરૂણ જિમ, ખાતાં પાન સુરંગ;
પીવત ભરભર પ્રભુશુભું ખ્યાલા, તિમ મુજ પ્રેમ અલંગ. સો. ૪
ઢાંકી ઇક્કું પરાળશું, ન રહે લહી વિસ્તાર;
વાચક જશ કહે પ્રભુતણે, તિમ મુજ પ્રેમ પ્રકાર. સો. ૫

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[સહજ સલુણા હો સાધુજી—એ રેશી]

પદ્મપ્રભ જિન જઈ અલગા રહ્યા, જિહાંથી નાવે લેખોજી,
કાગળ ને મિસી જિહાં નવિ સંપળે, ન ચલે વાટ વિશેષોજી,
સુશુભ સનેહા રે કલિય ન વિસરે. સુ. ૧
ઈહાંથી તિહાં જઈ ઠોઈ આવે નહિ, જેહ કહે સંદેશોજી;
જેહનું મિલવું રે હોહિલું તેહનું, નેહ તે આપ કિલેશોજી. સુ. ૨
વીતરાગશું રે રાગ તે એકપખો, કીજે કવણુ પ્રકારોજી;
મોઠો દોઠે રે સાહિજ વાજમાં, મન નાણે અસવારોજી. સુ. ૩
સાચીભંકિત રે ભાવનરસ કહી, રસ હોયે' તિહાં દોચ રીઝેજી;
હોહાહોઠેરે જિહું રસરીઝથી, મનના મનોરથ સીઝેજી. સુ. ૪
પણુ શુભવંતા રે ગોઠે ગાળજો, મોટા તે વિશ્રામજી;
વાચક જશ કહે એહજ આસરે, મુખ લહું કામોદામજી. સુ. ૫

શ્રી સુપાર્થનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[લાજલદે માત મદ્દાર—એ દેશી]

શ્રી સુપાર્થજિનરાજ, તું ત્રિભુવન શિરતાજ;
 આજ હો છાજે રે, ઠકુરાઈ પ્રભુ તુજ પદતણીલ. ૧

દિવ્યઢવનિ સુરકૂલ, ચામર છત્ર અમૂલ;
 આજ હો રાજે રે, લાખંડલ ગાજે હુંહુલિલ. ૨

અતિશય સહજના ચપાર, કર્મખખ્યાથી ઇચાર;
 આજ હો કીધા રે, ઝોગણીસ સુરગણલાસુરેલ. ૩

વાણી શુભ પાંત્રીશ, પ્રાતિહારજ જગદીશ;
 આજ હો રાજે રે, દિવાજે છાજે આઠુંલ. ૪

સિંહાસન અશોક, બેઠા મોઢે લોક;
 આજ હો સ્વામી રે, શિવગામી વાચક જશ થૂરયોલ. ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[ધણુરાઢેલાની—દેશી રાગ કેદારો]

ચંદ્રપ્રભજિન સાહિબા રે, તુમે દો ચતુરસુભણ; મનના માન્યા;
 સેવા જણો દાસની રે, દેશ્યો કૃણ નિવારણ. મ૦

આવો આવો રે ચતુર સુખસોગી, કીજે વાત એકાંત અસોગી;
 શુભ ગોઠે પ્રગટે પ્રેમ. મ૦ ૧

ઓઘું અધિક પણ કહે રે, આસંગાયત બેહ;
 આપે કૃણ જે અણકહ્યાં રે, ગિર્યો સાહિબ તેહ. મ૦ ૨

દીન કહ્યા વિષુ દાનથી રે, દાતાની વાધે મામ; મં
જળ દીધે' ચાતક ખીજવી રે, મેઘ હુઓ તેણે શ્યામ. મં ૩
પિઉ પિઉ કરી તુમને જપું રે, હું ચાતક તુમે મેહ; મં
એક-લહેરમાં હુંખ હરો રે, વાધે ખમણે નેહ. મં ૪
મોહું વહેલું આપવું રે, તો શી લીલ કરાય; મં
વાચક જશ કહે જગધણી રે, તુમ તૂઠે સુખ થાય. મં ૫

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સુણો મેરી સુજની રજની ન જવેરે—એ દેશી]

લધુ પણ હું તુમ મન નવિ માવું રે,
જગશુર તુમને' દિલમાં લાવું રે;
કુણને દીને એ શાળાશી રે,
કહો શ્રી સુવિધિજિણુંદ વિભાશી રે. લૃ ૧

સુજ મન અણુમાંહિ બકિત છે ઝાઝી રે,
તેહ ફરીનો તું છે માણ રે;
યોગી પણ જે વાત ન જાણે રે,
તે અચરિજ કુણથી હુઓ ટાણે રે. લૃ ૨

અથવા ધિરમાંહી અધિર ન માવે રે,
મોટો ગજ ફરપણમાં આવે રે;
જેહને તેને સુદ્ધિ પ્રકાશી રે,
તેહને દીને એ શાળાશી રે. લૃ ૩

ઉર્ધ્વમૂલ તરૂંઝર અધ શાખા રે,
 છંદપુરાણે એહવી છે લાખા રે,
 અચરિત્ર વાળે અચરિત્ર કીધું રે,
 ભકતે સેવક કારણ સીધું રે. લૃ. ૪
 લાડ કરી જે બાળક ગોલે રે,
 માતપિતા મન અમીચને તોલે રે,
 શ્રી નયવિજય વિગુધનો શીલ રે,
 જશ કહે એમ બાણે જગરીશ રે. લૃ. ૫

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[અલિ અલિ કદી આવેગો—એ દેશી]

શ્રીશીતલજિન ભેટીએ, કરી ભકતે 'ચોખ્ખું' ચિત્ત હો;
 તેહરયું કહો છાનું કિરયું, જેહને સોંખ્યાં તન મન વિત્ત હો. શ્રીં ૧
 હાયકનામે છે ઘણા, પણ તું સાચર તે કૂપ હો;
 તે બહુ ખબુઆ તગતમે, તું દિનકર તેજ સ્વરૂપ હો. શ્રીં ૨
 મોટો બાણી આદર્યો, દારિદ્ર લાંબો જગતાત હો;
 તું કરૂણાવંત શિરોમણિ, હું કરૂણાપાત્ર વિખ્યાત હો. શ્રીં ૩
 અંતર્યામી સવિ લહો, અમ મનની જે છે વાત હો;
 મા આગળ મોસાળનાં, રથા વરણવવા અવહાત હો. શ્રીં ૪
 બાણે તો તાણે કિરયું, સેવા કળ દીલે દેવ હો;
 બાચક જશ કહે દીલની, એ ન ગમે મુજ મન દેવ હો. શ્રીં ૫

શ્રી ઐયાંસનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કરમ ન છુટે પ્રાણીઆ—એ દેશી]

તુમે બહુમૈત્રી રે સાહિબા, માહરે તો મન એક;
તુમ વિષુ ખીલે રે નહિ ગમે, એ મુજ મોટી રે ટેક,
શ્રી ઐયાંસ કૃપા કરે. ૧

મન રાખો તુમે સવિ તણાં, પણ કિહાંએક મલી જાઓ;
લલચાઓ લખ લોકને, સાથી સહજ ન થાઓ. શ્રી૦ ૨
રાગભરે જનમન રહો, પણ ત્રિહુંકાળ વૈરાગ;
ચિત્ત તુમારા રે સમુદ્રનો, કોઈ ન પામે રે તાગ. શ્રી૦ ૩
એહવાશું ચિત્ત મેળવ્યું, કેળવ્યું પહેલાં ન કાંઈ;
સેવક નિપટ અધુજ છે, નિરવહશો તુમે સાંઈ. શ્રી૦ ૪
નિરાગીશું રે કિમ મિલે, પણ મળવાનો એકાંત;
વાચક જશ કહે મુજ મિલ્યો, ભકતે કામણ તાંત. શ્રી૦ ૫

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(૧)—

[મોતીકાની—અથવા સાહિબા મોતિકોરે હમારો—એ દેશી]

સ્વામિ તુમે કાંઈ કામણ કીધું, ચિત્તડું અમારું ચોરી લીધું;
સાહિબા વાસુપૂજ્ય જિણુંદા, મોહના વાસુપૂજ્ય.
અમે પણ તુમશું કામણ કરશું, ભકતે અહીં મનધરમાં ધરશું. સા૦ ૧

મનઘરમાં ધરીયા ઘરશોભા, દેખત નિત્ય રહેશે થિર થોભા;
મનવકુંઠ અકુંઠિતભગતે, યોગી ભાષે અનુભવ યુગતે. સાં ૨
ઠલેશે વાસિત મન સંસાર, ઠલેશરહિત મન તે ભવપાર;
ને વિશુદ્ધ મન ઘર તુમે આયા, પ્રભુ તો અમે નવનિધિ ઋદ્ધિ પાયા.

સાં ૩

સાત રાજ અલગા જઈએઠા, પણ ભગતે અમ મનમાંહિ પેઠા;
અળગાને વળગ્યા જે રહેવું, તે ભાણા ખડખડ દુઃખ સહેવું. સાં ૪
ધ્યાતાં ધ્યેય ધ્યાન શુષ્ક એકે, બેઠ છેઠ કરશું હવે ટેકે;
ખીરનીર પરે તુમશું મિલશું, વાચક જશ કહે હેજે હળશું. સાં ૫

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[નમોરે નમો શ્રી ચતુર્જય ગિરિવર—એ દેશી]

સેવો ભવિયાં વિમલજિનેસર^૧, દુલ્લહા સજ્જન સંગાલ;
એહવા પ્રભુનું ઠરિશણુ લહેવું, તે આળસમાંહિ ગંગાલ. સેં ૧
અવસર પામી આળસ કરશે, તે મૂરખમાં પહેલોલ;
ભૂખ્યાને જિમ બેખર દેતાં, હાથ ન માંડે ઘડેલોલ. સેં ૨
ભવ અનંતમાં ઠરિશણુ દીકું, પ્રભુ એહવા દેખાડેલ;
વિકટ ગ્રંથિ જે પોળ પોળિયો, કર્મ વિવર ઉઘાડેલ. સેં ૩
તરવ પ્રીતિકર પાણી પાએ, વિમલાલોકે આંજિલ;
લોચણુ શુરૂ પરમાત્મ દિએ તવ, ભ્રમ નાંખે સવિ ભાંજિલ. સેં ૪
ભ્રમ ભાંખ્યો તવ પ્રભુશું પ્રેમે, વાત કરું મન ખોલીલ;
સરલતણે 'જે હીયડે આવે, તેહ જણાવે ખોલીલ. સેં ૫

શ્રીનયવિનય વિબુધ પય સેવક, વાચક જશ કહે સાચુંછ;
 કોઠિ કપટ ભે કોઈ દિખાવે, તોહી પ્રભુ વિભુ નાવિ રાચુંછ. સો ૬

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સાહેલડીયાં—એ દેશી]

શ્રી અનંતજિનશું કરો સાહેલડિયાં, ચોલ મણકનો રંગ રે-
 શુભ વેલડિયાં;
 સાચો રંગ તે ધર્મનો-સાં, ખીલો રંગ પતંગરે. શુ ૧
 ધર્મરંગ જિરણ નહિ-સાં, દેહ તે જિરણ થાયરે; શુ ૨
 સોનું તે વિભુસે નહિ-સાં, ઘાટઘડામણ જાયરે. શુ ૩
 તાંબું જે રસ વેધીયું-સાં, તે હોએ જાયું હેમરે; શુ ૪
 ફરિતાંબું તે નવિ હોવે-સાં, એહવો જગશુર પ્રેમરે શુ ૫
 ઉત્તમ શુભ અનુરાગથી-સાં, લલિએ ઉત્તમ ઠામરે; શુ ૬
 ઉત્તમ નિજ મહિમા વધે-સાં, દીપે ઉત્તમ ધામરે. શુ ૭
 ઉદકખિંદુ સાયર ભલ્યો-સાં, જિમ હોય અખય અલંગરે; શુ ૮
 વાચક જશ કહે પ્રભુશુભે-સાં, તિમ મુજ પ્રેમ પ્રસંગરે. શુ ૯

શ્રી ધર્મનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[બેકલે લાર ઘણો છે રાજ વાતો કેમ કરો છો—એ દેશી]
 થાંશુ પ્રેમ બન્યો છે રાજ, નિરવહર્યો તો લેએ.
 મેં રાગી પ્રભુ થેં છો નિરાગી, અલ્પજુગતે હોએ હાંસી;
 એકપખો જે નેહ નિરવહર્યો, તેમાં ફીસી શાબાશી. થાં. ૧

નિરાગી સેવે કાંઈ હોવે, ઈમ મનમે' નવિ આણું;
 કળે અચેતન પણુ જિમ સુરમણિ, તિમ તુમ ભક્તિ પ્રમાણું. થાં. ૨
 ચંદન શીતલતા ઉપજાવે, અગ્નિ તે શીત મિટાવે;
 સેવકનાં તિમ દુઃખ ગમાવે, પ્રભુશુભુ પ્રેમસ્વભાવે. થાં. ૩
 વ્યસન ઉદય જલધિ જે આણુ હરે, શશિને તેજ સંખ'ધે;
 આણુસંખ'ધે કુમુદઆણુ હરે, શુદ્ધસ્વભાવપ્રખ'ધે. થાં. ૪
 દેવ અનેરા તુમથી છોટા, થે' જગમે' અધિકેરા;
 જશ કહે ધર્મજિણેસર ચાશું, દિલ માન્યા હે મેરા. થાં. ૫

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ધકુલિયો મૂકયો સરોવરિયારી પાળે અથવા
 કાતણ મોડયો સુયણી બાઈ તણોજી-એ દેશી]
 ધન દિન વેલા ધન ધડી તેહ,
 અચિરાદો નંદન જિન જદિ લેટયુંજી;
 લાહિયું રે સુખ દેખી મુખચંદ,
 વિરહવ્યથાનાં દુઃખ 'સવિ મેટયુંજી.—૧
 બાણ્યો રે જેણે તુજ શુભુ લેશ,
 બીબારે રસ તેહને મન નવિ ગમેજી;
 આખ્યો રે જેણે અમી લવલેશ,
 બાકસબુઠસ તસ ન રૂચે કિમેજી.—૨
 તુજ સમકિતરસસ્વાદનો બાણ,
 પાપ કુભકતે બહુ દિન સેવીયુંજી;

સેવે જો કર્મને યોગે તોહિ,
વાંછે તે સમક્તિ અમૃત ધુરિ લિખ્યુંછ.—૩
તાહરું ધ્યાન તે સમક્તિરૂપ,
તેહજ જ્ઞાન ને ચારિત્ર તેહ છેછ;
તેહથી રે જાએ સઘળાં પાપ,
ધ્યાતારે ધ્યેય સ્વરૂપ હોયે પછેછ.—૪
દેખી રે અદ્ભુત તાહરું રૂપ,
અચરિત્ત ભવિક અરૂપિપદ વરેછ;
તાહરી ગત તું જાણે દેવ,
સમરણ ભજન તે વાચક જશ કરેછ.....૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સાહેલાં હે—એ દેશી]

સાહેલાંહે કુંથુજિણેસર દેવ, રતન દીપક અતિ દીપતો હો લાલ; ૧
સાં મુજ મનમંદિરમાંહે, આવે જો અરિણક છપતો હો લાલ. ૧
સાં મિટે તો મોહ અધાર, અવલવ તેજે જળહળે હો લાલ; ૨
સાં ધૂમકપાય ન રેખ, ચરણચિત્રામણ નવિ ચળે હો લાલ ૨
સાં પાત્ર કયે નહિ હેઠં, સૂરજ તેજે નવિ છિયે હો લાલ; ૩
સાં સર્વ તેજતું તેજ, પહેલાંથી વાધે પછે હો લાલ. ૩
સાં જેહ ન મરૂતને ગમ્ય, અચલતા જે નવિ લહે હો લાલ; ૪
સાં જેહ સદા છે રમ્ય, પુષ્ટ શુણે નવિ કુશ રહે હો લાલ. ૪
સાં પુદ્ગલ તેલ ન ખેપ, જેહ ન શુદ્ધદશા દહે હો લાલ; ૫
સાં શ્રીનયવિજય સુશીશ, વાચક જશ એણિપરે કહે હો લાલ. ૫

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આસલરાયોળી—એ દેશી]

શ્રી અરજિન ભવજલનો તારે, સુજ મન લાગે વારેરે;
મનમોહન સ્વામી.

ખાંદા અહિ જે ભવિજન તારે, આણે શિવપુર આરે રે. મ૦ ૧
તપ જપ મોહ મહા તોફાને, નાવ ન આલે માને રે; મ૦
પણુ નવિ લાય સુજ હાથોહાથે, તારે તે છે સાથે રે. મ૦ ૨
ભગતને સ્વર્ગ સ્વર્ગથી અધિકું, જ્ઞાનીને ક્ષણ દેઈ રે; મ૦
હાયાકંઠ વિના ક્ષણ લહીએ, મનમાં ધ્યાન ધરેઈ રે. મ૦ ૩
જે ઉપાય બહુવિધની રચના, યોગમાયા તે બણો રે; મ૦
શુદ્ધ દ્રવ્ય શુણ્ણ પર્યાય ધ્યાને, શિવ દિયે પ્રભુ સપરાણો રે. મ૦ ૪
પ્રભુ પદ વળગ્યા તે રહ્યા તાબ, અળગા અંગ ન સાબ રે; મ૦
વાચક જશ કહે અવર ન ક્યારે, એ પ્રભુના શુણ્ણ ગાઉ રે. મ૦ ૫

શ્રી મલ્લિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[નાભિરાયકે બાર—એ દેશી]

તુજ સુજ રીઝળી^૧ રીઝે, અટપટ એહ ખરીરી;
લટપટ નાવે કામ, અટપટ ભાંજ^૨ પરીરી ૧
મલ્લિનાથ તુજ રીઝ, જન રીઝે ન હૂંચે^૩ રી;
હોય રીઝણુનો ઉપાય, સાહસું કાં ન જૂએરી. ૨

૧-રીઝે-ચાકાં ૨-ભાંજે-પાકાં.

દુશરાધ્ય છે લોક, સહુને સમ ન શશીરી;
એક દુહવાએ ગાઠ એક જો બોલે હસીરી. ૩
લોકલોકોત્તર વાત, રીઝ છે દોઈ જૂઠરી;
તાત ચક્ર ધુર પૂજ્ય, ચિંતા એહ હૂંઈરી. ૪
રીઝવવો એક સાંઈ, લોક તે વાત કરેરી;
શ્રીનયવિજય સુશિખ્ય, એહીજ ચિત્ત ધરેરી. ૫

શ્રી મુનિમુખત જિન-સ્તવન

—(૧)—

[પાંડવ પાંચે વંદતા—એ દેશી]

મુનિમુખત જિન વંદતાં, અતિ ઉદ્દેશિત તન મન થાય રે;
વદન અનોપમ નિરખતાં, મારાં ભવભવનાં દુખ જાય રે. ૧
જગતશુદ્ધ જગતો સુખકંદ રે, સુખકંદ અમંદ આનંદ. ૧૦ ૧
નિશીદિન સૂતાં જગતાં, હીયડાથી ન રહે દૂર રે;
જખ ઉપકાર સંભારીયે, તખ ઉપજે આણુંદ પૂર રે. ૧૦ ૨
પ્રભુ ઉપકાર શુણે ભર્યા, મન અવશુણ એકે ન સમાય રે;
શુણ શુણ અનુભવી હુઆ, તે તો અક્ષયભાવ કહાય રે. ૧૦ ૩
અક્ષયપદ દિએ પ્રેમ જે, પ્રભુનું તે અનુભવ રૂપ રે;
અક્ષરસ્વરગોચર નહિ, એ તો અકલ અમાય અરૂપ રે. ૧૦ ૪
અક્ષર થોડા શુણ ઘણા, સબજનના તે ન લિખાય રે;
વાચક જશ કહે પ્રેમથી, પણ મનમાહે પરમાય રે. ૧૦ ૫

શ્રી નમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ધન ધન સંપત્તિ સાચો રાજ—એ દેશી]

શ્રીનમિજિનની સેવા કરતાં, અલિય વિઘન સવિ દૂર નાસેછ;
 અષ્ટ મહાસિદ્ધિ નવનિધિ લીલા, આવે બહુ મહામૂર પાસેછ. શ્રી૦ ૧
 મયમત્તા અંગણુ ગજ ગાજે, રાજે તેછતૂખાર તે ચંગાછ;
 બેટા બેટી બાંધવ બેટી, લહીયેં બહુ અધિકાર રંગાછ. શ્રી૦ ૨
 વલ્લભસંગમ રંગ લહીજે, અણવાહલા હોયે દૂર સહજેછ;
 વાંછાતણો વિલંબ ન દૂબે, કારજ સીઝેં ભૂર સહજેછ. શ્રી૦ ૪
 ચંદ્રકિરણુ યશ ઉજ્જવલ ઉલ્લસે, સૂર્ય પ્રતાપી દીપેછ;
 જે પ્રભુ ભકિત કરે નિત્ય વિનયેં, તે અરીયણુ બહુ પ્રતાપી

બીપેછ. શ્રી૦ ૪

મંગળમાળા લલિતવિશાળા, બાળા બહુલે પ્રેમે રંગેછ;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક, કહે લહિયે પ્રેમસુખ અંગેછ. શ્રી૦ ૫

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આટલા દિન હું બણતો રહ્યાં—એ દેશી]

તોરણુથી રથ ફેરી ગયા રે હાં, પશુઆં શિર દેઈ દોષ મેરે વાલમા;
 નવલવ નેહ નિવારીયો રે હાં, રયો બોઈ આવ્યા બેષ. મે૦ ૧
 ચંદ્રકલંકી જેહથી રે હાં, રામ ને સીતા વિયોગ; મે૦
 તેહ કુરંગને વચણુડે રે હાં, પતી આવે કુણુ લોક? મે૦ ૨
 ઉતારી હું ચિત્તથી રે હાં, મુગતિ ધૂતારી હેત; મે૦
 સિદ્ધ અનંતે ભોગવી રે હાં, તેહરથું કવણુ સંકેત. મે૦ ૩

પ્રીત કરતાં સોહલી રે હાં, નિરવહતાં જાંજલ; મેં
જેહવો વ્યાલ ખેલાવવો રે હાં, જેહવી અગનની ઝાળ. મેં ૪
જે વિવાહ અવસર દિઓ રે હાં, હાથ ઉપર નહિ હાથ; મેં
દીક્ષા અવસર દીજીયે' રે હાં, શિર ઉપર જગનાથ. મેં ૫
ઈમ વિલવતી રાજીલ ગઈ રે હાં, નેમિ કને મત લીધ; મેં
બ્રાચક યશ કહે પ્રણુમીયે' રે હાં, એ ઠપતી કોય સિદ્ધ. મેં ૬

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-મહાર]

વામાનંદન જિનવર, મુનિવરમાં વડો રે; કેં સું
જિમ સુરમાંહી સોહિ સુરપતિ પસ્વડો રે; કેં સું
જિમ ગિરિમાંહી સુરાચલ, મૃગમાંહી કેસરી રે; કેં મૃં
જિમ અંદન તરૂંમાંહી, મુલતમાંહી મુરઅરી રે. કેં સું ૧
નદીયાંમાંહી જિમ ગંગ, અનંગ સુરૂપમાં રે; કેં અં
કુલમાંહી અરવિંદ, ભરતપતિ ભૂપમાં રે; કેં ભં
ઐરાવણ ગજમાંહી,, ગરૂડ ખગમાં યથા રે; કેં ગં
તેજવંતમાંહી ભાણ, વખાણમાંહી જિનકથા રે. કેં વં ૨
મંત્રમાંહી નવકાર, રતનમાંહી સુરમણિ રે; કેં રં
સાગરમાંહી સ્વયંભૂરમણ શિરોમણિ રે; કેં રં
શુકલધ્યાન જિમ ધ્યાનમાં, અતિ નિરમળપણે રે; કેં અં
શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક ઈમ ભણે રે. કેં સેં ૩

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(૪)—

[રાત્ર-ધનાશ્રી]

ગિરનારે ગુણુ તુમ તણા, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા રે;
 સુણુતાં શ્રવણે અમી ઝરે; મારી નિરમળ થાયે કાયા રે. ગિ૦ ૧
 તુમ ગુણુગણુ ગંગાજળે, હું ઝીલી નિરમળ થાઉં રે;
 અવર ન ધંધો આહરું, નિશિકિન તોરા ગુણુ ગાઉં રે. ગિ૦ ૨
 ઝીલ્યા જે ગંગાજળે, તે છીલ્લરજળ નવી પેસે રે;
 માલતિ ફૂલે મોહિયા, તે ભાવળ જઈ નવિ યેસે રે. ગિ૦ ૩
 ઈમ અમ્હે તુમ્હુ ગુણુ ગોઠ્યું, રંગે રાત્રયા ને વળી માત્રયા રે;
 તે કિમ પરસુર આહરે, જે પરનારી વશ રાત્રયા રે. ગિ૦ ૪
 તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલ યન મુજ ખ્યારો રે;
 વાચક જશ કહે માહરે, તું લવલવન આધારો રે. ગિ૦ ૫

ઇતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્દ યશોવિજયજી કૃત
 ચોવીશી પહેલી સમાપ્ત.

ચોવીશી-ખીજી

—૦૦૦૦—

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મેરો પ્રભુનીકા મેરો પ્રભુનીકા - એ દેશી]

ઋષભ જિણુંદા ઋષભ જિણુંદા, તું સાહિબ હું છું તુજ ખંદા;
તુજશ્યું પ્રતિબની મુજ સાચી, મુજ મન તુજ ગુણશ્યું ^{રાચી. ઋં ૧} રહ્યો
દીઠા દેવ રૂચે ન અનેરા, તુજ પાખલિએ ચિતડું દિયે ફેરા;
સ્વામિશ્યું કામણલડું કીધું, ચિતડું અમારું ચોરી લીધું. ઋં ૨
પ્રેમ બંધાણો તે તો બાણો, નિરવહરયો તો હોશે પ્રમાણો;
વાચક જશ વિનવે જિનરાજ, ખાંદા ગ્રહાની તુજને લાજ. ઋં ૩

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કપૂર હોઈ અતિ હિજળું રે - એ દેશી]

વિજયાનંદન ગુણનીલોલ, જીવન જગદાધાર;
તેહશ્યું મુજ મન ગોઠડીજી, ^{તું તો દોલતનો હાતાર. સોં ૧} છાજે વારોવાર.
સોલાગી જિન, તુજ ગુણનો નહિ પાર,
જેહવી કૂચા છાંહડીજી, જેહવું વનનું ફૂલ;
તુજશ્યું જે મન નવિ મિજ્યુંજી, તેહવું તેહવું શૂલ. સોં ૨
મારું તો મન ધુરથડીજી, હજિઈ તુજ ગુણ સંગ;
વાચક જશ કહે રાખજોજી; દિનદિન અદતે રંગ. સોં ૩

૧-રજું ભાચી, પાઠાં ૨-માજે પાઠાં

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[લઘુ પદ્ય હું તમ મન નવિ માવું રે—એ દેશી]

સેનાનંદ સાહિબ સાચો રે, પરિપરિ પરખ્યો હીરો બાચો રે;
 પ્રીતમુદ્રિકા તેહરચું બેડી રે, બાણું મેં લાહી કંચનકોડી રે. ૧
 જેણે અતુરશયું ગોઠિન બાંધિ રે, તિણે તો 'બાણું ફેકટ વાધા રે;
 સુગુણ મેલાવે જેહ ઉચ્છાહો રે, મણુઅ જનમનો તેહજ લાહો રે. ૨
 સુગુણશિરોમણિ સંભવસ્વામી રે, નેહ નિવાહો પુરંધર સ્વામી રે;
 વાચક જશ કહે મુજ દિન વળિયો રે, મનહ મનોરથ સઘળો
 ફળિયો રે. ૩

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(૨)—

[ગાડી ગાળે રે—એ દેશી]

સેવો સેવો રે અભિનંદન દેવ, જેહની સારે રે સુર કિંજર સેવ;
 એહવો સાહિબ સેવે તેહ હજૂર, જેહનાં પ્રગટે રે કીધાં પુન્ય—
 પંડૂર. સેં ૧
 જેહ સુગુણ સનેહી સાહિબ હેજ, દગલીલાથી લહીયે' સુખસેજ;
 વૃણ સરખું લાગે સઘળે સાચ, તે આગળ આબું ધરણી રાજ.
 સેં ૨
 અલવે મેં પામ્યો તેહવો નાથ, તેહથી હું નિશ્ચય હુઓ રે સનાથ;
 વાચક જશ કહે પામી રંગ રેલ, માનું ફળિય આંગણડે
 સુરતડે વેલ, સેં ૩

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ધૂધરીઆળા ઘાટ—એ દેશી]

- સુમતિતાથ હાતાર, કીજે ઓળગ તુમ તાણી રે
 દીજે શિવસુખ સાર, જાણી ઓળગ જગધણી રે. ૧
- અખય ખજનો તુજ, હેતાં ખોડી લાગે નહી રે;
 કિસિ વિમાસણુ ગુજ્જ, જાયક થાકે ઉભા રહી રે. ૨
- સ્થણુ કેડ તે' કીધ, ઉરણુ વિશ્વ તદા કીઓ રે;
 વાયક જશ સુપ્રસિદ્ધ, માગે તીન રતન દીઓરે. ૩

શ્રી પદ્મપ્રભા જિન-સ્તવન

—(*)—

[આજ અધિક ભાવે કરી—એ દેશી]

- પદ્મપ્રભાજિન સાંભળો, કરે સેવક એ અરદાસ હો;
 પાંતિ બેસારીઓ બે તુમહે, તો સફલ કરશે આશ હો. ૫૦ ૧
- જિનશાસન પાંતિ તે' ઠવી, મુજ આપ્યો સમકિત થાળ હો;
 હવે ભાણા ખડખડ કુણુ ખમે, શિવમોહક પ્રિયો રસાળ હો. ૫૦ ૨
- ગજઆસન ગલિત સીથે' કરી, જીવે કીડીના વંશ હો;
 વાયક જશ કહે ઇમ ચિત્ત ધરી, દીજે નિજ સુખ એક
 અંશ હો. ૫૦ ૩

શ્રી સુપર્યનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[એ ગુરુ વાદ્દોરે—એ દેશી]

શ્રીસુપાસજિનરાજનો રે, સુખ દીઠે સુખ હોઈ રે;
 માનું સકળ પદ મેં લક્ષ્યાં રે; જો તું નેહનજર ભરી નેઈ;
 એ પ્રભુ ખ્યારો રે, માહારા ચિત્તનો ઠારણુહાર મોહનગારો રે. ૧
 સિંચે વિશ્વ સુધારસે રે, અંદ રહ્યો પણ દૂર રે;
 તિમ પ્રભુ કર્ણાદદિથી રે, લહિયે સુખ મહમૂર અં ૨
 વાચક જશ કહે તિમ કરો રે; રહિયે જેમ હૂબૂર રે
 પીજે વાણી મીઠી રે, જેહવો રસસ ખજૂર. એં ૩

શ્રી અંદ્રપ્રભ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[મોલાશ લુ—એ દેશી]

મોરાસ્વામી અંદ્રપ્રભજિનરાય, વિનતડી અવધારેયે ભરેભ;
 મોરાસ્વામી તુમહે છો દીનદયાલ; ભવજલથી સુખ તારીયે. ભં ૧.
 મોરાસ્વામી હું આવ્યો તુજ પાસ, તારક બાણી ગહગહી ભં
 મોરાસ્વામી જોતાં જગમાં દીઠ, તારક કો ખીજો નહી ભં ૨
 મોરાસ્વામી અરજ કરંતાં આજ, લાજ વધે કહો કેણિ પરે ભં
 મોરાસ્વામી જશ કહે ગોપયતુદય, ભવજળ થેં કર્ણા ધરે ભં ૩

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[રાગ-મલ્હાર]

જિમ પ્રીતિ અંદયકોરને, જિમ મોરને મન મેહ રે
 અમ્હને તે તુમ્હથું ઉલ્લસે, તિમ નાહ નવલો નેહ;

સુવિધિજિણેસર, સાંભળો ચતુરમુખજી; અતિ અલવેસર. સું ૧
અણુદીઠે અલને ઘણો, દીઠે તે તૃપતિ ન હોઈ રે;
મન તોહિ સુખ માની લિયે', વાહલા તણું સુખ જોઈ. સું ૨
જિમ વિરહ કંઈયે' નવિ હુયે', કીજિયે' તેહવો સંચરે;
કરનેહી વાચક જશ કહે, ભાંને તે લેહ પ્રપંચ. સું ૩

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ભોલીડા રે હ સા-એ દેશી ।]

શીતલજિન તુજ મુજ વિચે આંતરું. નિશ્ચયથી નવિ કોય;
હંસણ નાણ ચરણ શુણ જીવને, સહુને પૂરણ હોય;
અંતર્યામી રે સ્વામી સાંભળો. અં ૧
પણ મુજ માયા રે લેદી લોળવે, બાહ્ય દેખાડી રે વેષ;
હિયડે જૂઠી રે મુખ અતિ મીઠડી, જેહવી ધૂરત વેષ. અં ૨
એહને સ્વામિ રે, મુજથી વેગળી, કીજે દીનદયાળ;
વાચક જશ કહે જિમ તુમ્હરયું મિલી, લહિયે' સુખ
સુવિશાળ. અં ૩

શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મુખને મરકલડે-એ દેશી.]

શ્રેયાંસજિણેસર હાતાજી, સાહિબ સાંભળો;
તુમ્હે જગમાં અતિ વિખ્યાતાજી, સાહિબ સાંભળો;

માગ્યું દેતાં તે કિંથું વિમાસોલ, સાહિબ સાંભળો;
 મુજ મનમાં એહ તમાસોલ, સાહિબ સાંભળો. ૧
 તુમ્હ દેતાં સવિ દેવાયેલ, સાહિબ સાંભળો;
 તો અરજ કર્યે શું થાયેલ, સાહિબ સાંભળો,
 જશ પૂરણ 'કેતે લહિજેલ, સાહિબ સાંભળો;
 જો અરજ કરીને દીજેલ, સાહિબ સાંભળો; ૨
 જો અધિકું ઘો તો દેજેલ, સાહિબ સાંભળો;
 સેવક કરી ચિત્ત ધરજાયેલ, સાહિબ સાંભળો;
 જશ કહે તુમ્હ પદ સેવાલ, સાહિબ સાંભળો;
 તે મુજ સુરતરૂક્ષણ મેવાલ, સાહિબ સાંભળો. ૩

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(૧)—

[વિષય ન ગળ્યે-એ દેશી.]

વાસુપૂજ્યજિન વાલહા દે, સંભારે નિજ દાસ;
 સાહિબશ્યું હઠ નવિ હોયે દે, પણ કીજે અરદાસ દે.
 ચતુર વિચારીયે. ૧

સાસ પહિલાં સાંભરે દે, મુખ દીઠે મુખ હોય;
 વિસાર્યા નવિ વિસરે દે, તેહશ્યું હઠ કિમ હોય દે. ચ૦ ૨
 આમણુ દુમણુ નવિ ટળે દે, ખણુ વિણુ પૂરે દે આશ;
 સેવક જશ કહે દીલ્યે દે, નિજ પદકમળનો વાસ દે. ચ૦ ૩

૧. કિમ-પાઠો.

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[લલનાની ઢાળ]

વિમલનાથ મુજ મન વસે, જિમ સીતા મન રામ લલના;
પિઠ વછે સહકારને, પંથી મન જિમ ધામ. લંબિ૦૧
કુંજર ચિત્ત રેવા વસે, કમળા મન ગોવીંદ; લં
ગૌરી મન શંકર વસે, કુમુદિની મન જિમ ચંદ. લંબિ૦૨
અલિ મન વિકસિત માલતી, કમલિની ચિત્ત દિલ્લુંદ; લં
વાચક જશને વાલહો, તિમ શ્રીવિમલજિણુંદ. લંબિ૦૩

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઢાળ-સપદાની]

શ્રીઅનંતજિન સેવિયેરે લાલ, મોહનવલ્લીકંદ મનમોહના;
જે સેવ્યો શિવ મુખ દિયે રે લાલ, ટાળે લવલય કંદ. મંશ્રી. ૧
મુખમટકે જગમોહિઓ રે લાલ, રૂપરંગ અતિ ચંગ; મં
લોચન અતિ અણીયાલડાં રે લાલ, વાણી ગંગતરંગ. મંશ્રી. ૨
શુભ સઘળા અંગે વસ્ત્રા રે લાલ, દોષ ગયા સવિ દૂર; મં
વાચક જશ કહે મુખ લહું રે લાલ, દેખી પ્રભુ મુખ નૂર. મંશ્રી. ૩

શ્રી ધર્મનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાત્ર-મલ્હાર]

ધર્મનાથ તુજ સરિખો, સાહિખ શિર થકેરે સાહિખ શિર થકે રે;
૧-છતે રે પાઠાં.

ચોર ભેર બે ફેરવે, મુજશ્યુ' ઇકે મતે રે કે; મુ૦
 ગજનીમિલીકા કરવી, તુજને નવિ ઘટે રે કે; તુ૦
 'ને તુજ સનમુખ ભેતાં, અરિનું બળ મિટે રે કે. અ૦ ૧
 રવિ ઉગે ગયણાંગણ, તિમિર તે નવિ રહે રે કે; તિ૦
 કામકુંભ ધર આવે, હારિદ્ર કિમ લહે રે કે; હા૦
 વન વિચરે ભે સિંહ તો, બીહ ન ગજ તણી રે કે; બી૦
 કમ' કરે શ્યુ' ભેર, પ્રસન્ન ભે જગધણી રે' કે પ્ર૦ ૨
 મુગુણ નિગુણનો અંતર, પ્રભુ નવિ ચિત્ત ધરે રે કે; પ્ર૦
 નિર્ગુણ પણ શરણાગત, બાણી હિત કરે રે કે; બા૦
 અંદ્ર ત્યજે નવિ લાંછન, મૃગ અતિ શામળો રે કે; મૃ૦
 જશ કહે તિમ તુમ બાણી, મુજ અરિ બળ દળો રે કે, મુ૦ ૩

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[સુષિ પસુઆં વાણી રે-એ હાલ]

જગજનમનરંજે રે, મનમથ બળ લાંબેરે;
 નવિ રાગ નવિ દોસ, તું અંજે ચિત્તશ્યુ'રે. ૧
 શિર છત્ર વિરાજે રે, દેવદુંડુભિ વાજે રે;
 ઠકુરાઈ ઈમ છાજે, તોહિ અકિચનો રે. ૨
 ચિરતા ધૃતિ સારી રે, વરી સમતા નારી રે;
 પ્રહ્લાચારી શિરોમણિ, તો પણ તું કહ્યો રે. ૩
 ન ધરે લવરંગો રે, નવિ દોષાસંગો રે;
 મૃગલાંછન ચંગો, તોપણ તું સહી રે. ૪

૧-ને મુજ સનમુખ જૂવો તો પાઠા

તુજ શુભ કુભ આખે રે, જગ કેવળી પાખે રે;
સેવક જશ ભાખે, અચિરાસુત જયે રે. ૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[હાલ-વિંછીવાની]

સુખદાયક સાહિબ સાંભળો, મુજને તુમશ્યું અતિ રંગ રે;
તમે તો નિરાગી હુઈ રહ્યા, એ રથો એક'ગે ઢંગ રે. સુ૦ ૧
તુમ ચિત્તમાં વસવું મુજ ધણું, તે તો ઉઘર ફૂલ સમાન રે;
મુજ ચિત્તમાં વસો જો તુમે, તો પામ્યા નવે નિધાન રે. સુ૦ ૨
શ્રીકુંથુનાથ ! અમે નિરવહું, ઈમ એક'ગો પણ નેહ રે;
ઇષ્ટિ આકીને ફળ પામશું, વળી હોશે દુઃખનો છેહ રે. સુ૦ ૩
આરાધ્યો કામિત પૂરવે, ચિંતામણિ પણ પાપાણ રે;
વાચક જશ કહે મુજ દીજિયે, ઈમ જાણી કેાડિકદ્યાણ રે. સુ૦ ૪

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[પ્રથમ ગોવાળતણે-હાલ]

અરજિન દરિશન દીજિયે'લ ભવિકકમલવનસ્પર;
મન તલસે મળવા ધણું'લ, તુમે તો જઈ રહ્યા ફર;
સોભાગી તુમશ્યું મુજ મન નેહ;
તુમશ્યું મુજ મન નેહલો'લ, જિમ બપધ્યાં મેહ. સો૦ ૧

૧-તણ પાઠાં-

આવાગમન પથિક તણુંજી, નહિ શિવનગર નિવેશ;
કાગળ કુણુ હાથે લિખુંજી, કેણુ કહે સંદેશ. સો ૨
ને સેવક સંભારશેજી, અંતર્યામી રે આપ;
જશ કહે તો મુજ મનતણેજી, ટળશે સઘળો સંતાપ. સો ૩

શ્રી મલ્લિકાર્જુન જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઠાલ-રસિયાની]

મલ્લિકાર્જુન મુજને તુમે મળ્યા, જેહમાંહીં મુખકંઠ વાલ્હેસર;
તે કળિયુગ અમે ગિર્યો લેખતું, નવિ ળીળ યુગવૃંદ. વા ૦ મ ૧
આરો સારો રે મુજ પાંચમો, જિહાં તુમ હરિશણુ દીક; વા ૦
મરૂભૂમિ પલુ થિતિ સુરતરૂ તણી, મેરૂથકી હુઈ ઈઈ વા ૦ ૨
પંચમઆરે રે તુમ મેલાવડે, રૂડો રાખ્યો રે રંગ; વા ૦
શ્રોશ્રો આરો રે ફિરિ આંચો ગણું, વાચક જશ કહે અંગ. વા ૦ ૩

શ્રી મુનિસુવત જિન-સ્તવન

—(૧)—

[વીરમાતા પ્રીતિકારિણી—એ દેશી]

આજ સફળ દિન મુજ તણો, મુનિસુવત દીકા;
લાંગી તે ભાવઠ ભવતણી, દિવસ દુરિતના નીકા. આ ૦ ૧
આંગણે કલ્પવેલી કળી, ઘન અભિયના વૂકા;
આપ આપા તે પાસા લગ્યા, સુર સમકિતી તૂકા. આ ૦ ૨

નિયતિ હિત દાન સનમુખ હુયે, સ્વપુણ્યોદય સાથે;
જસ કહે સાહિબે મુગતિતું, કરિઈ તિલક નિજ હુથે આઠ ૩

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઋષભનો વંશરચણાવર—એ દેશી]

મુજ મન પંકજ ભમરલો, શ્રીનમિજિન જગદીશો-રે;
ધ્યાન કહે નિત તુમ તણું, નામ જપું નિશદીશો રે મુઠ ૧
ચિત્તધરી કઈયે' ન વિસરે, દેખીયે' આંગલિં ક્યાને રે;
અંતર તાપથી જણિયે', દૂર રહ્યાં અનુમાને રે મુઠ ૨
તું ગતિ તું મતિ આશરો, તુહિજ ખાંધવ મોટો રે;
વાચક જશ કહે તુજ વિના, અવર પ્રપંચ તે ખોટો રે મુઠ ૩

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાભ ને મિલે—એ દેશી]

કહા કિયો તુમ્હે કહો મેરે સાંઈ,
ફેરિ ચલે' રથ તોરણ આઈ
હિલ આનિયે અરે, મેરા નાહ ન,
ત્યજિય નેહ કછુ બાળીયે. દિઠ ૧
અટપટાઈ ચલે ધરી કછુ રોષ,
પશુઅનકે શિર દે કરિ દોષ દિઠ ૨
રંગ બિચ ભયો યાયે' ભાંગ,
સો તો બનો સાચો કુરંગ. દિઠ ૩

પ્રીતિ	તનકમિ	તોરત	આજ,	
	પિઉ	નાવે	દિલમે	તુમ લાજ, દિ૦ ૪
તુમહે	બહુ	નાથક	બનો ન	પીર,
	વિરહ	લાગિ	જિઉ	વૈરીકો તીર. દિ૦ ૫
હાર	હાર	શિંગાર	અંગાર,	
	અસન	બસન	ન સુહાઈ	લગાર. દિ૦ ૬
તુજ	વિન	લાગે	સુની	સૈજ,
	નહિ	તનુ	તેજ	ન હારદ હેજ. દિ૦ ૭
આઓને	મંદિર	વિલસો	સોગ,	
	બૂદાપનમે	લિએ	યોગ. દિ૦ ૮	
છોડંગી	મે	નહિ	તેશ	સંગ,
	ગઈલિ	ચહું	જિઉ	છાયા અંગ. દિ૦ ૯
ઇમ	વિલવતી	ગઈ	ગઢ	ગિરનાર,
	દેખે	પ્રીતમ	રાજુલ	નાર દિ૦ ૧૦
કંતે	દીનું	કેવલજ્ઞાન,		
	કીધી	ખ્યારી	આપ	સમાન. દિ૦ ૧૧
બુગતિમહેલમે	ખેલે	ઢોઈ.		
	પ્રણમે	જશ	ઉદ્ભસિત	તન હોઈ. દિ૦ ૧૨

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન

—(*)—

[હાળ—ફાગલી]

ચહું ક્યાં પાતલ કલશ જિહાં, તિસના પવન પ્રથંક;

બહુ વિકલ્પ કલ્પોલ ચરતુ હે, અરતિ ફેન ઉદ્ધં,
ભવસાયર બીષણ તારીઈ હો, અહો મેરે લલના પાસણ;
ત્રિભુવનનાથ દિલમેં, એ વિનતી ધારીયેં હો. ભ૦ ૧

જરત ઉદામ કામવડવાનલ, પરત શીલગિરિશ્રૃંગ;
ફિરત વ્યસન બહુ મગર તિમિંગલ, કરત હે નિમત ઉમંગ. ભ૦ ૨

ભમરીયાકે બીચે ભંચંકર, ઉલટી ગુલટી વાચ;
કરત પ્રમાદ પિશાચન સહિત જિહાં, અવિરતિ વ્યંતરી નાચ. ભ૦ ૩

ગરજત અરતિ ફુરતિ રતિ, બિજુરી હોત બહુત તોફાન;
લાગત ચોર કુગુરે મલખારી, ધરમ જિહાજ નિહાન. ભ૦ ૪

જુરે પાટિયેં જિઉં અતિ ભોરિ, સહસ અઢાર શીલંગ;
ધર્મ જિહાજ તિઉં સજ કરી ચલવો, જશ કહે શિવપુરી ચંગ. ભ૦ ૫

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[સમક્ષિત દ્વારગભારે પેસતાંજી—એ દેશી]

હુઃબટણિયાં મુખદીકે મુજ સુખ ઉપન્યાં રે,
લેલ્યા લેલ્યા વીરજિણું રે;

હવે મુજ મનમંદિરમાં પ્રભુ આવી વસો રે,
પામું પામું પરમાનંદ રે.

ફ૦ ૧

પીઠબંધ ઇહાં કીધા સમકિતવજનો રે,
 કાઢ્યો કાઢ્યો કચરો તે જાંતિ રે;
 ઇહાં અતિ ઉંચા ચોઢે ચારિત્ર ચંદુઆ રે,
 રૂડી રૂડી સંવર જીતિ રે. હ્રં ૨
 કર્મવિવર ગોખે ઇહાં મોતી જૂમણાં રે,
 જૂલઈ જૂલઈ ધીગુણ આઠ રે;
 બારબાવના પંચાલી અચરજ કરે રે,
 કેરી કેરી કેરણી કાઠ રે. હ્રં ૩
 ઇહાં આવી સમતારાણીરથું પ્રભુ રમો રે,
 સારી સારી ધિરતા સેજ રે;
 કિંમ જઈ શકરચો એક વાર નો આવશે રે;
 રંજયા રંજયા હિયડાની હેજ રે. હ્રં ૪
 વચણ અરજ સુણી પ્રભુ મનમંદિર આવિયા રે,
 આપે તૂઠા તૂઠા ત્રિભુવનભાણુ રે;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક ઇમ ભણે રે,
 તેણિ પામ્યા કોડિ કલ્યાણુ રે. હ્રં ૫

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
 ચોવીશી — બીજી સમાપ્ત.

ચૌદ બોલની ચોવીશી-ત્રીંશ

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[આજ સખી સંખેસરો—એ દેશી]

ઋષભદેવ નિતુ વંદિયે, શિવસુખનો દાતા;
 નાભિનૃપતિ જેહુનો પિતા મરૂદેવી માતા;
 નયરી વિનીતા ઉપનો, વૃષભ લાંછન સોદે.
 સોવલ્લવજ સુહામણો, દીઠડે મન શોદે; હાં રે દીઠડે ૧
 ધનુષ પાંચસે' જેહુની, કાયાનું માન;
 ત્યારસહસરયું પ્રત લીયે, શુભેચ્છાનિધાન;
 લાખ ચોરાશી પૂર્વનું, આઉખું પાળે;
 અમિય સખી દીયે દેશના, જગ પાતિક ટાળે; હાં રે જગ ૨
 સહસ ચોરાશી મુનિવરા, પ્રભુનો પરિવાર;
 ત્રણ લક્ષ સાધવી કહી, શુભમતિ સુવિચાર;
 અષ્ટાપદ ગિરિવર ચઢી, ટાળી સર્વ કર્મ;
 ચઢી શુભાંણે ચઢિદે, પામ્યા શિવશર્મ; હાં રે પામ્યા ૩
 ગોમુખ ચંદ્ર, ચંદ્રેસરી, પ્રભુ સેવા સારે;
 જે પ્રભુની સેવા કરે, તસ વિઘન નિવારે;
 પ્રભુ પૂજે પ્રભુમે સદા, નવનિધિ તસ હાથે;
 દેવ સહસ સેવાપરા, ચાલે તસ સાથે; હાં રે ચાલે ૪

યુગલા ધર્મ નિવારણો, શિવભારગ ભાષે;
ભવજળ પડતા જંતુને, એ સાહિત્ય રાષે;
શ્રીનયવિજયવિબુધ જ્યો, તપગચ્છમાં દીવો;
તાસ શિષ્ય ભાવે ભણે, એ પ્રભુ ચિરંજીવો; હાં રે એ પ્રભુ ૫

શ્રી અનિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કોઈ લો પર્વત પુષ્પોરેલો—એ દેશી]

અનિતનિષ્કંદ જુહારિયે રે લો, નિતશત્રુ વિજયા ભાત રે સુશુભનર;
નયરી અયોધ્યા ઉપનો રે લો, ગજલંછન વિખ્યાત રે સુશુભ ૧
ઉચ્ચપાણુ પ્રભુજી તણુ રે લો, ધનુષ સાઠાસયચ્ચાર રે સુ
એક સહસ્રચું મત લિયે રે લો, કરણારસ ભંડાર રે સુ ૨
ઘોંઘોતેર લાખ પૂરવધરે રે લો, આઉખું સોવજવાન રે સુ
લાખ એક પ્રભુજી તણા રે લો, મુનિ પરિવારનું માન રે સુ ૩
લાખ ત્રણ ભલી સંયતી રે લો, ઉપર ત્રીશ હજાર રે સુ
સમેતશિખર શિવપદ લહી રે લો, પામ્યા ભવનો પાર રે સુ ૪
અનિતબલા શાસનસુરી રે લો, મહાયજ્ઞ કરે સેવ રે સુ
કવિ જશવિજય કહે સદા રે લો, ધ્યાઈ એ જિનદેવ રે સુ ૫

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણુ એ દેશી]

માતા સેના જેહની, તાત જીતારી ઉદાર લાલ રે;
હેમ વરણુ હય લંછનો, સાવધિશિષુગાર લાલ રે.
સંભવ ભવ ભય ભંજણો. ૧

સહસ પુરુષશું વ્રત લિયે, ચ્યારસે ધનુષ તનુમાન લાલ રે;
 સાઠ લાખ પૂરવ ધરે, આઠખું મુશુણનિધાન લાલ રે. સં ૦ ૨
 દોય લાખ મુનિવર ભલા, પ્રભુજીનો પરિવાર લાલ રે;
 ત્રણ લાખ વર સંયતી, ઉપર છત્રીશ હજાર લાલ રે. સં ૦ ૩
 સમેતશિખર શિવપદ લહું, તિહાં કરે મહોત્તમ દેવ લાલ રે;
 દુરિતારી શાસનસુરી, ત્રિમુખ ચક્ષુ કરે સેવ લાલ રે. સં ૦ ૪
 તું માતા તું મુજ પિતા, તું બંધવ ત્રિહું કાળ લાલ રે;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ તણો, શીશ કહે દુઃખ દાળ લાલ રે સં ૦ ૫

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[હવે અવસર પામી અથવા ચારદ શુદ્ધિદાઈ—એ દેશી]
 અભિનંદન અંદન શીતલ વચનવિલાસ,
 સંવર સિદ્ધારથા નંદન શુભમણિ વાસ;
 ત્રણસે ધનુ પ્રભુ તનુ ઉપર અધિક પચાસ,
 એક સહસરયું દીક્ષા લિયે છાંડી ભવપાસ. ૧
 કચનવાન મોઢે વાનર લંછન સ્વામી,
 પચાસ લાખ પૂરવ આયુ ધરે શિવગામી;
 વર નયરી અયોધ્યા પ્રભુજીનો અવતાર,
 સમેતશિખરગિરિ પામ્યા ભવનો પાર. ૨
 ત્રણ લાખ મુનીશ્વર તપ જપ સંયમ સાર,
 પદ લક્ષ છત્રીશ સાધવીનો પરિવાર;
 શાસનસુર ઈશ્વર સંઘના વિઘન નિવારે,
 કાળી દુઃખ દાળી પ્રભુ સેવકને તારે. ૩

તું ભવ ભવ ભાંજન જન મન રંજન રૂપ,
 મનમથમદગંજન આંજન રહિત સરૂપ;
 તું ભુવન વિરોચન ગત શોચન જગદીસ,
 તુજ દોચન લીલા લહિએ મુખ નિત દીસ. ૪
 તું દોલતહાયક જગનાયક જગબંધુ,
 જિનવાણી સાચી તે તરિયા ભવસિંધુ;
 તું મુનીમનપંકજ ભમર આમર નર રાય,
 ઉક્ષા તુજ સેવે બુધજન તુજ જશ ગાય. ૫

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ભોલુડારે હંસા—એ દેશી]

નથરી અયોધ્યા રે માતા મંગલા, મેઘ પિતા જસ ખીર;
 લાંછન કૌંચ કરે પદ સેવના, સોવન વાન શરીર. મુ૦૧
 મુજ મન મોહુ' રે સુમતિ જિણેસરે, ન રૂચે કેા પર દેવ;
 ખિણ ખિણ સમરૂં રે શુભ પ્રભુજી તણા, એ મુજ લાગી રે ટેવ. મુ૦૨
 ત્રિણસેં ધનુ તનુ આયુ ધરે પ્રભુ, પૂરવ લાખ વ્યાલીશ;
 એક સહસ્રરૂં દીક્ષા આદરી, વિચરે શ્રીજગદીશ. મુ૦૩
 સમેતશિખરગિરિ શિવપદવી લહી, ત્રણ લાખ વીશ હબાર;
 મુનિવર પણ લાખ પ્રભુની સંચતી, ત્રીશ સહસ્ર વળી સાર. મુ૦૪
 શાસનદેવી મહાકાળી ભલી, સેવે તુંબરૂ યક્ષ;
 શ્રીનયવિજય વિબુધ સેવક ભણે, હોળે મુજ તુજ પક્ષ. મુ૦૫

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[હાળ-ઝાંઝરીઆની]

કોસે'ખી નયરી લલીલ, ધર રાજા જસ તાત;
માતા સુસમા જેહનીલ, લંછન કમળ વિખ્યાત
પદ્મપ્રભરથું લાખ્યો મુજ મન રંગ. ૫૦ ૧

ત્રીશ લાખ પૂરવ ધરેલ, આઉણું નવ રવિ વજ્ર;
ધનુષ અલીસે' ઉચ્ચતાલ મોહે જગજન મજ. ૫૦ ૨

એક સહસરથું મત લિયેલ, સમેતશિખર શિવ ઠામ;
ત્રણ લાખ ત્રીસ સહસ લલાલ, પ્રભુના મુનિ શુભધામ. ૫૦ ૩

શીળધારિણી સંચતીલ, ચ્યાર લાખ વીશ હુમર;
કુસુમ ચક્ષ રયામા સુરીલ, પ્રભુ શાસન હિતકાર. ૫૦ ૪

એ પ્રભુ કામિત સુરતરૂલ, ભવજળ તરણુ જિહાજ;
કવિ જશવિજય કહે ઇહાંલ, સેવો એ જિનરાજ. ૫૦ ૫

શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ન હુનકું ત્રિસલા હુલરાવે—એ દેશી]

તાત પ્રતિષ્ઠ ને પૃથિવી માતા, નયર વાણારસી બાયો રે;
સ્વસ્તિક લંછન કંચન વરણો, પ્રત્યક્ષ સુરતરૂ પાયો રે,
શ્રી સુપાર્શ્વજિન સેવા કીજે,

એક સહસ્રરથું દીક્ષા લીધી, જે સય ધનુષ પ્રભુ કાયા રે;
 ધીશ લાખ પૂરવતું જીવિત, સમેતશિખર શિવ પાયા રે. શ્રી૦ ૨
 ધ્રુવ લાખ પ્રભુના મુનિ ગિરજા, ત્યાર લાખ ત્રીસ હજાર રે;
 શુભમણિમંડિત શીલ અખંડિત, સાધવીનો પરિવાર રે. શ્રી૦ ૩
 સુર માતાંગ ને દેવી શીતા, પ્રભુ શાસન અધિકારી રે;
 એ પ્રભુની જેણે સેવા કીધી, તેણે નિજ દુરગતિ વારી રે. શ્રી૦ ૪
 મંગળ કમળા મંદિર સુંદર, મોહનવલ્લીકંઠો રે;
 શ્રીનયવિનય વિબુધ પથ સેવક, કહે એ પ્રભુ ચિરનંદો રે. શ્રી૦ ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-રતવન

— (*) —

[વાલ્લ દ્વિતી ઉમલો સખિ—એ દેશી]

ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ્યો, મુખ સોઢે પુનિમચંદ;
 લંછન જસ દીપે ચંદ્રનું, જગજનનયનાનંદ રે;
 પ્રભુ ઢાળે ભવભવ કંઠ રે, કેવલકમળાઅરવિંદ રે;
 એ સાહિબ મેરે મન વસ્યો. ૧

મહાસેન પિતા માતા લક્ષ્મણા, પ્રભુ ચંદ્રપુરી શિલુગાર;
 દોઢસેં ધનુ તનુ ઉચ્ચતા, શ્રુતિ વરણે શશી અનુકાર રે;
 ઉતારે ભવજળ પાર રે, કરે જનને બહુ ઉપગાર રે;
 દુઃખહાવાનળ જળધાર રે. એ૦ ૨

દશ લાખ પૂરવ આઊણું, તત એક સહસ પરિવાર;
 સમેતશિખર શિવપદ લલ્લું, ધ્યાયી શુભ ધ્યાન ઉદાર રે;

ટાળી પાતિકે વિસ્તાર દે, હુઆ જગજન આધાર દે;
મુનિજન મન પિકે સહકાર દે એ૦ ૩

મુનિ લાખ અઢી પ્રભુજીતણા, તપ સંયમ ગુણક નિધાન;
ત્રિણ લાખ વર સાહુણી વળી, અસીય સહસનું માન દે;
કરે કવિઅણુ જસ ગુણગાંન દે, જિણે જીયા કોધ માન દે,
જેણે દીધું વરસીકાન દે, વરસ્યા જળધર અનુમાન દે એ૦ ૪

સુર વિજય નામભૂકુટી સુરી, પ્રભુ શાસન રખવાળ;
કવિ જશવિજય કહે સદા, એ પ્રભુ ત્રિહું કાલ દે;
જસ પદ પ્રભુમે બૂપાલ દે, જસ અષ્ટમી સમ લાલ દે;
જે ટાળે ભવ જંજાલ દે એ૦ ૫

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ભાવના માલતી ચૂસીએ—એ દેશી]

સુવિધિજિનરાજ મુજ મન રમે, સવિ ગમે ભવતણો તાપ દે;
પાપ પ્રભુ ક્યાનથી ઉપશમે, વિશ્રમે ચિત્ત શુભ જાપ દે સુ૦૧
રાય મુઝીવ રામા મુતો, નયરી કાકંદી અવતાર દે;
મચ્છ લંછન ધરે આઢિયું, લાખ દોય પૂર્વ નિરધાર દે. સુ૦૨
એક શત ધનુષ તનુ ઉચ્ચતા, જત લિએ સહસ્ર પરિવાર દે;
સમેતશિખર શિવપદ લહે, સ્ફટીક સમ કાંતિ વિસ્તાર દે. સુ૦૩
લાખ દોય સાધુ પ્રભુજી તણા, લાખ એક સહસ્ર વળી વીશરે;
સાહુણી ચરણગુણધારિણી, એક પરિવાર જગદીશ દે. સુ૦૪

અજિત સુર વર સુતારા સુરી, નિત કરે પ્રભુ તણી સેવ રે;
શ્રીનયવિજય યુધ શિખ્યને, શરણુ એ સ્વામી નિત મેવ રે. સુ૦૫

શ્રી શીતળનાથ જિન સ્તવન

—(૧)—

[કપૂર હોઈ અતિ ઉજળુ રે—એ દેશી]

શીતલજિન ભદ્રિપુરી રે, દંડસ્થ નંદા બાત;
નેહાં ધનુષ તનુ ઉચ્ચતાણ, સોવન વાન વિખ્યાત રે;
જિનણ, તુજશ્યું સુજ મન નેહ;
જિમ આતકને મેહ રે, જિનણ ! તું છે શુશ્રુમણિગેહ રે જિ૦તુ૦૧
શ્રીવત્સ લાંછન સોહતોણ, આયુ પૂરવ લાખ એક;
એક સહસ્રશ્યું પ્રત લીધેણ, આણી હૃદય વિવેક રે. જિ૦તુ૦૨
સમેતશિખર શુભ ધ્યાનથીણ, પામ્યા પરમાનંદ;
એક લાખ ખટ સાહુણીણ, એક લાખ મુનિવૃંદ રે. જિ૦તુ૦૩
સાવધાન બ્રહ્મા સદાણ, શાસન વિધન હરેઈ
દેવી અશોકા પ્રભુતણીણ, અહનિશિ ભગતિ કરેઈ રે. જિ૦તુ૦૪
પરમપુરૂષ પુરૂષોત્તમોજ, તું નરસિંહ નિરીહ;
કવિઆણુ તુજ જશ ગાવતાંણ, પવિત્ર કરે નિજ જિહ રે. જિ૦તુ૦૫

શ્રી શ્રેયાંસનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[નયરી અયોધ્યા જયવતીરે—એ દેશી]

સિંહપુરી નયરી ભલી રે, વિષ્ણુ નૃપતિ જસ તાત
માતા વિષ્ણુ મહાસતી રે, લીળે નામ પ્રભાત રે, જિન શુશ્રુ ગાઇયે ૧

શ્રીત્રેયાંસ જિનેસરૂં રે, કનક વરણ શુચિ કાથ;
 લાખ ચોરાશી વરસનું રે, પાળે પ્રભુ નિજ આય રે. જિ૦૨
 એક સહસ્ત્રું ત્રત લીચેં રે, આશ્રિય ધનુષ તનુ માન;
 ખડ્ગી લંછન શિવ લહે રે, સમેતશિખર શુભ ધ્યાન રે. જિ૦૩
 સહસ ચોરાશી મુનિવરા રે, ત્રણ સહસ લખ એક;
 પ્રભુજીની વર સાહુણી રે, અદ્ભુત વિનય વિવેક રે. જિ૦૪
 સુરમનુજેશ્વર માનવી રે, સેવે પય અરવિંદ;
 શ્રીનયવિનયસુશીશને રે, એ પ્રભુ સુરતરૂં કંઠ રે જિ૦૫

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તવન

—(૪)—

[ઋષભનો વંશ રચણાયરૂ—એ દેશી]

શ્રી વાસુપૂજ્ય નરેસરૂ, તાત જ્યા જસ માતારે;
 લંછન મહિષ સોહામણો, વરણે પ્રભુ અતિ રાતા રે;
 ગાઈયે જિન શુભ ગહગહી. ૧

શ્રી વાસુપૂજ્ય જિણેસરૂ, ચંપાપુરી અવતાર રે;
 વરસ સત્તરિ લખ આહુતું, સત્તરિ ધનુ તનુ સાર રે. ગા૦૨
 ખટ શત સાથે સંયમ લિયે, ચંપાપુરી શિવગામી રે;
 સહસ જોહોત્તર પ્રભુ તણા, નમિયેં મુનિ શિરનામી રે. ગા૦૩

તપ જપ સંયમ ગુણ ભરી, સાહુણી લાખ વખાણી રે;
 યક્ષ કુમાર સેવા કરે, અંકા દેવી મેં બાણી રે. ગા૦૪
 જન મન કામિત મુરમણિ, ભવહલ મેઢ સમાન રે;
 કવિ જશવિજય કહે સદા. હૃદયકમળ ધરો આન રે, ગા૦૫

શ્રી વિમલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સજનીની અથવા આજે રહેા રે જિનિવલ્લો—દેશી]
 સજની વિમલજિનેસર પૂછ્યે, લેઈ કેસર ઘોળાઘોળ;
 સજની ભગતિ ભાવના ભાવિયે, જિમ હો ઘરે રંગ રોળ.

સજની વિમલ જિનેસર પૂછ્યે.

સ૦ કંપિલપુર કુતવર્મનો, નંદન રયામા જાત;
 સ૦ અંક વરાહ વિરાજતો, જેહના શુચિ અવહાત. સ૦વિ૦૨
 સ૦ સાંઠ ધનુષ ઉચ્ચતા, વરસ સાંઠ લાખ આય;
 સ૦ એકે સહસ્રશૃંગ પ્રત લિયે, કંચનવરણી કાય. સ૦વિ૦૨
 સ૦ સમેતશિખર શિવપદ લહું, મુનિ અડસઠ હજાર;
 સ૦ એકલાખ પ્રભુ સાહુણી, વળી અડ શત નિરધાર, સ૦વિ૦૪
 સ૦ ષણ્ણુમુખ વિકિતા પ્રભુ તણે, શાસનિ વર અધિકાર;
 સ૦ શ્રીનયવિજય વિપ્રુધ તણા, સેવકને જ્યહાર. સ૦વિ૦૫

શ્રી અનંતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઈંડર આંગા અબલી રે—એ દેશી]
 નધરી અયોધ્યા ઉપનારે, સિંહસેનકુલચંદ;

સિંચાણો લાંછન લલો રે, સુચશા માતાનો નંદ,
ભવિકે જન, સેવો દેવ અનંત. ૧

વરધ ત્રીજી લાખ આચખું રે, ઉંચા ધનુષ પચાશ,
કનકવરણ તનુ સોહતો રે, પૂરે જગજન આશ. ૯૦ ૨
એકે સહસરથું પ્રત ગ્રહી રે, સમેતશિખર નિરવાણ;
છાસઠ સહસરથું મુનીશ્વર રે, પ્રભુના શ્રુત શુણ જાણ. ૯૦ ૩
ખાસઠ સહસ સુસાહુણી રે, પ્રભુલનો પરિવાર;
શાસનદેવી અંકુશી રે, સુર પાતાલ ઉદાર. ૯૦ ૪
જાણે નિજ મન દાસનું રે, તું જિન જગ હિતકાર;
પ્રુધ જશ પ્રેમે વિનવે રે; ફીળે મુજ દિહાર. ૯૦ ૫

શ્રી ધર્મનાથ જિન-રતવન

—(*)—

[એક દિન ખુંડરીક અથવા શ્રી ચંખેશ્વર પાસજી રે લાલ-એ દેશી, રાગ-હાફી]
રતનપુરી નયરી હુઓ રે લાલ, લાંછન વજ્ર ઉદાર મેરે ખ્યારે રે;
ભાતુ નૃપતિ કુળકેસરી રે લાલ, સુખતા માત મદહાર;
મેરે ખ્યારે રે, ધર્મજિનેસર બ્યાઈયે રે લાલ. મેંધ૦૧
આથુ વરસ દશ લાખતું રે લાલ, ધતુ પણ્યાલ પ્રસિદ્ધ; મેં
કંચન વરણ વિરાજતો રે લાલ, સહસ સાથે પ્રત લીધ. મેંધ૦૨
સિદ્ધિ કામિની કર ગ્રહે રે લાલ, સમેતશિખર અતિ રંગ; મેં
સહસ ચોસઠ સોહામણા રે લાલ, પ્રભુના સાધુ અભંગ. મેંધ૦૩
ખાસઠ સહસ સુસાહુણી રે લાલ, વળી ઉપરિ સત ચ્યાર; મેં
કંદર્પા શાસનસુરી રે લાલ, કિન્નર સુર સુવિચાર. મેંધ૦૪

૧-ભગતિ અપાર પાઠાં.

લટકાળે તુજ લોઅણે રે લાલ, મોઢા બંગળન ચિત્ત; મેં
શ્રીનયવિનય વિખુધ તણે રે લાલ, સેવક સમરે નિત. મેં ૦૫

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ત્રણવન તારણ તીરથ-એ દેશી]

ગજપુર નયર વિદ્યુષણ, દૂધણ ઢાળતો રે કે દૂધણ
વિશ્વસેન નરનાહનો, કુખ અજુઆળતો રે કે કુખ
અચિરા નંદન વંદન, કીજે નેહરયું રે કે કીજે
શાંતિનાથ મુખ પુનમ-શશિ પરિ ઉજ્જરયું રે કે શાં ૧
કંબનવરણી કાયા, માયા પરીહરે રે કે માયા
લાખ વરસનું આયણું, મૃગ લંછન ધરે રે કે મૃગ
એક સહસરયું વ્રત શ્રદ્ધે, પાતિકવન હહેરે રે કે પાં
સમેતશીખર શુભ ધ્યાનથી, શિવપંકજી હહેરે રે કે શિં ૨
આલીશ ધનુ તનુ રાજે, લાજે ભય લંબા રે કે લાં
ભાસક સહસ મુનીશ્વર, વિલસે પ્રભુ તણા રે કે વિં
ઐકંસકં સહસ છસે વળી, અધિકી સાહુણી રે કે અં
પ્રભુ પરિવારની સંખ્યા, એ સાચી મુણી રે કે એં ૩
ગરુડ યસ નીરવાણી, પ્રભુ સેવા કરે રે કે પ્રં
તો જન બહુ સુખ પાવે, જે પ્રભુ ચિત્ત ધરે રે જે
શ્રદ્ધાંજરતા ગજ ગાજે, તસ ઘર આંગણે રે કે તં
તસ જગ હિમકર સમ, જશ કવિઆણુ લણે રે કે જં ૪
દેવ ગુણાકર આકર, હું હું તાહરો રે કે હું
મેહ નજર લરી, મુજરો માનો માહરો રે કે મું

તિહુઅણુ સાસન શાસન, ચિત્ત કરણા કરો રે કે ચિં
કવિ જશવિજય પય'યે, મુજ ભવ દુઃખ હરો રે કે મું ૫

શ્રી કુંથુનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઠાલ-મરકલકાની]

ગજપુર નયરી સોહેલ સાહીબ ગુણનીલો;
શ્રી કુંથુનાથ મુખ મોહેલ, સાહીબ ગુણનીલો.
સૂર નૃપતિ કુલચંદોલ, સાં શ્રીનંદન ભાવે વંદોલ. સાં ૧
અજ લંછન વંછીત પૂરેલ, સાં પ્રભુ સમરીઓ સંકટ ચૂરેલ, સાં
પાંત્રીશ ધનુષ તનુ માનેલ, સાં વ્રત એક સહસ્રતિ માનેલ, સાં ૨
આયુ વરસ સહસ્ર પંચાણુલ, સાં તનુ સોવન વાન વખાણુલ સાં
સમૈતશીખર શિવ પાયાલ, સાં સાઠ સહસ્ર મુનીશ્વર રાયાલ, સાં ૩
ખટ શત વળી સાઠ હજારલ, સાં પ્રભુ સાધ્વીનો પરિવારલ, સાં
ગંધર્વ બલ્લા અધિકારીલ, સાં પ્રભુશાસન સાલિધ્યકારીલ, સાં ૪
સુખદાયક મુખને મટકેલ, સાં લાખેણે લોચણુ લટકેલ, સાં ૫
બુધ શ્રીનયવિજય મુણીદોલ, સાં સેવકને દીઓ આણુદોલ, સાં ૫

શ્રી અરનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સમર્થા રે સાદગુહિએ રે દેવ-એ દશા]

અરજિન ગજપુર વર શિષ્યગાર, તાત સુહર્શન દેવી મલહાર;
સાહીબ સેવીયે, મેરો મનકો ખ્યારો સેવીયે;
ત્રીસ મનુષ પ્રભુ ઉંચી કાય, વરસ સહસ્ર ચોસશી આય. સાં ૧

નંદાવર્ત વિશ્વે આંક, ટાળે પ્રભુ ભવભવના આતંક; સાં
એક સહસ્રયું સંયમ લીધ, કનક વરણ તનુ જગત પ્રસિદ્ધ. સાં ૨
સમેતશિખર ગિરિસખળ ઉછાહ, સિદ્ધિવધૂનો કર્યો રે વિવાહ; સાં
પ્રભુના મુનિ પચાસ હબર, સાઠ સહસ્ર સાધવી પરિવાર. સાં ૩
યક્ષ ઈંદ્ર પ્રભુ સેવાકાર, ધારિણી શાસનની કરે સાર; સાં
રવિ ઉગે નાસે જિમ ચોર, તિમ પ્રભુના ક્યને કરમ કઠોર. સાં ૪
તું મુરતરૂ ચિંતામણી સાર, તું પ્રભુ ભગતે મુગતિ ઢાતાર; સાં ૫
યુધ જશવિજય કરે અરદાસ, દીઠે પરમાનંદ વિલાસ. સાં ૫

શ્રી મહિલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[પ્રથમ ગોવાળ તણે ભવેશ—એ રશી]

મિથીલા નગરી અવતર્યોલ, કુભ નૃપતિ કુળભાણ;
રાણી પ્રભાવતી ઉર ધર્યોલ, પચવીશ ધનુષ પ્રમાણ, ભવિક જન,
વંદો મહિજિણુંદ, જિમ હોયે પરમ આનંદ; ભવિક જન૦વં૦૧
લંછન કલશ વિરાજતોલ, નીલ વરણ તનુ કાંતિ;
સંયમ લીયે શત ત્રણસ્રયુંલ, ભાંજે ભવની પ્રાંતિ. ભ૦વં૦૨
વરસ પંચાવન સહસનુંલ, પાળી પૂરણ આથ;
સમેતશીખર શિવ પદ લહ્યુંલ, મુર કિન્નર ગુણ ગાય. ભ૦વં૦૩
સહસ પંચાવન સાહુણીલ, મુનિ આલીશ હબર;
વૈશટયા સેવા કરેલ, યક્ષ કુખેર ઉદાર ભ૦વં૦૪
મૂરતિ મોહનવેલડીલ, મોહે જગજન ભાણ;
શ્રીનમવિજય મુશિષ્યનેલ, દીયો પ્રભુ કોડી કલ્યાણ. ભ૦વં૦૫

શ્રીમુનિસુવ્રત જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઢાળ રસિયાની—દેશી]

પદ્માદેવી નંદન ગુણનીલો, રાય સુમિત્ર કુળચંદ; કૃપાનિધિ;
નયરી રાજઅહી પ્રભુ અવતર્યો, પ્રભુમે સુર નર વૃંદ. કૃં
મુનિસુવ્રત જિન ભાવે વંદિયે. ૧

કચ્છપ લંછન સાહિબ શામળો, વીશ ધનુષ તનુ માન; કૃં
ત્રીશ સહસ્ર સંવત્સર આઉખું, બહુ ગુણ રચણ નિધાન. કૃં મું ૨
એક સહસ્રરથું પ્રભુજી વ્રત અહી, સમેતશિખર લહી સિદ્ધિ. કૃં
સહસ્ર પચાસ વિરાજે સાહુણી, ત્રીશ સહસ્ર મુનિ પ્રસિદ્ધિ. કૃં મું ૩
નરહતા પ્રભુ શાસન દેવતા, વરૂણ યજ્ઞ કરે સેવ; કૃં
જે પ્રભુ-ભગતિ રાતા તેહના, વિઘન હરે નિતમેવ. કૃં મું ૪
ભાવક-ભંજન જન-મન રંજનો, મૂરતિ મોહન ગાર; કૃં
કવિ જશવિજય પયપે ભવભવે, એ મુજ એક આધાર. કૃં મું ૫

શ્રી નમિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[કાજ સીધ્યાં સકળ હવે સાર—એ દેશી]

મિથીલાપુર વિજય નરેંદ. વપ્રા સુત નમિ જિનચંદ;
નિલુખલ લંછન રાજે, પ્રભુ સેન્યો ભાવક ભાજે. ૧

ધનુષ પદ્મર ઉચ્ચ શરીર, સોવન વાન સાહસ ખીર;
 એક સહસ્રરથું હીચે નિરમાય, વ્રત વરસ સહસ હશ આય ૨
 સમેતશિખરગિરિ આરોહી, પોહતા શિવપુર નિરમોહી;
 મુનિ વીસ સહસ શુભ નાણી, પ્રભુના ઉત્તમ ગુણુખાણી. ૩
 વહી સાધવીનો પરિવાર, એકતાલીશ સહસ ઉદાર;
 મુર બ્રહ્મટિ દેવી ગાંધારી, પ્રભુ શાસન સાન્નિધ્યકારી. ૪
 તુજ કીરતિ જગમાં આપી, તૂં પ્રતપે પ્રબળ પ્રતાપી;
 બુધ શ્રીનયવિજય મુશિસ, ઈમ હીચે નિત નિત આશિષ. ૫

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(૪)—

[દાળ-ધાત્રી. ભરત ગીતાની દેશી]

સમુદ્રવિજય શિવાદેવી, નંદન નેમિકુમાર;
 શૌરીપુર હશ ધનુષનું, લાંછન શંખ સક્ષર.
 એક દિન રમતો આવિયો, અતુલીબળ અરિહંત;
 જિહાં હરિ આયુધશાળા, પૂરે શંખ મહંત. ૧

હરિ ભય ભરી તિહાં આવે, પેષે નેમિજિણુંદ;
 સરિષે શ્રમ બળ પરષે, તિહાં છૂટે જિનચંદ.
 આજ રાજ એ હરશયે, કરશયે અપયશ ભૂરિ;
 હરિ મન જાણી વાણી, તવ ચર્ધ જગને અદ્ધરિ. ૨

અણપરણ્યે મત દેશ્યે, દેશ્યે જગ સુખ એહ;
 હરિ મત બીહે ઇહે, પ્રભુશ્યું ધરમસનેહ.
 હરિ શણગારી નારી, તવ જલ મનજન જ'તિ;
 માન્યું માન્યું પરણવું, ઇમ સવિ નારી કહંતિ. ૩
 શુણ મણિ પેટી ભેટિ, ઉગસેન નૃપ પાસ;
 તવ હરિ ભયે માયે, 'શયે પ્રેમ વિલાસ.
 તૂર દિવાળે ગાળે, છાળે ચામર કાંતિ;
 હવે પ્રભુ આળ્યા પરણવા, નવ નવા ઉત્સવ હુંતિ. ૪
 ગોખે ચઢી સુખ દેખે, રાજિમતિ ભર પ્રેમ;
 રાગ અભિરસ વરસે, હરસે પેખી નેમ.
 મન બાણે એ ટાણે, ભે મુજ પરણે એહ;
 સંભારે તો રંભા, સગળ અચ'ખા તેહ ૫
 પશુઆ પુકાર સુણી કરી, ઇણિ અવસરે જિનરાય;
 તસ હુંખ ટાળી વાળી, રથ મત લેવા જાય.
 તખ બાળા હુંખ ગાળા, પરવશિ કરે રે વિલાપ;
 કહંઈ ભે હવે હું છંડી, તો દેશ્યો મત આપ. ૬
 સહસ પુરૂષશ્યું સંયમ, લિયે શામળ તનુ કાંતિ;
 જ્ઞાન લહી મત આપે, રાજિમતિ શુભ શાંતિ.
 વરસ સહસ આઉપું, પાળી ગઢગિરનાર;
 પરણ્યા પૂરણ મહોત્સવ, ભવ છાંડી શિવનાર. ૭
 સહસ અઠાર મુનીશ્વર, પ્રભુજના શુભવંત;
 ત્યાલીશ સહસ મુસાહુણી, પામી ભવનો અંત.

ત્રિભુવન અંગા અંગા-દેવી સુર ગોમેધ;
 પ્રભુ સેવામાં નિરતા, કરતા પાપ નિષેધ. ૮
 અમલ કમલ ફલ દોચન, શોચન રહિત નિરીહ;
 સિંહ મદન ગજ લોદવા, એ જિન અકલ અખીહ.
 શંગારી ગુણધારી, પ્રદાયારી શિર લીહ;
 કવિ જશવિજય નિપુણ ગુણ, આવે તુજ નિશદીહ. ૯

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[દાળ-કાગનો ધમાધિ]

નગરી વાણરસી અવતર્યો હો, અશ્વસેન કુળચંદ;
 વામાનંદન ગુણ નીલો હો, પાસળ શિવતરૂંકંદ.
 પરમેસર ગુણ નિતુ ગાઈયે હો. ૧

ફેણિ લાંછન નવ કર તત્તુ જિનજી, સજલ ધનાધન વજ્ર;
 સંયમ લિયે શત તીનરયું હો, સવિ કહે જ્યું ધન ધન. ૫૦ ૨
 વરસ એક શત આઉણું હો, સિદ્ધિ સમેતગિરીશ;
 સોળ સહસ્ર મુનિ પ્રભુ તણા હો, સાહુણી સહસ્ર અઠતીશ ૫૦ ૩
 ધરણુરાજ પદ્મમાવતી હો, પ્રભુ શાસન રખવાળ;
 રોગ શોગ સંકટ દળે હો, નામ જપત જપમાળ. ૫૦ ૪
 પાસ આસ પૂરો અળ મેરી, અરજ એક અવધાર;
 શ્રીનયવિજય વિષુધ પદ સેવી, જશ કહે ભવજલ નાર. ૫૦ ૫

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-ધનાશ્રી]

આજ જિનરાજ મુજ કાજ સિધ્યાં સવે,
તું કૃપાકુંભ ને મુજ તૂકો;
કલ્પતરૂ કામઘટ કામધેનુ મિલ્યો,
આંગણે અમિયરસ મેહ વૂકો. આ૦ ૧

વીર તું કુંડપુરનથર ભૂષણ હુઓ.
રાય સિદ્ધાર્થ ત્રિસલા તનૂને;
સિંહ લાંછન કનક વણી કર સખત તનુ,
તુજ સમો જગતમાં કો ન દૂનો. આ૦ ૨

સિંહપરે એકલો ધીર સંયમ ગ્રહી,
આયુ બોહોત્તર વરસ પૂર્ણ પાળી;
પુરી અપાપાયે નિળાપ શિવવદ્ધ વર્યો,
તિહાં થકી પર્વ પ્રગટી દીવાળી. આ૦ ૩

સહસ તુજ ચઉદ મુનિવર મહાસંયમી,
સાહુણી સહસ છત્રીશ રાજે;
યક્ષ માંતંગ સિદ્ધાયિકા વર સુરી,
સકળ તુજ ભવિકની ભીતિ ભાંજે. આ૦ ૪

તુજ વચનરાગ મુખસાગરે ઝીલતો,
પીલતો મોહ મિથ્યાત્વવેલી;
આવીઓ ભાવીઓ ધર્મપથ હું હવે,
દીણ્યે પરમપદ હોઈ બેલી. આ૦ ૫

સિંહ નિશીદીહ જો હૃદયગિરિ મુજ રમે,
 તું સુગુણદીહ અવિચલ નિરીહો;
 તો કુમત રંગ માતંગના જૂથથી,
 મુજ નહિ કેાઈ લવલેશ ખીહો. આ૦ ૬

ચરણ તુજ શરણમે ચરણગુણનિધિ અહા,
 ભવતરણ કરણ હમ શર્મ હાખો;
 હાથ જોડી કહે જશવિજય યુધ ઇશ્યું,
 દેવ નિજ ભુવનમાં હાસ રાખો. આ૦ ૭

પ્રતિ શ્રી જશવિજયજી કૃત
 ચૌદ ખાલની ચોવીશી ત્રીજી સમાપ્ત.

વિહારમાન જિન-વીશી

...૦૦૦૦...

શ્રી સ્ત્રીમંધર જિન-સ્તવન

—(*)—

[ઈંડર આંખા આંખલી રે-એ દેશી]

પુખખલવઈ વિજયે જયો રે, નયરી પુંડરિગિણિ સાર;
શ્રીસ્ત્રીમંધર સાહિબા રે, રાયશ્રેયાંસ કુમાર,
જિણુંદરાય, ધરજયો ધર્મસનેહ. ૧

મોટા નાહુના અંતરે રે, ગિર્યા નવિ દાખંત;
શશી હરિશણુ સાયર વધે રે, કૈરવ વન વિકસંત. જિં ૨

હામ કુહામ નવિ લેખવે રે, જગ વરસંત જલધાર;
કર હોય કુસુમે વાસીઓ રે, છાયા સવિ આધાર. જિં ૩

રાય રંક સરિખા ગણે રે, ઉઘોતે શશી સૂર;
ગંગાજલ તે ખિહું તણા રે, તાપ કરે સવિ દૂર. જિં ૪

સરિખા સહુને તારવા રે, તિમ તુમે છા મહારાજ;
મુજશું અંતર કિમ કરો રે, ખાંદા ગ્રહાની લાજ. જિં ૫

મુખ દેખી ટીહું કરે રે, તે નવિ હોવે પ્રમાણ;
મુજરો માને સવિ તણોરે, સાહિબ તેહ મુજણ. જિં ૬

વૃષભ લાંછન માતા સત્યકી રે, નંદન રૂઢ્ધિભીષી કંત;
ધાયક જશ ઈમ વીનવ્યો રે, લાયલાંજન લગવંત. જિં ૭

શ્રી યુગમંધર જિન-સ્તવન,

—(*)—

[ધણરા ઢોલા-એ દેશી]

શ્રીયુગમંધર સાહિબા રે, તુમશુ અવિહર રંગ; મનના માન્યા.
ચોલ મજાલ તણી પરે રે, તે તો અચલ અભંગ; ગુણના ગેહા. ૧
ભવિજન મન ત્રાંબુ કરે રે, વેધક કંચન વાન; મં
ફરિ ત્રાંબુ તે નવિ હુએ રે, તિમ તુમ નેહ પ્રમાણ. શું ૨
એક ઉદક લવ જિમ લાગ્યો રે, અક્ષય જલધિમાં સોય; મં
તિમ તુજશું ગુણ નેહલો રે, તુજ સમ જગ નહિ કોય. શું ૩
તુજશું મુજ મન નેહલો રે, ચંદન ગંધ સમાન; મં
મેળ હુએ એ મૂળગો રે. સહજ સ્વભાવ નિહાન. શું ૪
વપ્રવિજય વિજયાપુરી રે, માત સુતારા નંદ; મં
ગજ લાંછન પ્રિય મંગલા રે, રાણી મન આનંદ. શું ૫
સુદંદરાય કુલ દિનમણિ રે, જય જય તું જિનરાજ; મં
શ્રીનયવિજય વિબુધતણા રે, શિષ્યને દિઓ શિવરાજ. શું ૬

શ્રી ખાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[નણદલની-એ દેશી]

સાહિબ ખાહુજિણેસર વીનવું, વીનતડી અવધાર હો; સાં
લવલયથી હું ઉભાગ્યો, હવે લવ પાર ઉતાર હો. સાં ૧

૧-માહરે રે પાડાં.

સુમ સરીખા સુજ શિર છતે, કર્મ કરે કિમ જોર હો; સાં ૦
 સુજ તણા લય તિહાં નહિ, જિહાં વન વિચરે મોર હો. સાં ૨
 રવિ તેજે ગલહલે, તિહાં કિમ રહે અંધકાર હો; સાં ૦
 જિહાં કીકા કરે, તિહાં ગજનો નહીં પ્રચાર હો. સાં ૩
 જો તમે જો તુમે સુજ મન રમો, તો નાસે દુરિત સંહાર હો; સાં ૦
 વપ્રવિજય સુસીમાપુરી, રાય સુગ્રીવ મદ્દહાર હો. સાં ૪
 હરિણ લંછન ઇમ મેં સ્તભ્યો, મોહનારાણીનો કંત હો; સાં ૦
 વિજયાનંદન સુજ હીચો, જસ કહે સુખ અનંત હો. સાં ૫

શ્રી સુખાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[ચતુર સનેહી મોહના એ દેશી]

સ્વામી સુખાહુ સુહંકરે, જૂનંદાનંદન પ્યારો રે;
 નિસંદનરસર કુળતિલો, કિંપુરૂપા ભરથારો રે. સ્વાં ૧
 કપિલંછન નલિનાવતી, વપ્રવિજય અયોધ્યાનાહો રે;
 રંગે મિલિયે તેહથું, એહ મણુઅ જમનનો લાહો રે. સ્વાં ૨
 તે દિન સવિ એળે ગયા, જિહાં પ્રભુથું ગોઠ ન આંધી રે;
 ભગતિ દ્વતીકાએ મન હયું, પણ વાત કહી છે આંધી રે. સ્વાં ૩
 અનુભવ મિત્ત જો મોકલું, તો તે સઘળી વાત જણાવે રે;
 પણ તેહ વિષુ સુજ નવિ સરે, કહો તો પુત્ર વિચારે તે આવે રે.

સ્વાં ૪

તેણે જઈ વાત સવે કહી, પ્રભુ મળ્યા તે ધ્યાનને ટાણે રે;
 શ્રીનયવિજય વિપુલ તણો, ઇમ સેવક સુજશ વખાણે રે. સ્વાં ૫

શ્રી સુભત જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામચંદ્રે બાત અભિ મોરી રહો રે-એ દેશી]

સાચો સ્વામી સુભત, પૂરવ અરધ જયોરી;
 માતકીખંડ મોઝાર, પુષ્કલાવર્ધ વિજયોરી. ૧
 નયરીપુંડરગિણી નાથ, દેવસેન વંશ તિલોરી;
 દેવસેનાનો પુત્ર, લંછન બાનુ ભલોરી. ૨
 જયસેનાનો કંત, તેહશું પ્રેમ ધર્યોરી;
 અવર ન આવે હાય, તેણે વશિ ચિત્ત કર્યોરી. ૩
 તુમે મત બણો દ્રર, જઈ પરદેશ રહ્યારી;
 છો સુજ ચિત્ત હજૂર, શુભ સંકેત અઘ્યારી. ૪
 હોને બાનુ આકાશ, સરવર કમલ હસેરી;
 દેખી અંદ અઠોર, પીવા અમીઅ ધસેરી. ૫
 દ્રરથકી પણ તેમ, પ્રભુશું ચિત્ત મિળ્યુંરી;
 શ્રીનયવિજય સુશિખ્ય, કહે શુભ હોને હિળ્યુંરી. ૬

શ્રી સ્વયંપ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[દેશી-પારધીયાની]

સ્વામી સ્વયંપ્રભ સુંદર રે, મિત્રનૃપતિ કુળ હંસરે; શુભરસીઆ.
 માતા સુમંગળા જનમિયો રે, શશિલંછન સુપ્રસારે.
 મનવસીઆ. ૧

વપ્રવિજય વિજયાપુરી રે, ધાતકી પૂરવ અદ્ધ રે; શુ૦
 પ્રિયસેનાપિયુ પન્થી રે, તુમ સેવામે' લદ્ધ રે. મ૦ ૨
 ચખવી સમકિત સુખડી રે, હોળવીઓ હું બાળ રે; શુ૦
 કેવળ રત્ન લક્ષ્મી વિના રે, ન તજુ' ચરણ ત્રિકાળ રે. મ૦ ૩
 એકને લલચાવી રહો રે, એકને આપો રાજ રે; શુ૦
 એ તુમને કરવો નવિ ઘટે રે, પંકિતલેહ જિનરાજ રે. મ૦ ૪
 કેડ ન છોડું તાહુરી રે, આખ્યા વિષુ શિવસુખરે, શુ૦
 ભોજન વિષુ ભાંજે નહી રે, ભામણુડે જિમ ભૂખ રે. મ૦ ૫
 આસંગાયત જે હુશે રે, તે કહેશે સો વાર રે; શુ૦
 ભોળી ભગતે રીઝશે રે, સાહિબ પણુ નિરધાર રે. મ૦ ૬
 સવિ ભણે થોડું કહે રે, પ્રભુ તું ચતુર સુજાણુ રે; શુ૦
 વાચક જશ કહે હીજીએ રે, વાંછિતસુખ નિર્વાણુ રે. મ૦ ૭

શ્રી ઋષભાનન જિન-સ્તવન

—(*)—

[બન્યો રે કુંઝરજીનો શેહરા—એ દેશી]

શ્રીઋષભાનન ગુણગીતો, સોહે મૃગપતિ લ'છન પાય હો; જિણુંદ.
 સોહે મન તું સવિ તણા, ભલી વીરસેના તુજ માય હો; જિ૦શ્રી૦૧
 વપ્રવિજય સુસીમા પુરી, ખંડ ધાતકી પૂરવ ભાગ હો; જિ૦
 રાણી જયાવતી નાહલો, કીર્તિનૃપ સુત વડભાગ હો; જિ૦શ્રી૦૨
 હું પૂછું કહો તુમે કેણીપરે, દિગ્ધો ભગતને મુગતિ સંકેત હો; જિ૦
 રેસો નહિ નિંદા કારણે, તુસો નહીં પૂજા હેત હો; જિ૦શ્રી૦૩

વિષ્ણુ સમક્રિત ક્ષણ કેા નવિ લહે; એહુ ગ્રંથે છે અવદાત હો; જિં
 તોએ શાખાશી તુમને ચઢે, તુમે કહેવાઓ જગ તાત હો; જિંશ્રી૦૪
 હુવે બાણ્યું મનવાંછિત દીએ, ચિંતામણિ ને સુરકુલ હો; જિં
 અગ્નિ મિટાવે શીતને, જે સેવે થઈ ચિરથંલ હો; જિંશ્રી૦૫
 જિમ એ ગુણુ વસ્તુસ્વભાવથી, તિમ તુમથી મુગતિ ઉપાય હો; જિં
 દાયક નાયક ઓપમા, ભગતે ઈમ સાચ કહેવાય હો; જિંશ્રી૦૬
 તપ જપ કિરીયા ક્ષણ દીએ, તે તુમ ગુણુ ધ્યાન નિમિત્ત હો; જિં
 શ્રી નયવિજયવિપ્રુધ તણા, સેવકને પરમ તું મિત્ત હો; જિંશ્રી૦૭

શ્રી અનંતવીર્ય જિન-સ્તવન

—(૧)—

[નારાયણી-એ દેશી]

જિમ મધુકર મન માલતી રે, જિમ કુમુદિની ચિત્ત ચંદ,
 જિણુંદરાય૦

જિમ ગજ મન રેવા નદી રે, કમળા મન ગોવિંદ રે; જિણું
 યું મેરે મન તું વસ્યોજી. ૧

આતક ચિત્ત જિમ મેહુલો રે, જિમ પંથી મન ગેહ રે; જિં
 હંસા મન માનસરોવર રે, તિમ સુજ તુજથું નેહ રે. જિંયું૦૨

જિમ નંદનવન ઇંદિને રે, સીતાને વહાલો રામ રે; જિં
 જિમ ધરમીને મન સંવર રે, બ્યાપારી મન દામ રે. જિંયું૦૩

અનંતવીરજ ગુણુસાગર રે, ઘાતકીખંડ મોઝાર રે; જિં
 પૂરવ અરધ નાલિનાવતી રે, વિજય અયોધ્યા ધાર રે. જિંયું૦૪

મેઘરાય મંગલાવતી રે, સુત વિજયાવતીકંતરે; જિં
ગજ લંછન યોગીસર રે, હું સમરૂં મહા મંત રે. જિં યું ૫
ચાહે ચતુર ચૂડામણી રે, કવિતા અમૃતની કેલ રે; જિં
વાચક જશ કહે સુખ દિએ રે, સુજ તુજ શુભ
રંગરેલ રે. જિં યું ૬

શ્રી સુરપ્રભ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામપૂરા કે બાબરમે —એ દેશી]

સુરપ્રભજિનવર ધાતકી, પશ્ચિમ અરધે જયકાર મેરે લાલ,
પુષ્કલાવર્ધ વિજયે સોહામણો, પુરી પુંકરિગિણી શણગાર. મેં
ચતુર શિરોમણિ સાહિબો. ૧

નંદસેનાનો નાહલો, હય લંછન વિજય મલહાર; મેં
વિજયાવતી કુખે. ઉપનો, ત્રિભુવનનો આધાર. મેં ચં ૨

અલવે જસ સાહસું જુઓ, કર્ણભાર નયન વિલાસ; મેં
તે પામે પ્રભુતા જગતણી, એહવો છે પ્રભુ સુખવાસ. મેં ચં ૩

સુખમટકે જગજન વશ કરે, લોચણ લટકે હરે ચિત્ત, મેં
ચારિત્ર ચટકે પાતિક હરે, અટકે નહિ કરતો હિત મેં ચં ૪

ઉપકારી શિર સેહરો, ગુણનો નવિ આવે પાર; મેં
શ્રી નયવિજય સુશિખ્યને રે, હોજ્યો નિત મંગકાર. મેં ચં ૫

શ્રી વિશાળ જિન-સ્તવન

—(૪)—

[દેશી લોરની અથવા સીરાહી]

ધાતકી ખ'ડે હો કે પશ્ચિમ અરધ બલો,
 વિજયાનયરી હો કે વપ્ર તે વિજય તિલો;
 તિહાં જિન વિચરે હો કે સ્વામી વિશાળ સદા,
 નિત નિત વંદુ હો કે વિમલાકંત મુદા. ૧
 નાગનરેસર હો કે વંશ ઉદ્યોતકરૂ,
 ભદ્રાઓ જાયા હો કે પ્રત્યક્ષ દેવતરૂ;
 લાનુ લંછન હો કે મિલવા મન તલસે,
 તસ ગુણ સુણિયા હો કે શ્રવણે અમી વરસે. ૨
 આંખડી દીધી હો કે નો હોએ મુજ મનને,
 પાંખડી દીધી હો કે અથવા નો તનને;
 મનહ મનોરથ હો કે તો સવિ તુરત કરે,
 તુજ મુખ દેખવા હો કે હરખીત હેજ મળે. ૩
 આહા હુંગર હો કે ફરીયા નદીય ઘણી,
 પણ શક્તિ ન તેહવી હો કે આવું તુજ ભણી,
 તુજ પાય સેવા હો કે સુરવર કેડિ કરે,
 નો એક આવે હો કે તો મુજ હુઃખ હરે. ૪
 અતિ ઘણું રાતી હો કે અગ્નિ મશ્ક સહે,
 ઘણું હણીયે હો કે દેશ વિયોગ લહે;
 પણ ગિરૂઆ પ્રભુશું હો કે રાગ તે દુરિત હરે,
 વાચક જશ કહે હો કે ધરીએ ચિત ખરે. ૫

શ્રી વજ્રધર જિન-સ્તવન

—(*)—

[માહરા સુશુષ્ણ સનેહા પ્રભુજી-અથવા

સાહુ હો કે લાભ્યો જોધપુરી ઘણરી બિંદલીની એ દેશી]
શંખ લંછન વજ્રધર સ્વામી, માતા સરસ્વતી સુત શિવગારી હો;
ભાવે ભવિ વંદો.
નરનાથ પથરથ જાયો, વિજયાવતી ચિત્ત મુહાયો હો. ભા૦૧
ખંડ ધાતકી પશ્ચિમ ભાગે, પ્રભુ ધર્મધુરધર જાગે હો; ભા૦
વજ્રવિજયમાં નયરી સુસીમા, તિહાં ધાપે ધર્મની સીમા હો. ભા૦૨
પ્રભુ મનમાં અમે વસતું જેહ, સુપને પણ દુલ્હા તેહ હો; ભા૦
પણ અમ મન પ્રભુ જો વસશે, તો ધર્મની વેલ ઉઘશે હો. ભા૦૩
સ્થાને પ્રભુ સુખ નિરખંતા, અમે પાશું સુખ હરખંતા હો; ભા૦
જે સુપન સહિત કહિયા દેવા, તેહથી અમે અધિક કહેવા હો. ભા૦૪
મણિ માણિક કનકની કેડિ, રાણિમ ઋદ્ધિ રમણી જોડિ હો; ભા૦
પ્રભુ હરશનના સુખ આગે, કહો અધિકેઈ કુણ માગે હો. ભા૦૫
પ્રભુ દૂરથકી પણ ભેટયા, 'તેણે પ્રેમ દુઃખ સવિ મેટયા હો; ભા૦
શુદ્ધ શ્રીનયવિજય સુશીશ, પ્રભુ ધ્યાને રમે નિશાહીશ હો. ભા૦૬

શ્રી ચંદ્રાનન જિન-સ્તવન

—(*)—

[માહરી સહિરે સમાણી—એ દેશી]

નલિનાવતી વિજય જયહારી, ચંદ્રાનન ઉપગારી રે;
સુણ વીનતી મોરી.
પશ્ચિમ અરધે ધાતકી ખડે, નયરી અયોધ્યા મંડે રે. સુ૦ ૧
૧-તેણે વજ્ર. પાઠાં.

રાણી લીલાવતી ચિત્ત સુહાયો, મક્કાવતીનો જાયો રે; સુ૦
 નૃપ વાદ્મીક કુળે તું દીવો, વૃષભ લ'છન ચિરંજીવો રે. સુ૦ ૨
 કેવલજ્ઞાન અનંત ખજાનો, નહીં તુજ જગમાંહે છાનો રે; સુ૦
 તેહનો લવ દેતાં શું નાસે, મનમાંહે કાંઈ વિમાસે રે. સુ૦ ૩
 રથણ એક દિયે રથણે ભરીયો, જો ગાજ'તો ફરીયો રે; સુ૦
 તો તેહને કાંઈ હાણુ ન આવે, લોક તે સંપત્તિ પાવે રે. સુ૦ ૪
 અસિ માચે પરિમલ લવ પામી, પંકજ વન નહિ ખામી રે; સુ૦
 અંખ લુંબ કોટિ નવિ છીજે, એકે પિઠ સુખ દીજે રે. સુ૦ ૫
 અંદ્રકિરણ વિસ્તારે છોધું, નવિ હોયે અમીયમાં ઓધું રે; સુ૦
 આશાતીર કરે બહુત નિહોરા, તે હોવે સુખિત ચકોરા રે. સુ૦ ૬
 તિમ જો શુણુ લવ દિઓ તુમ હેજે, તો અમે દીપું તેજે રે; સુ૦
 વાચક જશ કહે વાછિત દેશે, ધર્મનેહુ નિરવહેશે રે. સુ૦ ૭

શ્રી અંદ્રખાહુ જિન-સ્તવન

—(*)—

[સરવર પાણી હું ગઈ મા મોરી રે
 અથવા મન મોહના લાલ-એ દેશી]

દેવાનંદ નરીંકનો, જનરંજનો રે લાલ,
 નંદન અંદનવાણી રે હુઃખલાંજનો રે લાલ.

રાણી સુગંધા વાલહો રે, જ૦ કમલ લ'છન સુખખાણુ રે. હ૦ ૧
 પુષ્કરદીવ પુષ્કલાવર્ષ રે, જ૦ વિજય વિજય સુખકાર રે;
 અંદ્રખાહુ પુંડરિગિણી રે, જ૦ નગરીઓ કરે વિહાર રે. હ૦ ૨

તસ ગુણગુણગંગાજલે રે-જ૦, મુજ મન પાવન કીધ રે; હુઃખ૦
 ફિરિ તે મેલું કિમ હુવે રે-જ૦, અકરણનિયમ પ્રસિદ્ધ રે. હુઃખ૦ ૩
 અંતરંગ ગુણ ગોઠ્ઠી રે-જ૦, નિશ્ચય સમકિત તોહ રે; હુઃખ૦
 વિરલા કોઈક જાણશે રે-જ૦, તે તો અગમ અછેહ રે. હુઃખ૦ ૪
 નાગર જનની આતુરી રે-જ૦, પામર જાણે કેમ રે; હુઃખ૦
 તિમ કુણ જાણે સાંધશું રે-જ૦, અમ નિશ્ચયનય પ્રેમ રે. હુઃખ૦ ૫
 સ્વાદ સુધાનો જાણતો રે-જ૦, લલિત હોયે કદમ્બ રે; હુઃખ૦
 પથ અવસરે જો તે લહે રે-જ૦, તે કિન માને ધન રે. હુઃખ૦ ૬
 શ્રીનયવિનય વિબુધ તણો રે-જ૦, સેવક કહે મુણો દેવ રે; હુઃખ૦
 અંદ્રખાહુ! મુજ દીલજો રે-જ૦, નિજ પયપંકજ સેવ રે. હુઃખ૦ ૭

શ્રી ભુજંગ જિન-સ્તવન

—(*)—

[મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણ રે—એ દેશી]

ભુજંગદેવ લાવે લજો, રાય મહાખલ નંદ લાલ રે;
 મહિમા કુખે હંસલો, કમલ લંછન સુખકંદ લાલ રે. ભુ૦ ૧
 વપ્રવિનય વિનયાપુરી, કરે વિહાર ઉચ્છાહ લાલ રે;
 પૂરવ અરધે પુખ્તરે, અંધસોનાનો નાહ લાલ રે. ભુ૦ ૨
 કાગળ લિખવો કારમો, આવે જો દુરજન હાથ લાલ રે;
 અણમિલતું દ્રવંત રે, ચિત્ત ફિરે તુમ સાથ લાલ રે. ભુ૦ ૩
 કિમી ઇસારત કીલ્યે, તુમે જાણો છો જગલાવ લાલ રે,
 સાહિણ જાણ અજાણને, સાહસું કરે પ્રસ્તાવ લાલ રે. ભુ૦ ૪

ખિજમતમાં ખામી નહી, મેલ ન મનમાં કોય લાલ રે;
 કરણાપૂરણ લોયણે, સાહમું કાંઈ ન ભેય લાલ રે. ભુ૦ ૫
 આસંગો મોટા તણો, કુંજર ગ્રહવો કાન લાલ રે;
 વાચક જશ કહે વિનતિ, લજતિ વશે મુજ માન લાલ રે. ભુ૦ ૬

શ્રી ઇશ્વર જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ : જંગલાની દેશી અથવા-રાગ બે મિલે—એ દેશી
 અથવા— ક્રીસકા એલા બાણ ક્રીસકા હો પુત]

નૃપ ગજસેન જશોદા માત, નંદન ઇશ્વર ગુણ અવહાત; સ્વામી સેવીએ
 પુષ્કરવર પૂરવારધ કચ્છ, વિજય સુસીમા નયરી અચ્છ. સ્વા૦ ૧
 શશી લાંછન પ્રભુ કરે રે વિહાર, રાણી લદ્દાવતીનો ભરતાર; સ્વા૦
 જે પામે પ્રભુનો દીકાર, ધન ધન તે નરનો અવતાર. સ્વા૦ ૨
 ધન તે તન જે નમીએ પાય, ધન તે મન જે પ્રભુ ગુણ ક્યાય; સ્વા૦
 ધન તે છહા પ્રભુ ગુણ ગાય, ધન્ય તે વેળા વંદન થાય. સ્વા૦ ૩
 અણમિલવે ઉતકંઠા ભેર, મિલવે વિરહ તણો ભય સોર; સ્વા૦
 અંતરંગ મિલિએ તિઉં સાંઈ^૧, શોકવિરહ જિમ દ્રેરે પલાય. સ્વા૦ ૪
 તું માતા તું અંધવ મુજ, તુંહી પિતા તુજશું મુજ મુજ; સ્વા૦
 શ્રીનયવિજય વિગુધનો શીશ, વાચક જશ કહે પૂરો જગીશ. સ્વા૦ ૫

૧-અંતરંગ મિલવે લીઉ સાંઈ.

શ્રી નેમિપ્રભુ જિન-સ્તવન

—(૨)—

[ધારે માથે પચરંગી પાથ સોનારો ઊગલો માફલ-એ દેશી. અથવા-
આજ હો ધારે કેસરી કસબી ને વાત્રે મોહરી રે માફલ-એ દેશી અથવા-
વાડી કુદી અતિ લલી મન ભમરા રે. અથવા-મનમોહન મેરે-એ દેશી]

પુકરવર પૂરવ અરધ દિવાળે રાળે રે, સાહિબલ.

નલિનાવતી વિજયે નયરી અયોધ્યા છાળે રે; સાં

પ્રભુ વીરનરેસર-વંશ-દિણેસર ક્યાઈએ રે, સાં

સેનાસુત સાચો શુભશું ભયો ગાઈએ રે. સાં ૧

મોહની મનવહ્લભ દરસન દુરલભ ભાસ રે, સાં

રવિચરણ ઉપાસી કિરણવિલાસી ખાસ રે; સાં

ભવિજનમનરંજન ભાવલંબન ભગવંત રે, સાં

નેમિપ્રભુ વંદું પાપ નિકંદું તંત રે. સાં ૨

ધર સુરતરૂ કર્ણાચો સુરભણિ મીલીઓ હાથ રે, સાં

કરી કરૂણા પૂરી અથ ચૂરી જગનાથ રે; સાં

અમિએ ધન વૃઠા વળી તૂઠા સવિ દેવ રે, સાં

શિવગામી પામી ભો મેં તુજ પદ સેવ રે. સાં ૩

ગંગાજલ નાદો હું ઉમ્મદો આજ રે, સાં

શુર સંગત સારી મહારી વધારી લાજ રે; સાં

મુહ માગ્યા ભાગ્યા પૂરવ પુન્ય અંકૂર રે, સાં

મન લીનો કીનો તુજ શુભ પ્રેમ પંડૂર રે. સાં ૪

તું દોલતઢાતા તું જગત્રાતા મહારાજ રે, સાં

ભવસાયર તારો સારો વાંછિત કાજ રે; સાં

હુઃખચૂરણ પૂરણ કીજે સયલ જગીશ રે, સાં

અરઢાસ પ્રકાશે શ્રીનયાવજય-સુશીશ રે. સાં ૫

શ્રી વીરસેન જિન-સ્તવન

—(*)—

[શ્રીઋષભનો વંશ રચણાય—એ દેશી]

પશ્ચિમ અરધ પુષ્કરવરે, વિજય પુખલવર્ધ દીપે રે,
નયરી પુંડરિગિણી વિહરતા, પ્રભુ તેણે રવિ ઝીપે રે.

શ્રીવીરસેન સુહંકર. ૧

ભાનુસેન ભૂમિપાલનો, અંગજ ગજગતિ વંદો રે;
રાજસેના મનવદ્દેહો, વૃષભ લંછન જિનચંદો રે. શ્રી ૨
મસિ વિષુ જે લિખ્યા તુજ ગુણે, અક્ષર પ્રેમના ચિત્ત રે;
ધોઈએ તિમ તિમ ઉઘડે, ભગતિ જલે તેહુ નિલ રે. શ્રી ૩
ચકવર્તી મન સુખ ધરે, ઋષભકુટે લિખી નામ રે;
અધિકા રે તુજ ગુણુ તેહથી, પ્રગટ હુઆ કામ કામ રે. શ્રી ૪
નિજ ગુણુ શુદ્ધિત તે કરી, કીરતી મે તીની માળા રે;
તે સુજ કંઠે આરોપતાં, હીસે આકળમાળા રે. શ્રી ૫
પ્રગટ હુએ જિમ જગતમાં, શોભા સેવક ફેરી રે;
વાચક જશ કહે તિમ કરો, સાહિબ ! પ્રીત ધણેરી રે. શ્રી ૬

શ્રી મહાભદ્ર જિન-સ્તવન

—(*)—

[આજ હો જાગે રે ઠકુરાઈ પ્રભુ. અથવા—ફેસરી ભાગે સાહિબોશ.
અથવા—ઝાજલ દે મલહાર—એ દેશી]

દેવરાયનો નંદ, માત ઉમા મન ચંદ;
આજ હો રાણી રે, સુરિકાંતા કંત સોહામણોશ. ૧

- પુષ્કર પશ્ચિમાર્ધ, વિજય તે વગ્ર સુખદ્ધ
આજ હો નયરી રે વિજયાએ વિહરે શુભુનીલોલ. ૨
- માહાભદ્ર જિનરાય, ગજ લંછન જસ પાય;
આજ હો સોહરે રે મોહરે મન લટકાલે લોયણેલ. ૩
- તેહથું મુજ ખતિ પ્રેમ, પર સુર નમવા નેમ;
આજ હો રંગે રે હુઃખ લંગે પ્રભુ મુજ તે શુભેલ. ૪
- ધર્મયૌવન નવરંગ, સમકિત પામ્યો અંગ;
આજ હો લાખીણી લાડી મુગતિ તે મેલશેલ. ૫
- અરણ્યધર્મ અવહાત, તે કન્યાનો તાત,
આજ હો માહરા રે પ્રભુજીને તે છે વશ સદાલ. ૬
- શ્રીનયવિજય સુશિષ્ય, જશ કહે સુણો જગદીશ;
આજ હો તારો રે હું સેવક દેવ! કરો દયાલ ૭

શ્રી અંદ્રયશા જિન-સ્તવન

- અંદ્રયશા જિનરાણ્યો, મનમોહન મે રે, પુષ્કર દીવ મોઝાર; મં
પશ્ચિમ અરધ સોહામણો, મં વચ્છવિજય સંભાર. મં ૧
- નયરી સુસીમા વિચરતા, મં 'સંવરભૂપ કુળચંદ; મં
શશી લંછન પદમાવતી, મં વલ્લભ ગંગા નંદ. મં ૨
- કટિ-લીલાએ કેસરી, મં તે હાર્યો ગયો રાન; મં
હાર્યો હિમકર તુજ મુખે, મં હણ્ય વળે નહી વાન. મં ૩

તુજ લોચનથી લાલ્યાં, મં કમળ ગયાં જળમાંહી; મં
અહિપતિ પાતાળે ગયો, મં છત્રો લલિત તુજ બાંહી. મં ૪
છત્રો દિનકર તેજશું, મં ફિરતો રહે તે આકાશ; મં
નિંક ન આવે તેહને, મં જેહ મન ખેદ અભ્યાસ. મં ૫
ધમ છત્રો તુમે જગતને, મં હરી લીયો ચિત્ત રતન; મં
બંધુ કહાવો જગતના, મં તે કિમ હોયે ઉપમન. મં ૬
ગતિ તુમે જાણો તુમતણી, મં હું સેવું તુજ પાય; મં
શરણ કરે બળીયાતણું, મં જશ કહે તસ સુખ થાય. મં ૭

શ્રી અજિતવીર જિન-રતન

—(*)—

[એ ઊંડી કાઠાં રાખી, કુમતિ ।—એ દેશી]

દીવ પુષ્કરવર પશ્ચિમ અરધે, વિજય નલિનવર્ધ સોહે;
નયરી અયોધ્યામંડન સ્વસ્તિક-લ'છન જિન જગ સોહે રે;
લલિયાં ! અજિતવીર જિન વંદો. લં ૧

રાજપાલ કુળ મુગટ નગીનો, માત કનિનિકા જાયો;
રતનમાળા રાણીનો વદ્ધલ, પરતક્ષ સુરમણિ પાયો રે. લં ૨
હરજનશું કરી જે હુઓ દુષણ, હુયે તસ શોષણ ઈહા;¹
એહવા સાહિબના શુણ ગાઈ, પવિત્ર કર્ફે હું છહા રે. લં ૩

૧, પાઠાંતર-હરજનસ્તુતે કરી જેહ દુષણ, હુયે તસ શોષણ ઈહા

પ્રભુ-શુભ્રગણુ ગંગાજળે ન્હાઈ, કીચે કર્મમળ દૂરે;
સ્નાતકે પદ જિન ભગતે લહિયે, ચિદાનંદ ભરપૂર રે. ભ૦ ૪
જે સંસર્ગ અલેદાશેપે, સમાપત્તિ મુનિ માને;
તે જિનવર શુભ્ર શુભ્રતાં લહિયે, જ્ઞાન ધ્યાન લય તાને. ભ૦ ૫
સ્પર્શજ્ઞાન ઇણિપરે અનુભવતાં દેખીજે નિજરૂપ;¹
સકળે ભોગ છવન તે પામી, નિસ્તરિયે ભવકૂપરે ભ૦ ૬
શરણુ-ત્રાણુ-આલંબન જિનજી, કોઈ નહી તસ તોલે;
શ્રીનયવિજયવિબુધપયસેવક, વાચક જશ ઈમ બોલે રે. ભ૦ ૭

હતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
વિહરમાન જિન-વીશી સંપૂર્ણ.

ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત

સ્તવન - પદ - સંગ્રહ

જશપિલાસ

- ૧ નવનિધાન-સ્તવનો
- ૨ વિશિષ્ટજિન-સ્તવનો
- ૩ સામાન્ય જિન-સ્તવનો
- ૪ આધ્યાત્મિક પદો

નવનિધાન-સ્તવનો.

....૦૦૦....

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-રામકલી] (જાપેલ પદ ૨૨ મું)

ઋષભદેવ ^૧હિતકારી, જગતશુરૂ ઋષભદેવ હિતકારી;
પ્રથમ તીર્થ^૨કર પ્રથમ નરૈસર, પ્રથમ યાત પ્રહાચારી. જ૦ ૧
વરસી કાન રેઈ તુમ જગમે^૩, ઇલિતિ ઇતિ નિવારી;
તેસી કાહી કરતુ નાહી કરના, સાહિળ ભેર હમારી. જ૦ ૨
માગત નહી હમ હાથી બોરે, ધન કન કંચન નારી;
દિઓ મોહિ ^૪ચરનકમલકી સેવા, યાહિલગત^૫મોહિ ખ્યારી. જ૦ ૩
ભવલીલા વાસિત સુર ઘરે, તુ^૬ પર^૭ સખહી ઉવારી;
મે મેરેં મન નિશ્ચલ કીનો,^૮ તુમ આણુ શિર ધારી. જ૦ ૪
એસો સાહિળ નહિ કેઉ જગમે^૯,^૧ યાસું હોય દિલહારી;^૭
દિલહી દલાલ પ્રેમકે બિચિ, તિહાં હક ખે^૮ચે^૯ ગમારી. જ૦ ૫
તુમહી^૬ સાહિળ મેં હું બંદા, યા મત દિઓ વિસારી;
શ્રીનયવિજય વિશુધ સેવકકે, તુમ હો પરમ ઉપકારી. જ૦ ૬

૧ સુખકારી ૨ નિજ ૩ લગે ૪ તો પરિ ૫ કરિ કે
૬ દેવ નહી દૂને કાઈ જગમંઈ ૭ યા સુહાય દિલવારી, દિલવારી
૮ ખાંચિ ૯ વૃમહો.

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ કાફી] (૫૬ ૪૩)

અજિતદેવ સુજ વાલહા, જ્યું મોરા મેહા; (ટંક)	
જ્યું મધુકર મનિ માલતી, પંથી મનિ ગેહા.	અ૦ ૧
મેરે મન તુંહી રચ્યો, પ્રભુ કંચન દેહા;	
હરિ બ્રહ્મા પુર કરા, તુજ આગે દેહા.	અ૦ ૨
તુંહી અગોચર કેા નહીં, સબજન ગુન રેહા;	
આહે તારું આહિયે, ધરી ધર્મસનેહા.	અ૦ ૩
૧ ભગતવચ્છલ જગતારનો, તું ગિરફ વહેહા;	
વીતરાગ હૂંઈ વાલહા, કયું રકરી દા છેહા	અ૦ ૪
જે જિનવર હે ભરતમે, ચૈરવત વિદેહા;	
જસ કહેતુજ ૫૬ પ્રણમતે, ^૩ સખ પ્રણમે તેહા.	અ૦ ૫

શ્રી સંભવનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ ગોડી] (૫૬ ૪૪)

સંભવ જિન જળ નયન મિલ્યો હો (ટંક)	
પ્રગટે પૂરવ પુણ્યકે અંકુર,	
તળથે ^૧ દિન મોહી સફલ વલ્યો હો.	
અંગનમે ^૨ અભિયે ^૩ મેહ વૂઠે,	
^૪ જન્મ તાપકો વ્યાપ ગલ્યો હો;	

૧ ભક્તિ ૨ કર્મરી હો છેહા ૩ પ્રણતિ થઈ

૪ મોહ મિથ્યાત્વકો પાર્શ્વ,

- બાધ બીજ પ્રગટયો તીહું જગમેં,
તપ સંજમકો ખેત કહ્યો હો. સં૦ ૧
- જેસી ભક્તિ તેસી પ્રભુ કરના,
પ્રવેત શંખમેં દૂધ ^૧લાલ્યો હો;
દરશનથેં નવનિધિ મેં^૨ પાઈ,
દુઃખ દોહણ સવિ દૂર ટલ્યો હો. સં૦ ૨
- કરત ફિરત હે દુરહી દિલથેં,
મોહ મહા બિણે જગત્રય છલ્યો હો;
સમકિત રતન લહું^૩ દરિસણથેં,
અખ નવિ બાઉ કુગતિ રૂલ્યો હો. સં૦ ૩
- નેહ નજર ભર નિરખતહી ઝુઝ,
^૪પ્રભુશું હિયડો હેજ હલ્યો હો;
શ્રી નયવિજય વિબુધ સેવકકું,
સાહિબ સુરતરૂ હોઈ કહ્યો હો. સં૦ ૪

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ નટ] (પદ ૪૫)

પ્રભુ ! તેરે નયનકી હું બલીહારી, (ટક)
ચાકી શોભા વિભૂત તપસા, કમલ કરતુ હે જલચારી;
વિધુકે શરણ ગયો ઝુખ અરીકે, વણથેં ગગન હરિણ હારી. પ્ર૦ ૧
સહજ હિ અંજન મંજૂલ નીરખત, ખંજન ગર્વ દીયો હારી;
છીન લહીહિ ચકોરકી શોભા, અગ્નિ ભખે સો દુઃખ ભારી. પ્ર૦ ૨

૧ મિથ્યો હો ૨ રિધિ ૩ લેહુ ૪ પ્રભુ તેં હિયડો હેજ હલ્યો હો

અંચલતા શુભ દીયો મીનકો, અલિ બ્યું તારા હેં કારી;
 કહું સુલભતા કેતિ ઇનકી, મોહી સળહી અમરનારી. પ્ર૦ ૩
 ધૂમત હે સમતા રસ માતે, જોસે ગજલાર મહવારી;
 તીન લુવનમાં નહી કો ઇનકો, અલિનંદન જિન અનુકારી. પ્ર૦ ૪
 મેરે મન તો તુંહી રચત હે, પરે કુણુ પરકે લારી;
 તેરે નયનકી મેરે નયનમેં, જશ કહે દીયો છપી અવતારી. પ્ર૦ ૫

શ્રી સુમતિનાથ જિન-સ્તવન

—(૪)—

[રાગ માર] (૫૬ ૪૬)

સુમતિનાથ સાચા હો. (ટક)
 પરિપરિ પરખતહિ બચા, જૈસા હીર બાચા હો;
 ઓર દેવ સવિ પરિહર્યા, મેં બાણી કાચા હો. સુમતિ૦ ૧
 તેસી કિસ્તિયા હે ખરી, જૈસી તુજ વાચા હો;
 ઓર દેવ સવિ મોહેં બચ્યા, સવિ મિથ્યા માચા હો. સુમતિ૦ ૨
 અઊરાસી લખ વેષમાં, હું બહુ પરિ નાચા હો;
 મુગતિ દાન દેઈ સાહિબા, અબ કરહો ઊવાચા હો. સુમતિ૦ ૩
 લાગી અગ્નિ કષાયકી, સળ કોરહી આંચા હો;
 રક્ષક બાણી આદર્યા, મેં તુમ સરન સાચા હો. સુમતિ૦ ૪
 પક્ષપાત નહિ કોઉમું, નહિ લાલચ લાંચા હો;
 શ્રી નયવિજય સુશિખકો, તોમું દિલ રાચા હો. સુમતિ૦ ૫

૧ મેં શરણુ ઇપ્કાંચાહો.

ઘોરકું મેહ ચકોરકું ચંદા, મધુ મનમથ ચિત્ત કારના;
 ફૂલ અમૂલ ભમરકું અંગહી, કોકિલકું સુખકારના. ઐ૦ ૨
 સીતાકું રામ કામ બચું રતિકું, પંથીકું ઘર-ખારના;
 હાનીકું ત્યાગ યાગ ખંભનકું, ચૌગીકું સંયમ ધારના. ઐ૦ ૩
 નંદન વન બચું સુરકું વલ્લભ, ન્યાયીકું ન્યાય નિહારના;
 ત્યું મેરે મન તુહિ સુહાયો, ઝોર તો ચિત્તમે' ઉતારના. ઐ૦ ૪
 શ્રી સુપાર્શ્વ' હરિશન પર તેરે, કીજે' કોડિ ઉવારના;
 શ્રી નયવિનય વિપુલ સેવકકું, દિયો સમતારસ પારના. ઐ૦ ૫

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિન-રતવન

—(*)—

[રાત્ર રામત્રી] (૫૬ ૪૯, ૭, ૧૯)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનરાજ રાજે, વહન પુનમચંદ રે;
 ભવિક લોક ચકોર નિરખત, લહે પરમાનંદ રે. (ટંક)
 શ્રી ચં૦ ૧
 મહમહે મહિમાંચે' જસભર, સરસ જસ અરવિંદ રે;
 રણુગણે કવિજન ભમર રસિયા, લહિ સુખ મકરંદ રે. શ્રી ચં૦ ૨
 જસ નામે દોલત અધિક દિપે, ટલે દોહણ હંડ રે;
 જશ ગુન-કથા ભવ-વ્યથા ભાંજે ધ્યાન શિવતરૂંકંદરે. શ્રી ચં. ૩
 વિપુલ હૃદય વિશાલ ભુજ યુગ, ચલિતી ચાલ ગચંદરે;
 અતુલ અતિશય મહિમ-મંદિર, પ્રણત સુરનર વૃંદ રે. શ્રી ચં૦ ૪
 મે' હું હાસ આકર પ્રભુ! તેરો', શિખ્ય તુજ કરજંદ રે;
 જશવિનય વાચક ઈમ વિનવે, ટાલો મુજ ભવકંદ રે. શ્રી ચં૦ ૫

શ્રી સુવિધિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ કેદાર] (૫૬ ૫૦) .

મેં કીનો નહીં તો બિન ઓરથું રાગ. (ટક)
 દિન દિન પાન ચઢત ગુન તેરો, જ્યું કંચન પરભાગ;
 ઓરનમેં હે કથાયકી કાલિમા^૧, મો કયું સેવા લાગ. મેં ૦ ૧
 રાજહંસ તું માનસરોવર^૨, ઓર અશુચિ રૂચિ કાગ;
 વિષય જીવંતમ ગરૂડ તું કહિયેં, ઓર વિષય વિષનાગ. મેં ૦ ૨
 ઓર દેવ^૩ જલ છીલર સરિખે, તું તો સમુદ્ર અથાગ;
 તું સુરતરે જગવંછિતપૂરન, ઓર તો સુકે^૪ સાગ, મેં ૦ ૩
 તું પુરુષોત્તમ તુંહિ નિરંજન, તું શંકર વડભાગ;
 તું પ્રદા તું બુદ્ધ^૫ મહાબલ, તુંહિ દેવ વીતરાગ, મેં ૦ ૪
 સુવિધિનાથ તુજ ગુન ફૂલનકો, મેરો દિલ હે આગ;
 જશ કહે ભમર^૬ રસિક હોઇ^૭ તામેં, લીળેં ભક્તિ પરાગ. મેં ૦ ૫

—આ ઋષભદેવથી સુવિધિનાથ સુધીના નવ સ્તવનોને એક પ્રતમાં 'નવનિધાન નવસ્તવન' કહ્યા છે, તેથી આતું મથાણું 'નવનિધાન સ્તવનો રાખ્યું છે. તે પ્રતમાં અંતે એમ લખ્યું છે કે :—'નવનિધાન નવસ્તવન' સંપૂર્ણઃ કૃતિ શ્રેય. | સંવત ૧૮૬૪ વર્ષે શ્રગસીર સુદ ૬ દિને શ્રી લખીત^૧ શ્રી ઋષભવિજયગણી સ્વઅથે^૨ શ્રી ચાણસમા નગરે ભદ્રેવાળ પ્રાસાદાત્ શ્રી શ્રી^૩ પત્ર ૨ પાંક્તિ કરેકમાં ૧૫-મુનિ જયવિજય પાસેનો સંગ્રહ.

ખીજી પ્રત પાટણના ફેફલીયા પાડાના જાંડારમાં દાખડો ૮૨ પ્રત નં. ૧૬૦ છે તેમાં છેવટે આ નવસ્તવન લખેલાં છે.

૧. કલિકા ૨. આન સરોવર તો. ૩. અલપ. ૪. સુકો ૫ બુદ્ધિ. ૬. ભવિક. ૭. કહું.

વિશિષ્ટ જિન-સ્તવનો.

શ્રી આદિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રામ કહે રહેમાન કહે-એ દેશી]

- ‘તારન તરન’ કહાવત હો, જયું આપ તરે હુમહીકો તારો;
આદિનાથ પ્રભુ તુમહારી કીરતિ, તાહીકો તુમ અર્થ બિચારો. ૧
- ‘પહેલે તારક’ આપ કહાવત, તાકે પીછે તરફ ઉવારો;
સો તુમ આપ તરે પહેલેહી, અજહુતો પ્રભુ મોહે ન સંભારો. ૨
- ‘દીન દયાલ’ ઉચિત મુંહીશ્રી, દીન સહિત શિવ માંહી સીધારો;
ઉચિત કહા તુમ બધકે શિવમે’, હમ જગમાંહી કરત પુકારો. ૩
- તુમ તો ‘જગનાથક’ ‘શિવ લાયક’, દેખો કોઉ દિન ગવારો;
પહેલે પાર કરો ગરીબનકું, આપ હુતે સબ પીછે પારો. ૪
- જો કીની સો આછી કીની અબ મોરી બીનતી અવધારો;
ચરન શ્રી તુમહી તારોગે, સેવક જશ લક્ષો શરન તુમારો. ૫

શ્રી આદિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

[રાગ-ગેઝ સારંગ તથા પૂર્વી] (પદ ૧૦)

- પસારી કર લીજે, ઇશ્વરસ ભગવાન !
અઠત શિખા શ્રેયંસ કુમરકી, માનું નિરમલ ક્યાન. ૫૦ ૧ (ટેક)
- મેં પુરુષોત્તમ-કરકી ગંગા, તુતો ચરન નિદાન;
હતિ ગંગા અંબર તરજનકું, માનું ચલી અસમાન. ૫૦ ૨

કીધો વિદ્યુ જિભ સુધા શું આહુત, આપ મધુરતા માન;
કીધો કાયકકી પુણ્ય પરપર, દાખત સરગ વિમાન. ૫૦ ૩

પ્રભુ-કરે' ઇક્ષુરસ દેખી કરત હે, ઐશી ઉપમા જાન;
જશ કહે ચિત્ત વિત્ત પાત્ર મિલાવે, યું ભવિકું જિન-લાન. ૫૦ ૪

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

(૩)

—(૪)—

રાગ-ગોડી સારંગ (૫૬ ૬૩)

(વિભાગ્યલ પર દાદાની અજબ જટા—એ દેશી)

તુહારે શિર રાજત અજબ જટા.
છારથે માનું ગયન^૧ ન છારત, સીસ^૨ સણુગાર છહા; તુહારે ૧

કિયું ગંગા અમરી સસુર સેવત, યમુના ઉભય તટા;
ગિરિવર શિખરે' જોહુ અનોપમ, ઉત્તત મેઘ-ધટા; તુહારે ૨

કેસે ખાલ લગેઃ ભવિ ભવ-જલ, તારત અતિ વિકટા;
હરિ કહે જશ પ્રભુ ઋષભ રખોએ, હુમહિં અતિ
ઉલટા; તુહારે ૩

૧-ગયલ ૨-સીસ. ૩-કિસી વાર લાગે.

શ્રી શીતલનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

રાગ-અઝાણો (૫૬ ૧૧)

શીતલ જિન મોહિ ખ્યારા.

સાહિબ શીતલ જિન મોહિ ખ્યારા. (ટેક)

ભુવન વિરોચન પંકજ લોચન, જિહ્વે જિહ્વે હમારા; શીં ૧

જ્યોતિશું જ્યોત મિલત જળ ધ્યાવે^૧ હોવત નહિ તળ ન્યારા;

ખાંધી મૂઠી ખુલે લવ માયા, મિટે મહા જમ ભારા; શીં ૨

તુમ ન્યારે તળ સળહિ ન્યારા, અંતર કુટુંબ ઉઠારા;

તુમહી નજિક નજિક હે સળહી, ઋદ્ધિ અનંત અપારા; શીં ૩

વિષય લગનકી અગનિ યૂગવત, તુમ ગુન અનુભવ ધારા;

ભઈ મગનતા તુમ ગુન રસકી, કુન કંચન કુમ દારા; શીં ૪

શીતલતા ગુન હોર કરત તુમ, ચંદન કાહ બિચારા ?

નામેહી તુમ તાપ હરત હે, વાકું ઘસત ઘસારા; શીં ૫

કરહું કષ્ટ જન બહુત હમારે, નામ તિહારો આધારા;

જશ કહે જનમ મરણ લય ભાગો, તુમ નામે લવપારા; શીં ૬

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

ધ્યાન-મગ્નતા

રાગ-સારંગ (૫૬ ૧૬)

હમ મગન ભયે પ્રભુ ધ્યાનમે; ટેક

ખિસર ગર્ધ દુવિધા તન મનકી, અચિરા સુત

શુન જ્ઞાનમે; હમ૦ ૧

હરિ હર પ્રદ્ધ પુરંદરકી ઝલ્હિ, આવત નાંહિ કોઉ માનમે;

ચિદ્ધાનંદકી મોજ મચી હે, સમતા-રસ કે પાનમે; હમ૦ ૨

ઇતને દિન તું નાંહિ પિછાન્યો, મેરો જન્મ^૧ ગમાયો^૨ અજ્ઞાનમે;

અથ તો અધિકારી હોઈ બેઠે, પ્રભુ શુન અખય ખજાનમે; હમ૦ ૩

ગર્ધ-દીનતા સળહી હમારી, પ્રભુ! તુજ સમકિત દાનમે;

પ્રભુ-શુન-અનુભવકે રસ^૩ આગે. આવત નાંહિ કોઉ

માનમે; હમ૦ ૪

જિનહિ પાયા તિનહી છિપાયા, ન કહે કોઉકે કાનમે;

તાલી લાગી જળ અનુભવકી, તળ બને^૪ કોઉ સાંનમે; હમ૦ ૫

પ્રભુશુન અનુભવ ચંદ્રહાસ બ્યો, સો તો ન રહે મ્યાનમે;

વાચક જશ કહે મોહ મહા અરિ, છત લીયો હે

મેદાનમે હમ૦ ૬

૧-જન્મ, ૨-ગયાસો. ૩-અનુભવ રસકે ૪-સમજે,

શ્રી નેમિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

(૧)

તુજ દરીશન દીકું અમૃત મીકું લાગે રે યાદવલ !
 ખીણ ખીણ મુજ તુજશું ધર્મ સનેહો જાગે રે, યાદવલ !
 તું દાતા ત્રાતા બ્રાતા માતા તાત રે, યાદવલ !
 તુજ શુણના મોટા જગમાં છે અવહાત રે, યાદવલ ! ૧
 કાચે રતી માંડે સુરમણિ છાંડે કુણુ રે ! યાદવલ !
 લાઈ સાકર મૂકી કુણુ વળી ચૂકી લુણુ રે, યાદવલ !
 મુજ મન ન સુહાયે તુજ વિણુ ખીજે દેવ રે, યાદવલ !
 હું અહનિશી ચાહું તુજ પય-પંકજ-સેવ રે, યાદવલ ! ૨
 સુર નંદન હે બાગજ જિમ રહેવા સંગ રે, યાદવલ !
 જિમ પંકજ લુંગા શંકર ગંગા રંગ રે, યાદવલ !
 જિમ ચંદ ચક્રોદા મેહા મોરા પ્રિતી રે, યાદવલ !
 તુજમાં હું ચાહું તુજ શુણને જોગે તે છતી રે, યાદવલ ! ૩
 મેં તુમને ધાર્યા વિસાર્યા નવિ જાય રે, યાદવલ !
 દિન રાતે ભાતે ધ્યાઉ તો સુખ થાય રે, યાદવલ !
 દીલ કરૂણા આણુ જો તુમ જાણુ રાગ રે, યાદવલ !
 દાખો એક વેરા ભવજલ કેરા તાગ રે, યાદવલ ! ૪
 દુઃખ ટલીયો મીલીયો આપે મુજ જગનાથ રે, યાદવલ !
 સમતા રસ ભરીયો શુણુ ગણુ દરીયો શિવ સાથ રે, યાદવલ !
 તુજ સુખડું દીઠે દુઃખ નીઠે સુખ હોઈ રે, યાદવલ !
 વાચક જશ જાલે નહિ તુજ તોલે કોઈ રે, યાદવલ !
 વૈરાગી રે, સોભાગી રે, યાદવલ ! ૫

રાંબુલ-નિવેદન

(૨)

—(*)—

રાગ-ઢાઢી^૧ (૫૬ ૧૭)

[ભાવતહે^૨ મોહે સ્થામ કન્હઈઓ—એ દેશી]

દેખત હી ચિત્ત ચોર લિયો હે, દેખત હી ચિત્ત ચોર લિયો;
સામકો નામ રૂચત^૩ મોહિ અહનિશી, સામ બિના કહા
કાજ જિયો^૪; દેખતહીં ૧

સિદ્ધિવધૂકે લિયે મુઝ છોરી, પશુઅનકે શિર દોષ દિયો;
પરકી પીર ન જાનત^૫ તાસો, વૈર વસાયો જો નેહ કિયો;
દેખતહીં ૨

પ્રાન ધરત મેં પ્રાનપિયા બિન, વજ્રહિથે^૬ મોહિ કઠિન હિયો;
જશ પ્રભુ નેમિ મિલે દુઃખ કાર્યો, રાજુલ શિવ મુખ
અમૃત પિયો; દેખતહીં ૩

પ્રભુનું અદ્ભુત રૂપ

(૩)

—(*)—

રાગ-દેવગંધાર (૫૬ ૩૨)

દેખો માઈ! અજબ રૂપ ગિનજીકો; દેખો^૭ ટેક

પાઠાંતર-૧-માઠિ કાઢી, માઝિ કાઢી. ૨-રૂચે ઠ-જીવો. ૪-જાને,
૫-દેખ્યો,

ઉનકે આગે ઓર સળહુંકો^૧, રૂપ લગે મોહિ શીકો; દેખો^૨ ૧
 લોચન કરના-અમૃત-કચોલે, મુખ સોહિ અતિ નીકો;
 કવિ જશવિજય કહે ચોર સાહિબ, નેમલ ત્રિભુવન ટીકો;
 દેખો^૩ ૨

શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવનો

(૧)

—(૪)—

રાગ-ધમાલ

ચિહાનંદધન પરમ નિરંજન, જન મન રંજન દેવ લલના ?
 વામાનંદન જિનપતિ શુણીએ, સુરપતિ જસ કરે સેવ,
 મનમોહન જિનજી ભેટીએ હો; (ટેક)
 અહો મેરે લલના ! મેટીએ પાપકો પૂર, મનમોહન જિનજી^૧
 કેસરબોળી ઘસી ધનચંદન, આનંદન ધનસાર, લલના !
 પ્રભુજી પૂજા કરી^૨ મન રંગે, પાછાએ પુન્ય અપાર^૩;
 મન^૪ ૨

બાઈ જૂઈ અપક કેતકી, કમણો ને મચકુંક, લલના !
 કુંક પિયંશુ^૫ રૂચી સુંકર ભેડી, પૂજાએ પાસ જિણુંક;
 મન^૬ ૩

અંગી^૭ અંગી અંગી ણનાઈ, અલંકાર અતિસાર, લલના !
 દ્રવ્યસ્તવ વિધિ પૂરણ વિરચિ^૮, લાવીએ લાવ ઉઠાર;
 મન^૯ ૪

૧-સળહુંકો ૨-એ. ૩-કરો. ૪-સકાર. ૫-ઈંદુ ૬-અ ગે. ૭-અંગી
 ૮-ચિરચી.

પરમાત્મ પૂરણુ ગુણુ પરતક્ષ^૧, પુરૂષોત્તમ પરધાન, લ૦
પ્રગટ પરભાવ પ્રભાવતી વલ્લભ, તું જયો સુશુણુ નિધાન;
મન૦ ૫

જો તુજ ભકિત મયુરી^૨ મુજ મન, વન વિચરે અતિ ચિત્ત; લ૦
હરિત મુજંગમ ખંધન ત્રૂટે, તું સઘલો જગ મિત્ત;
મન૦ ૬

તુજ આણુ સુરવેલી મુજ મન, નંદન વન જિહાં રૂઢે, લ૦
ક્રમતિ કઠાચ્છ કંટક શાખી, સંભવે તિહાં નહીં ગૂઢ;
મન૦ ૭

ભકિત રાગ તુજ આણુ આરાધન, હોય ચક્ર સંચાર, લ૦
સહસ્ર અઢાર સીલાંગરથ ચાલે, વિઘન રહિત શિવ દુવાર^૩;
મન૦ ૮

ગુરુ ઉપદેશે જો મુજ લાઘ્યો, તુજ શાસનકો રાગ, લ૦
મહાનંદ પદ ખેંચ લીએગો, જ્યું અલિ કુસુમ પરાગ;
મન૦ ૯

બાહિર મન નિકસત નાંહિ ચાહત, તુજ શાસનમે લીન, લ૦
ઉમગ નિમગ કરી નિજ પદ રહેવે, જ્યું જલ નિધિ માંહિ^૪ મીન;
મન૦ ૧૦

મુજ તુજ શાસન અનુભવકો રસ, કર્યું કરી જાણે લોગ, લ૦
અપવિણીત કન્યા નવિ જાણે, જ્યું સુખ દયિત સંયોગ^૫;
મન૦ ૧૧

ઝોરનકી ગણુના^૬ નાંહિ પાઉં, જો તું સાહિબ એક, લ૦
ફલે વાસના દહ નિજ મનકી, જો અવિચલ હોય^૭ ટેક;
મન૦ ૧૨

૧-પરતક્ષ ૨-મોરી. ૩-ધાર ૪-જલ. ૫-સંયોગ ૬ ગણુતી. ૭-પદ.

તું સાહિબ હું સેવક તેરો, એ વ્યવહાર વિભાગ, લ૦
નિશ્ચય નય મત દોનું બિચે, હોય^૧ નાંહિ લેદકો લાગ;
મન૦ ૧૩

મન વચ્ચનાદિ પુદ્ગલ ન્યારા, નાસે^૨ સકલ વિભાવ, લ૦
શુદ્ધ દ્રવ્ય ગુન પર્યાય ઘટના, તુજ સમ શુદ્ધ સ્વભાવ;
મન૦ ૧૪

તું ઘટ અંતર પ્રગટ વિરાજે, જ્યું નિર્મલ ગુણ^૩ કાંત, લ૦
ખાહિર દુઢેત મૂઠ ન પાવે, જ્યું મૃગમદ મન^૪ જાંત;
મન૦ ૧૫

ગુણ કાણ્યાદિક ભાવે મિશ્રિત, સળમે^૫ હૈ^૬ તુજ અંસ, લ૦
ખીર નીર જ્યું ભિન્ન કરત હે, ઉજવલ અતુલવ હંસ;
મન૦ ૧૬

આતમ જ્ઞાન હશા જસ ભગી, વૈરાગી તુજ ઝ્યાન, લ૦
સો પાવે જ્યું રતન પરીક્ષા, પરખત^૭ રતન પ્રધાન;
મન૦ ૧૭

પુન્ય પ્રગટ દેવનકો લછન^૮, મૂઠ લહે નાંહિ મર્મ; લ૦
જ્યું પિયરાકું કંચન માને, લહે નાંહી અંતર મર્મ;
મન૦ ૧૮

ઝંધ-રૂપ-રસ-ફરસ-વિવર્જિત, ન ધરત હે^૯ સંઠાણ, લ૦
અન અવતાર અશરીર અવેદી, તું પ્રણ સિદ્ધ^{૧૦} પ્રમાણ;
મન૦ ૧૯

દેવલજ્ઞાનહશા અવલોકી, લોકલોક પ્રમાણ, લ૦
દર્શન-વીર્ય-અરણ્ય-ગુણધારી, શાશ્વતાં^{૧૦} સુખ અહિકાણ;
મન૦ ૨૦

૧-હોય-હૈ. ૨-ન્યારો. ૩-મણિ. ૪-મૃગ. ૫-માહિ. ૬-પેખત,
૭-કારણ ૮-ધરે નિહાં. ૯-શુદ્ધ ૧૦-શાશ્વત.

સત્તા શુદ્ધ અરૂપી તેરી, નહિ જગકો વ્યવહાર, લ૦
કા કહીએ કહ્યું કહ્યો ન જાએ^૧, તું પ્રભુ અલખ અપાર;

મન૦ ૨૧

લીપ અંદ્ર રવિ અહ ગણુ કેરો, જિહાં પસરત નાંહિ તેજ, લ૦
તિહાં એક તુજ ધામ વિરાજે, નિર્મલ ચેતના સેજ^૨;

મન૦ ૨૨

આદિરહિત અજરામર નિર્ભય, વ્યાપક એક અનંત, લ૦
શુદ્ધ પ્રકૃતિ અક્ષયિ^૩ અમાયિ, તું પ્રભુ બહુ શુણવંત;

મન૦ ૨૩

તું માતા તું ત્રાતા જાતા, પિતા બંધુ તું મિત્ત, લ૦
શરણુ તુંહી તુજ સેવા કીજે, દહ કરી એકજ^૪ ચિત્ત;

મન૦ ૨૪

પાસ આસ પૂરો અખ મેરી, અરજ એક અવધાર, લ૦
શ્રી નયવિનય વિયુધ પાય સેવક, જશ કહે ભવજલ તાર;

મન૦ ૨૫

ભાવપૂળ રહસ્ય

(૨)

—(૧)—

[શાલિભદ્ર ભોગી રહ્યો—એ દેશી]

પૂળ વિધિ માંહે ભાવિયેછ, અંતરંગ જે ભાવ;
તે સવિ તુજ આગળ કહુંછ, સાહેબ સરલ સ્વભાવ,
સુહંકર ! અવધારે પ્રભુપાસ !—એ આંકણી ૨

૧-કંઈત ન આવે. ૨-ચેતન સહજ. ૩-મહાવાયી. ૪-તનુ વય,

કાતણ કરતાં ભાવિયેલ, પ્રભુશુભજલ મુખ શુદ્ધ;
 ઉલ ઉતારી પ્રમત્તતાલ, હો મુખ નિર્મલ શુદ્ધ; સુહંકર ! ૨
 જતનાયે સ્નાન કરીલએલ, કાઠો મેલ મિથ્યાત;
 અંશુછો અંશ શોષવીલ, નાથિ' હું અવકાત; સુહંકર ! ૩
 ક્ષીરોદકનાં ધોતીયાંલ, ચિંતવો ચિત્ત સંતોષ;
 અષ્ટ કર્મ-સંવર ભલીલ, આઠ પડો મુહુર્કેષ; સુહંકર ! ૪
 ઓરસીયો એકાગ્રતાલ, કેસર ભક્તિ કલ્લોલ;
 શ્રદ્ધા અંકન ચિંતવોલ, ધ્યાન ચોલરંગરોલ; સુહંકર ! ૫
 ભાલ વહું આણી ભલીલ, તિલક તણો તે ભાવ.
 જે આભરણ ઉતારીયે'લ, તે ઉતારો પરભાવ; સુહંકર ! ૬
 જે નિર્માલ્ય ઉતારીયે'લ, તે તો ચિત્ત ઉપાધિ;
 પખાલ કરતાં ચિંતવોલ. નિર્મલ ચિત્ત સમાધિ; સુહંકર ! ૭
 અંગલહુણાં એ ધર્મનાંલ, આત્મ સ્વભાવ જે અંગ;
 જે આભરણ પહેરાવીએલ, તે સ્વભાવ નિજ અંગ; સુહંકર ! ૮
 જે નવવાડ વિશુદ્ધતાલ, તે પૂજા નવ અંગ;
 પંચાચાર-વિશુદ્ધતાલ, તેહ ફૂલ પંચરંગ; સુહંકર ! ૯
 હીવો કરતાં ચિંતવોલ, જ્ઞાન-હીપક સુપ્રકાશ;
 નય ચિંતા ધૂત પૂરિયુંલ, તત્ત્વ પાત્ર સુવિલાસ; સુહંકર ! ૧૦
 ધૂપ રૂપ અતિ કાર્યતાલ, કૃષ્ણાગરનો ભોગ;
 શુદ્ધ વાસના મહંમહેલ, તે તો અનુભવ ચોગ; સુહંકર ! ૧૧
 મહ-સ્થાનક અડ છાંડવાંલ, તેહ અષ્ટ મંગલિક;
 જે મૈત્રેય નિવેદીયે'લ, તે મન નિશ્ચલ ટેક; સુહંકર ! ૧૨

લવણ ઉતારી ભાવીએલ, કૃત્રિમ ધર્મનો રે ત્યાગ;
 મંગલ દીવો અતિ બલોલ, શુદ્ધ ધર્મ પરભાગ; સુહંકર ! ૧૩
 ગીત નૃત્ય વાજિત્રનોલ, નાદ અનાહત સાર;
 શમ-રતિ રમેણી જે કરીલ, તે સાચો થેઈકાર; સુહંકર ! ૧૪
 ભાવ પૂજા એમ સાચવીલ, સત્ય વળઓ રે ઘંટ;
 ત્રિભુવન માંહે તે વિસ્તરેલ ટાલે કર્મનો કંટ; સુહંકર ! ૧૫
 એણી પરે ભાવના ભાવતાંલ, સાહેબ જશ સુપ્રસન્ન;
 જનમ સફલ જગ તેહનોલ, તે પુરૂષ ધન્ન ધન્ન; સુહંકર ! ૧૬
 પરમ પુરૂષ પ્રભુ સામલાલ, માનો એ મુજ સેવ;
 ફર કરો ભવ-આમલાલ, વાચક જશ કહે કેવ; સુહંકર ! ૧૭

આ સ્તવન સાથે ઉપાધ્યાયજીનું 'ભાવપૂજાષ્ટક' તેમની પ્રસિદ્ધ કૃતિ 'જ્ઞાનસાર'માંથી અત્ર સાથે આપવામાં આવે છે, તેની સાથે સરખાવો :—

દયામ્ભલા કૃતસ્નાન, સંતોષશુભવજમૃત ।
 વિવેકતિલકમ્ભાર્જી, ભાવનાપાવનાંશયઃ ॥ ૧ ॥

*

મક્ષિગ્રહાનયુસુખો, -ન્મિગ્રહમીરજગ્રંથઃ ।
 નવમ્ભાંગતો દેવ, શુદ્ધમાત્માનંમર્ચય ॥ ૨ ॥

*

ક્ષમાપુષ્પજનં ધર્મ-યુગ્મક્ષોમદ્વયં તથા ।
 ધ્યાનામરણસારં યં તદંગે વિનિવેશય ॥ ૩ ॥

*

મદસ્થાનભિદાત્યાંગે,-લિંસાગ્રે ચાષ્ટમંગલી ।
જ્ઞાનાગ્નૌ શુભર્સકલ્પ,-કાકતુંડં ચ ધૂપય ॥ ૪ ॥

*

પ્રાગ્ધર્મલ્લવણોત્તારં, ધર્મે સંન્યાસવન્નિના ।
કુર્વન્ પૂરય સામર્થ્ય-રાજન્નીરાજનાવિધિ ॥ ૫ ॥

*

સ્ફુરન્મંગલદીપં ચ, સ્થાપયાનુભવં પુરઃ ।
યોગનૃત્યપરસ્તૌર્યં - ત્રિકસંયમધાન્મય ॥ ૬ ॥

*

ઢલ્લસન્મનસઃ સત્ય,-ઘંટાં વાદયતસ્તથ ।
ભાષપૂજારતસ્યેત્થં, કરકોઢે મહોદયઃ ॥ ૭ ॥

*

બ્રહ્મપૂજોચિતા મેદો,-પાસના ગૃહમેધિનાં ।
ભાષપૂજા તુ સાધૂના-મમેદોપાસનાત્મિકા ॥ ૮ ॥

*

હયારૂપી જલથી જેણે સ્નાન કર્યું છે, સંતોષરૂપી શુભ વસ્ત્રો જેણે ધારણ કર્યાં છે, વિવેકરૂપી તિલકથી જે શોભે છે, ભાવનાએ કરીને જેનો આશય પવિત્ર છે, એવા તમે ભક્તિ અને શ્રદ્ધારૂપી કેશરથી મિશ્રિત ચંદને કરીને નવ પ્રહારો શુદ્ધાત્મારૂપ દેવની પૂજા કરો. ૧-૨

ક્ષમારૂપી પુષ્પનો હાર, (દેશવિરતિ અને સર્વવિરતિ) જે ધર્મરૂપી જે વસ્ત્રો અને ધ્યાનરૂપી શ્રેષ્ઠ આભરણ તે પ્રભુના અંગે કથાપો. ૩

મહસ્થાનના (આઠ) પ્રકારોના ત્યાગે કરીને તે દેવની સમક્ષ આઠ મંગળ રચો અને જ્ઞાનાગ્નિને વિષે શુભ સંકલ્પ-રૂપ કૃષ્ણાગરનો ધૂપ કરો. ૪

ધર્મ સંન્યાસ રૂપી અગ્નિએ કરીને પૂર્વધર્મોરૂપી લવણોત્તાર કરીને સામર્થ્ય-યોગવડે શોભતી આરતીની વિધિ કરો. ૫

અનુભવ રૂપી સ્ફુરતો મંગળદીપ તે દેવની આગળ સ્થાપો, યોગરૂપી નૃત્યને વિષે તત્પર થાઓ અને ત્રણ તૌર્ય [ઇદ્રિય, યોગ અને કથાયના નિશ્ચયરૂપ] વાલકેવનિઓરૂપ સંયમવાળા થાઓ. ૬

આ પ્રમાણે ભાવપૂળને વિષે તત્પર, ઉલ્લાસપૂર્ણ મનવાળા અને સત્ય ઘંટાનાદ કરનારાઓનો મહોદય હાથની હથેળીમાં છે. ૭

લેહને વિષે આરાધના રૂપ દ્રવ્યપૂળ ગૃહસ્થોને ઉચિત છે અને અભિન્ન આરાધના સ્વરૂપ ભાવપૂળ સાધુઓને ઉચિત છે.

પ્રભુ ગુણ ગાન મહિમા

(૩)

—(*)—

(રાત્ર-પ્રસાદ)

નયરી વાણારસી જાણીયે હો, અન્ધસેન કુલથંક,
વામાનંદન વંદીયે હો, પાસજી સુરતરૂ કંક; બલ જાઉં

પરમેસર નિત્ય શુભ ગાઈયે હો, અહો મેરે લલના રે
 ગાવત શિવસુખ પાઈયે હો. એ આંકણી ૧
 ક્ષણધર લંછન નવ કર જિનજી, સખલ ધનાધન સાર, બલો
 સંજમ લેઈ શત તીનથું હો, સવિ કહે તું ધન્ય ધન્ય; પરો ૨
 વરસ સત એક આઉપું હો, સીધ્યા સમેત ગીરીસ, બલો
 સોલ સહસ્ર સુનિ તુમ તણા હો, સાહુણી સહસ્ર અકત્રીસ; પરો ૩
 ધરણુ ઇંદ્ર પદ્માવતી હો, પ્રભુ શાસન રખવાલ, બલો
 રોગ શોગ સંકટ ટલે હો, નામ જપતાં જપમાલ; પરો ૪
 પાસ આસ પૂરો અખ મેરી, અરજ એક અવધાર, બલો
 શ્રી નયવિજય વિપુલ પદ સેવી, જશ કહે ભવજલ તાર; પરો ૫

હૃદય આર્થના

(૪)

—૧૪—

રાગ—ધન્યાશ્રી, યા કાનડો દરબારી (૫૬ ૧૨)

[મંજુલ રચન રતન રચિત સિંહાસન - એ દેશી]

વામાનંદન જગદાનંદન, સેવકજન-આસા-વિસરામ;
 નેક નિજર કરી મોહિપર નિરખો, તુમહો કરના
 રસ કે ધામ (ટેક) વામા૦ ૧
 ઇતની ભૂમિ પ્રભુ તુમહી આન્યો, પરિ પરિ બહુત બઢાઈ મામ;
 અખ દુચાર શુનકાન બઢાવત, લોગત હે કહાં તુમકું
 હામ. વામા૦ ૨

અહનિશી ધ્યાન ધરું હું તેરા, મુખથી ન વિસારું તુમ નામ;^૧
શ્રી નયવિનય વિબુધ વર સેવક, કહે તુમ મેરે આતમ-

રામ. વામા ૭ ૩

પ્રભુ સેવા

(૫)

—(*)—

રાગ નટ (૫૬ ૨૪મું)

મુખઢાઈ રે મુખઢાઈ ઢાઢો પાશણ મુખઢાઈ;
એસો સાહિબ નહિ કોઈ જગમેં, સેવા કીજે હીલ લાઈ. સુ ૦ ૧
સખ મુખઢાઈ એહિજ નાયક^૨, એહિ સાયક સુસઢાઈ;
કિંકરકું કરે શંકર સરિસો, આપે અપની ઠકુરાઈ. સુ ૦ ૨
મંગલ રંગ વધે પ્રભુ ધ્યાને, પાપ વેલી જાએ કરમાઈ;
શીતલતા પ્રગટે ઘટ અંતર, મિટે મોહકી ગરમાઈ. સુ ૦ ૩
કહા કરું સુરતરે ચિંતામણિકું, જો મેં પ્રભુ સેવા પાઈ,
શ્રી જશવિનય કહે દર્શન દેખ્યો, ઘર-અંગન નવનિધિ
આઈ. સુ ૦ ૪

સેવાની રીત

(૬)

—(*)—

રાગ તિલાણિય (૫૬ ૮ મું)

મેરે સાહિબ તુમહિ હો, પ્રભુ^૩ પાસ છુલ્લુંદા !
ખિજમતગાર ગરીબ હું, મેં તેરા બંદા. (ટેક) મેરે ૧

૧-મુખ ન મેલું તેરા નામ. ૨-એહનિનાયક. ૩-શ્રી.

મેં ચક્રોર કહું ચાકરી, જળ તુમહિ^૧ ચંદા;
 ચક્રવાક મેં હુઈ રહું, જળ તુમહિ દિલ્લુંદા. મેર૦ ૨
 મધુકર પરિ મેં રનજનું,^૨ જળ તુમ અરવિંદા;
 ભક્તિ કહું ખગપતિ પરિ, જળ તુમહિ ગોવિંદા. મેર૦ ૩
 તુમ જળ ગર્જિત ધન ભયે, તળ મેં શિખિતંદા;
 તુમ સાચર જળ મેં તદા, સુર સરિતા અમંદા. મેર૦ ૪
 ફર કરે દાદા પાશળી,^૩ ભવ-દુઃખકા દંદા;
 વાચક જશ, કહે દાસકું, દિયો^૪ પરમાનંદા. મેર૦ ૫

શ્રી અંતરીક્ષ પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

(૧)

—(૪)—

રાગ કલ્યાણ (૫૬, ૧૮ મુ)

સહુને પ્રભુ લેટે, અંતરીક પ્રભુ લેટે; (ટેક)
 જગત વચ્છલ હિતદાઈ, સહુને પ્રભુ લેટે;
 જોહ ચોર જળ જોર દિશવત, તળ સમરવો પ્રભુ નેટે. સ૦ ૧
 જ્યોર સખાઈ ચાર દિવસકે, સાચ સખા પ્રભુ લેટે;
 ઇતનો આપ વિવેક વિચારે, માયામેં મત લેટે. સ૦ ૨
 ભામણકે તો જૂળ ન ભાંગે, ધિનું લોજન ગયે ચેટે;
 ભગવંત ભક્તિ ધિનાં સવિ નિષ્કલ, જશ કહે ભક્તિ^૪મેં
 લેટે સ૦ ૩

૧-તુમહો ૨-રનજનું. ૩-દીજે, ૪-ભક્તિ મ મેટે.

પ્રભુ મહિમા

(૨)

—(*)—

જય જય જય જય પાસ જિણુંદ; ટેક

આંતરિક પ્રભુ ત્રિભુવન તારન, ભવિક કમલ ઉલ્લાસ દિણુંદ;

જય૦ ૧

તેરે ચરન શરન મેં કીને, તૂં બિનુ કુન તોરે ભવ ફંદ;

પરમ પુરૂષ પરમારથ-દર્શી, તૂં દિયે ભવિકકું પરમાનંદ;

જય૦ ૨

તૂં નાયક તૂં શિવસુખ-દાયક, તૂં હિતચિંતક તૂં સુખકંદ;

તૂં જનરંજન તૂં ભવભંજન, તૂં કેવલ-કમલા-ગોવિંદ;

જય૦ ૩

કોડિ દેવ મિલિકે કર ન શકે, એક આંશુક રૂપ પ્રતિષ્ઠંદ;

ઐશ્વર્ય અદ્ભુત રૂપ તિહારો, વરસત માનું અમૃતકો. બુંદ;

જય૦ ૪

મેરે મન મધુકરકે મોહન તુમ હો વિમલ સહલ આરવિંદ;

નયન ચક્રોર વિલાસ કરતુ હે, દેખત તુમ સુખ પુરનચંદ;

જય૦ ૫

ફરજાવે પ્રભુ! તુમ ફરિશનમેં, દુઃખ-દોહગ-દાલિદ્ર-અધ-દંદ;

વાચક જશ કહે સહસ ફલતેં તુમ હો, જે જોલે તુમ

શુનકે વૃંદ; જય૦ ૬

શ્રી ગોડી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

ત્રિગડધ પ્રભુ સોહધ રે—એ રાગ

- ગોડી પ્રભુ ગાજધ રે, ઠંકુરાધ છાજધ રે,
અતિ તાજધ દિવાજધ, રાજધ રાજિઓ રે. ૧
- શરણાગત ત્રાતા રે, તૂં દોલતિ દાતા રે,
હવધ દીજધ મુઝ સાતા, સમકિત શુદ્ધિની રે. ૨
- હૂં તુઝ ગુણુરંગી રે, તૂં સહજ નિઃસંગી રે,
તોધ પ્રીતિ એકંગી, અંગીકરિ રહું રે. ૩
- કેતૂ તુઝ કહિધ રે, જો બાંહિં અહિધ રે,
તો પ્રેમ નિરવહિધ, વારૂ વાલહા રે. ૪
- ઉત્તમ ગુણ કાણધ રે તૂહિજ મુઝ અણધ રે,
હવધ ટાણધ સ્યૂં તાણધ, શિવસુખ આપવા રે? ૫
- સ્યૂં થાઓ ઉદાસી રે, જોઓ હુકય વિમાસી રે,
તુઝ ચરણ ઉપાસી, હાંસી કિમ સહૂં રે? ૬
- હાંસી એ ઝોટી રે, જે આશા ઝોટી રે,
ધરિ જ્ઞાન ઝોટી રે, પણિ ભવવશ હુધ રે. ૭
- જો સનમુખ દેખધ રે, સવિ આવધ લેખધ રે,
તો કાંધ ઉવેખધ, થોડધ કારણધ રે. ૮
- ચાચક બહુ ચાચધ રે, વલી નચંચો નાચધ રે,
તોહથી કરમ નિકાચધ, દાતા વિણુ કિધ રે. ૯

તે સઘલું બણો દે, સૂં મહિર ન આણો દે,
હું હું સપરાણો, તુઝ આસિરધં દે. ૧૦
મુઝ લાજ વધારી દે, આપી મતિ સારી દે,
હુવઈ પ્યારી શિવનારી, પ્રભુ! પરણાવિઈ દે. ૧૧
નહી કે તુઝ તોલઈ દે, તુઝ વચણે મનિ ડોલઈ દે,
સેવક 'જશ' જોલઈ, તું જગગુરુ જયો દે. ૧૧

શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

મુક્તિ યાચના

શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વેશ્વરે! વાત સુણો એક મોરી દે;
માહરા મનના મનોરથ પૂરજો, હું તો લક્ષિત ન છોડું તોરી દે.
શ્રીં ૧

માહરી ખિજમતમાં ખામી નહિ દે, તાહરે ખોટ ન કાંઈ ખબને દે;
હવે દેવાની શી ઢીલ છે? કહેવું તે કહીએ છાને દે શ્રીં ૨
તેં ઉરણ સવી પૃથિવી કરી દે, ધન વરસી વરસી-દાને દે;
માહરી વેળા શું એહવા, દીઓ વાંછિત વાળો વાન દે શ્રીં ૩
હુંતો કેડ ન છોડું તાહરી દે, આપ્યા વિણ શિવસુખ સ્વામી દે;
મૂરખ તે એણે માનશે, ચિંતામણી કરતલ પામી દે. શ્રીં ૪

૧ આ સ્તવનની નકલ કર્તાના સ્વહસ્તાક્ષરથી લખેલ પ્રતપરથી
મીધેલ છે. ચાલુ ભાષામાં 'પ' ની જગ્યાએ 'એ' વાંચવો.

મત કહરયો તુજ કર્મે^૧ નથી રે, કર્મે^૨ છે તો તું પામ્યો રે;
 સુજ સરીખા કીધા મોટકા, કહો તેણે કાંઈ તુજ થામ્યો રે. શ્રીં ૫
 કાલ સ્વભાવ લવિતબ્યતા રે, તે સધળા તારા દાસો રે;
 સુખ્ય હેતુ તું મોક્ષનો, એ સુજને સળલ વિશ્વાસો રે. શ્રીં ૬
 અમે ભકતો^૩ સુક્રિતને ખેંચશું રે, જિમ લોકને અમઠ પાષાણો રે;
 તુમ્હે હેજે હસીને દેખશે, કહસો સેવક છે સપરાણો રે. શ્રીં ૭
 ભક્તિ આરાધ્યા ફળ દીએ રે, ચિંતામણી પણ પાષાણો રે;
 વળી અધિકું કાંઈ કહાવશે, એ ભદ્રક ભક્તિ તે જાણો રે. શ્રીં ૮
 બાળક તે જિમ તિમ બોલતો રે, કરે લાડ તાતને આગે રે;
 તે તેહશું વંછિત પૂરવે, બની આવે સધળું રાગે રે. શ્રીં ૯
 માહરે બનનાઈ તે બન્યુંજ છે રે, હું તો લોકને વાત શીખાવું રે;
 વાચક જશ કહે સાહિબા, એ ગીતે તુમ ગુણ ગાવું રે. શ્રીં ૧૦

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

મારી દશા

—(*)—

રાગ-ગ્રી રાગ (૫૬ ૩૦ મું)

અબ મોહી^૧ ઐસી આય બની,
 શ્રી સંખેસર પાસ જિનેસર, મેરે તું એક ધનીર. અબં ૧
 તું^૩ બિતુ કોઉ ચિત્ત ન સુહાવે, આવે કોડિ શુની;
 મેરે મન^૪ તુજ ઉપર રસિયો, અલિ જિમ કમલ લાણી. અં ૨

૧-પ્રભુ! મેરે. ૨-મેરે તું હિજ ધની. ૩-પ્રમ. ૪-મન દેરે.

તુમ^૧ નામે નવિ સંકટ ચૂરે, નાગરાજ ધરની;
 નામ જપું^૨ નિશી વાસર તેરે, એ^૩ શુભ મુજ કરની. અ૦ ૩
 કોપાનલ ઉપજાવત હુજન, મથન વચન અરની;
 નામ જપું જલધાર તિહાં તુજ, ધારૂં હુઃખ હરની. અ૦ ૪
 મિથ્યામતિ બહુ જન હે જગમેં, પદ ન ધરત^૪ ધરની;
 ઉનતે^૫ અખ^૫ તુજ ભકિત પ્રભાવેં, ભય નહિ એક કની. અ૦ ૫
 સજ્જન-નયન સુધારસ-અજન, હરજન રવિ^૬ ભરની;
 તુજ મૂરતિ નિરખે સો પાવે, સુખ જશ^૭ લીલ ઘની. અ૦ ૬

સુરત મંડન શ્રી પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

મુક્તિ-દાનની યાચના

—(૧)—

સાહિબા વાસુપૂજ્ય જિણુંદા-એ દેશી (પદ ૬૬ મુ)
 સૂરતિ મંડન પાસ જિણુંદા, અરજ સુનો ટાલો હુઃખદંદા.
 સાહિબા રંગીલા રે હમારા મોહના રે, જીવના રે, એ આંચલી.
 તું સાહિબા હૂં છું બંદા, પ્રીત બની જિહં કંઈરવ ચંદા. સા૦૨
 તુજસ્થૂં નેહ નહીં મુઝ કાચો, ઘણુહી ન ભાજઈ હીરે બાચો સા૦૩
 દેતાં દાન તે કાંઈ વિમાસો, લાગઈ મુઝ મનિ એહ તમાસો. સા૦૪

૧-તુજ. ૨-જવૌ. ૩-યા. ૪-ધરે. ૫-હમ ૬-કવિ. ૭-સુજસ,

કેડિ લાગા તે કેડિ ન છોડઈ,
 દિઓ વંછિત સેવક કર ઓડઈ. સાં ૫

અખય ખળનો તુઝ નવિ ખૂટઈ,
 હાથ થકી તો સ્યૂં નવિ છૂટઈ. સાં ૬

ને ખિજમતિમાં ખામી હાખો,
 તો પશ્ચિ નિજ બાણી હિત રાખો. સાં ૭

નેણિ દીધું છઈ તેહજ દેસ્યઈ,
 સેવા કરસ્યઈ તે ફલ લેસ્યઈ. સાં ૮

ધેતુ કૂપ આરામ સ્વભાવઈ,
 દેતાં દેતાં સંપત્તિ પાવઈ. સાં ૯

તિમ મુઝનઈ તુમહે ને ગુણ દેસ્યો,
 તો જગમાં યશ અધિક વહેસ્યો. સાં ૧૦

અધિકું ઓછું કિસ્યૂં રે કહાવો,
 જિમતિમ સેવક ચિત્ત મનાવો. સાં ૧૧

માગ્યા વિણ તો માઈ ન પ્રિસઈ,
 એ ઊખાણો સાચો હીસઈ. સાં ૧૨

ઈમ બાણીનઈ વીનતી કીજઈ,
 મોહનગારા મુજરો લીજઈ. સાં ૧૩

વાચક જશ કહઈ ખમિય આસંગો,
 દિઓ સિવ સુખ ધરિ અવિહડ રંગો. સાં ૧૪

શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

(૧)

—(*)—

રાગ-કાફી કુસેની [જસનપાલા-એ દેશી] (૫૬ ૨૬)

અથવા

રાગ કાનડો [યા ગતિ કૌન હે સખી ! તોરી-એ દેશી]

સાહિબ ધ્યાયા મન મોહના, અતિ સોહના ભવિ મોહના,

સાહિબ ધ્યાયા૦ (ટેક) ૧

આજથે' સફલ મેરે, માનું ચિંતામણિ પાયા; સાહિબ૦

ચોસઠ ઈંદ્રે મિલિય પૂજ્યો, ઈંદ્રાની ગુન ગાયા. સાહિબ૦ ૨

જનમ મહોત્સવ કરે દેવ, મેરૂ શિખર લે આયા;

હરિકૌ મન સંદેહ જાની, ચરને' મેરૂ ચલાયા. સાહિબ૦ ૩

અહિ વેતાલ રૂપ ઢાખી, દેવે' ન વીર ખોલાયા;

અગટ ભયે પાય લાગિ, વીર નામિ ખુલાયા. સાહિબ૦ ૪

ઈંદ્ર પૂછે વીર કહે, વ્યાકરન નીપાયા;

મોહથે' નિશાલ-ધરને' યુદ્ધિ વીર પઢાયા. સાહિબ૦ ૫

વરસી ઢાન દેઈ ધીર, લેઈ વ્રત સુઢાયા;

સાલ તલે' ધ્યાન ધ્યાતે', ઘાતી ઘન ખપાયા. સાહિબ૦ ૬

લહિ અનંત જ્ઞાન આપ, રૂપ ઝગમગાયા;

જશ કહે હમ સોઈ વીર, જ્યોતિસું જ્યોતિ મિલાયા.

સાહિબ૦ ૭

હવે સુજ મંદિર આવીયે રે,
 મ કરો દેવ ! વિલંબ રે; સુખ૦
 બાણા ખડખડ કુણુ ખમી રે,
 પૂરો આશ્યા (અ)લંબ રે. ગુણ૦ ૩
 મન મંદિર 'છે માહરૂં રે,
 પ્રભુ ! તુઝ વસવા લાગ રે; સુખ૦
 માયા કંટક કાઢીઆ રે,
 કીધો કોધ-રજ ત્યાગ રે. ગુણ૦ ૪
 પ્રગટી સુરૂચિ સુવાસના રે,
 મૃગમદ મિશ્ર કપૂર રે; સુખ૦
 ધૂપ ઘટી ઇહાં મહમહે રે,
 શાસન શ્રદ્ધા પૂર રે. ગુણ૦ ૫
 કિરિયા શુદ્ધ બિછાવણાં રે,
 તકિઆ પંચ આચાર રે; સુખ૦
 ચિહ્નું દિશિ હીવા ઝગમગે રે,
 જ્ઞાન રતન વિસ્તાર રે. ગુણ૦ ૬
 અઘ્યાતમ ધજ લહલહે રે,
 મણિ તોરણ સુવિવેક રે; સુખ૦
 ગમા પ્રમાણ ઇહાં ઓરડા રે;
 મણિ પેટી નય ટેક. ગુણ૦ ૭
 ક્યાન કુસુમ ઇહાં પાથરી રે,
 સાચી સમતા સેજ રે; સુખ૦
 ઇહાં આવી પ્રભુ ! બેસીએ રે,
 કીજે નિજ ગુણ હેજ રે; ગુણ૦ ૮

મન મંદિર ભો આવર્યો રે,
 એક વાર ધરી પ્રેમ રે. સુષુ૦
 ભગતિભાવ દેખી ભલો રે,
 જઈ શકર્યો તો કેમ રે ? શુષુ૦ ૫
 અરજ સુષી મન આવીયા રે,
 વીર જિજ્ઞંસ મયાલ રે. સુષુ૦
 ઓઝાછવ રંગ વધામણા રે,
 પ્રગટ્યો પ્રેમ વિશાલ રે. શુષુ૦ ૧૦
 આર્ધપાદ કરણા ક્ષમા રે.
 સત્ય વચન ત'જોલ રે. સુષુ૦
 ધરથું ટુચ્છ સેવા ભણી રે,
 અંતરંગ રંગરોલ રે. શુષુ૦ ૧૧
 હવે ભગતિ રસ રીઝીયો રે,
 મત છોટો મન ગેહ રે; સુષુ૦
 નિરવહુલો રૂડી પરે રે,
 સાહિબ ! સુશુણ સનેહ રે. શુષુ૦ ૧૨
 ભમર સહજ શુણ કુસુમનો રે,
 અમર-મહિત જગનાથ રે; સુષુ૦
 ભો તું મનવાસી થયો રે,
 તો હું હુઓ સનાથ રે; શુષુ૦ ૧૩
 શ્રી નયવિજય વિખુધ તણો રે,
 અરજ કરે ઈમ શિશ રે; સુષુ૦
 રમણે સુજ મન મંદિરે રે,
 પ્રભુ ! પ્રેમ ધરી નીશ દિશ રે. શુષુ૦ ૧૪

રાજનગર મંદન શ્રી મહાવીર જિન-સ્તવન

(૨)

—(*)—

શાંતિ જિણેસર કેસર અરચિત જગ ધણી રે—એ દેશી
 સમરીએ સરસતી વરસતી વચન સુધા ધણી રે કે વચન૦
 વીર જિનેસર કેસર અરચિત જગ ધણી રે કે૦ અરચિત૦
 રાજનયર વર ભૂષણ, દ્વષણ ટાળતો રે. કે દ્વષણ૦
 થૂણરથું નિજ શુણ કરણે જગ અજુઆલતો રે. કે જગ૦ ૧
 સ્વામિ ! મેં તુજ પામી ધર્મ સોહામણો રે કે ધર્મ૦
 માનું મન અવતાર સક્ષણ કરી આપણો રે કે સક્ષણ૦
 મેંહી તુજ પામ્યો જિનજી ! નયન મેળાવડો રે કે નયણ૦
 તો નિજ આંગણે રોપ્યો સુરતરૂ પરગડો રે કે સુર૦ ૨
 તુજ મનમાં સુજ વચનું કિમ સંભવે રે ? કે વચનું
 સુપનમાંહી પણ વાત નએ હુઈ નવિ હોએ રે કે ન એ૦
 સુજ મન મંદિર સુંદર વસો જો તુમહે રે કે સુંદર૦
 તો અધિકું નવિ ભાગશું રાગશું ફરી અમહે રે કે રાગ૦ ૩
 અમક પાષાણુ ખંચસ્યે સંચસે લોહને રે કે સંચસે૦
 તિમ તુજ ભગતિ મુગતિનિ ખંચસે લોહને રે કે ખંચસે૦
 ધંમ જાણી તુજ ભગતિ જૂગતિ રહ્યો રે કે ભગતિ૦
 તે જન શિવસુખ કરતલ ધરસિ ગહગહ્યો રે. કે ધરસિ૦ ૪
 લાગી૦ તુજ શુણ ભરકી ફરકિ નવિ સકે રે કે ફરકિ૦
 અંલાશું અ મજ મન વલગુ તુજ શુણરથું ટકે રે કે તુજ૦

છાંડયો પણ નવિ છૂટે મોહ એ મોહનાં રે કે મોહ
શિવ સુખ દેશો તો છોડ્યું કેડિ ન તે વિના રે કે કેડિ ૫
ખાઉલ સરિખા પર સુર જાણી પરિહાર્યો રે કે જાણી
સુરતરે જાણી નાણી તુમ્હે સાહિબ વર્યા રે કે તુમ્હે
કરો દેવ જો કરૂણા કરમ તો નવિ ટકે રે કે કરમ
ચોર જોર નવિ ચાલે સાહિબ ! એક થકે રે કે સા ૬

તુજ સરિખો મુજ સાહિબ જગમાં નવિ મલે રે કે જગમાં
મુજ સરખા તુજ સેવક લાખ ગમે રૂલે રે કે લાખ
તો આસંગો તુજશ્યુ કરવો નવિ ઘટે રે કે કરવો
સહજ મોજ જો આવે તો સેવક હુખ મટે રે કે તો ૭

જિમ વિષ્ણુ પંકજ પરિમલ મધુકર નવિ રહે રે કે મધુકર
વિષ્ણુ મધુમાસ વિલાસ ન કોકિલ ગહગહેરે કે કોકિલ
તિમ તુજ શુભ રસ-પાન વિના મુજ નવિ સરે રે કે વિના
અંખ શાખ જિણે ચાખી તે આંગઝીશ્યુ શું કરે ? કે તે ૮
ત્યાં મહિકે તુજ પરિમલ કીરતિ વેલડી રે કે પરિમલ
મુજ મન તરૂંચર વિટી તે રહી પરગડી રે કે તે રહી
ભગતિ શગ તસ પહંવ સમકીત-ફૂલડાં રે કે સમકીત
શિવ સુખ ફલ તસ જેહનાં મોંઘાં મૂલડાં રે કે જેહનાં ૯

તુજ વાણી મુજ મીઠી લાગે જેહવી રે કે લાગે
સાકર દ્રાખ સુધા પણ ન રૂચે તેહવી રે કે ન રૂચે
કાન કશવે એહનાં જે શુર પારણાં રે કે જે શુર
તે નિત લીજે તેહનાં દેવ ! જોવારણાં રે કે દેવ ૧૦

૧. આ વીટી મૂલપ્રતમાં તૂટે છે-અરુણલિત ગાવા માટે નવી-હિમેરી છે.

સુખદાયક જગનાયક વીર બિનેસરૂં રે કે વીર૦
 ઇમ મેં સ્તવી(યો) વંછિત પૂરણ સુરતરૂં રે કે વંછિત૦
 એ સ્તવ ભણતાં પ્રગટે નવનિધિ આંગણે રે કે પ્રગટે૦
 શ્રી નયવિજય વિણુધ પાય સેવક ઇમ ભણે રે. કે સેવક૦ ૧૧

રાજનગર મંડન શ્રી મહાવીર બિન-સ્તવન

(૩)

—(*)—

એક દિન એક પર રશીઓ—એ દેશી

મુણ મુણ સનેહી રે સાહિબા ! ત્રિસલાનંદન અરદાસ રે;
 તુંતો રાજનગરનો રાજિઓ ગુણ ગાજિઓ લીલ વિલાસ રે.

મુણ૦ ૧

તુજ સરિઓ સાહિબ શિર છતેજે^૧ મોહ કરે મુઝ^૨ જોર રે
 તે ન ઘટે રવિ ઉગ્યે રહે જિમ અંધકાર ઘનધોર રે મુણ૦ ૨
 અલવેસર વેષ રચી હુ ઘણું નાચ્યો મોહને રાજ રે;
 હવે ચરણ શરણ તુજ મેં અદ્યા એ ભાવઠ ભવની ભાંજ રે. મુણ૦ ૩
 ટાલો પ્રભુ ! અવિનય મોહનો^૩ મુજ ગાલો ભવની ભીત રે;
 મુજ હૃદય પખાલો ઉપશમે પાલો પ્રભુ અવિહઠ પ્રીત રે.

મુણ૦ ૪

નિશુણો પણ તુજ ગુણ સંગતે ગુણ પામું તે ઘટમાન રે;
 હુએ ચંદન પરસંગથી લિંબાદિક ચંદન માન રે. મુણ૦ ૫
 નિશુણો પણ શરણે આવીયો ન વિછડી જે ગુણ-ગેહ રે,

૧-જુઓ. ૨-કિમ. ૩-માહરો.

નવિ છંડે લંછન હરિણનું જૂઓ ચંદ અમીમય દેહરે.

સુણ૦ ૬

મન માંહિ વિમાસી શું રહ્યા હવે મહિર કરો મહારાજ રે !
સેવકનાં હુઃખ જો નવિ ટલે તો લાગે કોણને લાજ રે ?

સુણ૦ ૭

તુજ આણથી હું પતિત છું પણ 'પતિત પાવન' તુજ નામ રે;
નિજ નામ ભણી મુજ વારતાં શું લાગે છે તુજ કામ રે ?

સુણ૦ ૮

આખી તુજ સમકીત સુખડી નાઠી તેહથી જૂખડી ફર રે;
જો પામું સમતા-સુલતા તો એ ટલે મુજ મહિમુર રે.

સુણ૦ ૯

તુજ અક્ષય સુખ જો રસવતી^૧ તેહનો લવ દીજો મુજ રે;
જૂખ્યાની બાંને જુખડી શું અધિકું કહીએ તુજ રે.

સુણ૦ ૧૦

આરાધ્યો કામિત પૂરવે ચિંતામણી પણ પાપાણુ રે;
હમ જાણી સેવક સુખ કરો પ્રભુ તુમે છો અતુર સુભણુ રે.

સુણ૦ ૧૧

૨થૂ^૨ વીનવીએ તુમ^૩ અતિધણું તું^૩ મોટો ત્રિભુવન બાણુ રે;
શ્રી નયવિજય સુશિષ્યને^૪ હવે દેળે^૫ કોડિ કલ્યાણુ રે.

સુણ૦ ૧૨

૧-સુખ છે શાશ્વતો. ૨-પ્રભુ. ૩-તો. ૪-જશ કહે. ૫-હજો.

શ્રી સીમંધર જિન-રતવન

શ્રી સીમંધર સ્વામરમુંલ, શ્રી શ્રેયાંસ કુમાર.

મેણા રે રહું રે તિહાં એકલીલ રે. એ ટેક.

સંજન કુટુંબ મળ્યું કારમુંલ,

કારમો સહુ રે સંસાર. મેણા રે૦ ૧

ધન ધન ત્યાંના લોકનેલ,

નિત હઠી કરે રે પ્રભુમ. મેણા રે૦ ૨

કાગલ લખીયા કારમાલ,

અરજ કરે છે મોરી આંખ. મેણા રે૦ ૩

એકવાર પ્રભુલ અહીંઆં સમોસરોલ રે,

કરૂં મારા દિલ કેરી વાત. મેણા રે૦ ૪

ચિત્ત સહે તો સજમ લહુલ રે,

કરૂં મારા પ્રભુ સાથે ગોઠ. મેણા રે૦ ૫

વાચક જશ ધમ વિનવેલ રે,

નમું રે નમું કરજોડ. મેણા રે૦ ૬

શ્રી વિમલાચલ રતવન

—(*)—

રાગ-પ્રભાત અથવા કાફી

વિમલાચલ નિત્ય વંદિયે, કીજે એહની સેવા;

માનું હાથ એ ધર્મનો, શિવતરૂ ફલ લેવા વિમલાચલ૦ ૧

ઉજ્જવલ જિનગૃહ મંડલી, તિહાં દીપે ઉત્તંગ;
 માનું હિમગિરિ વિભ્રમે, આઈ અંબર-ગંગ. વિમલાચલ ૦ ૨
 કોઈ અનેડું જગ નહીં, એ તીરથ તોલે;
 એમ શ્રીમુખ હરિ આગલે, શ્રી સીમંધર જોલે. વિમલાચલ ૦ ૩
 જે સઘલાં તીરથ કલાં, યાત્રા ફલ લહિએ;
 તેહથી એ ગિરિ લેટતાં, શત-શુભ ફલ લહિએ. વિમલાચલ ૦ ૪
 જન્મ સફળ હોએ તેહનો, જે એ ગિરિ વંદે;
 મુજસ વિજય સંપદ લહે, તે નર ચિર નંદે. વિમલાચલ ૦ ૫

તારંગા મંડન

શ્રી અજિતનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

(મારા મોહલા ઉપરિ મેહ ઝરખે વિન્લી હો લાલ-એ દેશા)
 આનંદ અધિક ઉચ્છાહ ધરી ફિલમાં ઘણો હો લાલ ધરી
 ફિલમાં ઘણો હો લાલ,
 બહુ દિનનો ઉમાહ, સફળ થયો મુજ તણો હો લાલ સફળ
 થયો મુજ તણો હો લાલ. ૧
 ભવતારણ તારંગ, અચલ અજળ નિરખીઓ હો લાલ અં
 હિયડું હેજ વિલાસ, ધરી ઘણું હરખિઓ હો લાલ ધરી ૦ ૨
 દંડ કલશ અભિરામ, ધનશું સોહતો હો લાલ ધન ૦
 ગગનશ્યુ માંડઈ વાહ, પ્રાસાદ મન મોહતો હો લાલ પ્રસાદ ૦ ૩
 કુમારપાલ નરિંદ, પરમ શ્રાવકઈ કયો હો લાલ પરમ ૦
 ધન ધન હેમસૂરિંદ, જિણઈ નૃપ હૃદયો હો લાલ જિણઈ ૦ ૪

તિથેં કીધા કુમર-વિહાર, નામે દેવલ ભલો હો લાલ નામે
 મહિયલમાં વિજયંત, જાણે ત્રિભુવન તિલો હો લાલ જાણે ૫
 એકા શ્રી અજિત જિણુંદ, ગળાંક મનોહર હો લાલ ગળાંક
 વિજ્યા માત મલ્હાર, સોભાગી સુંદર હો લાલ. સોભાગી ૬
 ષટ ઋતુની વનરાજિ, વિરાજઈ ચિહું પરઈ હો લાલ વિરા
 કોડિ શિલા જિહાં દિઠઈ, ભવિજન મન ઠરઈ હો લાલ. ભવિ ૭
 તારણ દેવીના નામ, અછઈ રખવાલિકા હો લાલ અછઈ
 એ ગિરની મનોહાર, ભવિક સુખદાયકા હો લાલ ભવિ ૮
 ચારિ પાજિ ચઢી, ચિહું ગતિ દુઃખ નિકંદીઈ હો લાલ ચિહું
 ભેટી અજિત જિણુંદ, સદા આણુંદીઈ હો લાલ સદા ૯
 તોરણ થંભ ઉત્તંગ, કગરની કોરણી હો લાલ કગરની
 પૂતલી રૂપ અનૂપ, શોભા અતિ ચોગુણી હો લાલ. શોભા ૧૦
 સિદ્ધાચલ સમ એહ, આણુંદપુર પાસથી હો લાલ આણુંદ
 સદૃશ કરે અવતાર, સુદર્શન વાસથી હો લાલ. સુદર્શન ૧૧

ઢાલ-૨

[નણ્દલની દેશી]

—(*)—

સાહિબ ! અજિત જિણુંદ ! અવધારીઈ,

દાસ તણી અરદાસ હો,

સાહિબ ! શ્રી તારણગિરિ મંડણો,

મહિમા મહિમ નિવાસ હો.

સાહિબ ૧

સાહિબ ! ગુણ અનંત છઈ તાહરઈ,

તો કાં ન દિઓ શુણ એક હો,

સાહિબ ! તિણિ ગુણથી તુઝને મિલું,
ભકિત તણિઈ સુવિવેક હો. સાહિબ૦ ૨

સાહિબ ! રચનાચર એક રણુચ'ડઈ,
દે । ન હોઈ હાણિ હો,
સાહિબ ! નાસઈ દોઢની આપદા,
વાધઈ સુજસની વાણી હો. સાહિબ૦ ૩

શ્રી ગૌતમ પ્રભાતિ-સ્તવન

—(*)—

રાગ વૈલાવલ [પદ ૨૩ મુ]

ગૌતમ ગણધર નમિયે હો અહનિસિ,
ગૌતમ ગણધર નમિયે. (ટૅક)

નામ જપત નવહી નિધિ પછીએ,
મનવંછિત સુખ લહીએ. હો અહનિસિ૦ ૧

ધર અંગન લે સુરતરે ક્રિયો, કહા કાજ બન ભમિયે;
સરસ સુરભિ ઘૃત લે હુવે ધરમે', તો કયૌં તૈલે જમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૨

તૈસી શ્રી ગૌતમ ગુરૂ સેવા, જોર ઠોર કયું રમિયે;
ગૌતમ નામે ભવજલ તરિયે, કહા બહુત તનુ કમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૩

ગુણ અનંત ગૌતમકે સમરન, મિથ્યા-મતિ-વિષ ગમિયે;
જશ કહે ગૌતમ ગુન રસ આગે, રચત ન હે હુમ અમિયે.
હો અહનિસિ૦ ૪

સમવસરણુ જિન-રતવન.

— (૪) —

[જૂંબખડાની દેશી]

ત્રિશલાનંદન વંદીયેરે, લહીયે આનંદ ઠંદ,

મનોહર જૂંબખડું—એ ટેક.

જૂંબખડા જૂળી રહ્યારે, શ્રી વીર તણે દરબાર; મનો૦
 સમોસરણુ વિરાજ્યારે, સેવિત સુરનર વૃંદ,^૧ મનો૦ ૧
 જોજન વાયુ વૃષ્ટિ કરેરે, ફૂલ ભરે જાનુ માન; મનો૦
 મણિ રચણે જૂતલ રચેરે, વ્યંતરના રાજન. મનો૦ ૨
 કનક કોશીસાં રૂપા ગઢેરે, રચે ભુવનપતિ ઇસ; મનો૦
 રતન કનક ગઢ જ્યોતિષીરે, મણિ રચણે સુર ઇસ. મનો૦ ૩
 જીતિ પૃથુલ તેત્રીસ ધનુરે, એક કર અંગુલ આઠ; મનો૦
 વૃત્તે તેરસે ધનુ આંતરે, ઉચી પણસે ધનુ ઠાં. મનો૦ ૪
 પાવડી આશ સહસ હશરે, પંચ પંચ પરિમાણ; મનો૦
 એક કર પીઠું^૨ ઉચ પણેરે, પ્રતર પચાસ ધનુ માન. મનો૦ ૫
 ચઉ બાર ત્રણ તોરણારે, નીલ રતનમય રંગ; મનો૦
 મઝે મણિમય પીઠિકારે, જૂંઈથી અઢી ગાઉ તુંગ. મનો૦ ૬
 દીર્ઘ પૃથુલ બશે ધનુરે, જિન તનુ માને ઉચ; મનો૦
 ચૈત્ય સહિત અશોક તરેરે, જિનથી બાર ગુણ ઉચ. મનો૦ ૭
 ચઉ દિસે ચઉ સિંહાસનેરે, આઠ ચામર છત્ર બાર; મનો૦
 ધર્મચક્ર રક્ષ્ટિક રતનુરે, સહસ જોજન કવજ ચાર. મનો૦ ૮

દેવછંદો ઇશાન કૃણે રે, પ્રભુને વિસામા કામ; મનો૦
ચિહ્નું મુખે^૧ દીયે દેશના રે, ભામંડલ અભિરામ મનો૦ ૬
મુનિ વેમાનિક સાધવી રે, રહે અગ્નિ કૃણુ મોઝાર; મનો૦
જ્યોતિષી ભુવનપતિ વ્યંતરા રે, નઝત કૃણે તસ નાર. મનો૦ ૧૦
વાયુ કૃણે દેવતા રે, મુણે જિનવરની વાણુ; મનો૦
વૈમાનિક આવક આવિકા રે, ઇશાન કૃણે સુભાણુ.^૨ મનો૦ ૧૧
ચિહ્નું દેવી ને સાધવી રે, ઉભી સૂણે ઉપદેશ; મનો૦
તિથિ^૩ ચ સહુ બીજે ગઠે રે, ત્રીજે વાહન વિશેષ મનો૦ ૧૨
વૃત્તાકારે ચિહ્નું વાવડી રે, ચઉરંસી આઠ વાવ; મને૦
પ્રથમ પનરસે^૪ ધનુ આંતરું રે, બીજે સહસ ધનુ લાવ. મનો૦ ૧૩
સ્થણુ બીત ગઠ આંતરું રે, વૃત્તે^૫ ધનુ શત^૬ છઠ્વીશ; મનો૦
ચઉરંસે ત્રણસે^૭ ધનુ રે,^૮ ઇમ શાખ દીયે જગદીશ મનો૦ ૧૪
તુળરૂ પ્રમુખ તિહાં પોલીયા રે, ધૂપ ઘટી કામકામ. મનો૦
દ્વારે મંગલ પુતલી રે,^૯ હુંહુંલી વાળે તામ. મનો૦ ૧૫
દિવ્ય ધ્વની સમજે સહુરે, મીઠી યોજન વિસ્તાર; મનો૦
સુણતાં સમતા સહુ જીવને રે, નહીય વિરોધ લગાર. મનો૦ ૧૬
ચઉતીસ^{૧૦} અતિશય વિરાજતા રે, દોષ રહિત ભગવંત; મનો૦
શ્રી જશવિજય ગુરૂ શિષ્યને રે, જિન પદ સેવા ખંતજ મનો૦ ૧૭

૧-ચઉ દિસે. ૨-રહે ઇશાન કૃણે સુભાણુ. ૩-સહસ. ૪-ત્રણ
સહસતું રે. ૫-મંગલધ્વજ પુતલી રે. ૬-ચોત્રીસ. ૭-જશવિજય કહે
પ્રણામીયેરે, લહઈ આણુંદ કંદ.

કુમતિ લતા ઉન્મૂલન

અથવા

શ્રી જિનર્ણિય સ્થાપન-સ્તવન

ભરતાદિકે ઉદ્ધારજ કીધો, શત્રુજય મોઝાર,
મોનાતણા જેણે દેરાં કરાવ્યાં, રત્નતણા બિંબ યાખ્યાં;
હો કુમતિ! કાં પ્રતિમા ઉઠાપી? એ જિન વચને ધાપી.

હો કુમતિ ૧

વીર પછે બસે નેવું વરસે, સંપ્રતિ રાય સુબળ,
સવા લાખ પ્રાસાદ કરાવ્યાં, સવા કોડ બિંબ યાખ્યાં. હો ૦ ૨
દ્રૌપદીએ જિન પ્રતિમા પૂજી, સૂત્રમાં સાખ કરાણી,
છડે અંગે તે વીરે લાખ્યું, ગણધર પૂરે સાખી. હો ૦ ૩
સંવત નવસે^૧ તાણું વરસે વિમલ મંત્રીશ્વર જેહ,
આખુ તણાં જેણે દહેરા કરાવ્યાં, એ^૨ હજાર બિંબ યાખ્યાં. હો ૦ ૪
સંવત અગીઆર નવાણું વરસે, રાજા કુમારપાલ,
પાંચ હજાર પ્રાસાદ કરાવ્યાં, સાત હજાર બિંબ યાખ્યાં. હો ૦ ૫
સંવત બાર પંચાણું વરસે, વસ્તુપાલ તેજપાલ,
પાંચ હજાર પ્રાસાદ કરાવ્યાં, અગીઆર હજાર બિંબ યાખ્યાં. હો ૦ ૬
સંવત બાર એકોતેર વરસે, સંઘવી ધન્નો જેહ,
રાણકપુર જેણે^૨ દેરાં કરાવ્યાં, કોડ નવાણું દ્રવ્ય^૩ ખરચ્યાં. હો ૦ ૭
સંવત તેર એકોતેર વરસે, સમરોશા રંગ^૪ શેઠ,
ઉદ્ધાર પંદરમો શત્રુજે કીધો, અગીઆર લાખ દ્રવ્ય ખરચ્યાં. હો ૦ ૮

સંવત સોલ છોતેર^૧ વરસે, બાઠરશાને વારે,
ઉદ્ધાર સોલસો શેત્રુંજે કીધો, કરમાશાહે જશ લીધો. હોં ૬
એ જિન પ્રતિમા જિનવર સરખી, પૂજે ત્રિવિધ તુંમે પ્રાણી,
જિન પ્રતિમામાં સંદેહ ન રાખો,^૨ વાચક જશની વાંણી હોં ૧૦

સામાન્ય જિન-સ્તવનો

(૧)

—(*)—

મનોવેદના

(રાગ-આસ્યાવરી)

પ્રભુ મેરે અધક્ષી આથ બની.

મનકી વિથા^૩ કુનપે^૪ કહીએ,

જાનો આપ ધની.^૫

પ્રભુ ૧

જનમ મરણ જરા શુભ^૫ ગઈ લહઈ,

વિલગી વિપત્તિ ધની;

તાન મન નયન દુઃખ દેખત,

સુખ નવિ એક કની.

પ્રભુ ૨

ચિત્ત તુભઈ^૬ દુરજન કે બચના

જૈસે અર અગની;

સજજન કૈઉ નહિ ભાકે આગે,

બાત કરું અપની.

પ્રભુ ૩

૧-છોતેર. ૨-સદ્લક્ષણા. ૩-વ્યથા. ૪-જાને એક ધની ૫-ચિત્ત.
૬-તુભઈ.

અઉ ગઈ-ગમણ - ભમણ - દુઃખ વારો,

બિનતિ ઓહી સુની;

અવિચલ સપદ જશકું દીજે,

અપને દાસ બાની. પ્રભુ. ૪

સામાન્ય બિન-સ્તવન

(૨)

—(૧)—

પ્રભુ પ્રત્યે રાગ

રાગ-સામેરી (૫૬ ૯)

મેરે પ્રભુસું પ્રગટયો પૂરન રાગ-(ટંક)

બિન-ગુન-અંક-કિરનસું ઉમગ્યો, સહજ સમુદ્ર અથાગ. મેરે ૧

ધ્યાતા ધ્યેય ભયે દોહ એકહુ, મિટયો ભઠકો ભાગ;

ફૂલ બિહારી છલે^૧ જળ સરિતા, તળ નહિ રહત તડાગ. મેરે ૨

પૂરન મન સળ પૂરન દીસે, નહિ દુખિધાકો લાગ;

પાછા ચલત પનહી જો પહિરે, નહિ તસ કંટક લાગ. મેરે ૩

ભયો પ્રેમ લોકોત્તર જૂઠો,^૨ લોક બધકો તાગ;

કહો કોહ કછુ હમતો ન રૂચે, છૂટિ એક વીતરાગ. મેરે ૪

વાસત હે બિનગુન મુજ દિલકું, જેસો મુરતરૂ બાગ;

ઓર વાસના લગે ન તાતે, જશ કહે તું વડલાગ. મેરે ૫

૧-બિહારી ફૂલ છલા. ૨-તૂટો, તૂટો.

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૩)

—(૧)—

પ્રભુ-પ્રવચન

રાગ-વેલાવણ (૫૬ ૧૨)

પ્રભુ! તેરો જયન સુન્ધો, જમહીયે' સુવિહાન. (ટંક)
તળહીયે' તત્ત્વ હાજ્યો, આજ્યો રસ ધ્યાન;
ભાવના હીન્ને જાગી, માનું કીધો સુધા-પાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૧
અત ચિંતા જ્ઞાન સોતો, ખીર-નીરવાન;
વિથથ-તૃષ્ણા છુગ્રાવે, સોહિ સાચો જ્ઞાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૨
ગાયન હરન તોતે', નાદે ધરે કાન;
તેસે'હિ કરત મોહિ, સંત-શુન-ધ્યાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૩
પ્રાનતે' અધિક સાંધે, કેસે કહું પ્રાન!
પ્રાનથી અભિજ્ઞ હાજ્યો, પ્રત્યક્ષ પ્રમાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૪
ભિજ ને અભિજ કહ્યું, સ્યાદ્વાદે' વાન;
જરા કહે છહે' છહે', છહે જિન-જ્ઞાન. પ્રભુ તેરો ૦ ૫

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૪)

—(૧)—

પ્રભુને શરણે

રાગ-ધન્યાશ્રી અથવા ગુજરી (૫૬ ૧૬)

જિન! તેરે ચરન ચરન આહું. (ટંક)
હૃદય-કમલમે' ધ્યાન ધરતહું, સિર તુજ આણુ વહું. જિન! ૧
૧-૫૨નુદે.

તુજ સમ ખોદ્યો દેવ ખલકમેં, પૈખ્યો નાહિ કખહું,^૧
 તેરે શુનકી જપું જપમાલા, અહનિસિ પાપ હહું^૨ જિન! ૨
 મેરે મનકી તુમ સળ બનો,^૩ કયા મુખ બહોત કહું!
 કહે જસવિજય કરો તુમ^૪ સાહિબ,
 જપું લવ-હુંખ ન લહું.^૫ જિન! ૩

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૫)

—(*)—

પ્રભુ દર્શનથી પરમાનંદ (પદ ૫૪)

આજ આનંદ ભયો, પ્રભુકો દર્શન લલ્લો,
 રોમ રોમ સીતલ ભયો, પ્રભુ ચિત્ત આથે હે. આજ૦ ૧
 મન હું તે ધાર્યાં તોહે, ચલકે આયો મન મોહે;
 ચરણ-કમલ તેરો, મનમેં ઠહરાયો હે. આજ૦ ૨
 અકલ અરૂપી તુંહી, અકલ અમૂરતિ ચોહી;
 નિરખ નિરખ તેરો સુમતિશું મિલાયો હે. આજ૦ ૩
 સુમતિ સ્વરૂપ તેરો, રંગ ભયો એક અનેરો;
 વાઈ રંગ આત્મ પ્રદેશે, મુજસ રંગાયો હે. આજ૦ ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૬)

—(*)—

પ્રભુમયતા (પદ ૫૫)

જ્ઞાનાદિક શુણ્ણ તેરો અનંત અપાર અનેરો;
 વાહી કીરત સુન મેરો, ચિત્ત હું જસ ગાયો હે જ્ઞાના૦ ૧

૧-પદ્મપ્રિયો નાહિ કહું; પૈચ્યેં બાહિ કહું. ૨-ઈયું નિજ પાપ
 કહું, ૩-દિલકી ખાત સંપહી તુ બનો. ૪-તિઉં=તેમ. ૫-સહું.

તેરો ઝ્યાન તેરો ધ્યાન, તેરો નામ મેરો પ્રાણ;
કારણ કારણ સિદ્ધો, ધ્યાતા ધ્યેય ઠહરાયો હે. જ્ઞાના૦ ૨
છટ ગયો ભ્રમ મેરો, દર્શન પાયો મેં તેરો;
ચરણ-કમલ તેરો, મુજશ રંગાયો હે. જ્ઞાના૦ ૩

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૭)

—(૧)—

પ્રભુ ગુણ ચિંતન (૫૬ ૬૦)

પ્રભુ! તેરો શુન-જ્ઞાન, કરત મહા મુનિ ધ્યાન;
સમરત આઠો જામ, હૃદયે સમાયો હે. પ્રભુ! ૧
મન મંજન કરલાયો, સુદ્ધ સમકિત ઠહરાયો;
વચન કાય સમજાયો, એસે પ્રભુકું ધ્યાયો હે. પ્રભુ! ૨
ધ્યાયો સહી પાયો રસ, અનુભવ જાગ્યો જસ;
મિટ ગયો ભ્રમકો મસ,^૧ ધ્યાતા ધ્યેય સમાયો હે. પ્રભુ! ૩
પ્રગટ બયો પ્રકાશ,^૨ જ્ઞાનકો મહા ઉલ્લાસ;
એસો મુનિરાજ-તાજ, જસ પ્રભુ છાયો હે. પ્રભુ! ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૮)

પરમાત્મ સ્વરૂપ

રાગ-કાનડો (૫૬ ૬૧)

એ પરમ પ્રજ્ઞ પરમેશ્વર, પરમ આનંદમહિ સોહાયો;
એ પરતાપકી સુખ સંપત્તી, બરની ન બાત મોપે;
તા સુખ અલખ ઠહાયો. એ૦ ૧

તા સુખ ગ્રહવેકું મુનિ-ગન ખોજત, મન મંજન કર ધ્યાયો;

મન મંજરી લઈ, પ્રકૃત્લીલ હસા લઈ,

તા પર લમર લોભાયો, એ૦ ૨

લમર અનુભવ લાયો, પ્રભુ-ગુણ-વાસ લલ્લો;

ચરન કરન તેરો, અલખ લખાયો;

એશી હશા હોત જળ, પરમ પુરૂષ તળ,

એશી હશા પકરત^૧ પાસ પઠાયો. એ૦ ૩

તળ સુજસ લાયો, અંતરંગ આનંદ લલ્લો,

રોમ રોમ સીતલ લાયો, પરમાતમ પાયો;

અકલ સ્વરૂપ ભૂપ, કોઈન પરખત અનૂપ;^૨

સુજસ પ્રભુ ચિત આયો એ૦ ૪

સામાન્ય જિન-સ્તવન

(૬)

—(*)—

ત્વમેવ શરણું મમ

રાગ-કાદી (૫૬ ૭૦)

તો બિન જોર ન જાયું જિનંદરાય ! તો૦ (ટેક)

મેં મેરો મન નિશ્ચય કીનો, જોહમાં કછુ નહિ કાયું. જિનંદરાય !

તો૦ ૧

તુમ ચરન-કમલપર પંકજ-મન મેરો, અનુભવ રસ ભર આયું;

‘અંતરંગ અમૃત રસ આપો,’ જોહ વચન મન સાયું. જિનંદરાય !

તો૦ ૨

જસ પ્રભુ ધ્યાયો મહારસ પાયો, અવર રસે નહિ રાચું;
અંતરંગ ફરયો ફરસન તેરો, તુજ શુભ-રસ સંગ માચું. જિનંદરાય
તો ૦ ૩

શ્રી અભિનંદન જિન-સ્તવન

—(*)—

[પાસળ મુને તુલ્ક—એ દેશી]

સમવસરણું જિનરાજ વિરાળે, ચઢીતીસ અતિસથ છાળે રે;
જિનવર જયકારી ૦
પાંત્રીસ શુભ વાણીઈ આળે, અભિન સંશય આળે રે. જિન ૦ ૧
બાર પરખદા આગળ આળે, તત્ત્વજ્ઞચિક્ષ આળે રે; જિન ૦
કાર્યકારણ નિશ્ચય વ્યવહાર, ભાખ્યા જિનપતિ સાર રે. જિન ૦ ૨
ગણધરકું ત્રિપદી વલી દાખી, સાધન શિક્ષા ભાખી રે; જિન ૦
પુદ્ગલ ભાવથી રાગ છીતારો, નિજ આતમને તારો રે. જિન ૦ ૩
સંવર સુત ઇમ દેશના દીધી, સંઘ ચતુર્વિધે પીધી રે; જિન ૦
અનુક્રમે વિચરી પોહતા સ્વામી, સમેતશિખર શુભધામે રે. જિન ૦ ૪
સકલ પ્રદેશનો ધન તિહાં કીધો, શિવધૂનો મુખ લીધો રે; જિન ૦
પૂર્ણાનંદ પદને પ્રભુ વરીયા, અનંત શુભે કરી ભરીયા રે. જિન ૦ ૫
એહવા અભિનંદન જિન ધ્યાઈ, જિમ શિવસુખને પાઈ રે; જિન ૦
જશવિજય શુદ્ધ મનમાં લાવો, સેવક શુભકલ પાવો રે. જિન ૦ ૬

શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

- (*) -

[ધનસ ઢાલા—એ દેશી]

સાચો દેવ સુપાસછું રે ! સાહિબ ! તું સુલતાન, શુભના ગેહાં
 તુજશ્યું પ્રીતિ લલી બની રે, અંદન ગંધ સમાન. શુ ૧
 એ તો કહિઈ ન કારમી રે, કહિઈ ન અલગી થાઈ; શુ ૨
 દિન દિન અધિકી વિસ્તરઈ રે, મહિમાઈ મહકાઈ. શુ ૩
 સરસ કથા જે એહનીરે, તેહ પવનમઈ સંગ; શુ ૪
 વાસિત ભવિજન તસ હુઈરે, અંદન રૂપ સુરંગ. શુ ૫
 બાવના અખર સાર છે રે, પરમ પુરૂષશ્યું ગોઠિ; શુ ૬
 બાવના અંદન વાસના રે, નામ જપું તસ હોઠિ. શુ ૭
 કથ છ માસનો તે હરે રે, એહતો જનમના રોગ; શુ ૮
 તેણિ અધિક તુમ્હ પ્રીતી રે, ન લહઈ પામર લોગ. શુ ૯
 કરમ ભુજંગ બંધન ઇહા રે, વિરૂઆં દીસે જેહ; શુ ૧૦
 વિરતિ મયૂરી મોકલો રે, જિમ સવિ છૂટે તેહ. શુ ૧૧
 મુઝ પાસે એક મિત્ર છે રે, ગારૂડ પ્રવચન સાર; શુ ૧૨
 કહે તો તેણિ બંધન હરે રે, દેવ ! કરો જો સાર. શુ ૧૩
 પ્રીતિ અંદન વાસના રે, વાસિત મોરે મજ; શુ ૧૪
 તુમ્હે તો મલયાચલ સમારે, વાચક જસ કહે ધજ. શુ ૧૫

[ઈતિ જસ ગણિ કૃત ગીત -સંપૂર્ણ સંવત ૧૯૨૪ના વર્ષે
 ચૈત્ર વદી ૧૦ વાર શુક્ર દીપાવલી પહાલણપુરના સહી લવણ મોતીચંદ
 ॥ શ્રી ॥]

મલકાપુર મંડન શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

[દીઠી હો પ્રભુ દીઠી જગગુર તુજ—એ દેશી]

- સુનિએ હો પ્રભુ હો સુનિએ દેવ સુપાસ,
મનકી હો પ્રભુ મનકી વાત સવે કહુંલ;
થાં વિન હો પ્રભુ થાં વિન ન લહું સુખ,
દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સુખ સુખ લહુંલ. ૧
- છાડું હો પ્રભુ છાડું ન થાંકી ગૈલ,
પામ્યા હો પ્રભુ પામ્યા વિભુ સુખ શિવ તથાંલ;
ભોજનિ હો પ્રભુ ભોજનિ ભાંજે ભૂખ,
ભાંજે હો પ્રભુ ભાંજે ભૂખ ન ભામણાલ. ૨
- ખમયો હો પ્રભુ ખમયો માકો દોસ,
ચાકર હો પ્રભુ ચાકર મહેં છાં રાઉલાલ;
મીઠા હો પ્રભુ મીઠા લાગઈ મોલે,
બાલક હો પ્રભુ બાલક બેલઈ જે વાઉલાલ ૩
- કેતૂ હો પ્રભુ કેતૂં કહિઈ તુજ,
બણો હો પ્રભુ બણો સવિ તુમહે જગધણીલ;
ધારી હો પ્રભુ ધારી નિવહો પ્રેમ,
લજ્જા હો પ્રભુ લજ્જા બાંહુ અહિયા તણીલ. ૪
- શુભિઓ હો પ્રભુ શુભિઓ સ્વામિ સુપાસ,
ભૂષણ હો પ્રભુ ભુષણ મલકાપુર તણોલ;
વાચક હો પ્રભુ વાચક જશ કહેં એમ,
દેયો હો પ્રભુ દેયો દરશન સુખ લણોલ. ૫

ઉત્તતપુર મંડન

શ્રી શાંતિનાથ જિન-સ્તવન

—(૧)—

સરસતિ વરસતિ વયણ અમિય નમી, સમરી શ્રી શુરપાય;
વીનતહી હમ કીજઈ હો નિજ સાહિય પ્રતિ, અવધારે
જિનરાય. વીં ૧

ઉત્તતપુર મંડન જિન તું જયો, ઠકુરાઈ તુજ ભેર;
તુજ સુખ, તુજ સુખ, હીઠઈ હો સુજ હિયડું કરઈ,
જિમ ઘન હીઠઈ મોર. વીં ૨

હું તુજ ઉપરિ અહનિશિ ભાવિયો, તુમ કેમ રહો ઉઠાસ;
આસંગઈ, આસંગઈ, અધિકેરાં હો વયણ ન ભાસિઈ,
જેહુની કીજઈ આસ. વીં ૩

તુજ વિણ હું ભવ વનમાંહિ ભર્યો, આઠ કરમનઈ પાસિ;
પરવશિ પરવશિ મિ, બહુ વિધ વેઅણ સહી,
સુહુમ નિગોહ નિવાસિ. વીં ૪

તે સુજ ભવ વનિ ભમતાં દુઃખ તણો, ગણુતાં લાભઈ પાર;
જસ કરિ, જસ કરિ જલ કણુ અલગા હો કીજઈ,
જલધિ તણા સો વાર. વીં ૫

ઉત્તતપુર તે જુનાવદ તાણે ઉના સમજયું.

ભીષણુ ભમતાં હો ભવ સાયર જલિં, તું પ્રભુ અંતર દ્વીપ;
પામિઓ, પામિઓ મિં પૂરવ પુણ્ય પસાઉલિઈ,
તેણુઈ સવિ દ્વયાં હો પ્રતીપ. વીં ૬

જેહુમાહિ તુજ દર્શન મિં પામિઈ, તે સુંદર કલિકાલ;
તુજ વિણા, તુજ વિણા જિનજી નિજ મનિ જાણિઈ,
કૃત યુગ પણિ જ'જાલ. વીં ૭

સુરતર પણિ જેહો અતિ દૂરઈ રહઈ, તે આવઈ કુણુ કાજિ;
મરૂજને મરૂજને કીજઈ હો છાયા કારણિ,
નિખડલો તરૂરાજ. વીં ૮

હૂં તુજ શરણે હો જિનવર આવિઓ, ખાંધી મોટી આસ;
પારેવો, પારેવો જિમ શરણે રાખી યશ કિઓ,
તિમ રાખો નિજકાસ. વીં ૯

જિન તુજ આધારિં જગે જીવિઈ, સુભગ દેઓ દીદાર;
ભજવાનઈ, ભજવાનઈ મનમાં હો મુજ અલજો ધણો,
પ્રેમ તણો નહીં પાર. વીં ૧૦

મુજ મન ગિરિ વિચર'તો સિંહલોજી, જો તુજ ભગતિ વિલાસ;
તો મુજ, તો મુજ દુરિત મતંગજ લાજસ્થઈ,
કુમતિ મૃગી સંત્રાસ. વીં ૧૧

સ્થું વીનવીઈ હો અધિકું તુજ પ્રતિ, ધરજ્યો ધરમ સનેહ;
તેહથી, તેહથી મુજમન વંછિત સવિ સંપજઈ,
જિમ તરૂ સંપદ મેહ. વીં ૧૨

ઉન્નતપુર છઈ હો સ્વરગ સમોવડિં, તિહાં પ્રભુ તુજ પ્રાસાદ;
નીરખીનઈ, નીરખીનઈ મઈ લોઅણુ અમિય પખાલિયાં,
માંઝઈ સુરગિરિ વાદ. વીં ૧૩

ધન ધન તે પોઠા વ્યવહારિયાં, જેણે એ કીયો' પ્રાસાદ;
નિજ કુલિં, નિજ કુલિં સુંદર શોભ ચઢાવતાં,
ટાલ્યો જનમ વિષાદ. વી૦ ૧૪

જિહાં લગઈ અહગણુ ગયણુંગણુ ભમઈ, જિહાં લગઈ;
જલધિ ગણીર, તિહાં લગઈ, તિહાં લગઈ શ્રી શાંતિ, જિણુંદ,
ચિરંજયો મંદરગિરિ જિમ ધીર. વી૦ ૧૫

શ્રી વિજયદેવ સૂરીસર રાજિઓ, શ્રી વિજય સિંહસૂરીશ;
શ્રી નય, શ્રી નયવિજય વિભુધવર સીસની,
પૂરો મનહ જગીસ. વી૦ ૧૬

[ઈતિ શ્રી ઉત્તતપુર મંડન શ્રી શાંતિજિન-સ્તવન સંપૂર્ણ.]

શ્રી કલ્હારા ! પાર્શ્વનાથ જિન-સ્તવન

—(*)—

(હીઠી હો પ્રભુ, હીઠી જગચર તુઝ-એ દેશી) (૫૬-૭૧).

પાસલ હો પ્રભુ પાસ કલ્હારા દેવ !
સુણઈ હો પ્રભુ સુણઈ માહરી બિનતીલ;
કહીઈ હો પ્રભુ ! કહીઈ સઘળી વાત,
મનમાંહી હો પ્રભુ મનમાંહી જે બહુદિન હુતીલ. ૧
તુજ વિના હો પ્રભુ ! તુજ વિના દૂજો દેવ,
માહરઈ હો પ્રભુ ! માહરઈ ચિત્તિ આવઈ નહીંલ;

આખો હો પ્રભુ ! આખો અભિરસ જેણિ,
 બાકસ હો પ્રભુ ! બાકસ તસ ભાવઈ નહીંછ. ૨
 દરિશન હો પ્રભુ ! દરિશન વાહલું મુજ,
 તાહરું હો પ્રભુ ! તાહરું જેહથી દુઃખ ટળાઈછ;
 આકર હો પ્રભુ ! આકર જાણો મોહિ,
 હૃદયું હો પ્રભુ ! હૃદયું તો હેનઈ હલઈછ. ૩
 તુજશ્યુ હો પ્રભુ ! તુજશ્યુ મન એકંત,
 આલ્યો હો પ્રભુ ! આલ્યો કોઈથી નવ ચલઈછ;
 અગનિ હો પ્રભુ ! અગનિ પ્રલય પ્રસંગ,
 કંચન હો પ્રભુ ! કંચન ગિરિ કહો કિમ ગલાઈછ. ૪

આંતરોલી મંડન
 શ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તુતિ

—(૧)—

[શ્રી શત્રુઙ્ગ ય તીરથ સાર-એ દેશી]

વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે,
 જલધર પરિ મધુરી ધ્વનિ ગાજે,
 રૂપે રતિ પતિ લાજે; નિત નિત દીસે નવલ દેખાજે,
 દસીસણ દીઠે ભાવક ભાજે, નિરમલ ગુણ મણી છાજે;
 આંતરોલી પુર મંડણ સ્વામી,
 મૂગત વધૂ જેણે હેલાં પામી,
 ઈંદ્ર નમે સિરનામી; ત્રિભૂવન જન-મન-આંતરનામી,
 અકલ અરૂપ સહજ વિસરામી, વાચક જસ મત નાંમી. ૧

૧ આ સ્તવન ઉપાધ્યાયજીની કૃતિનું છે પણ અપૂર્ણ છે.

સમરૂં ચોવિસેં જિનરાજ, જે સેવ્યે આપે શિવરાજ,
 સીંઝે સઘલાં કાજ; જાસ નમેં સવિ સુર શિરતાજ,
 જે સંસાર પથોનિધિ પાજ, સેવે સુજન સમાજ;
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ નિવાસિ, જે દીઠે ભવિ કમલ ઉલાસિ,
 મુગતસિરિ જસ દાસિ; પરમ જ્યોતિ પરગટ અભ્યાસિ;
 જેહુનિં મતિ કર્ણાઈ વાસી, પાતિગ બાઈ નાસી. ૨

જિનવર આગમ જલધિ અપાર, નાના વિધિ સ્થણેં કરી સાર,
 સકલ સાધુ સુખકાર; જીવદયા લહુરિ આધાર,
 બહુલ જૂગતમાં જલપૂર ઉદાર, જિહાં નવ તત્ત્વ વિચાર;
 જેહુસ્થું વિલસે ત્રિપદી ગંગા, જસ તરંગ એ અંગ ઉવાંગા,
 સેવા જાસ વિકંગા, આલાપક મુગતાફલ ચંગા,
 જેહુમાંહે સોહે અતિ બહુ ભંગા નિત નિત નુતન રંગા. ૩

વાસુપૂજ્ય પદ પંકજ પૂજે, જસ નામે સવિ સંકટ ધૂજે,
 કામ ધેનું ઘર દૂજે; જાસુ સુદૃષ્ટિ જિન પડિયુજે;
 સકલ શાસ્ત્રના અરથજ સૂજે, કુમતિ મતિ પડિયુજે;
 શ્રી વિજયસિંહ સૂરિ ચિત્ત આણિ, વિજયદેવ સુરિ દે વખાણી,
 જગમાંહે જે બાણી; જાસ પસાઈ વિદ્યા લહે પ્રાણી,
 તે સરસતિ મુઝ દેભયો વાણી, વાચક જશ સુખ ખાણી. ૪

[ઇતિશ્રી વાસુપૂજ્ય જિન-સ્તુતિ]

સિદ્ધ-સહસ્રનામ વર્ણન છંદ

[ભુજંગ પ્રયાત વૃત્ત]

જગન્નાથ જગદીશ જગળધુ નેતા,
ચિદાનંદ ચિતકંઠ ચિન્મૂરતિ ચેતા;
મહા મોહ ભેદી, અમાઈ અવેદી,
તથાગત તથારૂપ ભવ - તર - ઉચ્છેદી ૧ ૧
નિરાતંક નિકલંક નિરભલ અળધો,
પ્રભો દીનળધો કૃપાનીર સિધો;
સદાતન સદાશિવ સદા શુદ્ધ સ્વામી,
પુરાતન પુરૂષ પુરૂષવર વૃષભગામી. ૨
પ્રકૃતિ રહિત હિત વચન માયા અતીત,
મહાપ્રાણ મુનિચણ પુરૂષ પ્રતીત;
હલિત કર્મભર કર્મદલ સિદ્ધિ હાતા,
હૃદય પૂત અવધૂત નૂતન વિધાતા- ૩
મહાયજ્ઞ યોગી મહાત્મા અયોગી,
મહા ધર્મ સન્યાસ વર લચ્છી ભોગી;
મહા ક્યાન લીનો^૧ સમુદ્રો અમુદ્રો,
મહા શાંત અતિહાંત માનસ અરુદ્રો- ૪
મહેન્દ્રાદિકૃતસેવ દેવાધિદેવ,
નમો તે અનાહત ચરણ નિત્યમેવ;

૧-ભવભવ ઉચ્છેદી. ૨-લીલા.

નમો દર્શનાતીત દર્શન સમૂહ,
 ત્રયી - ગીત - વેદાંતકૃત અખિલ ઉહ. ૫
 કથન મન અગોચર મહા વાક્ય વૃત્તે,
 કૃતાવેદ્ય સવેદ્ય પદ સુપ્રવૃત્તે;
 સમાપતિ આપત્તિ સંપત્તિ ભેદઈ,
 સકલ પાપ સુગરિત તું કિં છેદઈ. ૬
 ન તું દશ્ય દગ્ધાત્ર ઇતિ વ્રેદ વાદો,
 સમાપત્તિ તુજ દષ્ટિ સિદ્ધાંત વાદો;
 વિગૂતા વિના અનુભવઈ સકલ વાદો,
 લખઈ એક સિદ્ધાંતધર અપ્રમાદો. ૭
 કુમારી કથિત લોગસુખ જિમ ન બાણે,
 તથા ધ્યાન વિષ્ણુ તુજ મુખા લોક તાણે;
 કરે કષ્ટ તુજ કારણઈ બહુત ખોજઈ,
 સ્વયં તું પ્રકાશે ચિદાનંદ મોજઈ. ૮
 રટે અટપટે અટપટિ વાદ ત્યાવે,
 ન ત્યાં તું રમઈ અનુભવી પાસ આવે;
 મહા નટ^૧ ન હઠ યોગ માંહિ તૂજ^૨ ભગઈ,
 વિચારે હોઈ સાંઈ આગઈ જુ^૩ આગઈ. ૯
 તથાબુદ્ધિ નહીં શુદ્ધ તુજ જોણિ વહિઈ,
 કલૌ નામ માંહિ એક ચિર શાલ રહિઈ;
 સહસ્ર નામ માંહિ હરપ પણિ અપ્ય બાણું,
 અનંતે શુણે નામ અણુંતાં^૪ વખાણું. ૧૦

અનેકાંત સંકાંત બહુ અર્થ શુદ્ધ,
જિકે શબ્દ તે તાહસં નામ પુદ્ધ;
નિરાસી જપે જેહ તે સર્વ સાચુ,
જપઈ જેહ આસાઈ તે સર્વ કાચુ. ૧૧

ન કો મંત્ર નવિ તંત્ર નવિ યંત્ર મોટો,
જિસ્યો નામ તાહરો શમ-અમૃત દોટો;
પ્રભો! નામ મુજ તુઝ અક્ષય નિધાન,
ધરૂં ચિત્ત સંસાર તારક પ્રધાન. ૧૨

અનામી તણા નામનો રથો વિશેષ,
એ તો મધ્યમા વખરીનો ઉદ્દેશ;
મુનીરૂપ પરચંતિ કાંઈ પ્રમાણઈ,
અકલ અલખ તૂં ઈમ હોઈ ધ્યાન ટાણે. ૧૩

અનવતારનો કેઈ અવતાર ભાખે,
ઘટઈ તે નહીં દેવને કર્મ પાખે;
તનુ ગ્રહણ નહીં ભૂત આવેશ ન્યાયઈ,
પ્રથમ યોગ છઈ કર્મ તન્મિશ્ર પ્રાયઈ. ૧૪

અછઈ શક્તિ તો જનની ઉદરઈ ન પઈસઈ,
તનુ ગ્રહણ વલી પર અદૃષ્ટઈ ન પઈસઈ;
પુરંગશૃંગસમ અર્થ જે એહ યુક્તિ,
કહઈ સદહઈ તેહ અપ્રમાણ ઉક્તિ. ૧૫

પદા બિનવરે દોષ મિથ્યાત્વ ટાડ્યો,
અકિર્તિ સાર સચ્ચક્રવ નિજ વાન વાડ્યો;

તિહાંથી હુઆ તેહ અવતાર લેખઈ,
 જગતલોક ઉપગાર જગગુરુ ગવેખઈ. ૧૬
 અહો યોગ મહિમા જગન્નાથ કેરો,
 ટલે' પંચ કલ્યાણકઈ જગ અધેરો;
 તહા નારકી છવ પણિ સુખ પાવઈ,
 ચરણ સેવવા ધસમસ્યા દેવ આવઈ ૧૭
 તણ ભોગ લ્યઈ યોગ ચારિત્ર પાલે',
 ધરી ધ્યાન અધ્યાત્મ ધનઘાતિ ટાલઈ;
 લહે કેવલજ્ઞાન સુર કોડિ આવઈ,
 સમવસરણ મંડાઈ સવિ દોષ જાઈ. ૧૮
 ઘટે દ્રવ્ય જગદીશ અવતાર એસો,
 કહો ભાવ જગદીશ અવતાર કેસો;
 રમઈ અંશ આરોપ ધરી ઓઘદૃષ્ટિ,
 લહઈ પૂર્ણ તે તત્ત્વ જે પૂર્ણ દૃષ્ટિ ૧૯
 ત્રિકાલજ્ઞ અરિહંત બિન પારગામી,
 વિગતકર્મ પરમેષ્ટી ભગવંત સ્વામી;
 પ્રભુ યોધિદાભયદ આપત સ્વયંભૂ,
 જ્યો દેવ તિર્થંકરો તું જ શંભુ. ૨૦
 ઈસ્યાં સિદ્ધ બિનનાં કહ્યાં સહસ્ર નામ,
 રહો શબ્દ-ઝઘડો લહો શુદ્ધ ધામ;
 ગુરૂશ્રી નયવિજય બુધ ચરણ સેવી,
 કહઈ શુદ્ધપદમાંહિ નિજ દૃષ્ટિ દેવી. ૨૧

નેમ-રાજીલનાં છ ગીતો

(૧)

૫૬

નેમ પ્રભુને મનામણાં

—(*)—

રંગ હોરી (૫૬ ૪૦)

હરિ-ન

ટેક.

કાગણમે^૧ તણ લાજ લાલ, રંગ હોરી.

દેવરકુ બેરી રહી, રંગ હો હોરી;

રંયાહ મનાવન કાજ લાલ, રંગ હો હોરી.

૧

તાલ કંસાલ મૃકંગરુ, રં મધુર બળવત ચંગ. લાલ રં

ગયળ શુલાલ નયન ભરે, રં બદન બલવે^૨ અનંગ. લાલ રં ૨

પિચકારી છાંટે પીયા, રં ભરી ભરી કેસર-નીર, લાલ રં

માનુ મદન કીરતી છટા, રં અલવે ઉડાવે અખીર. લાલ રં ૩

ચોવન મદ-મદિશ છકી, રં ગાવત પ્રેમ ધમાલી, લાલ રં

શયત માચત નાચતી, રં કૌતુકરુ કરે આલી. લાલ રં ૪

સોહો ભુખ તંગોલરુ, રં માનું સંધ્યા-યુત ચંદ, લાલ રં

પૂરિત કેસર કુલેલરુ, રં અરત મેહ જિહ્વે યુદ. લાલ રં ૫

થણુ ભુજ મૂલ દેખાવતી, રં બાંહ લગાવત કંઠ, લાલ રં

કહે 'દેવર!' પરનો પીયા, રં પરના ઝિન પુરૂષ ઉલઠ. લાલ રં ૬

૧-શમુ રમે. ૨-છાંટે. ૩-જગાવે. ૪-દેવ. - -

રૂખ મિલિત રહે વેલીયું, રંંગ સાગર ગંગા રંગ, લાલ રંંગ
 જાન ઠગાને અજાનવે, રંંગ કિઈ ન કરો ત્રિયા-સંગ. લાલ રંંગ ૭
 યું બિલામ્ હરિ-નારીકે રંંગ હેખો ધરે પ્રભુ મૌન, લાલ રંંગ
 સ્ત્રી-શિશુ-શઠ-હઠ નવિલજે, રંંગરે વચન-શ્રમ કૌન? લાલ રંંગ ૮
 જનકે જાને કહા ભયો, રંંગ મનકો જાણ્યો પ્રમાણ લાલ રંંગ
 ચતુર ન ચૂકે નેમિણ, રંંગ પાચે મુજસ કલ્યાણ. લાલ રંંગ ૯

(૨)

૫૬

નેમ પ્રભુનું મૌન

—(*)—

રાગ-ગૂજર્, પૂર્વા (૫૬ ૩૩)

ખાલા રૂપશાલા ગલે, ખાલા સોહે મોતીનકી,^૧
 કરે નૃત્ય આલા ગોરી, ટોરી મિલિ લોરીસી;
 દેવરકું રહિ ઘેરી, સેના માનું કામ કેરી,
 શુન ગાતી આવે નેરી, કરે ચિત્ત ચોરિસી;
 વિવાહ મનાવે આલી, પહિરિ દખિણ કાલી,
 વાંકું નિહાલે ખાલી, છોડી લાજ હોરીસી;
 તોલી નેમી સ્વામી, ગજગામી જશ કામી ધામી,
 રહે અહિ મૌન ક્યાન, ધારા-વજ-હોરીસી.

૧

(૩)

૫૬

સખી પ્રત્યે રાજુલ

—(*)—

રાગ-ભૂપ કલ્યાણ (૫૬ ૨૬)

સયનકી નયનકી બયનકી છખી નીકી,
મયનકી ગોરી તકી લગી મોહિ અવિયાં (?)
મનકી લગની ભર અગનીસી લાગે અલી !
કલ ન પરત કછુ કહો કહું બતીયાં. સૌ ૧
મોહન મનાઓ માની કહો બની રતિ છાની,
શિવાદેવી કે નંદન ! માનો બિનતિયાં;
ગુન ગહો જશ બહો ધરિ રહો સુખ લહો,
દુઃખ ગમો મુઝ સમો રંગ રમો રતિયાં. સૌ ૨

(૪)

૫૬

રાજુલ પ્રત્યે સખી

—(*)—

રાગ-નાયકી કાનડો (૫૬ ૧૫)

યા ગતિ કૌન હે સખી ! તોરી ? , કૌન હે સખી ! તોરી ? ટેક.
ધતિ ઉત મુહી ફિરત હે ગહેલી, ૧ કંત ગયો ચિત્ત ચોરી.
યા ગતિ ૧

ચિતવત હે વિરહાનલ યુગવત,^૧ સિંચ નયન-જલ ભોરી;
જાનત હે ઉઠાંહે વડવાનલ, જલણુ જલ્યો ચિહું ઝોરી.
યા ગતિ ૦ ૨

ચલ ગિરનાર પિયા દિખલાવું,^૨ નેહેં નિહાવન ધોરી;
હિલિ મિલિ મુગતિ-મોહોલમે^૩ ખેલે,^૩ પ્રણમે જશ યા ભેરી.
યા ગતિ ૦ ૩x

સખી પ્રત્યે રાજુલ

(૫)

—(*)—

(અપ્રકટ નવું પદ)

વીનતહી કહ્યો રે મોરા કંતનઈ,
સીખામણુ મુજ પ્રણુ તુજનઈ, જલ ભલામણુ કંતનઈ. ૧

૧-ખૂણું. ૨-ગઢ ગિરનાર ચલો પિયા મિલિ હે. ૩-મોહોલ
દોઉ ખેલે.

x સરખાવો—આ સાથે શ્રી વિયનવિજયજી ઉપાધ્યાયનુ નીચેનું પદ.

રાગ—કાનડો

યા ગતિ ઝોરી દે યુણુ-ઝોરી, વું યુણુ-ઝોરી,
અચરિજ ઝોહું મિલેં સસિ-પંકજ, યિયિ ચમુના વહેં મોરી. યા ૦ ૧
ચલ ગિરનાર પિયા દિખલાઈ, બોહરી ભેરી રતિ ધોરી;
મુગતિ મોહોલમે^૩ મિલે રાજુલ નેમિ, વિનય નમે કર ભેરી. યા ૦ ૨

યૌવન વય યુવતી જે છોરી, ખાર દીધો તે ખંતનઈ;
 યૌદ જાણઈ તે ચ્યાર ન જૂલઈ, રથું કહ્યું એ સંતનઈ. વી૦ ૨
 કર્મ દોષ પરનઈ નવિ દીજઈ, સાધ્ય ન એ મંત-તંતનઈ;
 મિલી અલેહ રાજુલ ઇમ કહતી જશ પ્રભુ નેમિ-અરિહંતનઈ, વી૦ ૩

રાજુલના ઉદ્દગાર

(૬)

—(*)—

[અપ્રકટ નવું પદ]

રાજુલ બોલઈ સુનુહુ સયાની રે !

નેમિ મનાવા જાઉં ઉભાતી રે;

હું હુઃખ પામું વિરહ કિવાંની રે,

પિઉ-વિન જિમ મછલી વિન પાની રે. ૧

એક યૌવન બીજું મહન સંતપાઈ રે,

ત્રીજું વિરહ કલેજું કાપઈ રે;

ચોથું તે પિઉપિઉ પિક પોઠારઈ રે,

હુઃખિયાનું હુઃખ કોઈ ન વારઈ રે. ૨

જે સુખ સાધન લોગી મનાઈ રે,

તે વિરહીનઈ હુઃખ દિઈ છાંનાઈ રે;

વિને પિછે હેજ ન સેજ મુહાઈ રે;
મોટાં મંદિર ખાવા ધાઈ રે. ૩

શણિમ રિદ્ધિ નઈ દોલતિ લીલા રે,
તે મુઝ પિછ વિરહાનલ કીલા રે;
જૂખ નિદ બિહુ સાથિ નાહી રે,
માનું વિરહ બલવાથી ત્રાહી રે. ૪

કોકિલ ખોલઈ ટાકું મીઠું રે,
મુઝ મનિ તો તે લાગઈ અંગીકું રે,
વિરહ જગાવી વિરહિણી ખાલી રે,
તે પાપઈ તે થઈ છઈ કાલી રે. ૫

હાર હિયઈ પ્રતિબિંબિત અંદો રે,
વિરહ હહનથી હાથો મંદો રે;
આંસુઅડે ઉલ્હવતી કાલો રે,
માનું પ્રકટિલિ લંછન લ્યાહલો રે. ૬

અંદ કિરન જખ તનુ ગઈ રે,
તાપ વિરહ અધિકેરો ભગઈ રે;
વરવાનલથી આધકો ભાણી રે,
માયરિ નાખ્યો ઉલ્હાલી પાણી રે. ૭

લાગઈ હખિન પવન પ્રચારા રે,
અંદન અહિ વિષનાં કૂંકારા રે;
વિષધર લખતાં જે વિષ પામે રે,
મોરે કિંગારંઈ તે માનું ધામે રે. ૮

થોર ધનાધન ગગનિ ગરજે રે,
 માનું તે વિરહિણિનઈ તરજે રે;
 વીજલહિ મિસ અસિ ઝખકાવ રે,
 માનું તે મુઝનઈ ઘીહાવૈ રે. ૬

ઈંદ્ર તણાં મઈ સ્થુ અપરાધ્યુ રે ?
 ધનુષ દેખાવઈ ગગનિ ધાંધ્યુ રે;
 માનું પિઉ ગતિ તસ ગજ હાર્યો રે,
 તેણિ મુઝસ્થુ પિઉ વધર સંભાર્યો રે ? ૧૦

જલધર જલ વહૈ ખલખલ ખાલ રે,
 આંસુઅડાં મુઝ નયણુ પ્રણાહૈ રે;
 વાહ માંહોમાંહિ બિહુનઈ લાગો રે,
 આવીનઈ પિઉડા ! તે તુમહે લાગો રે. ૧૧

હર હર કરિ હાહર હરપાવૈ રે,
 ઉખા પણિ પિઉ વિરહ સતાવ રે,
 ખૂલિ તયૈ તિમ રવિ તતપાણો રે,
 એ સાચો જાણ્યો ઉખાણો રે. ૧૨

નીંહ ન આવઈ ઝખકી જાણું રે,
 પૂરવ દિસિ જઈ જોવા લાણું રે
 રાતાં દીસે રાતદી નયણુ રે,
 કિમહી ન દીસે પણિ તે ગયણિ રે. ૧૩

કુણુ આગઈ એ વાત કહાઈ રે ?
 પિઉ અવલઈ કુણુ સવલો થાઈ રે ?

વિરહીનઈ કિમ ઋતુ દિન વાધઈ રે,
 ઔઞમ નિસ મોટી થઈ બાંધઈ રે. ૧૪

સરસ કમલ જે હિયડઈ દીલે રે,
 નીસાસે' તેનૂં કો કીજઈ રે ?
 ફિરિ ધરિઈ નઈ ફિરિ અપહરિઈ રે,
 વિરહની વેદન કિમ નિસૂરઈ રે. ૧૫

હૃદયું બીડયું હઠ કુચ બંધઈ રે,
 પ્રાણુ ન જઈ તે પ્રતિબંધઈ રે;
 અંતરાય એ જાણું મોહું રે,
 જીવ જીવન વિન જીવિત જોહું રે. ૧૬

નીક ન આવઈ ફિરિ ફિરિ સોઈ રે,
 માનુ સુપનમાં પિઉ મુખ જોઈ રે;
 પૂછું લગન તે જોસી આગઈ રે,
 કહિઈ મિલસ્યઈ પિઉ મન રાગઈ રે. ૧૭

નેહ ગહેલી દુરબલ થાઉ રે,
 માનું જિમ તિમ લિઉ મનિ માઈ રે;
 પશ્ચિ નવિ જાણ્યું એ ન ઉપાયો રે,
 પ્રીતિ પરાણી કિમઈ ન થાયો રે. ૧૮

શ્યું કીજઈ જો પ્રથમ ન જાણ્યું રે,
 હવઈ તો ચિતડું ન રહઈ તાણ્યું રે;
 નિઃસનેહીશ્યું નેહ જે કીધો રે,
 હૃદ વેચી લે જીભગર લીધો રે. ૧૯

આજ દીવાલી કહઈ કોઈ લોલી રે,
 મુજ મનિ ન ટલી વિરહની હોલી રે;
 સ્યૂં કીજઈ તે સેવ મુહાલી રે,
 મુખ લહસ્યું પિઉ વદન નિહાલી રે. ૨૦
 ઇમ વલિ વિલવતિ ગઈ ગિરિનારિ રે,
 રાજુલ કંતસ્યુ મિલી મતુહારી રે;
 દોઈ રમઈ શિવ મંદિર માંહિ રે,
 મુખ જસ સંપતિ લહિઅ ઉછાહિ રે. ૨૧

શ્રી ઋષભદેવ જિન-સ્તવન

—(૪)—

[આજ જિનરાજ મુજ કાજ સિધ્યાં સવે-એ દેશી]
 ઋષભ જિનરાજ મુજ આજદિન અતિ ભલો,
 ગુણ નીલો જેણે તુજ નયન દીઠો;
 હુઝ ટળ્યાં મુખ મળ્યાં સ્વામિ ! તુજ નિરખતાં,
 સુકુત સંચય હુઝો પાપ નીઠો. ઋષભ૦ ૧
 કલ્પ શાખી ફળ્યો કામ ઘટ મુજ મળ્યો,
 આંગણે અમિયનો મેહ વૂઠો;
 મુજ મહીરાણ મહી-ભાણ તુજ હર્ષને
 કલ્પ ગયો કુમતિ અંધાર જૂઠો. ઋષભ૦ ૨
 કવણ નર કનક મણિ છોડી તુણ સંગ્રહે ?
 કવણ કુંજર તણ કરહ લેવે ?
 કવણ જેસે તણ કલ્પતરૂ ખાઉલે ?
 તુજ તણ અવર સુર કોણ સેવે ? ઋષભ૦ ૩

એક મુજ ટેક સુવિવેક સાહિષ સદા,
 તુજ વિના દેવ દૂળે ન ઇહુ;
 તુજ વચન-રાગ મુખ સાગરે ઝીલતો;
 કર્મ ભર બ્રમ થકી હું ન ખીહું. ઋષભ૦ ૪
 કોડી છે દાસ વિભુ ! તાહરે ભલ ભલો,
 માહરે દેવ તું એક ખ્યારો;
 પતિત પાવન સમો જગત ઉદ્ધારકરુ
 મહિર કરી મોહિ ભવ જલધિ તારો. ઋષભ૦ ૫
 મુક્તિથી અધિક તુજ ભક્તિ મુજ મન વસી,
 જેહથું સખલ પ્રતિબંધ લાગો;
 ચમક-પાષાણુ જિમ લોહને ખિચરથે,
 મુક્તિને સહજ તુજ ભક્તિ-રાગો. ઋષભ૦ ૬
 ધન્ય ! તે કાય જેણે પાય તુજ પ્રણમિયે,
 તુજ ધૂણ્યે જેહ ધન્ય ધન્ય ! જિહા;
 ધન્ય ! તે હૃદય જેણે તુજ સદા સમરતાં,
 ધન્ય ! તે રાત ને ધન્ય ! દીહા. ઋષભ૦ ૭
 શુભ અનંતા સદા તુજ ખળને ભર્યા,
 એક શુભ દેત મુજ શું વિમાસો;
 રથેણું એક દેત શી હાણુ રચણાયરે ?
 લોકની આપદા જેણે નાસો. ઋષભ૦ ૮
 ગંગ સમ રંગ તુજ કીર્તિ-કલ્લોલને,
 રવિ થકી અધિક તપ-તેજ તાળે,
 નૃપવિજય વિબુધ સેવક હું આપરો,
 જન્મ કહે અખ મોહિ ભવ નિવાળો. ઋષભ૦ ૯

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय

श्रीमद् यशोविजयश्च गण्डिवश्च विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ २-आध्यात्मिक पद विभाग ❀

भक्ति, ज्ञान, वैराग्य गीत

आध्यात्मिक पदः

૫૬

પ્રભુભજન

—(*)—

[૫૬ ૫૬]

ભજન બિનું જીવિત જોસે પ્રેત,
મલિન મંદમતિ ડોલત ઘર ઘર, ઉઠર-ભરનકે હેત. ભજન૦ ૧
હુઝું વચન બકત નિત નિંદા, સભજન સકલે હુઝું હેત;
કબહું પાપકો પાવત પૈસો, ગાઠે ધુરિમે' હેત. ભજન૦ ૨
શુર પ્રદાન અચુત જન સભજન, બાત ન કવણુ નિવેત;
સેવા નહીં પ્રભુ તેરી કબહું, ભુવન નીલકો ખેત. ભજન૦ ૩
કથે નહીં શુન ગીત સુજસ પ્રભુ, સાધન દેવ અનેત;
રસના-રસ બિગારો કહાં લોં, બૂકત કુટુંબ સમેત. ભજન૦ ૪

૫૬

પ્રભુનું સાચું ક્યાન

—(*)—

રાગ ધ-માશ્રી. [૫૬ ૪]

પરમ પ્રભુ સખ જન શબ્દે ક્યાવે,
જળ લગ અંતર-ભરમ ન ભાંજે, તળ લગ કોઈ ન પાવે,
પરમ પ્રભુ સખ જન શબ્દે' ક્યાવે. ટેક. ૧

સકલ અંસ દેખે જગ ભેગી, ભે ખિનુ સમતા આવે;
 મમતા-અંધ ન દેખે ચાકો, ચિત્ત ચિહ્ન યોરે ધ્યાવે. ૫૦ ૨
 સહજ શક્તિ અરૂ ભક્તિ સુશુરૂકી, ભે ચિત્ત ભેગ જગાવે;
 શુન પર્યાય દ્રવ્યસું અપને, તો લય કોઉ લગાવે. ૫૦ ૩
 પઢેત^૧ પુરાન વેઠ અરૂ ગીતા, મૂરખ અર્થ ન ભાવે;
 ઈત ઉત કિરત શ્રુત રસ નાંહી, જ્યો^૨ પશુ ચર્વિત આવે. ૫૦ ૪
 પુદ્ગલસે^૩ ન્યારો પ્રભુ મેરો, પુદ્ગલ આપ છિપાવે;
 ઉતસે^૪ અંતર નાહી હમારે, અળ કહાં ભાગો જાવે. ૫૦ ૫
 અકલ અલખે અજ અજર નિરંજન, સો પ્રભુ સહજ સુહાવે;
 અંતરયાત્રી પૂરન પ્રગટયો, સેવક જસ શુન ગાવે. ૫૦ ૬

૫૬

‘સાચા પ્રભુની પ્રાપ્તિ.

—(૧)—

રાગ દેશાખ. [૫૬ ૨૫]

અળ મેં સાચો સાહિબ પાચો. ટેક.
 ચાકી સેવ કરત હું ચાકું, મુજ મન પ્રેમ સુહાચો. અ० ૧
 ઠાકુર યોર ન હોવે અપનો, ભે હીજે ઘર માયો;
 સંપત્તિ અપની ખિનુંમે^૧ દેવે, વે તો દિલમે^૨ ધ્યાયો, અ० ૨
 યોરનકી જન કરત ચાકરી, દૂર દેશ પાચ ઘાસે;
 અંતરયાત્રી ‘ધ્યાને’^૩ હીસે, વે તો અપને^૪ પાસે. અ० ૩

ઔર કબહું કોઈ કારન કોખો, બહોત ઉપાય ન તૂસે;
 ચિદાનંદમે' મગન રહતુ હે, વે તો કબહું ન રૂસે અ૦ ૪
 ઔરનકી ચિતા ચિતિ' ન મિટે, સળ દિન ધધે બાવે;
 ધિરતા ગુન પૂરન સુખ ખેલે, વે તો અપને' ભાવે'. અ૦ ૫
 પરાધીન હે ભોગ ઔરકો, તાતે' હોત વિચોગી;
 સદા સિદ્ધ સમ શુદ્ધ' વિલાસી, વે તો નિજ ગુન ભોગી અ૦ ૬
 બ્યૌ' બનો ત્યૌ' જગ જન' બનો, મે' તો સેવક ઉનકો;
 પક્ષપાત તો પરસ્ત્ર' હોવે, રાગ ધરત હું ગુનકો. અ૦ ૭
 ભાવ એક હે સળ જ્ઞાનીકો, મૂરખ લેહ ન ભાવે;
 અપનો સાહિબ બે પહિચાને, સો જસ લીલા પાવે. અ૦ ૮

પદ

વીરોની પ્રભુભક્તિ

—(*)—

[પદ ૫૮]

બે બે દેખે વીતરાગને, સો સો હોશે વીરા રે;
 બિન દેખે હોશે નહીં કોઈ, કાંઈ હોય અધીરા રે. બે૦ ૧
 સમય એક નહીં ઘટસી બે, સુખ દુઃખકી પીરા રે;
 તૂં કયું સોચ કરે મન! કૂડા, હોવે વજ્ર બે હીરા રે. બે૦ ૨
 લગે ન તીર કમાન બાન, કયું મારી શકે નહિ મીરા રે;
 તૂં સંભારે પુરુષ-બલ અપનો, સુખ અનંત તો પીરા રે બે૦ ૩

૧ ચિત્ત. ૨. બતે, તાતિ, તેતે. ૩ સમતાઈ. ૪ યુગતિન, જગત ન.

નયન ધ્યાન ધરો વો પ્રભુકો, જો ટારે લવ-લીરા રે;
સજ સચેતન ધરમ નિજ અપનો, જો તારે લવ-લીરા રે.^૧ જો ૪

૫૬

પંચમહાવ્રત ઝહાજ

—(*)—

[૫૬ ૫૬]

વાહ વાલીસર તાજ, ગુરૂ મેરો ગચ્છ રાજ;
પંચ મહાવ્રત ઝહાજ, સુધર્મા જ્યું સવાયો હે. વાહ ૧
વિદ્યાકો વડો પ્રતાપ સંગ, જલ જ્યું ઉઠત તરંગ;
નિરમલ જેસો સંગ, સમુદ્ર કહાયો હે. વાહ ૨
સત સમુદ્ર બર્યો, ધરમ પોત તામે તયો;
શીલ સુકાન વાલમ, ક્ષમા લંગર કાર્યો હે. વાહ ૩
સહક (શક) સંતોષ કરી, તપતો તપીદ્યા ભરી,
ધ્યાન રંજક ધરી દેત, મોલા ગ્યાન ચલાયો હે. વાહ ૪
એસો ઝહાજ ક્રિયા કાજ, મુનિરાજ સાજ સજો;
દયા મયા મણિ માણિક, તાહિમે ભરાયો હે. વાહ ૫
પુણ્ય પવન આયો, મુજસ જહાજ ચલાયો;
પ્રાણુ જીવન અસો માલ, ઘર જોઈ પાયો હે. વાહ ૬

૧ આમાં કવિએ પોતાનું નામ આપ્યું નથી. પરંતુ 'જશ વિલાસ'ની ઘણી પ્રતોમાં મળે છે, તેથી અત્ર દાખલ કર્યું છે.

પદ
સાચા મુનિ
(૧)

રાગ-જયજયવંતી (૫૬ ૨૧)

ધર્મકે વિદ્યાસ વાસ, જ્ઞાનકે મહા પ્રકાસ,
દાસ ભગવંતકે, ઉદાસ ભાવ લગે હૈ,
સમતા નદી તરંગ, અંગહી ઉપંગ અંગ,
મજ્જન પ્રસંગ રંગ, અંગ ઝગમગે હે. ધર્મકે ૧
ધર્મકે સંશ્રામ ભાર, લરે મહામોહ ચાર,
ભરે તાકો તોરવેકું, સાવધાન જગે હે,
શીલકો ધરી સજ્જાહ, ધનુષ મહા ઉત્સાહ,
જ્ઞાન બાનકે પ્રવાહ, ભાવ અરિ^૧ ભગે હે. ધર્મકે ૨
આયો હે પ્રથમ સેન^૨ કામકો ગયો હે રેન,^૩
હરિ હર પ્રદા ભણે, એકલેને ઠગે હે,
કેધ માન માયા લોભ, સુભટ મહા અખોભ,
હા રે સોય છોડ થોભ, મુખ દેઈ ભગે હે.^૪ ધર્મકે ૩
નોકપાય ભયે ખીન, પાપકો પ્રતાપ હીન,
ચોર ભટ ભયે દીન, તાકે પગ ડગે હે,
કોઈ નહીં રહે ઠાઠે, કર્મ ભો મિલે તે ગાઠે,^૫
ચરનકે જિહા ઠાઠે, કરવાલ નગે હે. ધર્મકે ૪
જગત્રય ભયો પ્રતાપ, તપત અધિક તાપ,
તાતે નાહિ રહી આપ,^૬ અરિ તગતગે હે,
મુજસ નિસાન સાજ, વિજય વધાઈ^૭ લાજ
એસે મુનિરાજ તાકું હમ પાય લગે હે. ધર્મકે ૫

૧-સખ વેરી. ૨-શ્રેણી. ૩-રેણુ. ૪-મુખ લેઈ ધમે હે, મુખ દેઈ ધમે રે.

૫-કમકે સર્ધન ટાઢે. ૬-તાતે (તાથે) નહિ આપ ધરી. ૭-વધારી.

સાચા સુનિ

(૨)

પવનકો કરે તોલ, ગગનકો કરે મોલ
 રવિકો કરે હિંડોલ, ઐસો કોઈ નર રે ?
 પથરકો કાંતે સૂત, વંધ્યાકું પડાવે પૂત,^૨
 ઘટમેં બોલત બૂત, વાકે કિન ઘર રે ? પવનકો ૧
 બીજલીસેં કરે ખ્યાહ,^૩ મુકું ચલાવે રાહ,
 ઉદધિમેં ઉડાવે હાહ, કરત ભરાભર રે,^૪
 બડો દિન બડી રાત,^૫ વાકી કૌન માત તાત,
 ઇતની બતાવે વાત, જશ કહો મેરા શુર રે.^૬ પવનકો ૨

પદ

સાચો જૈન

રાગ-ધાન્નાશ્રી (પદ ૩)

જૈન કહો ક્યૌં હોવે, પરમ શુર ! જૈન કહો ક્યૌં હોવે ?
 + શુર ઉપદેશ બિના જન મૂઠા, ફરી જૈન વિગોવે;^૭
 પરમ શુર ! જૈન કહો ક્યૌં હોવે ? ટેક. ૧

૨-વાંઝનીકો રમાવે પુત. ૩-છાહ ૪-સમુદ્રકું હાવે છાહા, નીર
 ભરાભર રે. ૫-બડો દિન કે બડી રાત. ૬-ઈતની જો જાને વાત,
 સોહી મેરો જોર રે.

+ સરખાવો કર્તાની કુશુર સ્વાધ્યાયમાંથી :-

ઘોટકની પરે પંથે ચાલે, શહેરમા નીચું જોવે

ગડબડ ગાડાની પરે ચાલે, જિન શાસનને વજોવે-

કપટી કહિયા એક જિણું દે.

૭-જૈન શાસનને વજોવે.

કહત કૃપાનિધિ સમ-જલ ઝીલે, કર્મ-મયલ લો ધોવેં;
બહુલ પાપ-મલ અંગ ન ધારે, શુદ્ધ રૂપ નિજ બેવે. પરમ.

સ્વાદુવાદ પૂરન લો બાને, નયગણિત જસ વાચા;
શુન પર્યાય દ્રવ્ય લો બૂઝે, સોધ જૈન હે સાચા. પરમ. ૩

ક્રિયા મૂઠમતિ લો અજ્ઞાની, ચાલત ચાલ અપૂઠી;
જૈન દશા ઉનમેંહી નાહી, કહે સો સખહી જૂઠી. પરમ. ૪

પર પરિનતિ અપની કર માને, કિરિયા ગર્વે ગહિલો;
ઉનકું જૈન કહો કયું કહિયે, સો મૂરખમેં પહિલો. પરમ. ૫

જૈન ભાવ-જ્ઞાને^૧ સખમાંહી, શિવ સાધન સદહિયો;
નામ વેષસ્ત્ર^૨ કામ ન સીઝે, ભાવ-ઉદાસે રહીયો. પરમ. ૬

જ્ઞાન સકલ નય સાધન સાધો, ક્રિયા જ્ઞાનમી દાસી;
ક્રિયા કરત ખરતુ હે મમતા, ચાહી ગલેમેં કાંસી. પરમ. ૭

*ક્રિયા બિના જ્ઞાન નહિ કબહું, ક્રિયા જ્ઞાન બિનું નાંહી;
ક્રિયાજ્ઞાન ઢોઢ મિલત રહતુ હે, બ્યોં જલ-રસ જલમાંહી. પરમ. ૮

ક્રિયા-મગનતા બાહિર દીસત, જ્ઞાન શકિત જસ ભાંજે;
સદશુરે શીખ સુને નહી કબહું, સો જન જનતોં લાજે. પરમ. ૯

૨-જ્ઞાન ભાવ જ્ઞાન. ૩-ભેખસેં.

* સરખાવો જ્ઞાનસારના ક્રિયાશુકનો શ્લોક બીજો.

ક્રિયાચિરદિત્તં હંત । જ્ઞાનમાત્રમનર્થકં ॥

ગતિં વિના પથજ્ઞોડપિ, નાપ્નોતિ પુરમિત્સિતમ્ ॥

૯-જ્ઞાનમગતિ પાઠાં.

તત્ત્વ-બુદ્ધિ જિનકી પરિણતિ હે, સકલ સૂત્રકી કૂંચી;
જગ જશવાહ વહે^૧ ઉનહીકો, જૈન દશા જસ ઉંચી. પરમ. ૧૦

૫૬

સજ્જન રીતિ

—(*)—

[અપનો સંગ કરે જો તનકી, આશ કરે સફલી] (૫૬ ૫૩)

+સજ્જન રાખત રીતિ બલી

ખિત્તુ કારણ ઉપકારી ઉત્તમ, બાઈ સહજ મિલિ;
હુર્જનકી મન પરિનતિ કાલી, જૈચી હોય ગલી. સં ૧

ઝોરનકો દેખત શુન જગમે, હુર્જન બચે બલી;
ફેલાવે^૨ શુન શુનકો જ્ઞાતા, સજ્જન હેજે હલી. સં ૨

ઉંચ ધતિ ૫૬ બેઠો હુર્જન, બાચે માર્હિ બલી;
નૃપગૃહ^૩ ઉપર બેઠી મીની, હોત નહીં ઉજલી. સં ૩

વિનય વિવેક વિચારત સજ્જન, ભદ્રક ભાવ બલી;
દોષ દેશ જો દેખે કળહું, ચાલે અતુર ટલી. સં ૪

અખમે^૪ એસો સજ્જન પાચો, ઉનકી રીતી બલી;
શ્રી નયનિજય સુગુર સેવાતે, સુજસ^૫ રંગ રલી. સં ૫

૧-વધે પાઠાં.

+ સરખાવો કર્તાકૃત દ્વાત્રિંશત્ દ્વાત્રિંશિકાની સજ્જન સ્તુતિ દ્વાત્રિંશિકા.

૨-ફેલ પાવે. ૩-ઉપગૃહ. ૪-સુખ બચા.

૫૬૧

સાચો ધર્મ

—(*)—

શિવ સુખ આહો તો, લગ્યો ધર્મ જૈનકો સાર;
 જ્યાનવંત ગુરૂ પાયકે, સફલ કરો અવતાર. ૧
 ચિત તું ચેતિ મહામુનિ રાજ, જુઠા કાલિ દિવાની;
 સંજમ વિષુ કરણી તુઝ ખોટી, જિહ્વે મોટી વિષકેલકી ગોટી. ૨
 આર પાંચ મિલિ મોટો કીધો, તિહિં તિં ગારવરસ-મધુ પીધો;
 જે તુઝ પાકઈ અવિરતિ સોલઈ, તે તો મેરૂ ચઠાવિ ઢોલે. ૩
 અલ વાંછી તુઝ મીઠી લાગે, જિન-વચણે સૂતો નવી જાગે;
 જો તું પકસો પ્રમાદે સોલા, સેવિસિ અહુત નિગોઠહ ગોલા. ૪
 તું બહુ જન સેવાઈ રાચઈ, છાંડી મારગ કરમ નીકાચઈ;
 નિશુષ્ટ પરશુષ્ટ કીઉ ગોપઈ, પરશુષ્ટ નિસુષ્ટી કિઉ મન કોપઈ? ૫
 તું પડિઆ ગારવને ધંધે, ભગતિ લેઠ તુઝ અધો-અધો;
 જે મારગે તું આપ્યો^૨ તારો, તિહાં તો તું હીસઈ વટ ખાશો. ૬
 પક્ષ કરો શુનવંતહ કેરો, નિશુષ્ટ લોક^૩ ન રાખો નેરો;
 ઈયું કરતાં તુમ સુજસ લહોગે, જો જિન વચનઈ સુદહ રહોગે. ૭

૧ [આ પદ પ્રકટ થયું નથી. વીરવિજય ઉપાસરો-અમદાવાદમાનો
 ભંડાર દાખડો ૧૭ પોથી નં. ૩ની પ્રતના પાનાં ૫ દરેક પર પંક્તિ
 ૧૩ કે જે પ્રતમાં ચરોવિજય કૃત પદો છે તેમાથી આ પદ સળ્યું
 છે. વિદ્યારાણાની દા. ૩૯ પ્રત નં. ૮૧ પત્ર ૩૧ની પ્રત કે જેનો
 લ. સં. ૧૯૨૪ છે તેમાં પણ આ છે.]

૨ આંધ્યો ૩ સૌકમાં,

જો હિતવચન તુમ નહીં માનો, તો પિણુ હિતું ન રહે છાનો;
 જો હીસૈં બહુ માયા બોલી, શૂધ જાતિ નહીં તે સહી ગોલી. ૮
 જેહને અંતર હીત આહીજઈ, ધર્મ ઉપક્રમ તેહનઈ કીજઈ,
 શ્રી નયવિજય વિબુધ પદ સેવી, જસ બોલઈ તસ એ મતી કેવી. ૯

પદ

દ્વિષ્ટરાગ

—(*)—

રાગ-પ્રભાતી (પદ ૭૧)

દ્વિષ્ટરાગે નવિ લાગીયે, વલી જાગીયે ચિત્તે;
 માગીયે શીખ જ્ઞાની તણી, હઠ ભાંગીએ નિતે. દ્વિષ્ટ૦ ૧
 જો છતાં દોષ કેએ નહિ, જિહાં જિહાં અતિરાગી;
 દોષ અછતાં પણ દાખવે, જિહાંથી રૂચિ લાગી દ્વિષ્ટ૦ ૨
 દ્વિષ્ટરાગ ચલે ચિત્તથી, ફરે નેત્ર વિકરાલે;
 પૂર્વ ઉપકાર ન સાંભલે, પડે અધિક જંબલે. દ્વિષ્ટ૦ ૩
 ત્રીર જિન જળ હુતા વિચરતા, તવ મંબલી-પુત્તો;
 જિન કરી જડ જને આકર્યો, ઇહાં મોહ અતિ ધૂતો. દ્વિષ્ટ૦ ૪
 ઋષિ ભંડાર રમણી તણ, ભણ આપ-મતિ-રાગો;
 દ્વિષ્ટરાગે જમાલિ લક્ષો, નવિ ભવજલ તાગો. દ્વિષ્ટ૦ ૫
 વલી આચાર્ય સાવધ જે, હુઓ અનંત સંસારો;
 દ્વિષ્ટરાગ સ્વમતે^૧ થયો, મહાનિશીથ વિચારો. દ્વિષ્ટ૦ ૬
 હુવે જિન-ધર્મ-આશતના, અભણ્યું કહે રંગે;
 મંડુ આગલે જિનવરે, વદિહું ભગવર્ધ અંગે. દ્વિષ્ટ૦ ૭

આમના નટને મૂર્ખનો, મિલ્યો જેહવો જોગો;
દષ્ટિરાગ મિલ્યો તેહવો, કથક સેવક દોગો. દષ્ટિ ૮
આપણુ ગોઠડી મીઠડી, હઠીને મન લાગે;
જ્ઞાની શુર વચન રલિયામણાં, કટુક તીરસ્થાં વાગે. દષ્ટિ ૯
દષ્ટિ-રાગે' બ્રમ ઉપજે, વધે જ્ઞાન શુભ-રાગે';
એહુમાં એક તુમે આદરો, બલો હોય જે આગે. દષ્ટિ ૧૦
દષ્ટિ-રાગી કહા મત હુજો, સદા સુશુર અનુસરજો;
વાચક જશવિજય કહે, હિત-શીખ મન ધરજો. દષ્ટિ ૧૧

૫૬

પરલાવમાં લગની

—(*)—

રાગ-આરંગ (૫૬ ૭)

જિહ લાગિ રહ્યો પરલાવમે, (ટેક)
સહજ સ્વભાવ લિજે' નહિ અપનો, પરિયો મોહકે ઢાઉમે'.^૧
જિહ ૧
વંછે મોક્ષ કરે નહિ કરની, ડોલત મમતા ધાઉમે';
ચહે અંધ જિહ જલનિધિ તરવો, જેઠો કાંણી નાઉમે'.
જિહ ૨
અરતિ-પિસાચી પરવશ રહેતો, ખિનહું ન સમર્યો આઉમે';
આપ અચાચર સકત નહિ મૂરખ,^૩ ચોર વિષયકે ધાઉમે'.
જિહ ૩

૧-મોહ-જ'નહમે'. ૨-ખિચાર. ૩-દુરબલ.

પૂરવ પુણ્ય-ધન સળહિ અસત હે, રહેત ન મૂલ વટાઉમેં;
તામેં તુઝ કેસે ણની આવે, નય વ્યવહારકે ઢાઉમેં.

નિઉં ૪

જશ કહે અળ મેરો મન લીનો, શ્રીજિનવરકે પાઉમેં,
યાહિ કલ્યાણ-સિદ્ધિકે કારન, જ્યુ વેધક રસ ધાઉમેં.^૧

નિઉં ૫

૫૬

મોહત્યાગ અને જ્ઞાનમુધા

—(*)—

રાગ-આશાવરી (અપેલ ૫૬ ૬૭)

(કુહા-૫૬)

ચેતન! મોહકો સંગ નિવારો, જ્ઞાન મુધારસ ધારો, ચેતન! ૧
મોહ મહા તમ મલ દૂરે રે, ધરે સુમતિ પરકાસ;
મુકિત પંથ પરગટ કરે રે, દીપક જ્ઞાન વિલાસ. ચેતન! ૨
જ્ઞાની જ્ઞાન મગન રહે રે, રાગાદિકે મલ ખોય;
ચિત્ત ઉદાસ કરની કરે રે, કર્મબંધ નહિ હોય. ચેતન! ૩
લીન ભયો વ્યવહારમેં રે, મુકિત ન ઉપજે કોય;
દીન ભયો પ્રભુ પદ જપે રે, મુગતિ કહાંસું હોય. ચેતન! ૪
પ્રભુ સમરો પૂજો પઢો રે, કરો વિવિધ વ્યવહાર;
મોક્ષ સ્વરૂપી આતમા રે, જ્ઞાન ગમન નિરધાર. ચેતન! ૫
જ્ઞાન કલા ઘટ ઘટ વસે રે, જોગ જુગતિકે પાર;
નિજ નિજ કલા ઉદ્યોત કરે રે, મુગતિ હોય સંસાર. ચેતન! ૬

૧-એ પ્રુધ કપે સભાવમેં જ્યુ વેધકરસ ખાઉમેં.

×અહુવિધ ક્રિયા કલેશસુ' રે, શિવપદ ન લહે કૌય; .
 જ્ઞાન કલ્પા પરગાસસો રે, સહજ મોક્ષપદ હોય. ચેતન! ૭
 અનુભવ ચિંતામણિ રતન રે, બકે હૃદયે પરકાસ;
 સો પુનીત શિવપદ લહે રે, દહે ચતુર્ગતિ વાસ. ચેતન! ૮
 મહિમા સમ્યક્ જ્ઞાનકી રે, અરૂચિ રાગ બલ બેય;
 ક્રિયા કરતાં કલ્પ ભુજતે રે, કર્મ બંધ નહિ હોય ચેતન! ૯
 ભેદ જ્ઞાન તબલોં ભલો રે, જબલોં મુક્તિ ન હોય;
 પરમ જ્યોતિ પરગટ બિહાં રે, તિહાં વિકલ્પ નહિ કૌય. ચેતન! ૧૦
 ભેદ જ્ઞાન સાધુ ભયો રે, સર્મે-સ્સ-નિર્મલ વીર; .
 ધોખી અંતર આત્મા રે, ધોવે નિજ શુષ્ક ચીર. ચેતન! ૧૧
 રાગ વિરોધ વિમોહ મલી રે, એહી આશ્રવ મૂલ;
 એહી કરમ બઢાયકે રે, કરે ધર્મકી ભૂલ ચેતન! ૧૨
 જ્ઞાન સરૂપી આત્મા રે, કરે જ્ઞાન નહિ ઓર;
 દ્રવ્ય કર્મ ચેતન કરે રે, એહ વ્યવહારકી દોર. ચેતન! ૧૩
 કરતા પરિણામી દ્રવ્ય રે, કર્મરૂપ પરિણામ;
 કિરિયા પરજયકી ફિરત રે, વસ્તુ એક ત્રય નામ. ચેતન! ૧૪

× સરખાવો કર્તાના જ્ઞાનાષ્ટક.

આ પદની બધી કડીઓ બનારસીદાસના સમયસાર નાટકમાંથી લઈ આખા પદની સુંદર યોજના કરી જણાય છે. પ્રકરણરત્નાકર ભાગ ૧ લામા તે સમયસાર પ્રગટ થયેલ છે ત્યાં જુઓ:-કડી ૧ થી ૩ પૃ. ૬૫૬, ૪ પૃ. ૬૫૧, ૫ થી ૮ પૃ. ૬૫૩, ૯ પૃ. ૬૪૪, ૧૦-૧૧ પૃ. ૬૪૬, ૧૨ પૃ. ૬૩૮, ૧૩ પૃ. ૬૨૧, ૧૪-૧૫ પૃ. ૬૧૭ અને કડી ૧૫ પૃ. ૬૧૮.

કરતા કર્મ ક્રિયા કરે રે, ક્રિયા કરમ કરતાર;
 નામ લોક બહુવિધ ભયે રે, વસ્તુ એક ત્રિધાર. ચેતન ! ૧૫
 એક કર્મ કર્તવ્યતા રે, કરે ન કરતા દોષ;
 તેસે જન્મ સત્તા સધી રે, એક ભાવકે હોય. ચેતન ! ૧૬

૫૬

જ્ઞાનદષ્ટિ અને મોહદષ્ટિ

—(*)—

રાગ ધન્યાશ્રી અથવા મલ્હાર [૫૬ ૧]

ચેતન ! જ્ઞાનકી દષ્ટિ નિહાલો, ચેતન ! ટેક.
 મોહ-દષ્ટિ દેખે સો બાઉરો,^૧ હોત મહા મતવાલો. ચેતન ! ૧
 મોહ-દષ્ટિ અતિ અપલ કરતુહો, ભવ વન વાનર ચાલો;
 યોગ^૨ વિયોગ દાવાનલ લાગત, પાત નાહિ વિચાલો. ચેતન ! ૨
 મોહ-દષ્ટિ કાયર નર કર્યે,^૩ કરે અકારન ટાલો;
 રત્ન-મેઢાન લરે નહીં અરિસુ,^૪ શૂર લરે બિહ પાલો. ચેતન ! ૩
 મોહ-દષ્ટિ જન જનકે પરવશ, દીન અનાથ દુખાલો;
 માગે બીખ ફિરે ઘરિ ઘરિસુ,^૫ કહે 'સુઝકું' કોઈ પાલો'. ચેતન ! ૪
 મોહ-દષ્ટિ મદ-મદિરા-માતી તાકે હોત ઉછાલો;
 પર-અવગુન રાયે સો અહનિશિ, કાગ અશુચિ બચૌ^૬ કાલો. ચેતન ! ૫
 જ્ઞાન દષ્ટિમાં દોષ ન એતે, કરો જ્ઞાન અબુઆલો;
 ચિદાનંદ-ધન સુજસ વચન રસ, સબજન હૃદય પખાલો. ચેતન ! ૬

૧-ખોરા. ૨-શોક. ૩-જ્યુ.

પદ

ચેતન અને કૃમિ

—(*)—

રાગ-ધન્યાશ્રી અથવા આશાવરી (પદ ૫)

ચેતન ! જો તું જ્ઞાન અભ્યાસી,
આપહી બાંધે આપહી છોડે, નિજ મતિ શક્તિ વિકાસી.^૧ ચે० ૧
જો તું આપ સ્વભાવે ખેલે, આસા છોરી^૨ ઉઠાસી;
મુર-નર-કિન્નર-નાયક-સંપતિ, તો તુજ ધરકી હાંસી. ચે० ૨
મોહ-ચોર જન-ગુન-ધન લૂસે, હેત આસગલ હાંસી;
આસા છોર ઉઠાસ રહે જો, સો ઉત્તમ સંન્યાસી. ચે० ૩
જોગ લઈ પર આસ ધરતુ હે. યાહી જગમેં હાંસી;
તું જાને મેં ગુનકું સંચુ, ગુન તો જાએં નાસી. ચે० ૪
પુદ્ગલકી તું આસ ધરત હે, સો તો સખહી વિનાસી;
તું તો ભિન્નરૂપ હે ઉત્તે, ચિદાનંદ અવિનાસી. ચે० ૫
ધન ખરચે નર બહુન ગુમાને, કરવત લેવે કાસી;
તોભી દુઃખકો અંત ન આવે, જો આશા નહીં ઘાસી. ચે० ૬
સુખ જલ વિષમ વિષય મૃગતૃષ્ણા, હોત મૂઢમતિ ખ્યાસી;
વિગ્રમ-ભૂમિ^૩ લઈ પર-આશી, તું તો સહજ વિલાસી ચે० ૭
ચાકો પિતા મોહ દુઃખ જાતા, હોત વિષય-રતિ માસી;
ભવ મુત^૪ ભરતા અવિરતિ પ્રાની, મિથ્યામતિ એ સાસી.^૫ ચે० ૮
આશા છોર રહે જો જોગી, સો હોવે શિવ-વાસી;
ઉત્તેકો મુજસ જખાને રાતા, અંતર દષ્ટિ પ્રકાસી. ચે० ૯

૧-નિજશક્તિ પ્રુદ્ધિ વિમાસી, મુંઠી શક્તિ વિકાસી. ૨-છોડ, ૩-વિગ્રમ ભૂમિ. ૪-સુખ. ૫-હાંસી.

૫૬

જ્ઞાન અને ક્રિયા

—(*)—

રાગ—બિહાગડો (૫૬ ૩૬)

✕સખલ યા છાક મોહ—મદિરાકી. ટેક.
 મિથ્યાભતિકે ભેરે' શુદ્ધી, વચન શક્તિ જિહાં થાકી. સં ૧
 નિકટ દશા છાંડિ જડ ઉચી, દૃષ્ટિ દેત હે તાકી;
 ન કરે કિરિયા જનકું ભાજે, 'નહિ ભવ-ધિતિ પાકી.' સં ૨
 ભાજન-ગત ભોજન કોઈ છાંડી, દેશાંતર જિહાં હોરે;
 ગહત જ્ઞાનકું કિરિયા ત્યાગી, હોત ઓરકી ઓરે. સં ૩
 જ્ઞાન બાત નિસુની સિર ધૂને, લાગે નિજ મતિ મીઠી;
 ભે કોઈ બાલ કહે કિરિયાકો, તો માને નૃપ-ચીઠી. સં ૪
 જ્યુ કોઈ તાર જલમે' પૈસી, હાથ પાઉ ન હલાવે;
 જ્ઞાન સોંતી' કિરિયા સખ લોપી, ત્યું અપનો મત ગાવે. સં ૫
 જૈસે' પાગ કોઈ શિર બાંધે, પહિરન નહિ લ'ગોટી;
 સદ્ગુરૂ પાસ ક્રિયા બિનુ સીજે, આગમ બાત ત્યું જોટી. સં ૬
 જૈસે ગજ અપને સિર ઉપર, ધાર અપની હારે;
 જ્ઞાન ગ્રહત ક્રિયા તિઉં છારત,^૧ અલ્પ-બુદ્ધિ ફલ હારે. સં ૭
 જ્ઞાન ક્રિયા કોઈ શુદ્ધ ધરે ભે, શુદ્ધ કહે નિરધારી;
 જશ પ્રતાપ શુન-નિધિકી બાઉ, ઉનકી મે' બલિહારિ. સં ૮

✕ સરખાવો અને સાર્થ હાંચો—કર્તાના જ્ઞાનસારનાં ક્રિયાદૃષ્ટ
 અને જ્ઞાનાદૃષ્ટ. ૧-જ્ઞાન કથી. ૨-તુચ્છારત.

પદ

ખોટો છોડી સાચો પંથ હોયો

—(*)—

રાગ-પરજ (પદ ૧૩)

ચેતન! શહુ અલે ઉલટે ટેક.
નખ-શિખલોં બંધનમે' ભેઠે, કુશરે વચન કુલટે. ચેતન! ૧
વિષય વિપાક લોગ સુખ કારન, છિનમે' તુમ પલટે;
આખી છોર સુધારસ સમતા, લવજલ વિષય ખટે. ચેતન! ૨
ભવોદ્ધિ બિચિ રહે તુમ એસે, આવત નાંહિ તટે;
જિહાં તિમિંગલ ઘોર રહતુહે, ચાર કથાય કટે. ચેતન! ૩
વર વિલાસ વનિતા નયનકે, પાસ પટે લપટે;^૧
અળ પરવશ લાગે કિહાં જાઓ, આલે' મોહ-ભટે. ચેતન! ૪
મન મેલે કિરિયા જે કીની, કળે લોક કપટે;
તાકે^૨ ફલભિનુ લોગ^૩ મિટેગો, તુમકું નાંહિ રટે. ચેતન! ૫
સીખ સુની અળ રહે સુશરકે, ચરણ-કમલ નિકટે;
ધતુ^૪ કરતે તુમ મુજશ લહોગે, તત્વ-જ્ઞાન પ્રગટે. ચેતન! ૬

પદ

આત્માને ચેતવણી

—(*)—

રાગ-ધ્રુપદ (પદ ૬૨)

કેસે રેત કર્મનકું દોસ?
મન નિવહે વેહે આપુકનો, ગ્રહે રાગ અરે દોષ.^૧
૧-પડે પાસ પલટે. ૨-ઉતકું. ૩-ભેણુ. ૪-ધું.

વિષયકે રસ આપ ભૂલો, પાપસો તન છોસ. કેસે ૨
 દેવ ધર્મ શુરકી કરી નિંદા, મિથ્યા મતકે જોસ. કેસે ૩
 ફલ ઉદય ભઈ નરક પદવી, ભાજેગે કેકો સંગ. કેસે ૪
 કિઓ આપું કર્મ જુગતો, અળ કહો કરો સોસ. કેસે ૫
 કુંખ તો બહુ કાલ વીલ્યો, લહે ન મુખ જલ ઝોસ. કેસે ૬
 કોષ માન માયા લોભ, ભર્યો તન ઘટ ઠોસ. કેસે ૭
 ચેત ચેતન પાય મુજશ, મુગતિ પંથ સો પોસ. કેસે ૮

૫૬

મનઃ સ્થિરતા

— (*) —

રાગ-ધન્યાશ્રી (૫૬ ૩૪)

નજબ લગ આવે નહિ મન કામ. ટેક.
 તબ લગ કબટ કિયા સવિ નિષ્ફલ, જ્યોં ગગને ચિત્રામ.
 જબ લગ ૧

કરની ખિન તૂં કરે રે મોટાઈ, ઘડમતી તુજ નામ;
 આખર ફલ ન લહેગો જ્યોં જગિ, બાપારી ખિનુકામ.
 જબ લગ ૨

મુંડ મુંડાવત સખહિ ગડસિયા, હરિષુ દોઝ વન ધામ;
 જટા ધાર વટ ભસ્મ લગાવત, રાસલા સહુત હે ધાંમ.
 જબ લગ ૩

૪ સરખાવો—કર્તાકૃત જ્ઞાનસારમાથી સ્થિરતાશ્રુત.

એતે પર નહીં યોગકી રચના, જો નહિ મન વિશ્રામ;
ચિત્ત અંતર પરકે છલ ચિતવિ,^૧ કહા જપત સુખ રામ.

જળ લગ૦ ૪

વચન કાય કૌંપે દૃઢ ન' રહે,^૨ ચિત્ત તુરંગ લગામ;
તામે' તૂં ન લહે શિવ-સાધન, જિહ કણ સૂને' ગામ.

જળ લગ૦ ૫

જ્ઞાન ધરો કરો સંજમ કિરિયા,^૩ ન ફિરાવો મન ઠામ;^૪
ચિદાનંદ-ધન સુજસ વિલાસી, પ્રગટે આતમરમ

જળ લગ૦ ૬

પદ

સમતા અને મમતા

—(*)—

રાગ-નાયકી કનડો અથવા ટોડી (પદ ૧૪)

ચેતન! મમતા છારિ' પરીરી, દૂર પરીરી ચેતન૦ ટેક.
પરમનીસુ પ્રેમ ન કીંજે, આદરી સમતા આપ વરીરી. ચે૦ ૧
મમતા મોહું-અંકલકી બેટી, સમતા સંયમ-નૃપ-કુમરીરી;
મમતા સુખ દુર્ગા'ધં અંસત્યે', સમતા સત્ય સુગંધી-ભરીરી ચે૦ ૨
મમતાસે' હંસતે-દિન જાવે, સમતા નહિ કોઉ સાથ લરીરી;
મમતા હેતુ બહુત હૈ દુશ્મન, સમતાકે કોઉ નાહિ અરિરી.^૧ ચે૦ ૩

૧-ચિત્ત અંતર પરમાત્મ કેસે, ચિત્ત અંતર પટ છલવેકું ચિત્તવત. ૨-વચન કાય કૌંપે દૃઢ ન ધરે. ૩-પદો જ્ઞાન ધરો સંજમ કિરિયા. ૪-વામઃ-પ-છાંડ. ૬-સમતાકો નહિ કોઉ અરિરી.

મમતાકી દુર્મતિ હે આલી, કાકિની જગત અનર્થ-કરીરી;
 મમતાકી શુભ મતિ હે આલી, પર ઉપગાર ગુણે સમરીરી. ચૈ૦ ૪
 મમતા-પૂત કાએ કુલખપન, સોઠ બિયોગ મહા મચ્છરીરી;
 મમતા-સુત હોવેગો કેવલ, રહેગો દિવ્ય નિશાન ધરી. ચૈ૦ ૫
 મમતા-મગન રહેગો ચેતન, ! જોએ ધારે શીખ ધરીરી;
 મુજશ વિલાસ લહેગો તો તૂં, ચિદાનંદ ધન પદવી વરીરી. ચૈ૦ ૬

સમતાનું મહત્ત્વ

—(૨)—

રાગ-ગાડી (પદ ૭૨ મુ)

જખ લગે સમતા કષ્ટ નહિ આવે,

ખ લગે ક્રોધ વ્યાપક હે અંતર;

તખ લગે ભ્રેશ ન સોઢાવે. જખ૦ ૧

બાહ્ય ક્રિયા કરે કપટ કેલવે, ફિરકે મહંત કહાવે;

પક્ષપાત કબહુ નહિ છોડે, ઉનકું કુગતિ બોલાવે. જખ૦ ૨

જિન ભ્રેશીને ક્રોધ કિહાંતે, ઉનકું મુશુર બતાવે;

નામ ધારક ભિન્ન ભિન્ન બતાવે, ઉપશમ વિનુદ્ધાન પાવે. જખ૦ ૩

ક્રોધ કરી ખંધક આચારજ, હુઓ અગ્નિકુમાર;

દંડકી નૃપનો દેશ પ્રબલ્યો, ભમિયો ભવ મોઝાર. જખ૦ ૪

સંખ પ્રધુમ્ન કુમાર સંતાપ્યો, કષ્ટ દીપાયન પાય;

ક્રોધ કરી તપનો ફલ હાર્યો, ક્રીધો દારિકા દાહ. જખ૦ ૫

૧-લહેગો જખ સમતા સુત કેવળ, રહેગો દેવ નિશાન ગહરીરી પાઠાં.

કહિસગમાં ચઢ્યો અતિ ક્રોધ પ્રસન્નચંદ્ર ઋષિરાય;
 સાતમી નરક તણાં ફલ મેલી, કડવાં તે ન ખમાય. જખ૦ ૬
 પાશ્વનાથને ઉપસર્ગ કીધો, કમઠ ભવંતર ખીઠ;
 નરક તિર્થાંચનાં દુઃખ પામી, ક્રોધ તણાં ફલ દીઠ. જખ૦ ૭
 એમ અનેક સાધુ પૂર્વધર, તપિયા તપ કરી જોડ;
 કારજ પડે પણુ તે નવિ ટકિયા, ક્રોધ તણુ બલ એહ. જખ૦ ૮
 સમતા-ભાવ વલિજે મુનિ વસિયા, તેહનો ધન્ય અવતાર;
 ખંધક ઋષિની ખાલ ઉતારી, ઉપશમે ઉતર્યો પાર. જખ૦ ૯
 ચંડરૂદ્ર આચારજ ચલતાં, મસ્તક દીયા પ્રહાર;
 સમતા કરતાં કેવલ પામ્યો, નવ દીક્ષિત અણુગાર. જખ૦ ૧૦
 સાગરચંદ્ર શીસ પ્રબલ્યું, શ્રીનભસેન^૧ નરેંદ્ર;
 સમતા-ભાવ ધરી સુરલોકે, પોતા પરમ આનંદ. જખ૦ ૧૧
 ખેમા^૨ કરતાં ખરચ ન લાગે, ભાંગે કોડ કલેશ;
 અરિહંત દેવ આશંક થાયે, વાધે મુજસ પ્રવેશ. જખ૦ ૧૨

ઉપશમ અને શ્રમાણુત્વ

—(*)—

રાગ-ધન્યાશ્રી (પદ ૬૮)

જખ લગ ઉપશમ નાહિ રતિ,
 તખ લગે જોગ ધરે કયા હોવે ? નામ ધરાવે જતિ. જખ૦ ૧

૧-નીસભસેન. ૨-ક્ષમા.

કપટ કરે તું બહુ વિધ ભાતે, કોષે જલેંય છતી;
 તાકો ફલે તું કયા પાવેગો?, જ્ઞાન વિના નાહિ બતી. જખ૦ ૨
 બૂખ તરસ ઓર ધૂપ સહતુ હે, કહે તું 'પ્રદાનતી';
 કપટ કેલવે માયા મ'હે, મનમેં ધરે વ્યક્તિ.^૧ જખ૦ ૩
 ભસ્મ લગાવત ઠાઠો રહેવેં, કહેંત હે હું 'વરતી';^૨
 જ'ત્ર મંત્ર જડીબૂટી લેખજ, લોભવશ મૂઠમતિ. જખ૦ ૪
 બડે બડે બહુ પૂર્વધારી, જિનમેં શક્તિ હતી;
 સો લી ઉપશમ છોડિ બિચારે, પાયે નરક ગતિ જખ૦ ૫
 કોઈ ગૃહસ્થ કોઈ હોવે વૈરાગી, ભેગી ભમત^૩ જતિ;
 અધ્યાતમ-ભાવે ઉઠાસી રહેગો, પાવેંગો તબહી મુગતિ. જખ૦ ૬
 શ્રી નયવિજય વિષુધ વર રાજે, ગાળેં જગ કીરતિ;
 શ્રી જશવિજય ઉવજગાય પત્રાયે, હેમ પ્રભુ સુખ સતતિ. જ ૭

[આ પદમાં હેમ તે શ્રી જશવિજય ઉપાધ્યાયના શિષ્ય હેમ-
 વિજય સૂચવે છે અને તેને રચેલું આ પદ હોય તેમ આખી કડી પરથી
 સમજાય પલું આખા પદની રચના બેતાં ઉપાધ્યાયજી ખુદનું રચેલું
 સંભવિત ધારી ખૂંટી છે. શ્રી જશવિદ્યાસની ઘણી પ્રતોષા આ પદ
 આવે છે અને હેમવિજયકૃત ખીજાં પદો કયાંય હજુ સુધી દેખાયા
 નથી તેથી તે પદ ઉપાધ્યાયજી કૃત માનવું યોગ્ય લાગે છે.]

પદ

નયની અપેક્ષાએ સામાયિક

રાગ-સોરઠ અથવા જયતસિરિ ધન્યાશ્રી (પદ ૩૫)

ચતુર નર ! સામાયિક નય ધારો. ટેક

લોક-પ્રવાહ છાંડ કર અપની, પરિણતિ શુદ્ધ વિચારો. ચતુર નર ! ૧

૧-મક્તિ. ૨-વસતિ. ૩-ભગવ.

દ્રવ્યત અખય અલંગ આતમા, સામાયિક નિજ ભતિ;
 શુદ્ધ રૂપ સમંતા-મય કહીયે, સંગ્રહ નયકી ભાતિ. ચતુર નર! ૨
 અખ વ્યવહાર કહે શું સખજન, સામાયિક હુઈ જાએ;
 તાતે આચરના સો માને, ઐસા નૈગમ ગાએ^૧. ચતુર નર! ૩
 આચરના ઋણુસૂત્ર શિથિલકી, બિનુ ઉપયોગ ન માને;
 આચારી ઉપયોગી આતમ, સો સામાયિક જાને. ચતુર નર! ૪
 શબ્દ કહે સંગત જો અસો, સો સામાયિક કહિયે;
 ચોથે શુનકાને આચારના, ઉપયોગે ભિન્ન લહિયે. ચતુર નર! ૫
 અપ્રમત્ત શુણ્ઠાણે ધર્મકો, સમભિરૂઢ નય સાખી;
 કેવલજ્ઞાન દશાધિતિ ઉતકી, એવંબૂતે ભાખી. ચતુર નર! ૬
 સામાયિક નય જો ન હુ જાને, લોક કહે સો માને;
 જ્ઞાનવંતકી સંગતિ નાહી, રહિયો પ્રથમ શુન કાને. ચતુર નર! ૭
 સામાયિક નય અંતર-દષ્ટે, જો દિન દિન અધ્યાસે;
 જગ જસવાદ લહે સો ખેઠો, જ્ઞાનવંતકે પાસે. ચતુર નર! ૮

૫૬

સુમતિને ચેતનનો વિરહ

—(*)—

[૫૬ ૬૫]

“કળ ઘર ચેતન આવે’ગે?, મેરે કળ ઘર ચેતન આવે’ગે? ટેક.
 સખિર! લેતું બલૈયા ખાર ખાર,—મેરે કળ ઘર ચેતન આવે’ગે?”
 રેન હીના માનુ ધ્યાન તું સાઠા, કળહુંકે દરસ દેખાવે’ગે? મેરે કળ ૧
 ૧—નૈગમ ગાએ ગાએ. ૨—જ્ઞાનવંત કહે અગિ.

વિરહ-હીવાની ફિરું ઢુંઢતી, પીઠ પીક કરકે પોકારે'ગે;
પિઉ જાય મલે મમતાસે', કાલ અનંત ગમાવે'ગે મેરે કબ૦ ૨

કરું એક ઉપાય મેં ઉદયમ, અનુભવ મિત્ર જોલવે'ગે;
આય ઉપાય કરકે અનુભવ, નાય મેરા સમજવે'ગે મેરે કબ૦ ૩

અનુભવ મિત્ર કહે 'સુનો સાહેબ!', અરજ એક અવધારે'ગે;
મમતા ત્યાગ સમતા ધર અપનો, વેગે જાય મનાવે'ગે. મેરે કબ૦ ૪

અનુભવ ચેતન મિત્ર મિલે દોહ, સુમતિ નિશાન ધરાવે'ગે
વિલસત સુખ જસ દીલામે', અનુભવ પ્રીતિ જગાવે'ગે. મેરે કબ૦ ૫

૫૬

ચેતના

—(*)—

રાગ સારંગ [૫૬ ૨]

'કં'ત બિનુ કહો કૌન ગતિ નારી, ટેક
સુમતિ સખી! જઈ વેગે' મનાવો', કહે ચેતના ખ્યારી. કં'ત૦ ૧

'ધન કેન કંચન મહોલ માલિએ', પિઉ બિન સખાહિ ઊભરી;
નિદ્રાયોગ લહું સુખ નાંહિ, પિયુ વિયોગ તનુ બારી કં'ત૦ ૨

તોરે પ્રીત પરાઈ દુરજન, અછતે દોષ પુકારી;
ધર-ભંજન કે કહન ન કીએ, કીએ કાજ વિચારી. કં'ત૦ ૩

વિભ્રમ મોહ મહા મદ ણિજુરી, માયા રેન^૧ અધારી;
ગર્જિત અરતિ લવે^૨ રતિ હાદુર, કામકી ભઈ અસવારી. કંત૦ ૪
પિઉ મિલવેકું સુઝ મન તલકે,^૩ મેં પિઉ-ખિજમતગારી;
ભુરકી દેઈ ગયો પિઉ સુઝકું, ન લહે પીર પિયારી. કંત૦ ૫
સંદેશ સુગી આયે પિઉ ઉત્તમ, ભઈ બહુત મનુહારી;
ચિદાનંદ ધન સુજસ વિનોદે, રમે રંગ અનુસારી. કંત૦ ૬

પદ

આત્મદર્શન

—(*)—

રાગ-કાફી જ ગદો (૫૬ ૩૭)

ખેતન ! અખ મોહિ દર્શન દીજે, ટેક.
તુમ દર્શને શિવ સુખ પામીજે, તુમ દર્શને ભવ છીજે. ચેતન૦ ! ૧
તુમ કારન તપ-સંયમ-કિરિયા, કહો કહાંલો^૩ કીજે;
તુમ દર્શન બિનુ સળ યા જૂઠી, અંતર ચિત્ત ન ભીજે. ચેતન૦ ! ૨
ક્રિયા મૂઢમતિ હે જન કેઈ, જ્ઞાન ઓરકું ખ્યારો;
મિલિત ભાવ રસ ડોહી ન આખે,^૪ તૂં હોનુતો^૫ ન્યારો. ચેતન૦ ! ૩

૧-ચત. ૨-તલવે, તલવે.
+ સરખાવો આનંદધનકૃત 'દરસન પ્રાણુજવન । મોહિ દીજે'.

અ પંક્તિથી શરૂ થતુ પદ.

૩-કહાલું-કયાં સુધી. ૪-સાખે.

સખમે' હે ઓર સખમે' નાંહી, તૂં નટ^૧ રૂપ અકેલો;
 આપ સ્વભાવે વિલાવે રમતો, તું શુરૂ અરૂ તૂં એલો.^૨ ચેતન૦ ! ૪
 ભેગી જંગમ અતિથિ સંન્યાસી, તુજ કારણ બહુ ખોલો;
 તૂંતો સહજ શક્તિસ્થું પ્રગટે, ચિદાનંદકી મોલો'. ચેતન૦ ! ૫
 અકલ અલખ પ્રભુ તું બહુ રૂપી,^૩ તૂં અપની ગતિ જાને;
 અગમ રૂપ આગમ અનુસારે, સેવક સુજસ બખાને. ચેતન૦ ! ૬

પદ

પૂર્ણાનંદધન પ્રભુ

—(૨)—

રાગ-ધનાશ્રી (પદ ૭૩)

પ્રભુ મેરે ! તૂં સખ વાતે પૂરા,
 પરકી આશ કહા કરે પ્રીતમ ! એ કિલ્લ વાતે અધૂરા. પ્રભુ૦ ૧
 પરખશ બસત લહત પરતક્ષ હુઃખ, સખહી પાસે સનૂરા;
 નિજ ઘર આપ સંભાર સંપદા, મત મન હોય સનૂરા. પ્રભુ૦ ૨
 પરસંગ ત્યાગ લાગ નિજ રંગે, આનંદ વેલી અંકૂરા;
 નિજ અતુલવ રસ લાગે મીઠા, જ્યુંં એવરમે' છૂરા. પ્રભુ૦ ૩
 અપને ખ્યાલ પદકમે' ખેલે. કરે શત્રુકા ચૂરા;
 સહજાનંદ અચલ સુખ પાસે, ધૂરે જગ જશ નૂરા. પ્રભુ૦ ૪

પદ

ચિદાનંદધન પ્રભુની ભેટી.

—(*)—

રાગ—જયજયવંતી. [પદ ૨૦]

પદ્યપદી ગીત.

અજબ બની હે ભેરી, અર્ધગ ધરી હે ગોરી;	
શંકર શંક હિ છોરી, ગંગ સિર ધરી હે.	અ. ૧
પ્રેમકે પીવત ખાલે, હોત મહા મતવાલે;	
ન ચલત તિહૂં પાલે, ^૧ અસવારી ખરી હે.	અ. ૨
જ્ઞાનીકે એસો ઉત્સાહ, સમતાકે ગલે બાંહ;	
શિરપર જગનાહ-આણ, સુર-સરી ^૨ રહે.	અ. ૩
લોકકે પ્રવાહ નાંહિ, મુજસ વિલાસ માંહિ;	
ચિદાનંદ-ધન છાંહિ, રતિ ^૩ અનુસરી હે.	અ. ૪

પદ

ચિદાનંદધનનું સ્વરૂપ

—(*)—

રાગ કાનડો. [પદ ૬]

અજબ ગતિ ચિદાનંદ-ધનકી,	(ટીક)
લાવ-જંભલ શક્તિસું હોવે, ઉલટ પુલટ જિનકી	અજબાં ૧

૧-ન ચલે ન પાકું પાલે, ચલે નહિ તેય પાકો. ૩-સુરગંગા સરી. ૩-સંભોરતિ.

લેહી પરિણતિ સમકિત પાયો, કર્મ-વજ-ધનકી;
 એસી સખલ કઠિનતા હીસે, કોમલતા મનકી અજખ૦ ૨
 ભારી ભૂમિ લય'કર ચૂરી, મોહ રાય રનકી;
 સહજ અખંડ અંડતા ચાકી, ક્ષમા વિમલ ગુનકી. અજખ૦ ૩
 પાપ વેલી સખ જ્ઞાન-ઠહનસે, બાલી લવ-વનકી;
 શીતલતા પ્રગટી ઘટ અંતર, ઉત્તમ લચ્છનકી. અજખ૦ ૪
 ઠકુરાઈ જગ જનતે' અધિકી, ચરન કરન ધનકી;
 અદ્ધિ વૃદ્ધિ પ્રગટે નિજ નામે, ખ્યાતિ અકિંચનકી અજખ૦ ૫
 નઅનુલવ બિનુ ગતિ કોઉન બને', અલખ નિરંજનકી;
 જસગુન ગાવન પ્રીતિ નિવાહો, ઉનકે સમરનકી અજખ૦ ૬

૫૬

અવિનાશી ચિદાનંદ

—(*)—

રાગ સોહની અથવા કાફી (૫૬ ૩૯)

ચિદાનંદ અવિનાસી હો, મેરો ચિદાનંદ અવિનાસી હો. ટેક.
 કોઠ મરોરિ કરમકી મેરે,^૧ સહજ સ્વભાવ-વિલાસી હો. ચિદા૦ ૧
 પુદ્ગલ ખેલ મેલ ને જગકો, સો તો સખહી વિનાસી^૨ હો;
 પૂરન ગુન અધ્યાતમ પ્રગટે, નાગે નેગ^૩ ઉદાસી હો ચિદા૦ ૨

નજૂઓ જ્ઞાનસાર 'અનુભવાષ્ટક.'

૧-કાર મરોર કરમકી મેટે. ૨-લપાસી, ૩-નેગ નેગ.

લિંગ વેષ^૧ કિરિયાકું સળહી, દેખે હોઠ તમાસી હો;
 ચિત્ત મૂલતિ ચેતન શુન ચિન્હે,^૨ સાચો સોઈ સંન્યાસી હો. ચિં ૩
 દોર દેવાલકી કેતિ દોરે, મતિ વ્યવહાર પ્રકાસી હો; ^૩
 અગમ અગોચર નિશ્ચય નયકી, દોર અનંત અગાસી હો. ચિં ૪
 નાના ઘટમે^૪ એક પિછાને, આતમસમ ઉપાસી હો;
 લોહ કલ્પનામે^૫ જડ ભૂલ્યો, હુખ્યો તૃષ્ણા દાસી^૬ હો. ચિં ૫
 પરમ^૭ સિદ્ધિ નવ નિધિ હે ઘટમે^૮, કહાં હુંદત જડ^૯ કાસી હો;
 જડ કહે શાંત-સુધારસ આગો,^{૧૦} પૂરણપદ અભ્યાસી હો. ચિં ૬

પદ

અવિનાશીમાં મમતા.

—(૪)—

રાગ ભીમપદાસી. (૫૬ ૩૮)

(રાગ ચિરિયા ચેરી હો—એ દેશી.)

મન કિતહી ન લાગે હેજે રે, મનં ટેક
 પૂરન આસ ભઈ અલી ! મેરી, અવિનાસીકી સેજેરે. મનં ૧.
 અંગ^૧ અંગ સુનિ પિઉ-શુન હરખે, લાગો રંગ કરેજેરે;
 એ તો ફીટાયો નવિ ફીટે, કરહું ભેર ભે રેજેરે.^૨ મનં ૩.

૧ નામ ભેખ. ૨ નિરખે. ૩ શાન કલા નહિ ભાસી. ૪ ઉદાસી.
 ૫ ધર્મ. ૬ હે. ૭ આખ્યા.

+ સરખાવો શાનસાર 'ઉદ્વિજ્જ્યાપ્તક' શ્લો. ૫.

ગિરિમૂત્સ્નાં ધનં પદ્યત, શાવતીન્નિગ્રયમોદિતઃ ।

અનાદિનિધનં જ્ઞાનં, ધનં પાર્શ્વે ન પદ્યતિ ॥

૮ અંમ ૯ કરહું ભેવે ભરેજેરે,

યોગ અનાલંબન નહિ નિષ્કલ, તીર લગો જ્યું વેળે રે;
અથ તો ભેદ તિમિર મોહિ લાગો, પૂરન બ્રહ્મકી સેળે રે,
સુજસ બ્રહ્મકે તેળે રે. મન ૩

૫૬

પરમબ્રહ્મ પરમાત્મસ્વરૂપ.

રાગ કાનડો (૫૬ ૬૧)

એ પરમબ્રહ્મ પરમેશ્વર, પરમાનંદમયી સોહાયો,
એ પરતાપકી સુખ સંપત્તિ, વરની ન જાત મોપે,
તા સુખ અલખ કહાયો. ૧

તા સુખ ગ્રહવેકુ મુનિ-મન જોજત, મનમંજન કર ધ્યાયો;
મનમંજરી લઈ, પ્રકુલિત દસા લઈ, તા પર ભમર લોભાયો. એ ૨

ભમર અનુભવ ભયો, પ્રભુ શુનવાસ લહ્યો,
ચરણ કમલ તેરો અલખ લખાયો,
એસી દસા હોત જળ,

પરમ પુરૂષ તળ, પકરત પાસ પડાયો. એ ૩

તળ સુજસ ભયો, અંતરંગ આનંદ લહ્યો;
દેશ દેશ શીતલ ભયો, પરમાત્મ પાયો,
અકલ સ્વરૂપ ભૂપ, કોઈ ન પરખતનુપ,

સુજસ પ્રભુ ચિત્ત આયો. એ પરમ બ્રહ્મ ઇતિ ધ્રુપદ.

પદ
હોરી-ગીત

—(*)—

રાગ-કાફી, તાલ દીપચંદી (પાલાગુ કરનેરી—એ રાહ)

અયસો દાવ મીલ્યોરી લાલ ક્યું ન ખેલત હોરી; અયસો
માનવ જનમ અમોલ જગતમે, સો ખડુ પુણ્યે લહોરી;
અખતો ધાર અધ્યાતમ રૌલી, આગુ ઘટત થોરી થોરી;
વૃથા નિત વિષય ઠગોરી. અયસો ૦ ૧

સમતા સુરંગ સુરચિ પીચકારી, જ્ઞાન ગુલાલ સનેરી;
ઝટપટ ધાય કુમતિ કુલટા ગ્રહી, હલીમલી શિથિલ કરોરી;
સદા ઘટ કાગ રથોરી. અયસો ૦ ૨

શમ દમ સાજ બળય સુધટ નર, પ્રભુ ગુન ગાય નથોરી;
સુજસ^૧ ગુલાલ^૨ સુગંધ પસારો, નિર્ગુણ^૪ ધ્યાન ધરોરી;
કહા અલમસ્ત પરોરી. અયસો ૦ ૩

પદ

માયાની લયાનકતા

—(*)—

[આપ સ્વભાવમે^૧ રે, અવધૂ સદા મગનમે^૨ રહેના-એ દેશી]

માયા કારમી રે, માયા મ કરો અતુર સુજાન-એ ટેક.

માયા વાહો જગતવિદુધો, હુઃખિયો થાય અજાન;

જે નર માયાએ મોહી રહ્યો, તેને સુપને નહિ સુખ કાણ. માયા ૦ ૧

૧-પગોરી. ૨-‘સુજસ’ શબ્દથી આકૃતિ ઉપાધ્યાયજીની માની
દાખલ કરી છે. ૩-ગુલાળ. ૪-નિર્ગુણ.

નાના મોટા નરને માયા, નારીને અધિકેરી;
 વળી વિશેષે અધિકી માયા, ઘરડાને ઝાઝેરી. માયા૦ ૨
 માયા કામણ માયા મોહન, માયા જગ ધુતારી;
 માયાથી મન સહુનું ચળીયું, લોકીને બહુ ખ્યારી. માયા૦ ૩
 માયા કારણ દેશ દેશાંતર, અટવી વનમાં જાય;
 ઝહાજ એસીને દિપ-દિપાંતર, જઈ સાયર ઝંપલાય. માયા૦ ૪
 માયા મેલી કરી બહુ ભેલી, લોકો લક્ષણ જાય;
 ભયથી ધન ધરતીમાં ઘાલે, ઉપર વિષધર ધાય. માયા૦ ૫
 જોગી-જતિ-તપસી-સંન્યાસી, નજન થઈ પરવરિયા;
 ઉધે મસ્તકે અગ્નિ તાપે, માયાથી ન ઉગરિયા. માયા૦ ૬
 શિવભૂતિ સરખો સત્યવાદી, સત્ય થોષ કહેવાય;
 રત્ન દેખી તેહનું મન ચળીયું, મરીને દુર્ગતિ જાય. માયા૦ ૭
 લગ્નિધર માયાએ નડીયો, પડીયો સમુદ્ર મોઝાર;
 મત્ત મખનીઓ થઈને મરીયો, પોતો નરક મોઝાર. માયા૦ ૮
 મન-વચન-હાયાથી માયા, મૂકી મનમાં જાય;
 ધનધન તે મુનીસર રાયા, દેવ ગાંધર્વ જસ જાય. માયા૦ ૯

હરીઆલી

—(૨)—

‘કહિયો પંડીત ! કોણ એ નારી ?

વીસ વરસની અવધિ વિચારી. કહિયો ૧

દોષ પિતાએ એક નિપાઈ,
 સંઘ ચતુર્વિધ મનમેં આઈ. કહિયો ૦ ૨
 ક્રીડીએ એક હાથી જાણે,
 હાથી સાહસો સસલો ખાણે. કહિયો ૦ ૩
 વિષ્ણુ દિવેં અજવાણું થાયે,
 ક્રીડીના હરમાંહિ કુંજર જાણે. કહિયો ૦ ૪
 વરસે અગ્નિ ને પાણી કીણે,
 કાચર સુલટ તણા મહ લુપે. કહિયો ૦ ૫
 તે બેટીએ બાપ નિપાણે,
 તેણે તાસ જમાઈ જાણે. કહિયો ૦ ૬
 મેક વરસતાં બહુ રજ ઉડે,
 લોક તરે ને તરણું બુડે. કહિયો ૦ ૭
 તેલ દિવે ને ઘાણી પીલાણે,
 ધરટી^૧ દાણેં કરીય હલાયે. કહિયો ૦ ૮
 બીજ ફલે ને શાખા ઉગે,
 સરોવર આગલેં સમુદ્ર ન પૂગે. કહિયો ૦ ૯
 પંક ઝરે ને સરવર જામે,
 ભમે માણસ તિહાં ઘણે વિસામે. કહિયો ૦ ૧૦
 મવહલ ઉપરિ સાગર ચાલે,
 હરિણ તણે બળેં કુંગર હાલે. કહિયો ૦ ૧૧
 એકનો અર્થ વિચારી કહિયો,^૨
 નહિતર ગર્વ 'મ કોઈ ધરિયો. કહિયો ૦ ૧૨

શ્રી નયવિનય વિબુધને સીસે, :-

કહી હરિઆલી મનહજગીશે. કહિયો ૧૩

એ હરિઆલી જે નર કહેશે,

વાચક જશ જ'પે તે મુખ લહેશે. કહિયો ૧૪

—: ભાવાર્થ :—

(૧)

—(૨)—

[એક સ્વર્ગસ્થ મુનિરાજ ગણે એક છુટું પાનું ઉઠુ તેમાં આ હરિઆલી અર્થ સાથે આપેલી હતી, તેમાંથી નીચેનો અર્થ ઉતાર્યો છે. શ્રી જશવિહારજીની ઇચ્છા પ્રતીતિમાં આ હરિઆલી ટળા સાથે આપેલી નજરે પડે છે. તેમાંથી સ્ત્રી જે ત્રણ દિનારા અને આપવામાં આવે છે.]

૧. ચેતના સ્ત્રી કહીયે; વીસ વરસ લગે વીચારીને મુનર્ધ કહિયો.
૨. જ્ઞાન ઉપયોગ-દર્શન ઉપયોગ જે પિતા; સંઘ ચતુર્વિધ મનમાં આવે.
૩. નિગોહમાં જે અવ્યક્ત શક્તિ તેહથી વ્યવહાર રાગિ થાય તે હાથી; વળી નિગોહમાંહિ ભય તિવારે હાથી સરિખા છવ સામે કરમ રૂપી અસલો ભેર કરી ધાયો.
૪. જ્ઞાન હોય તિવારે ચેતનાથી અજવાળું વિષુ દીવે થાય; નિગોહ કીડીના દરમાં કુંજર ભય.

૫. અગ્નિ સરખા કર્મ વરસે, નદી ધાણી સરખો ક્ષમા-
વન્ત ધાય ને દીપે; વિષય કષાયથી કાયર હોય તે
કર્મ સુલટના મદ ઝીપે.
૬. તે ચેતના ઝેટીએ ઉપયોગ રૂપ બાપ નિપાયો; ને
ઉપયોગરૂપ બાપે આત્મારૂપ જમાઈ બાયો.
૭. ચેતના મૂંઝી. સ્નેહરૂપ મેહ વરસતાં ઘણી કર્મરૂપ રજ ઉડે;
લોહ સરખો ભારે હોય તે તરે. હલુઓ-અણુ ગંભીર ખૂડે.
૮. તેલ સરખા કર્મફેરે તે વારે ઘાણી સરખો ચેતન પિલાય.
૯. (૧૦) પ્રમાદીના ચેતનાનો ચૂરો થઈ ઝરે, આત્મા સરોવર
ઝામે, કર્મ હુંટી લે, પ્રમાદરૂપ વીસામે ચેતન સંસારમાં
ભમે, ચારિત્રરૂપ વેગે ચાલે.
૧૦. (૧૧) પ્રમાદી ભવનો પ્રવહણ સરખો જે આત્મા, તેહને
હેઠો ઘાલી સંસારરૂપી સમુદ્ર તેના ઉપર થઈ ચાલે, હરિણ
સરખા દુર્બલ કર્મ ભવરૂપી દુંગરને હલાવે.

(૨)

[એક ખીછ પ્રત પરથી કે જેમાં ઉપરના અર્થનું સ્પષ્ટ છે.]

૧. નારી તે ચેતના, જે પિતા તે જ્ઞાનોપયોગ, દર્શનોપયોગ.
૨. કીડી તે નિગોદ, હાથી તે વ્યવહાર રાશિ
૩. હાથી તે આત્મા, ને સસલો તે કર્મ.
૪. દીવા વિના અજવાળું થાય, ચેતન મોહગ્રસ્ત ન થાય ત્યારે.

૫. કીડી તે નિગોદ, હાથી તે આતમા.
૬. અગ્નિ વરસે તે અગ્નિ સરખાં કર્મ.
૭. કષાય પાણી ધારે તે દીપે.
૮. વિષય કષાય તણા ભયથી કાયર થયેલો મોહ સુભટને ભૂતે.
૯. ખાપ તે ઉપયોગ, તેણે આત્મારૂપ જમાઈ બાણ્યો.
૧૦. રોહિણી મેહ વરસતાં, કર્મરૂપ રજ ઉડે.
૧૧. જ્ઞાનવંત બલિષ્ઠ (તે) લોહ જેવા તરે.
૧૨. તરણા સરખા વિષયલાલચી ખૂડે.
૧૩. તેલ સરખા કર્મ ફરે તેહને સમુદાયે, પ્રમાદથી બાણી સરખી ચેતના પીલાય.
૧૪. કર્મને કાણે કરી ચેતનારૂપ ઘરંટી (ધંટી) પ્રમાદથી પીલાય.
૧૫. બીજ તે બાધિબીજ, ક્રિયા કરે તે શાખા, જ્ઞાનરહિત દુઃખ પાવે.
૧૬. જ્ઞાન સરોવર આગળ સમુદ્ર પાણી ન પૂગે.
૧૭. પ્રમાદરૂપ પંક, આત્મારૂપ સરોવર.
૧૮. પ્રમાદરૂપ વીસામે મનુષ્ય સંસારમાં ભમે-આરિત્રરૂપ વેગે ચાલે તે ન ભમે.
૧૯. પ્રમાદ તે પ્રવહણ સરખો આત્મા-તેહને હેઠે બાલીને ઉપર સંસાર સમુદ્ર ચાલે છે.
૨૦. હરિણ સરખા કર્મ-તેહને બલે કુંગર સરીખો આત્મા હાલે, તે બાણી ચેતનાની શુદ્ધિ કરવી એ પરમાર્થ છે.

(૩)

[આત્માનંદ પ્રકાશ પુ. ૫ અ. ૧ સં. ૧૯૬૩ આવણમાસના અંકમાં પૃ. ૨૨ પર આ હરિયાળીનો જે અર્થ આપ્યો છે તે પણ અન્ય મૂલ્યમાં આવે છે]

હરિઆલી-વિરોધાભાસ, અસંભવ વિરૂદ્ધ ન હોય છતાં વિરૂદ્ધ દર્શાવનાર.

૧. હે પંડિત પુરુષો ! હું તમને ૨૦ વરસની મર્યાદા આપું છું તેની અંદર તમે કહો કે જો નારી કોણ ?
ઉં દયા (વીસ વસાની અવધિ છે.)
૨. જો દયાને જો પિતાએ જન્મ આપ્યો છે એટલે કે જિનેશ્વર ભગવંતે (૧) અને ગણધર મહારાજાએ (૨) વળી જેને અતુર્વિધ સંબે આદરી છે-સ્વીકાર કર્યો છે-પાળી છે.
૩. દયારૂપી કીડીથી ધર્મરૂપી હાથી ઉત્પન્ન થયો, અને અધર્મરૂપી સસલો જો ધર્મરૂપી હાથીની સામે થયો.
૪. (દયારૂપ ધર્મ પ્રાપ્ત થાય એટલે) સંવરરૂપી અજવાણું થાય; (અવિરતિ અધિકાર દૂર કરવાને) પછી (જો) વિરતિરૂપી કીડીના ઘરમાં સંયમરૂપી હાથી પ્રવેશ કરે છે.
૫. અગ્નિ-કર્મરૂપી અગ્નિ, વરસે-વરસવા માંડે એટલે ઓછા થાય, તેથી પાણી એટલે ક્ષમારૂપી પાણી ફીપે-અજવાણું કરે. સંસારથી કાયર એવા પુરુષોના મન (અજ્ઞાનથી ઉત્પન્ન થયેલ છે) તે નાશ પામવા માંડે છે.
૬. જો દયારૂપી પુત્રીથી શુભ ધ્યાનરૂપી પિતા ઉત્પન્ન થાય છે અને જો ધ્યાનથી જ્ઞાનરૂપી જન્માકર્મી જન્મ થાય છે.
૭. મેહ વરસતાં એટલે જ્ઞાનનો વરસાદ વરસવાથી રજા ઉડે,

એટલે અજ્ઞાનરૂપી રજ અથવા કર્મરૂપી રજ ઉડી જાય-
જતી રહે-નાશ પામે. લોક તરે-કર્મથી ભારે એવા
જીવ તરે-અધર ને અધર રહે, જ્ઞાનનો સ્પર્શ એને
થાય જ નહિ ને તરણુ યુટે એટલે તરણાં જેવા હજીવા-
હજીકર્મી જીવ એ જ્ઞાનમાં લીન થાય છે.

૮. (જીવ-જ્ઞાનોપદેશરૂપી જળમાં લીન થવાથી) રસબંધરૂપી
કર્મ-તેલને નિરાધાર સ્થિતિ પ્રાપ્ત થાય છે. એ આત્મ
પ્રદેશથી ખસવા માટે છે, ને કર્મની અબંધ સ્થિતિ
લોગવવા માટે છે. કર્મરૂપી ઘંટી લેવી અને ઉદય
ઉદ્ગીરણ-વેદના અને નિર્જરારૂપી દાણા લેવા.

૯. ક્રિયારૂપી શાખા (મોક્ષ સિદ્ધિ યોગ)માંથી નિશ્ચય
સમકિતરૂપી ખીજ ફળે. નિશ્ચય સમકિતથી ઉત્પન્ન થયેલ
નિશ્ચય જ્ઞાનરૂપી સરોવર આગળ સંસારરૂપી સમુદ્ર
પહોંચી શકતો નથી.

૧૦. પ્રમાદરૂપી કાઠવ જરી જાય છે અને જ્ઞાનરૂપી સરોવર
ભમતું નથી તથા શુષ્કસ્થાનકે ભમતાં પડિતો તે સરોવરે
વિસામો લે છે.

૧૧. (એટલે એઓના બેવામાં આવે છે કે) આત્મારૂપી
વહાણ ઉપર કર્મરૂપી સમુદ્ર ચાલી રહ્યો છે, જેથી
જીવરૂપી હરણ પોતાના બળથી કર્મરૂપી હુંગરને
હલાવે છે.

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय
श्रीमद् यशोविजयलाल गण्डिवर विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

उ-तरवगर्भित स्तवन विभाग

મૌન એકાદશી—સ્તવન

+મૌન એકાદશીનું દોઢસો કલ્યાણકનું સ્તવન

ઢાલ પહેલી

—(*)—

- ધુરિ પ્રણમું જિન મહરિસી, સમરૂં સરસતી ઉલસી;
 ધસમસી મુજ મતિ જિન ગુણ ગાયવા એ. ૧
- હરિ પૂછી જિન ઉપદિસી; પરવ તે મૌન એકાદસી;
 મન વસી, અહનિસિ તે ભવિ લોકને એ. ૨
- તરીઆ ને ભવજલ તરસી, એહ પરવ પૌષધ ફરસી;
 મન હરસી, અવસર જે આરાહસી એ. ૩
- ઉજમણે જે ધારસી, વસ્તુ ઇચાર ઇચારસી;
 વારસી, તે દુરગતિના બારણાં એ. ૪
- એ દિન અતિહિ મુહામણું, દોઢસો કલ્યાણક તણું;
 મન ધણું, ગુણણું કરતાં મુખ હોયે એ. ૫

ઢાલ બીજી.

—(*)—

- ચેતન ચેતે રે, કાલ ન મેલે રૂઝે—એ દેશી.
 પાડે પાડે ત્રણેય ચોવીશી, દ્વીપ ખેત્ર જિન નામે;
 પાડે પાડે પંચ કલ્યાણક, ધારો શુભ પરિણામે. ૧

+ દોઢસો કલ્યાણકના ગણણાનું આ સ્તવન કરતાં મહાપુરુષે
 શ્રી ખંભાત નગરમાં સંવત ૧૭૩૨ની સાલમાં આત્મર્થસ રહી
 દીવાળીના દિવસે પૂણું કર્યું છે એવો આ સ્તવનની છેવટે ઉલ્લેખ
 કરેલો છે.

૧ ચેતન ચેતનજેરે—એ દેશી. ૨ પાડે ત્રણ ત્રણ.

જિનવર ધ્યાઈયે રે, મોક્ષ માર્ગના દાતા. એ ટેક.
 'સર્વજ્ઞાન નમો' એમ પહિલે, 'નમો અર્હતે' ધીજે; જિં ૨
 પાંચમે 'નમો નાથાય' કહીજે. પાડે પાડે જાણો;
 ત્રણ નામ તીર્થકર કેરાં, ગણણાં પાંચ વખાણો. જિં ૩
 ત્રણ ચોવીસી એક એક ઢાલે, ત્રણ નામ જિન કહિશ્યું;
 કોઠી તપે કરી જે ફલ લહિયે, તે જિન-ભગતે લહિશ્યું. જિં ૪
 કામ સવે સીજે જિન નામે, સફલ હોયે નિજ છાહા;
 જે જાણે જિન શુભ સમરતાં, સફલ જનમ તે દીઠા. જિં ૫

લાલ ત્રીજી

—(*)—

મહાવિદેહ ખેત્ર સોહામણું-અથવા-મનનો મોટો મોજમાં—એ દેશી
 જંખૂદિય ભરત લાલું, અતીત ચોવીસી-સાર, મેરે લાલ;
 ચોથા મહાજસ કેવલી, છઠ્ઠા સર્વાનુભૂતિ ઉદાર, મેરે લાલ. ૧
 જિનવર નામે જય હુએ એ ટેક.

શ્રી શ્રીધર જિન સાતમા, હવે ચોવીસી વર્તમાન, મેરે લાલ,
 શ્રી નમિ જિન એકવીસમા, યોગણીસમા મદલી પ્રધાન, મેરે લાલ.

જિનવર ૨

શ્રી અરનાથ અઢારમા, હવે ભાવિ ચોવીસી ભાવ, મેરે લાલ;
 શ્રી સ્વયંપ્રભ ચોથા નમું, છઠ્ઠા દેવસુત મન લાવ, મેરે લાલ.

જિનવર ૩

ઉદયનાથ જિન સાતમા, તેહને નામે મંગલ માંલ, મેરે લાલ;
 યોગ્યવ રંગ વધામણાં, વળી લહિયે પ્રેમ રસાલ, મેરે લાલ.

જિનવર ૪

અલિય વિધન દૂરે ટલે, દુરજન ચિંત્યું નવિ થાય, મેરે લાલ;
મહિમા મોટાઈ વધે, વલિ જગમાંહે મુજસ ગવાય, મેરે લાલ.
જિનવર૦ ૫

લાલ ચોથી

—(*)—

સુણો મેરી સજની રજની ન ભવે રે—એ દેશી
પૂરવ ભરતે તે ધાતકી ખંડે રે, અતીત ચોવીશી^૧ શુભહ અખંડે રે;
ચોથા શ્રી અકલંક સોભાગી રે, છઠ્ઠા દેવ શુભંકર ત્યાગી રે. ૧
સખતનાથ સસમ જિનશયા રે, સુરપતિ પ્રણમે જેહના પાયા રે;
વર્તમાન ચોવીસી ભણો રે, એકવીસમા પ્રવૈદ્ર વખાણો રે. ૨
ઓગણીસમા ગુણનાથ સમરીયે રે, અઠારમા ગાંગિક મન ધરીયે રે;
કહું અનાગત હવે ચલવીસી રે, ધાતકી ખંડે હિયડે હીસી રે. ૩
શ્રી સાંપ્રત ચોથા સુખહાયી રે, છઠ્ઠા શ્રી મુનિનાથ અમાયી રે;
શ્રી વિશિષ્ટ સસમ સુખકારા રે, તે તો લાગે મુજ મન ખ્યારા રે. ૪
શ્રી જિન સમરણ જેહવું^૨ મીહું રે, એહવું અમૃત જગમાં ન દીહું રે;
મુજસ મહોદય શ્રી જિન-નામે રે, વિજય લહીજે ઠાચો ઠામે રે. ૫

લાલ પાંચમી

—(*)—

સાંહમેને^૧ ટાડે પેસંતા—અચવા—તીરથ તે નયું રે—એ દેશી
પુજખર અરધ પૂરવ હુઆ, જિન વંદીયે રે;
ભરત અતીત ચોવીસી કે, પાપ નિકંદીએ રે;
ચોથા સુમદ્દ સુહંકર, જિન૦ છઠ્ઠા વ્યકત જગદીશ કે, પા૦ ૧
૧-ચલવીસી. ૨-તેહવું.

શ્રી કલાશત સસમ^૧ ગુણુ ભર્મા જિન૦ હવે ચોવીસી વર્તમાન કે;
 કથ્યાણુક એ દિને^૨ હુવા, જિન૦ લીછયેર, તેહનાં અભિધાન કે. પા૦ ૨
 અરણ્યવાસ એકવીસમા, જિન૦ ઓગણીસમા શ્રી યોગ કે, પા૦
 શ્રી અયોગ તે અદારમા, જિન૦ દિએ શિવ રમણી સયોગ કે. પા૦ ૩
 ચોવીસી અનાગત ભલી, જિન૦ તિહાં ચોથા પરમ જિનેશ કે; પા૦
 સુધારતિ છઠ્ઠા નમું, જિન૦ સાતમા શ્રી નિઃકેશ, પા૦ ૪
 પ્રિયએલક પરમેસર, જિન એહનું નામ તે પરમ વિધાન કે; પા૦
 મોટાનો^૩ જે આસરો, જિન૦ તેહથી લહિયે જશ બહુમાન કે. પા૦ ૫

ઢાલ છઠ્ઠી

—(*)—

ભોલુડા રે હંસા વિષય ન રાચિયે-એ દેશા
 ધાતકી ખંડે રે પશ્ચિમ^૪ ભરતમાં, અતીત ચોવીસી સંભાર;
 શ્રી સર્વારથ ચોથા જિનવર, છઠ્ઠા હરિભદ્ર ધાર. ૧
 જિનવર નામે રે મુજ આનંદ ઘણો. એ આંચલી.
 શ્રી મગધાધિપ વંદુ સાતમા, હવે ચોવીસી વર્તમાન;
 શ્રી પ્રયત્ન પ્રણમું એકવીસમા, જેહનું જગમા નહી ઉપમાન.

જિન૦ ૨

શ્રી અક્ષોભ જિનવર ઓગણીસમા, અદારમા મલસિંહ^૬ નાથ;
 હવે અનાગત ચોવીસી નમું, ચોથા દિનરૂક્ શિવ સાથ જિન૦ ૩
 છઠ્ઠા શ્રી જિન ધનંદ સંભારીયે, સાતમા પૌષધ દેવ;
 હરખે જેહના રે ચરણ કમલ તણી, સુરનર સારે રે સેવ. જિન૦ ૪
 ધ્યાને મિલવું રે એહવા પ્રભુ તણું, આલસ માહિ રે ગંગ;
 જનંમ સફલ કરી માનું તેહથી, મુજસ વિલાસ સુરંગ. જિન૦ ૫

ઢાલ સાતમી

—(*)—

ઋષભનો વંશ રચણાયરો—એ દેશી

પુખ્તપર પશ્ચિમ^૧ ભરતમાં, ધારો અતીત ચોવીસી રે;
 ચોથા પ્રલંબ બિનેસરૂ, પ્રભુમું હિયડલે હીસી રે. ૧
 અહવા સાહિબ નવિ વીસરે, ખિણુ ખિણુ સમરીયે હેજે રે;
 પ્રભુ શુણુ અનુભવ યોગથી, શોભીયે આતમ તેજે રે. એહવાં ૨
 છઠ્ઠા ચારિત્રનિધિ સાતમા, પ્રશમશબિત શુણુ-ધામો રે;
 હવે વર્તમાન ચોવીસીયે, સમરીજે જિન-નામો રે. એહવાં ૩
 સ્વામી સર્વજ્ઞ જયંકર, એકવીશમા શુણુ-ગેહા રે;
 શ્રી વિપરીત ઓગણીસમા, અવિહડ ધરમ-સનેહા રે. એહવાં ૪
 નાથ પ્રસાદ અદ્વારમા, હવે અનાગત ચોવીસી રે;
 ચોથા શ્રી અધટિત જિન વંદીયે, કર્મ સંતતિ જેણુ પીસી રે.

એહવાં ૫

શ્રી બ્રમણેંદ્ર^૨ છઠ્ઠા નમું, ઋષભચંદ્રાલિધ વંદું રે;
 સાતમા જગ જસ જયકર, જિન શુણુ ગાતાં આણુંદું રે. એહવાં ૬

ઢાલ આઠમી

—(*)—

ઝંઝરીઆ મુનિવર, ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી

જ'ખૂદીય ઐરવતેંછ, અતીત ચોવીસી વિચાર;^૩
 શ્રી ક્યાંત ચોથા નમુંછ, જગ જનના આધાર. ૧

૧-પશ્ચિમ. ૨-બહેંદ્ર. ૩-ઉદાર.

મન મોહન જિનજી, મનથી નહીં મુજ ફર. એ ટેક.
 અભિનંદન છઠ્ઠા નમુજી સાતમા શ્રી રતનેશ;
 વર્તમાન ચોવીસીયેજી, હવે જિન-નામ ગણેશ. મન ૨
 શ્યામકોષ્ટ એકવીસમાજી, ઓગણીસમા મરૂદેવ;
 શ્રી અતિપાન્થ અઢારમાજી, સમરૂં ચિત્ત નિતમેવ. મન ૩
 ભાવિ ચોવીસી વંદીયેજી, ચોથા શ્રી નંદિયેજી;
 શ્રી વ્રતધર છઠ્ઠા નમુજી, ટાલે કરમની રેણુ. મન ૪
 શ્રી નિર્વાણી તે સાતમાજી, તેહથું મુજસ સનેહ;
 જિમ ચઠાર ચિત્ત ચંદ્રમુંજી, જિમ મોરું મન મેહ. મન ૫

ઢાલ નવમી

—(૬)—

પ્રથમ ગોવાલ તણે. ભવેજી — અથવા—

કપુર હોએ અતિ ઉજડુ રે—એ દેશી

પૂરવ અરધે ધાતકીજી, ઐરવતે જે અતીત;
 ચઢવીસી તેહમાં કહુંજી, કલ્યાણક સુપ્રતિત. ૧
 મહોદય સુંદર જિનવર નામ. એ ટેક.
 ચોથા શ્રી સૌંદર્યનેજી, વંદું વારોવાર;
 છઠ્ઠા ત્રિવિક્રમ સમરીયેજી, સાતમા નરસિંહ સાર. મન ૨
 વર્તમાન ચોવીસીયેજી, એકવીસમા શેમંત;
 સંતોષિત ઓગણીસમાજી, અઢારમા કામનાથ સંત. મન ૪

ભાવિ ચોવીસી વંદીયેછ, ચોથા શ્રી મુનિનાથ;
ચંદ્રદાહ છઠ્ઠા નમુંછ, ભવ-હવ-નીરહ-પાથ. મ૦ ૪
દ્વિતાદિત્ય જિન સાતમાછ, જન-મન મોહન-વેલ; ૧
મુખજસ લીલા પામીયેછ, જસ નામે રંગરેલ. ૨ મ૦ ૫

ઢાલ દશમી

—(૧)—

એ ઝીડી કિહાં રાખી-અથવા-ભવિકા । સિદ્ધયક પદ વંદો—એ દેશી
પુખખર અરધ પૂરવ ઐરાવતે, અતીત ચોવીસી સંભારું;
શ્રી અષ્ટાદિક ૩ ચોથા વંદી, ભવ-વન-જમણ નિવારું રે. ૧
ભવિકા એહવા જિનવર ધ્યાવો, શુણવંતના શુણ ગાવો રે;
ભવિકા એહવા જિનવર ધ્યાવો. એ આંચલી.
વણિક નામ છઠ્ઠા જિન નમીયે, શુદ્ધ ધરમ વ્યવહારી;
ઉદ્યજ્ઞાન સાતમા સંભારો, તીન ભુવન ઉપગારી રે. ભવિકા ૦ ૨
વર્તમાન ચોવીસી વંદું, એકવીશમા તમોકંદ;
સાયકાક્ષ ઓગણીસમા સમરો, જન-મન-નયનાનંદ રે. ભવિકા ૦ ૩
શ્રી હેમંત ૪ અઠારમા વંદો, ભાવિ ચોવીસી ભાવો;
શ્રી નિર્વાણી ચોથા જિનવર, હૃદય-કમલ માંહિ લાવો રે. ભવિકા ૪
છઠ્ઠા શ્રી રવિરાજ સાતમા, પ્રથમનાથ પ્રણમીજે;
ચિદાનંદધન મુજસ મહોદય, લીલા લગ્નિ લહીજે રે. ભવિકા ૦ ૫

ઢાલ અગ્યારમી

—(*)—

કરિ પટકૃષ્ણે રે લુંછણા—અથવા અનિત નિલુઈશ્યું પ્રીતડી—એ દેશી
પશ્ચિમ ઐરવતે ભલો, ધાતકી ખંડે અતીત કે;
ચોવીસી રે પુરેરવા, ચોથા જિન સુપ્રતીત કે. ૧
જિનવર નામ સુહામણુ,^૧ ધડીય ન મેલ્યું નય કે;
રાતિ દિવસ મુજ સાંભરે, સંભારે સુખ થાય કે.

જિનવર૦ એ ટેક. ૨

શ્રી અવબોધ છઠ્ઠા નમું, સાતમા શ્રી વિક્રમેંદ્ર કે;
ચોવીસી વર્તમાનના, હવે સંભારું જિનેંદ્ર કે. જિન૦ ૩
એકવીસમા શ્રી સ્વસાંતણ,^૨ ઓગણીસમા હરનામ કે;
શ્રી નંદિકેશ અઢારમા, હોબે તાસ પ્રણામ કે. જિન૦ ૪
ભાવિ ચોવીસી સંભારીયે, ચોથા શ્રી મહામૃગેંદ્ર કે;
છઠ્ઠા અશોચિત વંદીયે, સતમા શ્રી ધર્મેંદ્ર કે. જિન૦ ૫
માન લાગ્યું જસ જેહશ્યું, ન સરે તેહ વિષુ તાસ કે;
તેણે મુજ મન જિન શુણુ શુણી, પામે મુજસ વિલાસ કે. જિન૦ ૬

ઢાલ બારમી

—(*)—

તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા—અથવા—
સા મેહમેં મનમાં ચિંતવે—એ દેશી

પુરખર પશ્ચિમ ઐરવતે હવે, અતીત ચોવીસી વખાણુંલ,
અશ્વવૃંદ ચોથા જિન નમીયે, છઠ્ઠા કુટિલક નાણુંલ;

સાતમા શ્રી વર્દ્ધમાન જિનેસર, ચોવીસી વર્તમાનલ;
એકવીસમા શ્રી નંદિકેશ જિન, તે સમરૂં શુભ ધ્યાનેલ. ૧

ઓગણીશમા શ્રી ધર્મચંદ્ર જિન, અઠારમા શ્રી વિવેકોલ;
હવે અનાગત ચોવીસીમાં, સંભારૂં શુભ ટેકોલ;
શ્રી કલાપ^૧ એથા જિન છક્રા, શ્રી વિસોમ પ્રણુમીજેલ;
સાતમા શ્રી આરણ્ય^૨ જિન ધ્યાતાં, જનમનો લાહો લીજેલ. ૨

શ્રી વિજય પ્રભ સૂરીન્ધર રાજે,^૩ દિન દિન અધિક જગીસેલ;
ખંભ નગરમાં રહીય ચોમાસુ,^૪ સંવત સત્તર ખત્રીસેલ;
દોઢસો કલ્યાણકનું ગણુલું, તે મેં પૂરણ કીધુલ;
હુઃખ-ચૂરણ લીવાલી દિવસે, મન વંછિત ફેલ લીધુલ. ૩

શ્રી કલ્યાણવિજય વર વાચક, વાલી મતંગજ સિંહોલ,^૫
તાસ શિષ્ય શ્રી લાભવિજય યુધ, પંડિત માંહિ લિહોલ;
તાસ શિષ્ય^૬ શ્રી જિતવિજય યુધ, શ્રી નયવિજય સોભાગીલ;
વાચક જસવિજયે તસ શિષ્યે,^૭ થૂણીઆ જિન વડ ભાગીલ. ૪

એ ગણુલું જે કંઠે કરશે, તે શિવરમણી વરશેલ;
તરશે ભવ-હરશે સવિ પાતક, નિજ આતમ ઉદ્ધરશેલ;
ખાર ઢાલ જે નિત્ય^૮ સમરશે, ઉચિત કાજ આચરશેલ;
સુકૃત સહોદય સુજન્મ મહોદય, લીલા તે આદરશેલ. ૫

૧ કલાપક. ૨ આરણ્ય. ૩ સુરિ સુરાજ્યે. ૪ ચૌમાસુ. ૫ સીહોલ, ૬ સીસ. ૭ સીસે. ૮ નિત્ય.

કેલેશ

એ ખાર ઢાલ રસાલ ખારહ, ભાવના તરૂં મંજરી,
 વર ખાર અંગ વિવેક પલ્લવ, ખાર પ્રત શોભા કરી;
 એમ ખાર તપવિધિ સાર સાધન, ધ્યાન જિન-ગુણ અનુસરી,
 શ્રી નયવિજય બુધ ચરણ સેવક, જસવિજય જયસિરી વરી.^૧ ૧

ઈતિ શ્રી સંકલ પંડિત શિરોમણિ ઉપાધ્યાય
 શ્રી જસવિજય ગણિ વિરચિત દોહસો
 જિન-કલ્યાણક મૌની-અગ્યાશસનું
 ગણુલું તપ વિધાન સંપૂર્ણ*

૧ લઘી.

* 'સંવત ૧૮૧૭ વર્ષે' કાર્તિક વદિ ૧૨ ગુરૂ પં. ભાગ્યચંદ્રણ તત્ શિષ્ય મુનિ રાજસાગરેણ લિખિત" એ પ્રમાણે રાજનગર, વિદ્યાશાળાનો લંડાર, દાખડા નં ૧૦ માની એક સારી શુદ્ધ પ્રતિમાં લખેલું છે. જૂદી જૂદી ત્રણ હસ્તલિખિત પ્રતો પરથી આ સ્તવન શોધેલું છે. પાઠકોની સરળતા ખાતર કેટલીક જગ્યાએ જૂની ભાષાને ચાલુ વર્તમાન ભાષામાં રાખી છે.

નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિ જિન-સ્તવન

દાદ પહેલી

—(૧)—

નહી યમુના કે તીર, ઉડે દોય પંખીયાં-એ દેશી.

+શાંતિ જિણેસર કેસર, અર્ચિત જગ ધણી રે, અર્ચિત૦
સેવા કીજે સાહિબ, નિત નિત તુમ તણી રે; નિત૦
તુજ વિષુ ફૂળે દેવ, ન કોઈ કયાણુઓ રે,^૧ ન કોઈ૦
મન-મોહન ભવિ-મોહન, તૂંહી મયાણુઓ રે. તૂંહી૦ ૧

હુરિત અપાસન શાસન, તૂં જગ પાવનો રે, તૂં જગ૦
મુકુત-ઉલ્લાસન, કર્મ-નિકાસન ભાવનો રે; નિકાસન૦
સિંહાસન પદાસન, ઝેઠો જે ઠવે રે, ઝેઠો૦
જગ ભાસન પર શાસન, વાસન ખેપવે રે.^૨ વાસન૦ ૨

વાણી ગંગ તરંગ, સુરગ તે ઉચ્છલે રે, સુરંગ૦
નય-ગમ-ભંગ-પ્રમાણ, પ્રવાહ વણા ભલે રે; પ્રવાહ૦
નિશ્ચય નય વ્યવહાર, તિહાં ભમરી ભમે રે, તિહાં૦
બુદ્ધિ નાવ જસ આલે, તેહને સહુ નમે રે. તેહને૦ ૩

+ આ સ્તવન કર્તા મહર્ષિએ સંવત. ૧૭૩૪ માં રચ્યુ છે.

૧ તુજવિષુ દેવ ન કોઈ કે જગ કયાણુઓરે. ૨ ચવેરે. ૩-પેખેવેરે.

નિશ્ચય ને બ્યવહાર, તટ્ટી ચર્ચા ઘણી રે, તટ્ટી
 બાણે પણ જન તાણે, દિલરૂચી આપણી રે, દિલ
 સ્થાવર વર માંહિ, વસ્યા હોય ચોક્કસ રે, વસ્યા
 હોયે પણ કહેણે, તે જગ ઓરણ રે તે જગ ૪
 માંહો માંહિ તે બિહુર જે, નય ચરચા કરે, નય
 ભરત સેતના લાવિક, આવક મન ધરે રે, આવક
 તિમ હું કાંઈક શક, રચાઈ હાખવું રે, રચાઈ
 પદ્ય તુજ વચન પ્રમાણ, તિહાં મુજ લાખવું રે, તિહાં ૫

દાસ બીજી

—(૧)—

અરો નનયાયે સંગમ-એ દેહી.

નિશ્ચય નયવાદી કહે, એક લાવ પ્રમાણ છે સાચો રે
 વાર અનંતી જે દહી, તે કિસ્મિયામાં મત નયોરે
 અતુર અનેહી આંલકો, એ આંકણી. ૧

ભરત જૂથ લાવે તરો, વહી પરિણામે મરદેવા રે
 ઐવેયક ઉપર નહી ફેલે, દ્રવ્ય કિયાની સેવારે. અનુરં ૨

નય બ્યવહાર કહે તુમે, કિમ લાવ કિયા વિટુ દહસોરે
 રતન ગ્રોધ અતપુટ પરિ, કિયા તે મઃચી કહરોયો રે અનુરં ૩

૧ નય નયોરે, ૨ અણીય રે કોણરે ૨ દ્રવ્યનય. ૪ અનુરં.

એક સહેજે એક યત્નથી, જિમ ફલ કેરે પરિપાકો રે;
 તિમ કિસ્મિયા પરિણામનો, જગ ભિન્ન ભિન્ન છે વાકો રે. અતુર૦ ૪

સહેજે ફલ અન્હે પામશું, એમ ગલિયા બલહ જે થાયો રે;
 સહેજે તૃપતા તે હુયે, કાં અન્ન કવલ કરી ખાઓ રે. અતુર૦ ૫

વિષ્ય વ્યવહારે ભાવ જે, તે તો ખિણુ તોલો ખિણુ માસો રે;
 તેહથી હાંસી ઉપજે, વલી દેખે લોક તમાસો રે. અતુર૦ ૬

શુરકુલવાસી શુણુ નીલો, વ્યવહારે^૧ થીર પરિણામી રે;
 ત્રિવિધ અવ^૨અક યોગથી, હુયે^૩ મુજસ મહોદય કામી રે^૪ અતુર૦ ૭

લાલ ત્રીજી

—(*)—

સાહિબા મોતીડા હમારા-એ દેશી.

નિશ્ચય કહે કુણુ શુર કુણુ ચેલા, ખેલે આપહી આપ એકેલા;
 ભસ પ્રકાશે જગ સવિ ભાસે, નવ-નિધિ અદ્ધ-મહાસિદ્ધિ પાસે. ૧

મોહના રંગીલા હમારા, મોહના મુખ સંગી. એ આંકણી.
 કર્મ વિભાવ શક્તિ જે તોડે, તે સ્વભાવ શક્તિશયું નોડે;
 ભાગ્યો^૫ ભસ્મ મરમ સવિ ભણ્યો, પૂર્ણ જ્ઞાન નિજરૂપ પિછાણ્યો.

મોહનાં ૨

૧-વ્યવહારી. ૨-પરિણામોરે. ૩-હોયે. ૪-કામોરે. ૫-ભાગ્યો.

કરતા હુઈ^૧ હાથી પરે જૂએ^૨, સાખી નિજ ગુણ માંહે સલૂએ^૩;
કરતા તે કિરિયા હુઃખ વેદે^૪, સાખી ભવ-તર-કંઠ ઉચ્છેદે.

મોહના૦ ૩

જાનીને કરણી સવિ થાકી, હુઈ રહ્યો નરમ^૨ કરમ^૩ ધિતિ પાકી;
માલા અણુદેખે જે ભમતો, તે દેખી હોયે નિજ ગુણ રમતો.

મોહના૦ ૪

ભાવ અશુદ્ધ જે પદ્મગલ કેરા, તે તો ભણ્યા સખહી અનેરા;
મોક્ષરૂપ અમે નિજ ગુણ વસ્યા, તે અર્થે કરશે કુણ કિરિયા.

મોહના૦ ૫

હવે વ્યવહાર કહે સુણો ખ્યારા, એ મીઠા તુમ ખોલ દુયારા;
ભણુતાંને અણુકરતાં ભાસો, વચન વીર્ય કરી આપ વિભાસો.

મોહના૦ ૬

જે અભિમાન રહિત તે સાખી, શક્તિ ક્રિયામાં તે છે આખી;
ક્રિયા જે શુભ ભોગે માંડે, ખેદાદિક દ્રવણ સવિ છાંડે.^૪

મોહના૦ ૭

ભૂખ ન ભાંજે લોજન દીઠે, વિણ ખાંડે તુષ ત્રીહી ન નીઠે;
માંજ્યા વિણ જિમ પાત્ર ન આપું, કિરિયા વિણ તિમ સાધન પાપું.

મોહના૦ ૮

મોક્ષ રૂપ આતમ નિરધારી, નવિ થાક્યા જિનવર-ગણધારી;
ક્રિયા-જ્ઞાન જે અનુક્રમે સેવે, સુજસ રંગ તેહને પ્રણ દેવે.^૫

મોહના૦ ૯

૧-હોઈ. ૨-નર્મ. ૩-કર્મ. ૪-ખેદાદિઅડ દ્રવણ તે છાંડે.
૫-સુજસ રંગ પ્રણ તેહને દેવે.

ઢાલ ઝોથી

—(*)—

[ઝેડલે ભારે મરં છું રાજ-એ દેશો.]

નિશ્ચય કહે વિભુ ભાવ પ્રમાણે, કિરિયા કામ ન આવે;
આવ્યો ભાવ તો કિરિયા થાકી, ધ્રાયાં જિમણુ ન ભાવે;
માનો ઝોલ હુમારો રાજ, તાણા તાણુ ન કીજે. ૧

શ્રમણુ હુઈ ગણુધર પ્રવજ્યા, મિલે તે ભાવ પ્રમાણે;
લિંગ પ્રયોજન-જન-મનરંજન, ઉત્તરાધ્યયને વખાણે. માનો ૦ ૨

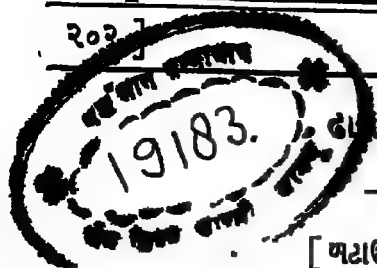
નિજ પરિણામજ ભાવ પ્રમાણે, ૧ વલી ઝોઘનિયું કરતે;
આતમ સામાયિક લગવધમાં ભાજ્યું તે જુઓ જુગતે. માનો ૦ ૩

નય વ્યવહાર કહે સવિ શ્રુતમાં, ભાવ કહ્યો તે સાચો;
પણુ કિયાથી તે હોએ જાયો, કિરિયા વિભુ હોએ કાચો માનો ૦ ૪

ભાવ નવો કિરિયાથી આવે, આવ્યો તે વલી વાધે;
નવિ પડે-ચડે ગુણુ શ્રેણે, તેણે મુનિ કિરિયા સાધે. માનો ૦ ૫

નિશ્ચયથી નિશ્ચય નવિ જાણ્યો, જેણે કિયા નવિ પાલી;
વચન માત્ર નિશ્ચયનું વિચારે, ઝોઘ-વચન જુઓ ભાલી. માનો ૦ ૬

જિમ જિમ ભાવ કિયામાંહિ સલશે, સાકરજિમ પય માંહિ;
તિમ તિમ સ્વાહ હોશે અધિકેરો, જમ્મ વિલાસ ઉચ્છાહિ. માનો ૦ ૭

પાંચમી

—(*)—

[ખટાઉયાની-દેશી.]

નિશ્ચય નયવાદી કહે રે, ષટ્કર્શન માંહિ સાર;
સમતા સાધન મોક્ષનું, એહવો કીધો નિરધાર રે.

મનમાંહીં ધરીજે ખ્યાર રે, અમે કહું છું તુમ ઉપગાર રે,
બલિહારી શુભની^૧ ગોઠી મેરે લાલ. એ આંકણી. ૧

પત્તર ભેદ જે સિદ્ધના રે, ભાવલિંગ તિહાં એક,
દ્રવ્ય લિંગ ભજના કહી, શિવ સાધન સમતા છેક રે;
તેહમાં છે સખલ વિવેક રે, તિહાં લાગી મુજ મન ટેક રે,
ભામા છે અવર અનેક રે. બલિં ૨

જિહાં મારગ ભાંજે સવે રે, ધારણને અસરાલ,
ભોગ-નાલી સમતા તિહાં, ડાંડો ઢાંચે તતકાલ રે;
હોએ ભોગ અભોગ વિચાલ રે,^૨ લધુ-પણુ-અક્ષર સંભાલ રે,
પહોંચે^૩ શિવ-પદ દેઈ દ્રાલ રે. બલિં ૩

સ્થવિર^૪-કદપ જિન-કદપની રે, કિરિયા છે બહુ રૂપ,
સામાચારી જૂજૂઈ રે, કોઈ ન મિલે એક સરૂપ રે;
તિહાં હઠ છે ઉડો કૂપ રે, તિહાં પાસ ધરે મોહ ભૂપ રે,
તે તો વિરૂઓ વિષમ વિરૂપ રે. બલિં ૪

નય વ્યવહાર કહે હવે રે, શું^૧ યોદ્યા એ મિત્ત;
સમતા તુમને વાલહી, અમને પણ તિહાં દઢ ચિત્ત રે;
અમે સંભારૂં નિત્ય નિત્ય રે; કિરિયા પણ તાસ નિમિત્ત રે;
એમ વધશે બેહુને હિત રે. બલિ૦ ૫

પત્તર લેઈ જે સિદ્ધના રે, રાજ-પંથ તિહાં બેહ;
તે મારગ અનુસારિણી, કિરિયા તેહશું ધરે નેહ રે;
ક્ષણ માંહી ન ઠાપો છેહ રે; આલસ છોડો^૨ નિજ દેહ રે;
આલસુ ને ઘણા સંદેહ રે. બલિ૦ ૬

થાપે ભાવજ જે કહી રે, ભરતાદિક દિઠું ત;^૩
આવરથક માંહિ કહ્યા, તે તો પાસથા એકંત રે;
તે તો પ્રવચન લોપે તંત રે; તસ મુખ નવિ દેખે સંત રે;
એમ^૪ ભાપે શ્રી ભગવંત રે. બલિ૦ ૭

કિરિયા જે બહુવિધ કહી રે, તેહજ કર્મ પ્રતિકાર;
રાગ ઘણા ઔષધ ઘણા, કોઈને કોઈથી ઉપગાર રે;
જિન-વૈદ્ય કહે નિરધાર રે; તેણે કહ્યું તે કીજે સાર રે;
એમ ભાપે અંગ આચાર રે. બલિ૦ ૮

રાજ-પંથ ભાગે નહીં રે, ભાજે તે નાહના સેર;
એ પણ મનમાં ધારજો, એ એક ગાંઠો સો પેર રે;
શું ફૂલી થાઓ છો લેર રે; જોમલીયે બિહું એક વેર રે;
તો ભાંજે પ્રાંતિ ઉકેર રે. બાલ૦ ૯

સૂત્ર પરંપરશ્યૂં મળે રે, સમાચારી શુદ્ધ;
 વિનયાદિક મુદ્રા વિધિ, તે બહુ વિધ પશુ અવિરોદ્ધ રે;
 મુ'એ તે જે હોયે મુદ્ધ રે;¹ નવિ મુ'એ તે પ્રતિબુદ્ધ રે;
 વહી મુજસ અલુદ્ધ અકુદ્ધ રે. બલિં ૧૦

ઢાલ છઠી

—(*)—

ગિરચારે શુભુ તુમતણા—એ દેશી

વાહ વહંતા આવિયા, તુજ² સમવસરણ જબ હીકું રે;
 તે બિહુનો ઝંઘડો ટલ્યો, તુજ દર્શન લાગ્યું મીકું રે;
 બલિહારી પ્રભુ તુમ તણી એ આંકણી. ૧

જ્યાદવાહ આગલ કરી, તુમે બિહુને મેલ કરાંયો રે;
 અંતરંગ રંગે મલ્યા, દુર્જનનો ઢાવ ન કાંયો રે બલિં ૨

પરધર-ભંજક ખલ ઘણા, તે ચિત્ત માંહિ ખાંચા ધાલે રે;
 પશુ તુમ સરિખા પ્રભુ જેહને, તેહરથું તેણે કાંધં ન ચાલે રે. બલિં ૩

જિમ એ બિહુની પ્રીતહી, તુમે કરી આપી થિર ભાવે રે;
 તિમ મુજ અતુલવ મિત્તમું, કરી આપો મેલ સ્વભારે રે બલિં ૪

તુજ શાસન જાણ્યા પછી, તેહથું મુજ પ્રીત છે આજ રે;³
 પશુ તે કહે મમતા તણે, તેણે નવિ આવે છે બાજ રે. બલિં ૫

કાલ અનાદિ સંખધિની,^૧ મમતા તે^૨ કેડ ન મૂકે રે;
 રીસાયે અનુભવ તદા, પશુ ચિત્તથી હિત^૩ નવિ ચૂકે રે. ખલિ૦ ૬
 એહવા મિત્રશુ^૪ રૂસણુ, એ તો મુજ મન^૫ લાગે માહું રે;
 તિમ કીજે^૬ મમતા પરી, જિમ છાંડું ચિત્ત કરી કાહું રે. ખલિ૦ ૭
 ચરણુ ધર્મ નૃપ તુમ વસે, તસ કન્યા સમતા રૂડી રે;
 અચિરામૃત તે^૧ મેલવો, જિમ મમતા બચે ઉડી રે. ખલિ૦ ૮
 સાહિબે માની વીનતી, મિલ્યો અનુભવ મુજ અંતરંગે રે;
 જોમણવ રંગ વધામણાં, હુઆ મુજસ મહોદય સંગે રે. ખલિ૦ ૯

કેલસ

ઈમ સકલ^૭ ' સુખકર, હરિત ભયકર શાંતિ જિનવર^૮મેંસ્તવ્યો,
 યુગ-ભુવન-સંયમ-માન વરણે, (૧૭૩૪) ચિત્ત હુર્ષે^૯ વિનંચો;
 શ્રી વિજયપ્રભસૂરિરાજરાજ્યે, સુકૃત કાળે નય કહી;
 શ્રી નયવિજય બુધ શિષ્ય^{૧૦} વાચક. જસવિજય જયસિરિ લહી૦ ૧

છતિ શ્રી નિશ્ચય-વ્યવહાર ગણિત

શ્રી શાંતનાથ જિન-સ્તવન સંપૂર્ણ. ગાથા ૪૮ કાલ-૬

૧-સંખધિની. ૨-તો. ૩-હેત. ૪-તેહવા મિત્રસુ. ૫-તે તો મુજને. ૬-મુજ. ૭-સયલ. ૮-જિણેસર. ૯-સીસ.

નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી સીમંધરસ્વામી સ્તવન

દાસ પહેલી

—(*)—

[રાગ-મારણી]

શ્રી સીમંધર સાહિબ આગે વીનતી દે, મનધરી નિર્મલ ભાવ;
કીજે દે કીજે દે, લીજે લાહો ભવ તણો દે. ૧

બહુ સુખ ખાણી તુજ વાણી પરિણમે દે, જેહ એક નય પક્ષ;
ભોલા દે ભોલા દે, તે પ્રાણી ભવ રહવડે દે. ૨

મેં મતિ મોહુ એકજ નિશ્ચય નય આદર્યો દે, કે એકજ વ્યવહાર;
બૂલા દે બૂલા દે, તુજ કર્ણાયે ઓલખ્યા દે. ૩

શિખિકા વાહક પુરૂષ તણી પરે તે કહ્યા દે, નિશ્ચય ને વ્યવહાર;
મિલિયા દે મિલિયા દે, ઉપગારી નવિ જૂનૂઆરે. ૪

બહુલા પણ રતન કહ્યાં, જે એકલાં દે, માલા ન કહાય;
માલા દે માલા દે, એક સૂત્રે તે સાંકડ્યા દે. ૫

તિમ એકાકી નય સઘલા મિથ્યામતિ દે, મિલિયા સમકિતરૂપ;
કહીએ દે કહીએ દે, લહીએ સમ્મતિ સમ્મતિ દે. ૬

હોય પંખ વિણ પંખી, જિમ રથ વિણ હોય ચક્ર;
 ન ચલે રે ન ચલે રે, તિમ શાસન નય બિહું વિના રે. ૭
 શુદ્ધ અશુદ્ધ પણું પણુ સરખું છે જેડને^૧ રે, નિજ નિજ વિષે^૨ શુદ્ધ;
 ભણો રે ભણો રે, પર વિષે અવિશુદ્ધતા રે. ૮
 નિશ્ચય નય પરિણામપણાએ^૩ છે વડોરે, તેહવો નહીં વ્યવહાર;
 ભાષે રે ભાષે રે, કોઈક ઈમ તે નવિ ધટે રે. ૯
 જે કારણ નિશ્ચય નય કારણ અછે રે^૪ કારણ છે વ્યવહાર;
 સાચો રે સાચો રે, કારજ સાચો તે સહી રે. ૧૦
 નિશ્ચય નય મતિ શુર શિષ્યાદિક કો નહીં રે, કરે ન ભુંજે કોય^૫;
 તેહથી રે તેહથી રે, ઉનમારગ તે દેશના^૬ રે. ૧૧
 નય વ્યવહારે શુર શિષ્યાદિક સંભવે રે, સાચો તે ઉપદેશ;
 ભાખ્યો રે ભાખ્યો રે ભાખ્યે સૂત્ર વ્યવહાર મેં રે^૭. ૧૨

ઢાલ બીજી

—(૧)—

(રસીયાની દેશી)

કોઈકે વિધિ જોતાં થકાં રે, છાંડે સવિ વ્યવહાર રે મન વસિયા;
 ન લહે-તુજ વચમે કહ્યું રે, દ્રવ્યાદિક અનુસાર રે શુણુ રસિયા. ૧
 પાઠ ગીત નૃત્યની^૮ કલા રે, જિમ હોય પ્રથમ અશુદ્ધ રે; મન
 પણુ અભ્યાસે તે ખરી રે, તિમ કિરિયા અવિરુદ્ધ રે શુણુ ૨

૧ બિહુંનેરે ૨ વિષમે પાઠા. ૩ પ્રમાણે ૪ તે વ્યવહાર છે રે,
 ૫ એક ૬ ઉપદેશ પાઠાં ૭ વ્યવહારનેરે ૮ નર્તન

- મણિ શોધક શત ખારના રે, જિમ પુટ સકલ પ્રમાણ રે; મન૦
 સર્વ ક્રિયા તિમ યોગને રે , પંચવસ્તુ અહિનાણ રે. ગુણ૦ ૩
- પ્રીતિ ભગતિ યોગે કરી રે, ઈચ્છાદિક વ્યવહાર રે; મન૦
 હીણો પણ શિવ હેતુ છે રે, બેહને ગુરૂ આધાર રે. ગુણ૦ ૪
- વિષ-ગરલ-અન્યોન્ય છે રે, હેતુ-અમૃત જિમ પંચ રે; મન૦
 કિરિયા તિહાં વિષ-ગરલ કહી રે, ઈહ પરલોક પ્રપંચ રે. ગુણ૦ ૫
- અન્યોન્ય ૩ હૃદય વિના રે, સંમૂર્ત્તિમ પરિ હોય રે; મન૦
 હેતુ-ક્રિયા-વિધિ-રાગથી રે, ગુણ વિચીને ભેય રે. ગુણ૦ ૬
- અમૃત ક્રિયા માંહી જાણીએ રે, દોષ નહિ લવલેશ રે; મન૦
 ત્રિક ત્યજવાં દોષ સેવવાં રે, યોગિંદ્ર ઉપદેશ રે. ગુણ૦ ૭
- ક્રિયા ભગતે છેદીએ રે, અવિધિ દોષ અનુબંધ રે; મન૦
 તિણે તે શિવ કારણ કહે રે, ધર્મસંગ્રહણી પ્રબંધ રે. ગુણ૦ ૮
- નિશ્ચય ફલ કેવલ લગે રે, નવિ ત્યજીએ વ્યવહાર રે; મન૦
 ચક્રી-લોગ ૪ પામ્યા વિના રે, જિમ નિજ લોજન સાર રે. ગુણ૦ ૯
- પુણ્ય-અગનિ પાતક ૫ કહે રે, જ્ઞાન સહેજે આલખાય રે; મન૦
 પુણ્ય હેતુ વ્યવહાર છે રે, તિણે નિર્વાણ ઉપાય રે. ગુણ૦ ૧૦
- ભવ્ય એક આવર્તમાં રે, કિરિયા વાદી સિદ્ધ રે; ૬ મન૦
 હોવે તિમ ખીલો નહિ રે, “દશા ચૂર્ણી” પ્રસિદ્ધ રે. ૭ ગુણ૦ ૧૧

૧ યોગ્યરેને ૨ ગર અતનુષ્ઠાન ૩ અતનુષ્ઠાન ૪ ભોગ્ય ૫
 અગનિ પાતક ૬ સુસિદ્ધરે ૭ સુપ્રસિદ્ધરે.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : શ્રી સીમંધર જિન-સ્તવન-૨૦૬

ધ્રમ જાણીને મન ધરે રે, તુજ શાસનનો રાગ રે; મન
નિશ્ચય પરિણિત મુનિ રહે રે, વ્યવહારે વડ લાગે રે. ગુણ ૦ ૧૨

ઢાલ ત્રીજી

— (*) —

(અભિનંદન જિન ! દરિશન તરસીયે-દેશી)

સમકિત પક્ષજ કેઈકે^૧ આદરે, કિયામંદ આણુજાણુ;
શ્રેષ્ઠિક પ્રમુખ ચરિત્ર આગલ કરે, નવિ માને ગુરુ-આણુ;
અંતરજામીરે ! તું જાણે સવે. એ આંકણી ૦ ૧
કહે તે શ્રેષ્ઠિક નવિ નાણી હુઓ, નવિ ચારિત્રપ્રધાન;
સમકિત ગુણથી રે જિન-પદ પામસે, તેહજ સિદ્ધિ નિહાન અંતર ૦ ૨
નવિ તે જાણે રે કિરિયા ખપ વિના, સમકિત ગુણ પણ તાસ;
નરક તાણી ગતિ નવિ છેદી શકે, એ આવશ્યકે ભાવ. ૩
ઉજવલ તાણે રે વાણે મેલડે, સોહે પટ ન વિશાલ;
તિમ નવિ સોહે રે સમકિત અવિરતિ, જોલે ઉપદેશમાલ અંતર ૦ ૪
નિરતિ વિધન પણ સમકિત ગુણ વર્યો, છેદે પલિય પહુત;
આણુંઢાદિકે મત ધરતાઃ કહ્યો,^૨ સમકિત સાથે રે સૂત. અંતર ૦ ૫
શ્રેષ્ઠિક સરિખારે અવિરતિ થોડલા, જેહ નિકાચિત કર્મ;
તાણી આણે રે સમકિત વિરતિને, એ જિન-શાસન-મર્મ અંતર ૦ ૬
બ્રહ્મ પ્રતિજ્ઞા રે વિણુ લવ સખતમા, બ્રહ્મ મતી નહિ આપ;
આણુકીધા પણ લાગે અવિરતે, સહજે સઘલાં રે પાપ. અંતર ૦ ૭
જોહડું જાણી રે મત આદર કરો,^૩ જતને સમકિતવંત;
પંડિત પ્રીછે રે થોડે જિમ જાણે,^૪ નાવે રે જોલ અનંત. અંતર ૦ ૮

૧ પક્ષ કેઈકજ ૨ કહે ૩ કરે ૪ મુણે.

આંધા આગલ^૧ ફરપણુ ઢાખવો, બહિરા આગલ ગીત;
મૂરખ આગલ^૨ પરમારથ કથા, ત્રિણેં એક જ રીત. અંતર૦ ૬
એવું બાણી રે હું તુજ વીનવું, કિસ્મિ સમકિત બેઠી;^૩
દીને કીજે રે કરણા અતિ ઘણી, મોહ મુલત મહ મોઠી.^૪ અંતર૦ ૧૦

ઢાલ ચોથી

—(*)—

એણી પર મેં પ્રભુ વિનંયો, સીમંધર ભગવંતો રે;
બાણું હું ધ્યાને પ્રગટ હુંતો, કેવલ-કમલાનો કંતો રે.
જયો જયો જગશુર જગ ધણી. ૧

તું પ્રભુ હું તુજ સેવકો, એ વ્યવહાર વિવેકો રે;
નિશ્ચય નય નહિ આંતરો, શુદ્ધાતમ ગુણ એકો રે. જયો ૨
જિમ જલ સકલ નદી તણો, જલનિધિ જલ હોય ભેલો રે;
બ્રહ્મ અખંડ સખંડનો, તિમ ધ્યાને એક મેલો રે. જયો ૩

જિણેં આરાધન તુજ કર્યું,^૫ તસ સાધન કુણ લેખે રે;
ફર દેશાંતર કુણ^૬ ભમે, જે સુરમણિ થર દેખે રે. જયો ૪

અગમ અગોચર નય કથા, પાર કુણે નવિ લાહીએ રે;
તેણે તુજ શાસન ઈમ કહ્યું, બહુ શ્રુત-વચણુડે રહીએ રે. જયો ૫

તું મુજ એક હૃદયે વસ્યો, તુંહીજ પર ઉપગારી રે;
ભરત ભવિક હિત અવસરે, મુજ મત મેલો વિસારી રે. જયો ૬

૧ આગેરે ૨ આગેરે ૩ બેઠ ૪ મોઠ ૫ કિઈ ૬ કિમ

કેલશ

—(*)—

ઇમ વિમલકેવલજ્ઞાનદિનકર, સકલગુણુચ્ચાઇરૈ;
અકલંક અકલ નિરીહ નિર્મમ, વીનઁયો સીમંધરૈ;
શ્રી વિજયપ્રભ સૂરિરાજ રાજે,^૧ વિકટ સંકટ ભયહરૈ;
શ્રી નયવિજય બુધ શિષ્ય^૨ વાચક, જસવિજય જય જય કરો. ૧

કૃતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ત્રિરચિત

નિશ્ચય-બ્યવહાર ગણિત શ્રી સીમંધર

જિન-સ્તવન સંપૂર્ણ.

શ્રી સીમંધરસ્વામિની વિનતિરૂપ

નયરહસ્ય ગર્ભિત

ધ્રુવાસો ગાથાનું સ્તવન

શુદ્ધ દેશનાનું સ્વરૂપ

—(*)—

ઢાલ પહેલી

એક દિન દાસી દેડતી—એ દેશી

સ્વામિ સીમંધરા ! વીનતી, સાંભલો માહરી દેવ ! રે;

તાહરી આણુ હું શિર ધરું, આદરું તાહરી સેવ રે.

સ્વામિ સીમંધરા ! વીનતી—એ ટેક ૧

કુશુરની વાસના પાસમાં, હરિણ પરિ જે પડ્યા લોક રે,

તેહને શરણુ તુજ વિણુ નહીં, ટળવળે બાપડા ફેક રે. સ્વામિ ૨

જ્ઞાનદર્શનચરણુ ગુણુ વિના, જે કરાવે કુલાચાર રે,

ભૂંટિયા તેણે જગિ દેખતાં, કિહાં કરે લોક પોકાર રે ? સ્વામિ ૩

જેહ નવિ ભવ તર્યા નિરગુણી, તારશે કેણી પરિ તેહ રે ?

ધમિ અભણ્યા પડે કંડમાં, પાપખંધે રહ્યા જેહ રે. સ્વામિ ૪

હામંકુભાદિક અધિકનું, ધર્મનું કો નવિ મૂલ રે;

દોકડે કુશુર તે હાખવે, શું થયું એહ જગ સૂલ રે ? સ્વામિ ૫

અર્થની દેશના જે દીએ, ઓણવે ધર્મના અંધ રે;

પરમપદનો પ્રગટ ચોર તે, તેહથી કિમ વહે પંથ રે ? સ્વામિ ૬

વિષયરસમાં ગૃહી માચિયા, નાચિયા કુગુરૂમદપુર રે;
 ધૂમધામે ધમાધમ ચલી, જ્ઞાનમારગ રહ્યો દૂર રે. સ્વામિં ૭
 કલહકારી કઠાગ્રહ ભર્યા, થાપતા આપણા બોલ રે;
 જિનવચન અન્યથા હાખવે, આજ તો વાજતે ઢોલ રે. સ્વામિં ૮
 કેઈ નિજદોષને ગોપવા, રોપવા કેઈ મતકંઠ રે;
 ધર્મની દેશના પાલટે, સત્ય ભાસે નહીં મંઠ રે. સ્વામિં ૯
 બહુમુખે બોલ એમ સાંભલી, નવિ ધરે લોક વિશ્વાસ રે;
 ડુંઢતા ધર્મને તે યથા, બ્રમર જિમ કમલની વાસ રે. સ્વામિં ૧૦

આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ

—(*)—

ઠાળ બીજી

રાગ ગોડી—બોલીડા હંસા રે । વિષય ન રાચીએ—એ દેશી
 એમ ડુંઢતાં રે ધર્મ સોહામણો, મિલિઓ સદ્ગુરૂ એક;
 તેણે સાચો રે મારગ હાખ્યો, x આણી હૃદય વિવેક.
 શ્રી સીમંધર સાહિબ ! સાંભલો. એ આંકણી. ૧૧
 પરધર જોતાં રે ધર્મ તુમે કરો, નિજધર ન લહો રે ધર્મ;
 જિમ નવિ જાણે રે મૃગ કસ્તૂરીઓ, મૃગમહપરિભ્રમર્મ. શ્રીં ૧૨
 જિમ તે ભૂલો રે મૃગ દિશિ દિશિ કરે, લેવા મૃગમહગંધ;
 તિમ જગ ડુંઢે રે બાહિરધર્મને, મિથ્યાદૃષ્ટી રે અર્થ. શ્રીં ૧૩
 ભતિઅર્ધનો રે દોષ ન આકરો, જે નવિ દેખે રે અર્થ;
 મિથ્યાદૃષ્ટી રે તેહથી આકરો, માને અર્થ અનર્થ. શ્રીં ૧૪

x દાખિયો.

આપપ્રશંસે રે પરશુભ્ય ઓલવે, ન ધરે શુભનો રે દેશ;
 તે જિનવાણી રે નવિ શ્રમણે સૂણે, દિએ મિથ્યા ઉપદેશ. શ્રી૦ ૧૫
 જ્ઞાનપ્રકાશે રે ઓહતિમિર હરે, જેહને સદ્ગુરૂ સૂર;
 તે નિજ કેમે રે સત્તા ધર્મની, ચિદાનંદભરપૂર. શ્રી૦ ૧૬
 જિમ નિરમલતા રે રતનસ્ફટિકતણી, તિમ એ જીવ સ્વભાવ;
 તે જિન વીરે રે ધર્મ પ્રકાશીઓ, પ્રણલકમાય-અભાવ. શ્રી૦ ૧૭
 જિમ તે રાતે રે કૂલે રાતડું, શ્યામકુલથી રે શ્યામ;
 પાપ પુણ્યથી રે તિમ જગિ જીવને, સગદ્રેષ-પરિણામ. શ્રી૦ ૧૮
 ધર્મ ન કહિએ રે નિશ્ચે તેહને, જેહ વિભાવ વડબ્યાધિ;
 પહેલે અંગે રે એણીપેરે ભાવિયું, કરમે હોએ ઉપાધિ. શ્રી૦ ૧૯
 જે જે અંશે રે નિરૂપાધિકપણું, તે તે જાણો રે ધર્મ;
 સમ્યગ્દષ્ટી રે શુભકાણ્યાધકી, જાવ લહે શિવશર્મ. શ્રી૦ ૨૦
 એમ જાણીને રે જ્ઞાનદશા ભણ, રહીએ આપ સ્વરૂપ;
 પરપરિણુતિથી રે ધર્મ ન છાંડિએ, નવિ પડિએ ભવકૂપ. શ્રી૦ ૨૧

આત્મ તત્ત્વ વિચાર

—(૫)—

હાલ ત્રીજી

હવે રાણી પત્રાવતી જીવ રાશી ખમાવે—એ દેશી
 જિહાં લગે આતમદ્રવ્યનું, લક્ષણ નવિ જાણ્યું;
 તિહાં લગે શુભકાણું ભણું, કેમ આવે તાણું? ૨૨
 આતમતત્ત્વ વિચારીએ એ આંકણી.

યતઃ આત્મૈવ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રાણ્યથવા યતેઃ ।

યસ્યદાત્મક યૈવ શરીરમધિતિષ્ઠતિ ॥

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૧૫

આતમઅજ્ઞાને કરી, જે ભવદુઃખ લહીએ;
 'આતમજ્ઞાને તે ટલે, એમ મનિ સદ્દિએ. આતમ૦ ૨૩
 જ્ઞાનદશા જે આકરી, તેહ ચરણ વિચારો;
 નિર્વિકલ્પ ઉપયોગમાં, નહીં કર્મનો ચારો આતમ૦ ૨૪
 'ભગવદ્વિગે ભાષિઓ, સામાયિક અર્થ;
 સામાયિક પણ આતમા, ધરો સૂધો અર્થ. આતમ૦ ૨૫
 લોકસારઅધ્યયનમાં, સમકિત મુનિભાવે,
 મુનિભાવે સમકિત કહ્યું, નિજ શુદ્ધસ્વભાવે. આતમ૦ ૨૬
 કષ્ટ કરો સંજમ ધરો, ગાલો નિજ દેહ;
 જ્ઞાનદશા વિષ્ણુ ભવને, નહીં દુઃખનો છેહ. આતમ૦ ૨૭
 બાહિર-ચતના બાપડા, કરતાં દૂહવાએ;
 અંતર-ચતના જ્ઞાનની, નવિ તેણે થાએ. આતમ૦ ૨૮
 સગદ્વેષ મલ ગાલવા, ઉપશમ જલ ઝીલો;
 આતમપરિણુતિ આકરી, પરપરિણુતિ પીલો. આતમ૦ ૨૯

આત્માનામાત્માના વેત્તિ મોહત્યાગાદ્ય આત્મનિ ।

તલેષ તસ્ય ચારિત્રં તદ્જ્ઞાનં તત્ત્વ વર્ણનમ્ ॥

૧ સરખાવો :—આત્મજ્ઞાનમયં દુઃખમાત્મજ્ઞાનેન હન્યતે ।

તપસ્યાપ્યાત્મવિજ્ઞાનકીર્તિનૈચ્છેતું ન શક્યતે ॥

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર ચતુર્થપ્રકાશ.

૨ સરખાવો :—આથા સામાહ્ય, આથા સામાહ્યસ્સ અદ્વૈ.

—શ્રી ભગવતી સૂત્ર.

૩ જં સમ્મંતિ પાસદ્વા તં મોર્ણંતિ પાસદ્વા,

જં મોર્ણંતિ પાસદ્વા તં સમ્મંતિ પાસદ્વા ।

—શ્રી આચારાગ સૂત્ર. (લોકસાર અધ્યયન)

૪ અજ્ઞાનં જલુ કણ્ટ, ક્રોધાદિભ્યોઽપિ સર્વપાપેભ્યઃ ।

અર્થં હિતમહિતં યા ન વેત્તિ ચેનાશ્રુતો જીવઃ ॥

હું એહનો એ માહરો, એ હું એણી છુદ્દી;
 ચેતન જડતા અનુભવે, ન વિસારે શુદ્ધી. આતમં ૩૦
 બાહિરદેષી દેખતાં, બાહિર મન ધાવે;^x
 અંતરદેષી દેખતાં, અક્ષયપદ પાવે. આતમં ૩૧
 ચરણ હોએ લલબદિકે, નવિ મનને ભંગે;
 ત્રીજે અધ્યયને કહ્યું, એમ પહેલે અંગે. આતમં ૩૨
 અધ્યાતમ વિષુ જે ક્રિયા, તે તનુમલ 'તોલે;
 મમકારાદિક યોગથી, હમ જાની ખોલે. આતમં ૩૩
 હું કર્તા પરભાવનો, એમ જિમ જિમ બાણે;
 તિમ તિમ અજ્ઞાની⁺ પડે, નિજકર્મને ઘાણે. આતમં ૩૪
 પુદ્ગલકર્માદિક તણો, કર્તા વ્યવહારે;
 કર્તા ચેતન કર્મનો, નિશ્ચય સુવિચારે. આતમં ૩૫
 કર્તા શુદ્ધરસાવનો, નય શુદ્ધે⁺ કહીએ;
 કર્તા પરપરિણામનો, જોઉ કિન્થિયા અહીએ. આતમં ૩૬

શુદ્ધ નય વિચાર

—(*)—

ઢાલ ચોથી

વીરમતી પ્રીતિ કારણી—એ દેશી.

શિષ્ય કહે જો પરભાવનો, અકર્તા કહો પ્રાણી;
 ઢાન-હરણાદિક કિમ ઘટે?, કહે સદ્ગુરુ વાણી. ૩૭
 શુદ્ધનય અર્થ⁺ મનિ ધારીએ—એ આકાણી.

^x ધ્યાવે. + અજ્ઞાને.

૧ સરખાવો :—આશયમેદા હોતે સર્વેડપિ દિ તત્ત્વતોડવગંતવ્યાઃ ।

માવોડવમનેન વિના, લેષ્ટા દ્રવ્યક્રિયા ભુચ્છા ॥

—તૃતીય યોડશક.

ધર્મ નવિ દિગ્ધો નવિ સુખ દિગ્ધો, પર જંતુને દેતો;
 આપ સત્તા રહે આપમાં, એમ હૃદયમાં ચેતો. શુદ્ધ૦ ૩૮
 ભોગવશે જે પુદ્ગલ ગ્રહા, નવિ ભવના તેહ;
 તેહથી ભવ છે જૂજૂઓ, વલી જૂજૂઓ દેહ શુદ્ધ૦ ૩૯
 ભક્તપાનાદિ પુદ્ગલ પ્રતે, ન દિગ્ધો છતિ વિના પોતે;
 કાનહરણાદિ પર જંતુને, એમ નવિ ઘટે ભેતો. શુદ્ધ૦ ૪૦
 કાનહરણાદિક અવસરે, શુભ અશુભ સંકલ્પે;
 દિગ્ધો હરે તું નિજ રૂપને, મુખે અન્યાયા જલ્પે. શુદ્ધ૦ ૪૧
 અન્યાયા વચન અભિમાનથી, ફરી કર્મ તું બાંધે;
 સાચકભાવ જે એકલો, ગ્રહે તે સુખ સાધે શુદ્ધ૦ ૪૨
 શુભ અશુભ વસ્તુ સંકલ્પથી, ધરે જે નટમાયા;
 તે ટલે સહજ સુખ અનુભવે, પ્રભુ આતમરાયા. શુદ્ધ૦ ૪૩
 પર તાણી આશ વિષવેલડી, ફલે કર્મ બહુભાતિ;
 જ્ઞાનઠકને કરી તે ફલે, હોએ એક જે ભાતિ. શુદ્ધ૦ ૪૪
 રાગદોષે રહિત એક જે, કયા શુદ્ધ તે પાલે;
 પ્રથમ અંગે એમ ભાષિયું, નિજ શક્તિ અજૂઆલે. શુદ્ધ૦ ૪૫
 એકતાજ્ઞાન નિશ્ચયકયા, સુશુરે તેહને ભાળે;
 જેહ અવિકલ્પ ઉપયોગમાં, નિજ પ્રાણને રાખે. શુદ્ધ૦ ૪૬
 જેહ રાખે પર પ્રાણીને, કયા તાસ વ્યવહારે;
 નિજ કયા વિષુ કહો પર કયા, હોએ કવણ પ્રકારે? શુદ્ધ૦ ૪૭

૧ સરખાવો :—અદ્યાડભેનં ચત્તં, અપ્પણય નાણદંસણચરિત્તં ।

તદ્યા તસ્સ પરેસુ, અણુકંપા નત્થિ જીવેસુ ॥

—શ્રી ઉપદેશમાલા પ્રકરણ ગાથા ૪૩૪.

લોક વિષુ જિમ નગરમેદની, જિમ શુવ વિષુ કાયા;
 ફોક તિમ જ્ઞાન વિષુ પરદયા, જિમી નટવણી માયા. શુદ્ધ ૪૮
 સર્વઆચારમય પ્રવચને, લણ્યો અનુભવયોગ;
 તેહથી મુનિવમે મોહને, વલી અરતિ-રતિ-શોગ શુદ્ધ ૪૯
 સૂત્ર અક્ષર પરાવર્તના, સૂત્ર શેટલી દાખી;
 વાચન સ્વ અનુભવ આખીએ, જિહાં એક છે આખી. શુદ્ધ ૫૦
 આત્મમરમ અનુભવ લાગે, તાગે પરવણી માયા;
 એક છે તાર જિનવચનનો, વગી એક શિવછાયા. શુદ્ધ ૫૧

વ્યવહારમિદ્ધિ

—(૨)—

દાસ પાંચમી

રાગ-ટેદામે પ્રભુ ચિત્તકરીને અવધાને મુજ વાત—એ દેગી
 એમ નિશ્ચય નય ત્રાંલલીલ, બોલે એક અનણ
 ‘આદર્યું અમે જ્ઞાનનેલ, કું કીએ પચ્ચખાણ ?’ ૫૨
 સોલાગી જિન ! ગ્રીમધર ! મુણે વાત. એ આંકણી.
 કિરિયા ઉત્થાખી કરીલ, છાંડી તેણે દાજ;
 નવિ બાણે તે કિપનેલ, કારણ વિષુ નવિ કાજ. સોલાગી જિન ! ૫૩
 નિશ્ચયનયઃ અવલંબતાંલ, નવિ બાણે તય મર્મ;
 છોડે ને વ્યવહારનેલ, લોપે^૧ તે જિન ધર્મ. સોલાગી જિન ! ૫૪

+ તેહ. x નિશ્ચયને.

૧ નિચ્છયમલંબતા, નિચ્છયમો નિચ્છય ત્રયાણંતા ।

જાણંતિ ચરણકરણં, બાહિરકરણાચ્છા કેઈ ॥

—ગ્રીમ-ની એકનિયુક્તિ.

નિશ્ચયદષ્ટિ હૃદય ધરીલ, પાલે જે વ્યવહાર;
 પુણ્યવંત તે પામશેલ, ભવ સમુદ્રનો પાર. સોભાગી જિન! ૫૫
 તુરંગ ચડી જિમ પામિએલ, વેગે પુરનો પંથ;
 માર્ગ તિમ શિવનો લહેલ, વ્યવહારે નિર્ઘંથ સોભાગી જિન! ૫૬
 મહેલ ચઢતાં જિમ નહીંલ, તેહ તુરંગનું કાજ;
 સફલ નહીં નિશ્ચય લહેલ, તેમ તનુકિરિયા સાજ. સોભાગી જિન! ૫૭
 નિશ્ચય નવિ પામી શકેલ, પાલે નવિ વ્યવહાર;
 પુણ્યચક્રિત જે એહવાલ, તેહનેનકવણ આધાર. સોભાગી જિન! ૫૮
 હેમ પરીક્ષા જિમ હુએલ, સહત હુતાશન-તાપ;
 જ્ઞાનકશા તિમ પરખીએલ, જિહાં બહુ કિરિયાવ્યાપ. સો. જિન! ૫૯
 આલંબન વિષ્ણુ જિમ પડેલ, પામી વિષમી વાટ;
 મુગ્ધ પડે ભવકૂપમાંલ, તિમ વિષ્ણુ કિરિયાવાટ સોભાગી જિન! ૬૦
 અરિત ભણી બહુલોકમાંલ, ભરતાદિકનાં જેહ;
 લોપે શુભ વ્યવહારનેલ, બોધિ હથે નિજ તેહ. સોભાગી જિન! ૬૧
 બહુ દલ દીસે ભવનાંલ, વ્યવહારે શિવયોગ;
 છોડી તાકે પાધરાલ, છોડી પંથ અયોગ. સોભાગી જિન! ૬૨
 આવશ્યકમાંહિ ભાખિએલ, એહિજ અર્થ વિચાર;
 ફલસંશય પણ બાણતાંલ, બાણીજે સંસાર.^૧ સોભાગી જિન! ૬૩

+ તેહનો.

૧ સરખાવો :-સંસર્યં પરિભ્રાણમો સંસારે પરિન્નાય મવતિ ।

સંસર્યં અપરિભ્રાણમો સંસારે અપરિન્નાય મવતિ ॥

—શ્રી આચારાંગ સૂત્ર.

વ્યવહારસિદ્ધિ-(ચાલુ)

—(*)—

હાલ છઠી

શાસન તાહરું અતિ ભલું, મુનિમનસરોવરે હંસલો અથવા
ઋષભનો વંશ. રચણાચર-એ દેશી.

અવર ઇચ્છો નય સાંભલી, એક ગ્રહે વ્યવહારો રે;
મર્મ દિવિધ તસં નવિ લહે, શુદ્ધ અશુદ્ધ વિચારો રે. ૧૪
તુજ વિષ્ણુ ગતિ નહીં જંતુને, તું જગજંતુનો દીવો રે;
છવીએ તુજ અવલંબને, તું સાહિબ ચિરંજીવો રે.

તુજ વિષ્ણુ ગતિ નહીં જંતુને-આંકણી. ૧૫

જેહુ ન આગમ વારીઓ, દીસે અશક આચારો રે;
તેહિજ પુથ બહુમાનીઓ, શુદ્ધ કહ્યો વ્યવહારો રે. તુજ ૦ ૧૬
જેહુમાં નિજમતિ કટપના, જેહુથી નંવિ ભવ પારો રે;
અધપરંપરા ખાંધિઓ, તેહ અશુદ્ધ આચારો રે. તુજ ૦ ૧૭
શિથિલવિહારીએ આચર્યાં, આલંબન જે કૂડાં રે;
નિયતવાસાદિક સાધુને, તે નવિ જાણીએ રૂડાં રે. તુજ ૦ ૧૮
આજ નવિઃ ચરણ છે આકરું, સંહનનાદિકદોષે રે;
એમ નિજ અવશુષ્ણ એલવી, કુમતિ કદાચહ પોષે રે. તુજ ૦ ૧૯
ઉત્તર શુભમાંહિ હીણડા, ગુરુ કાલાદિક પાષે રે;
મૂલશુષ્ણે નહીન હીણડા, એમ પંચાશક લાષે રે. તુજ ૦ ૭૦

૧ જેહુને આગમ ન વારિઓ. x અજ ન + નવિ

પરિશ્કૃત ગ્રહ-વશ લિંગિયા, લેપ કુમતિરજ માથે રે;
 નિજશુભ પર અવશુભ લેવે, ઈન્દ્રિયવૃષભ ન નાથે રે. તુજ૦ ૭૧
 નાણરહિત હિત પરિહરિ, નિજ કંસણશુભ લેસેરે;
 મુનિજનના શુભ સાંભલી, તેહ અનારજ રસેરે. તુજ૦ ૭૨
 અણુસમ દોષ જે પરતણો, મેરુસમાન તે જોલે રે;
 જેહશું પાપની જોડી, તેહશું હિયકલું જોલે રે. તુજ૦ ૭૩
 સૂત્ર વિરુદ્ધ જે આચરે, થાપે અવિધિના ચાલા રે;
 તે અતિનિશ્ચિત મિથ્યામતિ, જોલે ઉપદેશમાલા રે. તુજ૦ ૭૪
 પામરજન પણ નવિ કહે, સહસા જૂઠં સચકોરે;
 જૂઠં કહે મુનિવેષ જે, તે પરમારથ ચૂકોરે. તુજ૦ ૭૫
 નિર્ધન્યહૃદય છકાયમાં, જે મુનિવેષે પ્રવર્તે રે;
 શુદ્ધિ-યતિ-ધર્મથી બાહિરા, તે નિર્ધન્યગતિ વર્તેરે. તુજ૦ ૭૬
 સાધુભગતિ જિનપૂજના, ઢાનાદિક શુભ કર્મો રે.
 આવકજન કલો અતિ ભલો, નહિ મુનિવેષ અધર્મો રે. તુજ૦ ૭૭
 કેવલ લિંગધારી તણો, જે અવકાર અશુદ્ધો રે;
 આદરીઓ નવિ સર્વથા, જાણી ધર્મવિરુદ્ધો રે. તુજ૦ ૭૮

મોક્ષ-ભવમાર્ગ

—(૧)—

ઢાલ સાતમી

(આગે પૂરવ વાર નવાણું એ-દેશી)

મુનિવેષ શકે નવિ છંડી, ચરણકરણશુભ હીણાણ;
 પણ મારગ માંહિ ઢાખ્યા, મુનિશુભપદે લીણાણ. ૧.

૧ મૂકોરે

મૃધાવાદ ભવકારણ જાણી, મારગ શુદ્ધ પ્રરૂપેલ;
 વંદે નવિ વંદાવે મુનીને, આપ થઈ નિજરૂપેલ. ૭૯
 મુનિશુણરાગે પૂરા ચૂરા, જે જે જયણા પાઠેલ;
 તે તેહથી શુભભાવ લહીને, કર્મ આપણાં ટાલેલ. ૮૦
 આપ હીનતા જે મુનિ^x ભાષે, માન સાંકડે લોકેલ;
 એ હૃદયે વ્રત એહનું હાખ્યું, જે નવિ ફૂલે ફેકેલ. ૮૧
 પ્રથમ સાધુ ખીલે વરશ્રાવક, ત્રીજો સંવેગપાખીલ;
 એ ત્રણે શિવ-મારગ કહીએ, જિહાં છે પ્રવચન સાખીલ. ૮૨
 શેષ ત્રણ ભવ-મારગ કહીએ, કુમતિકઠાગ્રહ ભરિયાલ;
 ગૃહિ-ચતિલિંગ-કુલિંગે લખીએ, સકલદોષના હરિયાલ.^૨ ૮૩
 જે વ્યવહાર મુગતિમારગમાં, શુણ્ઠાણુને લેખેલ;
 અનુક્રમે શુણ્ઠેણિનું ચઢવું, તેહિજ જિનવર દેખેલ.
 જે પણ દ્રવ્યક્રિયા પ્રતિપાલે, તે પણ સંમુખભાવેલ;
 શુકલખીજની ચંદ્રકલા જિમ, પૂર્ણભાવમાં આવેલ. ૮૪

x મુખ

૧ સરખાવો :—આયરતરસંમાણં સુદુર્કરં માણસંકલે લોપ ।

સંવિગ્ગપક્ષિચત્તં ઓસન્નેજં ફુલં કાર્ડં ॥

ઉપદેશભાષા ગાથા ૫૨૪

૨ સાવજજગોગપરિવજજણાણ સવ્વોત્તમો અ જહધમ્મો ।

લીઓ સાવયધમ્મો, તથ્યો સંવિગ્ગપક્ષો ચ ॥

સેસા મિચ્છાદિટ્ઠી, ગિહિલિંગકુલિંગવ્વલિંગેહિ ।

જહ તિપિણ ચ મોક્ષપદા સંસારપદા તદ્દા તિપિણ ॥

શ્રી ઉપદેશભાષા પ્રકરણ ગાથા ૫૧૯-૫૨૦

+ સેહિનું

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૨૩

તે કારણ લક્ષ્મીદિક્ષી પણ, શીલ ધરે જે પ્રાણીજી,
ધન્ય તેહ કૃતપુણ્ય કૃતારથ, મહાનિસીથે વાણીજી^૨
એ વ્યવહારનથે મન ધારે, નિશ્ચયનયમત હાખ્યુંજી;
પ્રથમ અંગમાં વિતિગિચ્છાએ, ભાવચરણ નવિ ભાખ્યુંજી. ૮૩

દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ

—(૪)—

હાલ આઠમી

ગોપાઈની દેશી

અવર એક ભાષે 'આચાર, હયા માત્ર શુદ્ધજ વ્યવહાર,'
જે જોલે તેહજ ઉત્પાપે, 'શુદ્ધ કરું હું' મુખ ધમિ જપે. ૮૪
જિનપૂજાદિક શુભવ્યાપાર, તે માને આરંભ અપાર;
નવિ જાણે ઉતરતાં નઈ, મુનિને જીવદયા કિહાં ગઈ? ૮૫
જે ઉતરતાં મુનિને નહી, વિધિજોગે નવિ હિંસા વહી;
તો વિધિજોગે જિન-પૂજના, શિર કારણ મત^૧ ભૂલો જના. ૮૬
વિષયારંભતણે જિહાં ત્યાગ, તેહથી લહિએ ભવજલ-તાગ;
જિનપૂજમાં શુભભાવથી, વિષયારંભ તણે ભય નથી. ૮૭
સામાયિકપ્રમુખે શુભભાવ, યદ્યપિ લહિએ ભવજલ નાવ;
તો પણ જિનપૂજાએ* સાર, જિનનો વિનય કહ્યો ઉપચાર. ૮૮

૧ ધનને જં સે પુરિસે કયસે મહાણુમાયે જે જં લોગ-
લક્ષણપિ સીલં પાલેહ ॥

—શ્રી મહાનિશીથ સૂત્ર

x મમ. * પૂજના,

આરંભાદિક શંકા ધરી, જો જિનરાજ ભક્તિ પરિકરી,
 દાન માન વંદન આદેશ, તો તુજ સખલો પડયો કિલેશ. ૮૬
 સ્વરૂપથી દીસે સાવધ, અનુભવે પૂજા નિરવધ;
 જે કારણ જિનશુભ બહુમાન, જે * અવસર વરતે શુભધ્યાન ૮૭
 જિનવર પૂજા દેખી કરે, ભવિષ્ય ભાવે ભવજલ તરે;
 છકાયના રક્ષક હોય વલી, એહ ભાવ જાણે કેવલી. ૮૮
 જલ તરતાં જલ ઉપર યથા, મુનિને દયા ન હોએ વૃથા;
 પુષ્પાદિક ઉપર તિમ જાણ, પુષ્પાદિક પૂજાને ઠાણ ૮૯
 તો મુનિને નહીં કિમ પૂજના, એમ તું શું ચિતે શુભમના ?
 રાગીને ઔષધ સમ એહ, નીરાગી છે મુનિવર દેહ. ૯૦

દ્રવ્ય-ભાવસ્તવ (ચાલુ)

—(*)—

હાલ-નવમી

પ્રથમ ગોવાલતણે ભવેલ-એ દેશી

ભાવસ્તવ મુનિને ભલોલ, બિહું ભેદે ગૃહી ધાર;
 ત્રીજે અધ્યયને કહોલ, મહાનિશીથ મઝાર. ૯૧
 સુણો જિન ! તુજ વિણ કવણુ આધાર ? એ આંકણી
 વલી તિહાં ફલ દાખિયુંલ, દ્રવ્યસ્તવનુંરે સાર;
 સ્વર્ગ ભારમું ગેહિનેલ, એમ દાનાદિક આર. સુણો ૯૨
 છકું અંગે દ્રૌપદીલ, જિનપ્રતિમા પૂજેઈ;
 સૂર્યાલ પડે ભાવથીલ, એમ જિન વીર કહેઈ. સુણો ૯૩

૩-તત્ત્વગોષીત સ્તવન વિભાગ : સવાસો ગાથાનું સ્તવન [૨૨૫]

નારદ આઠ્યે નવિ થઈછ, ઉભી તેહ સુભણ;
 તે કારણે તે શ્રાવિકાણ, લાખે આલ અભણ. સુણો ૦ ૯૭
 જિન પ્રતિમા આગલ કહ્યોછ, શકેસ્તવ તેણિ નારિ;
 જાણે કુણ વિણ શ્રાવિકાણ, એહવિધ હૃદય-વિચારિ. સુણો ૦ ૯૮
 પૂજે જિનપ્રતિમા પ્રતેછ, સૂર્યાશ સુરરાય;
 વાંચી પુસ્તક રત્નનાંછ, લેઈ ધરમ બ્યવસાય. સુણો ૦ ૯૯
 રાયપસેણી સૂત્રમાંછ, મહોટો એહ પ્રબંધ;
 એહ વચન અણમાનતાંછ, કરે કરમનો બંધ. સુણો ૦ ૧૦૦
 વિજયદેવ વક્તવ્યતાછ, જીવાભિગમે રે એમ;
 જો થિતિ છે એ સુરતાણીછ, તો જિનશુભ્યુતિ કેમ? સુણો ૦ ૧૦૧
 સિદ્ધારથરાયે કર્યાછ, યાગ અનેક પ્રકાર;
 કલ્પસૂત્રે ઇમ લાધિયુંછ, તે જિનપૂજ સાર. સુણો ૦ ૧૦૨
 શ્રમણોપાસક તે કહ્યોછ, પહિલા અંગ મોઝાર;
 યાગ અનેશ નવિ કરેછ, તે જાણો નિરધાર સુણો ૦ ૧૦૩
 ઇમ અનેક સૂત્રે લખ્યુંછ, જિનપૂજ ગૃહિ-કૃત્ય;
 જે નવિ માને તે સહીછ, કરસ્યે બહુભવ નૃત્ય. સુણો ૦ ૧૦૪

શ્રી જિનપૂજમાં નિર્જર

—(*)—

હાલ દશમી

જં સુરસંધા સા સુરસંધા, અથવા એણે પુર કંબલ

કેઈ ન લેસી-એ દેશી.

અવર કહે પૂજાદિકઠામે, પુણ્યબંધ છે શુભ પરિણામે;
 ધર્મ ઇહાં કેઈ નવિ લેસે, જિમ વ્રતપરિણામે ચિત્ત હીસે. ૧૦૫

નિશ્ચયધર્મ ન તેણે બાધ્યો, જે શૈલેશી અંતે વખાણ્યો;
 ધર્મ અધર્મ તેણે ક્ષયકારી, શિવસુખ દે જે ભવજલતારી. ૧૦૬
 તસ સાધન તું જે જે દેખે, નિજ નિજ શુભકાણાને લેખે;
 તેહ ધરમ વ્યવહારે બંધો, કારજ કારણ એક પ્રમાણો. ૧૦૭
 એવંભૂત તેણે મત બાખ્યો, શુદ્ધ દ્રવ્યનય ઇમ વલિ કાખ્યો;
 નિજસ્વભાવપરિણતિ તે ધર્મ, જે વિભાવ તે ભાવજ કર્મ. ૧૦૮
 ધર્મ શુદ્ધ-ઉપયોગસ્વભાવે, પુણ્ય પાપ શુભ અશુભ વિભાવે;
 ધર્મહેતુ વ્યવહારજ ધર્મ, નિજસ્વભાવ પરિણતિને મર્મ. ૧૦૯
 શુભયોગે દ્રવ્યાશ્રવ થાય, નિજપરિણામ ન ધર્મ હણાય;
 યાવત્ યોગક્રિયા નહીં થ'લી, તાવત્ જીવ છે યોગાર'લી. ૧૧૦
 મલિનારંભ કરે જે કિરિયા, અસહારંભ તણ તે તરિયા;
 વિષયકષાયાદિકને ત્યાગે, ધર્મમતિ રહિએ શુભમાગે. ૧૧૧
 સ્વર્ગહેતુ જે પુણ્ય કહીએ, તે સરાગચંદ્રમ પણ લીએ;
 બહુરાગે જે જિનવર પૂએ, તસ મુનિની પરે પાતિક મૂએ. ૧૧૨
 ભાવસ્તવ એહથી* પામીએ, દ્રવ્યસ્તવ એ તેણે કહીએ;
 દ્રવ્ય શણદ છે કારણ વાચી બ્રમે * મ ભૂલો કર્મ નિકાચી. ૧૧૩

સાચી ભક્તિ-પ્રભુપ્રેમ

દાસ અગીયારમી

—(*)—

(દાન ઉલટ ધરી કીજીએ-એ દેશી)

કુમતિ ઇમ સકલ હરે કરી, ધારીએ ધર્મની રીત રે;
હારીએ નવિ પ્રભુબલથકી, પામીએ જગતમાં છત રે,
સ્વામી સીમંધર ! તું જયો-એ આંકણી. ૧૧૪

ભાવ બાણે સકલ જંતુના, ભવ થકી દાસને રાખ રે;
બાલિયા બાલ જે તે ગણુ, સકલ જો છે તુજ સાખ રે સ્વામી ૧૧૫

એક છે રાગ તુજ ઉપરિ, તેહ મુજ શિવતર-કંઠરે;
નવિ ગણુ તુજ પરિ અવરને, જો મિલે સુરનરવંદ રે. સ્વામી. ૧૧૬

તુજ પિના મેં બહુ દુઃખ લક્ષ્યાં, તુજ મિલ્યે તે કિમ હોય રે ?
મેહ વિણ મોર માથે નહીં, મેહ દેખી માથે સોય રે સ્વામી ૧૧૭

મનથકી મિલન મેં તુજ કિયો, ચરણ તુજ લેટવા સાંધરે !
કીજીએ જતન જિન ! એ વિના અવર ન વાંછિએ^૧ કાંધરે. સ્વામી. ૧૧૮

તુજ વચન-રાગ-મુખ આગલે, નવિ ગણુ સુરનર શર્મ રે;
કોડી જો કપટ કોઈ દાખવે, નવિ તજુ^૨ તોએ તુજ ધર્મ રે. સ્વામી. ૧૧૯

તું મુજ હૃદયગિરિમાં વસે, સિંહ જો પરમ નિરીહ રે;
કુમત માતાંગના જૂથથી, તો કિશી પ્રભુ ! મુજ ખીહરે ? સ્વામી. ૧૨૦

કોડી છે દાસ પ્રભુ ! તાહરે, માહરે દેવ તું એક રે;
કીજીએ સાર-સેવક તણી, એ તુજ ઉચિત વિવેક રે. સ્વામી. ૧૨૧

ભક્તિભાવે ઇચ્છું ભાખીએ, રાખીએ એહ મનમાંહી રે;
 ઢાસનાં ભવ-દુઃખ વારિએ, તારિએ સો ગ્રહી ખાંહી રે. સ્વામી. ૧૨૨
 બાલે જિમ તાત આગલિ કહે, વિનવું હું તિમ તુજ રે;
 લેચિત જાણો તિમ આચરે, નવિરહું તુજ કિસ્મું શુભર રે. સ્વામી. ૧૨૩
 મુજ હોને ચિત્ત-શુભભાવથી, ભવ ભવ તાહરી સેવ રે;
 યાચિએ કોડી ચતને કરી, એહ તુજ આગલે દેવ ! રે. સ્વામી. ૧૨૪

કલશ

—(*)—

ઈમ સયલ-સુખકર, દુરિત-ભયહર, વિમલ-લક્ષણ-શુભધરો;
 પ્રભુ અજર અમર નરિહ-વંદિત, વીનવ્યો સીમંધરો.
 નિજ-નાદ-તર્જિત-મેઘ-ગર્જિત, ધૈર્ય-નિર્જિત મંદરો,
 શ્રી નયવિજય બુધ વચણસેવક, જશવિજય બુધ જયકરો. ૧૨૫

ઈતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયેષુ
 વિરચિત નયવિચાર ગર્જિત સવાસો ગાથાનું
 શ્રી સીમંધર જિન-વિનતી રૂપ સ્તવન સંપૂર્ણ.

કુમતિ-મદ-ગાલન શ્રી વીરસ્તુતિરૂપ

દોઢસો ગાથાનું હુંડીનું સ્તવન

ઢાલ ૧ લી

—(*)—

એ છિંદી કિહાં રાખી અથવા ભવિકા ! સિદ્ધચક્રપદ વંદો-એ દેશી
પ્રણમી શ્રીગુરૂના પયપંકજ, યુણ્ણયું વીરબિણુંદ;
હવણ્ણનિષેપ પ્રમાણ પંચાંગી, પરખી લહો આણુંદ રે.

બિનશ ! તુજ આણા શિર વહિએ,
તુજ શાસન નય દુહ પ્રરૂપણ; યુણ્ણથી શિવસુખ લહિએ રે.
બિનશ ! તુજ આણા શિર વહિએ-એ આંકણી ૧

શ્રી અનુયોગદુવારે ભાખ્યા, ચાર નિષેપા સાર;
ચાર સત્ય હથ સત્યા ભાખ્યા, ઠાણાંગે* નિરધાર રે. બિનશ ! ૨

ભક્ષ ધ્યાન કિરિયામાંહિ આવે, તેહ સત્ય કરી બાણ;
શ્રી આવશ્યકસૂત્ર પ્રમાણે, વિગતે તેહ વખાણું રે. બિનશ ! ૩

થોવીસત્યયમાંહિ નિષેપા, નામ દ્રવ્ય દોય ભાણું;
ઠાઉસ્સગ આલાવે હવણા, ભાવ તે સધલે લ્યાણું રે. બિનશ ! ૪

*સરખાવો:-“હસલિવહે સચ્ચે પત્તે, તં નામસચ્ચે ઠવણસચ્ચે
વલ્લસચ્ચે માવસચ્ચે” “હસલિવહે સચ્ચે તપ્તે, તંઝહા-જ-
ણવયસત્તમયઠવણા નામે રૂવે પઠુસચ્ચે ચ. વલ્લહારમાવજોપ,
દેસમે ઓવમ્મસચ્ચે ચ ॥ ૧ ॥”

—શ્રી ઢાળાંગ લુટ

પુસ્તક-લિખિત સકલ જિમ આગમ, તિમ આવશ્યક એહ;
ભગવદ્ નંદી સામે સંમત, તેહમાં નહીં સંદેહ રે. જિનજી ! ૫

સૂત્ર આવશ્યક જે ઘરઘરનું, કહ્યુએ તે અજાની;
પુસ્તક અર્થ-પરંપર આવ્યુ, માને તેહજ જાની રે. જિનજી ! ૬

ખંભીલિપિ શ્રીગણધરદેવે, પ્રણમી ભગવદ્ આદે;
જ્ઞાનતાણી તે ઠવણા અથવા, દ્રવ્યશ્રુત અવિવાદે રે. જિનજી ! ૭

ભેદ અઠારજ^૧ ખંભીલિપિના, સમવાયાંગે દીઠા;
શુદ્ધ અરથ મંડી ભવ બહુલા, ભમશે કુમતી ધીઠા રે જિનજી ! ૮

ખંભીલિપિ બે તેહનો કર્તા, તો લેખક પણ આવે;
શુદ્ધઆણા વિષય અરથ કરે જે, તેહનો બોલ ન ભાવે રે.^૨ જિનજી ! ૯

જિનવાણી પણ દ્રવ્ય-શ્રુત છે, નંદીસૂત્રને લેખે;
જિમ તે તિમ ખંભીલિપિ નમિયે, ભાવ તે દ્રવ્ય વિશેષે રે. જિનજી ! ૧૦

જિમ અણવ સંયમનુ સાધન, જ્ઞાનાઢિકનુ તેમ;
શુદ્ધભાવ આરોપે વિધિસ્થું, તેહને સઘલે ખેમરે. જિનજી ! ૧૧

શુદ્ધભાવ જેહનો છે તેહના, ચાર નિલેપા સાથા;
જેહમાં ભાવ અશુદ્ધ છે તેહના, એક કાચે સવિ કાચા રે. જિનજી ! ૧૨

હશવૈકાલિકે^x દૂષણ દાખ્યું, નારીચિત્રને ઠામે;
તો કિંમ જિનપ્રતિમા દેખીને, શુણ નવિ હોય પરિણામે રે? જિનજી ! ૧૩

૧ અઠાર જે ૨ કાવે રે

^xસરખાવો:-“ચિત્તમિત્તિ ન ગિજ્ઞાપ, નારિં વા સુમલંકરિયં ।

મકૂચરંપિ ષ વદ્વૃણં દિદ્વિઠ પલિતમાહરે ॥ ૧ ॥”

—શ્રી દશ વૈકલિક સૂત્ર

રુચકદ્વીપે એક ડગલે બતાં, પડિમા નમિય આણુંદે;
 આવતાં એક ડગલે નંદીસરે, બીજે ઇંહાં જિન વંદે રે. જિનભા ! ૧૪
 ૧ત્રિછી ગતિ એ ભગવર્ધ બાળી, જ'ઘાચારણ કેરી;
 પંડગવન નંદન ઇંહાં પડિમા, ભીર્ધ' નમે ઘણેરી રે. જિનભા ! ૧૫
 વિઘાચારણ તે એક ડગલે, માનુષોત્તરે ભય;
 બીજે નંદીસરે જિનપ્રતિમા, પ્રણુમી પ્રમુહિત થાય રે. જિનભા ! ૧૬
 તિહાંથી પડિમા વંદણ કારણ, એક ડગલે ઇંહાં આવે;
 ભીર્ધ'પણે બતાં બે ડગલાં. આવતાં એક સ્વભાવે રે. જિનભા ! ૧૭
 શતક (ઇક-) વીશમે નવમ ઉદેશે, પ્રતિમા મુનિવર વંદી;
 ઇમ દેખી જે અવલો બાળે, તસ મતિ કુમતિ ફંદી રે. જિનભા ! ૧૮
 આલોઅણનું કાણ કંઈ જે, તેહ પ્રમાદ ગતિ કેરો;
 તીર ગતિ જે ભત્ર વિચાલે. રહે તે ખેદ ઘણેરો રે. જિનભા ! ૧૯
 કરી ગોચરી જિમ આલોએ, દશવૈકાલિક સાએ;
 તિમ એ કામ પ્રમાદ આલોએ, નહીં દોષ ને પાપે રે. જિનભા ! ૨૦
 કહે કોઈ એ કહેવા માત્રજ, કોઈ ન ગયો નવિ બસ્યે;
 નહીં તો લવણુશિખા માંહિ બતાં, કિમ આસધક થાસ્યે રે ? જિનભા ! ૨૧
 સત્તર સહસ્ર ભેયણુ જઈ ઉંચા, ચારણુ તીર્થાં ચાલે;
 સમવાયાંગે પ્રગટ પાઠ એ, સ્યું કુમતિ ! જમ ઘાલે રે ? જિનભા ! ૨૨
 'ચૈત્ય' શબ્દનો જ્ઞાન અરથ તે, કહો કરવો કુણુ હેતે ?
 જ્ઞાન એક ને ચૈત્ય ઘણાં છે, જૂલે જડ સંકેતે રે. જિનભા ! ૨૩

રુચકાદિકનાં ચૈત્ય નમ્યાં તે, સાસય પડિમા કહિએ;
 જેહુ ઇહાંનાં તેહુ અશાશ્વત, બિહુંમાં લેદ ન લહિએ રે. બિનજી ! ૨૪
 જે ઉપર સાહિબ ? તુજ કરણા, શુદ્ધ અંરથ તે ભાખે;
 તુજ આગમનો શુદ્ધ પરુપક, સુજસ અમિયરસ ચાખે રે. બિનજી ! ૨૫

લાલ ૨

—(૪)—

મહાવિદેહક્ષેત્ર સોહામણુ—એ દેશી

તુજ આણા મુજ મનિ વસી, જિહાં બિનપ્રતિમા સુવિચાર; લાલ રે,
 રાયપસેણી સૂત્રમાં, સૂરિઆભતણો^૧ અધિકાર; લાલ રે. તુજ ૦ ૧

૧ “ તએ છુ તસ્સ સૂરિયાભસ્સ દેવસ્સ પંચવિહાએ પબ્બતીએ
 પબ્બત્તિભાવંગયસ્સ સમાગસ્સ ઇમેયારુવે અબ્બત્થિએ પથિએ મણો-
 ગએ સંકપે સમુપ્પજિજ્ઞા—કિં મે પુલ્લિ કરણિજ્ઞાં ? કિં મે પચ્છા
 કરણિજ્ઞાં ? કિં મે પુલ્લિ સેયં ? કિં મે પચ્છા સેયં ? કિં મે પુલ્લિ
 પચ્છાવિ હિયાએ સુહાએ ખમાએ જિણ્સેસાએ આણુગામિયતાએ
 ભવિસ્સઈ ? તએ છુ તસ્સ સૂરિયાભસ્સ દેવસ્સ સામાણિયપરિસોવવણ્ણા
 દેવા સૂરિયાભસ્સ ઇમેયારુવં અબ્બત્થિયં સમુપ્પન્નં સમભિન્નણિતા
 જેણેવ સૂરિયાભે દેવે તેણેવ ઉવાગમ્મતિ, સૂરિયાભ દેવં કરયદ્ધપરિ-
 ગ્ગહિયં દસનઠં સિરસાવત્તં મત્થએ અ જલી કદ્દુ જએણું વિજ્ઞ-
 એણું વદ્ધાવેઈ, વદ્ધાવેતા એવં વમાસી—એવં ખલુ દેવાણુપિયાણું સૂરિ-
 યાભે વિમાણે સિદ્ધાચતણે જિણુપડિમાણું જિણુસેહપમાણુમેતાણું
 અકુસયં સન્નિખિતાણું વિકુઈ, સલાએ છું સુહમાએ છું માણુવએ
 એઈયખંભે વહિરામએસુ ગોલવદ્ધસમુગએસુ જહુઈઓ જિણુસકહાઓ

તે સુર અભિનવ ઉપ-યો, પૂછે સામાનિક દેવ; લાલ રે,
 'શું મુજ પૂરવ ને પછી, હિતકારી કહેા તતખેવ' લાલ રે. તુ ૨
 તે કહે 'એહ વિમાનમાં, જિનપડિમા કાઢા જેહ; લાલ રે,
 તેહની તુમહે પૂળ કરો, પૂરવ પચછા હિત એહ' લાલ રે. તુ ૩
 પૂરવ પચછા શબ્દથી, નિત્ય કરણી બલે સોય; લાલ રે,
 સમકિતદષ્ટિ સદેહે, તે દ્રવ્યથકી કિમ હોય? લાલ રે. તુ ૪
 દ્રવ્યથકી જે પૂજિયાં, પ્રહરણ કોશાદિ અનેક; લાલ રે,
 તેહજ બિહુ જુકાં કહ્યાં, એ તો સાચો ભાવ વિવેક લાલ રે. તુ ૫
 ચક્રચણ જિણનાણની, પૂળ જે ભરતે કીધ; લાલ રે,
 જિમ તિહાં તિમ અન્તર ઇહાં, સમકિતદષ્ટિ મુપ્રસિદ્ધ લાલ રે. તુ ૬
 પહિલે ભવ પૂરવ કહે, જ્ઞાતા કર્તુર સંબંધ; લાલ રે,
 પચછા કહુઅ વિષય કહ્યા, વલી મુખાપુત્ર પ્રબંધ લાલ રે. તુ ૭
 આગમેસીલદા કહ્યા, ગઈકિંકિલ્લાણા દેવ; લાલ રે,
 તસ પૂરવ પચછા કહે, ત્રિહુ કાલે હિત જિન-સેવ લાલ રે. તુ ૮
 જસ પૂરવ પચછા નહીં, મક્યે પણ તસ સંદેહ; લાલ રે.
 ઇમ પહીલે અજે કહ્યું, સૂધો અર્થ તે એહ લાલ રે. તુ ૯

સન્નિષ્પિતાઓ ચિંતિ, તાઓ છું દેવાણપિયાણું અન્નેસિં ચ
 બદ્ધણું વેમાણિયાણું દેવાણું દેવીણું ચ અમ્યણિજ્જાઓ ભવ પચ્છુ-
 વાસાણિજ્જાઓ, તુ એયંણું દેવાણપિયાણું પુલ્લિ કરણિજ્જાં એયંણું
 દેવાણપિયાણું પચ્છા કરણિજ્જાં એયંણું દેવાણપિયાણું પુલ્લિ
 પચ્છાવિ હિયાએ સુહાએ ખમાએ નિસ્સેસાએ આણુગામિયતાએ
 ભવિસ્સદ્—ઈતિ રાયપસેણીઉપાણે.

પચ્છાપેચ્યાશખદનો, જે ફેર કહે તે હું, લાલ રે,
 શખદતણી રચના ઘણી, અરથ એક છે પુરું. લાલ રે. તુ ૧૦
 વાંચી પુસ્તક રતનાં, હવે લઈ ધરમ વ્યવસાય; લાલ રે,
 સિદ્ધાયતને તે ગયો, જિહાં દેવછાંદનો ઠાય. લાલ રે તુ ૧૧
 જિનપ્રતિમા દેખી કરી, કરે શિર પ્રણામ શુભ યીજ; લાલ રે,
 પુષ્પ-માલ્ય-ચૂર્ણ કરી, વસ્ત્રાભરણે વલી પૂજ. લાલ રે. તુ ૧૨
 ફૂલ પગર આગે કરી, આલેખે મંગલ આઠ; લાલ રે,
 ધૂપ દેઈ ઠાળ્યે સ્તવી, કરે શકસ્તવનો પાઠ લાલ રે. તુ ૧૩
 જેહના સ્વમુખે જિન કહે, ભવસિદ્ધિ પ્રમુખ છ યોલ; લાલ રે,
 તાસ ભગતિ જિનપૂજના, નવિ માને તેહ નિટોલ. લાલ રે તુ ૧૪
 પ્રભુ આગલ નાટક કયું, ભગતિ સૂચિયાલે સાર; લાલ રે,
 ભગતિતણાં ફલ શુભ કદ્યાં, શ્રી ઉત્તરાધ્યયન મોઝાર, લાલ રે. તુ ૧૫
 અંગ ઉપાંગે ઘણે કહી, એમ દેવ દેવીની ભક્તિ; લાલ રે,
 આરાધકતા તેણે થઈ, ઇહાં તામલી ઇંદ્રની યુક્તિ. લાલ રે. તુ ૧૬
 ભક્તિ છતધર્મે કરી, લીએ દાઢા અવર જિન અંગ; લાલ રે,
 શૂભ રચે સુર ત્રણ તે, કહે જ'ખૂપજ્ઞતી અંગ. લાલ રે. તુ ૧૭
 શતક દશમે અંગ પાંચમે, ઉદ્દેશે છઠે ઇંદ્રિ; લાલ રે,
 દાઢ તણી આશાતના, ટાલે તે વિનય અમંદ. લાલ રે. તુ ૧૮
 સમકિતદષ્ટી સુર તણી, આશાતના કરચે જેહ; લાલ રે,
 દુલ્લભઓધિ તે હશે, ઠાણાંગે ભાખ્યું એહ. લાલ રે. તુ ૧૯

+સરખાવો:-“પચ્છદિ ઠાણેદિ” જીવા દુહ્મહ્વોદિયત્તાય કમ્મં
 પકરેતિ, તંજહા-અરિહંતાણં અવણં વચમાણે ૧ અરિહતપ-

તેહને જશ બોલ્યે કહ્યું, વલી સુલભબોધિતા થાય; લાલ રે
તેણે પૂનાદિક તેહનાં, કરણી શિવહેતુ કહાય. લાલ રે તુજાં ૨૦
તપ સંયમ તરુસમ કહ્યાં, ફલસમ તે શિવસુરશર્મ; લાલ રે.
સુરકરણી માને નહીં, નવિ બાણ્યે તેણે એ મર્મ. લાલ રે તુજાં ૨૧
દશવૈકલિકે નર થકી, સુર અધિક વિવેક જણાય; લાલ રે,
દ્રવ્યસ્તવ તો તેણે કર્યાં, માને તસ સુજસ ગવાય. લાલ રે તુજાં ૨૨

લાલ ૩

—(*)—

ઋષભનો વંશ રથણાયર-એ દેશી.

શાસન તાહરું અતિ ભલું, જગિ નહીં કોઈ તસ સરિખું રે;
તિમ તિમ રાગ ધણે વધે, જિમ જિમ જુગતિસ્થું પરખું રે. ૧

શાસન તાહરું અતિ ભલું-એ આંકણી

શ્રી અરિહંત અને તેહનાં,^૧ ચૈત્ય નમું ન અનેશં રે,
અંગક ને તસ શિષ્યનાં. વચન ઉવવાઈ ધણેરા રે. શાસન ૦ ૨

પણતસ્સ ધમ્મસ્સ અવળં વચમાણે ૨ આયરિયડવક્કાણાણં
અવળ વચમાણે ૩ આરવળણસ્સ સંઘસ્સ અવળં વચમાણે
૪ વિષકતવલંભચેરાણં દેવાણ અવળં વચમાણે ૫—સ્થાનાંગ.

+ “ધમ્મો મુગલમુક્કિટ્ટં, અહિંસા સંજમો તથો ।

દેવાધિ તં નમંસતિ, જસ્સ ધમ્મે સયા મણો ॥ ૧ ॥”

—શ્રી દશવૈકલિક સૂત્ર.

૧ શ્રી અરિહંતને વલી તેહના, અરિહંત ચૈત્ય તે અતિ ભલા
તેહ નમું ન અનેશં રે.

'ચૈત્ય'શબ્દ તણી અરથ તે, પ્રતિમા નહિ કોઈ ખીજે રે;
 જેહ દેખી શુભ ચેતિએ, તેહજ ચૈત્ય પતીજો રે. શાસન૦ ૩
 ઇમજ આલાવે આણુંકને, જિનપ્રતિમા નતિ દીસે રે;
 સપ્તમ અંગના અર્થથી, તે નમતાં મન હોસે રે. શાસન૦ ૪
 પરતીર્થી સુર તેહની, પ્રતિમાની નતિ વારી રે;
 તેણે મુનિ જિન પ્રતિમા તણી, વંદન નીતિ નિરધારી રે. શાસન૦ ૫
 પરતીર્થીએ જે પરિગ્રહા, મુનિ તે તો^૧ પરતીર્થી રે;
 ત્રણ શરણમાંહિ ચૈત્ય તે; કહે^૨ પ્રતિમા શિવઅર્થી રે. શાસન૦ ૬
 'વંદાન કિયું પ્રતિમા પ્રતિ' ? એમ કહે જે છલ હેરી રે;
 ઉત્તર તાસ સંભવ તણી, શૈલી છે સૂત્ર ઠેરી રે. શાસન૦ ૭
 દશવિધ બહુવિધ જિમ કહ્યું, વૈયાવચ્ચ જહ^૪ ભેગે રે;
 દશમે તે અંગે તથા ઇહાં, ભેડીએ નયઉપયોગે રે. શાસન૦ ૮
 સાધુને જિનપ્રતિમા તણું, વૈયાવચ્ચ તિહાં બોલ્યું રે;
 તેહ અરથથકી કુમતિનું, હિયડું કાંઈન બોલ્યું રે. શાસન૦ ૯
 સંધ તણી જિમ થાપના, વૈયાવચ્ચ જસવાદો રે;
 બાણીએ જિન પ્રતિમાતણું, તિમ ઇહાં કવણુ વિવાદો રે? શાસન૦ ૧૦
 ઇમ સવિ શ્રાવક સાધુને, વંદનનો અધિકારો રે;
 સૂત્રે કહ્યો પ્રતિમાતણો, હવે કહું પૂજા-વિચારો રે. શાસન૦ ૧૧
 યાગ અનેક કર્યાં કહ્યા, શ્રી સિદ્ધારથરાજે રે;
 તે જિનપૂજના કદપમાં, પશુના યાગ^૫ ન છાજે રે. શાસન૦ ૧૨

૩=તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૩૭

શ્રીજિન પાસને તીરથે, શ્રમણોપાસક તેહો રે;
 પ્રથમ અંગે કહ્યો તેહને, શ્રીજિનપૂજનો નેહો રે શાસન૦ ૧૩
 શ્રેષ્ઠિક મહાબલ પ્રસુખના, ઇમ અધિકાર અનેકો રે;
 છઠે અંગે વલી દ્રૌપદી, પૂજે પ્રગટ વિવેકો રે શાસન૦ ૧૪
 નારદ કેળીને નવિ થઈ, ઉભી તેહ સુભાણુ રે;
 બાણીએ તેણે તે શ્રાવિકા, અક્ષર એહજ પ્રમાણુ રે. શાસન૦ ૧૫
 આશ્મિલ અન્તર છૂંતુ, ઉપસર્ગે તપ કીધૂ રે;
 કિમ નવિ કહ્યો તે શ્રાવિકા? ધર્મે કારજ સીધુ રે. શાસન૦ ૧૬
 રાયકન્યા કહી શ્રાવિકા, ન કહી ઇમ જે બૂલે રે;
 રાજમતી કહી તેહવી, તિહાં સન્દેહ તે બૂલે રે. શાસન૦ ૧૭
 હરિ પરિ કર્મ નિયાણુનું, ઇહ ભવે ભોગ ન નાસે રે;
 સમકિત લહે પરણ્યાપછી, કહે શું ન વિમાસે રે? શાસન૦ ૧૮
 જિણધર કેણે કરાવિયું? તિહાં પ્રતિમા ને પધકા રે;
 તેહની પૂજા તે કુણ કરે? એમ પરખે તે ગરિકા રે. શાસન૦ ૧૯
 વર નવિ માગ્યો પૂજતાં, શકેસ્તવે શિવ માગે રે;
 ભક્તિ સમી સૂચ્યાબને, વિરતિ વિશેષથી બાગ રે. શાસન૦ ૨૦
 ધર્મ વિનય અરિહનનો, ઇમ એ લોગઉવચારો રે;
 સંભવે સર્વને બાણીએ, સમકિત શુદ્ધ આચારો રે. શાસન૦ ૨૧
 આણુકનો વિધિ નવિ કહ્યો, રાયપ્રદેશીને પાઠે રે;
 સંભવ સર્વ ન માનસ્યે, વીટાસ્યે તેહ આઠે રે. શાસન૦ ૨૨
 ૧-તિહાં સન્દેહે બૂલે રે.

પડિકમણ્ણિક કંમ નહીં, પાઠ સપ્તમ અંગે રે;
 પઠમઆણ્ણોગચી^૧ પ્રકરણે, સર્વ કહ્યું વિધિ રંગે રે. શાસન૦ ૨૩
 કિહાં એક એક દેશ જ અહે, કિહાં એક અહે ને અશેષો રે;
 કિહાં એક કંમ ઉત્કમ અહે,^૨ એ શ્રુતશૈલી વિશેષો રે. શાસન૦ ૨૪
 શાસનની જે પ્રભાવના, તે સમકિતનો આચારો રે;
 શ્રીજિનપૂજ્યો જે કરે, તે લહે સુજશ ભંડારો રે. શાસન૦ ૨૫

હાલ ચોથી

—(*)—

ઝાંઝરીયા મુનિવર । ધન ધન તુમ અવતાર—એ દેશી. -

કોઈ કહે જિન પૂજતાંજી જે પદ્ધતિ આરંભ;
 તે કિમ આવક આચરેજી ? સમકિતમાં ધિરથંભ

સુખદાયક તોરી આણા મુજ સુપ્રમાણ ટેક ૧

તેહને કહીએ જતના ભક્તિ, કિરિયામાં નહિં દોષ;
 પડિકમણે મુનિદાન વિહારે, નહીં તો હોય તસ પોષ સુખ૦ ૨
 સાહમીવચ્છલ પદ્ધિયપોસહ, ભગવઈ અંગ પ્રસિદ્ધ,
 ઘર નિર્વાહ ચરણ લિએ તેહનાં, જ્ઞાતામાંહિં હરિ કીધ. સુખ૦ ૩
 કૂણિક રાય ઉદાયન કીધા, વંદનમહ સુવિવેક;
 શુદ્ધાયાકયબલિકમ્મા કહિયા, તુંગીયઆદ્ધ અનેક સુખ૦ ૪
 સમકિત સંવરની તે કિરિયા, તિમ જિનપૂજ ઉદાર;
 હિંસા હોય તો અરથકંડમાં, કહે નહીં ? તેહ વિચાર. સુખ૦ ૫

૧-પડિકમણ્ણુ ઓધથી ૨-કહે.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૩૯

નાગ-ભૂત-જક્ષાદિક હેતે, પૂજા હિંસા રે ઉત્તઃ
સૂગડાંગમાં નવિ જિનહેતે, યોદે^૧ જે હોએ ગુત્ત. સુખ૦ ૬
જિહાં હિંસા તિહાં નહી જિન-આણુ, તો કિમ સાધુ વિહાર ?
કર્મબંધ નહી જયણુ ભાવે, એ છે શુભવ્યવહાર. સુખ૦ ૭
પ્રથમ બંધ ને પછી નિજજીરા, કૂપતણે રે કિંતુંત;
કહિ કોઈ બેડે બધુ ભાજે, ભાવ તે શુચિજલ તંત. સુખ૦ ૮
ઉપાદાનવશ બંધન કહિયુ, તસ હિંસા શિર ઉપચાર,
પુખ્પાદિક^૨ આરમ્ભતણે ધમ, હોય ભાવે પરિહાર^૪ સુખ૦ ૯
જલ તરતાં જલ ઉપર મુનિને, જિમ કર્ણનોરે રંગ;
પુખ્પાદિક ઉપર શ્રાવકને, તિમ પૂજામાંહિ ચંગ. સુખ૦ ૧૦
પાત્રદાનથી શુભવિપાક જિમ, લહે સુખાહુકુમાર;
પહિલે ગુણઠાણે ભદ્રક પણ,^૩ તિમ જિન પૂજા^૪ ઉદાર સુખ૦ ૧૧
ઉપલક્ષણથી જિમ શીલાદિક, તિમ જિનપૂજા લીધ;
મનુજઆયુ બંધે તે સુખાહુ, તેણે સમકિત ન પ્રસિદ્ધ. સુખ૦ ૧૨
મેઘજીવ ગજ શશઅનુકંપા, કાન સુખાહુ વિચાર;
પહિલે ગુણઠાણે પણ સુન્દર, તિમ જિનપૂજા પ્રકાર. સુખ૦ ૧૩
કાનહેવપૂજાદિક સધલાં, દ્રવ્યસ્તવ કહ્યાં જેહ;
અસહારમ્ભી તસ અધિકારી, માંડી રહે જે ગેહ. સુખ૦ ૧૪

× "જં જં સમયં જીવો, આચિસ્સહ જેણ જેણ ભાવેણ ।

સો તંમિ તંમિ સમય, સુદાસહં બંધણ કમ્મં ॥ ૧૥

૧ યોદીએ. ૨ પુખ્પાદિક. ૩ ભદ્રકપણે. ૪ તેમ પૂજાથી,

સદારમ્ભમાં ગુણ બાણીજે, અસદારમ્ભનિવૃત્તિ;
 અરમણિકતા^૧ ત્યાગે ભાષી, ઇમિજ^૨ પ્રદેશી પ્રવૃત્તિ સુખ૦ ૧૫
 લિખિત શિલ્પશત ગણિત પ્રકાશ્યાં, ત્રણે^૩ પ્રબલિત હેત;
 પ્રથમ રાય શ્રીઋષભજિણિદે, તિહાં પણ એ સંકેત. સુખ૦ ૧૬
 યતનાએ સૂત્રે કહ્યું મુનિને, આર્યકરમ ઉપદેશ;
 પરિણામિક બુદ્ધિ વિસ્તારે, સમજે આદ્ય અશેષ. સુખ૦ ૧૭
 આર્ય કાર્ય આવકનાં જે છે, તેહમાં હિંસા દિહ;^૪
 હેતુ સ્વરૂપ અનુબન્ધ વિચારે, નાશે દેહ નિજ પિંડ.^૫ સુખ૦ ૧૮
 હિંસાહેતુ અચતના ભાવે, જીવ વધે તે સ્વરૂપ;
 આણુભંગ મિથ્યામતિ ભાવે, તે અનુબન્ધવિરૂપ. સુખ૦ ૧૯
 હેતુસ્વરૂપ ન હિંસા સાચી, સેવી તે અનુબન્ધ;
 તો જમાલિપ્રમુખે ફલ પામ્યાં, કડુઆ કરી બહુ ધન. સુખ૦ ૨૦
 સ્વરૂપથી હિંસા ન ટલે છે, સમુદ્રજલે જે સિદ્ધ;
 વલી અપવાદપદે જે વરને, પણ તેણે શિવપદ^૬ લીધ. સુખ૦ ૨૧
 સાધુવિહાર પરિ અનુબન્ધે, નહી હિંસા જિનભક્તિ;
 ઇમિ તે માને તેહની વાધે, મુજસ^૭ આગમ શક્તિ. સુખ૦ ૨૨

ઢાલ પાંચમી

—(૪)—

માહરી સહિરે સમાણી—એ દેશી

સાસયપડિમા અડસય માને, સિદ્ધાયતનવિમાનેરે;

ધન ધન જિન વાણી ટેક

પ્રભુ તે ભાષી અંગ ઉવંગે,^૮ વરણવશું તિમ રંગેરે. ધન૦ ૧

— ૧ અરમણીયતા. ૨ એહિજ. ૩ તિણે. ૪ દિહિ. ૫ પિંડિ.
 ૬ શિવ ગતિ. ૭ સુખ જસ ૮ જો અજે

કંચનમય કરપદ્મતલ^૧ મોહિ, લવિજનનાં મન મોહિ રે; ધન૦
અંકરતનમય નખ સસનેહા, લોહિતાક્ષમધ્યે રેહા રે. ધન૦ ૨
ગાત્રયષ્ટિ^૨ કંચનમય સારી, નાલિ તે કંચન-કયારી રે; ધન૦
રિઠ રેતન રોમ રાજિ વિરાજે, ચુચ્યુક કંચન છાજે રે. ધન૦ ૩
શ્રીવચ્છ તે તપનીય વિશાલા, હોઠ તે લાલ પ્રવાલા રે; ધન૦
હંત કટિકમય જીહ્વા હયાલુ, વલી તપનીયનું તાલુ રે. ધન૦ ૪
કનક નાશિકા તિહાં સુવિશેષા,^૪ લોહિતાક્ષની રેખા રે; ધન૦
લોહિતાક્ષરેખિત સુવિશાલા, નયન અંક રતનાલા રે. ધન૦ ૫
અચ્છિપત્તિ ભસુહાવલી કીકી, રિકૃતનમય નીકી રે; ધન૦
શ્રવણ નિલાડવટી શુભશાલા, કંચન ઝાકઝમાલા રે. ધન૦ ૬
વજ્રરતનમય અતિહિ મોહાણી^૫, શીશઘડી સુખમાણી રે; ધન૦
કેશભૂમિ તપનીયનિવેશા, રિદ્ધરતનમય કેશા રે. ધન૦ ૭
પૂંઠે છત્ર ધરે પ્રત્યેકે પ્રતિમા એક વિવેકે રે; ધન૦
દોય પાસે દોય ચામર ઢાલે, લીલાએ જિનને ઉવારે રે. ધન૦ ૮
નાગ ભૂત યક્ષ ને કુંડધારા, આગે દોય ઉદારા રે; ધન૦
તે પડિમા જિનપડિમા આગે, માનું સેવા માગે રે. ધન૦ ૯
ઘંટ કલશ લૂંગાર^૬ આયંસા, ચાલ પાઈ સુપઈદ્રી રે; ધન૦
મણ્યુલિયા વાયકરગ પ્રચંડા, ચિંતા રથભુકરંડા રે. ધન૦ ૧૦
હય ગય નર કિનર કિંપુરિસા, કંઠ ઉરગ વૃષ સરીસા રે; ધન૦
રથભુપુંજ વલી ફૂલ ચંગેરી, માલ્ય ને ચૂલુ^૭ અનેરી રે. ધન૦ ૧૧

^૧ કરેતલપદ. ^૨ લષ્ટિ. ^૩ રિષ્ટ ^૪ સવિશેષા. ^૫ સુહાણી.
^૬ લિંગાર.

ગાંધ વસ્ત્ર આભરણ ચંગેરી, સરસવ પુંજણી કેરી રે; ધન૦
 ઇમ પુખ્પાદિક પડલ વખાણ્યાં, આગે સિંહાસન બાણ્યાં રે. ધન૦ ૧૨
 છત્ર ને ચામર આગે સમુગ્ગા, તેલ કુષ્ઠભૂત જુગ્ગા રે; ધન૦
 ભરિયા પત્ર^૨ ચોયગ સુવિલાસે, તગર એલા શુચિવાસે રે. ધન૦ ૧૩
 વલિ હરતાલ^૩ને મનસિલ અંજન, સવિ સુગંધ મનરંજન રે; ધન૦
 ધ્વજ એક શત આઠ એ પૂરાં, સાધન સર્વ સનૂરાં રે. ધન૦ ૧૪
 સુર એ પૂજાસાધન સાથે, જિન પૂજે નિજ હાથે રે; ધન૦
 સિંદ્રાચતને આપ વિમાને, ચૂષાદિક બહુ માને રે. ધન૦ ૧૫
 એહ અપૂરવ હરિશણુ દીકું, સુરતરૂ દલથી મીકું રે; ધન૦
 એ સંસારસમુદ્રે નાવા, તારણુતરણુસહાવા રે. ધન૦ ૧૬
 ઇમ વિરમય ભવભવે ગુણરાગે, ઝીલે તેહ અતાગે રે; ધન૦
 રાથે માથે ને વલિ નાથે, ધરમધ્યાન મન સાથે રે. ધન૦ ૧૭
 થેઈ થેઈ કરતાં હે તે ભમરી, હપે^૪ ૧. જુ. જુ સમરી રે; ધન૦
 યોગ નિરાલ બન લય આણી, વશ કરતા શિવરાણી રે. ધન૦ ૧૮
 ઇમ નંદીશ્વરપ્રસુખ અનેરાં, શાશ્વતચૈત્ય ભલેરાં રે; ધન૦
 તિહાં જિન પૂજી તે અનુમાને,^૫ જનમસદેલ નિજ માને રે. ધન૦ ૧૯
 કલ્યાણુક અદ્વૈઈ વરસી, તિથિ ચઈમાસી સરણી રે;^૫ ધન૦
 તેહનિમિત્તે સુર જિન અરથે, નિત્ય ભક્તિપણુ^૬ વિરથે રે. ધન૦ ૨૦
 ભાવ અક્ષયભાવે જે મલિયો, તે નવિ બાચે ટલિયો રે; ધન૦
 ફરિ ત્રાણુ નવિ હોય નિષેધે, હુઓ હેમરસ વેધે રે. ધન૦ ૨૧

૧ પુષ્પાદિક. ૨ પાત. ૩ હરિઆલ ૪ જિનપૂજે તે અતમાને.
 ૫ સરિસીરે. ૬ ભક્તિપણુ.

એકે જલલવ જલધિ ભલાએ, તો તે અક્ષય થાયે રે; ધન૦
આપભાવ જિનગુણમાંહી આણે, તિમ તે અખયપ્રમાણે રે. ધન૦ ૨૨
અપુણરૂત અસય વડવૃત્તે, ઇમ સુર ભાવે ચિત્તે રે; ધન૦
ઇમ જિન પૂજી જે ગુણ ગાવે, મુજશ લીલ તે પાવે રે. ધન૦ ૨૩

ઢાલ છઠ્ઠી

—(૪)—

ભોલીડા હંસા રે। વિષય ન રાચિએ-એ દેશી
સમકીત સૂધું રે તેહને બાણીએ, જે માને તુજ આણુ;
સૂત્ર તે વાંચે રે યોગ વહી કરી, કરે પંચાંગી પ્રમાણુ. સમકીત૦ ૧
ઉદેશાદિક નહીં ચઉનાણનાં, છે સુઅનાણનાં તેહ;
શ્રીઅનુયોગદુવાર થકી લહી, ધરીએ યોગમું નેહ. સમકીત૦ ૨
ઉદેશાદિક ક્રમ વિણુ જે ભણે, આશાતે^૧ તેહ નાણુ;
નાણાવરણી રે બાંધે તેહથી, ભગવર્ધ અંગ પ્રમાણુ સમકીત૦ ૩
સી નન્દી-અનુયોગદુવારમાં, ઉત્તરાધ્યયને રે યોગ;
કાલગ્રહણનો રે વિધિ સઘલો કહ્યો, ધરિએ તે ઉપયોગ. સમકીત૦ ૪
ઠાણે ત્રીજે રે વલી દશમે કહ્યું, યોગ વહે જેહ સાધ;
આગમેસિલદા તે સંપજે, તરે સંસાર અગાધ. સમકીત૦ ૫
યોગ વહીને રે સાધુ શ્રુત ભણે, શ્રાવક તે ઉપધાન;
તપઉપધાને રે શ્રતપરિગ્રહ કહ્યા, નન્દીએ તેહ નિદાન. સમકીત૦ ૬
ઇરિયાદિકનાં રે ષટ્ ઉપધાન છે, તેણે આવશ્યક શુદ્ધ;
ગૃહી સામાયિક આદિ શ્રુત ભણે, દીક્ષા લેઈ અલુદ્ધ.^૨ સમકીત૦ ૭

સૂત્ર ભણ્યા કોઈ શ્રાવક નહિ કહ્યા, લઢકા કહ્યા તેહ;
 પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી દયા કહી, તિહાં સંજત ગુણ રેહ. સમકીત૦ ૮
 નવમે અધ્યયને તે ખીજા અંગમાં, ઘરમાંહિ દીવ ન દીકું;
 વલિય ચઉદમે રે કહ્યું શિક્ષા લહે, અથ તજે^૧ તે ગરિદુ. સમકીત૦ ૯
 સમમ અંગે રે અપદિયા સંવરી, ઠાળ્યા શ્રાદ્ધ અનેક;
 નવિ આચારધરાદિક તે કહ્યા, મોટો એહ વિવેક, સમકીત૦ ૧૦
 ઉત્તરાધ્યયને રે કોવિદ જો કહ્યો, શ્રાવક પાલિત ચંપ;ક
 તે પ્રવચન નિર્ગંથ વચન થકી, અરથ વિવેક અકમ્પ. સમકીત૦ ૧૧
 સૂત્રે દીધું રે સત્ય તે સાધુને, સુરનરને વલી અત્ય;
 સંવરદારે રે ખીજે ઇમ કહ્યું, અંગ દશમે સમરત્ય. સમકીત૦ ૧૨
 વલિય વિગયપડિખદને વાચના, શ્રીઠાણુંગે નિષિદ્ધ;
 નવિય મનોરથ શ્રુત ભણવાતણો, શ્રાવકને સુપ્રસિદ્ધ. સમકીત૦ ૧૩
 વાચન દેતાં રે ગૃહિને^૨ ત્રાધુને, પાયચિત્ત ચઉમાસ;
 કહ્યું નિથીથે રે તો શું એવડી, કરવી હુંશ નિરાશ^૩ સમકીત૦ ૧૪

૧-ત્યજે. ૨-ગૃહિને. ૩-નિરાશ.

✽સરખાવે ગિદ્ધે સ્ત્રીચમપાસંતા, પુરિસાદાણિયા નરા ।
 તે જીરા બંધણુમુક્તા, નાચકંઠંતિ જીવિયં ॥૧॥
 મંથં ચિદ્વાય રૂઢ સિક્કલમાણો, ડઢ્ઢાય સુબંમચેરે વસિજ્ઞા ।
 બોવાયકારી વિળયં તુ સિક્કલે, જે છેવ સેડવિપ્પમયં ન કુજ્ઞા ॥
 —શ્રી સૂયગડાગ સૂત્ર.

✽સરખાવે ' ચંપાણ પાલિય નામે, સાવણ આસિ ઘાણિય ।
 મહાવીરસ્સ મગજજો, સીસો સો ડ મહવ્વણો ॥૧॥"
 — ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

તજિય^૧ અસન્નઝાઈ ગુરુવાચના, લેઈ યોગ ગુણવંત;
 જે અનુયોગ ત્રિવિધ સાચો લહે, કરે તે કર્મનો અન્ત. સમકીત૦ ૧૫
 સૂત્ર અરથ પહિલો ધીને કહ્યો, નિજુત્તિએ રે મીસ;
 નિરવશેષ ત્રીને અંગ પંચમે. ઈમ કહે તું જગદીશ. X સમકીત૦ ૧૬
 સૂત્ર નિજુત્તિ રે બિહું ભેદે કહે,^૨ ત્રીજું અનુયોગદ્વાર;
 કૂડા કપટી રે જે માને નહી, તેહને^૩ કવણુ આધાર ? સમકીત૦ ૧૭
 બદ્ધ તે સૂત્રે રે અથ^૪ નિકાચિયા, નિજુત્તિએ અપાર;
 ઉપધિમાન ગણનાધિક કિહાં લહે ? તે વિણ માર્ગ વિચાર. સમકીત૦ ૧૮
 જે નિર્ચુક્તિ ગઈ કુમતિ કહે, સૂત્ર ગથાં નહિ કેમ ?
 જેહ વાચનાએ આબુ તે સવે, માનો તો હોએ ખેમ. સમકીત૦ ૧૯
 આંધા આગે રે હરપણુ દાખવો, બહિરા આગે રે ગીત;
 મૂરખ આગે રે કહેવું યુક્તિનું, એ સવિ એકજ રીત. સમકીત૦ ૨૦
 મારગ-અરથી પણ જે જીવ^૫ છે, આદ્રક અતીહિ વિનીત;
 તેહને એ હિતશિખ સોહામણી,^૬ વલી જે સુનય અધીત. સમકીત૦ ૨૧
 પ્રવચનસાખે રે એમ એ^૭ ભાષિયા, વિગતે અરથ વિચાર;
 તુજ આગમની રે ગહિય પરમપરા, લહિએ જગજ્યકાર. સમકીત૦ ૨૨
 ગુણ તુજ સઘલા રે પ્રભુ / કોણુ^૮ ગણી શકે ? આણુગુણુલવ એક;
 ઈમ મે^૯ ગુણતાં રે સમક્રિત દહ કર્યું^{૧૦}, રાખી આગમટેક. સમકીત૦ ૨૩

X સરખાવે સુત્તત્ત્વો જલુ પદ્મો, કીઓ નિજ્જુસિમીતિઓ હોઈ ।

તદ્વત્તો ય નિરવસેસો, પસ વિદ્વી હોઈ અણુ જોગો ॥૧॥

—શ્રી ભગવતી સૂત્ર શતક ૨૫ સુ

૧-ત્યજિય ૨-કહ્યું. ૩-તેહનો. ૪-લોક. ૫-સહામણી. ૬-મે.

૭-કુણુ.

આણા તાહરી રે ભે મેં શિર ધરી, તો રથું કુમતિનું બેર ?
 તિહાં નવિ પસરે^૧ રે બલ વિષધરતાણું, કિંગારે બિહાં મોર સમકીત ૦ ૨૪
 પવિત્ર કરીએ રે જીહાં તુજ ગુણે, શિર ધરીએ તુજ આણું;
 દિલથી કહિએ રે પ્રભુ ન વિસારીએ, લહીએ સુખશ કલ્યાણ.
 સમકીત ૨૫

ઢાલ સાતમી

—(૧)—

રાગ ધનાશ્રી^૨

વર્તમાનશાસનનો સ્વામી, ચામીકરસમ દેહોણ,
 વીરજિનેધર મેં ઇમિ શુષ્કિઓ, મન ધરી ધર્મસનેહોણ;
 મેહ તવન બે લણુશે ગણુશે, તસ ઘર મંગલમાલાણ,
 સમકીતલાણ હોશે ઘટ^૪ તેહને, પરગટ આકાશમાલાણ. ૧
 અરથ એહના છે અતિસૂક્ષ્મ, તે ધારો શુર પાસેણ,
 શુરની સેવા કરતાં લહીએ, અનુભવ નિજ^૫ અભ્યાસેણ;
 બેહ બહુશ્રત શુર ગીતારથ, આગમના અનુસારીણ,
 તેહને પૂછી સંશય ટાલો, એ હિતશીખ છે સારીણ. ૨
 ઇંદલપુરમાં^૩ રહિય ચોમાસું, ધર્મધ્યાન મુખ પાયાણ,
 સંવત સત્તરતેત્રીસા વરસે, વિજયદશમી મન લાયાણ;
 શ્રીવિજયપ્રભસૂરિ સવાયા, વિજયરતન યુવરાયાણ,
 તસ રાજે લવિજનહિત કાજે, ઇમ મેં બિનશુણુ ગાયાણ. ૩

૧-પેસે ૨. ૨-કહિએ ૩. ૩-કલસ. ૪-ચિત. ૫-નિત.

૬-અમદાવાદનું એક પદ.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : દોઢસો ગાથાનું સ્તવન [૨૪૭

શ્રીકૃત્યાણુવિજય વરવાચક, તપગચ્છગયણુદિશિ'દાલ;
તાસ શિષ્ય^૧ શ્રીલાલવિજયબુધ, ભવિજનકૈરવચ'દાલ;
તાસ શિષ્ય^૧ શ્રીભુતવિજય બુધ, શ્રીનયવિજય મુણિ'દાલ,
વાચક જશવિજયે તસ શિષ્યે^૧, શુણિયા વીરજિણિ'દાલ. ૪
દોસી મૂલાસુત મુવિવેકી, દોસી મેઘા હેતેલ,
એહ તથન મે' કીધું મુંદર, શ્રુત અક્ષર સ'કેતેલ;
એ જિનગુણ સુરતડુનો પરિમલ, અનુભવ તો તે લહર્યેલ,
ભમર પરિ જે અરથી હોઇને, ગુરુઆણા શિર વહર્યેલ. ૫

ઇતિ શ્રી સમસ્ત પંડિત શિરોમણિ
મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયભી વિરચિત
કુમતિ-મહાગાલન દોઢસો ગાથાનું
શ્રી મહાવીરજિન સ્તુતિ હુંડીનું સ્તવન સંપૂર્ણ.

સિદ્ધાંત-વિચાર રહસ્ય ગર્ભિત

સાડા ત્રણસો ગાથાનું શ્રી સીમંધર જિન-સ્તવન

દાસ પહેલી

—(*, —

એ જીડી કિહા રાખી? એ દેશી

શ્રીસીમંધરસાહિબ આગે, વીનતડી એક કીજે;
‘મારગ શુદ્ધ મયા કરી મુઝને, મોહનમૂરતિ! દીજે રે.’
જિનજી! વીનતડી અવધારો. એ આંકણી. ૧

આલે સૂત્ર વિરુદ્ધાચારે, લાપે સૂત્ર વિરૂદ્ધ;
એક કહે અમ મારગ રાખું, તે કિમ માનુ શુદ્ધ રે? જિનજી! ૨

આલંબન ફૂડાં દેખાડી, મુગધ લોકને પાડે;
આણાલંગ તિલક તે કાલું, થાપે આપ નિલાડે રે. જિનજી! ૩

‘વિધિ જોતાં કલિયુગમાં હોવે, તીરથનો ઉચ્છેદ;
જિમ આલે તિમચલવેજઈયે’, એહ ધરે મતિલેક રે. જિનજી! ૪

ઈમ લાપી તે મારગ લોપે, સૂત્રક્રિયા સવિ પીસી;
આચરણ-શુદ્ધિ આચરિયે, જોઈયોગની વીસી રે. જિનજી! ૫

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૪૯

૧૫૫મ આરે જિમ વિષ મારે, અવિધિ દોષ તિમ લાગે;
ધમિ ઉપદેશ પદ્ધતિકે દેખી, વિધિરસિયો જન જાગે રે. જિનજી ! ૬

કોઈ કહે !જિમ બહુ જન ચાલે, તિમ ચલિયે શી ચર્ચા ?
મારગ મહાજનચાલે' લાખ્યો, તેહમાં લહીયે અર્ચા રે. જિનજી ! ૭

એ પણ ભોલ મૂધા મન ધરીયે', બહુજનમત આદરતાં;
છેહ ન આવે બહુલ અનારથ, મિથ્યામતમાં ફિરતાં રે. જિનજી ! ૮

થોડા આર્થ' અનારથજનથી, જૈન આર્થ'માં થોડા;
તેહમાં પણ પરિણતજન થોડા, શ્રમણ અલપ બહુ મુંડા રે જિનજી ! ૯

ભદ્રબાહુશુરુ વહનવચન એ, આવશ્યકમાં લહિયે';
આણુશુદ્ધ મહાજન જાણી, તેહની સ'ગે રહિયે રે. જિનજી ! ૧૦

અજ્ઞાની નવિ હોજે મહાજન, જો પણ ચલવે ટોલું;
ધર્મ'દાસગણીવચન વિચારી, મન નવિ કીજે લોલું રે. જિનજી ! ૧૧

અજ્ઞાની નિજ'છંદે ચાલે, તસ નિશ્રાએ વિહારી;
અજ્ઞાની જે ગચ્છને ચલવે, તે તો અન'તસ'સારી રે. જિનજી ! ૧૨

ખણે ખણે પહિડત જે હોવે, જે નવિ કહીયે નાણી;
નિશ્રિત સમય લહે તે નાણી, સ'મતિની સહિનાણી રે. જિનજી ! ૧૩

૧ સરખાવો:-મારેદ વિસં મુત્તં, જહા ચઢત્યારિ તહ (ઠ) દુસમંમિ ।
તહ અવિધિદોસજાણિઓઽવમ્મોવિ ચ દુગ્ગદ્દેહુ । ૧॥

—શ્રી ઉપદેશપદ

જિમ જિમ બહુશ્રુત બહુજનસંમત, બહુશિષ્યે પરિવરિઓ;
તિમ તિમ જિનશાસનનો વયરી, બે નવિ નિશ્ચયદરીઓ રે.^૧

જિનજી ! ૧૪

કોઈ કહે 'લૌચ્યાદિક કષ્ટે, મારગ ભિક્ષાવૃત્તિ;'
તે મિથ્યા નવિ મારગ હોવે, જનમનની અનુવૃત્તિ રે. જિનજી ! ૧૫
બે કષ્ટે સુનિમારગ પાવે, બલહ થાએ તો સારો;
ભાર વહે બે તાડવે ભમતો, ખમતો ગાઢપ્રહારો રે. જિનજી ! ૧૬
લહે પાપઅનુબંધી પાપે, બલહરણી જનભિક્ષા,
પૂરવભવ વ્રતખંડન ફલ એ, પંચવસ્તુની શિક્ષા રે. જિનજી ! ૧૭
કોઈ કહે 'અમે લિંગે તરશું, જૈનલિંગ છે વાડ;'
તે મિથ્યા નવિ શુભ વિષ્ણુ તરિયે, ભુજ વિષ્ણુ ન તરે તાડ રે.

જિનજી ! ૧૮

ફૂટલિંગ ધૃજિમ પ્રગટ વિડંબક, બાણી નમતાં દોષ;
નિદ્ધંધસ બાણીને નમતાં, તિમજ કહ્યો તસ પોષ રે. જિનજી ! ૧૯
શિષ્ય કહે 'જિમ જિનપ્રતિમાને, જિનવર થાપી નમિયે;
સાધુવેષ થાપી અતિસુંહર, તિમ અસાધુને નમિયે રે.' જિનજી ! ૨૦
ભદ્રબાહુશુર બોલે 'પ્રતિમા, શુભવંતી નહિ દુષ્ટ;
લિંગ માંહે બે વાનાં દીસે, તે તું માન અદુષ્ટ રે.'^૨ જિનજી ! ૨૧

૧ સરખાવો:-જહ જહ બહુસ્સુઓ સંમઓ અ સીસગણસંપરિણુહો ય ।

અવિગિચ્છિઓ અ સમય, તહ તહ સિદ્ધંતપટ્ટિનીઓ ॥૧॥

—શ્રી ઉપદેશભાલા તથા શ્રી પંચવસ્તુ.

યથા યથા શિષ્યગણોઃ સમેતો, બહુશ્રુતઃ સ્યાદ્બહુસંમતઃ ।

સમાધિમાર્ગપ્રતિકૂલવૃત્તિઃ, -સ્તથા તથા શાસનશત્રુરેવ ॥૨॥

—કર્તામહર્ષિ વિરચિત શ્રી વૈરાગ્ય કલ્પલતા.

×તે તો માને અદુષ્ટ રે.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૧

કેઈ કહે 'જિન આગે માગી, સુક્રિત મારગ અમે લેશું;'^૧
 નિરશુભને પણ સાહિય તારે, તસ ભક્તો ગહગહિશું રે.' જિનજી! ૨૨
 પાત્રી બોધ ન પાલે મૂરખ, માગે બોધ વિચારે;
 લહિયે તેહ કહો કુણ મૂલે? બોલ્યું ઉપદેશમાલે રે જિનજી! ૨૩
 આણા પાલે સાહિય તૂસે, સકલ આપદા કાપે;
 આણાકારી જે જન માગે, તસ જસલીલા આપે રે જિનજી! ૨૪

ઢાલ બીજી

-(*)-

આદર જીવ ક્ષમાગુણ આદર—એ દેશી અથવા

રાગ આસાઉરી;ઉપશમ આણે—એ દેશી

કેઈ કહે 'અમે ગુરૂથી તરખું, જિમ નાવાથી લોહા રે;'
 તે મિથ્યા ન લહે સહવાસે, કાચ પાચની ચોહા રે. ૧
 શ્રીસીમ'ધસાહિય! સુણજે,^૩ ભરતક્ષેત્રની વાતો રે;
 લહુ દેવ! કેવલ-રતિ ધણે યુગે, હું તો તુજ શુભ રાતો રે; શ્રીસીં ૨
 કેઈ કહે 'જે ગચ્છથી ન ટલ્યા, તે નિરશુભ પણ સાધો રે;
 નાતિમોહે નિરશુભ પણ ગણીયે,^૪ જસ નહી નાતિ બાધો રે.' શ્રીસીં ૩
 શુભ અવશુભ ઈમ સરિખા કરતો, તે જિનશાશન-વૈરી રે;
 નિરશુભ જો^૫ નિજજન્મે આલે, તો ગચ્છ થાએ સ્વૈરી રે. શ્રીસીં ૪

૧ લહિશું. ૨ ભક્તો. ૩ સુણ્યો. ૪ લહીએ. ૫ એ

*નિરશુભનો ગુરૂ પક્ષ કરે જે, તસ ગમ્મ ત્યજવો દાખ્યો રે;
 તે જિનવરમારગનો ઘાતક, ગમ્મ્યાચારે ભાખ્યો રે. શ્રીસીં ૫

વિષમકાલમાં નિરશુભગમ્મે, કારણથી બે વસીયે રે;
 દ્રવ્યથકી વ્યવહારે ચલિયે, ભાવે નવિ ઉદ્ધસિયે રે. શ્રીસીં ૬

જિમ કુવૃષ્ટિથી નગરલોકને, ઘહેલા^૧ દેખી રાબ રે;
 મંત્રી સહિત ઘહેલા^૧ હોઈ^૨ ગેઠા, પશુ મનમાંહેતાબ રે. શ્રીસીં ૭

ઈમ ઉપદેશપદે એ ભાખ્યું, તિહાં મારગઅનુસારી રે;
 બાણીને ભાવે આદરીયે, કલ્પભાષ્ય નિરધારી રે. શ્રીસીં ૮

જ્ઞાનદિકશુભવન્ત પરસ્પર, ઉપગારે આદરવો રે;
 પંચવસ્તુમાં ગમ્મ સુશુભને, અવર કહ્યો છે ત્યજવો રે. શ્રીસીં ૯

+જે નિરશુભ શુભરતનાકરને, આપ સરીખા ઢાળે રે;
 સમકિતસાર રહિત તે બાણી, ધર્મદાસગણા ભાળે રે. શ્રીસીં ૧૦

કોઈ કહે 'જે બકુસકુશીલા, મૂલોત્તરપરિસેવી રે;
 ભગવદઅંગે ભાખ્યા તેથી, અન્ત વાત નવિ લેવી રે.' શ્રીસીં ૧૧

× સરખાવો :—

અહિ નત્થિ ગુણાણ પક્ખી, ગણી કુસીલો કુસીલપક્કસરો ।
 સો ય અગચ્છો ગચ્છો, સંજમકામીહિં મુત્તવ્વો ॥૧॥

—શ્રી ગમ્મ્યાચાર પૃથગ્

+ સરખાવો :—ગુણદીપ્તો ગુણરચનાયરેષુ જો કુણ્ણ તુલ્લમપ્પાણ ।
 સુતવસ્સિણો ય કીલ્લ, સમ્મત્તં કોમલં તસ્સ ॥૧॥

—શ્રી ઉપદેશભાષા.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૩

તે મિથ્યા નિઃકરણ સેવા, ચરણધાતિની ભાળી રે;
 મુનિને તેહને સમ્ભવમાત્રે, સત્તમઠાણું સાળી રે. શ્રીસીં ૧૨
 પડિસેવાવચને તે બાણો, અતિચારબહુલાઈ રે,
 ભાવબહુલતાયે' તે ટાલે, પંચવસ્તુ મુનિ ધ્યાઈ રે. શ્રીસીં ૧૩
 સહસ્રા હોષ લગે તે છૂટે, સંયતને તત્કાલે રે;
 પન્થિતો' આકુટિયે' કીધું, પ્રથમઅંગની બાલે રે. શ્રીસીં ૧૪
 પાચ્છિતાદિક' ભાવ ન રાખે, હોષ કરી નિઃશૂકો રે;
 નિદ્ધંધસ સેઢીથી હેઠો, તે મારગથી ચૂકો રે. શ્રીસીં ૧૫
 કોઈ કહે 'જે પાતિક કીધાં, પડિકમતાં છૂટીજે રે;'
 તે મિથ્યા ફલ પડિકમણાનું, અપુણ્યકરણથી લીજે રે. શ્રીસીં ૧૬
 મિથ્યાદુષ્કર દેઈ પાતિક, તે ભાવે જે સેવે રે;
 આવશ્યક સામે તે પરગટ, માયામોસને સેવે રે. શ્રીસીં ૧૭
 મૂલપદે પડિકમણું ભાગ્યું, પાપતાણુ અણુકરવુ રે;
 શક્તિ ભાવતાણે અભ્યાસે, તે જગ્ન અર્થે વરવું રે. શ્રીસીં ૧૮

હાળ ત્રીજી

—(*)—

તુગીયાગિરિ શિખર સોહે અથવા વીર મધુરી વાણિ બોલઈ-એ દેશી.

હેવ ! તુઝ સિદ્ધાંત મીઠો, એક મને ધરિયે;

દુષ્ટ આલંબન નિહાલી, કહો કિમ તરિયે ? હેવ ! ૧

દુષ્ટ આલંબન ધરે જે, ભગ્ન-પરિણામી;

તેહ આવશ્યકે ભાખ્યા, ત્યજે મુનિ નામી. હેવ ! ૨

૧-પચ્છિતાદિક.

નિયતવાસ વિહાર ચેઇય, ભક્તિનો ધધે;
 મૂઠ^૧ અઝઝલાલ થાપે, વિગય પડિયધે. દેવ ! ૩
 કહે ઉગ્રવિહારલાગા, સંગમઆયરિઓ;
 નિયતવાસ ભજે બહુઅત, સુણિઓ ગુણદરિઓ. દેવ ! ૪
 ન બાણે તે ખીણુજધા, બલ થિવિર તે હો;
 ગોચરીના ભાગ કલપી, બહુ રહ્યો જે હો ! દેવ ! ૫
 ચૈત્યપૂજા સુકિતમારગ, સાધુને કરવી;
 જિણે કીધી વચર સુનિવર, ચૈત્યવાસ કવી. દેવ ! ૬
 તીર્થઉન્નતિ અન્યશાસન, મલિનતા ટાણે;
 પૂર્વ અવચિત પુષ્પ મહિમા, તેહ નવિ બાણે. દેવ ! ૭
 ચૈત્યપૂજા કરત સંચત, દેવભોઈ કહ્યો;
 શુભમને^૨ પણ માર્ગનાસી, મહાનિશીથે લહ્યો. દેવ ! ૮
 પુષ્ટકારણ વિના મુનિ નવિ, દ્રવ્ય અધિકારી;
 ચૈત્યપૂજાયે ન પામે, ફલ અનધિકારી. દેવ ! ૯
 આય^૩ અન્નિઅપુત્ત અઝઝ, લાભથી લાગા;
 કહે નિજલાલે અતૃપ્તા, ગોચરી ભાગા. દેવ ! ૧૦
 ન બાણે ગતશિષ્ય અવમે,^૪ થિવિર બલહીણે;
 સુગુણપરિચિતસંચતીકૃત, પિંડવિધિ કીણા. દેવ ! ૧૧
 વિગય લેવી નિત્ય સૂજે, લખટ પુષ્ટ બાણે;^૫
 અન્યથા કિમ હોષ એહનો, ઉદાયન ન ગણે ? દેવ ! ૧૨

૧-મૂઠ. ૨-શુભમતિ. ૩-માર્ગ. ૪-અવમે. ૫-પણે, ઈમ બાણે.

ઉદાયનરાજર્ષિતનુ નવિ, શીત હ્રુક્ષ સહે;
 તેહ મજમાં વિગથ સેવે, શું તે ન લહે ? દેવ ! ૧૩
 લોક આલમ્બન ભરીઓ, જન અસંયતને;
 તેહ જગમાં કાંઈ દેખે, ^૧ ધરે તેહ મને. દેવ ! ૧૪
 શિથિલ આલમ્બન ગ્રહે^૨ મુનિ મંદ સંવેગી;
 સંયતાલમ્બન મુજસ ગુણ, તીવ્રસંવેગી. દેવ ! ૧૫

ઢાલ ઓથી

—(*)—

(પ્રભુપાસનુ મુખકું જોવા, ભવભવનાં પાતીક જોવા-
 અથવા જતિરી-એ દેશી)

મુણજે સીમન્ધર સ્વામી ! વલી એક કહું સિરનામી;
 મારગકરતાને પ્રેરે, હુજીન જે દ્રવણ હેરે. ૧
 કહે 'નિજ સામે મત પાલો, પણ ધર્મદેશના ટાલો;
 જનમેલ્યાનું શું કામ ? , બહુ જોલ્યું નિઠાકામ'. ૨
 ઇમ કહેતાં મારગ જોપે, જોડું દ્રવણ આરોપે;
 જે નિર્ભય મારગ જાલે, તે કહ્યો દ્વીપને તોલે. ૩
 અજ્ઞાની ગારવ રસિયા, જે જન છે કુમતે અસિયા;
 તેહનો કુલુ ટાલણહાર ? , વિણ ધર્મદેશના સાર. ૪
 ગીતારથ જથણાવંત, ભવલીડ જેહ મહંત;
 તસ વયણે લોકે તરિયે, જિમ પ્રવહથી ભરહરીએ. ૫

^૧ જેહ જગમાં કાંઈ દેખે ^૨ ગ્રહે.

ખીજ^૧ તો બોલી બોલે,^૨ શું કીજે નિર્ગુણદેવે ?
 ભાષા કુશીલનો લેખો, જન મહાનિશીથે દેખો. ૬
 જનમેલનની નહીં ઈહા, મુનિ બાપે મારગ નીરીહા;
 જો બહુજન સુણવા આવે, તો લાલ ધરમનો પાવે ૭
 તેહને જો મારગ ન લાગે, તો અંતરાય ફલ આપે;
 મુનિ શક્તિ છતી નવિ ગોપે વારે તેહને શ્રુત કોપે. ૮
 નવિ નિહા મારગ કહેતાં, સમપરિણામે મહુગદતાં;
 મુનિ અદ્યચરિત મનરંગે, જોઈ હીજે ખીજે અંગે. ૯
 કોઈ બાપે 'નવિ સમજાવો, શ્રાવકને ગૂઢા બાવો,'
 તે જુઠ કદા લલકરૂં, શ્રાવક સૂત્રે ગદ્ધિયકૂં. ૧૦
 કહે કોઈ 'નવી સિ જોડી?', શ્રુતમાં નહીં કાંઈ જોડી,'
 તે મિથ્યા ઉદ્ધૃત બાવા, શ્રુતજલધિપ્રવેશે નાવા. ૧૧
 પૂરવસૂરિયે કીધી,^૩ તેણે જો નવિ કરવી સિદ્ધિ;
 તો સર્વે^૪ કીધી ધર્મ, નવિ કરવો જોયો^૫ મર્મ. ૧૨
 પૂરવચુધને બહુમાને, નિજ શક્તિ મારગજાને;^૬
 શુરકુલવાસીને જોડી, યુગતિ એહમાં નહીં જોડી. ૧૩
 ઈમ શ્રુતનો નહીં ઉત્તેજ, એ તો એકદેશનો લેજ;
 એ અર્થ સુણી ઉદ્ધાસે, લવી વરતે શ્રુતઅભ્યાસે. ૧૪
 ઈહાં દ્રવણ એક કહાય, જે ખલને પીણ થાય;
 તો પણ એ નવિ છોડીજે, જો સજ્જનને સુખ હીજે. ૧૫

૧ ખીજો. ૨ જાણે. ૩ જોડિ કીધી. ૪ સપૂરવે. ૫ જોજો. ૬
 મારગને જાને.

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૭]

તે પુણ્યે હોયે તોય, તેહને પણ ધર્મ નહિ દોષ;
 ઉજમતાં હિયડે હીસી, બેઠી લીજે પહેલી વીસી. ૧૬
 કહે કોઈકે જુદી રીતે, મુનિ શિક્ષા બાળે લીતે;
 તે જુદું શુભમતિ ઈહે, મુનિ અંતરાયથી ઘીહે. ૧૭
 જે જન છે અતિપરિણામી, વલી જેહ નહિ પરિણામી;
 તેહને નિત્યે સમજાવે, શુર કલ્પવચન મન ભાવે. ૧૮
 ખલવયણ ગણે કુણુ સૂરા, જે કાઠે પયમાં પૂરા;
 તુજ સેવામાં જો રહીયે, તો પ્રણુ જસલીલા લહીયે. ૧૯

ઢાલ પાંચમી

—(*)—

રાગ રામગ્રી-મંત્રા કહે એક રાજસભામાં—અથવા
 કહણી કરણી તુજ વિણુ સાચો ન દોડા ચોગીરે—એ દેશી
 વિષમકાલને જોરે કેઈ ઉઠ્યા જઠ મલધારી રે;
 શુર ગરજ છાંડી મારગ લોપી, કહે અમે ઉઘવિહારી રે. ૧
 શ્રી જિન! તું આલંબન જગને, તુજ વિણુ કવણુ આધારો રે;
 ભગતલોકને કુમતિજલધિથી, ઘાંહિઅહીને તારો રે. ૨
 શ્રી જિન! તું આલંબન જગને—એ આંકણી.
 ગીતારથ વિણુ ભૂલા ભમતા, કષ્ટ કરે અભિમાને રે;
 રાયે ગંઠી લગે નવિ આબ્યા, તે ખૂતા અજાને રે. શ્રીજિન! ૩
 હ ‘કહે શુર ગરજ ગીતારથ, પ્રતિબન્ધે શું કીજે રે?
 જિન-જ્ઞાન-ચરિત આદરિયે, આપે આપ તરીજે રે.’ શ્રીજિન! ૪

નવિ જાણે તે પ્રથમ અંગમાં, આદિ ગુરુકુલવાસો રે;
 કહ્યો ન તે વિણ ચરણ વિચારો, પંચાશકનય ખાસો રે. શ્રીજિન! ૫
 નિત્યે ગુરુકુલ વાસે વસવું, ઉત્તરાધ્યયને ભાખ્યું રે;
 તેહને અપમાને વહી તેહમાં, પાપશ્રમણપણું ઢાખ્યું રે. શ્રીજિન! ૬
 હસવેકાલિક ગુરુશ્રૂષા, તસ નિંદા ફલે ઢાખ્યા રે;
 આવંતિમાં દ્રહસમ સદ્ગુરુ, મુનિકુલ મન્દસમ ભાખ્યા રે. શ્રીજિન! ૭
 ગુરુદષ્ટિ અનુસારે રહેતાં, લહે પ્રવાહ પ્રવાહે રે;
 એ પણ અર્થ તિહાં મન ધરિયે, બહુશુભ સુગુરુ પ્રસાદે રે. શ્રીજિન! ૮
 વિનય વધે ગુરુ પાસે વસતાં, જે જિનશાસન મૂલો રે;
 દર્શન નિર્મલ ઉચિતપ્રવૃત્તિ, શુભરાગે અનુકૂલો રે. શ્રીજિન! ૯
 વૈયાવ્રથે પતિક ત્રુટે, ખંતાદિક શુભ શકિત રે;
 હિતઉપદેશે સુવિહિતસંગે, પ્રદાયર્થની ગુપ્તિ રે. શ્રીજિન! ૧૦
 મન વાધે મૂઢબુદ્ધિ કેરા, મારગ ભેદ ન હોવે રે;
 બહુ શુભ જાણે એ અધિકારે, ધર્મસ્થળ જે જોવે રે. શ્રીજિન! ૧૧
 *નાણતણા સંભાગી હોવે, ચિરમન દર્શનચરિતે રે;
 ન ત્યજે ગુરુ કહે એ બુધ ભાખ્યું, આવશ્યકનિયુક્તિ રે. શ્રીજિન! ૧૨
 ભૌતપ્રતે જિમ જાણે હણતા, ૧ પગ અણુફરસી સખરા રે;
 ગુરુ છાંડી આહારતણા ખપ, કરતા તિમ મુનિ નવરા રે. શ્રીજિન! ૧૩

॥સરખાવો :—‘નાણસ્ત દોઢ માગી, ચિરચરઓ દંડજો ચરિત ય ।

ઘજા આવકદાપ, ગુરુકુલવાસં ન મુચંતિ ॥૧૧’

—શ્રી આવશ્યક નિયુક્તિ.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૫૬

ગુરુકુલવાસે જ્ઞાનાદિકે ગુણ, વાયંયમને વાધે રે;
 તે આહારતણો પણ ફૂલ, અપ કરતાં નવિ બાધે રે^૧ શ્રીજિન! ૧૪
 ધર્મસ્તન ઉપદેશપદાદિક, બાણી ગુરુ આહરવો રે;
 ગરબ કહ્યો તેહનો પરિવારો, તે પણ નિત અનુસરવો રે. શ્રીજિન! ૧૫
 સારણવારણ પ્રમુખ લહીને, મુક્તિમારગ આરાધે રે;
 શુભવીર્ય^૩ તિહાં સુવિહિતકરિયા, દેખાદેખે વાધે રે. શ્રીજિન! ૧૬
 નજલધિ તણો સંક્ષોભ અસહતા, જેમ નીકળતા મીનો રે.
 ગરબસારણાદિક અણસહતા^૪ તિમ મુનિ દુખિયા દીનો રે શ્રીજિન! ૧૭
 કાંક નર્મદાતટ જિમ મૂકી, મૃગતૃષ્ણાજલ બતા રે;
 દુઃખ પામ્યા તિમ ગરબ તજિને, આપમતી મુનિ થાતા રે. શ્રીજિન! ૧૮
 પાલિ વિણા જિમ પાણી ન રહે, છવ વિના જિમ કાયા રે;
 ગીતારથ વિણ તિમ મુનિ ન રહે, જૂઠ કષ્ટની માયા રે. શ્રીજિન! ૧૯
 અથ પ્રતે જિમ નિર્મલ દોચન, મારગમાં લેઈ બાય રે;
 તિમ ગીતારથ મૂરખમુનિને, દંઠ આલંબન થાય રે. શ્રીજિન! ૨૦
 સમભાષી ગીતારથનાણી, આગમમાંહે લહિયે રે;
 આતમઅરથી શુભમતિ સજ્જન, કહ્યો તે વિણ કિમ શકિયે રે? શ્રી ૦ ૨૧
 દોચન આલંબન જિનશાસન, ગીતારથ છે એહી રે;
 તે વિણ મુનિ ચઢતી સંયમની, આરોહે કિમ સેહી રે? શ્રીજિન! ૨૨

૧-વાધેરે. ૨-મુનિ. ૩-વિરતિ. ૪-અસહતા.

†સરખાવો—

"મહ જલનિદિકલ્લોલવ્જોમમસહંતા ય બાહિરં પસા ।

મીળા મમુણિય મુણિજો, સારણપમુદાહ અસહન્તા ॥ ૧ ॥"

— શ્રીમતી આધનિયુક્તિ

ગીતારથને મારગ પૂછી, છાંડીને ઉન્માદો રે;
પાલે કિરિયા તે તુજ ભક્તિ,^૧ પામે જગ જશવાદો રે. શ્રીજિન! ૨૩

ઢાલ છઠ્ઠી

—(*)—

સાંભલ રે તું સજની મોરી, રાસડાની અથવા હિતશિક્ષાછત્રીશીની દેશી
પ્રથમ જ્ઞાન ને પછી અહિંસા, દસ વૈકલિક સાખી રે;
જ્ઞાનવંત તે કારણ ભજિયે, તુજ આણા મન રાખી રે.

સાહિબ! સુણો રે^૧

દ્રવ્ય ક્ષેત્ર ને કાલ ન જાણે, ભાવ પુરૂષ પડિસેવ રે;
નવિ ઉત્સર્ગ^૨ લહે અપવાદહ, અગીતારથ નિતમેવ રે સાહિબ! ૨
સચિત અચિત મિશ્ર નવિ જાણે, કલ્પ અકલ્પ વિચાર રે;
યોગ્ય ન જાણે નિજ નિજ ઠામે, દ્રવ્ય યથાસ્થિત સાર રે. સાહિબ! ૩
ખેત્ર ન જાણે તેહ યથાસ્થિત, જનપદ અધવવિશેષ રે;
સુભિક્ષ દુર્ભિક્ષ કલ્પ નવિ જાણે, કાલવિચાર અશેષ રે. સાહિબ! ૪
ભાવ હિંક^૩ ગિદાણુ ન જાણે, ગાદ અગાદહ-કલ્પ રે;
ખમતો અખમતો^૪ જન ન લહે, વસ્તુ અવસ્તુ અનલ્પ રે. સાહિબ! ૫
જે આકુટી પ્રમાદે^૫ દપ^૬, પડિસેવા વલિ કલ્પ રે;
નવિ જાણે તે તાસ યથાસ્થિત, પાચચિત્ત વિકલ્પ રે. સાહિબ! ૬
નયણુ રહિત જિમ અનિયુણ દેશે, પંથ નદ્દ જિમ સત્ય રે;
જાણે હું ઠામે પહુંચાવું, પણ નહિ તેહ સમત્ય રે. સાહિબ! ૭

૧-ભોગતે. ૨-સુણયોરે ૩-દૂક. ૪-અણુખમતો.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિશાગ : સાક્ષ ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૧

અગીતારથ તિમ જાણે ગરવે, હું ચલવું સવિ ગચ્છ રે;
 પણ તસપાસે ગુણગણાસે, હોઈ ગલાગલમચ્છ રે. સાહિબ! ૮
 પચ્છિત્તે અતિમાત્ર દિએ જે, અપચ્છિત્તે પચ્છિત્ત રે;
 આસાયણ તસ સૂત્રે યોલી, આસાયણ મિચ્છિત્ત રે. સાહિબ! ૯
 તપસી અમહુદ્યત વિચરતો, કરી દોષની^૧ શ્રેણિ રે;
 નવિ જાણે તે કારણ તેહને, કિમ વાધે ગુણશ્રેણિ રે? સાહિબ! ૧૦
 માર્ગમાત્ર જાણે જિમ પંથી, અલહી તાસ વિસેસ રે;
 લિંગાચારમાત્ર તે^૨ જાણે, પામે મૂઢ કલેશ રે. સાહિબ! ૧૧
 લેહ લક્ષ્મી વિણ નાનાપરિણતિ, મુનિ મનની ગતયોધ રે;
 મિથુરાતા મિથુતાતા થાતા, અંતે ઉપાઈ વિરોધ રે. સાહિબ! ૧૨
 પત્યરસમ પામર આદરતાં, મણિસમ યુધ જન છોડિ રે;
 લેહ લક્ષ્મી વિણ આગમધિતિનો, તે પામે મહુ ખોડિ રે. સાહિબ! ૧૩
 જ્ઞાનભગતિ બાંજિ અણલહતાં, જ્ઞાનતણે ઉપચાર રે;
 આજસારે મારગ લોચે, ચરણકરણનો સાર રે. સાહિબ! ૧૪
 ઉત્કર્ષી તેહને લે શિક્ષા, ઉદાસીન જે સાર રે;
 પદ્મવચન તેહને તે યોલે અંગ કહે આચાર રે. સાહિબ! ૧૫
 અમસરિખા હો તો તુમ જાણે, નહીં તો સ્યા તુમ યોલ રે?
 એમ ભાળી બલ્યાદિક દ્રવ્ય, કાઢે તેહ નિટોલ રે. સાહિબ! ૧૬
 પાસથાદિક દ્રવ્ય કાઢી, હીલે જ્ઞાની તેહ રે;
 યથાછન્દતા વિણ ગુરૂઆણા, નવિ જાણે નિજદેહ રે. સાહિબ! ૧૭

જ્ઞાનીથી તિમ અલગા રહેતા, હંસથી જિમ કાક રે;
 ભેદ વિનયના બાવન ભાખ્યા, ન લહે તસ પરિપાક રે. સાહિબ! ૧૮
 સર્વઉદયમે પણ તસ બહુ ફલ, પડે કષ્ટ અંજાણુ રે;
 સૂત્ર અભિનતાણે અનુસારે, ઉપદેશભાલા વાણુ રે. સાહિબ! ૧૯
 તે તો ઋગુભાવે એકાકી, ચાલે તેહને જુત રે;
 વામ્ય કુવાસન જે અકુવાસન, દેશારાધક ઉત્ત રે. સાહિબ! ૨૦
 અજાની શુરતણે નિયોગે, અથવા શુભપરિણામ રે;
 કમપયડી શાખે સુદષ્ટિ, કહિયે એનો ઠામ રે. સાહિબ! ૨૧
 જે તો હઠથી શુરને છડી^૧ ભગ્નચરણપરિણામ રે;
 સર્વઉદયમે પણ તસ નિશ્ચય,^૨ કાંઈ ન આવે ઠામ રે. સાહિબ! ૨૨
 આણુરૂચિ વિણ ચરણ નિષેધે,^૩ પંચાશકે^૪ હરિભક્ત રે;
 અવહારે તો^૫ થાહું લેખે, જેહ સક્ષારે^૬ સદ રે. સાહિબ! ૨૩
 શિષ્ય કહે 'જે શુર અજાની, ભજતાં શુણુનિધિ બાણી રે;
 જે સુવાસના^૭ તો કિમ લજતાં, તેને^૮ અવશુણુ બાણી રે' સાહિબ! ૨૪
 શુર બોલે 'શુભ વાસન કહિયે', પત્રવણિજ્ઞસ્વભાવ રે;
 તે આચત્તપણે છે આલે,^૯ જસ મન^{૧૦} ભદ્રક ભાવ રે. સાહિબ! ૨૫
 સૂધું માની સૂધું થાતા, ચકલંગી આચાર રે;
 શુર^{૧૦} કહણે તેહમાં ફલ બાણી, કહીયે સુજશ અપાર રે. સાહિબ! ૨૬

૧-એ ૨-છાંડે ૩-નિશ્ચયે ૪-તે ૫-સહકારે ૬-સુણી વાસના
 ૭-તેહન ૮-આદે ૯-મતિ ૧૦-શુણુ

ઢાલ સાતમી

—(*)—

રાગ-ધમાલનો રાજગીતાની^૧ અથવા સુરતિ મહિતાની-દેશી
 કોઈ કહે ‘ગુરૂ ગચ્છ ગીતારથ સારથ શુદ્ધ,
 માનું પશુ નવિ હીસે બેતાં કોઈ વિશુદ્ધ;^૨
 નિપુણ સહાય વિના કહ્યો સૂત્રે એક વિહાર,
 તેહથી એકાકી રહેતાં નહીં હોય લગાર.’ ૧
 અણુદેખંતા આપમાં તે સવિ શુણનો યોગ,
 કિમ જાણે પરમાં મત શુણનો મૂલ વિયોગ ?
 છેલ્લે હોય તાંઈ નવિ કહ્યા પ્રવચને મુનિ હુઃશીલ;
 હોયલવે પશુ ધિરપરિણામી^૩ બહુશકુશીલ. ૨
 જ્ઞાનાદિક શુણ શુદ્ધઆદિક માંહે બેય,
 સર્વપ્રકારે નિર્ગુણ નવિ આદરવો હોય;
 તે છાંટે ગીતારથ જે જાણે વિધિ સર્વ,
 જ્ઞાનૌપધદૃષ્ટાંતે મૂકે ધરે મન ગર્વ. ૩
 તે કારણ ગીતારથને છે એક^૪ વિહાર,
 અગીતારથને સર્વપ્રકારે તે નહિ સાર;
 પાપ વરજતો કામ અસજતો^૫ ભાખ્યો જેહ,
 ઉત્તરાધ્યયને ગીતારથ એકાકી તેહ. ૪
 પાપતણું પરિવર્જન ને વલિ કામ અસંગ,
 અજ્ઞાનીને નવિ હુએ તે નવિ જાણે ભંગ;

૧-ભમરગીતાની. ૨-વિશુદ્ધ. ૩-પરિણામી. ૪ એકલ. ૫-અસંયત,

અજ્ઞાની શું કરશે શું લહશે શુભ પાપ,
 દશવૈકલિક વયણે પંચાશક આલાપ. ૫
 એક વિહારે દેખો આચારે સંવાદ,
 મહુ કોધાદિકે દ્રુપણ વલી અજ્ઞાન પ્રમાદ;
 વલિય વિશેષે વાર્યો છે અવ્યક્ત વિહાર,
 પંખીપોત દષ્ટાતે જાણો પ્રવચનસાર. ૬
 એકાગ્રીને સ્તીરિપુન્ધાન તણો હિપધાત,
 સિક્ષાની નવી શુદ્ધિ મહાનતનો પણ ધાત;
 એકાકી સમ્મંદપણે નવિ પામે ધર્મ,
 નવિ પામે પૃથ્વીદિકે વિષ્ણુ તે પ્રવચન-મર્મ. ૭
 સુમતિ^૧ શુપતિ પણ ન ધરે એકાકી નિઃશંક,
 ભાવ પરાવર્તે^૨ ધરે આલંબન સપંક;
 જૂદા જૂદા થાતા થવિરકદપનો ભેદ,
 ડોલાઓ મન લોકનાં થાઓ ધર્મ-ઉચ્છેદ. ૮
 ટોલે પણ જો ભોલે અંધપ્રવાહ નિપાત,
 આણા વિષુ નવિ સંધ છે અસ્થિતણો સંધાત;
 તો ગીતારથ ઉદ્ધરે જિમ હુરિ જલથી વેદ,
 અગીતારથ નવિ જાણે તે સવિ વિધિનો ભેદ. ૯
 કારણથી એકાકીપણું પણ ભાખ્યું તાસ,
 વિષમકાલમાં તો પણ રૂડો ભેલો વાસ;

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાક્ષી ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૫

પંચકૃત્પદ્માધ્યે ભણ્યું આતમરક્ષણ^૧ એમ,
શાલિ^૨ એરંડતણે ઇમ ભાંગે^૩ લહિયે ખેમ. ૧૦

એકાકી પાસત્યો સમ્મદો ગતયોગ,
ઠાણવાસી ઉસનો બહુફળ સંયોગ;
ગમ્મવાસી અણુઓગી ગુરૂ-સેવી વલિ હોય,
અનિયતવાસી આહિત્તો બહુશુભ ઇમ જોય. ૧૧

દોષહાનિ ગુણવૃદ્ધિ જયણા ભાષે સુરિ,
તે શુભપગ્નિવારે હુધ વિધન ટલે સવિ ફરિ;
દેવ ફલે જો આંગણે તુઝ કરૂણા સુરવેતિ,
શુભ પરિવારે લહિયે તો સુખ જમ્મ રંગરેલિ. ૧૨

ઢાલ આઠમી

—(*)—

પ્રભુ ! ચિત્ત ધરીને અવધારો મુઝ વાત અથવા ઝાંઝરીઆ મુનિવર !

ધનધન-એ દેશી

કોઈ કહે સિદ્ધાન્તમાંજી, ધર્મ અહિંસા રે સાર,
આકરિયે તે એકલીજી. લજિયે બહુ ઉપચાર;
મનમોહન ! જિનજી ! તુજ વચણે મુજ રંગ. મન૦ ૧
નવિ જણે તે સર્વ લજીને, એક અહિંસા રંગ;
કેવલ લૌકિક નીતી^૪ હોવે, લોકોત્તરપંથ ભાંગ. મન૦ ૨

૧-આતમરક્ષા. ૨-શાલ. ૩-ભાવે. ૪-નીતે.

વનમાં વસતો^૧ બાલતપસ્વી, ગુરુ નિશ્રા વિષ્ણુ સાધ;
 એક અહિંસાચે તે રાચે,^૨ ન લહે મર્મ અગાધ. મન૦ ૩
 શ્રવાદિક જિમ બાલતપસ્વી, અણબાણ^૩તો મૂઠે;
 ગુરુલધુલાવ તથા અણલહેતો, ગુરુવર્જિત મુનિ ગૂઢ. મન૦ ૪
 ભવમૈત્ર્યક પરિણામ સરીખો, તેહનો શુભ ઉદ્દેશ;^૪
 આણારહિતપણે બાણીને, ભેઈ પદ ઉપદેશ. મન૦ ૫
 એક વચન અલીને છાંડે, બીજાં લૌકિકનીતિ;
 સકલ વચન નિજ હામે ભેડે, એ લૌકોત્તરનીતિ. મન૦ ૬
 જિનશાસન છે એકક્રિયામાં, અન્યક્રિયા સમ્બન્ધ;
 જિમ ભાષીને ત્રિવિધ અહિંસા, હેતુ-સ્વરૂપ-અનુબન્ધ મન૦ ૭
 હેતુઅહિંસા જયણારૂપે, જન્તુઅઘાત સ્વરૂપ;
 ફલરૂપે જે તેહ પરિણામે,^૫ તે અનુબન્ધસ્વરૂપ. મન૦ ૮
 હેતુ સ્વરૂપઅહિંસા આપે, શુભફલ વિષ્ણુ અનુબન્ધ;
 દૃઢઅજ્ઞાન થકી તે આપે, હિંસાનો અનુબન્ધ. મન૦ ૯
 નિહવ પ્રમુખ તણી જિમ કિસ્તિયા, જેહ^૬ અહિંસારૂપ;
 સુરદુરગતિ દેઈ તે પાડે, દુત્તર ભવજલકૂપ. મન૦ ૧૦
 દુર્ખલ નગન માસ ઉપવાસી, જે છે માચારંગ;
 તો^૭ પણ ગરલ અનન્તા લેશે,^૭ બોલે બીજું અંગ. મન૦ ૧૧
 નિન્દિત આચારે જિનશાસન, જેહને હીલે લોક;
 માયા પહિલી તસ અજ્ઞાને, સર્વ અહિંસા ફેક. મન૦ ૧૨

૧-વસતા. ૨-રાચી. ૩-ઉપદેશ. ૪-પરિણામે. ૫-તેહ. ૬-તે ૭-લક્ષણ.

સરખાવો:- માસે માસે થ જો બાલો, કુસંગેણં તુ મુંગથ ।

ન સો સુમલ્લાય ધમ્મસ્સ ફલં અગ્ધા સોનિં ।"

—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૭

સ્વરૂપથી નિરવધ તથા જે, છે કિરિયા સાવધ;
 જ્ઞાનશક્તિથી તેહ અહિંસા, દિએ અનુભવે સધ. મન૦ ૧૩
 જિનપૂજા અપવાદપદાદિક, શીલવ્રતાદિક જેમ;
 પુણ્ય અનુત્તર મુનિને આપી, દિએ^૧ શિવપદ બહુએમ. મન૦ ૧૪
 એહ ભેદ વિણ્ય એક અહિંસા, નવિ હોવે ચિર ધંભ;
 ચાવત યોગક્રિયા છે તાવત, જોદ્યો છે આરંભ. મન૦ ૧૫
 લાગે પણ લગવે નહિ હિંસા, મુનિ એ માયા વાણી;
 શુભ કિરિયા લાગી જે આવે, તેમાં તો નહિ હાણી. મન૦ ૧૬
 હિંસા માત્ર વિના જો મુનિને, હોય અહિંસકભાવ;
 સૂક્ષ્મએકેન્દ્રિયને^૨ હોવે, તો તે શુદ્ધ સ્વભાવ. મન૦ ૧૭
 ભાવે જે અહિંસા માને, તે સવિ જોડે ઠામ.
 ઉત્સર્ગે^૩ અપવાદે વાણી, જિનની જાણે જામ. મન૦ ૧૮
 કોઇ કહે ઉત્સર્ગે^૪ આણા, છાદો^૨ છે અપવાદ;
 તે મિથ્યા અણપામે^૩ અર્થે^૫, સાધારણ વિધિવાદ મન૦ ૧૯
 મુખ્યપણે જિમ ભાવે આણા, તિમ તસ કારણ તેહ;
 કાર્ય ઇચ્છિતો કારણ ઇચ્છે, એ છે શુભમતિ રેહ. મન૦ ૨૦
 કદ્યે વચન કહ્યું અપવાદે, તે આણાનું રે મૂલ;
 મિશ્રપક્ષ તો મુનિને ન ઘટે, તેહ નહી અતુલ. મન૦ ૨૧
 અપુનર્બંધકથી માંડીને, જાવ ચરમ શુણ્ણકાણ;
 ભાવઅપેક્ષાએ જિન આણા, મારગ ભાળે^૬ જાણ. મન૦ ૨૨

એક અહિંસામાં જે આણ્યા, લાખે પૂરવ સ્પરિ;
 તે એકાંત મતિ નવિ અહિંસે, તિહાં નયવિધિ છે ભૂરિ. મન० ૨૩
 આતમલા વહિંસનથી હિંસા, સથલા એ પાપસ્થાન;
 તેહથીકી વિપરીત અહિંસા, તાસ વિરહનું ધ્યાન મન० ૨૪
 તસ ઉપાય જે જે આગમમાં, બહુવિધ છે વ્યવહાર;
 તે નિઃશેષ અહિંસા કહિયે, કારણ ફલ ઉપચાર. મન० ૨૫
 જીવ અજીવ વિષય છે હિંસા, નૈમનનય મત જુદા;
 સંગ્રહ વ્યવહારે પટકાયે, પ્રતિજીવે ઋણુકત. મન० ૨૬
 આતમરૂપ શબ્દનય તીને, માને એમ અહિંસ;
 ઓધવૃત્તિ એઈને લહિયે, સુખ જશ લીલ પ્રશંસ. મન० ૨૭

હાલ નવમી

—(*)—

હમીરાની, ચૈત્રી પૂતમ અનુક્રમે અથવા દેશ મનોહર માલવો-એ દેશી
 કોઈક સૂત્ર જ આદરે, અર્થ ન માને સાર; જિનજી!
 આપમતે અવલું કરે, બૂદ્યા તેહ ગમાર;
 જિનજી! તુઝ વયણે મન રાખીયે. જિનજી! ૧
 પ્રતિમા લોપે પાપીઆ, યોગ અને ઉપધાન; જિનજી!
 ગુરુનો વાસ ન સિર ધરે, માયાવી અજ્ઞાન. જિનજી! ૨

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૬૬

આચરણુ તેહની નવી,^૧ કેતી કહિયે દેવ ? જિનણ !
 નિત્ય ત્રૂટે છે સાંધતાં, શુરુ વિણુ તેહની દેવ. જિનણ ! ૩
 વૃત્તિપ્રમુખ -જોઈ કરી, ભાખે આગમ આપ; જિનણ !
 તેહ જ મૂઠા જોલવે, જિમ કુપુત્ર નિજ ખાપ. જિનણ ! ૪
 વૃત્યાદિક અણુમાનતા, સૂત્ર વિરાધે દીન; જિનણ !
 સૂત્ર-અરથ-તદુભયથકી, પ્રત્યનીક કહ્યા તીન જિનણ ! ૫
 અક્ષર અર્થજ એકલો, જો આદરતાં ખેમ; જિનણ !
 ભગવદ્ધર્મજો ભાખિયો, ત્રિવિધ અર્થ તો કેમ. જિનણ ! ૬
 સૂત્ર અરથ પહેલો બીજો, નિજજુતીય મીસ; જિનણ !
 નિરવશેષ ત્રીજો વલી, ઈમ ભાખે જગદીશ. જિનણ ! ૭
 છાયા નરચાલે ચલે, રહે થિતી તસ જેમ; જિનણ !
 સૂત્ર અરથચાલે ચલે, રહે થિતી તસ તેમ. જિનણ ! ૮
 અર્થ કહે વિધિ ધારણુ, ઉભય સૂત્ર જિમ ઠાણુ. જિનણ !
 તિમ પ્રમાણુ સામાન્યથી, નવિ પ્રમાણુ અપ્રમાણુ. જિનણ ! ૯
 અર્ધ પ'શુ જિમ જો મલે,^૨ આલેર હ'ચિછત ઠાણુ; જિનણ !
 સૂત્ર અરથ તિમ જાણીયે, કલ્પભાષ્યની વાણુ. જિનણ ! ૧૦
 વિધિ-ઉદામ-ભય-વર્ણના, ઉત્સર્ગહ-અપવાહ; જિનણ !
 તદુભય અર્થે જાણીયે, સૂત્ર લેહ અવિવાહ જિનણ ! ૧૧
 એહ લેહ જાણ્યા વિના, ક'ખામોહ લેહ'ત; જિનણ !
 ભંગન્તરપ્રમુખે કરી, ભાષ્યું ભગવદ્ધર્મન્ત. જિનણ ! ૧૨

૧ તેહવી નથી ૨ મિલી ૩ ચલે

પરિવાસિત વારી કરી, લેપન અશન અશેષ; જિનણ !
 કારણથી અતિ^૧ આહર્યાં, પંચકુદપ ઉપદેશ. જિનણ ! ૧૩
 વર્ષાગમન નિવારિઓ^૨ કારણે ભાખ્યું તેહ. જિનણ !
 ઠાણાંગે શ્રમણી તણું, અવલમ્બાદિક જેહ. જિનણ ! ૧૪
 આધાકમાંદિકે નહી, બન્ધ તણે એકન્ત; જિનણ !
 સૂયગડે^૩ તે કિમ ઘટે, વિષુ વૃત્ત્યાદિક તન્ત ? જિનણ ! ૧૫
 વિહરમાન ગણુધર પિતા, જિનજનઠાદિક જેહ; જિનણ !
 કેમ વલી આવશ્યક તણે, સૂત્ર માત્ર નહી તેહ. જિનણ ! ૧૬
 અર્થ વિના કિમ પામિયે, ભાવ સકલ અનિબદ્ધ ? જિનણ !
 શુરુમુખ વાણી ધારતાં, હોવે સર્વ સુખદ્ધ જિનણ ! ૧૭
 પુસ્તક અર્થ પરમ્પરા, સઘલી જેહને હાથ; જિનણ !
 તે સુવિહિત અણુમાનતાં, કિમ રહસે નિજ આપ ? જિનણ ! ૧૮
 સદ્ગુરુ પાસે શીખતાં, અર્થ માહિ ન વિરોધ; જિનણ !
 હેતુવાદ આગમ પ્રતે, જાણે જેહ સુત્રોધ. જિનણ ! ૧૯
 અર્થે મતલોદાદિકે, જેહ વિરોધ ગણુન્ત; જિનણ !
 તે સૂત્રે પણ દેખશે, જો જોશે એકન્ત. જિનણ ! ૨૦
 સંહરતાં જાણે નહિ, વીર કહે ઈમ કદપ; જિનણ !
 સંહરતાં પણ નાણુનો, પ્રથમ અંગ છે જદપ. જિનણ ! ૨૧
 અપભ્રંશ અહનેયણે, જળૂપમત્તિ સાર; જિનણ !
 આર વલી પાઠાન્તરે, મૂલ કહે વિસ્તાર. જિનણ ! ૨૨

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાંકા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૧

સત્તાવન સચ મદલને, મનનાણી સમવાય, જિનજી !
 આઠ સયાં જ્ઞાતા કહે, એ તો અવર ઉપાય. જિનજી ! ૨૩
 ઉત્તરાધ્યયને સ્થિતિ કહી, અન્તરમુહૂર્ત^૧ જઘન્ય; જિનજી !
 વેદનીયની ખાર તે, પત્રવણામાં અન્ય. જિનજી ! ૨૪
 અનુયોગદ્વારે કહ્યા, જઘન્ય નિરોપા આર; જિનજી !
 જીવાદિક તો નવિ ઘટે, દ્રવ્યલેહઆધાર. જિનજી ! ૨૫
 ઈમ ખલુવચન નયન્તરે, કેઈ^૨ વાચનાલેહ; જિનજી !
 ઈમ અર્થે^૩ પણુ બાણીયે, નવિ ધરીયે મન એહ. જિનજી ! ૨૬
 અર્થેકારથી આજના, અધિકા શુભમતિ કુણુ^૪? જિનજી !
 તોલે અમિયતણે નહી, આવે કહિયે લુણુ? જિનજી ! ૨૭
 રાજસરીખું સૂત્ર છે, મંત્રીસરિખો અર્થ; જિનજી !
 એહમાં એકે હીલીઓ, હિયે સંસાર અનર્થ. જિનજી ! ૨૮
 જે સમતોલે આચરે, સૂત્રઅર્થનું પ્રીતિ; જિનજી !
 તે તુલ કરુણાયે વરે, સુખજશ નિર્મલનીતિ જિનજી ! ૨૯

હાલ દશમી

—(*)—

આપ હાંદે જાણિયા છલાવરે અથવા જીવ-જીવન પ્રભુ કિહા ગયા રે
 અથવા ધોખીડા ! તું ધોજે મનતુ ધોતીઈ—એ દેશી
 જ્ઞાન વિના જે જીવને રે, કિરિયામાં છે દોષ રે;
 કર્મખન્ધ છે તેહથી રે, નહી શમસુખ સન્તોષ રે.

૧-અંતરમુહૂર્ત. ૨-કેઈ. ૩-કુણુ.

પ્રભુ! તુજ વાણી મીઠી રે, મુજ મન સહેજ સુહાય રે;
અમીયસમી મન ધારતાં રે, પાપતાપ સવિ નાથ રે.

પ્રભુ! તુજ વાણી મીઠી રે—એ આંકણી. ૨

લોકપતિ કિરિયા કરે રે, મનમેલે અન્નાણુ રે;
ભવ-ધ્વિછાના ભેરથી રે, વિષુ શિવસુખ વિન્નાણુ રે. પ્રભુ! ૩

કામકુન્દસમ ધર્મનું રે, મૂલ કરી^૧ ધર્મ તુલ્ય રે;
જનરંજન કેવલ લહે રે, ન લહે શિવતરંગુલ્ય રે. પ્રભુ! ૪

કરુણા ન કરે હીનની રે, વિષુ પશ્ચિહાણુ સનેહ રે;
દ્રેષ ધરન્તા તેહથું રે, હેઠા આવે તેહ રે. પ્રભુ! ૫

એક કાજમાં નવિ ધરે રે, વિષુ પ્રવૃત્તિ ધિર ભાવ રે;
જીહાં તિહાં મોહોડુ^૨ ધાલતાં રે, ધારે દોરસ્વભાવ રે. પ્રભુ! ૬

વિના વિધનજથ સાધુને રે, નવિ અવિછિન્ન પ્રયાણુ રે;
કિરિયાથી શિવપુરી હોયે રે^૩ કિમ જાણે અન્નાણુ રે! પ્રભુ! ૭

શીતતાપ્રસુખ^૪ વિધન છે રે, બાહિર અન્તર વ્યાધિ રે;
મિથ્યાદર્શન એહની રે, માત્રા મૃદુમધ્યાધિ રે. પ્રભુ! ૮

આસનઅશનજ્યાદિકે રે, ગુરૂચોગે જથ તાસ રે;
વિધનભેર એ નવિ ટલે રે, વિગર જ્ઞાનઅભ્યાસ રે. પ્રભુ! ૯

વિનય અધિકગુણુ સાધુનો રે, મધ્યમનો ઉપગાર રે;
સિદ્ધિ વિના હોવે નહિ રે, કૃપા હીનની સાર રે. પ્રભુ! ૧૦

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાક્ષાત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૩

વિષ્ણુ વિનિયોગ ન સમ્ભવે રે, પરમે ધર્મે યોગ રે;
 તેહ વિના જનમાન્તરે રે, નહિ સંતતિસંયોગ રે. પ્રભુ ! ૧૧
 કિરિયામાં ખેદે કરી રે, દહતા મનની નાંહિ રે;
 મુખ્યહેતુ તે ધર્મનો,^૧ જિમ પાણી કૃષિ.માંહિ રે. પ્રભુ ! ૧૨
 બેઠા પણુ જે ઉપજે રે, કિરિયામાં ઉદ્વેગ રે;
 યોગ-દ્વેષથી તે કિંયા રે, રાજવેઠ સમ વેગ રે. પ્રભુ ! ૧૩
 જમથી જેહ ન સાંભરે રે, કાંઈ અકૃત-કૃત-કાજ રે;
 તેહથી શુભકિાચયથી રે, અર્થવિરોધી^૨ અકાજ રે. પ્રભુ ! ૧૪
 શાન્તવાહિતા વિષ્ણુ હુએ રે, જે યોગે ઉત્થાન રે;
 ત્યાગયોગ છે તેહથી રે અણુછંદાનુ ધ્યાન રે.^૩ પ્રભુ ! ૧૫
 વિચે વિચે ખીજા કાજમાં રે, જાએ મન તે ખેપ રે;
 જાખણતાં જિમ શાલિનુ રે, ફલ નહીં તિહા નિલેપ રે. પ્રભુ ! ૧૬
 એકજ કામે રંગથી રે, કિરિયામાં આસંગ રે;
 તેહજ શુભકાણે થિતિ રે, તેહથી ફલ નહીં ચંગ રે. પ્રભુ ! ૧૭
 માંડી કિરિયા અવગણી રે, ખીજે કામે હર્ષ રે;
 હૃદયર્થમાં જાણિયે રે, અંગારાનો વર્ષ રે. પ્રભુ ! ૧૮
 રાગ હોએ સમજણુ વિના રે, ખીડા ભંગસ્વરૂપ રે;
 શુદ્ધકિયાઉછેદથી રે, તેહ વન્ધ્યફલરૂપ રે. પ્રભુ ! ૧૯
 માનહાનિથી હુઃખ હીએ રે, અંગ વિના જિમ ભોગ રે;
 શાન્તોદારપણુ વિના રે, તિમ કિરિયાનો યોગ રે. પ્રભુ ! ૨૦

૧-ધર્મમાં રે. ૨-અર્થવિરોધ. ૩-અણુછંદાનુ ધ્યાન રે.

શાન્ત તે કષાય અભાવથી રે, જે ઉદાત્ત ગમ્ભીર રે;
કિરિયાદોષ લહી ભજે રે^૧ તે સુખ જશાવર ખીર રે. પ્રભુ! ૨૧

ઢાલ અગીયારમી

—(૬)—

ઢાલ અથવા સુરેલી મહીનાની દેશી

એકવીસ શુભ પરિણમિ^૧, ભસ ચિત્ત નિતમૈવ;
ધરમરતનની યોગ્યતા, તાસ કહે તું દેવ! ૧
૧ ખુદ નહિ ર વલી રૂપનિધિ, ૩ સોમ્મ ૪ જનપ્રિયજ ધન્ય;
૫ કૂર નહીં ૬ ભીરુ વલી, ૭ અસઠ ૮ સાર કક્ષિભસ ૨
૯ લલભાલુઓ ૧૦ કયાલુઓ, ૧૧ સોમકિંકરિ મલગત્ય;
૧૨ શુભરાગી ૧૩ સતકથ ૧૪ સુપદ્મ, ૧૫ હીરમદરશી અત્ય ૩
૧૬ વિશેષજ્ઞ ૧૭ વૃદ્ધાનુગત, ૧૮ વિનયવંત ૧૯ કૃતભલુ;
૨૦ પરહિતકારી ૨૧ લઘ્વલક્ષ્મ, શુભ એકવીસ પ્રમાલુ. ૪
ખુદ નહી તે જેહ મને, અતિગંભીર ઉદાર;
ન કરે જન ઉતાવલો, નિજપરનો ઉપગાર. ૫
શુભસંધયણી રૂપનિધિ, પૂરણઅંગલિપંગ;
તે સમરથ સહજે ધરે,^૨ ધર્મપ્રભાવન અંગ. ૬
પાપકર્મે વરતે નહીં, પ્રકૃતિસૌમ્ય જગમિત;
સેવનીક હોવે સુખે, પરને પ્રશમનિમિત. ૭

જનવિરુદ્ધ સેવે નહીં, જનપ્રિય ધર્મે^૧ સૂર;
 મલિનભાવ મનથી લ્યજી, કરી શકે અકૂર ૮
 ઈહપરલોક અપાયથી, બીજે^૨ લીરૂ^૩ જેહ;
 અપયશથી વલી^૪ ધર્મનો, અધિકારી છે તેહ. ૯
 અશક ન વંચે પર પ્રતે, લહે કીર્તિ^૫ વિધાસ;
 ભાવસાર ઉદમ કરે, ધર્મકામ^૬ તે ખાસ. ૧૦
 નિજકાર્ય છાંડી કરી, કરે અન્ય ઉપકાર;
 સુહૃદ્ગ્રિભન્ન જન સર્વને, ઉપદેય વ્યવહાર. ૧૧
 અંગીકૃત ન લ્યજે લ્યજે, લજ્જાલુઓ અકાજ;
 ધરે કયાલુ ધર્મની,^૭ કયા મૂલની લાજ. ૧૨
 ધર્મમર્મ અવિતથ લહે, સોમદિર્ઘ મજ્જતથ;
 શુશ્રુષા^૮ યોગ કરે સદા, વરજે દોષ અભ્યુતથ. ૧૩
 શુભરાગી શુભ સંપ્રદે, દૂસે ન શુભ અનંત;
 ઉવેખે નિર્શુભ સદા,^૯ બહુમાને શુભવંત. ૧૪
 અશુભકથા કલુષિત મતિ, નાસે રતન વિવેક;
 ધર્મર્થી સતકથ હુએ, ધર્મનિહાન વિવેક. ૧૫
 ધર્મશીલ અનુકૂલ યશ, સદાચાર પરિવાર;
 ધર્મસુપ્રખ વિધન રહિત, કરી શકે તે સાર. ૧૬
 માંડે સવિ પરિણામહિત, દીરઘદર્શી કામ;
 લહે દોષ શુભ વસ્તુના, વિશેષજ્ઞ શુભધામ. ૧૭

વૃદ્ધાનુગત^૧ સુસંગતે, હોવે પરિણતપુદ્ધિ;
 વિનયવંત નિયમા કરે, જ્ઞાનાદિકની શુદ્ધિ^૧ ૧૮
 શુભ જોડે શુર, આદરે, તત્ત્વપુદ્ધિ કૃતબલ્ય;
 પરહિતકારી, પર પ્રતે, થાયે માર્ગ સુબલ્ય. ૧૯
 શીખે લખે સુખે, સકલ લબ્ધલક્ષ શુભકાળ;
 ઇમ એકવીસ શુભે વર્યા, લહે ધર્મનુ રાજ. ૨૦
 પૂરણશુભ ઉત્તમ કહ્યો, મધ્યમ પાદે હીન;
 અર્ધહીન જઘન્ય જન, અપર દરિદ્રી દીન. ૨૧
 અરજે વરણ પ્રાપ્તને, એક ધર્મ સામાન્ય;
 પ્રભુ તુઝ ભક્તિ^૨ જશ લહે, તેહ હોયે જનમાન્ય. ૨૨

દોલ બારમી

—(૪)—

આપ્રાર્થની દેશી

એકવીસ શુભ, જેણે લેધા, જે નિજમર્યાદામા રહ્યા;
 તેહ ભાવશ્રાવકતા^૪ લહે, તસ લક્ષણ એ તૂં પ્રભુ! કહે. ૧
 કૃતજતકર્મી શીલાધાર, શુભવન્તો, ને ઋણુવ્યવહાર;
 શુરસેવી ને પ્રવચનદક્ષ, શ્રાવક ભાવે એ પ્રત્યક્ષ. ૨
 અવણ બાણણા ગ્રહણ ઉદાર, પ્રતિસેવા એ ચાર પ્રકાર,
 પ્રથમ લેહના મન ધારીયે, અર્થ તાસ ઇમ અવતારીયે. ૩

૧-વૃદ્ધિ રસંગતે, ૨-સંગતે હોવે ૪-ભાવ શ્રાવકના

૩-તત્ત્વગર્ભિત-સ્તવન વિભાગ : સાદા ત્રણેસો ગાથાનું સ્તવન [૨૭૭

ખડુમાણે નિસુણે ગીયત્ય, પાસે ભંગાદિક ખડુ અત્ય;
 બણ^૧ શુર પાસે મન ગ્રહે, પાલે ઉપસર્ગાદિક સહે ૪
 સેવે આયતણા ઉદ્દેશ, પરગૃહ તળે અણુજનક વેસ;
 વચનવિકાર ત્યજે શિશુલીલા, મધુર ભણે એ ષટ્ વિધ શીલ ૫
 આયતને સેવે શુભપોષ, પરગૃહગમને વાધે દોષ;
 ઉદ્દેશટવેષ ન શોભા લાગ, વચનવિકારે નળે રાંગ. ૬
 મોહતણો શિશુલીલા લિંગ, અનર્થકંડ અછે એ અંગ;
 કલિનવચનનું જલ્પન જેહ, ધર્મિને નહિ સમ્મત તેહ. ૭
 કલમ કરે સદા સજ્જાય, કરણ વિનયમાં સર્વ ઉપાય;
 અનભિનિવેશી રૂચિ જિનઆણ, ધરે પંચશુભ એહ પ્રમાણ. ૮
 સજ્જાયેં ધારે વૈરાગ, તપ નિયમાદિક કરણે રાગ;
 વિનય પ્રમુંજે શુભનિધિતણો, જિમ મન વાધે આદર^૨ ઘણો. ૯
 અનભિનિવેશી અવિતથ ગણે, ગીતાસ્થ ભાવિત જે સુણે;
 સદ્ગુણાયે સુણવા ચાહ, સમકિતનો મોટો ઉત્ત્રાહ. ૧૦
 અવિતકથન અવંચક્રિક્યા, પાતિક^૩ પ્રકટન મૈત્રીપ્રિયા;
 જોષણીજ^૪ સદ્ભાવે સાર, ચાર લેહ એ ઋજુવવહાર. ૧૧
 શુરસેવી^૫ અહિવિહ સેવણા, કારણ સમ્પાદન ભાવના;
 સેવે અવસરે શુરને તેહ, ધ્યાનયોગનો ન કરે છેહ. ૧૨
 તિહાં પ્રવર્તાવે પર પ્રતે, શુર શુભ ભાવે નિજ પર છતે;
 સમ્પાદે^૬ ઔષધમુખ^૭ વલી, શુરભાવે ચાલે અવિચલી. ૧૩

૧-બણ ૨-આદરવાધે ૩-પાતક ૪-જોષિ ૫-શુરસેવા
 ૬-સમ્પાદાએ ૭-પ્રમુખ

સૂત્ર અર્થ ઉત્સગ્ગવવાય, ભાવે વ્યવહારે સોપાય;
 નિપુણપણું પામ્યો છે જેહ પ્રવચનદક્ષ કહીને તેહ ૧૪
 ઉચિત સૂત્ર ગુરૂ પાસે લાણે, અર્થ સુતીથે તેહનો સુણે;
 વિષયવિભાગ વહે અવિવાદ, વહી ઉત્સર્ગ તથા અપવાદ. ૧૫
 પક્ષભાવ વિધિમાંહે ધરે, દેશકાલમુખ જિમ અનુસરે;
 જાણે ગીતારથ^૧ વ્યવહાર, તિમ સવિ પ્રવચનકુશલ ઉદાર ૧૬
 કિન્થિયગત એ ષટ્ વિધ લિંગ, ભાષે તું જિનરાજ અભંગ;
 એ વિધિ શ્રાવક જે આચરે, સુખજશક્તીલા તે આદરે ૧૭

ઢાલ તેરમી

—(૪)—

છઠ્ઠી ભાવના મન ધરા—એ દેશી

ભાવશ્રાવકનાં ભાવિયે^૨ હવે સત્તર ભાગવત તે હો રે;
 નેહો રે, પ્રભુ પુઝ વચને અવિચલ હોલો^૩ એ. ૧
 ઇત્થી અંચલ ચિત્તથી, જે વાટ નરકની ઓટી રે;
 ઓટી રે, છાંટે એ ગુણ ધુરિ ગણો એ. ૨
 xઈદ્રિયઅપલતુરંગને, જે કંધે જ્ઞાનની રાશે રે;
 પાસે રે, તે જીભે ગુણ શ્રાવક ધરે એ. ૩

૧-ગીતરથનો. ૨-ભાષીએ. ૩-હુથો રે.

x સરખાવો :—

ઈન્દ્રિયઅપલતુરંગો, દુર્ગાદમગાણુષાધિરે નિષં ।

માધિયમવસ્તુરૂપો, રૂમઈ સન્નાણવસ્તીર્હિ ॥ ૧ ॥

—શ્રી ઇદ્રિયપરાજયશતક.

- કલેશતણું કરણ ઘણું, જે અર્થે અસારજ બાણે રે;
આણે રે, તે ત્રીજો ગુણ સંનિધિ એ. ૪
- ભવ વિહંબનામય અછે, વલી દુઃખરૂપી દુઃખ હેતો રે;
ચેતો રે, ઇમ યોથો ગુણ અંગીકરે એ. ૫
- ખીણુસુખ વિષય વિષેપમા, ઇમ બાણી નવી બહુ ઇહ રે;
ખીહ રે, તેહથી પંચમગુણ બચો એ. ૬
- તીવ્રરંભ ત્યજે સદા, ગુણ-છટ્થનો સંભાગી રે;
રાગી રે, નિરાંતભજનનો ઘણું એ. ૭
- માને સત્તમગુણ વચો, જન પાસસદૃશ ગૃહવાસો રે;
અભ્યાસો રે, મોહ છુટવાનો કરે એ. ૮
- અદ્ભુત હંસણુ ગુણ બચો, બહુભાંતે કરે શુદ્ધભક્તિ રે;
શક્તિ રે, નિજ સદ્ગુણાની ફારવે એ. ૯
- લોકસત્તા સવિ પરિહરે, બાણે ગારંધો^૧ પરવાહો રે;
લાહો રે, ઇમ નવમાગુણનો સંપજે એ. ૧૦
- આગમને આગલ કરે, તે વિષુ કુણ મારજ સાખી રે;
ભાખી રે, ઇમ કિરિયા દશમા ગુણ થકી એ. ૧૧
- આપ અખાધારે^૨ કરે, દાનાદિક આર શક્તિ રે;^૩
અક્તિ રે^૪ ઇમ આવે ગુણ ઇચ્છારમો એ. ૧૨
- ચિંતામણિ સરિખો લાહી, નવિ સુગંધ હરથો પણ લાભે રે;
ગાભેરે, નિજ^૪ મર્મે એ ગુણ ખારમો એ. ૧૩

ધનભવનાદિકભાવમાં, જે નવિ સગી નવિ દ્વેષી રે;
 સમપેષી રે, તે વિલસે ગુણ તેરમે એ. ૧૪
 રાગદ્વેષમધ્યસ્થનો, સમગુણ ચઉદમે ન બાધ રે;
 સાધે રે, તે હઠ છાડી મારગ ભલો એ ૧૫
 ક્ષણભંગુરતા ભાવતો, ગુણ પન્નરમે સેવતો રે;
 સંતો રે, ન ધનાદિ સંગતિ કરે એ. ૧૬
 ભવવિરતિ^૧ સેવે મને, ભોગાદિક પર અનુરોધે રે;
 યોધેરે, ઇમ ઉદ્ધસે ગુણ સોલમે^૨ એ. ૧૭
 આજ કાલ એ છાંડિયું, ઇમ વેશ્યા પર નિસનેહો રે;
 ગેહો રે, પર માને ગુણ સત્તરમે^૩ એ. ૧૮
 એ ગુણવૃંદે જે ભર્યા, તે શ્રાવક કહિયે ભાવે રે;
 પાવે રે, સુજસપૂર તુલ ભક્તિથી એ ૧૯

ઢાલ ચઉદમી

—(*)—

'તે ભાવસાધુપણ' લહે, જે ભાવશ્રાવક સાર;
 તેહનાં લક્ષણ સાત છે, સવિ જાણે હો તું ગુણભંડાર;
 સાહિબજી ! સાચિ તાહરી વાણી. ૧

કિરિયા મારગ અનુસારિણી ૧, શ્રદ્ધા પ્રવર અવિવાદ રે;
 અનુભાવે પન્નવણિજ્જતા ૩, કિરિયામા હો નિત્યે અપ્રમાદ ૪. સાં ૨

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગ થાનું સ્તવન [૨૮૧

નિજ શક્તિ-સાર કાજનો, આરંભ પ ગુણઅનુરૂપ ૬
 આરાધના ગુરૂઆણી ૭, જેહથી લહિયે હો ભવજલતાગ. સાં ૩
 માર્ગ તે સમયની થિતિ તથા, સંવિજ્ઞાનની નીતિ;
 એ દોઈ અનુસારે ક્રિયા, જે પાલે હો તે ન લહે ભીતિ. સાં ૪
 સૂત્રે ભણ્યું પણ અન્યથા, જુદું જ બહુગુણ બાણ;
 સંવિજ્ઞાનવિષયે આચર્યું, કાંઈ દીસે હો કાલાદિપ્રમાણ. સાં ૫
 કદંપનુ ધરવું ઝોલિકા, ભાજને દવરકદાન;
 નિધિ પજૂસણી પાલટી, ભોજનવિધિ હો ઇત્યાદિ પ્રમાણ. સાં ૬
 વવહાર પાંચે ભાખિયા, અનુક્રમે જેહ પ્રધાન;
 આજ તો તેહમાં છત છે, તે ત્યજિયે હો કિમ વિગર નિદાન? સાં ૭
 શ્રાવક મમત્વ અશુદ્ધ વલી, ઉપકરણ વસતિ આહાર;
 સુખશીલ જન જે આચરે, નવિ ધરિયે હો તે ચિત્ત લગાર. સાં ૮
 વિધિસેવના-અવિતૃપ્તિ-શુભ, દેશના-ખલિતવિશુદ્ધિ,
 શ્રદ્ધા ધર્મ ઇચ્છા ધણી, ચઉભેદે હો ઇમ બાણે સુખુદ્ધિ; સાં ૯
 દેહરાગ છે શુભલોક્યમાં, જિમ સેવતાંયે વિરૂદ્ધ;
 આપદામાંહે રસ બાણને, તિમ મુનિને હો ચરણે તે શુદ્ધ. સાં ૧૦
 જિમ તૃપ્તિ જગ પામે નહી, ધનહીન હેતો રત્ન;
 તપ-વિનય-વૈયાવચ્ચ પ્રમુખ તિમ, કર્તો હો મુનિવર બહુચત્ન સાં ૧૧
 ગુરૂની અનુસાર લેઈને, બાણતો પાત્ર કુપાત્ર;
 તિમ દેશના શુદ્ધી દિએ, જિમ દીપે હો નિજ સંયમગાત્ર. સાં ૧૨
 ૧ સૂધી.

જે કદાચિત લાગે પ્રતે, અતિચારપંકકલંક;
 આલોચણું તે શોધતાં, મુનિ ધરે હો શ્રદ્ધા નિઃશંક. સા૦૧૩
 શ્રદ્ધા થકી જે સર્વ^૧ લહે, ગંભીર આગમ ભાવ;
 ગુરૂવચને પત્તવણિજન તે, આરાધક હો હોવે સરસસ્વભાવ સા૦૧૪
 પટકાય ઘાત પ્રમત્તને, પડિલેહણાદિક યોગ;
 જાણી પ્રમાદી નવિ હુએ, કિરિયામા હો મુનિ શુભસંયોગ. સા૦૧૫
 જિમ ગુરૂ^૨ આર્યમહાગિરિ, તિમ ઉજમે બલવંત;
 બલ અવિષય નવિ ઉજમે, શિવભૂતિ હો જિમ ગુરૂ હીલંત. સા૦૧૬
 ગુણવંતની સંગતિ કરે, ચિત્ત ધરત ગુણ-અનુરાગ;
 ગુણલેશ પણ પરનો થુણે, નિજ દેખે હો અવગુણ વડલાગ. સા૦૧૭
 ગુરૂચરણસેવા રત્ત હોઈ, આરાધતો ગુરૂઆણ.
 આચાર સર્વના^૩ મૂલ ગુરૂ, તે બાણે હો ચતુર મુનિજી. સા૦૧૮
 એ સાત ગુણ લક્ષણ વર્યો, જે ભાવપ્રાધુ ઉદાર;
 તે વરે સુખજશસમ્પદા, તુજચરણે હો જસ લક્ષિત અપાર. સા૦૧૯

ઢાલ પદ્મરમી

—(૧)—

આજ મારે એકાદશી રે નણદલ । મૌન કરી મુખ રહિયે-
 અથવા-ધન તે સુરિવરા રે જે મુખી મોહજંબલે—એ દેશી
 ધન^૪ તે મુનિવરા રે, જે ચાલે સમભાવે,
 ભવસાયર હીલાએ ઉતરે, સંયમકિરિયાનાવે. ધન૦ ૧
 લોગપંક ત્યજી ઉપર એકા, પંકજ પરે જે ન્યાસ;
 સિંહપરે^૫ નિજવિકેમ-ચૂરા, ત્રિભુવનજન આધાર. ધન૦ ૨

૧ સવિ. ૨ મુગુરૂ. ૩ સવિતુ. ૪ ધન્ય. ૫ સીહ

જ્ઞાનવન્ત જ્ઞાનીશું મિળતાં, તનમનવચ્ચને સાચા;
 દ્રવ્ય ભાવ સૂધા જે ભાળે, સાચી જિનની વાચા. ધન૦ ૩

મૂલ ઉત્તર શુણ સ ગ્રહ કરતા, તજતા^૧ શિક્ષાદોષો;
 પગ પગ પ્રતદ્વષણ પરિહરતા, કરતાં સંયમપોષો. ધન૦ ૪

મોહ પ્રતે હણતાં નિત્ય આગમ, ભણતાં સદ્સુર પાસે;
 દ્વષમકાલે^૨ પણ શુણવન્તા, વસ્તે શુભઅધ્યાસે^૩. ધન૦ ૫

છઠ્ઠું^૪ શુણઠાણું ભવઅડવી, ઉલ્લંઘણ જેણે લહિઉં;
 તસ સોભાગ સકલ મુખ એકે, કિમ કરિ જાણે ઠાહિઉં? ધન૦ ૬

શુણઠાણાની પરિણતિ જેહની, ન છિપે ભવજંભલે;
 રહે શેલડી ઠાંકી રાખી, કેતો કાલ પરલે^૫? ધન૦ ૭

તેહવા શુણ ધરવા અણધીરા, જો^૬ પણ સૂધુ ભાખી;
 જિનશાસન શોભાવે તે પણ, સુધા સંવેગપાખી. ધન૦ ૮

સદ્ગુણા અનુમોહન કારણ, શુણથી સંયમકિરિયા;
 વ્યવહારે^૭ રહિયા તે દરસે, જે નિશ્ચયનયકરિયા. ધન૦ ૯

હુઃકરકારથકી પણ અધિકા, જ્ઞાનશુણે ઈમ તેહા;^૮
 ધર્મકાસગણિવચ્ચને લહિયે, જેહને પ્રવચનનેહો. ધન૦ ૧૦

સુવિહિત ગચ્છ કિરિયાનો ધોરી, શ્રીહરિભદ્ર કહાય;
 એહ ભાવ ધરતો તે કારણ, મુજ મન તેહ સુહાય. ધન૦ ૧૧

સંયમઠાણુ વિચારી જોતાં, જો ન લહે નિજસાળે;
 તો જૂઠું જોલીને દુરમતિ, શું સાધે શુણ પાળે. ધન૦ ૧૨

નવિ માયા ધર્મે^૧ નવિ કહેવું,^૧ પરજનની અનુવૃત્તિ;
 ધર્મવચન આગમમાં કહિયે, કપટ રહિત મનવૃત્તિ. ધન૦ ૧૩
 સંયમ વિષુ સંયતતા થાપે, પાપશ્રમણુ તે ભાખ્યો;
 ઉત્તરાધ્યયને સરલસ્વભાવે, શુદ્ધપ્રરૂપક ઢાખ્યો. ધન૦ ૧૪
 એક બાલ પણુ કિરિયાનયે તે, જ્ઞાનનયે નવિ બાલા;
 સ્ત્રેવા યોગ્ય સુસંયતને તે, ગોલે ઉપદેશમાલા ધન૦ ૧૫
 કિરિયાનયે પણુ એક બાલ તે, જે લિંગી મુનિરાગી;
 જ્ઞાનયોગમાં જસ મન વરતે, તે કિરિયા સ્ત્રોભાગી. ધન૦ ૧૬
 બાલાદિક અનુકૂલ ક્રિયાથી, આપે ઇચ્છાયોગી;
 અધ્યાત્મમુખ યોગ અભ્યાસે, કિમિ નવિ કહિયે^૨ યોગી? ધન૦ ૧૭
 ઉચિતક્રિયા નિજશક્તિ^૨ છાંડી, જે અતિવેગે ચડતો;
 તે ભવચિતિપરિપાક થયા વિણુ, જગમાં દીસે પડતો. ધન૦ ૧૮
 માથે મોટાઈમાં જે ઝુનિ, ચલવે ડાકડમાલા;
 શુદ્ધપ્રરૂપક^૩ શુણુ વિણુ ન ઘટે, તસ ભવઅરહટમાલા ધન૦ ૧૯
 નિજ ગણુ સંયે મન નવિ ખંચે, અંધ ભણી જન વંચે;
 હુંચે કેશ ન મુંચે માયા, તો પ્રત ન રહે પંચે. ધન૦ ૨૦
 યોગઅંધના ભાવ ન બાણે, બાણે તો^૪ ન પ્રકાશે;
 ફેકડ મોટાઈ મન રાખે, તસ શુણુ ફરે નાસે. ધન૦ ૨૧
 મેલે વેશે^૫ મહીયલ મ્હાલે, બક પરે^૬ નીચો ચાલે;
 જ્ઞાન વિના જગ ધંધે ઘાલે, તે કિમિ મારગ ચાલે? ધન૦ ૨૨

૧ કહેવું ૨ નિજ શક્તે ૩ શુદ્ધ પ્રરૂપણુ ૪ બાણુતો

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૮૫

પરપરિણતિ પોતાની માને, વરતે આસ્તધ્યાને;
 ગન્ધમૌક્ષ કારણ ન પીછાને, તે પહિલે શુણ્ઠાણે. ધન૦ ૨૩
 કિરિયા લવ પણુ જે જ્ઞાનીનો, દષ્ટિ ચિરાદિક લાગે;
 તેહથી મુજશ વહીજે સાહિબ, સીમંધર ! તુજ રાગે. ધન૦ ૨૪

ઢાલ સોળમી

—(*)—

સફલ સંસાર અવતાર હુ એ ગણું—એ દેશી

સ્વામી સીમંધર ! તું ભલે બ્યાઈએ,
 આપણો આતમા જિમ પ્રગટ પાઈયે;
 દ્રવ્યશુણ્યપન્નજવા તુઝ યથા નિર્મલા,
 તિમ મુઝ શક્તિથી જઈવિ, ભવ^૧ સામલા. ૧
 આર છે ચેતનાની દશા અવિતથા,
 બહુશયન-શયન-ઝગરણુ-ચોથી તથા;
 મિત્ર-અવિરત-મુચત-તેરમે તેહની,
 આદિ શુણ્ઠાણે નયચકે માંહે મુણી^૨ ૨
 ભાવસંયોગજા કર્મઉદયાગતા,
 કર્મ નવિ શુભ નવિ મૂલ તે નવિ છતા;
 ખડીયથી ભિત્તિમાં^૩ જિમ હોએ પ્રવેતતા;
 ભિત્તિ નવિ ખડીય નવિ તેહ જમસંગતા. ૩
 ૧ ભવિ ૨ મુણી ૩ ભીતિમા

દેહ નવિ વચન નવિ શુભ નવિ ચિત્ત છે,
 કર્મ નવિ રાગ નવિ દ્રવ્ય નવિ ચિત્ત છે;
 પુદ્ગલી લાવ પુદ્ગલપણે^૧ પરિણમે,
 દ્રવ્ય નવિ જૂઠું^૨ જૂઠું એક હોવે કિમે? ૪
 પંથીજન લૂંટતાં ચોરને જિમ બણે,
 વાટ કેા લૂંટીઈ તિમજ^૩ મૂઠો ગિણે;
 એકશેત્રે મિલ્યા અણુતણી દેખતો,
 વિકૃતિ એ શુભની પ્રકૃતિ કાવેખતો. ૫
 દેહકર્માદિ સવિ કાજ પુદ્ગલતણાં,
 શુભનાં તેહ વ્યવહાર માને ધણા;
 સમલશુભકાણુ બિઅઠાણુસંયોગથી,
 શુદ્ધપરિણામ વિણુ શુભકાર્ય નથી. ૬
 નાણુ-કંસણુ-અરણુ શુદ્ધપરિણામ જે,
 તન્ત બેતાં ન છે શુભથી ભિન્ન તે;
 રત્ન જિમ જ્યોતિથી કાજકારણુપણે,
 રહિત ઈમ એકતા સહજ નાણી મુણે. ૭
 અંશ પણ નવિ ઘટે પૂરણુદ્રવ્યના,
 દ્રવ્ય પણ કિમ કહું દ્રવ્યના શુણુ વિના?
 અકલ ને અલખ ઈમ શુભ અતિતન્તથી,^૩
 પ્રથમઅંગે વણું અપદને પદ નથી. ૮

૩-તત્ત્વગર્ભિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૮૭

શુદ્ધતા ધ્યાન ઈમ નિશ્ચયે આપનું,
 તુઝ સમાપત્તિ ઔષધ સકલ વાપનું;
 દ્રવ્ય અનુયોગ સંમતિ પ્રમુખથી લહી,
 ભક્તિ વૈરાગ્ય ને જ્ઞાન ધરિયે સહી. ૯

જેહુ અહંકાર—મમકારનું બંધન,
 શુદ્ધનય તે દહે દહન જિમ ઈધન;
 શુદ્ધનય દીપિકા સુકિતમારગ ભણી,
 શુદ્ધ નય આયિ છે સાધુને આપણી. ૧૦

સકલ ગણિપિટકનું આર જેણે લહ્યું,
 તેહને પણ પરમસાર એહ જ કહ્યું;
 આધનિર્મુક્તિમાં એહ વિષુ નવિ મિટે,
 દુઃખ સવિ વચન એ પ્રથમ અંગે ઘટે. ૧૧

શુદ્ધનયધ્યાન તેહને મહા પરિણમે,
 જેહને શુદ્ધવ્યવહાર હિયડે રમે.
 મહિનવચ્ચે યથા રાગ કુંકુમતણી,
 હીનવ્યવહાર ચિત્ત એહથી નવિ ગુણો. ૧૨

જેહુ વ્યવહારસેટી પ્રથમ છાંડતાં,
 એક એ આહરે આપમત માંડતાં;
 તાસ ઊતાવલે નવિ ટલે આપદા,
 ક્ષુધિત ઈચ્છાયે ઉળર ન પાચે કદા. ૧૩

ભાવજવ જેહુ વ્યવહાર ગુણથી ભલે,
 શુદ્ધનયભાવના તેહથી નવિ ચલે;

સોલસે પાટ વનવાસ નિર્મમમતિ,
 નામ વનવાસી સામંતભદ્રો યતિ. ૨૦
 પાટ છત્રીસમે સર્વદેવાલિધા,
 સૂર વડગચ્છ તિહાં નામ શ્રવણે સુધા;
 વડતલે' સૂરિપદ આપીઉ તે વતી,
 વલીચ તસ બહુશુણે તેહ વાધ્યા યતિ. ૨૧
 સૂરિ જગચ્છ જગ સમરસે ચન્દ્રમા,^૧
 જેહ શુર પાટે ચઉ અધિક આલીસમા;
 તેહ પામ્યું તપા નામ બહુતપ કરી.
 પ્રગટ આઘાટપુરિ વિજયકમલા. વરી. ૨૨
 એહ ષટ્ નામ શુણકામ તપગણુ તણા,
 શુદ્ધસદ્ગુણ શુશ્રુચ્યુ એહમાં ઘણા;
 એહ અતુગત પરંપર ભણી સેવતા,
 જ્ઞાનયોગી^૨ વિબુધ પ્રગટ જગદેવતા. ૨૩
 કોઈ કહે મુક્તિ છે વીણતાં ચીથરાં,
 કોઈ કહે સહજ જમતાં ઘર દહિથરાં;
 મૂઠ એ હોય તસ ભેદ બાણે નહી,
 જ્ઞાનયોગે ક્રિયા સાધતાં તે સહી. ૨૪
 સરલભાવે પ્રસો. શુદ્ધ ઈમ બાણતાં,
 હું લહું મુજમ તુઝ વચન મન આણતાં.
 પૂર્વ સુવિહિતતણા અંથ બાણી કરી,
 મુઝ હોજો તુઝ કૃપા ભવ-પયોનિધિ-તેરી. ૨૫

૧ સૂરિજગચ્છ જગચ્છ સમરમ. ૨ જ્ઞાનયોગે.

હાલ સતરમી

—(*)—

ઠડખાની દેશી

આજ જિનરાજ મુજ કાજ સિદ્ધયાં સવે,
 વીનતી માહરી ચિત્ત ધારી;
 માંગ' ને મેં લહ્યો તુઝ કૃપાસ્થકી,
 તો હુઈ સમ્પદા પ્રગટ સારી. આજ ૦ ૧
 વેગલો મત હુજે દેવ ! મુઝ મન થકી,
 કમલના વનથકી જિમ પરાગો;
 અમકપાપાણુ જિમ લોહને ખેંચસે,^૧
 મુકિતને સહેજ તુઝ ભકિતરાગો. આજ ૦ ૨
 તું વસે ને પ્રલો ! હર્ષભર હીયડલે,
 તો સકલપાપના બન્ધ તૂટે;
 ઉગતે ગગન સૂરયતણે મણડલે,
 દહ દિશિ જિમ તિમિરપડલ ફૂટે.^૨ આજ ૦ ૩
 સીંચજે તૂં સદા વિપુલકરુણારસે,
 મુઝ મને શુદ્ધમતિકલ્પવેલી;
 માણુઈંસણુકુંસુમ ચરણવરમંજરી,
 મુકિતકલ આપશે તે એકેલી. આજ ૦ ૪
 લોકસના થકી લોક બહુ વાઉલો,^૩
 રાઉલો દાસ તે સવિ ઉવેખે;
 એક તુઝ આણુસું જેહ રાતા રહે,
 તેહને એહ નિજ મિત્ર દેખે. આજ ૦ ૫

૩-તત્ત્વગણિત સ્તવન વિભાગ : સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન [૨૯૧

આણુ જિનભાણુ ! તુઝ એક હું શિર ધરું,
અવરની વાણિ નવિ કાને સુણિએ;
સર્વદર્શન તણું મૂલ તુઝ શાસન',^૧
તેણે તે એક સુવિવેક શુણિએ. આજ૦ ૬
તુઝ વચનરાગ સુખસાગર હું ગણું,
સકલસુરમનુજસુખ એક ણિદુ;
સાર કરજો સહા દેવ ! સેવક તણી,
તું સુમતિકમલિનીવનદિણિદુ. આજ૦ ૭
જ્ઞાનયોગે ધરી તૃપ્તિ નવિ લાજિયે,
ગાજિયે એક તુઝ વચનરાગે;
શક્તિ ઉદ્દાસ અધિકો હુંસે તુઝ થકી,
તું સહા સકલસુખહેત બાગે. આજ૦ ૮
વડતપાગચ્છન'દનવને સુરતર,
હીરવિજયો જયો સૂરિસયા;
તાસ પાટે વિજયસેનસૂરિસર;
નિત નમે નરપતિ જાસ પાયા. આજ૦ ૯
તાસ પાટે વિજયદેવ સૂરિસર,
પાટ તસ શુર વિજયસિદ્ધ ધોરી;
જાસ હિતસીખથી માર્ગ એ અનુસર્યો,
જેહથી સવિ ટલી કુમતિથોરી. આજ૦ ૧૦
હીરશુર શીસ અવતંશ મોટો હુઓ,
વાચકાં રાજ કલ્યાણવિજયો;
હેમશુર સમ વડે શબ્દઅનુશાસને,
શીસ તસ વિણુધવર લાભવિજયો. આજ૦ ૧૧

શીસ તસ જીતવિજયો જયો વિબુધવર,
 નયવિજય વિબુધ તસ સુશુરભાયા^૧
 રહિઅર કાશીમઠે જેહથી મેં ભલે,
 ન્યાયદર્શન વિપુલ ભાવ પાયા. આજ૦ ૧૨
 જેહથી શુદ્ધ લહિએ સકલ નયનિપુણ,
 સિદ્ધસેનાદિ કૃત શાસ્ત્રભાવા;
 તેહ એ સુશુર-કરુણા-પ્રભો ! તુઝ સુશુણ,
 વયણુરથણુયરિ' મુઝ નાવા. આજ૦ ૧૩

કેલસ

ઈમ સેકંદસુખકર દુરિતભયહર સ્વામિ, સીમંધર તણી,
 એ વીનતી જે સુણે ભાવે તે લહે લીલા ઘણી;
 શ્રીનયવિજયબુધચરણસેવક જસવિજય બુધ આપણી,
 રચિ-શક્તિ સાડે પ્રગટ કીધી^૪ શાસ્ત્રમર્ચાદા ભણી. ૧

૧-શુરભાયા. ૨-રહિઆ. ૩-રથણાગરે. ૪-રચિ પ્રગટ કીધી શાકેત સાડે.

ઇતિ શ્રી સમસ્ત પંડિત શિરોમણિ
 મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
 શ્રી સીમંધરજીનવિજ્ઞપ્તિરૂપ
 સાડા ત્રણસો ગાથાનું સ્તવન સંપૂર્ણ.

ॐ

न्यायाचार्य न्यायविशारद महाभट्टोपाध्याय
श्रीमद् यशोविजयल गणिवर विरचित

गूर्जर साहित्य संग्रह-१

❀ ४-स्वाध्याय विभाग ❀

આનંદધનજીની સ્તુતિરૂપ અષ્ટપદી

પદ પહેલું

—(*)—

રાગ—કાનડો

મારગ ચલત ચલત ગાત, આનંદધન પ્યારે;
રહત આનંદ ભરપૂર—મારગ૦
તાકો સરૂપ ભૂપ, ત્રિહુ લોકથે ન્યારો;
વરસત મુખપર નૂર. મારગ૦ ૧
મુમતિ સખિકે સંગ, નિતનિત દોસ્ત,
કબહુ ન હોતહી દૂર;
જશવિજય કહે સુનો હો આનંદનધન!
હમ તુમ મિલે હજૂર. મારગ૦ ૨

પદ બીજું

—(*)—

આનંદધનકો આનંદ, સુજશ હી ગાવત;
રહત આનંદ મુમતિ સંગ—આનંદ૦
મુમતિ સખિ ઓર નવલ આનંદધન;
મિલ રહે ગંગ તરંગ. આનંદ૦ ૧
મન મંજન કરકે નિર્મલ કીયોહે ચિત્ત,
તા પર લગાયો હે અવિહર રંગ;
જશવિજય કહે સુનતહી દેખો,
મુખ પાયો ખોત અભંગ. આનંદ૦ ૨

પદ ત્રીજું

—(*)—

રાગ—નાયકી, તાલ—ચંપક

આનંદ કેઉ નહીં પાવે;

બેઈ પાવે સોઈ આનંદધન ધ્યાવે—આનંદ૦

આનંદ કેન રૂપ ? કેન આનંદધન ?

આનંદ ગુણ કેન લખાવે ? આનંદ૦ ૧

સહજ સંતોષ આનંદ ગુણ પ્રગટત,

સખ દુવિધા મિટ જાવે;

જસ કહે સોહી આનંદધન પાવત,

અંતરજ્યોત જગાવે. આનંદ૦ ૨

પદ ચોથું

—(*)—

રાગ—નાયકી, તાલ—ચંપક

આનંદ ઠોર ઠોર નહીં પાયા,

આનંદ આનંદમે સમાયા.

રતિ અરતિ દોઉ સંગ લીય વરજિત;

અરથને હાથ તપાયા. આનંદ૦ ૧

કેઉ આનંદધન છિદ્રહી પેખત,

જસરાય સંગ ચડી આયા;

આનંદધન આનંદ રસ ઝીલત,

દેખત હી જસ ગુણ ગાયા. આનંદ૦ ૨

પદ પાંચમું

રાગ નાયકી

આનંદ કોઈ હમ દેખલાવો, આનંદ૦
 કહાં દૂંદત તૂં મૂરખ પંથી^૧, આનંદ હાટ ન બેકાવો. આનંદ૦ ૧
 એસી દશા આનંદ સમ પ્રગટત, તા સુખ અલાખ લખાવો;
 ભેધ પાવે સોઈ કછુ ન કહાવત,
 મુજસ ગાવત તાકો વધાવો. આનંદ૦ ૨

પદ છઠું

—(૪)—

રાગ કાનડો તાલ રૂપક

આનંદકી ગત આનંદધન બને, આનંદકી૦
 વાઈ સુખ સહજ અચલ અલાખ પદ,
 વા સુખ મુજસ બખાને. આનંદકી૦ ૧
 મુજસ વિલાસ જળ પ્રગટે આનંદ રસ,
 આનંદ અક્ષય બબને, આનંદકી૦
 એસી દશા જળ પ્રગટે ચિત્ત અંતર,
 સોહિ આનંદધન ચિછાને. આનંદકી૦ ૨

પદ સાતમું

—(૫)—

એરી આજ આનંદ ભયો, મેરે તેરે સુખ નિરખ,
 નિરખ રોમ રોમ શીતલ ભયો અંગોઅંગ. એરી૦

શુદ્ધ સમજણ સમતા-રસ ઝીલત,

આનંદધન ભયો અનંતરંગ. એરી૦ ૧

એસી આનંદ દશા પ્રગટી ચિત્ત અંતર;

તારો પ્રભાવ ચલત નિરમલ ગંગ,

વારી ગંગા સમતા ફોઉ મિલ રહે;

જસવિજય ઝીલત તારો સંગ. એરી૦ ૨

પદ આહુતું

—(*)—

રાગ કાનડો

આનંદધનકે સંગ સુજસ હી મિલે જળ,

તળ આનંદ સમ ભયો સુજસ;

પારસ સંગ લોહા નો ફરસત,

કંચન હોત હી તારો કસ. આનંદધનકે૦ ૧

ખીર નીર નો મિલ રહે આનંદ,

જસ સુમતિ સુખિ કે સંગ;

ભયો હે એકરસ, ભવ ખપાઈ સુજસ વિલાસ,

ભયો સિદ્ધસ્વરૂપ દિયે ધસમસ. આનંદધનકે૦ ૨

પ્રતિ ઉપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત
આનંદધનજીની સ્તુતિરૂપ અષ્ટપદી સંપૂર્ણ.

શ્રી ગણધર ભાસ

૧ ઈંદ્રભૂતિ ભાસ

—(*)—

હાલ-અહો મત વાસે સાહિબા

પહલો ગણધર વીરનો, વર ગોબર ગામ નિવાસી રે
સુત પૃથિવી વસુભૂતિનો, નામઈ ઈંદ્રભૂતિ સુવિદાસી રે
ભવિયાં ! વંદો ભાવચું. (આંકણી) ૧

જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રઈ જપ્તો, ગૃહવાસઈ વરસ પંચાસો રે;
ત્રીસ વરસ છઠ્ઠમસ્થતા, જન બાર વરસ સુપ્રકાસો રે. ભ૦ ૨

સીસ પરિચ્છદ પાંચ સઈ, સર્વાશુ વરસ તે બાણું રે;
ગોતમ ગોત્રતણો ધણી, એતો સાચો હ સુરતરૂ બાણું રે. ભ૦ ૩

સુરતરૂ બાણી સેવિઓ, બીબા પરિહરિયા બાહિલિયા રે;
એ શુરૂ થિર સાગર સમો, બીબા તુચ્છ વહઈ વાહુલિયા રે. ભ૦ ૪

લબધિ અઠવીસઈ વરિઓ, જસ મસ્તકે નિજ કર ચાપઈ રે;
અછત્તું પશ્ચિ એહ આપમાં, તેહનઈ વર કેવલ આપઈ રે. ભ૦ ૫

જ્ઞાન અહંકારઈ લહિઈ, રાગઈ કરિ જગશુરૂ-સેવા રે;
શોકઈ કેવલ પામિઈ, કારણ સર્વે ન કહેવા રે. ભ૦ ૬

વીરઈ શ્રુતિપદઈ બૂઝવ્યો, એતો છવ તણો સંદેહી રે;
શ્રી નયવિજય સુસીસનઈ, શુરૂ હોયો ધર્મસનેહી રે. ભ૦ ૭

૨-અગ્નિભૂતિ ભાસ

—(૧)—

ઢાલ-લાજલદે માત મલ્હાર

ગોખર ગામ સમૃદ્ધ, અગ્નિભૂતિ સુપ્રસિદ્ધ;
 આજ હો ખીન્ને રે, ગણધર વર-મહિમા-મંદિરે ૧
 પૃથિવી તેહની માત, શ્રી વસુભૂતિ તે જાત;
 આજ હો સોહર્ષ રે, મન મોહર્ષ જનમિત્રો કૃત્તિકાલ. ૨
 ગૃહિપણર્ષ વરસ છયાલ, ખાર છઉમત્યનો કાલ;
 આજ હો સોહર્ષ રે, રંગ રોહર્ષ જિન પદ લોગવ્યુલ ૩
 આયુ ચિહોત્તરી વર્ષ, પણસય સીસ સહર્ષ;
 આજ હો જોહનું રે, અતિ ઉત્તમ ગૌતમ ગોત્ર છર્ષ. ૪
 લાજયો કર્મસંદેહ, વીરચું નેહ અછેહ;
 આજ હો તેહનર્ષ રે, સુખ દીઠર્ષ નીઠર્ષ દુખ સવેલ ૫
 ગગનર્ષ ભિગર્ષ ચદ, કર્ષ ચક્રાર આનંદ;
 આજ હો દ્વર્ષ પણિ સુખ પૂર્ષ, મુનજરિ તિમ ક્ષલર્ષ. ૬
 દેખી ભગતિ પડૂર, રહો મુઝ ચિત્ત હજૂર;
 આજ હો રાગર્ષ રે અથાગર્ષ વાચક જશ કહર્ષ. ૭

૩ વાયુભૂતિ ભાસ

નીલ્લડી હો વર્ધરણ હુઈ રહી-એ દેશી

ત્રીન્ને ગણધર મુઝ મનિ વસ્યો,
 વાયુભૂતિ હો શુણગણ અલિરામ કે;
 સુત પૃથિવી વસુભૂતિનો,
 જાતો સ્વાતિ હો ગોખર વર આમકે. ત્રીન્ને ૧

વરસ બઈતાલીસ ગૃહીપણુઈ,
 છઉમતથો હો દસ વરસ પ્રમાણુ કે;
 વરસ અઢાર તે કેવલી, સર્વાયુ હો સત્તરિ પરિણામ કે ત્રીજો ૨
 ગોતમ ગોત્ર સુહામણો,
 જોહના સોહો હો પણ સય વર સીસ કે;
 જસ સંશય તે મળ્લવનો,
 તે ટાલો હો યુગતે જગદીસ કે. ત્રીજો ૩
 એહવા ગુરૂની ગોઠડી,
 થોડિ પણિ હો સવિ જનમનો સાર કે;
 થોડું પણ અંદન ભલું,
 ત્યૂં કીજઈ હો બીજા ઠાઠનો ભાર કે? ત્રીજો ૪
 હેજ હઈઆનું ઉલ્લસે,
 જો બાબઈ હો ગુણવંતસ્યુ ગોઠિકે;
 નહીંતો મન માંહિ રહિં નવી,
 આવે હો મત વાત તે હોઠિ કે. ત્રીજો ૫
 ચતુર શિરોમણિ સુંદર,
 સુભ મિલિઓ હો ગુરૂ શિવતરૂંદ કે;
 મનહ મનોરથ સવિ દેલ્યા,
 વલિ ટલિઆ હો દુઃખદોહગ-દંદ કે. ત્રીજો ૬
 હર રહ્યા પણિ બાણીઈ,
 ગુણવંતા હો નિજ ચિત્ત હજૂરકે;
 શ્રી નયવિજય વિષુધ તણો,
 ઈમ સેવક હો લહે સુખ-પદૂર કે. ત્રીજો ૭

૪-વ્યક્ત ગણધર વાસ

—(*)—

ચોથો ગણધર વ્યક્ત તે વંદિય, મીઠો જસ ઉપદેશ,
શ્રવણ નક્ષત્રે રે ધનમિત્ર વાઙ્ણી, ભયો કોલાગ સન્નિવેશ. ચોથો ૧

ગૃહિ પર્યાયે રે વરસ પચાસ તે, વલી છઉમથો રે ખાર;
કેવલી વરસ અઢાર અસી, મિલી સર્વાયુ નિરધાર. ચોથો ૨

ભારદ્રાજ તે ગોત્ર સુહામણું, પણ સય સીસ ઉદાર;
જૂત સંદેહિ રે વીરે બૂઝંચો, હુઓ જગ જન જયકાર. ચોથો ૩

એહવા ગુરૂનો રે ગુણનો પ્રેમ તે, બાવન અખખર સાર;
બાવના અંદન તે હં ગણું, જગ-ચિત્ત-ઠારણુદાર. ચોથો ૪

ક્ષર છ માસનો રે તેજગિ અગહરઈ, એહ તો જનમનો રોગ;
બાવના અંદનથી પણિ તે લાણી, અધિકો સુગુર સંયોગ. ચોથો ૫

નહિ જગ ઉપમા રે સદ્ગુર ગુણ તણી, જે વ્રત શીલ અભંગ;
વાચકજસ કહે તિહાં સુઝમન રમઈ, જિમ માલતિવન ભૂંગ. ચોથો ૬

૫-સુધર્માસ્વામી વાસ

—(*)—

આવો આવો ધરમના મિત્તાણ! નિરમલ ચિત્ત ધારી;
ગુરુગુણ ગાઓ ઇકે ચિત્તાણ!, નિરમલ ચિત્ત ધારી.

જિજ્ઞે તાર્યાં નર નેં નારીજી,	નિરમલ૦
તે સદ્ગુરૂની બલિહારીજી.	નિરમલ૦ ૧
પંચમ ગણધર ભવિ ! વંદોજી,	નિરમલ૦
સોહમ મુખિ પુનિમચંદોજી;	નિરમલ૦
ધંમ્મિલ ભદ્રિલા બયોજી,	નિરમલ૦
ઉત્તરકેશુચિર્ધં સુહયોજી.	નિરમલ૦ ૨
પંચાસ આઠ બાયાલોજી,	નિરમલ૦
ગૃહ કેવલી છઉમત્યોનો કાલોજી;	નિરમલ૦
સરવાયુ વરસ શત બણોજી,	નિરમલ૦
પણ સય તસ સીસ વખાણોજી.	નિરમલ૦ ૩
અંગિ વેસાયણુ ગોત્ર નામોજી,	નિરમલ૦
કોલલાગ સન્નિવેશ ગામોજી;	નિરમલ૦
તરિ સંશય જિન મેટધંજી,	નિરમલ૦
તળ પ્રભુપદ ભાવિ લેટધંજી.	નિરમલ૦ ૪
સદ્ગુરૂ તે નાવ અછિદાજી,	નિરમલ૦
તારંધં ભવબલધિ અનિદાજી;	નિરમલ૦
બે કુશુરૂ તે કાણી નાવાજી,	નિરમલ૦
ન સકે ભવતીરેં બવાજી.	નિરમલ૦ ૫
નવિ વીસારૂં ગુરૂ ખ્યારાજી,	નિરમલ૦
બેહુના મુઝ બહુ ઉપગારાજી;	નિરમલ૦
ગુણ પ્રાણપણુધં લિધં સંતોજી,	નિરમલ૦
નવિ લીધં ખલ કોડીધં તંતોજી.	નિરમલ૦ ૬

ગુરૂ સમતારસ ભરીઓળ, નિરમલ૦
 ચિર પ્રતપો ગુણમણિ ભરીઓળ; નિરમલ૦
 ગુરૂશ્રી નયવિજય સુસીસોળ, નિરમલ૦
 ઇમ નિતિ નિતિ દિઈ આસીસોળ. નિરમલ૦ ૭

સાધુ વંદના

—(*)—

[રમ્યા સં. ૧૭૨૨ વિજયાદશમી ખંભાત]

ઓં નમઃ શ્રી વીતરાગાય

પ્રણમું શ્રી રૂપભાદિ જિણેસર, ભુવણદિણેસર દેવ,
 સુરવર કિન્નર નર વિદ્યાધર, જેહની સારથ સેવ;
 પુંડરીક પમુહા વલિ વંદું, ગણધર મહિમાગેહ,
 જેહનું નામ ગોત્ર પણિ સુણતાં, લલિઈ સુખ અછેહ. ૧
 ભરત ભૂપતિ નિજ રૂપ વિલોકિત, દરપણ-ધરમાંહિ સાર,
 ઉત્તમ ગુણ-ઠાંણી મુહ-ઠાંણી પામ્યા ભવનો પાર;
 એહવા મુનિ વધરાગી, સોભાગી વડભાગ,
 ગુણ-રચણાગર સાગર ગિર્યા, પ્રમમું મનિ ધરિ રાગ. ૨
 આધિજ જસ ઇણી પરિ મહાજસ, અતિભલ મહાભલ રાજ,
 તેજવીરિય કંડવીરિય નમિઈ, જલવીરિય શુભ કાજ;
 કિન્તિયવીરિય કેવલનાણી આરીસા ધરી આઠ,
 જ'બુપન્નતી નઈ કાણાગિ, એહનો પરગટ પાઠ. ૩

બંભી સુંદરીઈ પડિગોહિઉ, કેવલી બાહુબલીસ,
 ઈમ અસંખ્ય મુનિવર પ્રહ ઉચ્છ, પ્રણમીજઈ નિસિદ્ધીસ;
 સિદ્ધિદંડિકા વંદું વરતી, યાવત્ અજિતનો તાત,
 સિદ્ધિ આણુતર સુર વિણુ જિહાં નહિ, બીજી ગતિની વાત. ૪
 અજિત તીર્થ નમિઈ મનરંગિ, નમિઈ સગર મુણિદ,
 મધવા સનતકુમર વર ચક્રી, નમિય લાહું આણુંદ;
 સંતિ કુંથૂ અર જિણુવર ચક્રી, પઉમ અનઈ હુરિસેણ,
 નમિઈ ચર્કિ રુદ્ધિ જોણી છંડી, તે મુણિવર જથસેણ. ૫
 વિમલ તિથિ મહાબલ નૃપ છંડી, રાજ રમણિ ભંડાર,
 ચઉદ પૂરવધર સંયમ પાલી, લહિઉ દેવ અવતાર;
 પૂરવ ભવ સંભારી વીરઈ, આણ્યો પ્રત મનિ રંગ,
 તેહ સુદર્શન સેઠિ નમિજઈ, જોઈ ભગવઈ અંગ ૬
 અચલ વિજય ભદ્રા બલદેવા, સુપલ સુંદસણ સેઠ,
 આણુંદો જીવંજી વલિ પઉમો, એ આઠઈ સુપ્રસિદ્ધ;
 આપ રૂપ અપરાધ નિહાલી, લ્યજિય નયર નઈ ગામ,
 તુંગિય ગિરિસેહરઈ હુઉ તપસી, તેહ નમૂં મુનિ રામ. ૭
 પૂર્વમિત્ત શ્રી મદિલ જિણેસર, પડિપુદ્ધિ ઈકંબગ,
 કાસી અધિપતિ શંખ કુણાલા, નૃપ રૂપી વડ ભાગ;
 ચંદ્રાચ અંગરાચ અદીણુ અદીણુશત્રુ કુરરાય,
 જિયસત્તુ પંચાલ દેશનો, અધિપતિ સકલ કહાઈ ૮
 મદિલ પાસિ હૂઆ સંયમધારી, પછઈ ઉચ્ચવિહારી,
 પરણ્યા સારી તે શિવનારી, સયલ જીવ ઉપગારી;
 વિષ્ણુકુમાર મુણિદો વંદો, ભવિ-મુખ-કઈરવિ ચંદો,
 જેહથી શાસન ઉન્નતિ દેખી, પામ્યા શુર આણુંદો. ૯

અંતગતા એગૂણા ખંદગ, સીસ સયા વલિ પંચ,
 સંભારીજઈ જેણઈ ટાલ્યો, સઘલો કર્મપ્રપંચ;
 આઠં સહસ્ત્રસ્ત્રં કત્તિયસેઈ, મુણિમુવય જિણ પાસઈ,
 લેઈ દિક્ષા શિક્ષા અભ્યાસી, તસ જગ ઉદ્ધાસઈ ૧૦

ઢાલ ૨

—(*)—

સાધુ સુકોમલ મન દઢ કરિ ખર્યો, વાઘણિનું ઉવસગ,
 કીરતિધર મુનિ નીઝામિઈ ગયો મુગિલ ગિરિ અપવગ.
 એહવા રે મુનિવર વલિ વલિ વંદિઈ. ૧૧

ગૌતમ સમુદ્ર નઈ સાગરગંભીરો, થિમિત અચલ નઈ અખોભ;
 કંપિલ પ્રસેનજિત વિષ્ણુકુમાર ભલો, એ દસ નિર્નિતલોભ.

એહવા૦ ૧૨

ધારણિ અંધકવૃણિયું સુતા ત્યજી, આઠં વધૂ ધન કોડિ
 બિકખૂ પડિમારે ખાર વહી લદ્યા, સેતુંજિ શિવ ભવ છોડિ.

એહવા૦ ૧૩

અખોભ સમુદ્ર નઈ સાગર હિમવંતો, અચલ અનઈ અભિચંદ;
 પૂરણુ ધરણી રે આઠં કુમર જયા, વિણિ ધારણી રે નંદ. એહવા૦ ૧૪
 અઠં અઠં કોડિ ત્યજી રમણી ભલી, નેમિ કન્હઈ વ્રત લિદ્ધ;
 પાલી દીક્ષા રે સોલ વરસ લગઈ, શ્રી વિમલાચલ સિદ્ધ. એહવા૦ ૧૫
 અણિયસ કુમર અનંતસેનો ભલો, અનિયસેન ગુણ-આણિ;
 અણિહયરિઈ દેવસેન સુહાવણો, શત્રુસેન મનિ આણિ એહવા૦ ૧૬
 દેવકી નંદન એ ખટ ગુણનિલા, કાજલ સામલ દેહ;
 નાગધરણિ સુલસા ધરિ વાધિયા, સુર શક્તિ સસનેહ એહવા૦ ૧૭

કોડિ ભત્રીસ ભત્રીસ રમણિ ત્યજી, પામ્યા શિવપદ-વાસ;
ધારણિ વસુદેવાંગજ સારણધી, નારી ત્યજી પંચાસ. એહવાં ૧૮
દેવકીનંદન સીસ અગનિ સહી, સીધા ગજસુકુમાલ;
પાપ આલોઈ રે રહનેમી લક્ષ્મી, શિવપદ સુજસ વિશાલ. ૧૯
એહવા રે મુનિવર વલિ વલિ વંદિઈ.

ઠાણ ૩

—(*)—

આઠમિં ઈ અંગઈ એ કહિયારે, લાલનાં
વલિ અનેક મુનિચંદ્રે, વધરાગી લાલનાં;
સુમુખ હુમુખ કુરવા ભલારે લાલના,
વસુદેવ ધારણી નંદ રે, વધરાગી લાલના. ૨૦
આઠમિં અંગઈ એ કહિયારે લાલનાં ॥ આંચલી ॥
અનાધિકૃત દારૂગ સુણી રે લાલનાં,
વસુદેવ ધારણીપુત્રરે વધરાગી લાલનાં;
પંચાસ કોડિ રમણી ત્યજીરે લાલનાં,
સેતુજિ સીધા મુમુત્તરે વધરાગી લાલનાં. ૨૧ આઠમિં.
ભલિમયાલિ ઉવયાલિયારે લા. પુરિસસેણુ વારિસેણુ રે વધં
વસુદેવ ધારણિ અંગભારે લાં પંચાસ સી ત્યજી જેણિરે;
વધરાગીં ૨૨ આઠમિં
પ્રધુમ્ન હરિ-રૂઠમણિ-સુતોરે લાં જંબૂવતીનો સંબરે વધં
વૈદરણી પ્રધુમ્નોરે લાં અનિરુદ્ધ અપ્રતિભિંબરે વધં ૨૩ આં
સમુદ્રવિજય શિવાદે સુતારે લાં સત્યનેમિ હંદનેમિરે વધં
પંચાસ પંચાસ વધૂત્યજીરે લાં સીધા દીક્ષિતનેમિરે વધં ૨૪ આં
આઠમિં

પઠિમાવર્ષ ગૌરી લલીરે લાં ગંધારી લક્ષ્મી સુસીમરે વર્ધં
જંબુવર્ષ ભામા રૂકમણીરે લાં હરિ-વહુ અડ રથ સીમરે. વર્ધં ૨૫
મૂલદત્તા સંખભામિનીરે લાં ણીળ મૂલસરિ નામરે. વર્ધં
વીસ વરસ સંયમ ધરીરે લાં એ સવિ ગર્ધ સિવઠામિરે. વર્ધં ૨૬
આઠમિં

મકાઈ કિકિમ સંયમીરે લાં સોલ વરસ સુપ્રસિદ્ધરે વયં
પરિસહ સહિ ખટમાસમાં રે લાં અર્જુનમાલી સિદ્ધરે વયં ૨૭
કાસવ ખેમ ધૃતિધર ભાલા રે લાં હરિચંદન કંઈલાસે રે. વયં
વારત સુદંસણુ શુણ્ણિલારે લાં

પૂરણભદ્ર સુમણ્ણભદ્ર ખાસ રે. વયં ૨૮ આઠમિં
સુપંકૃ મેહ મહાવ્રતી રે લાં બાલ મુની અધિભુતારે. વયં
અલકખ વીરસીસ શિવપુર લહઉરે, લાં

છટ્ઠ વરગર્ધ વુતારે. વયં ૨૯ આઠમિં
નંદા નંદવતી સતી રે લાં નંદુતર મરુદેવિ રે વયળ
મરુતા સુસરુતા નંદ શિવા રે લાં

નંદિસેણિ પાસિવિરે (યાસતીરે) વયં ૩૦ આઠમિં
ભદ્ર સુભદ્ર સુજયા સતી રે લાં સુમણા નંદ ભૂયદિન રે વયં
તેર શ્રેણિક અંતેઉરી રે લાં સિદ્ધિ ગર્ધ એ ધન રે. વયં ૩૧ આઠમિં
બીળ દર્શ શ્રેણિક વધૂ રે લાં પુહોતી શિવ સુવિશાલ રે વયં
કાલી રથણાવલિ તપી રે લાં કનકાવલિ ય સુકાલિ રે. વયં ૩૨
આઠમિં

સીંહ નિઃકીડિત લધુ તપી રે લાં મહકણ્ણ ગંભીર. રે વયં
મહાસિંહ નિઃકીડિત તપી રે લાં કણ્ણ પુહુતી તીર રે વયં ૩૩
આઠમિં

સત્ત સત્તમિયાદિક વહી રે લા૦ પડિમા મુકણહા ચ્યાર રે વય૦
 સર્વતોભદ્ર લઘુ તપકરી રે લા૦ મહકણહા ગઈ પાર રે. વય૦ ૩૪
 વીરકણહાઈ નિરવહિઉ રે લા૦ મહા સર્વતોભદ્ર રે વય૦
 ભદ્રોત્તર પ્રતિમા વહી રે લા૦ રામકણહા લહી ભદ્ર રે વય૦ ૩૫
 પિઉસેણકણહાઈ તપ તપિક રે લા૦ ઝુગતાવટી અનિદાન રે. વય૦
 મહસેણકણહા જસ વધ્યો રે લા૦ તપ આંખિલ વદ્ધમાન રે વય૦ ૩૬
 -આઠમિં અંગઈ એ કહિયા રે લાલનાં.

ઢાલ ૪

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલતણઈ ભવિ ૭-એ ઢાલ

નવમઈ અંગિ વખાણિયાળ, વંદુ ભત્તીભરેણ;
 ભલિ મયાલિ વયાલિયાળ પુરિસસેણ વારિસેણ ૩૭

નમો ભવિ સાધુ શિરોમણિ એહ.

દીહકંત લદ્દકંત ભલાળ, હૃદયકુમાર વેહાસ;
 અભય અણુતર સુર હૂંયાળ, કેમ ઉતકંમ દસ ખાસ રે. નમો ૩૮
 વલી ખીળ સેણિક-સુઆળ, દીહસેણ મહસેણ;
 લદ્દ ગઢ સુદ્ધકંત ભલાળ હૃદલો હુમ હુમસેણ. નમો ૩૯
 મહાહુમસેણ સીહો ભલોળ, સીહસેણ મહાસીહસેણ;
 પુણસેણ અણુતર ગતિ ગયાળ, દો દો દો દો પંચ કમેણ નમો. ૪૦
 કાકંદી ધન્નો ભલોળ, ભદ્રાસુત વ્રત લેઈ;
 વીર પ્રશસિઉ સુર હૂંઉ ૭, રમણિ ખત્રિસ ત્યજેઈ. નમો ૪૧

પેઢાલપુત્ર નઈ અંદિમાલ, પોદિલ સાધુ વિહલલ;
 કહિયા આણુતર સુર હૂંચાલ, નરમાઈ અંગિ નિસલલ. નમો. ૪૨
 નેમિ જિણંદિ પ્રશંસિઓલ, દુષ્કરકારી રે ચેહ;
 મોદક, ભૂરિઈ કેવલીલ, ધન ઢંઢણુ રિસિ તેહ. નમો. ૪૩
 સહસ પુરિસસિઈ સંચસી (મી)લ, ચઉદ પૂરવધર વીર;
 કુમર થાવચો શિવ લહિઉલ, વિમલાચલ વડવીર. નમો. ૪૪
 પાસ તીતિ પત્તર ભલાલ, વીરતીતિ હસ શુદ્ધ;
 વીસ નેમિ-તિત્યઈ કહિયાલ, વંદુ પત્તેચબુદ્ધ. નમો. ૪૫
 સહસ પુરુષશું શુકમુનિલ, સીધા સેતુંજિ સેલિ;
 સેલક મુનિ શત પંચચું લ, સેલગ મુત ઇણિ મેલિ નમો. ૪૬
 મેઘમુનિસર વાંદીઈલ, છંડિઉ જેણિ જરીર;
 ઊજલગિરિ સુરપતિ નમિઉલ, સારણુ કેવલિ ધીર નમો. ૪૭
 પોટિલ પડિઓહિઉ લહોલ, તેતલિસુત શિવશર્મ;
 સરવારથચિદ્ધિ ગયોલ, પુંડરીક દંઢધર્મ. નમો ૪૮
 મંત્રી મુબુદ્ધિ ગોહિઉલ, શ્રી જિતશત્રુ નરેશ;
 ધર્મરૂચિ પાલી દયાલ, ટાલ્યા સર્વ કિલેશ. નમો. ૪૯
 પાંડવ પાંચઈ પામિયાલ, સેતુંજિગિરિ નિરવાણુ;
 તે પ્રણમી સુખ જશ લહુંલ, છઠ્ઠા અંગ પ્રમાણુ. નમો. ૫૦

ઢાલ ૫

—(૨)—

હણિઉ પણિ દુર્યોધનઈ રે, શુણિયો પંડવ જેહ
 મુણિઉ સમતારસ ભરિઉરે, નમિઈ દમદંત તેહો રે ૫૨
 મુનિશુણુ ગાઈઈ.

રામસૂત્રો કૂલવાલુકે રે, સુર મૂક્યો જિન પાસ;
 દ્વારા અગનિથી ઉઢરી રે, પામ્યો શિવપુર-વાસો રે. મુનિ૦ ૫૩
 રાય પએસી યોહિઉ રે, રાયપ્રસેણી પ્રમાણ;
 વીરતિત્થ જેણિ પડિવજ્યુ રે, નમિઈ કેસી સુખણો રે મુનિ૦ ૫૪
 કપિલ મહારુષિ કેવલિ રે, હરિકેસી ગુણવંત;
 બ્રહ્મદત્ત પડિયોહવા રે, આવ્યા ચિત્ર મહંતો રે. મુનિ૦ ૫૫
 કમલાવર્ધઈ યોહિઉ રે, વ્રત લિઈ નૃપ ઇષુકાર;
 બગુ બંબણ ઘરણી જસારે, તેહના બેહૂ કુમારો રે. મુનિ૦ ૫૬
 નૃપ સંજય મૃગયા ગયો રે, ગર્હભાલિ ગુર પાસિ;
 વ્રત લેઈ ખતિય મુનિ મિલી રે, કીધો વિચાર ઉદ્ધાસિ રે. મુનિ૦ ૫૭
 હશાણુંભદ્ર મુનિ વંદિઈ રે, જેણિ છૂત્યો સુરનાથ;
 સાધુ અનાથી સમરિઈ રે, મૃગાપુત્ર શિવ સાથો રે. મુનિ૦ ૫૮
 નૃપ કરકંડુ કલિંગનો રે, દ્વિમુખ પંચાલ નરેશ;
 મિથિલાનૃપ નગ્ગઈ રે, નૃપ ગંધાર વિસેસો રે. મુનિ૦ ૫૯
 પ્રત્યેકબુદ્ધ એ મુનિ ભલા રે, સમુદપાલ સુપવિત્ત;
 જ્યબોષ વિજ્યબોષ માહણા રે, ઉત્તરાશ્વયન ચરિત્રો રે. મુનિ૦ ૬૦
 જન-મન-મોહન સંયુક્ત રે, કુમર સુખાહુ સુચંગ;
 ભદ્રનંદિ મુખનંદ વલી રે, ભોઈ ઇચ્છારમું અંગો રે. મુનિ૦ ૬૧
 ખંડગ પરિવાયક મુણી રે, કાલાવેસિય પુત્ત;
 તપ સંજમ ફલ જેણિ કહિયાં રે, થેરી પાસ અપત્યો રે. મુનિ૦ ૬૨

કાલિયસુત મેહિલ મુણી રે, અણુંદરકિખય થેર;
 કાસવ મુનિવર પ્રણમતા રે, ટાલિજઈ ભવ ફેરે રે. મુનિં ૬૩
 દેવાણુંદા માવડલી રે, રુપભદ્રતા જિણુ તાત;
 વીર કન્હઈ જત આદરિયાં રે, મોટા તસ અવદાતો રે મુનિં ૬૪
 ઈંદનાગ બહુ પિંડિઉ રે, શિવમુનિ ગલિય વિભંગ;
 રાય ઉઠાયન મુનિ નમું રે, પિંગલ વિજિત-અનંગો રે. મુનિં ૬૫
 વીર-જિનૌવધ હાયગો રે, ધનસીહો અણુગાર;
 તીસય કુરુદત્તા સુણ્યા રે, રોહા બુદ્ધિ અણુગારો રે. મુનિં ૬૬
 નકખત્ત ગયો ખારમઈ રે, આઠમઈ સર્વાનુભૂતિ;
 ગંગેયો ભગવઈ કહિઉ રે, લહિઉ મુજસ અનુભૂતિ રે. મુનિં ૬૭

ઢાલ ૬

—(*)—

કપૂર હૂઈ અતિ ઉજલઉ રે-એ ઢાલ

ખૂંચેા પ્રતિમા-દર્શનઈ રે, મુનિવર આર્દ્રકુમાર;
 ઉદય પેઢાલો પણુમિઈ રે, ખીમ અંગ મઝારિ. ૬૮

સોલાગી મુનિ સંભારિઈ સુખ થાઈ.

એહનઈ પ્રણમ્યઈ પાપ પલાઈ,
 સોલાગી મુનિ સંભારિઈ સુખ થાઈ. ॥ એ આંચલી ॥

મેતાસ્ય મહિમાનિલો રે, ઈલાપુત્ત સુહ અંણ;
 ધર્મફૂચી અણાઉદિઉ રે, ચિલાઈપુત્ત મુનણુ સોલાગીં ૬૯

ગંગામાં હૂઆ કેવલી રે, અસિયસુત મત ધીર;
તીર્થ પ્રયાગ થયું સુર્યજી, અર્ચિઈ તાસ શરીર. સોભાગીં ૭૦
શીતલ સૂરિ હૂયા કેવલીજી, વલિ તસ ચઉ ભાણેજ;
દેવિલાસુત કર્માસુતોજી, નિરમલ કેવલ તેજ. સોભાગીં ૭૧
શીલિં સુદંસણ આકરો રે, સિદ્ધિ ગયો જયદેવ;
મુનિ સુખત વલિ વંદિઈ રે, જસ ગુણ ગાઈ દેવ સોભાગીં ૭૨
શરણ હૂયો ભવજલ તરિયાજી, ચંડકંડ તસ સીસ;
ધન શાલિભદ્ર મહા રિદ્ધિ ત્યજી રે, જેહની અધિક જગીસ. ૭૩
કરગદ્ ગુણ-ગાડુઉરે, તપસી તસ ચઉપાસ;
પન્નરસઈ તાપસ નમું રે, જસ સિરિ ગૌતમ વાસ સોભાગીં ૭૪
વીર જિજ્ઞેષ વેયાવચી રે, ધન ધન મુનિ લોહિત્રય;
ખૂંઝિઓ ગીત મુણી મુણી રે, ખડ્ગ પ્રણમું નિત્રય. સોભાગીં ૭૫
દ્વંપ્રહારિ મુનિ ગાઈઈ રે, વસ્કલચીરી ધીર;
પ્રસન્નચંદ્ર રુપિરાજીઓ રે, જસ ગુણ મોલઈ વીર સોભાગીં ૭૬

ઢાલ ૭

—(*)—

વીર જિજ્ઞેસર શાસનિં, ગણધર ધીર ઇચારો રે;
ઈદિભૂઈ પમુહા નમું, જે પાચ્યા ભવ પારો રે. ૭૭
ગાઈઈ મુનિગુણ ગહગહી. (આંકણી)
જંખૂકુમાર મહામતી, સોભાગી સિરદારો રે;
અવર ન મુગતિ-વધૂ વર્યો, જે પાચી ભવતારો રે. ગાઈઈં ૭૮

પ્રભવ સિમ્બંભવ વંદિઈ, જસભદો ભદ્રબાહુ રે;
 સંભૂતિવિજય વખાણિઈ, ચઉદ પૂરવધર સાહુ રે. ગાઈઈં ૭૬
 સીત સહી સુરવર થયા, ભદ્રબાહુ ચઉસીસા રે;
 આર્યેમહાગિરિ ગુણગુર જયા, બિનકંદર્પઈ સુજગીસા રે. ગાઈઈં ૮૦
 આર્ય સુહૃદિ સુહંકરો, નલિણીશુભમ અજઞ્યણુઈ રે.
 અવંતિસુકુમાલ કાસ્ય સર્યો, જેણિ ગણિ શુભવયણિ રે. ગાઈઈં ૮૧
 સીહ ધરિં ઇકે મુનિ રહિઓ, અહિ-ખિલિ બીજે સુમુદો રે;
 ત્રીજે રહિઓ કુવા ઉપરિં, કોસ ધરિં થૂલભદો રે. ગાઈઈં ૮૨
 જે ગુરરાજિ બોલાવિઓ, દુહર દુહરકારી રે;
 તે થૂલભદ્ર મુની જ્યો, શાસન-ઉત્તતિકારી રે. ગાઈઈં ૮૩
 અગ્નિ-શિખામાંહિ નવિ ચલિઓ, કાજલમાં રહિઓ કોરો રે
 શકકાલ મુત નવિ વેધિઓ, વેસ વર્થણિ ગુણરાગો રે. ગાઈઈં ૮૪
 પન્નવણા જેણિ ઉદ્ધરી, તે ર્યામાચાર્ય વંદું રે;
 સીહગિરિ સુગુરે જાઈસરો, પ્રણમી પાપ નિકંદું રે. ગાઈઈં ૮૫
 ધણગિરિ થેર સમિય વલી, વધર અરિહરિન નામા રે;
 સીહગિરિ સીસ ઉત્તમ જયા, એ ચઉ શુભ પરિણામા રે. ૮૬
 દીઠો મુપનમાંહિ હરિ વંદઈ, પય પડશે નિણિ પીધો રે;
 વધર સમાગમ અવસરિ, ભદ્રગુપત તે પ્રસિદ્ધો રે. ગાઈઈં ૮૭
 પંચ મહાવ્રત-ધર હૂઉ, ખટમાસી જેહ બાલો રે;
 પાલણુઈ પઉઠે શ્રુત ભણિઉ, સાંભલતા તતકાલો રે. ગાઈઈં ૮૮
 ગગનવિદ્યા જેણિ ઉદ્ધરી, કન્યા ધર્મ જે ન લૂધો રે.
 માહેસરી નૃપ જેહના, અતિશયથી પડિપુદ્ધો રે. ગાઈઈં ૮૯

પથ અણુસારિ વેઉચ્ચિયા, નહુગમણી જસ લદ્દી રે.
 વંદિઈ તેહ જાઈસરો, સામી વચર મુખુદ્ધિ રે. ગાઈઈં ૬૦
 તેહનો કુલ્લક વંદિયઈ, ઉત્તમ અરથ પયતો રે;
 લોકપાલઈ રથઈ વંદિઉ, શૈલ હૂઓ રહાવતો રે. ગાઈઈં ૬૧
 વંદિઈ વધરસિણો મુણી, જેહથી હૂઈ વચરી શાખા રે;
 અજજ રક્ષિય નમુ' જેણિ કરી, ચઉ અનુયોગ પરિભાષા રે. ૬૨
 અજજ રક્ષિય સૂરિ જેણિ કરિયો, વાલઘડા સમરિતો રે;
 તે નવ પૂરવી વંદિઈ, દુન્વાલયા પૂસમિતો રે. ગાઈઈં ૬૩
 જેણઈ દુભિકખ દલયઈ કરિઓ, મથુરામાં અનુયોગો રે;
 ખંદિલ તે સૂરિ વંદતાં, નાસઈ ભવ ભય શોગો રે ગાઈઈં ૬૪
 સૂત્ર અરથ શુણુ આદરૂ, શમ હમ સુખ જસ ભરિઉ રે;
 દેવકિ ખમાસમણો નમુ', આગમ જેણિ ઉદ્ધરિઉ રે ગાઈઈં ૬૫

ઢાલ ૮

—(*)—

કુણુસિરિ સમણી નઈ નાઈલ, આવક આવિકા સારી રે,
 સત્યસિરી પરિવારઈ વરિઉ, મૂલઉત્તર શુણુ ધારી રે;
 ઉત્સર્પિણી અંતઈ જે હોસઈ, દૂપસહો ગણિરાયા રે,
 ક્ષાયક સમકિત કર્શન ભૂષિત, તેહના પ્રણમું પાયા રે. ૬૬
 ળીળ પણિ જે અતિત અનાગત, વર્તમાન મુનિ હીરા રે,
 ભરતૈરવત વિદેહઈ પ્રણમું, તે સવિ શુણુ ગંલીરા રે;
 ખંલી સુંદરિ રાઈમઈ નઈ, ચંદનખાલા આદિ રે,
 અમણી પણિ જે હૂઈ નઈ હોચઈ, તે સમરૂં અખમાદિ રે. ૬૭

ખંભનયરમાં રહિય ચઢિમાસું, સાધુતણા ગુણ ગાયા રે,
 સંવત સતર ઇકવીસા (૧૭૨૧) વરસઈ વિજયદશમિ સુખ પાયા રે,
 શ્રી વિજયપ્રભાસૂરિ વિરાજઈ, તપગચ્છકેશ રાયા રે,
 તસ રાજિ ભવિજન હિત કાજિ, કીધા એહ સજ્જાયા રે. ૯૮
 શ્રી કલ્યાણવિજય વર વાચક, તપગચ્છ ગયણુ-દિણિદા રે,
 તાસ સીસ શ્રી લાભવિજય બુધ, આગમ-કંઈરવ-ચંદા રે;
 તાસ સીસ શ્રી જીતવિજય બુધ, શ્રી નયવિજય મુણિદા રે,
 વાચક જસવિજયઈ તસ સીસઈ, ગણિયા સાધુ-ગુણ વૃંદા રે ૯૯
 જે ભાવઈ એ ભણસ્યઈ ગણસ્યઈ, તસ ઘરિ મંગલમાલા રે,
 સુકુમાલા ખાલા ગુણવિશાલા, મોટા મણિમય થાલા રે;
 ખેટા ખેટી બંધુર સિંધુર, ધણ કણ કંચણ કોડી રે,
 અનુકેમિ શિવ-લચ્છી તે લહિસ્યઈ, સુકૃત સંપદા ખેડી રે. ૧૦૦

॥ કલશ ॥

ઈમ આઠ ઢાલ રસાલ મંગલ, હુયા આઠ સુહામણાં,
 વર નાણુ ઈંસણુ ચરણુ શુચિ ગુણ, ક્રિયાં મુનિ-ગુણ-ભામણાં,
 જે એહ ભણસ્યઈ તાસ ફલસ્યઈ ત્રિદશ-તરુ ઘર-અંગણઈ,
 શ્રી નયવિજય બુધ ચરણુ સેવક, જસવિજય વાચક ભણઈ. ૧૦૧

॥ ઇતિ શ્રી મહોપાધ્યાય શ્રી પં. શ્રી જસવિજય

ગણિ કૃત 'સાધુવંદના' સંપૂર્ણ ॥ છ ॥

લંચત ૧૭૬૬ વર્ષે માદ્રવા ષદ ૭ વૃથવાસરે લિખિ.

[પત્ર ૮ પંક્તિ ૬ દાખડી ૮૨ નં. ૧૭૬ ફેફલીયાવાડા, પાટણનો ભંડાર.]

સમ્યક્ત્વના સડસઠ બોલ સ્વાધ્યાય

0

આ સ્વાધ્યાય સુવિહિત શિરોમણિ શાસ્ત્રકાર શ્રી.
હરિભદ્રસૂરીશ્વર વિરચિત સમ્યક્ત્વ સપ્તતિકા (પ્રાકૃત) બ'થનો
સરળ અને સુમધુર અનુવાદ છે.

પ્રસ્તાવ

—
ફૂલો

- સુકૃતવદિલ-કાઠબિની, સમરી સરસ્વતી માત;
સમકિત સડસઠ બોલની, કહિશ્યું મધુરી વાત. ૧
- સમકિનઠાયક શુરતણો, પચ્યુવયાર ન થાય;
ભલ ઠોઠાઠોઠે કરી, કરતાં સર્વ ઉપાય. ૨
- કાનાદિક કિસ્મિ ન કિયે, સમકિત વિષ્ણુ શિવશર્મ;
તે માટે સમકિત વડું, બલ્યો પ્રવચનમર્મ. ૩
- દર્શનમોહવિનાશથી, જે નિર્મલ શુણ્ઠાણ;
તે નિશ્ચય સમકિત કહ્યું, તેહનાં એ અહિઠાણ. ૪

હાળ પહેલી

—(*)—

સમ્યક્ત્વ સંસાર બોલ

[વીરજિતેશ્વર ઉપદિશે અથવા દિગ્ધે દિગ્ધે દર્શણ આપણું-એ દેશી]

ચઉ સદ્દહણા તિ લિંગ છે, દશવિધ વિનય વિચારો રે;
ત્રિણિ શુદ્ધિ પણ દ્વષણાં, આઠ પ્રભાવક ધારો રે. ૫

નુસ્ક

પ્રભાવક અઠ પંચ બૂધણ, પંચ લક્ષણ જાણીએ;
ષટ્ જયણા ષટ્ આગાર ભાવના, છવિહા મન આણીએ,
ષટ્ હાણ સમકિતતાણા સંસાર, લેઈ એહ ઉદાર એ,
એહનો તત્ત્વવિચાર કરતાં, લહીને ભવપાર એ. ૬

હાળ

ચાર સદ્દહણા

ચઉવિહ સદ્દહણાં તિહાં, જીવાદિક પરમત્યો રે;
પ્રવચનમાંહિ જે ભાખિયા, લીજે તેહનો અત્યો રે. ૭

નુસ્ક

તેહનો અર્થ વિચારીએ, એ પ્રથમ સદ્દહણા ખરી;
ખીજ સદ્દહણા તેહની જે, જાણે મુનિ શુણ જવહરી,
સંવેગ રંગ-તરંગ ઝીલે, માર્ગ શુદ્ધ કહે છુધા.
તેહની સેવા કીજીએ જિમ, ખીજીએ સમતા-સુધા. ૮

ઢાળ-આલુ

સમકિત જેણે અહીં વચ્ચું, નિન્હવ ને અહાછન્દારે;
પાસત્યા ને કુશીલિયા, વેપવિડંબક મંદા રે. ૯

મુટક

મંદા અનાણી દૂર છંડો, ત્રીજી સદ્ગુણા અહીં,
પરદર્શનીનો સંગ લ્યજો, ચોથી સદ્ગુણા કહી;
હીણાતણો જે સંગ ન લ્યજો, તેહનો ગુણ નવિ રહે,
જયું^૧ જલધિ-જલમાં ભલ્યું ગંગા, નીર લૂણપણું લહે. ૧૦

ઢાળ બીજી

—(*)—

ત્રણ લિંગ

જંજીવીપના ભરતમા રે અથવા કપૂર હોવે અતિ ભીજો રે-એ દેશી

ત્રિણ લિંગ સમકિતતણાં રે, પહિલું શ્રુત અભિલાષ;
જેહથી શ્રોતા રસ લહે રે, જેહવો સાકર દ્રાખ રે;
પ્રાણી! ધરીએ સમકિત રંગ,

જિમ લહિએ સુખ અભંગ રે પ્રાણી! એ આંકણી. ૧૧

તરણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યો રે ચતુર સુણે સુરગીત;
તેહથી રાગે અતિધણે રે, ધર્મ સુણ્યાની રીત રે.^૨ પ્રાણી! ૦ ૧૨

૧-જૂઓ. ૨-નીતિ રે.

ભૂખ્યો અટવી ઉતર્યો રે, જિમ દ્વિજ ચેખર ચંગ;
 ઇચ્છે તિમ જે ધર્મને રે, તેહિજ ધીજી' લિંગ રે. પ્રાણી ! ૦ ૧૩
 વૈયાવચ્ચ ગુરૂદેવનું રે, ત્રીજી' લિંગ ઉદાર;
 વિદ્યાસાધક પરિ કરે રે, આલસ નવિય લગાર રે. પ્રાણી ! ૦ ૧૪

દાળ ત્રીણ

— (*) —

દશ પ્રકારનો વિનય

સમકિતનું મૂલ જાણીએજી અથવા પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજી—એ દેશી
 અરિહંત તે જિન વિચરતાજી, કર્મ ખપી હુઆ સિદ્ધ;
 એઈય જિનપડિમા કહીજી, સૂત્ર સિદ્ધાંત પ્રસિદ્ધ;
 ચતુર નર ! સમજો વિનયપ્રકાર,

જિમ લહીએ સમકિત સાર—ચતુર. એ આંકણી. ૧૫

ધર્મ ક્ષમાદિકર જાખિએજી, સાધુ તેહના રે જોહ;
 આચારજ આચારનાજી, કાયક નાયક જોહ. ચતુર ૧૬

ઉપાધ્યાય તે શિષ્યનેજી, સૂત્ર ભણાવણુદાર;
 પ્રવચન સંધ વખાણીએજી, દર્શન સમકિત સાર. ચતુર ૧૭

ભગતિ બાહ્ય પ્રતિપત્તિથીજી, હૃદયપ્રેમ બહુમાન;
 ગુણયુતિ અવગુણ દાંકવાજી, આશાતનની હાણ. ચતુર ૧૮

પાંચ ભેદ એ દશ તણેજી, વિનય કરે અનુકૂલ;
 સીંચે તેહ સુધારસેજી, ધર્મવૃક્ષનું મૂલ. ચતુર ૧૯

૧-શ્રુત. ૨-ખિમાદિક. ૩-દરિયણ.

ઢાળ યોથી

—(૨)—

ત્રણ શુદ્ધિ

ધોખીડા તુ ધોળે મનનું ધોતીયું અથવા ટ્યાવો રે સાદિણી-એ દેશી
ત્રિણ શુદ્ધિ સમકિત તણી રે, તિહા પહિલી મન-શુદ્ધિ રે;
શ્રી જિન ને જિનમત વિના રે, જૂઠ સકળ એ યુદ્ધિ રે;

અતુર ! વિચારો ચિત્તમાં રે. એ આંકણી. ૨૦

જિનભગતે' જે નવિ થયું રે, તે ખીજથી કેમ થાય રે ?

એવું જે મુખે ભાખીએ રે, તે વચન-શુદ્ધિ કહેવાયરે. અતુર ! ૦ ૨૧

છેલો લેલો વેદના રે, જેહ' સહેતો અનેક પ્રકાર રે;

જિન વિણ પરસુર નવિ નમે રે, તેહની કાયા-શુદ્ધિ ઉદાર રે.

અતુર ! ૦ ૨૨

ઢાળ પાંચમી

—(૨)—

પાંચ દૂષણ

મુનિમારગ, અથવા કડવા ફળ છે ક્રોધના—એ દેશી

સમકિત-દૂષણ પરિહાર, તેહમાં પહિલી છે શંકા રે;

તે જિનવચનમાં મત કરો, જેહને સમ નૃપ રંકા રે,

સમકિત-દૂષણ પરિહાર—એ આંકણી. ૨૩

ક'ખા ક્રુમતિની વાંછના, ખીજું દૂષણ લ્યજીએ;

પામી સુરતરે પરગડો, કિમ બાઉલ ભજીએ ? સમકિત ૦ ૨૪

સંશય ધર્મનાં ફલતણો, વિતિગિમ્છા નામે;

ત્રીજું દૂષણ પરિહાર, નિજ શુભ પરિણામે. સમકિત ૦ ૨૫

મિથ્યામતિ-શુભ-વર્ણના, ટાળો ચોથો દોષ;
 ઉનમારગી શુભતાં હુવે ઉનમારગ-પોષ. સમક્રિત૦ ૨૬
 પાંચમો દોષ મિથ્યામતિ,-પરિચય નવિ કીજે;
 ઈમ શુભમતિ અરવિહંગી, ભલી વાસના લીજે. સમક્રિત૦ ૨૭

ઢાળ છઠ્ઠી

—(*)—

આઠ પ્રભાવક

અભિનંદન જિન દરિસણુ તરસીએ અથવા ભોલુડા રે હંસા
 વિષય ન રાચીએ—એ દેશી

આઠ પ્રભાવક પ્રવચનના કહ્યા, પાવચણી પુરી જાણુ;
 વર્તમાનશ્રુતના જેહ અર્થનો, પાર લહે શુભઆણુ,
 ધન ધન શાસન-મંડન મુનિવરા—એ આંઠણી. ૨૮
 ધર્મકથા^૧ તે ખીજે જાણીએ, નંદિષેણુ પરિ જેહ;
 નિજ ઉપદેશે રે રજે લોકને, ભાંજે હૃદયસંદેહ. ધન૦ ૨૯
 વાદી ત્રીજે રે તર્કનિપુણુ ભણ્યો, મદલવાદી પરિ જેહ;
 રાજકુવારે જયકમલા વરે, ગાજંતો જિમ મેહ. ધન૦ ૩૦
 ભદ્રઆહુ પરિ જેહ નિમિત્ત કહે, પરમત-શુભણુ કાજ;
 તેહ નિમિત્તીરે ચોથો જાણીએ, શ્રીજિનશાસનરાજિ ધન૦ ૩૧
 તપ શુભુ ઝોપે રે રોપે^૨ ધર્મને, ઝોપે નવિ જિનઆણુ;
 આશ્રવ લોપે રે નવિ કોપે કહા, પંચમ તપસી તે જાણુ. ધન૦ ૩૨

૧-કથક. ૨-પોષે.

છટ્ટો વિદ્યા રે મંત્રતણો ગલિ,^૧ જિમ શ્રી વચર મુણિંદ;
સિદ્ધ સામે રે અંજનયોગથી, જિમ કાલિક મુનિચંદ. ધન૦ ૩૩
કાવ્ય સુધારસ મધુર અર્થ ભર્યાં, ધર્મહેતુ કરે જેહ;
સિદ્ધસેન પરિ રાજા^૨ રીઝવે, અકૂમ વર કવિ તેહ. ધન૦ ૩૪
જવ નવિ હોવે પ્રભાવક એહવા, તવ વિધિપૂર્વ અનેક;
ભત્રા પૂજાદિક કરણી કરે, તેહ પ્રભાવક છેક. ધન૦ ૩૫

૬.૭૧ સાતમી

—(+)—

પાંચ ભૂષણ

સતીય સુભદ્રાની દેશી

સોહ સમકિત જેહથી, સખિ! જિમ આભરણો દેહ;
ભૂષણ પાંચ તે મનિ વસ્ત્રાં,

સખિ! મન વસ્ત્રાં તેહમાં નહિ સંદેહ.
મુજ સમકિતરંગ અચળ હોતો રે એ ઝોંકણી. ૩૬
પહિલું કુશલપણું તિહાં, સખિ! વંદન ને પત્રચક્રખાણ;
કિરિયાનો વિધિ અતિ ઘણો,

સખિ! અતિ ઘણો આચરે જેહ સુભાણ. મુજ૦ ૩૭
બીજું તીરથસેવના, સખિ! તીરથ તારે જેહ;
તે ગીતારથ મુનિવરા, સખિ! તેહરયું તેહરયું કીજે નેહ મુજ૦ ૩૮

ભગતિ કરે ગુરુદેવની, સખિ! ત્રીજું ભૂષણ હોય
 કિણહિ ચલાવ્યો નવિ ચલે,
 સખિ! ચોથું એ ચોથું તે ભૂષણ બેય. મુજબ ૩૬

જિનશાસન અનુમોદના, સખિ! જેહથી ખડું જન હુંત,
 કીજે તેહ પ્રભાવના, સખિ! પાંચમું પાંચમું ભૂષણ ખંત. મુજબ ૪૦

ઢાળ આઠમી

—(*)—

પાંચ લક્ષણ

ઈમ નવિ કીજે હો, અથવા ધર્મ જિનેશ્વર ગાઉ રંગશુ-એ દેશી
 લક્ષણ પાંચ કહ્યાં સમક્રિતણાં, ધુરિ ઉપશમ અનુકુળ, સુગુણ નર !
 અપરાધીર્યું પણ નવિ ચિત્તથકી, ચિંતવીએ પ્રતિકુલ,
 સુગુણ નર ! શ્રી જિનભાષિત વચન વિચારીએ, એ આંકણી. ૪૧
 મુરનરસુખ જે હુખ કરી લેખવે, વંછે શિવસુખ એક; સું
 ધીજું લક્ષણ તે અંગીકરે, સાર સંવેગશું ટેક સું શ્રીજિન ૪૨
 નારક તારક સમ ભવઉભગ્યો, તારક બાણીને ધર્મ; સુગુણ નર !
 ચાહે નિકલવું નિવેદ તે, ત્રીજું લક્ષણ મર્મ. સું શ્રીજિન ૪૩

૧ હિત. ૨ તેહ પ્રભાવ મન ભાવનાં, પાંચમું પાંચમું. ૩ નિવેદ્યી.

દ્રવ્યથક્રી દુઃખિયાની જે દયા, ધર્મહીણાની રે ભાવ; સુઠ
 યોથુ' લક્ષણ અનુકંપા કહી, નિજ શકતે' મન લાવ. સુઠ શ્રી જિન૦૪૪
 જે જિનભાખ્યું' તે નહિ અન્યથા, એહવો જે દહ રંગ; સુઠ
 તે આસ્તિકતા લક્ષણ પાંચમું કરે કુમતિનો એ ભંગ. સુઠ શ્રી જિન૦૪૫

ઢાળા નવમી

—(૪)—

છ યતના

જિન જિન પ્રતિમા વંદન હીસે

અથવા

ભવ વરસ્થાનક તપ દરી-એ દેશી

પરતીર્થી' પરના સુર તેણે, ચૈલ્ય ગ્રહાં વળી જેહ,
 વંદન પ્રમુખ તિહાં નવિ કરવું, તે જ્યણા પદ લેય રે;
 ભવિકા! સમક્ષિત યતના કીજે. એ આંકણી ૪૬
 વંદન તે કરયોજન^૨ કહિએ, નમન તે શીશ નમાડયે;
 દાન ઇષ્ટ અન્નાદિક^૩ દેવું, ગૌરવ ભગતિ દેખાડયેરે. ભવિકા! ૦ ૪૭
 અનુપદાન તે તેહને કહીએ, વાર વાર જે દાન;
 દોષ કુપાત્રે પાત્રમતિએ, નહિ અનુકંપા માનરે. ભવિકા! ૦ ૪૮
 અણુબોલાયે જેહ બોલવું,^૪ તે કહિએ આલાપ;
 વાર વાર આલાપ જે કરવો, તે બાણો સંલાપ રે. ભવિકા! ૦ ૪૯
 એ જ્યણાથી સમક્ષિત હીયે, વલી હીયે વ્યવહાર;
 એહમાં પણ કારણથી જ્યણા, તેહના અનેક પ્રકારરે ભવિકા! ૦ ૫૦
 ૧ શ્રી જિનભાષિત. ૨ કરજોડન ૩ સુપાત્રે ૪ ભાખવું.

ઢાળ દશમી

છ આગાર

—(*)—

લલનાની દેશી

શુદ્ધ ધર્મથી નવિ ચલે અતિ દઢ ગુણ આધાર લલના;
તો પણ જે નહિ એહવા, તેહને એ આગાર લલના. ૫૧
ઝોલ્યું તેહયું પાલીએ, કંતીકંત સમ ઝોલ લલના;
સજ્જનના દુર્જનતણા, કચ્છપ કોટિને તોલ લલના. ઝોલ્યું ૫૨
રાજ નગરાદિક ધણી, તસ શાસન અભિયોગ લલના;
તેહથી કાર્તિકની પરે, નહિ મિથ્યાત્વસંયોગ લલના. ઝોલ્યું ૫૩
એલો જનનો ગણ કહ્યો, બલ ચોરાદિક જાણ લલના;
ક્ષેત્રપાલાદિક દેવતા, તાતાદિક ગુરૂ ધણી લલના ઝોલ્યું ૫૪
વૃત્તિ દુર્લભ આજીવિકા, તે ભીષણકાંતાર લલના;
તે હેતે દ્રવણ નહી, કરતાં અન્ય આચાર લલના. ઝોલ્યું ૫૫

ઢ ળ અગીયારમી

છ ભાવના

—(*)—

રાગ મલહાર

પાંચ પોથી રે ઠવણી પાઠા વિંટણાં-એ દેશી
ભાવીજે રે સમક્તિ જેહથી રૂઝડું,
તે ભાવના રે ભાવો મન કરી પરવડું;

૧ સજ્જન ને. ૨ જાણ.

જો સમકિત રે તાજું સાજું મૂલ રે,
તો મતતરૂ રે દીએ શિવફલ અનુકૂલ રે. ૫૬

ત્રુટક

અનુકૂલ મૂલ રસાલ સમકિત, તેહ વિણ મતિઅંધ રે,
જે કંદે કિરિયા ગર્વભરિયા, તેહ જૂઠો ધંધ રે;
એ પ્રથમ ભાવના ગુણો^૧ ફાડી, સુણો ખીણ ભાવના,
ખારણું સમકિતધર્મ પુરતુ, એહવી તે પાવના. ૫૦

ઢાળ ચાલુ

ત્રીણ ભાવના રે સમકિતપીઠ જો દંઠ સહી,
તો મોટો રે ધર્મપ્રાસાદ ડગે નહી;
પાયે ખોટે રે મોટે મંડાણ ન શોભીએ,
તેણે કારણ રે સમકિતશયું ચિત્ત શોભીએ. ૫૮

ત્રુટક

શોભીએ ચિત્ત નિત એમ ભાવી, ચોથી ભાવના ભાવીએ,
સમકિત નિધાન સમસ્ત ગુણનુ, એહવું મન લાવીએ;
તે વિના છૂટાં રતનસરિખા, મૂલ ઉત્તર ગુણ એવે;
કિમ રહે? તાકે જેહ હરવા, ચોરનેર ભવોભવે. ૫૬

ઢાળ ચાલુ

ભાવો પંચમી રે ભાવના શમ દમ સાર રે,
પૃથ્વી પરિ રે સમકિત તસ આધાર રે;
છઠ્ઠી ભાવના રે ભાજન સમકિત જો મિલે,
હ્રુત શીલનો રે તો રસ તેહમાંથી^૨ નવિ ઢલે. ૬૦

૧ ગુણે ૨ તેહમાં

ચૂરક

નવિ ઢલે સમકિતભાવના રસ, અમિય સમ સંવરતણો,
 પદ ભાવના એ કહી એહમાં, કરો આહર અતિ ઘણો;
 ઈમ ભાવતાં^૧ પરમાર્થ જલનિધિ, હોય નિતુ^૨ ઝંકઝોલ એ;
 ઘન પવન પુણ્ય પ્રમાણ પ્રકટે, ચિદાનંદ કહોલ એ. ૧૧

દાળ ખારમી

—(*)—

છ સ્થાનક

પરવ પન્હોતું, જે મુનિ વેષ શકે નવિ હંડી, અથવા મંગળ આઠ
 કરી જસ આગળ-એ દેશી

ઠરે જિહાં સમકિત તે થાનક, તેહનાં પદવિધ કહીએ રે,
 તિહાં પહિલું થાનક 'છે ચેતન', લક્ષણ આતમ લહીએ રે;
 ખીરનીરપરિ પુદ્ગલમિશ્રિત, પણ તેહથી છે અલગો રે,
 અનુભવ હંસચંચૂ એ લાગે, તો નવિ દીસે વલગો રે. ૧૨

ખીજું થાનક 'નિત્ય આત્મા', જે અનુભૂત સંભારે રે,
 આળકને સ્તનપાનવાસના, પૂરવ ભવ અનુસારે રે,
 દેવ મનુજ નરકાદિક તેહના, છે અનિત્ય પર્યાયા રે;
 દ્રવ્યથકી અવિચલિત અખંડિત, નિજ ગુણ આતમશયા રે. ૧૩
 ત્રીજું સ્થાનક 'ચેતન કર્તા', કર્મતણે છે યોગે^૩ રે,
 કુંભકાર જિમ કુંભતણો જગ,^૪ દંડાદિકસંયોગે રે;

૧ ભાવના ૨ નતુ ૩ કર્મ તણો છે યોગરે ૪ જે

નિશ્ચયથી નિજ ગુણનો કર્તા, અનુપચરિત વ્યવહારે રે;
 દ્રવ્યકર્મનો નગરાદિકનો, તે ઉપચાર પ્રકારે રે. ૬૪

ચોથું થાનક 'ચેતન લોકતા',^૧ પુણ્ય પાપ ફલકેરે રે,
 વ્યવહારે નિશ્ચય નય કળે, ભુંજે નિજ ગુણ નેરે રે;
 પાંચમું થાનક 'છે પરમ પદ', અચલ અનંત સુખવાસો રે,
 આધિ વ્યાધિ તન મનથી લહિએ, તસ અભાવે સુખ ખાસો^૨ રે. ૬૫

છઠું થાનક 'ભોક્ષતણો છે, સંજમ જ્ઞાન ઉપાયો' રે,
 જો સહજે લહીએ તો સઘળે, કારણ નિષ્કલ થાયો રે;
 કહો જ્ઞાનનય જ્ઞાન જ સાચું, તે વિષુ જૂઠી કિરિયા રે;
 ન લહે રૂપું રૂપું બાણી, સીપ બાણી જે કિરિયા રે ૬૬

કહો કિયા નય 'કિરિયા વિષુ જે, જ્ઞાન તેહ શું કરશે રે?
 જલ પેસી કર પદ ન હલાવે, તારે તે કિમ તરશે રે?'
 દ્રવ્ય ભૂષણ છે ઇહાં બહુલાં, નય એકેકને વાહે રે,
 સિદ્ધાંતી તે બિહું નય સાધે, જ્ઞાનવંત અપ્રમાદે રે. ૬૭

ઇષ્ટિ પરિ સહસ્રક બોલ વિચારી, જે સમકિત આરાહે રે,
 રાગદ્વેષ ટાલી મન વાલી, તે શમ સુખ અવગાહે રે;
 જેહનું મન સમકિતમાં, નિશ્ચલ, કોઈ નહીં તસ તોલે રે,
 શ્રીનયવિનય વિપુલપયસેવક, વાચક જશ ઇમ બોલે રે. ૬૮

ઇતિ શ્રી સમકિતના સહસ્રક બોલની

સંજ્ઞા સંપૂર્ણ.

ઢાલ ૧૨ ગાથા ૬૮

આઠ યોગ-દષ્ટિની સ્વાધ્યાય*

દાળ પહેલી

પ્રથમ મિત્રા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

શિવ સુખ કારણ ઉપદિશી, યોગ તણી અઠ દિઠી રે;
તે ગુણ થુણી જિન વીરનો, કરશયું ધર્મની પુઠી રે.

વીર જિણેસર દેશના. ૧

સધન અધન દિન રચણિમાં, બાલ વિકલ ને અનેરા રે;
અરથ જોયે જિન જૂજૂઆ, ઓઘ નજરે તિમ ફેરા રે. વીર૦ ૨

દર્શન જે હૂઆં જૂજૂઆ, તે ઓઘ નજરને ફેરે રે;
લેહ ચિરાદિક દષ્ટિમાં, સમકિતદષ્ટિને હેરે રે. વીર૦ ૩

દર્શન સકલના નય ગ્રહે, આપ રહે નિજ બાવે રે;
હિતકરે જનને સંભવની, ચારો તેહ ચરાવે રે. વીર૦ ૪

દષ્ટિ ચિરાદિક ચારમાં, મુગતિ પ્રયાણ ન બાળે રે;
રચણિ શયન જિમ શ્રમ હરે, સુરનર સુખ તિમ છાળે રે. વીર૦ ૫

* સમર્થ શાસ્ત્રકાર, ૧૪૪૪ અંથ રત્નોના પ્રણેતા, ચાકિની મહત્તરાસૂત્રું શ્રીમાન હરિભદ્ર સૂરીધર પ્રણીત 'શ્રી યોગદષ્ટિ સમુચ્ચય' અંથના આધારે આ અપૂર્વ સ્વાધ્યાયની રચના અંથકારે મહર્ષિએ કરેલી છે. ૧ હિતકારી

એહ પ્રસંગથી મેં કહ્યું, પ્રથમ દષ્ટિ હવે કહિયે રે;
 જિહાં મિત્રા તિહાં યોધ જે, તે તૃણ અગનિસ્થો લહિયે રે વીર૦ ૬
 મત પશુ થમ ઈહાં સંપજે, ખેદ નહિ શુભ કાજે રે;
 દ્વેષ નહિ વલી અવરશ્યું, એહ ગુણ અંગે વિરાજે રે વીર૦ ૭
 યોગનાં બીજ ઈહાં ગ્રહે, જિનવર શુદ્ધ પ્રણામો રે;
 ભાવાચારજ-સેવના, ભવ-ઉદ્દેગ સુધામો રે વીર૦ ૮
 દ્રવ્ય અભિગ્રહ પાલવા, યોષધ પ્રમુખને હાને રે;
 આહર આગમ આસરી, લિખનાદિક બહુમાને રે વીર૦ ૯
 લેખન પૂજન આપતું, શ્રુતવાચન ઉદ્ગ્રાહો રે;
 ભાવ વિસ્તાર સગાયથી, ચિતન ભાવન ગ્રાહો રે વીર૦ ૧૦
 બીજ કથા ભલી સાંભલી, રોમાંચિત હુએ દેહ રે;
 એહ અવંચક યોગથી, લહિયે ધરમ-સનેહ રે વીર૦ ૧૧
 સદ્ગુરુ યોગ વંદન ક્રિયા, તેહથી ફલ હોએ જેહો રે;
 યોગ-ક્રિયા-ફલ લેહથી, ત્રિવિધ અવંચક એહો રે વીર૦ ૧૨
 ગ્રાહિ ચક્રોર તે ચંદને, મધુકર માલતી ભોગી રે;
 તિમ ભવિ સહજ શુણે હોએ, ઉત્તમ નિમિત્ત સંયોગી રે વીર૦ ૧૩
 એહ અવંચક યોગ તે, પ્રગટે ચરમાવર્તે રે;
 સાધુને સિદ્ધ દશા સમું, બીજનું ચિત્ત પ્રવર્તે રે વીર૦ ૧૪
 કરણ અપૂર્વના નિકટથી, જે પહેલું શુણ્ઠાણું રે;
 મુખ્યપણે તે ઈહાં હોએ, મુજસ વિલાસનું ટાણું રે વીર૦ ૧૫

ઢાલ બીજી

બીજી તારા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

મન મોહન મેરે—એ દેશી.

દર્શન તારા દષ્ટિમાં, મન મોહન મેરે, ગોમય-અગનિ સમાન. મં
શૌચ સંતોષ ને તપ ભલા, મં સગ્રાથ ઇશ્વરધ્યાન. મં ૧
નિયમ પંથ ઈહાં સંપન્ને, મં નહિ ક્રિયા-ઉદ્દેશ; મં
જિજ્ઞાસા ગુણતત્ત્વની, મં પણ નહિ નિજ હંક ટેશ. મં ૨
એહ દષ્ટિ હોય વરતતાં, મં યોગ કથા બહુ પ્રેમ; મં
અનુચિત તેહ ન આચરે, મં વાલ્યો વલે જિમ હેમ મં ૩
વિનય અધિક ગુણીનો કરે, મં કેમે નિજ ગુણ-હાણિ; મં
ત્રાસ ધરે ભવ ભય થકી, મં ભવ માને દુઃખ-ખાણ. મં ૪
શાસ્ત્ર ઘણાં મતિ થોડલી, મં શિષ્ટ કહે તે પ્રમાણ; મં
સુખસ લહે એહ ભાવથી, મં ન કરે જૂઠ હંકાણ. મં ૫

ઢાલ ત્રીજી

ત્રીજી બલા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

પ્રથમ ગોવાલ તણે ભવેશ રે—એ દેશી

ત્રીજી દષ્ટિ બલા કહીજી, કાષ્ટ-અગનિ સમ બોધ;
સેપ નહિ આસન સધે જી, અવણ સમીહા શોધ રે.

જિનભા ! ધન ધન તુજ^૧ ઉપદેશ. ૧
 *તરણુ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યોભ, જિમ ચાહે સુરગીત;
 સાંભલવા તિમ તરવનેભ,

એ દષ્ટિ સુવિનીત રે. જિનભા ! ધ૦ ૨
 સરિ એ બોધ-પ્રવાહનીભ, એ વિષ્ણુ શ્રુત થલ કૂપ;
 શ્રવણ સમીહા તે કિસીભ ?

શયિત સુષ્ટે જિમ ભૂપ રે, જિ૦ ધ૦ ૩
 મન રીઝે તલુ ઉદલસેભ, રીઝે યુએ એક તાન;
 તે ધ્રુવજા વિષ્ણુ ગુણ-કથાભ,

બહિરા આગલ ગાન રે. જિ૦ ધ૦ ૪
 વિઘન ધ્રુવં પ્રાપ્તે નહિભ, ધર્મ-હેતુ માંહે કોય;
 અનાચાર-પરિહારથીભ, સુજસ મહોદય હોય રે જિ૦ ધ૦ ૫

હાલ ચોથી

—(૧)—

ચોથી દીપ્તા દષ્ટિ-વિચાર

આઝરીયા મુનિવર ! ધન ધન તુમ અવતાર-એ દેશી
 યોગ દષ્ટિ ચોથી કહી ભ, દીપ્તા તિહાં ન ઉત્થાન;
 પ્રાણાયામ તે ભાવથી ભ, દીપ-પ્રભાસમ જ્ઞાન.
 મન મોહન જિનભા ! મીઠી તાહરી વાણી. ૧

૧ તુમ્હ

* સરખાવો :-તરણુ સુખી સ્ત્રી પરવર્યો રે, ચતુર સુષ્ટે સુરગીત
 તેહથી રાજે અતિ ધણે રે, ધર્મ સુજ્યાની રીત.
 -કર્તાની સમ્યક્ત્વ ૬૭ બોધ સ્વાધ્યાય કરી ૧૨.

બાહ્ય ભાવ રચક ઈહાંલ, પૂરક અંતર ભાવ;
 કુંભક ચિરતા ગુણે કરીલ, પ્રાણાયામ સ્વભાવ મન૦ ૨
 ધર્મ અરથે ઈહાં પ્રાણનેલ, છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
 પ્રાણ અરથે સંકટ પડેલ, જૂઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ. મન૦ ૩
 તત્ત્વશ્રવણ મધુરોદકેલ, ઈહાં હોએ બીજ-પ્રરોહ;
 ખાર ઉદકસમ ભવ ત્યજેલ, ગુરૂભગતિ અદ્રોહ. મન૦ ૪
 સૂક્ષ્મ યોધ તો પણ ઈહાંલ, સમકિત વિણ નવિ હોય;
 વેદ સંવેદપદે કહ્યોલ, તે ન અવેદે' જોય. મન૦ ૫
 વેદ બંધ શિવહેતુ છેલ, સંવેદન તસ નાણ;
 નય-નિષેપે અતિ ભલુંલ, વેદ સંવેદ પ્રમાણ મન૦ ૬
 તે પદ અંધિ-વિભેદથીલ, છેહલી પાપ-પ્રવૃત્તિ;
 તમ લોહ પદ ધૃતિ સમીલ, તિહા હોએ અંતે નિવૃત્તિ. મન૦ ૭
 એહ થકી વિપરીત છેલ, પદ જે અવેદ સંવેદ;
 ભવ-અભિનંદી લવનેલ, તે હોએ વજ્ર અણેલ. મન૦ ૮
 લોભી-કૃપણ-દયામણોલ, —માયી-મજ્જર ઠાણ;
 ભવ-અભિનંદી ભયભર્યોલ, અક્લ આરંભ અયાણ મન૦ ૯
 એહવા અવગુણવંતનુંલ, પદ જે^૧ અવેદ કઠોર;
 સાધુ સંગ આગમ તણોલ, તે જીતે ધરિ જોર.^૨ મન૦ ૧૦

તે છતો સહજે ટલેછ, વિષમ કુતર્ક પ્રકાર;
 ફર નિકટ હાથી હથેછ, જિમ એ ખઠર વિચાર. મન૦ ૧૧
 'હૂં' પામ્યો સંશય નહીછ, મૂરખ કરે એ વિચાર;
 આલસુઆ ગુરુ શિષ્યનાછ, તે તો વચન પ્રકાર. મન૦ ૧૨
 ધીજે તે પતિઆવવુંછ, આપ-મતે અનુમાન;
 આગમને અનુમાનથીછ, સાચું લહે સુજાન. મન૦ ૧૩
 નહિ સર્વજ તે જૂજૂઆછ, તેહના જે વલી ઠાસ;
 ભગતિ દેવની પશુ કહીછ, ચિત્ર અચિત્ર પ્રકાશ. મન૦ ૧૪
 દેવ સંસારી અનેક છેછ, તેહની ભક્તિ વિચિત્ર;
 એક રાગ પર દ્વેષથીછ, એક મુગતિની અચિત્ર; મન૦ ૧૫
 ઇદ્રિયાર્થગત બુદ્ધિ છેછ, જ્ઞાન છે આગમ હેત;
 અસંમોહ શુભ કૃતિ ગુણેછ, તેણે ફલ લેક સંકેત. મન૦ ૧૬
 આદર ક્રિયા-રતિ ઘણીછ, વિધન ટલે મિલે લચ્છિ;
 જિજ્ઞાસા બુધ-સેવનાછ, શુભ કૃતિ ચિન્હ પ્રત્યચ્છિ. મન૦ ૧૭
 બુદ્ધિ ક્રિયા ભવ ફલ દિગ્ગે, જ્ઞાન ક્રિયા શિર અંગ;
 અસંમોહ ક્રિયા દિગ્ગેછ, શીઘ્ર મુગતિ ફલ અંગ. મન૦ ૧૮
 પુદ્ગલ રત્નના કારમીછ, તિહાં જસ ચિત ન લીન;
 એક માર્ગ તે શિવ તણેછ, લેક લહે જગ લીન. મન૦ ૧૯
 શિષ્યભણી જિન દેશનાછ, કે જન પરિણતિ ભિન્ન;
 કે મુનિની નય દેશનાછ, પરમાર્થથી અભિન્ન, મન૦ ૨૦

૧ તે. ૨ કહે. ૩ કહે,

શબ્દભેદ-ઝઘડો કિસ્થોળ ? , પરમારથ જો એક;
 કહો ગંગા કહો સુરનદી, વસ્તુ કિરે નહિ છેક. મન૦ ૨૧
 ધમ ક્ષમાદિક પશુ મિટેળ, પ્રગટે ધર્મ-સંન્યાસ;
 તો ઝઘડા ઝોંટા^૧ તણોળ, મુનિને કવણુ અભ્યાસ ? મન૦ ૨૨
 અભિનિવેશ સઘલો ત્યજી, ચાર લહી જેણે દષ્ટિ;
 તે લહરયે હવે પાંચમી, મુજસ અમૃત ધન વૃષ્ટિ. મન૦ ૨૩

ઢાલ પાંચમી

પાંચમી સ્થિરા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

ધન ધન સંપ્રતિ સાચો રાજ-એ દેશી

દષ્ટિ ધિરા માંહે કર્શન નિત્યે, રત્ન-પ્રભા સમ જાણો રે;
 જાંતિ નહિ વલી ગાધ તે સૂક્ષ્મ, પ્રત્યાહાર વખાણો રે. ૧

એ ગુણુ વીર તણો ન વિસાડું, સંભાડું કિન રાત રે;
 પશુ ટાલી સુરૂપ કરે જે, સમક્રિતને અવહાર રે.
 એ ગુણુ વીર તણો ન વિસાડું-આંકણી. ૨

ખાલ ખૂલિ ઘર લીલા સરિખી, ભવ-ચેષ્ટા ઈહાં ભાસે રે;
 ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ^૨ ઘટમાં સવિ પ્રકટે,^૩
 અષ્ટ મહા-સિદ્ધિ પાસે રે. એ ગુણુ ૦ ૩

^૧ ઝોંટા. ^૨ સિદ્ધિ. ^૩ પેસે.

વિષય વિકારે ન ઇન્દ્રિય ભેડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારો રે;
 કેવલ જ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે,
 શેષ ઉપાય અસારો રે. એ ગુણુ ૪

શીતલ ચંદનથી પશુ ઉપચો, અગનિ કહે જિમ વનને રે,
 ધર્મ-જનિત પશુ ભોગ ઇહાં તિમ,
 લાગે અનિષ્ટ તે મનને રે. એ ગુણુ ૫

અંશે હોએ ઇહાં અવિનાશી, પુદ્ગલબલ તમાસી રે;
 ચિદાનંદધન સુજસવિલાસી,
 કિમ હોય જગનો આશી રે? એ ગુણુ ૬

ઢાલ છઠી

છઠી કાંતા દષ્ટિ-વિચાર

—(*)—

ભે લીડા હ સારે વિષય ન રાગીયે—એ દેશી
 અચપલ રોગ રહિત નિષ્કર નહિ, અલપ હોય હોય નીતિ;
 ગંધ તે સારો રે કાંતિ પ્રસન્નતા, સુસ્વર પ્રથમ^૧ પ્રવૃત્તિ.
 ધન ધન શાસન શ્રી જિનવરતાણું.—એ આંકણી. ૧

ધીર પ્રભાવી રે આગલે યોગથી, મિત્રાદિક શુભ ચિત્ત;
 લાભ ઇષ્ટનો રે દંદ અધૃષ્ટતા, જનપ્રિયતા હોય નિત્ય. ધન ૦ ૨

નાશ દોષનો રે તૃપ્ત પરમ લહે, સમતા ઉચિત સંયોગ;
 નાશ વચરની રે ભુદ્ધિ શતભરા^૨ એ નિષ્પન્નહ યોગ. ધન ૦ ૩

૧ પ્રમુખ. ૨ જાતભરા.

ચિન્હ યોગનાં રે જો પરઅંતમાં, યોગાચાર્ય દિક્ક;
 પંચમ દષ્ટિ થકી સવિ બેડીયે, એહવા તેહ ગરિક્ક. ધ૦ ૪
 છઠ્ઠિ દિક્કિ રે હવે કાંતા કહું, તિહાં તારાલ-પ્રકાશ;
 તત્ત્વમીમાંસા રે દહ હોએ ધારણા, નહિ અન્ય શ્રુત વાસ. ધ૦ ૫
 મન મહિલાનું રે વહાલા ઉપરે, બીબાં કામ કરંલ;
 તિમ શ્રુતધર્મે રે એહમાં મન ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત. ધ૦ ૬
 એહવે જ્ઞાને રે વિઘન-નિવારણે, લોગ નહિ ભવ હેત;
 નવિ ગુણ દોષ ન વિષય સ્વરૂપથી, મનગુણ અવગુણ ખેત. ધ૦ ૭
 માયા પાણી રે બાણી તેહને, લાંઘી ભાએ અડોલ;
 સાચું બાણી રે તે બીહતો રહે, ન ચલે કામાડોલ. ધ૦ ૮
 લોગ તત્ત્વને રે ઈમ ભય નવિ ટલે, જૂઠા ભણે રે લોગ;
 તે એ દષ્ટિ રે ભવસાયર તરે, લહે વલી મુજસ સંયોગ. ધ૦ ૯

ઢાલ સાતમી

સાતમી પ્રભાદધિ-વિચાર

—(*)—

એ ઊંડિ કિહા રાખી-એ દેશી

અર્ક-પ્રભાસમ બોધ પ્રભામાં, ધ્યાન-પ્રિયા એ દિક્કિ;
 તત્ત્વતણી પ્રતિપત્તિ ઈહાં વલી, રોગ નહી મુખ-પુકી રે.
 ભવિકા! વીર-વચન ચિત્તિ ધરીએ. એ આંકણી. ૧
 સઘણું પરવશ તે કુઃખ લક્ષણ, નિજવશ તે મુખ લહિએ;
 એ દષ્ટે આતમગુણ પ્રગટે, કહો મુખ તે કુણ કહિએ રે! ભ૦ ૨

નાગર-સુખ પામર નવિ જાણે, વલ્લભ-સુખ ન કુમારી;
અનુભવ વિણુ તિમ ધ્યાન તાણું સુખ, કુણુ જાણે નરનારી રે ? ભ૦ ૩
એહ દૃષ્ટિમાં નિર્મલ યોધે, ધ્યાન સદા હોએ સાચું;
દ્વંષણુ રહિત નિરંતર જ્યોતિએ, રતન તે દીપે જાયું રે. ભ૦ ૪
વિષભાગક્ષય શાંતવાહિતા, શિવમારગ દ્રુવ નામ;
કહે અસંગ ક્રિયા ઇહાં યોગી, વિમલ મુજસ પરિણામ રે. ભ૦ ૫

ઢાલ આઠમી

—(*)—

આઠમી પરા દૃષ્ટિ-વિચાર

રાગ પરજીઓ, ત્રિપદીની, આગે પૂર્વ વાર નવાણું, અથવા તુજ
સાથે નહિ જોહુ મારા વાલ્હા ! વાલ્હા ! તેં મુજને વિસારીજી-એ દેશી

દૃષ્ટિ આઠમી સાર સમાધિ, નામ પરા તસ જાણુંજી,
આપ સ્વભાવે પ્રવૃત્તિ પૂરણુ, શશિસમ યોધ વખાણુંજી;
નિરતિચારપદ એહમાં યોગી, કહિયે નહિ અતિચારીજી,
આરોહે આરૂઢે ગિરિને, તિમ એહની ગતિ ન્યારીજી. ૧

અંદન ગંધ સમાન ખિમા ઇહાં, વાસકને ન ગવેષેજી,
આસંગે વર્જિત વલી એહમાં, કિરિયા નિજ શુણુ લેખેજી;
શિક્ષાથી જિમ સ્તનનિયોજન, દૃષ્ટિ સિદ્ધ તિમ એહોજી,
તાસ નિયોગે કારણ અપૂર્વે, લહે મુનિ કેવલ-ગેહોજી. ૨

ક્ષીણદોષ સર્વજ્ઞ મહાસુનિ, સર્વ લબ્ધિ-ફલ ભોગે'લ,
 'પર ઉપગાર કરી શિવસુખ તે, પામે યોગ અયોગે'લ;
 સર્વ શત્રુક્ષય સર્વ વ્યાધિલય, પૂરણ સર્વ સમીહાલ,
 સર્વ અરથ યોગે સુખ તેહથી, અનંત ગુણહ નિરીહાલ. ૩

ઉપસંહાર

એ અડ દિક્ષિ કહી સંક્ષેપે, યોગશાસ્ત્ર સંકેતેલ,
 કુલયોગી ને પ્રવૃત્તચક્રે જે, તેહ તણે હિત હેતેલ;
 યોગી કુલે જાયા તસ ધર્મે', અનુગત તે 'કુલયોગીલ',
 અદ્વેષી ગુરુ-દેવ-દ્વિજ-પ્રિય, દયાવંત ઉપયોગીલ. ૪

શુશ્રૂષાદિક (અડ) ગુણ સંપૂરણ, 'પ્રવૃત્તચક્ર' તે કહિયેલ,
 ચમદ્રય-લાલી પરદુગ અર્થી, આદ્ય અવંચક લહિયેલ;
 ચાર અહિંસાદિક ચમ ઇચ્છા, પ્રવૃત્તિ થિર સિદ્ધિ નામેલ,
 શુદ્ધ રૂથે' પાલ્યે અતિચારહ, ટાલે' ફલ પરિણામેલ. ૫

કુલ-યોગી ને પ્રવૃત્તચક્રને, શ્રવણ શુદ્ધિ પક્ષપાતલ,
 યોગદષ્ટિ અથે હિત હોવે, તેણે કહી એ વાતલ;
 શુદ્ધ ભાવ ને સૂની કિરિયા, બેહુમાં અંતર કેતોલ,
 અલહલતો સૂરજ ને ખજૂઓ, તાસ તેજમાં જેતોલ. ૬

શુદ્ધ ભાવ એ તેહને કહિયે, બેહુશું અંતર ભાંબેલ,
 બેહુશું ચિત્ત પટંતર હોવે, તેહશું શુદ્ધ ન છાજેલ;
 યોગ્ય અયોગ્ય વિભાગ અલહતો, કહસ્યે મોટી વાતોલ,
 ખમરયે તે પંડિત-પરમદમા, મુષ્ટિ-પ્રહાર ને લાતોલ. ૭

સલા ત્રણ શ્રોતા ગુણ અવગુણ, નંદી સૂત્રે દીસેલ,
તે ભણી એ ગ્રંથ યોગ્યને, દેને સુગુણ જગીશેલ;
લોક પૂરને નિજ નિજ ઇચ્છા, યોગ ભાવ રચણેલ,
શ્રી નયવિજય વિપ્રુધ પથ સેવક, વાચક જન્મને વચણેલ. ૮

—ઇતિ શ્રી આત્મ પ્રબોધક શુપક સંજ્ઞાય સંપૂર્ણ ॥છા॥
સંવત્ ૧૭૩૬ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ દિને શનિવાસરે ॥ મહોપાધ્યાય
શ્રી ઓ શ્રી ૨૧ શ્રી શ્રી શ્રી દેવવિજય ગણિ શિષ્ય પંડિત શ્રી
૧૬ શ્રી માનવિજયગણિ તચ્છિષ્ય પંડિત શ્રી ૫ શ્રી પ્રીતિવિજય
ગણિ તત્ સ્વશિષ્ય મુનિ કેશરવિજયેન લિપી કૃત ॥ ૫-૧૩ મ.
શ્રી કૃતિવિજય પાસેની પ્રતિ.

ઇતિ શ્રીમદ્ યશોવિજય વાચક વિરચિત
આઠ યોગદષ્ટિ ઉપર સંજ્ઞાય સંપૂર્ણ

અઢાર-પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

૧. હિંસા પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય .

—(*)—

કપૂર હોએ અતિ ઉજલું રે-એ દેશી

પાપસ્થાનક પહિલું કહું રે, હિંસા નામે દુરંત;
મારે બે જગ-જીવને^૧ રે, તે લાહે મરણ અનંત રે. ૧

પ્રાણી ! જિનવાણી ધરો ચિત્ત-એ આંકણી.

માતાપિતાહિ અનંતનાં રે, પામે વિથેગ તે મંદ;
હારિદ્ર દોહગ નવિ ટલે રે, મિલે ન વલ્લભ-વૃંદ રે. પ્રાણી ! ૨

હોએ વિપાકે દશગણું રે,^૨ એક વાર કિયું^૩ કર્મ;
શત સહસ્ર કોડિ ગમે રે, તીવ્ર ભાવના મમ^૪ રે. પ્રાણી ! ૩

‘મર’^૪ કહેતાં પણ દુઃખ હુવે રે, મારે કિમ નહિ હોય ?
હિંસા ભગિની અતિ ખૂરી રે, વૈશ્વાનરની ભેય રે. પ્રાણી ! ૪

તેહને ભેરે બે હુઆ રે, રૌદ્ર-ધ્યાન-પ્રમત્ત;
નરક-અતિથિ તે નૃપ હુઆ રે, જિમ સુભૂમ પ્રહ્લદત્ત રે. પ્રાણી ! ૫

૧ નર જીવને ૨ દશ ગણુ રે ૩ કિયા, કર્મો ૪ ‘મર’

નરાય વિવેક કન્યા ક્ષમારે,^૧ પરણાવે જસ સાય;^૨
તેહ થકી હૂરે ટલે રે, હિંસા નામ બલાય રે. પ્રાણી । ૬

૨. મૃષાવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૮)—

લાજલે માન મલ્હાર—એ દેશી

ખીજું પાપનું સ્થાન, મૃષાવાદ દુધ્યાન;
આજ હો છ'ડો રે ભાવિ મ'ડો^૩ ધર્મશુ પ્રીતડીછ. ૧
વૈર-ખેદ-અવિશ્વાસ, એહથી દોષ અભ્યાસ;
આજ હો થાયે રે, નવિ જાએ વ્યાધિ અપથ્યથીછ. ૨
રહિવું કાલિક સૂરિ, પરિજન વચન તે ભૂરિ;
આજ હો સહવું રે, નવિ કહવું જૂઠં ભયાદિકેછ. ૩
આસન ધરત આકાશ, વસુ નૃપ હુઓ સુમકાશ;
આજ હો જૂઠે રે, સુર રૂઠે ઘાલ્યો રસાતલેછ. ૪
જે સત્ય વ્રત ધરે ચિત્ત, હોય જગમાંહિં પવિત્ત;
આજ હો તેહને રે, નવિ ભય સુર-વ્યંતર-ચક્ષથીછ. ૫
જે નવિ ભાખે અલીક, બોલે કાવું કીક;
આજ હો ટેકે રે, સુવિવેકે સુજસ તે સુખ વરેછ. ૬

૧-ખિમારે. ૨-સાધ, સાય. ૩-છાડો રે ભાવિ માડો.

+ સરખાવો :—કવિકૃત વૈરાગ્યકલ્પલતા-તૃતીય સ્તબ્ધ શ્લોક ૪૧ ને તે પછીના.

૩-અદત્તાદાન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

નિંદરડી વેરણુ હુઈ રહી—એ દેશી

ચોરી બ્યસન નિવારીએ, પાપસ્થાનક હો ત્રીજું કહ્યું બોર કે;
ઇહભવિ પરભવિ દુઃખ ઘણાં,

એહ બ્યસને હો પામે જગ ચોર કે.^૧ ચોરી૦ ૧
ચોર તે પ્રાથે દરિદ્રી હુયે, ચોરીથી હો ધન ન ઠંઠરે નેટ કે;
ચોરનો કોઈ ઘણી નહિ,

પ્રાથે ભૂખ્યું હો રહે ચોરનુ પેટ કે.^૨ ચોરી૦ ૨
જિમ જલમાહે નાખીઓ, તલે આવે હો જલને અયગોલ કે;
ચોર કઠોર કરમ કરી,

ભયે નરકે હો તિમ નિપટ નિટોલ કે. ચોરી૦ ૩
નાહું-પડ્યું-વલી વીસ્યું,^૩ રહ્યું-રાખ્યું-હો ચાપણ ક્યું^૪ જેહ કે;
તૃણ-તુસ માત્ર ન લીજીયે,

અણુદીધુ હો કિહાં કોઈનું તોહ કે. ચોરી૦ ૪
*દૂરે અનર્થ સકલ^૫ ટલે, મિલે પાહલા હો સધલે જસ થાય કે;
સુર સુખનાં હુએ બેરણાં,

મત ત્રીજું હો આવે જસ હાય કે.^૬ ચોરી૦ ૫

૧ ઇહભવ પરભવ દુઃખ હોએ, લહે પ્રાણી હો એહથી અતિ ભેર કે.

૨ પ્રાથે ભૂખ્યા હો હોય ચોરનો પેટ કે. ૩ સંકટ. ૪ જસવાઈ કે.

* સરખાવો. —“અનર્થા દૂરતો યાન્તિ, સાધુવાદઃ પ્રચતેતે ।

સ્વર્ગલૌક્યાનિ દૌકન્તે; સ્ફુટમસ્તેય ચારિણામ ।”

—યોગશાસ્ત્ર.

લજી ચોરપણું ચોરતાં, હુએ દેવતા હો રોહિણીયો જેમ કે,^૧
 એહ પ્રતથી સુખ જસ લહે,^૨
 વલી પ્રાણી હો વહે પુણ્યસ્થું પ્રેમ કે. ચોરી ૦ ૬

૪ અષ્ટદશમ્યય^૧ પાપસ્થાનક સંજ્ઞાય

—(૧)—

તુમે બહુ મિત્રી રે સાહિબા !, અથવા કોઈ સુધ લાવો ઢીનાનાથની—
 એ દેશી

પાપસ્થાનક ચોથું^૩ વર્જિએ, દુર્ગતિ મૂલ અખંભ;
 જગ સવિ મૂંઝયો છે એહમાં, છાંડે^૪ તેહ અચ ભ. પાપ ૦ ૧
 રૂડું લાગે રે એ પુરે, પરિણામે અતિ અતિ કૂર;
 ફલ કિંપાકની^૫ સારિયું, વરજે સંજ્ઞન દૂર. પાપ ૦ ૨
 અધર વિરુમ સિમત ફૂલડાં, કુચ ફલ કઠિન વિશાલ;
 રામા દેખી ન રાચિયે, એ વિષવેલિ^૬ રસાલ પાપ ૦ ૩
 પ્રભલ જવલિત અય-પૂતલી, આલિંગન ભલું તાંત;
 નરક-દુવાર નિતંબિની, જઘન-એવન તે દુરંત પાપ ૦ ૪
 દાવાનલ શુભ્ર-વન તણો, કુલ-મરીકૃચક^૭ એહ;
 રાજધાની મોહરાયની, પાતક-કાનન-મેહ. પાપ ૦ ૫
 *પ્રભુતાએ. હરિ સારિયો, રૂપે મયણ અવતાર;
 સીતાએ રે રાવણ યથા, છાંડવો પરનર નારિ^૮ પાપ ૦ ૬

૧-સજી ચોરપણુ દેવતા, હોએ નિશ્ચલહો રોહિણીઓ જેમ કે.

૨-જશ સુખ. ૩-ચોથો. ૪-છોડે ૫-કિંયાક ૬-વેલ ૭-છાંડો તુમે
 પરનાર, છાંડો તુમે નરનાર.

૮ સરખાવો :-એશ્વર્યરામરામોડપિ, રૂપમીનઘ્વજોડપિચ ।

સીતયા રાવણ દ્વય, ત્વાઠ્ઠ્યો નાર્યા નરઃ પરઃ ॥ ”

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ.

દશ શિર રજમાંહે રોલિયાં,^૧ રાવણુ વિવશ અખંભ;
 રામે ન્યાયે રે આપણો, રોગ્યો જગિ જય-ધંભ. પાપ૦ ૭
 પાપ બંધાયે રે અતિ ઘણાં, સુકૃત સકલ ક્ષય જાય.
 અબ્રહ્મચારીનૂં ચિંતવ્યું, કદિય સફલ નવિ થાય. પાપ૦ ૮
 મંત્ર ફલે જગિ જસ વધે, દેવ કરે રે સાનિધ;^૨
 બ્રહ્મચર્ય ધરે જે નરા, તે પામે નવનિધ.^૩ પાપ ૯
 શેઠ સુદર્શનને ટલી, શૂલિ સિંહાસન હોય;
 ગુણુ ગાયે ગગને દેવતા, મહિમા શીલનો બેય. પાપ૦ ૧૦
 મૂલ ચારિત્રનું એ સહુ, સમકિત-વૃદ્ધિ-નિહાન;
 શીલ સલિલ ધરે^૪ જિઠે, તસ હુએ મુજસ વખાણુ. પાપ૦ ૧૧

૫. પરિગ્રહ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

સુમતિ સદા દિલ્લમા ધરા-એ દેશી

પરિગ્રહ મમતા પરિહારો, પરિગ્રહ દોષનું મૂલ; સલૂણે;
 પરિગ્રહ જેહુ ધરે ઘણો, તસ તપ-જપ પ્રતિકૂલ. સલૂણે. ૧

પરિગ્રહ મમતા પરિહારો એ આંકણી
 જનવિ પલટે મૂલ રાશિથી, માર્ગી કદિય ન હોય; સલૂણે,
 પરિગ્રહ-ગ્રહ છે અભિનવો, સહુને દિએ દુખ સોય.
 સલૂણે, પરિગ્રહ૦ ૨

૧-શલ્યાનાં ૨-સાનિધિ. ૩-નવનિધિ. ૪-ધટે.

x સરખાવો :- “ ન પરાવર્તંતે રાગો, -ર્ષકતાં જાતુ નોજ્ઞાનિ ।

પરિગ્રહગ્રહઃ કોડયં, વિદમ્વિત્તજગત્ત્રય ॥ ”

—સ્વક્ત જ્ઞાનસાર-પરિગ્રહાબ્દક.

પરિગ્રહ મદ ગુરુચરણે, ભવ માંહિ પડે જતં; સદ્ભૂતે
યાનપાત્ર જિમ સાયરે, ભારાકાંત અત્યંત. સદ્ભૂતે પરિગ્રહ ૦ ૩
જ્ઞાન-ધ્યાન હય-ગયવરે, તપ-જપ-શ્રુત પરિતંત; સદ્ભૂતે
છોડે પ્રથમ પ્રભુતા લહે. મુનિ પણ પરિગ્રહવંત. સદ્ભૂતે.
પરિગ્રહ ૦ ૪

પરિગ્રહ-ગ્રહવશે લિ ગિયા, લે કુમતિ રજ સીસ; સદ્ભૂતે
જિમ તિમ જગિ લવતા ફિરે, ઉનમત્ત હુઈ નિસલીસ.
સદ્ભૂતે પરિગ્રહ ૦ ૪

તૃપ્તો ન ભવ પરિગ્રહે, ઈંધણથી જિમ આગ; સદ્ભૂતે
તૃષ્ણા-ઠાહ તે ઉપસમે, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ. સદ્ભૂતે.
પરિગ્રહ ૦ ૬

૧-છોડી પ્રથમ પ્રભુતા લહી.

+ " પરિગ્રહ મહત્વાદિ, મહત્ત્વેવ મવામ્બુધો ।

મહાપોત ફલ ઘણી, વ્યજેનન્માત્પરિગ્રહમ્ ॥ "

શ્રી યોગશાસ્ત્ર-તૃતીય પ્રકાશ.

* તપઃશ્રુતપરિવારાં, શમસામ્નાવ્યસમ્પદમ્ ।

પરિગ્રહગ્રહમસ્તા સ્ત્યજેયુર્યોગિનોઽપિહિ ॥

-શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ.

× ' પરિગ્રહગ્રહાવેશાદ્, દુર્માષિતરજઃ કિરાન્ ।

ભૂયન્તે વિકૃતા કિં ન ? પ્રહાપા હિગિનામપિ ॥

-સ્વરચિત જ્ઞાનસાર-પહિગ્રહાબ્દ.

પરિગ્રહગ્રહ-વશ-લિંગિયા, લેઈ કુમતિ રજ માથે ર,

નિજગુણ પર અવગુણ લવે, ઇદ્રિય વૃષભ ન નાથે ર.

-સ્વકૃત સીમંધર રત ૭૧, પૃ. ૨૨૨

xતૃપ્તો સગર સુતો નહિ, ગોધનથી કૃત્તીકર્ણ; સદ્ભૂ
 નિલક શેઠ વલી ધાન્યથી, કનકે નંદ સકર્ણ. સદ્ભૂ પરિગ્રહ ૭
 *અસંતુષ્ટ પરિગ્રહ ભર્યા, સુખીયા ન ઈંદ-નરિંદ; સદ્ભૂ
 સુખી એક અપરિગ્રહી, સાધુ સુજસ સમ-કંદ સદ્ભૂ
 પરિગ્રહ ૮

૬. ક્રોધ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

ઋષભનો વંશ રચણાયર—એ દેશી

ક્રોધ તે બોધ-નિરોધ છે, ક્રોધ તે સંયમ-ઘાતી રે;
 ક્રોધ તે નરકલું બારણું, ક્રોધ દુરિત-પક્ષપાતી રે. ૧
 પાપસ્થાનક છડું પરિહરો, મન ધરી ઉત્તમ ખંતી રે;
 ક્રોધ-ભુજંગની જાંશુલી, એહ કહી જ્યવંતી રે. પાપ ૨
 પૂરવ ઠેડિ ચરણ-શુભે, ભાળ્યો છે આતમા જેભે રે;
 ક્રોધ વિવશ હુતાં દોય ઘડી, હારે સવિક્ષલ તેભે રે. પાપ ૩

* “તૃપ્તો ન પુત્રૈ સગરઃ, કૃત્તીકર્ણો ન ગોધનૈઃ ।
 ન ધાન્યૈસ્તિલક ઝંઘડી, ન નન્દઃ કનકોત્કરૈઃ ॥”
 —શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ

* “અસન્તોષવત. સૌલ્યં, ન શકસ્ય ન ચક્ષિણઃ ॥
 જન્તોઃ સન્તોષમાતૌ ચદ્ભયસ્યેવ જાયતે ॥”
 —શ્રી યોગશાસ્ત્ર દ્વિતીય પ્રકાશ

-ખાલે તે આશ્રમ આપણો, ભજનાં અન્યને દાહે રે;
કોધ કૃશાનુ સમાન છે, ટાલે પ્રશમ પ્રવાહે રે પાપ૦ ૪
આકોશ-તર્જના-ધાતના, -ધર્મભ્રંશને લાવે રે;
અગ્નિમ અગ્નિમ વિરહથી. લાલ તે શુદ્ધ સ્વભાવે રે પાપ૦ ૫
ન હોય, ને હોય તો ચિર નહિ, ચિર રહે તો કલ-છેહો રે;
સજ્જન કોધ તે એહવો, જેહવો દુરજન-નેહો રે પાપ૦ ૬
કોધી મુખે કટુ ભાલણા, કંટકીઆ કુટ સાખી રે;
અદીક કલ્યાણકર કદા, દોષતરૂ શત-શાખી રે પાપ૦ ૭
કુરગડુ ચઉતપ-કરા, ચરિત મુણી શમ આણો રે;
ઉપશમ સાર છે પ્રવચને, મુજસ વચન એ પ્રમાણો રે પાપ૦ ૮

૭. માન પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૪)—

પીઠિ પીઠિ નામ જપૂં દિન રાત્રીયાં, અથવા નદી યમુનાઢે
તીર હિરે દેય પંખીયાં-એ દેશ

પાપસ્થાનક કહે સાતમું શ્રી જિનરાજ એ,
માન માનવને હોય દુરિત-શિરતાજ એ;

† उत्पद्यमानः प्रथमं, दहत्येव स्वमात्रयम् ।

क्रोधः कृशानुबत्पश्चादन्यं दहति वा न वा ॥”

—મી થોગશા—

* આઠ શિખર ગિરિરાજ તણાં આઠાં વલે,
નાવે વિમલાલોક તિહાં કિમ તમ ટલે ? ૧

પ્રજ્ઞા-મહ તપ-મહ વલી ગોત્ર-મહે ભર્યા,
આજીવિકા-મહવંત ન મુક્તિ અંગી કર્યા;
ક્ષયોપશમ અનુસારે જો એહુ ગુણ વહે,
રથો મહ ઠરવો એહુમાં ? નિર્મલ સુખ લહે. ૨

* ઉચ્ચ ભાવ દગ દોષે^૧ મહ-જપર આકરો,
હોય તેહનો પ્રતિકાર કહે મુનિવર ખરો;
પૂર્વ-પુરુષ-સિંધુરથી લઘુતા ભાવવૂં,
શુદ્ધ-ભાવન તે પાવન શિવ-સાધન નવૂં. ૩

માને ખોયું રાજ્ય લાંકાનું રાવણે,
નરનું માન હરે હરિ આવી ઐરાવણે,
સ્થૂલિભદ્ર શ્રુત-મહથી પામ્યા વિકાર એ,
માને જીવને આવે નરક અધિકાર એ. ૪

૧ દહ દોષે

* સરખાવો-આઠ શિખર ગિરિરાજકે, કામે વિમલાલોક,
તો પ્રકાશ સુખ કયું લહે ? વિષમ-માન-વશ-લોક.
સમતા શતકે ૨૮.

* સરખાવો-‘ઠક્ષત્ત્વદ્વિદ્વોષોત્થ-સ્વોત્કર્ષસ્થરશાંતકમ્ ।
પૂર્વપુરુષસિદ્ધેમ્યો, મૃદાં નીલત્વમાષનમ્ ॥’
—સ્વકુત જ્ઞાનસાર અનાતમશાંસાષક

÷વિનય-શ્રુત-તપ-શીલ-ત્રિવર્ગ^૧ હોયે સવે,
માન તે જ્ઞાનનો ભંજક હોવે ભવોભવે;
લૂપક છેક વિવેક-નયનનો^૨ માન છે,
એક જે^૩ છાંડે તાસ ન દુઃખ રહે પછે. ૫

માને-ખાહુભલિ વરસ લગે કાલિસ્તગ^૪ રહ્યા,
નિર્મલ ચક્રી સેવક હોય મુનિ સમ કહ્યા;
સાવધાન ત્યજી માન જે ધ્યાન ધવલ ધરે,
પરમા મુજસ-રમા તસ આલિંગન કરે. ૬

૮ માયા પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

+ સ્વામી સ્વયં પ્રભ સાંભલો, અરિહંતાજી-એ દેશી

પાપસ્થાનક આઠમ કહ્યું,^૪ સુષો સંતાજી !

છાંડો માયા મૂલ, ગુણવંતાજી !

કષ્ટ કરે જત આદરે સુષો^૧ માયાએ તે પ્રતિકૂલ. ગુણ^૨ ૧
×નગન માસ ઉપવાસીયા, સુષો^૩ સીધ લીધે કૃશ અન્ન; ગુણ^૪
મર્ણ અનંતા પામશે, સુષો^૫ જો છે માયા મજ. ગુણ^૬ ૨
#કેશ-લોચ મલ-ધારણા, સુષો^૭ ભૂમિ-શમ્યા જત યાગ;^૮ ગુણ^૯

÷ સરખાવો—“વિનયશ્રુતશીલાનાં, ત્રિવર્ગસ્ય ચ વ્રાતકઃ ।

વિવેકલોચનં લુપ્ત્વ, માનોઽન્ધકરણો વૃણામ્ ॥”

—શ્રી યોગશાસ્ત્ર-અનુર્થ પ્રકાશ

૧-રયજુનો. ૨-એકને ૩-અનરાને. ૪-આઠમું સુષો સંતાજી,
+ વિનયવિનય ઉ. ની વીણીના સ્વયંપ્રભ સ્ત. ની પહેલી લીટી,

સુંકર સકલ છે સાધુને, સુણોં દુષ્કર માયા-લાગ, શુણં ૩
 +નયન-વચન-આકારનું, સુણોં ગોપન માયાવંત, શુણં
 જેહ કરે અસતીપરે, સુણોં તે નહિ હિતકર તંત, શુણં ૪
 કુસુમપુરે ધરે શેઠને, સુણોં હેઠે રહ્યો સંવિજ; શુણં
 ઉપરિ તસ ખીલે રહ્યો, સુણોં મુતકલ પણ સુશુણ્ણ. શુણં ૫
 *કંઠી એક નિંકા કરે, સુણોં ખીલે ધરે શુણ રાગ; શુણં
 પહેલાને ભવ દુસ્તર કહે, સુણોં ખીલને કહે વલી તાગ; શુણં ૬
 વિધિ નિષેધ નવિ ઉપદિશે, સુણોં એકાંતે ભગવંત; શુણં
 કારણે નિઃકપટી હવું, સુણોં એ આણા છે તંત, શુણં ૭
 માયાથી અલગા ટલો, સુણોં જિમ મિલો મુગતિસ્થું રંગ; શુણં
 મુજબ વિલાસ સુખી રહો, સુણોં લક્ષણ આવે અંગ. શુણં ૮

૬ લોક પાપસ્થાનકે સ્વાધ્યાય

—(*)—

જનમ્યો જેસલમેર અથવા છરે મારે ભગ્યો કુમર ભમ-એ દેશી.

(લીલી રાણી । કુણ તમારી નીતિ, અથવા છરેછ-દેશી)

છરે મારે, લોક તે દોષ અથોલ, પાપસ્થાનકે નવરું કહું; છરેછ,

છરે મારે, સર્વ વિનાશનું મૂલ, એહથી કુણે ન સુખ લહું.

છરેછ. છં ૧

૧-થોગ. ૨-કરણીએ, કારણી.

* જૂઓ કર્તા કૃત શ્રી અધ્યાત્મસાર-૬ લત્યાગાધિકાર.

+ સરખાવો-‘અસ્થિરે હૃદયે ચિત્રા, બાંહુનેત્રાકારગોપના ।

પુંચલ્યા રૂપ કલ્યાણ,-કાનિની ન પ્રકીર્તિના ॥

-સ્વકૃત જ્ઞાનસાર-સ્થૈર્યાધિક

છરે મારે, સુષિએ બહુ લોભાંધ,^૧ ચક્રવર્તી હરિની કથા; છરેછ.

„ પામ્યા કટુકં વિપાક, પીવક રક્ત જલો યથા. છરેછ. ૨-

„ ંનિર્ધનને શત ચાહ, શત લહે સહસ લોભિએ;^૨ છરેછ;

„ સહસ લહે લખ લોભ,^૩ લખ લાભ્યે^૪ મન કોડીએ. છરેછ. ૩

„ કોટીશ્વર નૃપ ઋદ્ધિ, નૃપ ચાહે ચક્રોપણું; છરેછ.

„ ચાહે ચક્રો મુરલોગ, મુર ચાહે મુરપાતપણું; છરેછ. ૪

„ મૂલે લતુપણે લોભ, વાધે સરાવ પરિ સહી; છરેછ.

„ ઉત્તરાધ્યયને અનંત, ઇચ્છા આકાશ સમી કહી છરેછ. ૫

„ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર, કોઈ જે^૫ અવગાહી શકે; છરેછ.

„ તે પણ લોભ-સમુદ્ર, પાર ન પામે બલ થકે. છરેછ. ૬

„ કોઈક લોભને હેત, તપ-શ્રુત જે હારે જહા; છરેછ

„ કાગ-ઉડાવણ હેત, મુરમણિ નાંખે તે ખડા છરેછ. ૭

૧ લોભાત^૧. ૨ લોડિએ ૩ લાભ, લોભે. ૪ લાભ ૫ કોઈએ.

૦ જૂઓ ગાથા ૩-૪-૫ માટે શ્રી યોગશાસ્ત્ર અપુર્વ પ્રકાશના નીચેના શ્લોક ૧૬-૨૦-૨૧.

‘ ધનદીનઃ શતમેકં, સહસ્રં શતધાનપિ ।

સહસ્રાધિપતિર્લક્ષં, કોટિં લક્ષેશ્વરોઽપિ ચ ॥ ”

*

“ કોટીશ્વરો નરેન્દ્રત્વં, નરેન્દ્રશ્ચક્રવર્તિતામ્ ।

ચક્રવર્તી ચ દેવત્વ, દેવોઽપીન્દ્રત્વમિચ્છતિ ॥ ”

*

“ ઇન્દ્રત્વેઽપિહિ સંપ્રાપ્તે, યદ્દૃષ્ટા ન નિવર્તતે ।

મૂલે લક્ષીયાંસ્તદ્દોષઃ, શરાવ દ્વય વર્ધતે ॥ ”

છરે મારે, લોભ ત્યજે જો ધીર, તસ સવિ સંપતિ કિંકરી; છરેછ.

“ મુજશ સુપુણ્ય વિલાસ,^૧ ગાવે તસ મુરમુંદરી. છરેછ. ૮

૧૦. રાગ પાપસ્થાનક સ્વાદેશ્યાય

સ્વામિ યુગમધર સુણ સસનેહો રે,

અથવા સુણ મોરી સજની । રજની ન ભાએ રે-એ દેશી.

પાપસ્થાનક દશમું કણુ રાગ રે, કુણહિ ન પામ્યો તેહનો તાબ રે;
રાગે વાહ્યા હરિ હર બંભા રે, રાચે નાચે કરે ચ અચંભા રે. ૧

રાગ કેસરી છે વડરાબ રે, વિષયાભિલાષ તે મંત્રી તાબ રે;
જેહનાર છોડ દીપ્તિ પંચો રે, તેહનો કીધો એ સકલ પ્રપંચો^૨ રે. ૨

જેહ સહાગમ વશ હુઈ ભરયે રે, તે અપ્રમત્તા શિખરે વારયે^૩ રે;
ચરણધરમ-નૃપ રૌલ-વિવેકે રે, તેહરયું ન અલે રાગી^૪ ટેકે રે. ૩

બીબા તો સવિ રાગે વાહ્યા રે, એકાદશ ગુણઠાણે ઉમાહ્યા રે;
રાગે પાડયા તે પણ ખૂતારે, નરક નિગોદે મહા દુઃખ જુતારે. ૪

રાગ-હરણ તપ-જપ શ્રુત ભાખ્યા રે, તેહથી પણિ જેણે ભવ-દલ
આખ્યા રે;

તેહનો કોઈ ન છે પ્રતિકારો રે, અમિય હુએ વિષ તિહાં રયો
આરો રે? ૫

× વિનયવિજય ઉ૦ કૃત વીશીમાંના યુગમધર બિનસ્તવનની પહેલી
શૃંગિત.

૧ પ્રણય સુવિલાસ ૨ જેહને ૩ પંચ ૪ પ્રપંચ ૫ કાર્ય રે
૬ રાજે

૭ રાજે પડિયા તે નર ખૂતારે, નરય નિગોદ માંહે દુઃખ ભોતાં રે.

તપ બલેં છૂટા તરણું તાણીરે, કંચન કોઠી આપાઠભૂતિ નાણી રે;
 નંદિષેણુ પણુ રાગે નહિયા રે, શ્રુત-નિધિ પણુ વેશ્યાવશ પહિયા રે. ૬
 ખાવીસ બિન પણુ રહી^૧ ઘરવાસે રે, વરલા પૂરવ રાગ-અભ્યાસે રે;
 વજ્ર બંધ પણુ જસ બલેં ત્રુટે રે, નેહ-તાંતુથી તેહ ન છૂટે રે. ૭
 દેહ-ઉચ્ચાટન અંગિનુ હહવું રે,^૨ ઘણુ-કુદન એ સવિ દુઃખ સહવું રે;
 અતિ ઘણું રાતી જે હોય મજિઠરે, રાગ તણો ગુણુ એહજ હિંદુ રે. ૮
 રાગ ન કરજો કોઈ નર કિણુશ્યુ રે^૩ નંવિ રહેવાય તો કરજો
 મુનિશ્યુ રે;
 મણિ બિમ ક્રણિ-વિષનું તિમ તેહો રે, રાગનું લેખજ મુજસ
 સનેહો રે. ૯

૧૧ દ્વેષ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય :

—(૧)—

શેત્રુંજે જઈઈ લાલણુ ! શેત્રુંજે જઈએ, અથવા લાલનની દેશા
 દ્વેષ ન ધરિયે લાલન ! દ્વેષ ન ધરિયે,
 દ્વેષ તબ્યાથી લાલન ! શિવસુખ વરિયે.
 લાલન ! શિવસુખ વરિયે.

પાપસ્થાનક એ ઈચ્છારમું ફૂડું;
 દ્વેષરહિત ચિત્ત, હોએ સવિ રૂડું.
 લાલન ! હોય સવિ રૂડું. ૧

૧ રહ્યા ૨ દેશ ઉચાટ અંગને હહવું રે ૩ કુણુસ્થુ રે, કોઈસ્થુ રે.

ચરણ કરણ ગુણ બની ચિત્રશાલી;	
દ્વેષ ધૂમે ^૧ હોય, તે સવિ કાલી.	લા૦ તે સવિ૦ ૨
દોષ ખેતાલીસ શુદ્ધ—આહારો;	
ધૂમ્ દોષે હોય, ^૧ પ્રબલ વિકારો	લા૦ પ્રબલ૦ ૩
ઉચ્ચ વિહાર ને તપ-જપ-કિરિયા;	
કરતાં દ્વેષે ^૧ તે, ભવ માંહે કિરિયા.	લા૦ ભવ૦ ૪
યોગનું અંગ અદ્વેષ છે પહિલું;	
સાધન સવિ લહે, તેહથી વહેલું	લા૦ તેહથી૦ ૫
નિરગુણ તે ગુણવંત ન બાણે;	
ગુણવંત તે ગુણ, દ્વેષમાં તાભ.	લા૦ દ્વેષ૦ ૬
આપ ગુણી ને વલી ગુણરાગી;	
જગમાંહે તેહની, કીરતિ જગી.	લા૦ કીરતિ૦ ૭
રાગ ધરીજે જિહાં ગુણ લહિયે;	
નિરગુણ ઉપરે, સમચિત્ત રહિયે.	લા૦ સમ૦ ૮
ભવ-થિતિ ચિંતન મુજમ્મ વિલાસે;	
ઉત્તમના ગુણ એમ પ્રકાશે.	લા૦ એમ૦ ૯

૧૨ કલહ પાપસ્થાનક સ્વાદ્યાય

—(૧)—

રાગ બંગાલો કિસકે બે ચેલે કિસકે બે પૂત, અથવા રાગ બે મલે
—એ દેશી

કલહ તે બારમું પાપનું સ્થાન,

દુર્ગતિ-વનનું મૂલ નિદાન; સાજન! સાંભલો;

મહોટો રાગ કલહ કાચ કામલો—આંકણી

૧ તોય.

હંત-કલહ જે ધર માંહે હોય,
લક્ષ્મી-નિવાસ તિહાં નવિ જોય. સાજન! ૧

‘શું સુંદરી! તૂ ન કરે સાર!’
‘ન કરે ના’ચે કાંઈ ગમાર!’ સાજન!

‘ક્રોધ મુખી તૂં તુજને ખિન્નાર!’
‘તુજથી અધિકો કુણ કલિકાર’? સાજન! ૨

સાહમું જોલે પાપિણી નિત્ય,
‘પાપી તુજ પિતા જુઓ ચિત્ત;’ સાજન!

હંત-કલહ ઇમ જેહને થાય,
તે હંપતિને મુખ કુણ કાય? સાજન! ૩

કાંટે કાંટે થાયે વાડ, જોલે જોલે વાધે શક; સાજન!
જાણીને મૌન ધરે શુષ્કવંત,

તે મુખ પામે અતુલ અનંત સાજન! ૪

નિત્યે કલહણ—કોહણસીલ,
ભાંડણસીલ વિવાહ ન સીલ; સાજન!

ચિત્ત ઉતાપ ધરે જે એમ,
સંયમ કરે નિરર્થક તેમ. સાજન! ૫

કલહ કરીને ખમાવે જેહ,
લધુ શુર આરાધક હોય તેહ; સાજન!

કલહ સમાવે તે ધનન ધનન,
ઉપશમ સાર કહ્યું સામનન. સાજન! ૬

૧ આથે ૨ કલિકાલ. ૩ વિવાહ સલીલ.

નારક નારી નિર્ઘય—ચિત્ત,
 કલહ ઉદીરે ત્રિણે નિત્ય; સાબન !
 સબજન-મુજસ-મુશીલ^૧ મહંત,
 વારે કલહ સ્વભાવે સંત.^૨ સાબન ! ૭

૧૩ અભ્યાખ્યાન પાપસ્થાનકે સ્વાધ્યાય

—(*)—

અરણિક મુનિવર ચાલ્યા જોયરી—એ દેશી
 પાપ સ્થાનક તે તેરમું છાંડીયે, અભ્યાખ્યાન દુરંતોલ;
 અછતાં આલ જે પરનાં ઉચ્ચરે, દુઃખ પામે તે અનંતોલ. ૧
 ધન ધન તે નર જે જિનમત ધરે.^૩—એ આંકણી.
 અછતે દોષે રે અભ્યાખ્યાન જે, કરે ન પૂરે ઠાણોલ;
 તે તે દોષે રે તેહને દુઃખ હોવે,^૪ ઇમ ભાંખે જિન-ભાણોલ. ધન ૨
 જે બહુ-મુખરીરે વળી ગુણ-મત્સરી,^૫ અભ્યાખ્યાની હોયલ;
 પાતક લાગે રે અણકીધાં સહી, તે કીધું સવિ ખોયલ. ધન ૩
 મિથ્યામતિનીરે દશ સંજા જિકે, અભ્યાખ્યાનના લેદોંલ;
 ગુણ અવગુણનોરે જે કરે પાલટો, તે પામે બહુ ખેદોલ. ધન ૪
 પરને દોષ^૬ ન અછતાં દીજિયે, પીલયે જો જિન-વાણીલ;
 ઉપશમ-રસરમું રે^૭ ચિત્તમાં લીલયે, કીલયે મુજસ
 કમ.ણીલ ધન ૫

૧ તે શીલ. ૨ મહંત. ૩ જિનમતે રમે. ૪ દુષિયે. ૫ મત્સરભર્યા.

૬ આલ. ૭ રસમારે.

૧૪ પૈશુન્ય પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

— (*) —

શિરોહીનો સાલુ હો કે ઉપર જોધપુરી-એ દેશી

પાપસ્થાનક હો કે ચૌદમું આકરું,

પિશુનપણાનુ હો કે વ્યસન છે અતિ ઘુરું,^૧

અશન માત્રનો હો કે શુનક કૃતરા છે,

તેહથી ભૂંડો હો કે પિશુન લવે પછે. ૧

બહુ ઉપકરિયે હો કે પિશુનને પરિ પરિ,

કલહનો દાતા હો કે હોય તે ઉપરિ;

ફધે ધોયો હો કે વાયસ ઉજલો,

કિમ હોય પ્રકૃતો' હો કે જે છે સામલો? ૨

તિલહુ તિલહુતણુ હો કે નેહ છે ત્યાં લગે,^૨

નેહ વિણકે હો કે ખલ કહીયે જગે;

કમિ નિઃસ્નેહી હો કે નિરહય હુકયથી,

પિશુનની વાર્તા હો કે નવિ જાયે કથી. ૩

આહી કરતાં હો કે વાડી ગુણુ તણી,

સૂકે ચૂકે હો કે ખેતી^૩ પુણ્ય તણી;

કોઈ નવિ દેખે હો કે વદન તે પિશુન તણુ,

નિરમલ^૪ કુલને હો કે દિયે તે કલંક ઘણું. ૪

જિમ સજ્જન ગુણુ હો કે પિશુનને દૂષિયે,

તિમ તિણે સહજે હો કે ત્રિભુવન ભૂષિયે;

૧ એ ખરૂં ૨ તિલહુતિ લક્ષણુ હો કે નેહ છે તિહાં લગે ૩ પાળ,
ખ્યાતિ ૪ નિજ

ભરમે માંજયો હો કે દર્પણ હોય ભલો,

સુજસ સવાઈ હો કે સજ્જન સુકુલ-તિલો. ૫

૧૫. રતિ-અરતિ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૪)—

પ્રથમ યોવાલા તણે ભવેળ-એ દેશી

જિહાં રતિ કોઈકે કારણેળ, અરતિ તિહાં પણ હોય;
પાપસ્થાનક તે પનરખું, તિણે એ એક જ જોય ૧

સુગુણ નર! સમજો ચિત્તમગાર—એ આંકણી.

ચિત્ત અરતિ-રતિ પાંખરયું, ઉડે પંખીરે નિત્ત;^૧
પિંજર શુદ્ધ સમાધિમેળ, ફંધે રહે તે મિત્ત સુગુણ ૨

૧ સુકુલ ૨ હોય ૩ મિત્ત

× જૂઓ સ્વરચિત શ્રી વૈરાગ્ય કલ્પલતા પ્રથમ સ્તબ્ધતા નીચેના
શ્લોક ૧૪૬-૧૪૭ તથા શ્રી અધ્યાત્મોપનિષદ

“ઈતસ્તતો નારતિવન્ધિયોગાદુઢીય ગચ્છેષદિચિસસત ।

સમાધિસિદ્ધોષધિમૂર્છિતઃસન્, કલ્યાણનિદ્ધેન તદા ચિલ્લમ્ ॥

ઈતસ્તતો બ્રામ્યતિ ચિત્તપક્ષી, ચિત્ત્ય ચો રત્યરતિસ્વપક્ષૌ ।

સ્વચ્છંદતાવારણહેતુરસ્ય, સમાધિસત્પંજરયંત્રજૈષ ॥

—જો ચિત્ત રૂપી પારે અરતિ રૂપી અગ્નિથી ઉડીને આમ તેમ
આસ્યો ન જાય, અને સમાધિ રૂપી સિદ્ધ થયેલી ઔષધિથી જો તેને
મૂર્ચ્છના અપાણી હોય તો કલ્પાણ (પક્ષે સુવર્ણની) સિદ્ધિ થવામાં
વિશ્વંબ ન થાય; ૧૪૬. જો ચિત્ત રૂપી રતિ અને અરતિ રૂપી
પોતાની પાખો વિસ્તારીને આમ તેમ ભમ્યા કરે છે, તેના સ્વચ્છંદ-
પણાને વારવાને સમાધિરૂપી ઉત્તમ પાંજરાની ચંત્રણા જ એક હેતુ
ભૂત છે. ૧૪૭.

મન-પારદ ઉઠે નહિજ, પાત્રી અરતિ-રતિ આગ;
તો હુએ સિદ્ધિ કલ્યાણનીજ, સાવક બાથે ભાગ. સુશુભ ૩
રતિ વથે અરતિ,^૧ જૂતારત^૨ હોય જેહ;
તસ વિવેક આવે નહીજ, હોય ન દુઃખનો છેહ સુશુભ ૪
નહી રતિ-અરતિ છે વસ્તુથીજ, તે ઉપજે મન માંહિ;
અંગજ વલ્લભ મુત હુઓજ, ચૂકાદિક નહિ કાંઈ. સુશુભ ૫
મનકલ્પિત રતિ-અરતિ છેજ, નહિ સત્ય પર્યાય;
નહિ તો વેચી વસ્તુમાંજ, કિમ તે સવિ મિટિ ભય? સુશુભ ૬
જેહ અરતિ-રતિ નવિ ગણેજ, મુખ દુઃખ હોય^૩ સમાન;
તે પાથે જસ સંપદાજ, વાથે જગિ તસ વાન. સુશુભ ૭

૧૬. ૫૨-પરિવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(*)—

સાહિબ બાહુ બિનેસર વીનવુ

અથવા નણુદલ ચુડલે યૌવન ઝલરહો-એ દેશી

મુંદર! પાપસ્થાનક તબે સોલમું-૫૨-નિહા અસરાલ હો;

મુંદર! નિહક જે મુખરી હુવે, તે ચોથો ચંડાલ હો. મુંદર! ૧

૧ ૫૨વસિ અરતિ રતિ કરીજ ૨ જૂતારત^૨ ૩ હેતુ

ભામેડપ્યભામેડપિ ચ સુલે ચ દુઃલે ।

ચે જીવિતકયે મરણે ચ તુલ્યા

રત્યાપ્યરત્યાપ્યનિરસ્તમાવા·

સમાધિસિદ્ધા મુનયસ્તપથ ॥ ૧૫૪

વૈરાગ્યકલ્પલતા પ્રથમ રત્ન.

- સું૦ જેહને નિંદાનો ઢાલ તપ-કિરિયા તસ ફેક હો;
 સું૦ દેવ કિલિખ તે ઉપજે, એહ ફલ રોકારોક હો. સું૦ ૨
- સું૦ કોષ અણરણુ તપતણુ, જ્ઞાન તણુ અહંકાર હો;
 સું૦ પરનિંદા કિરિયા તણુ, વમન અણુ આહાર હો. સું૦ ૩
- સું૦ નિંદકનોર જેહ સ્વભાવ છે, તાસ કથન નવિ નિંદ હો;
 સું૦ નામ ધરી જે નિંદા કરે, તેહ મહા મતિમંદ હો. સું૦ ૪
- સું૦ રૂપ ન કોઈનું ધારીયે, કાખીયે નિજ નિજ રંગ હો;
 સું૦ તેહમાહિ કોઈ નિંદા નહિ, યોલે ધીજું અંગ હો. સું૦ ૫
- સું૦ 'એ કુશીલને' ઇમ કહે, 'કોપ હુઓ' જેહ ભામે હો;
 સું૦ તેહ વચન નિંદકનો તણુ, દશવૈકાલિક સામે હો. સું૦ ૬
- સું૦ કોષ નજરથી નિંદા હુએ, શુણુ-નજરે હુએ રાગ હો;
 સું૦ જગ સવિ ચાલે માહલ-મઠ્યો, સર્વ-શુણી વીતરાગ હો. સું૦ ૭
- સું૦ નિજ સુખ કનક કચોલડે, નિંદક પરિમલ લેઈ હો;
 સું૦ જેહ ધણુ પર-શુણુ અહે, સંત તે વિરલા કોઈ હો. સું૦ ૮
- સું૦ પર-પરિવાદ વ્યસન તનો, મ કરો નિજ-ઉત્કર્ષ હો;
 સું૦ પાપ-કરમ ઇમ સવિ ટલે, પામે સુજસ તે હર્ષ હો. સું૦ ૯

૧ આ દેશી સ્વકૃત વીશીના બાહુ જિનસ્તવનની પહેલી કડીની છે.
 ૨ નિંદાનો ૩ કુશીલણી ૪ પરમલ ૫ શુભ જસ

૧૭. માયા-મૃષાવાદ પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય

—(૫)—

સખિ ચતર મહિને ચાલ્યા;

અથવા ચૈત્રે ચતુરો કિમ રહ્યો? - એ દેશી

સત્તરમું પાપનુ ઠામ, પરિહરનો^૧ સદ્ગુણ ધામ;

નિમ વાધે જગમાં મામ હો લાલ,

માયા-મોસ નવિ^૨ કીલ્યે-એ આંકણી.

એ તો વિષને વલીય વધાર્યું, એ તો શત્રને અવલું ધાર્યું;

એ તો વાઘનુ ખાલ વકાર્યું હો લાલ માયા૦ ૨

એ તો માથી ને મોસાવાઈ, થઈ મોટા કરે ચ ઠગાઈ;

તસ હેઠે ગઈ ચતુરાઈ હો લાલ. માયા૦ ૩

ખગલાં પરે પગલાં ભરતાં. થોડું જોલે જાણે મરતાં;

જગ ધધે ઘાલે ફિરતાં હો લાલ માયા૦ ૪

ને કપટી જોલે જૂઠું, તસ લાગે પાપ અપૂઠું;

પંડિતમાં હોય મુખ જૂઠું હો લાલ. માયા૦ ૫

ઈંબીલું જૂઠું મીઠું, તે નારી-ચરિત્રે ફીકું;

પણ તે છે દુર્ગતિ-ચીકું હો લાલ. માયા૦ ૬

ને જૂઠો દિએ ઉપદેશ, જનરંજને^૩ ધરે વેશ;

તેહનો જૂઠો સકલ કલેશ હો લાલ. માયા૦ ૭

તેણે ત્રીજો મારગ લાખ્યો, વેષ નિંદે દંભે રાખ્યો;
 શુદ્ધ-લાષકે શમ-મુખ ચાખ્યો હો લાલ. માયા૦ ૮
 જૂઠું બોલી ઉદર જે ભરવું. કપટીને વેષે ફરવું;
 તે જમવારે સ્યુ કરવું? હો લાલ. માયા૦ ૯
 પ'ડે જાણે તો પણ દંભે, માયા-મોસને અધિક અચંભે;
 સમકિતદષ્ટિ મન થ'ભે હો લાલ. માયા૦ ૧૦
 શ્વેત-મર્યાદા નિરધારી, રહ્યા માયા-મોસ નિવારી;
 શુદ્ધ-ભાવકની બલિહારી હો લાલ. માયા૦ ૧૧
 જે માયાએ જૂઠું ન બોલે, જગ નહિ કોઈ તેહને તોલે;
 તે રાજે મુજસ અમોલે હો લાલ. માયા૦ ૧૨

૧૮. મિથ્યાત્વશબ્દ પાપસ્થાનકે સ્વાધ્યાય

—(૪)—

ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી આરા-એ દેશી; થોઈની દેશી

અઠારમું જે પાપનું ધાનક, તે મિથ્યાત્વ પરિહરીયેલ,
 સત્તરથી પણ તે એક ભારી,^૧ હોય તુલાથે જો ધરીયેલ;
 કષ્ટ કરો પરિ પરિ દમો અપા, ધર્મ^૨ અર્થે^૩ ધન ખરચેલ,
 પણ મિથ્યાત્વ છતે તે જૂઠું, તિણે તેહથી તુમે વિરચેલ.^૪ ૧
 કિરિયા કરતો લજતો પરિજન, દુઃખ સહતો મન રીઝેલ,
 અધ ન જીતે પરની સેના, તિમ મિથ્યાદષ્ટિ ન^૫ સીઝેલ;

૧-સ્મરે. ૨-વિરમેલ. ૩-મિથ્યાત્વી નવિ.

વીરસેન શુરસેન દષ્ટાતે, સમકિતની નિર્યુકતેલ,
એધને લલી પરે મન લાવે, એહ અરથ વર મુકતેલ ૨

ધરમે અધરમ-અધરમે ધરમહ, સજ્ઞા મગ્ને ઉમગ્ગાલ,
ઉ-માર્ગે મારગની સજ્ઞા, સાધુ અસાધુ સંલગ્ગાલ;
અસાધુમાં સાધુની સજ્ઞા, ^૧લુવે અલુવ અલુવે લુવ વેદોલ,
મુત્તે અમુત્ત અમુત્તે મુત્તિહ, સજ્ઞા એ દશ લેદોલ. ૩
અભિગ્રહિક નિજ નિજ મતે અભિગ્રહ,

અનભિગ્રહિક સહુ સરિખાલ,
અભિનિવેશી જાણતો કહે જૂઠું, કરે ન તત્ત્વ-પરિખાલ;
સંશય તે જિન-વચનની શંકા, અવ્યકતે અનાલોગાલ,
એ પણ પાંચ લેહ છે વિશ્રુત, જાણે સમજી લોગાલ. ૪

લોક લોકોત્તર લેહ એ ખડ્ધવિધ, દેવ ગુરૂ વલી પર્વલ,
સંગતિ^૨ તિહાં લૌકિક ત્રિણ આદર, કરતા પ્રથમ તે ગર્વલ;
લોકોત્તર દેવ માને નિયાણે, ગુરૂ જે લક્ષણ-હીણાલ,
પર્વ નિષ્ટે^૩ ઇહ લોકને કાળે, માને ગુરૂપદ-લીનાલ. ૫

ઇમ એકવીશ મિથ્યાત્વ ત્યજે જે, લાજે ચરણ ગુરૂ કેરાલ,
સજે ન પાપે રજે ન રાજે, મત્સર-દ્રોહ અનેરાલ;
સમકિત-ધારી શ્રુત-આચારી, તેહની જગ અલિહારીલ,
શાસન સમકિતને આધારે^૪ તેહની કરો મનોહારીલ. ૬

મિથ્યાત્વ તે જગ પરમ રોગ છે, વલીય મહા અધકારોલ,
પરમ શત્રુને પરમ શત્રુ તે, પરમ નરક-સંચારોલ;

પરમ દોહુગ ને પરમ દરિદ્ર તે, પરમ સંકટ તે કહીયેછ,
 પરમ કંતાર પરમ દુર્ભિક્ષ તે, તે છાંટે સુખ લહીયેછ ૭
 જે મિથ્યાત્વ લવલેશ ન રાખે, ચૂધા મારગ ભાખેછ,
 તે સમકિત-સુરતરૂ-ફલ યાખે, રહે વલિ આણીયે આંખેછ;
 મહોટાઈ શી હોય શુભ પાખે?, શુભ પ્રભુ સમકિત લાખેછ,
 શ્રી નયવિજય વિબુધપય સેવક, વાચક જસ ઇમ ભાખેછ.^૧ ૮

ધતિ સકલ પંડિત શિરોમણિ મહોપાધ્યાય શ્રી
 યશોવિજય વાચક વિરચિત શ્રી અષ્ટાદશ
 પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય સંપૂર્ણ.

શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુગર્ભિત સ્વાધ્યાય

વે નમઃ

પ્રસ્તાવ

—(૧)—

દૂધા

શ્રી જિનવર પ્રભુમી કરી. પાગી મુગુર પસાય;
હેતુગર્ભ પડિક્રમણનો, કરરથું સરસ સજાય. ૧
સહજ-સિદ્ધ જિન વચન છે, હેતુ-રૂચિને હેતુ;
દેખાડે મન રીતવા, જે છે પ્રવચન-હેતુ ૨
જસ ગોઠે' હિન ઉદ્ભવે, તિહાં કહીજે 'હેતુ';
રીઝે નહિ જૂઝે નહિ, તિહાં હુધ હેતુ 'અહેતુ'. ૩
હેતુ યુક્તિ' સમજાવીએ, છે છોડી સવિ ધંધ;
તેહજ દ્વિ' તુએ જાણ્યો, આ અપવર્ગ સંખંધ ૪

પ્રતિક્રમણ અને તેના ૭ પ્રકાર

દાલ પહેલી

—(૧)—

અપભ્રંશ વંશ રચણાયરો—એ દેશી

પડિક્રમણ તે આવશ્યક, રૂઢિ સામાન્ય પચત્યો રે;
સામાયિક-ચઉવીસત્યો, વંદન-પડિક્રમણત્યો રે. ૧

શ્રુત-રસ ભવિયાં ! ચાખજો, રાખજો ગુરુકુલ-વાસો રે;
ભાખજો સત્ય, અસત્યને નાખજો, હિત એ અભ્યાસો રે. ૨

શ્રુતરસ ભવિયાં ! ચાખજો —એ આંણી.

કાઉરસગ્ગ ને પચ્ચખાણુ છે, જોહમાં ષટ અધિકારો રે;
સાવધ યોગથી વિરમણું, જિન-ગુણ-કીર્તન સારો રે. શ્રુત૦ ૩
ગુણવંતની પ્રતિપત્તિ તે, અતિકંમ નિંદા ઘણેરી રે;
મણુ-ચિકિત્સા ગુણુ-ધારણા, ધુરિ શુદ્ધિ ચારિત્ર કેરી રે. શ્રુત૦ ૪
ખીજે દર્શનના આચારની, જ્ઞાનાદિક તણી ત્રીજે રે;
ચોથે અતિચાર અપનયનની, શેષ શુદ્ધિ પાંચમે લીજે રે. શ્રુત૦ ૫
છઠે શુદ્ધિ તપ-આચારની, વીર્યાચારની સર્વે રે;
અધ્યયને યોગણુત્રીશમે, ઉત્તરાધ્યનને ગર્વે રે. શ્રુત૦ ૬
અરધ નિષુદ્ધ રવિ ગુરુ, સૂત્ર કહે કાલ પૂરો રે;
દિવસનો રાતનો જાણીયે, દસ પડિલેહણથી સૂરો રે. શ્રુત૦ ૭
મધ્યાન્હથી અધરાનિતાઈ, હુએ દેવસી અપવાદે રે;
અધરાત્રિથી મધ્યાન્હતાઈ, રાધય યોગ-વૃત્તિ નાદે રે. શ્રુત૦ ૮
સફલ સફલ દેવ ગુરુ નતિ, ઇતિ બારે અધિકારે રે;
દેવ વાંદી ગુરુ વાંદીએ, વર ખમાસમણુ તે ચ્યારે રે. શ્રુત૦ ૯
સિદ્ધિ લોકે પણ કાર્યની, નૃપ-સચિવાદિક ભકતે રે;
ગુરુ-સચિવાદિક થાનકે, નૃપ જિન સુજસ સુયુકતે રે. શ્રુત૦ ૧૦

બાર અધિકાર

હાલ બીજી

—(*)—

રાગ ભારૂણી. ગિરિમાં ગિરિઓ મેરૂ ગિરિવરૂરે—એ દેશી
 પહેમ અહિંગારે' વંદુ ભાવ—જિણોસરૂરે, બીજે દબ—જિણુંદ;
 બીજે રે ત્રીજે રે, ઇગ એઇઅ ઠવણા જિણા રે ૧
 ચોથે નામ—જિણ, તિહુઅણ ઠવણ—જિના નમું રે, પંચમે છઠે તેમ;
 વંદુ રે વંદુ રે, વિહરમાન જિન કેવલી રે. ૨
 સત્તલ અધિકારે, સુય—નાણ વંદિએ રે, અઠમ થુઈ સિદ્ધાણ;
 નવમે' રે નવમે' રે, થુઈ તિત્યાહિવ વીરની રે. ૩
 દશમે' ઉજગયંત થુઈ વલિય ઇગ્યારમે' રે, ચાર-આઠ-દસ દોઈ;
 વંદો રે વંદો રે, અષ્ટાપદ—જિન જિન કદ્યા રે. ૪
 બારમે' સમ્યગદષ્ટિ, સુરની સમરણા રે, એ બારે અધિકાર;
 ભાવો રે ભાવો રે, દેવ વાંદતાં ભવિજનાં! રે. ૫
 વાંદું છું ઇચ્છકારી સમસ્ત શ્રાવકો રે,^૧ ખમાસમણ અઉ દેઈ;
 શ્રાવક રે શ્રાવક રે, ભાવક,^૨ સુજસ ઇચ્છું ભણે રે. ૬

^૧—સમ સુશ્રાવકો રે. ^૨—વાચક.

અતિચાર-શુદ્ધિ અને પ્રતિક્રમણના આઠ પર્થાય

દાલ ત્રીજી

—(*)—

ઘાહિયા રંગીલા હમારા—એ દેશી

હવે અતિચારથી શુદ્ધિ ઇચ્છાએ, અતિચાર-ભાર-ભરિત નત કાચે,
ઉઘમી ! ઉપયોગ સંભાલો, સંયમી ! સવિ પાતિક ટાલો,—
'સંવસ્સવિ દેવસિય ઇચ્છ્યાઈ', પ્રતિક્રમણ બીજક મન લાઈ. ૧

ઉઘમી ! ઉપયોગ સંભાલો—એ આંકણી.

જ્ઞાનાદિક માંહે ચારિત્રસાર, તદ્વાચાર શુદ્ધિ અર્થે ઉદાર; ઉં
'કરેમિ ભંતે' ઇત્યાદિક સૂત્ર, બાણી કાઉસ્સગ કરે પવિત્ર. ઉં ૨
ચિતવો અતિચાર તે પ્રાંત, પડિલેહુથી લાગા જે પ્રાંત; ઉં
'સયનાસણુ' ઇત્યાદિક ગાથા, ભાવને તિહાં મત હોને થાંથા. ઉં ૩
ઇમ મનસા ચિતન ગુરૂ-સાખે, આલોવા અર્થે શુરૂ દાખે; ઉં
શ્રાદ્ધ બણે અડગાથા અત્યો, કાઉસ્સગ પારી ચઉવિસત્યો. ઉં ૪
સાંકાસા પડિલેહી એસે, મુહુપતિ તનુ પડિલેહે વિશેષે; ઉં
કાઉસ્સગ અવધારિત અતિચાર, આલોવા દે વંદન સાર. ઉં ૫
અવગ્રહ માંહિ રહિયો નત અંગ, આલોએ દેવસી જે ભંગ; ઉં
'સંવસ્સવિ દેવસિય ઇચ્છ્યાઈ', ઉચરતો ગુરૂ-સાખે અમાઈ. ઉં ૬
મન-વચ-કાય સકલ અતિચાર, સંગ્રાહક એ છે સુવિચાર; ઉં
'મુરછાકારેણુ સંહિસહ ભગવન્', પાચછિત્ત તસ માગે તપધન. ઉં ૭

‘પડિક્રમહ’ ઇતિ ગુરુ પણુ બાળે,
 પડિક્રમણુખ્ય પાયચ્છિત્ત દાળે; ઉ૦
 સ્વસ્થાનકથી જે બહિગમણુ, ફિરી આવે તે છે ‘પડિક્રમણુ’ ઉ૦ ૮
 પડિક્રમણુ, પડિઅરણુ, પવત્તિ, પરિહરણુ, વારણુ, નિવત્તિ; ઉ૦
 નિંદા, ગરહા, સોહી અઠ, એ પર્યાય સુબ્ધસ સુગરીઠ. ઉ૦ ૬

પ્રતિક્રમણુ વિધિ

—(*)—

ઢાલ ચોથી

—(*)—

પ્રથમ ઝાવાલા તણે ભવેલ—એ દેશી

એસી ‘નવકાર’ કહી હવેલ, કહે ‘સામાયિક’ સુત્ત;
 સફલ નવકારથી લવનેલ, પડિક્રમણુ સમચિત્ત.

મહાબસ ! બાવો મનમાં રે હેત એ આંકણી ૧
 ‘ચત્તારિ મંગલ’ મિત્યાદિકેલ, મંગલ અર્થ કહેઈ;
 ‘ધ્વજામિ પડિક્રમિઈ’ ઇત્યાદિકેલ,

દિન અતિચાર આલોઈ. મહાબસ ! ૦ ૨
 ‘ધરિયાવહિ’ સુત્ત ભણેલ, વિભાગ આલોયણુ અત્થ;
 ‘તસ્સ ધમ્મસ્સ’ લગે ભણેલ, શેષ વિશુદ્ધિ સમચ્ચ. મહાબસ ! ૦ ૩

શ્રાવક આચરણુદિકેલ, ‘નવકાર’ ‘સામાયિક સૂત્ર’;
 ‘ધ્વજામિ પડિક્રમિઈ’ કહી કહેલ, શ્રાદ્ધ સૂત્ર સુપવિત્ર. મહા ૦ ૪

અતિચાર-ભાર-નિવૃત્તિથી, હલ્લુઓ હોઈ ઉઠેઈ;
 ‘અભ્યુદયો મિ’ ઇત્યાદિકે’ણ, સૂત્રમુનિ શેષ^૧ કહેઈ. મહાં ૫
 અવગ્રહ ખમાસમણ વંદણ’ણ, તીન ખમાવેરે રેઈ;
 પ’ચાદિક મુનિ જો હુએ’ણ, કાઉસ્સગ્ગાર્ય’ ફિરેઈ. મહાં ૬
 ભૂમિ પું’ણ અવગ્રહ વહી’ણ, પાછે પગે નિસરેઈ;
 આચરિય ઉવગ્રાય ભલે ભણે’ણ, અભિનય^૨ મુજસ કહેઈ. મહાં ૭

દેવસી પ્રતિક્રમણ વિધિ (ચાલુ)

ઢાલ પાંચમી

—(૧)—

રસિયાની દેશી

આલોચણ પડિઠ્ઠમણે અશુદ્ધ જે, ચારિત્રાદિક અતિચાર; ચતુર નર!
 કાઉસગ્ગ તેહની શુદ્ધિ અર્થે કહ્યો, પહિલો ચારિત્ર શુદ્ધિકાર.

ચતુર નર! ૧

પરીક્ષક હો તો હેતુને પરખજો, હરખજો હિયડલા માંહિ; ચં
 નિરખો રચના સદ્શુર કેરડી, વરખો મુરસ ઉછાહિ. ચતુર ૨

પરીક્ષક હો તો હેતુને પરખજો—એ આંકણી.

ચારિત્ર કષાય-વિરહથી શુદ્ધ હોએ, જાસ કષાય ઉદય; ચં
 ઉત્તુ પુષ્કર પરિ નિઃકલ તેહનું, માનું ચરણ સમગ્ર. ચં ૩
 તેણે’ કષાયતણા ઉપશમ લાણી, આચરિય ઉવગ્રાય ઇત્યાદિ; ચં
 ગાથાત્રય લાણી કાઉસ્સગ્ગ કરે, ‘લોગસ્સ’ દોઈ અપ્રમાદિ ચં

પરી ૪

‘કરેમિભા’તે’ ઇત્યાદિ ત્રય કહી ચારિત્રનો એ ઉત્સસગ; ચ૦
‘સામાયિક’ ત્રય પાઠ તે જાણીએ, આદિ મધ્યાંત^૧ સુહસગ.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૫

પારી ‘ઉજ્જ્વલેય’ ને ‘સંવલોચે’ કહી, દર્શનાચાર શુદ્ધિસકું; ચ૦
એક ‘ચઉવિસત્થા’નો કાઉત્સસગ કરે, પારી કહે ‘પુખરવરદીવદ્’.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૬

‘સુચસ્સ ભાગવચ્ચો’ કહી ‘ચઉવીસત્થય,’ કાઉત્સસગ કરિ પારે
કંત; ચ૦

સકલાચાર ફેલ સિદ્ધ તણી થૂઈ, ‘સિદ્ધાણુ’ બુદ્ધાણુ’ કહે
મહંત. ચ૦ પરીક્ષક૦ ૭

તિત્થાધિપ વીરવંદન રવતમંડન, શ્રી નેમિનતિ તિત્થસાર; ચ૦
અષ્ટાપદ નતિ કરી સુચદેવયા, કાઉત્સસગ નવકાર.

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૮

ક્ષેત્રદેવતા કાઉત્સસગ ઇમ કરો, અવગ્રહ ચાચન હેત; ચ૦
પંચ મંગલ કહી પુણ સંઠાસગ, મુહુપત્તિ વંદન હેત,

ચ૦ પરીક્ષક૦ ૯

‘ઈન્દ્રામો અણુસકિં’ કહી ભણે, સ્તુતિ ત્રય અર્થગંભીર; ચ૦
આજ્ઞા કરણ નિવેદન વ દન, ગુરૂ અનાદેશ શરીર ચ૦ પરીક્ષક૦ ૧૦
દેવસિયે ગુરૂ ઇક ‘શ્રુતિ’ જવ કહે, પકિખઆઈક કહે તીન; ચ૦
સાધુ શ્રાવક સહુ સાથે થુઈ કહે, સુજસ ઉચ્ચ સ્વર લીન.

ચ૦ પરીક્ષક ૧૧

દેવસી પ્રતિક્રમણ વિધિ (આહુ)

ઢાલ છઠ્ઠી

—(*)—

નમસ્કાર સ્વકૃત જગનાથ જેતા શ્લોકની દેશી

આદ્ધી સુસાધવી તે કહે ઉચ્છાહા, 'સંસાર દાવાનલ' તીન ગાહા;
ન સંસ્કૃતે છે અધિકાર તાસ, કેહી કહે એકહી પૂર્વ ભાસ. ૧
અછે તીર્થ એ વીરનું તેણું હર્ષે,

પ્રતિક્રમણ નિર્વિઘ્ન શુધ્ધ તાસ કર્ષે;
કહી 'શકેસ્તવ' એક જિન-સ્તવન ભાખે,
કૃતાંજલિ સુશુધ્ધ અપર 'વરકનક' ભાખે ૨

'નમોહત' થકી દેવ ગુરુ ભજન એહ,
ધુરિ અંતે વલી સક્લતા કર અછેહ;
યથા 'નમુશુભ' ધુરિ અંતે 'નમો જિણાણ'

જિણ વંદન ઇકરે 'સક્લથય' હુગ પમાણ. ૩
હુખદ્ધં સુખદ્ધં તિલોગસ્થ અચાર, કાઉસ્સગ કરે દેવસી શુદ્ધિકાર;
પારી કહીય 'લોગસ્થ' મંગલ ઉપાય,

'ખમાસમણ' દોઈ દેઈને કરે સગાય. ૪
જાવ પોરિસી મૂલવિધિ હોઈ સગાય, ઉત્કૃષ્ટ તે દ્રાઢશાંગી અધ્યાય;
પરિહાણિથી જાવ નમુસ્કાર હોઈ, સામાચારિ વશ પંચ
ગાથા પલોઈ. ૫

કહી પડિભમણે પંચ આચાર સોહિ,
 તિહાં દીસે એ તિણણહ દુણહંણ હોઈ;
 ઇશ્યું પલાણિ તપ વીર્ય આચાર શુદ્ધિ,
 અવશ્યે હુઈ જો હોઈ ત્રિક વિશુદ્ધિ. ૬
 પ્રતિક્રમણ-પચ્ચખાણુ-ચઉવિહાર સુનિને,
 યથાશક્તિ પચ્ચખાણુ આવક સુમનને;
 કાઉસ્સગ અંતરંગ તપનો આચાર;
 વલિ વીર્યનો ફારવે શક્તિસાર ૭
 પ્રતિક્રમણ પદથી ક્રિયા કર્તુ કર્મ,
 જણાએ તિહાં પ્રતિક્રમણ ક્રિયા મર્મ;
 પ્રતિક્રમણ કર્તા તે સાધવાદિ કહીએ,
 સુદષ્ટિ સુઉપયુક્ત ચતમાન લહિએ. ૮
 પ્રતિક્રમ્ય તે કર્મ-ક્રોધાદિ જાણો,
 ટલે તેહ તો સર્વ લેએ પ્રમાણો;
 મલે જો સુજનસંગ દરંગ પ્રાણી,
 ફલે તો સકલ કજજ એ સુજસ વાણી. ૯

રાધ પ્રતિક્રમણ વિધિ

ઢાલ સાતમી

—(*)—

બ્રહ્મચર્યના દશ કલા અથવા જૂઓ જૂઓ અચરિત અતિભલુ-એ દેશી
 દેવસી પડિભમણ વિધિ કહી, કહિએ હવે રાધનો તેહરે;
 ‘ધરિય’ પડિભમિય ‘ખમાસમણ’સ્યું, ‘કુસુમિણુ દુસુમિણુ’ જેહરે. ૧
 ચતુર નર! હેતુ મન સાવજો-એ આંકણી.

તેહ ઉપશમ કાઉસ્સગ કરો, ચાર 'લોગસ્સ' મનિ પાઠરે;
'કિઠિ-વિપરિયાસ' સો ઉસ્સારાનો,

'ધી-વિપરિયાસ' શત આઠરે. ચતુર ૨

'ચિઈ વંદન' કરિય સગાય મુખ, ધર્મવ્યાપાર કરે તાવરે;
બવ પડિઠમણ વેલા હુએ, થઈ 'ખમાસમણ' કિએ બાવરે.

ચતુર ૩

'રાઈ' પડિઠમણ કાઉ' ઈમ કહી, 'સંવસ્સવિ રાઈ' કહેઈરે;
'સક્કેતથ' ભણી 'સામાયિક' કહી, 'ઉસ્સગ' એક ચિતેઈરે.

ચતુર ૪

બીજે એક દર્શનાચારનો, ત્રીજે અતિચાર ચિંતરે;
ચારિત્રનો તિહાં એક હેતુ છે, અદપ વ્યાપાર નિસિ ચિંતરે.

ચતુર ૫

પારી 'સિદ્ધસ્તવ' કહી પછે, બવ કાઉસ્સગ વિહિ પુંવરે;
પ્રત્યેક કાઉસ્સગ પડિઠમણથી, અશુદ્ધનો શોધ એ અપુંવરે.

ચતુર ૬

ઈહાં વીર છમાસી તપ ચિંતવે, હે જીવ ! તું કરી શકે તેહરે;
ન શકું એ ગાઈ ઇશુણ્ણતિસતાં, પંચ માસાદિ પણ જેહરે. ચતુર ૭

એક માસ બવતેર ઊણડો, પછે ચઉતિસ માંહિ હાણીરે;
બવ ચઉથ આંબિલ-પોરિસિ, નમુઝારસી ચોગ બાણીરે. ચતુર ૮

શક્તિ તાંઈ ચિંત ધરી પારીએ, મુહપત્તિ વંદન પરચખાણરે;
'ઇત્રછામો અણ્ણસકિ' કહી તિગ શુઈ, અચ-ચિઈવંદણ સુહબણરે.

ચતુર ૯

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : પ્રતિક્રમણ હેતુગર્ભિત સ્વાધ્યાય [૩૭૭

સાધુ વદી શ્રાદ્ધકૃત પૌષધો, માગે આદેશ ભગવન્નરે;
'બહુવેલ સંહિસાઈ' 'બહુવેલ કહે,' લઘુતર અનુભતિ મન્નરે.

અત્ર ૧૦

અહિ ખમાસમણ વંદે મુનિ, 'અઠ્ઠાઈજાએ' તે કહે સડ્ઠરે;
કરેરે પરિલેહણ ભાવથી, મુજસ મુનિ વિદિત મુગુણડ્ઠરે. અ. ૧૧

પખી પ્રતિક્રમણ વિધિ

ઢાલ આઠમી

— (૪) —

મધુ ખિંદુઆની, અથવા સરસતી । મુઝરે માતા । દિયો બહુમાન રે—એ દેશી

હવે પખિયરે અહિહસિ દિનસુધી પડિછમે

પડિકમતાંરે નિત્ય, ન પર્વ અતિક્રમે;

ગૃહશોધ્યુ રે પ્રતિદિન તો પણ શોધીયે,

પખસંધિરે ઇમ મન ઇહાં અનુરોધિયે.

ટૂટક

અનુરોધિયે ગુરુ કંમ વિશેષે, ઉત્તર કરણ એ બાણીએ,

જિમ ધૂપ લેપન વર વિભૂષણ, તેલ ન્હાણે માણીએ;

મુહૂપતી વંદણ સંપુદ આમણ, તીન પાંચ પાંચ શેષ એ,

પકિખ આલોચણ અતિચારા, લોચના સુવિશેષ એ. ૨

ઢાલ

'સંવત્સવિ'રે 'પકિખયત્સ' ઇત્યાદિક બાણી,

પાયચિત્તરે ઉપવાસાદિક પડીસુણી; ૧

૧ પણ સુણી

વંદણુ દેઈ રે પ્રત્યેક ખામણાં ખામીએ,
'દેવસિય' આલોધયિ' ઇત્યાદિક વિશ્રામિએ. ૩

ત્રૂટક

વિશ્રામિએ સામાયિક સૂત્રે, ખમાસમણુ દેઈ કરી,
કહે એક પખખી સૂત્ર ધીબ, સુણે કાઉસ્સગ ધરી;
પાખી પડિકમણુ સૂત્ર કહીને, સામાયિક ત્રિક ઉચ્ચરી,
'ઉચ્ચોચ' ખાર કરે કાઉસ્સગ હર્ષ નિજ હિઅડે ધરી ૪

હાલ

મુહપત્તીરે પડિલેહી વંદણુ દિએ,
સમાસ ખામણાં રે ખમાસમણુ દેઈ ખામિએ;
ખમાસમણુ ચ્યારે રે પાખી ખામણાં ખામને,
'ઇચ્છામો અણુસઠિ' કહી દેવસી પરિણામને. ૫

ત્રૂટક

પરિણામને સવિ 'ભવનદેવી,' 'ક્ષેત્ર દેવી' મા ભલી;
તોપણુ વિશેષે ઇહાં સંભારે, 'અભિત-શાંતિ-સ્તવ'વલી.
ઇહાં જ્ઞાનાચારની શુદ્ધિ, વંદન 'સંયુદ્ધ ખામણે' જાણીયે;
દર્શનાચારની 'લોગસ્સ' પ્રગટે, કાઉસ્સગ પ્રમાણીયે. ૬

હાલ

પ્રમાણેરે અતિચાર 'પ્રત્યેક ખામણે',
પાખી સૂત્ર દુગે ચારિત્ર-શુદ્ધિ પાખી ખામણે;
કાઉસ્સગેરે તપ આચારની લાખને,
સમલે આસઘ્યે વીર્યાચારની દાખને. ૭

ચઉમાસી વરસી પ્રતિક્રમણ

ટૂટક

દાખલે ચઉમાસ વરસી, પડિક્રમણનો લેહએ;
ચઉમાસી વીસ દુવીસ મંગલ, ઉસગ વરસિ નિવેહ એ;
પાખી ચોમાસી પંચ વરસે, સગ દુશેષે ખામીએ;
સગાય ને શુરુ શાંતિ વિધિર્યું, મુજસ લીલા પામીએ. ૮

પ્રતિક્રમણનો અર્થ

લાલ નવમી

—(*)—

મેરે લાલ અથવા લૂખો લલના વિષયનો—એ દેશી

નિજ થાનકથી પર થાનકે, મુનિ^૧ બચે પ્રમાદે જેહ, મેરે લાલ.
ફિરિ પાછું થાનકે આવવું, ‘પડિક્રમણ’ કહિયે તેહ, મેરે લાલ. ૧
પડિક્રમણે આનંદ મોજમાં, ત્યજી ખેદાદિક અડ દોષ મેરે લાલ;
જિમ જિમ અધ્યાતમ ભગશે, તિમતિમ હોશયે શુભ. પોષ મેં
પડિક્રમણે આનંદ મોજમાં. એ આંકણી. ૨
‘પડિક્રમણ’ મૂલ પદે કહ્યું, અણકરવું પાપનું જેહ મેરે.
અપવાદે તેહનું હેતુએ, અનુબંધ તે શમ-રસ-મેહ મેં પડિ. ૩

પ્રતિક્રમકને પ્રતિક્રમણે કરી, અઘ-પ્રતિ કર્તાવ્ય અજાણ મેં
શબ્દાર્થ સામાન્યે જાણીએ, નિંદા સંવર પચ્ચખાણુ મેં પડિં ૪
પડિંક્રમણુ ને પચ્ચખાણુ છે, ફલથી વર આતમ નાણુ મેં
તિહાં સાધ્ય-સાધન-વિધિ જાણુએ,

ભગવદ્ અંગ મુજસ પ્રમાણુ મેરે લાલ પડિં ૫

પ્રતિક્રમણનો બીજો પર્વાય પ્રતિકરણ

ઢાલ દશમી

—(*)—

નંદલાલ વળવે વાંસલી અથવા તુ મતવાલે સાજના-એ દેશી
પડિંક્રમણુ પદારથ આસરી, કહું અઘવતણો દિકુંતો રે;
ઈક પુરે નૃપ છે તે બાહિરે, ઘર કરવાને સંજતો રે.^૧ ૧
તુમહે જોજોરે ભાવ સોહામણો, જે વેધક હુએ તે જાણુ રે;
મૂરખ તે ઔષધ કાનનું, આંખે ઘાલી નિજમતિ તાણુ રે. ૨

તુમહે જોજો રે ભાવ સોહામણો-એ આંકણી.
તિહાં બાંધ્યું સૂત્ર ભલે દિને, રખવાલા મેલ્યા સારા રે;
'હણવો તે જે ઇહાં પેસશે', ઇંચિયા કીધા પૂકારા રે. તુમહેં ૩
'જે પાછે પગલે ઓસરે, રાખીજે તેહના પ્રાણુ રે';
ઈમ કહી તે સજજ હુઈ રહ્યા, ધરી હાથમાં ધનુષ ને બાણુ રે.
તુમહેં ૪

તસ વ્યાસગે દોઈ ગામડી, તિહાં પેઠા તેણે દીઠા રે;
કહે 'કાં તુમ્હે પેઠા પાપીયા!' તિહાં એક કહે કરી મન ધીઠા રે.

તુમ્હે ૫

'ઇહાં પેઠાં રથો મુજ દોષ છે?', તેણે તે હુણીઓ બાણે રે;
પાછે પગલે બીજો એસર્યો, મૂંકયો કહે 'પેઠા અનાણે રે'.

તુમ્હે ૬

તે ભોગનો આભોગી હૂઓ, બીજે ન લહ્યો ભોગ-સંયોગ રે;
એ દ્રવ્યે ભાવે જાણુજો, ઇહાં ઉપનય ધરિ ઉપયોગ. તુમ્હે ૭

રાજા તીર્થ'કર તેણે કહ્યો, મારગ સંયમ રહો રાખી રે;
ચૂકયો તે રખવાલે હુણ્યો, સુખ પામ્યો તે સત્ય-ભાષી રે. તુમ્હે ૮

પ્રતિક્રમણ પ્રમાદ અતિક્રમે, ઇહાં રાગાદિક રખવાલા રે;
તે જો રૂપ પ્રશસ્તે ભેડીયે, તો હોવે મુજસ સુગાલા રે. તુમ્હે ૯

સંવાદ ને દષ્ટાંતથી પ્રતિકરણપર વિવેચન

ઠાણ અગીયારમી

—(*)—

કાઈ જાણું કમ ધરે આવેલો? અથવા પ્રીત પૂરવ પામીયે-એ દેશી
(પહેલાં મારવાડી ભાષાની છાંદ છે)

'કાંઈ જાણું કિંઈ બની આવેલો?

માહરા મોહનગારાણું સંગ હે મિત્ત!

માહારા પ્રાણ પિયારારા રંગ હો મિત્ત! કાંઈ ૧

નદિય હોએ તો ખાંધીએ, કાંઈ સમુદ્ર ખાંધ્યો ન જાઈ હે મિત્ત!
લઘુ નગ હોએ તો આરોહિએ, મેરૂ આરોહ્યો ન જાઈ હે મિત્ત!

કાંઈં ૨

ખાથ શરીરે ઘાલીએ, નગને ન ખાથ^૧ ઘલાઈ હે મિત્ત!
સરોવર હોય તો તારી શકાં, સાહુમી^૨ ગંગ ન તરાઈ હે મિત્ત!

કાંઈં ૩

વચન કાયા તે તો ખાંધીએ, મન નવિ ખાંધ્યો જાય હે મિત્ત!
મન ખાંધ્યા વિષ્ણુ પ્રભુ ના મિલે, કિરિયા નિક્કલ થાય હે મિત્ત!

કાંઈં ૪

એક સહજ મન પવનરો, જૂઠ કહે અંધકાર હે મિત્ત!
મનરી ફોર તે ફર છે, જિહ્વાં નહિ પવન પચાર હે મિત્ત!

કાંઈં ૫

મિત્ત કહે “મન! ચલ સહી, તો પણ ખાંધ્યો જાય હે મિત્ત!
અભ્યાસ વૈરાગે કરી, આદર શ્રદ્ધા ખનાથ^૩ હે મિત્ત!

હું જાણું ઇચ્છું બની આવેલો. એ આંકણી. ૬

કિણ્વહિ ન ખાંધ્યો જલનિધિ, રામે ખાંધ્યો સેત હે મિત્ત!
વાનર તેહી ઉપર ચલ્યા, મેરૂ-ગંભીરતા લેત હે મિત્ત!

હું જાણું ૭

‘શુભયોગે’ ભડ ખાંધીએ, અનુભવે પાર લહાઈ હે મિત્ત!
પડિઅરણ્યા પડિઝમણનો, ઇમજ કહ્યો પરયાય હે મિત્ત!

હું જાણું ૮

પડિઅરણા ગતિ ગુણ તાણી, અશુભથી તે પડિકંતિ હે મિત્ત ।
તિહાં પ્રાસાદ દેખાંત છે, સુણો ટાલી મન બ્રાંતિ હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૯

કેઇ પુરે એક વણિક હુઓ, રતને પૂર્ણ પ્રાસાદ હે મિત્ત ।
સોંપી ભૂચારને તે ગંથે, દિગયાત્રાએ અવિષાદ હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૦

સ્નાન ત્રિલેપન ભૂષણે, કેશ નિવેશ શૃંગાર હે મિત્ત ।
દર્પણ દર્શન વ્યઅ તે, લાગે બીજું અંગાર હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૧

પ્રાસાદ તેણીયે ન ભેઈઓ, પૂણો પડિયો એક હે મિત્ત ।
‘કેશ પડિ-સ્થ એહને’ સા કહે ધરી અવિવેક હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૨

ભીતે પીંપલ અંકુર હુઓ, તે પણ ન ગણે સાઈ હે મિત્ત ।
તેણે વધતે ધર પાડીયુ, જિમ નદી-પૂરે વનરાઈ હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૩

દેસાઉરી આંચો ધરધણી, તેણે દીઠો ભગ્ન પ્રાસાદ હે મિત્ત ।
નીસારી ધરથી ભામિની, તે પામીયો અતિહી વિષાદ હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૪

તેણે ફરી પ્રાસાદ નવીન કર્યો, આણી બીજી ધરનાર હે મિત્ત ।
કહે ‘જો પ્રાસાદ એ વિણસશે, તો પહિલિની ગતિ ધાર’ હે મિત્ત ।

હું બાણું ૦ ૧૫

૧ તેણે ભેઈયો

તીર્થ કર તે કુલપુત્ર છે, ચારિત્ર તે પય અભિરામ, હો મુણિંદ !
તે રાખે ચારિત્ર કન્યકા, પરણાવે તે નિર્મલ ધામ,
હો મુણિંદ ! પડિં ૮

ગોકુલ તે માનુષ્ય જન્મ છે, મારગ તે તપ-જપ રૂપ, હો મુણિંદ !
તે થિવિરને દૂર નજીક છે, બિનકલ્પીને તો અનૂપ,
હો મુણિંદ ! પડિં ૯

નવી અગ્નિતાર્થ રાખી શકે, ચારિત્ર પય ઉગ્રવિહાર, હો મુણિંદ !
નિવૃત્તિ હુંલંબા છે તેહને, બીજો પામે વહેલો પારહો,
હો મુણિંદ ! પડિં ૧૦

દુઃધ-કાથ દષ્ટાંત એ, દૂધ-કાવડ તરસ અત્ય હો મુણિંદ !
'પરિહરણા' પદ વર્ણવ્યું, ઇમ મુજસ સહેલ સમત્ય,
હો મુણિંદ ! પડિં ૧૧

પ્રતિક્રમણનો ચોથો પર્યાય વારણા

ઢાલ તેરમી

—(*)—

આસણુચરે યોગી-એ દેશી

વારણા તે પડિસ્રમણુ પ્રગટ છે, મુનિને તે પ્રમાદથી જાણો રે,
મુણો સંવરધારી !
હૃદાં વિષભુક્ત તલાવરો ભાખ્યો, દષ્ટાંત તે મન આણો રે.
મુણો સંવરધારી ! ૧

એક ગામે એક કુલપુત્રની, ભગિની દોષાએ ઉડદ હો મુણિંદ !
 પુત્રી એક તસ દોષ બહિનના. હુઆ સુત યુવ ભાવ પ્રદ્દ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૨

પુત્રી અથે તે આવિયા, કહે સુવિવેકી કુલપુત્ર, હો મુણિંદ !
 'તુમ સુત દોષ મુજ એકજ સુતા, મોકલી દિઉ ને હોય પવિત્ર,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૩

તે ગઈ સુત દોષ તે મોકલ્યા, ઘટ આપી કદો 'આણો ફૂધ',
 હો મુણિંદ !

કાવડ ભરી ફૂધ નિવર્તિયા, તિહાં દોષ મારગ અનુરૂદ્ધ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૪

એક નિકટ^૧ તે અતિહિ વિષમ અછે. ફરે તે સમ છે મગ્ગ
 હો મુણિંદ !

સમે આંચો એક વિષમ ત્યજી, બીજો નિકટથી વિષમતે મગ્ગ,^૨
 હો મુણિંદ ! પડિં ૫

ઘટ ભાગ્યે તસ ઇક પગ ખલ્યો, બીજો પણ પડતો તેણ,
 હો મુણિંદ !

સમે આવ્યો તેણે પથ રાખીયો, સુતા દીધી તેણ સુણેણ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૬

'ગતિ ત્વરિતે આવજો' નવિ કહ્યું, 'પથ લાવજો' મેં કહ્યું એમ,
 હો મુણિંદ !

કુલપુત્રે વકે તિરસ્કર્યો, ધરો ભાવ એ ઉપનય પ્રેમ,
 હો મુણિંદ ! પડિં ૭

માડી ! માંને અવસર છયલ છળીલાને કાંઈ ન દીધાં હે,

માડી ! માંને લાવણ્ય લહરે' બતે કાંઈ ન દીધાં હે.

લોલી માડલી ! ૧

તે કહે 'આપણુ નાસિએ રે,' સા કહે 'સખી ! મુગ નૃપ-પુત્તિ;

સંકેત તિણુચું છે કિઓ રે, તેડી લાવીસી ઝત્તિ'

માડી ! માંને ભર૦ ૨

તેણે' ગીત પરભાતે સુણ્યુ રે, પાછી નિવર્તિ' તામ;

'આપણુ કરડિયો રત્નનો' ઇમ વચન લાંખી ર્યામ.

માડી ! માંને ભર૦ ૩

ફૂલ્યાં તો ર્યું કણિઆરડાં રે!, અહિમાસ વુઠે' અંખ;

મુજ ફૂલવું જુગતું નહિ, બે નીચ કરે વિડંબ.

માડી ! માંને ભર૦ ૪

કેલિકે સુતા કણિઆરડી રે, હું લતા છું સહકાર;

અધિ માસ લોપણુ ગીતએ, કાલ હરણુ અશુભનું સાર.

માડી ! માંને ભર૦ ૫

તસ તાત શરણે આવીયો, નૃપ ગોત્ર એક પવિત્ર;

પરણાવી પટરાણી કરી, નિજ રાજ્ય આપે જૈત્ર.

માડી ! માંને ભર૦ ૬

કન્યા થાનંક મુનિ વિષય તે, ધૂરત સુભાષિત ગીત;

નિવતે' તે જસ ને સુખ લહે, બીજી ન એ છે રીત.

માડી ! માંને ભર૦ ૭

એક પુરે એક રાજે છે રાજ, તેણે જાણ્યું પરદલ આળ્યુ રે; સુણો ૦
 લક્ષ્ય લોજને મીઠા જલમાં, ગામ ગામ વિષ ભાંચ્યુ રે. સુણો ૦ ૨
 પ્રતિ નૃપ પડહે ઇમિ દોષાવે, “જે લક્ષ્ય લોજ્ય એ ખાશ્યે રે; સુણો ૦
 પીશ્યે મીઠા જલ હુધ હોંશી, તે યમ-મંદિર જાશ્યે રે. સુણો ૦ ૩
 દૂરથી આણી જે લોજ્ય જે જમશે, ખારાં પાણી પીશ્યે રે; સુણો ૦
 તે જીવી હોશ્યે સુખ લહેશ્યે, જય-લચ્છિ એ વરશ્યે રે.” સુણો ૦ ૪
 જેણે નૃપ આણુ કરી તે જીવ્યા, ખીજા નિધન લહત રે; સુણો ૦
 દ્રવ્ય વારણાં એ ઇહાં ભાવો, ભાવે ઉપનય સંત રે! સુણો ૦ ૫
 જિનવર નૃપતિ વિષય વિષમિશ્રિત, ભવિને લોજ્ય નિવારે રે; સુણો ૦
 ભવ ભમે રાગી ને તરે રે વૈરાગી, વાચક જસ તે સંભારે રે. સુણો ૦ ૬

પ્રતિક્રમણ પાચમે પર્યાય નિવૃત્તિ

હાલ ચૌદમી

—(*)—

માડી! માને પરદેશીડાને કા પરણાવ્યા રે જયવા ચંદ્રાવલાની દેશી

પડિક્રમણ નિવૃત્તિ પ્રમાણથી રે, રાય કન્યા^૧ દિઠુંત;

એક નગરે એક શાલાપતિ, ધૂત^૨ સૂતા તસ રત,

માડી! માને ભર ચૌવનમાં કાંઈ ન દીધાં હે,

માડી! માને મનમથ માચતે કાંઈ ન દીધાં હે;

પ્રતિક્રમણનો છોડા પર્યાય નિદા

હાલ સોલમી

—(૧)—

અક્ષોમત્ વાલે સાહિબા—એ દેશી

નિદા તે પડિમણ છે, દુપાંત ચિત્રકર-પુત્રી રે;
એક નગરે એક નૃપતિ છે, તે સલા કરાવે સચિત્રી રે;
સલી ! ! મુલાપિત રમ્મ ગહો. ૧ એ આંકણી.

આપી ચિત્રકાર-સર્વને, તેણે ચિત્રવાં ભૂ સમ-ભાગે રે;
ચિત્રવા તે એકને દીવે ભાત આણી પુત્રી રાગે રે ભવિં ૨
રાજા આવે વેગે હથે, કુબટે નાહી તે આવે રે;
ભાત આણી તેમ તે રહી, તાત દેહ-ચિંતાયે જાવે રે ભવિં ૩

આલેખે શિખિ-પિચ્છ સા, વાને કરી કુદ્દિમ દેશે રે;
ગત આગત કરતો તિહાં, નૃપ દેખે લલિત નિવેશે રે ભવિં ૪
તે ગ્રહવા કર વાહિયો, નંબ લાગા હસી સા જોલે રે;
‘મૂખ’ મંચ ત્રિક પાદયો, તું હુઓ ચોથાને તોલે રે’ ભવિં ૫

નૃપ કહે ‘કિમ’ ? તવ સા કહે, ‘રાજ ભારગે થોડો દોડાવે રે’
છવી પુણ્યે હું તોહથી, એ પહેલો પાયો મનિ આવે રે ભવિં ૬
ખીલે પાયો નરપતિ, સમભાગ સલા જેણે આપી રે;
વૃદ્ધ તરૂણે કોઈ નવિ ગણ્યો, ત્રીલે તાત તે^૩
જેણે મત થાપી રે ભવિં ૭

હાલ પંદરમી

જવઈરિ (ઝવેરી) સાચો રે જગમાં જાણીયે રે એ દેશી

—(*)—

ખીજો પણ દષ્ટાંત છે રે, એક ગરુછે એક છે સાધ રે;
અહણુ-ધારણુ-ક્ષમ તેહને રે, આઆયં ભણાવે અગાધ રે. ૧

ધારો રે ભાવ સોહામણો રે, તુહો સારો રે આતમકાજ રે;
ધારો રે^૧ તેહને પાપથી, સંભારો પામ્યુ છે રાજ રે.
ધારો રે ભાવ સોહામણો રે—એ આંકણી.

પાપ કર્મ તસ અન્યદા હુઓ રે, ઉદ્યાગત અતિ ઘોર રે;
નીકર્યો ગરુછથી એકલો રે, જાણે વિષય ભોગવું જોર રે.
ધારો રે^૨

કહે સુર^૩ તરૂંણ મંગલ તદા રે, ઉપયોગે સાંભલે તેહ રે;
જિમ તે ભટ પાછા કિર્યા રે, તેણે કિધો ચારિત્રસ્યું નેહ રે.
ધારો રે^૩

માથા

તરિયજ્ઞા વહસિયા મરિયજ્ઞં વા સમરે સમત્યેજં ।
અસરિ સરજણ ડલ્લાવા નહુ સહિયજ્ઞા કુલ્લપ્પસૂપણં ॥
સાધુ ચિંતવે રે સારાંશમાં^૩ રે પ્રવળ્યા હું જગન રે;
લોક હીલાથી નિવર્તિઓ રે, હુઓ મુજસ સુર-પયં-લાંઝ રે.
ધારો રે^૪

આપે સંજીવિની મંત્ર તે, જીવાડયાં તે બિહુ તેણે રે;
ત્રણે મિલિયા સામટા, કેહને દીને કન્યા કેણે રે !

ભવિં ૧૫

દાસી કહે 'જાણું નહિ, તું કહે જે જાણે સાચું રે;'
સા કહે 'અબ નિદાલૂ છું, કાલે કહેશ્યુ જાણું જે જાચું રે.' ભવિં ૧૬
રાજા પ્રમ્દન તે સાંભલે, ખીને પણ દિન દિવે વારો રે;
શુભે કરી વેચાતો લીએ,^૧ ચીતારી કહે ઉત્તર સારો રે. ભવિં ૧૭

'સાથે જીવે તે બ્રાતા હુઓ, જેણે જીવાડી તે તાતો રે;
અનશનીયાને દીજીયે, એતો પ્રાણનું પણ વિખ્યાતો રે. ભવિં ૧૮

દાસી કહે 'ખીજ દહે,' સા કહે 'એક નૃપ તે સારો રે;
ઘડે આભરણ અંતેઉરે, લોચરમાં^૨ રહ્યા સોનારો રે. ભવિં ૧૯
તિહાંથી નીકલવું નથી, પણ દીપતાણું અજુઆણું રે;
'કુણ વેલા' ! એકે પૂછયું કહે, 'તે રાતિ, અંધાઈ છે કાણું રે.'

ભવિં ૨૦

'કિમ જાણે' ? દાસી કહે, 'જે સૂર્ય ચંદ્ર ન હેએ રે;
'કાલે કહશ્યુ આને ઉદશ્યુ, મોજમાં કહિએ તે લેએ રે.' ભવિં ૨૧

ખીને દિન સા તિમ વદે, 'રાત્ર્યંધ તે જાણે વેલા રે;'^૩
અવર^૪ કથા પૂછી કહે, નૃપ એકને ચોર એ લેલા રે. ભવિં ૨૨

પેટીમાં ઘાલી સમુદ્રમાં, વહી સા તટ કિહાં લાગી રે;
કેણે ઉઘાડી દેખીયા, પૂછયુ કિતે:દિને ત્યાગી રે ? ભવિં ૨૩

'ચોથો દિન છે' એક કહે,' દાસી કહે 'તે કિમ જાણે રે ?
ખીને દિને સા હસી કહે, 'તુય^૫ અવરને પરમાણે રે' ભવિં ૨૪

હેહ ચિંતાયે તે ગયો, અન્ન ટાહું થાયે તે ન જાણે રે
ગોથો તૂં શિખિ-પિચ્છ ક્યાં? કિમ સંભવે ઇણે ટાણે રે?

ભવિં ૮

ચિંતં અમકયો રાજા ગયો, ઘરિ સા ગઈ બાપ જિભાટી રે;
સ્મર શર સ્મર^૧ તાસ ગુણે હયુ^૨, નૃપ-ચિત્ત તે મૂક્યું ભગાડી રે.

ભવિં ૯

વેધક વચણે^૩ મારકે, પારકે વશ કીધો રાજા રે,
વિષ્ણુ માશુક ને આસકી, કહો કિમ કરી રહેવે તાજા રે?

ભવિં ૧૦

હુઈ ત્રિયામા શત યામિની,^૨ તસ માત તે પ્રાત જોલાવી રે,
કહે 'તુમ્હ પુત્રી દીણ્યો' 'કિમ દારિદ્રે વાત એ થાવી રે?'

ભવિં ૧૧

રાજાએ ઘર તસ ધન ભરિઉ, મનોહરણી તે વિધિસ્યુ પરણી રે;
દાસી કહે 'નૃપ જિહાં લગે, નાવે કયા કહો^૩ એક વરણી રે.

ભવિં ૧૨

સા કહે 'એક પુત્રી તણા, સમકાલે ત્રણ વર આવ્યા રે;
નિજ ઇચ્છાએ જૂઆ જૂઆ, માએ ભાઈએ બાપે વરાવ્યા રે.

ભવિં ૧૩

રાત્રે સા સાપે ડસી, તે સાથે બાદયો એક રે,
અણસણ એક કરી રહ્યો, સુર આરાધે એક સુવિવેકરે.

ભવિં ૧૪

રંગે સુરંગે નીકલી, અંગે સાળે પરણે કન્યા રે;
ખીજી કથા કહે 'એક સ્ત્રી, માગે હેમ-કટક દુગ ધન્યારે.

ભવિં ૩૩

મૂલ રૂપક દેઈ કોઈ દિગે, તેણે ઘાલ્યાં સુતાને હાથે રે;
પ્રૌઢ થઈ તે ન નીસરે, માગે મૂલ રૂપક સાથે રે. ભવિં ૩૪

ખીજી દીધાં વાંછે નહિ 'શું કરવું ?' કહે ઈહાં દાસી રે;
સા કહે 'અવર ન ચતુર છે, તું કહે ને કરે શું હાંસી રે ?'

ભવિં ૩૫

ખીજે દિને કહે 'તેહ ભે, રૂપક દીયે કટક તો દીજે રે;
ભૂપ આખ્યાને એહવે, નિજ ઘરે ૫૬ માસ આણીજે રે. ભવિં ૩૬

શોક્ય જૂવે છિદ્ર તેહનાં, ઓરડામાં રહી ચીઆરી રે;
પહેરી વસ્ત્રાદિક મૂલગાં, જીવને કહે સંભારી રે. ભવિં ૩૭

રાજવંશ પત્ની ઘણી, રાજાને તું સીકાઈ રે;
નૃપ માને જે પુણ્ય તે, ખીજી મૂકી રૂપે વાડ રે. ભવિં ૩૮

ઈમ કરતી તે દેખી સદા, રાજાને શોક્ય જણાવે રે;
કામણ એ તુઝને કરે, રાખો જીવને ભે ચિત્ત ભાવે રે. ભવિં ૩૯

આત્મનિંદા કરતી નૃપે, દેખી કીધી સા પટરાણી રે;
દ્રવ્ય-નિંદા એ ભાવથી, કરે જે સંચત સુહ નાણી રે. ભવિં ૪૦

દશ દષ્ટાંતે દોહિલો લહી, નરભવ ચારિત્ર ભે લહિયું રે;
તો બહુશ્રુત મદ મત કરો, બુધ કહેવું મુજસ તે કહિયુ રે. ભવિં ૪૧

પૂછી કહે “દો શોક્ય છે, એક નગરે રતનવતી પહેલી રે;
વિશ્વાસ ખીલનો નહિ કરે,^૧ ઘટે ઘાલે રતન તે વહેલી રે. ભવિં ૨૫

લીંપી મુંદી ઘટ મુખ રહે, ખીલ રતન લેઈ ઘટ મુંદે રે;
રતન ગયા તેણીએ^૨ જાણીયા, દાસી કહે ‘તે કિમ વિદે રે’^૩

ભવિં ૨૬

ખીજે દિન કહે ‘ઘટ કાચનો, છતાં દીસે હરિયાં ન દીસેરે;’^૪
પૂછી કહે ખીલ કયા, ‘ઈક નૃપ ને સેવક ચાર હીસે રે. ભવિં ૨૭

સહજયોધી, વૈધ, રથકર, ચોથો નિમિત્તવેદી છે સારો રે;
પુત્રી એક છે મનહર, કિહાં લઈ^૫ ગયો ખેચર પ્યારો રે. ભવિં ૨૮

જે આણે તસ નૃપ દિએ, ઈમ સુણી^૬ નિમિત્તિયો દિશિ દાખે રે;
રથકાર તે રથ ખગ કરે, ચારે ચાલ્યા રથ આખરે. ભવિં ૨૯

સહજે ખેચર હણ્યો, તેણે મરતો, કન્યા મારી રે;
વૈધ જીવાડે ઔષધે, ચારેને દિએ નૃપ અવિચારી રે. ભવિં ૩૦

કન્યા કહે ‘એક ચારની, નવિ થાઉ, જે પેસે આગે રે;
હું તેહની છું ‘સી’ ‘હવે’^૭ કહે પેસશે તિહાં કુણ રાગે રે’^૮

ભવિં ૩૧

દાસી કહે ‘ખીલે કુણ કહે’^૯ ખીજે દિને કહે સા ‘તે નિમિત્તી રે;
જે નિમિત્તે જાણે મરે નહિ, અથ સાથે પેઠા સુચિતરે. ભવિં ૩૨

૧ નિસ્વા ખીલ વિશ્વસે. ૨ તેણે. ૩ વહેરે. ૪ છતા હરિયા કેમ ન દીસેરે ૫ નિસુણી. ૬ હલી.

એઈ ઇમ છાત્ર પાછો વલ્યોલ, ખીજે દિને બલિ દેત;
રાખતો છાત્ર ભલી પરે કહેલ, સ્લોક એક બાણુ હેત. સાચ૦ ૭

સ્લોક. ચતઃ

દિવા ચિમેષિ કાકેમ્યો રાત્રી તરસિ નર્મદાં ।
કુતીર્થાનિ ચ જાનાતિ જલજંત્વક્ષિરોધનં ॥

હાલ પૂર્વદી

સા કહે 'શું કહું ઉપવરેલ,^૧ તુમ સરિખા નવિ કક્ષ;'
તે કહે 'ખીલું તુજ પતિ થકીલ,' હુઈતે પતિ મારી વિલક્ષ. સાચ૦ ૮
પોટલે ધાલી અટવી^૨ ગઈલ, થંભે શિરવ્યંતરી તેહ;
વન ભમે માસ ઉપર લગેલ,^૩ ભૂખ ને તૃષા રે આછેહ. સાચ૦ ૯
ધરિ ધરિ ઇમજ ભિક્ષા ભમેલ, પતિ મારીને દિયો ભિખ;
ઇમ ઘણે કાલે જાતે થકેલ, ચિત્તમાં લલિઅ સા કિકખ. સાચ૦ ૧૦
અન્યકા સંયમતણી^૪ વંદતાંલ, શિરથકી પડીયો તે ભાર;
વ્રત ગ્રહી તે હલુઈ થઈલ, ગહાંએ સુખસુ સુખકાર. સાચ૦ ૧૧

પ્રતિક્રમણનો આક્રમે પર્યાય શુદ્ધિ-શોધન.

હાળ અદારમી

તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા, જે વિષય ન સેવે વિદ્યારે-એ દેશા
તે તરિયા રે ભાઈ તે તરિયા, કેધાદિકથી જે ઉતરીયા રે;
સોહી-પરિક્ષમણે આદરિયા, વચ્ચ દૃષ્ટાંત સાંભરીયા રે.
તે તરિયા૦ ૧ એ આંકણી

પ્રતિક્રમણનો સાતમો પર્યાય ગહાં .

ઢાલ સત્તરમી

—(*)—

રાબલ હો રાણી, અથવા રાણી હો બતીરો^૧ કારણ માહરે
ઝાઈ નહિ-એ દેશી

ગહાં તે નિંદા પરસામિશ્યુલ, તે પડિક્રમણ પરચાય;
દૃષ્ટાંત તિહાં પતિ-મારિકાલ, વણુંઓ ચિત્ત સુહાય.
સાચલો^૨ ભાવ મન ધારબોલ. ૧

કિહાં એક અધ્યાપક વિત્ર છેલ, છેરે તરૂણી તસ લબજ;
'કાક બલિ દેહિ પ્રિય' ઇમ કહેલ, સા કહે બિહુ હું અબજ.
સાચલો. ૨

ભીરૂ તે બાણી રાખે લલેલ, વારે વારે ઘણા છાત્ર;
ઉપાધ્યાયના રે આદેશથીલ. માન્ય છે તેહ ગુણપાત્ર. સાચલો. ૩

મહાકુંગ તે ઠગને ઠગેલ, એક કહે 'મુગ્ધ ન એહ;
બઈ હું ચરિત્ર સવિ એહતુંલ, સહજથી કપટ અએહ.' સાચલો. ૪

નમંદાના પર ફૂલમાંલ, ગોપશ્યું સા નિશિ આય;
અન્યહા નમંદા ઉતરેલ, કુંભે સા ચોર-પણે બાય. સાચલો. ૫

ચોર એક ગ્રહો રે બલજતુએલ, રોઈ કહે સા દગ ઢાંકી;
'તીરથ મેદહીને મ ઉતરેલ, બઈ કુતીર્ય તે વાંકી.' સાચલો. ૬

૧ રણી હો નાતરો. ૨ સાચલો ૩ ખાય

ઢાહા

વલી આગે^૧ દખાંત છે, શોધિ તણે અધિકાર;
 પરદલે^૨ પરપુર આવતે, અધિપતિ કરે વિચાર. ૧
 વૈદ્ય તેડયા જલ નાશવા, વિષ દિયે જખર^૩ એક;
 ભૂંડું^૪ દેખી નૃપ કોપિયો, દાખે વૈદ્ય વિવેક. ૨
 સહુએ લેધિ એકોપિમાં, કરિને મૂર્ખા દેઈ;
 તેવિષ હુઓ તદ્દ ભક્ષિઓ, એમ સહી શાતા ધરેઈ. ૩
 રાજા કહે છે 'વાલના,'^૫ વૈદ્ય કહે 'છે સાર;
 ઔષધ લેવ દેઈ વિષ હરે, વ્યાપક જીવ^૬ હજાર. ૪
 અગિયાર વિષ જે હુઓ, ઓસરે તેથી સાધ;^૭
 નિંદા અગદે^૮ સુજસ ગુણ, સંવર અવ્યાબાધ. ૫

ઢાળ ઓગણીસમી

—(૧)—

ટાડરમણ જીત્યો રે—એ દેશી

હેતુ-ગર્હ,^૧ પૂરો હુઓ રે, પહોતા મનના કોડ,
 વૈરાગ-બલ જીત્યુ રે.^૨
 દલિય તે હુજન દેખતાં રે, વિધનની કોડકોડ;
 વૈરાગ-બલ જીત્યુ રે.^૩

૧ અગદ. ૨ જવ મિત એક. ૩ થોડું. ૪ ઈમ સહસતાઈ ધરેઈ
 ૫ વાલના ૬ જવ ૭ ઓસરે તે સાધ; તેહની હુઈ સમાધિ,
 ૮ જીત્યો રે.

વસ્ત્ર અમૂલ્ય રાજાદિકે ધરિયા, મલિન જાણી પરિહરિયા રે;
રજક દોઈ અંથિ ખાંધિ ફરીયા, રાસલ ઉપરિ તે કરિયાં રે.
તે તરિયાં ૨

દોઈ જલે શિલકૂટે પાથરિયા, પગે મર્દી ઉધરિયા રે;^૧
ખાર દોઈ વર નીરે ઝરિયા, અગુર-વાસ વિસ્તરિયા રે.
તે તરિયાં ૩

ભૂપતિને ભૂપતિ પીતરિયા, તસ શિર પરિ સંથરિયા રે;
એમ જે રાગાદિકે ગણુ બરીયા, બ્રહ્મ થઈ નીસરિયા રે.
તે તરિયાં ૪

મહિમા મૂકી હુઆ ઠીકરિયા,^૨ વિરૂદ્ધ કર્મ આચરિયાં રે;
પ્રાથશ્ચિત્તે હુવા પાખરીયા, તે પણુ ગુરુ ઉદ્ધરિયા રે.
તે તરિયાં ૫

તે ફરિ હુઆ મહિમાના ઠરિયા, શિષ્ટ-જને આહરિયા રે;
પાલી જ્ઞાન સહિત વર કિરિયા, ભવવન તે નવિ ફરિયા રે.
તે તરિયાં ૬

ભીત તણા હુઆ તે વિહરિયા,^૩ ઘર રાખણુ પિયરિયા રે;^૪
અનુભવ ગુણના તે જાહરિયા, મુનિ મનના માહરિયા રે.
તે તરિયાં ૭

પાલે તેહ અચુઈ^૫ નંગરિયા, બુદ્ધ સમા વાગરિયા રે;^૧
એમ શોધે^૬ બહુજન નિસ્તરિયા, મુજસે ગુણ ઉચ્ચરિયા રે.
તે તરિયાં ૮

૧-ઉપરિયા રે. ૨-ઠાકરીયા. ૩-વાહરિયા. ૪-પાહરીયા રે. ૫-અપ્રદ; અપ્રદ. ૬-આગરિયા રે.

અગિયાર અંગની સજ્જા

૦૦

પ્રથમ અંગથી આચારાંગ સૂત્રની સજ્જા

—(૧)—

કાઈ લો પરવત ધૂંધલો રે લો—એ દેશ.

આચારાંગ પહિલું કહ્યું રે લો, અંગ ઇચાર મહાર રે; ચતુરનર!
અઢારે હજાર પદે જિહાં રે લો, ઢાળ્યો મુનિ-આચાર રે. ચં ૧

ભાવ ધરીને સાંભલો રે લો, જિમ ભાજે ભવ-ભીતિ રે, ચતુરનર!
પૂજા ભક્તિ પ્રભાવના રે લો, સાચવીયે સવિ રીતિ રે. ચતુરનર! ૨

ભાવ ધરીને સાંભલો રે લો—એ આંકણી.

સુઅખંધ હોઈ સુહામણાં રે લો, અજ્જયણાં પલ્લવીસ રે; ચં
શાન્ધતા અર્થ ઇહાં કહ્યા રે લો, જુગતે શ્રી જગદીશ રે. ચંભાવં ૩

મીઠડે વયળે ગુરૂ કહે રે લો, 'મીઠડું' અંગજ એહ રે;
મીઠડી રીતે સાંભલ્યે' રે લો, મુખ લહે મીઠડાં તેહ રે. ચંભાવં ૩

સુરતરૂ-સુરમણિ-સુરગવી રે લો, સુરઘટ પૂરે કામ રે; ચં
સાંભલવું સિદ્ધાંતનું રે લો, તેહથી અતિ^૧ અભિરામ રે.' ચંભાવં ૪

ગર્ભ આપદા સંપદારે આવી, હોડાહોડિ; વૈ૦
સંજ્ઞન મોહે મલપતા રે, ચાલે મોડામોડિ. વૈ૦ ૨
જિમ જિન વરસીદાનમાં રે, નર કરે^૧ ઓડાઓડિ; વૈ૦
તિમ સદ્ગુરુ ઉપદેશમાં રે, વચન વિચારસુ^૨ છોડી. વૈ૦ ૩
લીથો લીથો ઘેરમાં મોહરાય રે,^૩ હરાવ્યો^૪ મુંછ મરોડિ. વૈ૦
અશુભ પ્રકૃતિ સેના કલી રે, શુભની તો નહિ ઓડિ. વૈ૦ ૪
કમં વિવર વર પોલિઓં રે, પોલિ^૫ દિઓ છે છોડી; વૈ૦
તખત વખત હુવે પામસૂં રે, હુઈ રહી દોડાદોડી. વૈ૦ ૫
સૂરત ચોમાસુ^૬ રહી રે, વાચક જન્મ કરી નોડી; વૈ૦
યુગ યુગ મુનિ વિધુ વત્સરે રે, દેને મંગલ દોડી; વૈ૦ ૬

ઇતિ શ્રી ઉપાધ્યાય શ્રીયશોવિજય ગણિ વિરચિત
પ્રતિક્રમણ હેતુગર્ભિત સ્વાધ્યાય સંપૂર્ણ.

વક્ત્રા એહવો કોઈ નહિય, જિમ ભાંખે તુમ્હ ધર્મ;
વાસક, જસ કહે હર્ષસુ'ણ, ઈમ તે વિનયનો મર્મ. અતુર૦ ૬

ત્રીજા અંગ શ્રી ઠાણાંગ સુત્રની મજામ

હું વારી રે ઘોડી ગામની-એ દેશી

—(૫)—

ત્રીજું અંગ હવે સાંભલો, જિહાં ઐકાદિક દસ ઠાણ; મોહન.
ઉદેસા છે અતિ ઘણા, અર્થ અનંત પ્રમાણ. મોહન૦ ૧

વારી રે હું જિન પચનની, જેહના ગુણનો નહિ પાર. મોહન.
જેહ ફૂર અને બહુ લ'પટી, તેહનો પણિ કરે ઉદ્ધાર.
મોહન૦ વારી૦ ૨

ગીતારથ મુખ સાંભલ્યે, લહિંને નય લાવ^૧ ઉલ્લાસ. મોહન.
તરણી કિરણ ફેરસે^૨ કરી, હુયે સરવર કમલ વિકાસ મોહન૦ વા૦ ૩

જે એહની કિએ શુભદેશના, તિમ હૂઓ સદ્ગુરૂપૂર. મોહન૦
તસ અંગ-વિલેપન કીણ્યે, અંદન-મૃગમદસુ^૩ કપૂર. મોહન૦ ૪

જિમ ભમર કમલ-વને મુખ લહે, કોકિલ પામી સહકર, મો૦
તિમ શ્રોતા વક્તાને મિલે, પામે શ્રુત^૨ અર્થનો પાર. મો૦વા૦ ૫

ખાંડ ગલી સાકર ગલી, વલી અમૃત ગદ્યું કહિવાય, મોહન૦
માહરે તો મન શ્રુત આગલે, તે કોઈ ન આવે ફાય. મો૦ વા૦ ૬

શ્રી નયવિનય વિબુધ તણો રે લો, વાચક જસ કહે સીસ રે. ચ૦
તુમને પહિલા અંગનુ રે લો, શરણુ હોળે નિશદીસ રે. ચ૦ ભાવ૦ ૫

બીજા અંગ શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્રની સળઝાય

—(*)—

કપૂર હોવે અતિ ઉજલો રે-એ દેશી

સૂયગડાંગ હવે સાંભલોળ, બીજું મનને રંગ,

શ્રોતાને આવે જે રૂચિલ, તેહજ લાગે અંગ,

ચતુર નર! ધારો સમકિત ભાવ,

એ છે ભવસાગરમાં નાવ. ચતુર૦ એ આંકણી. ૧

સૂયખ ધ દોય ધડાં ભલાંલ, અજઞ્યણુ તેવીસ;

તિસય તિસકિ કુમાતે તણુંલ, મતખ ડન સુજળીસ. ચતુર૦ ૨

કહિઓ કવિય-અણુઓગમાંલ, એહ પુહૂત અધિકાર;

સાધુ જવહીરીનો ભલોલ, જવહરનો વ્યાપાર. ચતુર૦ ૩

અર્ચક વર્ચકના ધડાંલ, શ્રોતાના અંતર હોય;

શુર-ભક્તા સુખ પામસેલ, અવર ભમે મતિ ખોય. ચતુર૦ ૪

અંગ-પૂજા પ્રભાવનાલ, પુસ્તક-લેખન-દાન;

શુર ઉપકાર સંભારવોલ, આદર ભક્તિ નિદાન. ચતુર૦ ૫

૧ સાતમ ભાવે મન રૂચેલ, સાતમ આસ્થે જે રૂચેલ,

૨ મન, મત.

સદ્ગુરુ-સુખે જે સાંભલે, શ્રુત-ભક્તો રે ઉજમણાં સાર કે;
શ્રી નયવિજય વિખુધતણો, કહે એવન હો તસ હુયે ભવપાર કે.

ઉત્તમં ૬

પાંચમા અંગ શ્રી ભગવતી સૂત્રની સંખ્યા

—(૪)—

અહો મતવાલે સાજના-એ દેશી

અંગ પાંચમું સાંભલો તુમે, ભગવઈ નામે ચંગો રે;
પૂજા કરો ને પ્રભાવના, આણી મનમાંહિ દહ રંગો રે. ૧
સુશુણ્ન સનેહી સાજના !, તુમે માનો ને બોલ અમારો રે;
હિતકારી જે હિત કહે, તે તો જાણીએ મન પ્યારો રે. સુ૦ ૨
પ્રહ્મચારી ભૂંએ સૂએ, કરે એકાસણું ત્રિવિહારો રે;
પરિક્રમણું દોઢ વારનાં, કરે અચિત્ત તણો પરિહારો રે. સુ૦ ૩
દેવ વાંદે ત્રિણુ ટંકના,^૧ વલિ કઠિણ વચન નવિ બોલે રે;
પાપસ્થાનક શક્તોં લ્યજે, ધર્મીશું હધકું બોલે રે. સુ૦ ૪
ક્રીએ સૂત્ર આરાધના,^૨ કાઉસગ લોગસ પાણીસો રે;
જપીએ ભગવઈ નામની, નોકારવાલી વલી વીસો રે. સુ૦ ૫
જે દિને એહ મંડાવિયે, શુંડભક્તિ તે દિવસ વિશેષે રે;
ક્રીએ વલી પૂરે થયે, ઉત્સવ જિમ બહુજન દેખે રે. સુ૦ ૬
ભક્તિ સાધુ-સાહમી તણી, વલી શતિજગા મુવિવેકો રે;
લખમી લાહો અતિ ઘણો, વલી ગૌતમ નામે અનેકો રે. સુ૦ ૭

શ્રુત ગુણ મન લાવીએ,^૧ વલી લાવિયે મન વૈરાગ, મોં
ઠાણુંગે પ્રેમ જગાવિયે, ઉપભવિયે મુજસ સોભાગ. મોંવાં ૭

ચોથા અંગ શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રની સમજાય

—(*)—

નીદલડી વેરણુ દુર્ધ રહી-એ દેશી

ચોથું સમવાયાંગ તે સાંભલો,

મૂકી આમલો રે, મનનો ધરિ ભાવ કે;

એહના અર્થ અનોપમ અતિ ઘણા,

જગિ જાગેરે એહનો સુખભાવ કે^૧

ઉત્તમ ધરમે ધિર રહેા એ આંકણી.

સંજયા શત એગુણુતરા,^૨ રે^૩ બીજી પણુ જાણુ કે;

સરવાલો ગણિપિટકનો, એહમાં છે રે જૂઓ જુગતિ પ્રમાણુ કે.

ઉત્તમ ૦ ૨

ધગિ લખ પદ એહમાં કદ્યાં, વલી ઉપરિ રે ચુ'આલ હજાર કે; :

અપ્રસ્તાન^૪ સંઘાતે દોષ જે, કરે સદ્ગુરૂ રે તેહનો પરિહાર કે.

ઉત્તમ ૦ ૩

જિન-વચણે ન વિરોધ છે, તસ શાસને રે મંદ-બુદ્ધિ જે હોઈ કે;

સદ્ગુરૂ વિરહે^૫ કલપતા, ગીતારથ હો ગુણગ્રાહક કોઈ કે.

ઉત્તમ ૦ ૪

ખલિહારી સદ્ગુરૂ તણી, જે દાખેરે શ્રુત અર્થ નિચોલ કે;

કીજે કોડિ વધામણાં, લીજે લામણાં રે નિત નિત રંગરોલ કે. ૫

૧ ઈમ મહાવીએ ૨ એગુતરા ૩ ગુણુતરા ૪ પ્રભુ ૫ વલી
અલપતા હો ગીતારથ હોઈ કે (જોઈ કે)

છઠા અંગ શ્રી જ્ઞાતાધર્મકથાની સંખ્યાય

—(*)—

ધ્યારો ધ્યારો કરતી હો લાલ-એ દેશી

જ્ઞાતાધર્મકથા છઠું અંગ, સાંભલીયે મન ધરિ રંગ;
 સુઅખંધ દોઈ ઇહાં છે સારા, સુણી સફલ કરો અવતારા.
 હો લાલ ૧

ધ્યારી જિનવર વાણી, લાગે મીઠી સાકર સમાણી હો લાલ;
 ધ્યારી જિનવર વાણી-એ આંકણી.

પહિલામાં કથા બોગણીસ, ફસ વગ્ગ બીજે સુખગીસ;
 અઢિઠકોડી કથા ઇહાં સારી, છઠા અંગની જાઉં બલિહારી.
 હો લાલ ધ્યારી ૦ ૨

ઉત્સવ આનંદ અવધારો, પ્રમાદથી આતમ વારો;^૧
 રોમાંચિત હુઈ શ્રુત^૨ ધારો, સમકિત-પર્યાય વધારો.
 હો લાલ ધ્યારી ૦ ૩

સાહચર્ય^૩ કરે શ્રુત સુણતાં, તે સુખ પામે મનગમતાં;
 જે વિધન કરે હુઈ આડે, તે તો માણસ નહિ પણ પાડો.
 હો લાલ ધ્યારી ૦ ૪

વાચક જસ કહે સુણો લોગ !, શ્રુત દાલે વિધન ને શોગ;
 કહિયે શ્રુત-લકિત નવિ ત્યજીયે,^૪ ગુરુચરણકમલ નિત્ય
 ભજીયે. હો લાલ ધ્યારી ૦ ૫

૧ બીજી ધ્યાને મન વારો ૨ ચિત ૩ સાહચર્ય કરે, સામયિક
 કરે ૪ ભવિ શ્રુત લકિત સજીયે

ત્રિણુ નામ છે એહનાં, પહિલું તિહાં પંચમ અંગો રે;
વિવાહપત્નતી ખીજું લલું, ત્રીજું ભગવર્ધ સૂત્ર સુરંગો રે. સુ૦ ૮

એક સુચખંધ એહનો વલી, વલી વ્યાલીસ શતક સુહાય રે;
ઉદેશા તિહાં અતિઘણા, ગમ-ભંગ અનંત કહાયા રે. સુ૦ ૯

ગૌતમ પૂછે પ્રભુ કહે, 'તે તો નામ સુરયે' સુંખ હોઈ રે;
સહસ છતીસે તે નામની, પૂજા કીજે વિધિ બોઈ રે. સુ૦ ૧૦

મંડપગિરિ વિવહારીયા, જ્યો ધન્ય સોની સંગ્રામ રે;
જિણે સોનૈયે પૂજ્યાં, શ્રી શુર ગૌતમ નામ રે. સુ૦ ૧૧

પુસ્તક સોનાને^૧ અક્ષરે, તે તો હીસે ઘણા ભંડાર રે;
કથ્યાણુ કથ્યાણુનો હોયે, અનુખંધ અભિ વિસ્તાર રે. સુ૦ ૧૨

સદ્ગજ મનોરથ જસ હોયે, તે પૂણ્યવંતમાં પૂરો રે;
ઉમાહી અલગો રહે, તો તો પૂણ્ય થકી અધૂરો રે.^૨ સુ૦ ૧૩

સૂત્ર સાંભલીયે ભગવત્તિ,^૪ લીજે લખમીનો લાહો રે;
ભાવ ભૂષણમાં ધારીયે, સદ્દેશ્યા ઉચ્છાહો રે. સુ૦ ૧૪

ઉત્કૃષ્ટી આરાધના, ભગવર્ધ સુણતાં શિવ લહિયે રે;
ત્રીજે ભવ વાચક જસ કહે, ધર્મ ભાખ્યું^૫ તે સદ્દેહિયે રે. સુ૦ ૧૫

૧ સુલે, સુષ્પથા ૨ સોનૈયે, સોનેરી ૩ તે તો માણસ નહિ ઠોરો રે,
તે તો વિણુસિંગ ઠોર રે ૪ માનવ ભવ પાત્રી કરી ખીજાધાને કરી
જન તારો

એક સુઅ-ખંધ છે એહનો સાં મોટો છે અડવગગ; શુ૦
 ચરિત્ર સુણી ખહુ વીરનાં સાં રોમાંચિત હૂએ અંગ. શુ૦ ૨
 ધરમ તે સોવન-ઘટ સમે, સાં ભાંગે ગિણુ નવિ નય; શુ૦
 ઘાટ ઘડામણુ જો ગયું, સાં વસ્તુનું મૂલ લહાય. શુ૦ ૩
 નિતનિત રાચિયે માચિયે, સાં યાચિયે એકજ સુકિત; શુ૦
 પુણ્યની પ્રકૃતિ નિકાચીયે, સાં ધર્મ રંગ એહ સુકિત. શુ૦ ૪
 શ્રી નયવિનય વિખુધ તણો, સાં વાચક જસ કહે શીસ; શુ૦
 મુજને જિનવાણી તણો, સાં નેહ હોજો નિશદીસ. શુ૦ ૫

નવમા અંગ શ્રી અણુતરૌવવાઈ સૂત્રની સમજાય

—(*)—

રસિયાની દેશી

નવમું અંગ હવે લવિ! સાંભલો,

અણુતરૌવવાઈ નામ સોભાગી ।

સુણતાં રે સકલ પ્રમાદને^૨ પરિહરો,

જિમ હોયે સમ પરિણામ, વૈરાગી ।

નવમું ૦ એ આંકણી. ૧

ખુઝે રીઝે રે શ્રોતા જો^૩ સુણી, તો સીઝે સવિ કામ સો૦

વાધે રંગ તે શ્રત-વચ્ચતા તણો, ખિહું ચિત્તે ખહુ ધામ.^૪

નવમું ૦ ૨

૧-દેશી. ૨-સુણના સકલ પ્રમાદ છે. ૩-જો. ૪-ખિહું પ્રીતિ ખહુધર્મ.

સાતમા અંગ શ્રી ઉપાસક દશાંગની સંખ્યાય

ચોપાઈની દેશી

સાતમું અંગ ઉપાસક દસા, તે સાંભલવા મન ઉદ્ભવ્યા; .
 ટોલે મિલી મનોહર ભાવ, પામ્યો^૧ ધર્મ-કથા-પ્રસતાવ. ૧
 શ્રાવક ધર્મ પ્રભાવક^૨ જયા, આણુંદાદિક જે દદ થયા;
 તેહનાં એહમાં સરસ ચરિત્ર, સાંભલી કરિયે જન્મ પવિત્ર. ૨
 શ્રાવક જિમ ઉપસર્ગ ખમેઈ, તેડી મુનિને વીર કહેઈ;
 ગૃહીને ખમવું ઈમ ચિત્ત વસ્તું, શ્રુત પાળે^૩ તુમ કહેવું કીશ્યુ ? ૩
 જિમ જિમ રીઝે ચિત્ત શ્રુત સુણી, તિમ તિમ શ્રોતા હોય
 બહુસુણી;
 રોમાંચિત હુયે કાયા સદ્ય, જાએ નાહા સકલ અવદ્ય. ૪
 જિન વાણી જેહને મનિ રૂચિ, તે સત્યવાદી તેહિજ શુચી;
 ધર્મ-ગોઠી તેહશું કિજિયે, વાચક જસ કહે ગુણે રિજિયે. ૫

આઠમા અંગ શ્રી અંતગઢ દશાંગ સૂત્રની સંખ્યાય

—(*)—

સાહેલડીયાની દેશી

આઠમું અંગ અંતગઢ દશા; સાહેલડીયાં,
 સુષુન્ને^૪ ધરિય વિવેક, ગુણુ-વેલડીયાં;
 બોલ્યા બોલ તે પાલિયે સાં નવિ ત્યજિયે ગુણુટેક^૫ ગુ. ૧

૧-પ્રાપ્તો. ૨-પ્રભાવે. ૩-શ્રુતપાઠી. ૪-સાંભલો, સાંભલ્યો, ૫-ગુણુ છેક.

સર્વ સૂત્ર મહામંત્રની વાણી, લખિધ અઠાવીશ ગુણની ખાણી; ભા૦
પણ એ જગમાંહિ અધિક ગવાણી, પાઠસિદ્ધ અતિશય

સપરાણી. ભા૦ ૪

ગુરુ-લક્ષ્મીને પ્રવચન-રાગી, સુવિહિતસંગ^૧ સદા સોભાગી; ભા૦
વાચક જસ કહે પાતિક દહર્યે, શ્રુત સાંભલતાં તે મુખ
લહર્યે. ભા૦ ૫

અગીયારમા અંગ ક્ષી વિપાક સૂત્રની સમગ્રાય

—(*)—

તે તરીયા રે ભાઈ તે તરીઆ—એ દેશી

અંગ અગીયારમું સાંભલો, હવે વર વિપાક શ્રુત^૨ નામ રે;
અશુભ વિપાક છેદ્યે એ, વલી દશ વિપાક શુભ ધામ રે. ૧

અંગ અગીયારમું સાંભલો એ આંકણી.

અશુભ કર્મ તે છાંડીએ, વલી આદરિયે શુભ કર્મ^૩ રે;
સમજી લેજો રે ભવિયા !, એ સાંભલ્યા કેરો મર્મ^૪ રે. અંગ૦ ૨

મર્મ ન જાણે મૂલગો, કંકશોષ કરાવે ફોક રે;
તેહને હિત કિણિપરે હુયે ? ફલ લીએ તે^૫ રોકારોક રે. અંગ૦ ૩

મત કોઈ જાણે રે ઉલટું, અમ્હે પ્રવચનના છું રાગી રે;
શાસનની ઉન્નતિ કરે, તે શ્રોતાને કહું સોભાગી રે. અંગ૦ ૪

ચોઈ—કુલ-ગણ—સંઘનો આચરણ—પ્રવચન—શ્રુતનો રે;
વૈયાવચ્ય તેહનો નિત કર્યું^૪, જેહનો મન છે તપ

સંયમનો રે. અંગ૦ ૫

૧-સંઘ. ૨-શુભ ૩. લહીએ. ૪-વૈયાવચ્ય તેણે નિત કર્યું,

અધા આગે રે દરપણુ દાખવો, બહિરા આગે રે ગાન; સો૦
ધર્મ-રહસ્ય-કથા જડ આગલે, ત્રણે એહ સમાન. વૈ૦

નવમું ૦ ૩

જે જે હોય તે સમજે તિસ્યુ, નિઃસ્પૃહ કહેસ્યે રે સાચ; સો૦
ધર્મ-ગોઠ ધર્મીશ્યુ બાઝશે, બીજું મોરનું નાચ વૈ૦

નવમું ૦ ૪

ધર્મ કરી જે અનુત્તર સુર હુઆ, તેહના ઇહાં અવદાત; સો૦
વાચકે જસ કહે જે એહ સાંભલે, ધન તસ માત ને તાત. વૈ૦

નવમું ૦ ૫

દશમા અંગ શ્રી પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રની સજ્જાય

—(*)—

મોતીડાની દેશી

પ્રશ્ન વ્યાકરણ અંગ તે દશમું, સાંભલતાં કાંઈ ન હુએ વિસમું;
ભાવિયા પ્રવચનના ગંગી, આવિયા સુવિહિતના સંગી. ૧
આશ્રવ પંચ ને સંવર પંચ, દશ અધ્યયને ઇહા સુપ્રપંચ.

ભાવિયા૦ ટેક.

એહજ હિત જાણીને ધાર્યા, અતિશય હુતા તેહ ઉતાર્યા ભા૦
જેહ અપુષ્ટાલંબન-સેવી, તેહને વિદ્યા સખલ^૧ ન દેવી. ભા૦ ૨
નાગકુમાર સુપર્ણકુમાર, વર દિયે પણુ નવિ દયે અણુગાર; ભા૦
એહવા ઇહાં અક્ષર સંયોગ, નંદી સૂત્રનો દિયો ઉપયોગ. ભા૦ ૩

કર્મ વિવર વર પોલીયો રે, પોલિ દિયે છે છોડિ; ટોં
 તખત વખત બલ પામસ્યુ રે, હુઈ રહ્યા^૧ દોડાદોડિ. ટોં ૪
 માત બકાઈ^૨ મંગલ પિતારે, રૂપચંદબાઈ ઉદાર; ટોં
 માણકશાયે કાંઈ^૩ સાંભલ્યા રે, વિધિસ્યુ અંગ ધગ્યાર. ટોં ૫
 યુગ-યુગ-મુનિ-વિદ્યુ વચ્છરે રે, શ્રી જસવિજય ઉવઝાયે; ટોં
 સુરત ચોમાસુ^૪ રહી રે, કીધો એ સુપસાય. ટોં ૬

ધતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
 એકાદશાંગ સંજ્ઞાય સંપૂર્ણ.

પણ વ્યવહારે શોભીયે,^૧ વ્યવહાર તે ભક્તિ સાચો રે;
કૃપણપણે જે વંચીયે, તેહનો ભાવ તે જાણો કાચો રે. અંગ ૦ ૬
જે ઉદાર આગમ-શુણુ-રસિયા, કદિય નહિ આલસીયા રે;
સાધુવચન સુણવા ઉદ્ધસિયા, તે શ્રોતા ચોકસિયા રે, અંગ ૦ ૭
એકવાને તુમહે અંગ સુણાવો,^૨ ધરિય^૩ ધર્મસનેહા રે;
ધર્મગોઠ એકવાશું છાજે,^૪ જે એક જીવ દોઈ દેહા રે. અંગ ૦ ૮
ધન્ય તેહ વર અંગ ઉપજે, જેહનું લાશું મન રે;
વાચક જસ કહે તસ શુણુ ગાવા, કીજે કોડી જતન રે. અંગ ૦ ૯

કલશ

—(*)—

ટોડરમણ જીતિયો રે—એ દેશી

અંગ અગિયારે સાંભળ્યાં રે, પુહતા મનના ઠોડિ;
ટોડરમણ જીતિયો રે.
ગઈ આપદા સંપદા મિલી એ, આવી હોડાહોડિ. ટોડરમણ ૦ ૧
હલિયે તે દુર્જન દેખતાં રે, વિઘનની ઠોડાઠોડિ; ટો ૦
સંજન માંહિ મલપતા રે, ચાલે મોડામોડિ. ટો ૦ ૨
જિમ જિન વરસી દાનમાં રે, ન કરે ચોડાઓડિ; ટો ૦
તિમ સદ્ગુરુ ઉપદેશમાં રે, વચન વિચાર શું ઠોડિ. ટો ૦ ૩

૧ પણ વ્યવહાર તે સાચવે. ૨ એકવાને અગ્યો અંગ સુણાવું. ૩ ધરિયો. ૪ જાણે.

ચઉસરણુ આઉર પચખાંણુ, વીરસ્તવ ને ભત્ત-પચખાંણુ,
 તંદુલવેયાલી ગુણુગેહ, ચંદાવિજય અરથ અછેહ. ૬
 ગણીવિજય ને મરણુસમાધિ, દેવેંદ્રસ્તવ ટાલેં વ્યાધિ,
 દમ્ભુ સંથારગ પચન્ન, જે માને તેણે ભવજલ તિન્ન. ૧૦
 પેટી રતન તણી જે સૂત્ર, તે જત્રીત છે અર્થ વિચિત્ર,
 નંદી ને અનુયોગદુવાર, દુંચી તસ ઉઘારણુહાર. ૧૧
 દમ્ભવૈકલિક નિર્ચુકિત-ઓધ, આવશ્યક બહુ ચુકિત અમોધ,
 ઉત્તરાધ્યયન મહા ગંભીર, મૂલ સૂત્ર એ ભવ-દ્વ-નીર. ૧૨
 આગમ પણુયાલીસહ તણાં, નામ કહ્યાં અતિ સોહામણાં,
 જે એહની સદ્વહણા ધરે, વાચક યશ કહે તે શિવ વરે. ૧૩

ઈતિશ્રી પિસ્તાલીસ આગમોની સભાય

સમાપ્ત.

૪૫ આગમનાં નામની સજગ્રાય.

ઓપાઈ

—(૪)—

અંગ ઇગ્યાર ને બાર ઉપાંગ, છ છેદ દસ પચસા અંગ,
નંદી અતુયોગદ્વાર, મૂલ ચ્યાર પશુચાલ વિચાર. ૧
આચ્યારંગ પહિલો મન ધરો, શ્રી સુગડાંગ બીજું આદરો,
સમરૂં ત્રીજું શ્રી ઠાણંગ, ચોથું સુંદર સમવાયંગ. ૨
પંચમ ભગવર્ધ કહે જગદીસ, પ્રક્ષ ઉત્તમ જિહાં સહસ છત્રીસ,
જ્ઞાતાધર્મકથા અભિધાન, છઠું અંગ છે અર્થનિધાન. ૩
સાતમું અંગ ઉપાસક દશા, આઠમું સમરો અંતગડ દશા,
અણુતરોવવાઈ શુભ નામ, નવમું અંગ સયલ-સુખ-ધામ. ૪
દશમું પ્રશ્નવ્યાકરણ હું નમું, વિપાકસૂત્ર તે ઇગ્યારમું,
એહની જે સંપ્રતિ વાચના, તે પ્રણામ કીજે ઇકમના. ૫
ઉવાઉ રાયપસેણી સાર, છવાભિગમ પન્નવણા ઉદાર,
જંબૂદીવ-પન્નતી અંગ, અંદ-સુર પન્નતી અભંગ. ૬
નિર્યાવલી ને પુદ્ગીઆ, કપ્પવડિસંગ શુભ શુધીઆ,
પુખ્તવડિસંગ વહિ દશા, ધ્યાઈ બાર એ મન ઉદસા. ૭
બૃહત કલ્પ વ્યવહાર નિરીથ, પંચકલ્પ ને મહાનિરીથ,
વલી વ્યવહાર તે મન આણીએ, છેદ અંચ એ ષટ બાણીએ. ૮

અધ્યયનિ કહિયા શુભ ઘણા, દશવૈકલિક દશમે રે;
કંચન પરિ તેહ પથખિયે, એ કાલિ પણિ વિસમે રે. ૩૦ ૯

દાલ બીજી

—(*)—

ચોપાઈની દેશી

ઉત્તરાધ્યયને કહિયો તે તણો, મારગ તે હવે ભવિયણ ! મુણો;
હિંસા અલિય અદત્ત અખંભ, છાંડે પુન^૧ પરિઅહ આરંભ. ૧૦
ધૂપ પુષ્પ વાસિત ઘર ચિત્ર, મને ન વંછે પરમ પવિત્ર;
જિહાં રહે ત્યાં ઈદ્રિય સવિકાર, કામ હેતુ હોવે ઇણિ વાર. ૧૧
સ્ત્રી-પશુ-પંડક વર્જિત તામ,^૨ પ્રાસુક વાસ કરે અભિરામ;
ઘર ન કરે કરાવે સદા, ત્રસ થાવર વધ જિહાં છે સદા. ૧૨
અન્ન પાન ન પચાવે પચે, પચતું દેખી નવી મન રૂચે;
ધાન-નીર-પૃથ્વી-તૃણ પાત, નિશ્ચિત જીવ તણો જિહાં ધાત. ૧૩
દીપ અગની દીપાવે નહિ, શસ્ત્ર પદ્ધત્^૩ તે સહી;
કંચન તૃણ સમવડિ મન ધરે, કંચ વિકંચ કહિયે^૪ નવિ કરે. ૧૪
ખરીદહાર કંચ કરતો કહિઉ, વિકંચ કરતો વલિ વાણિઉ;
કંચ વિકંચમાં વતે^૫ જોહ, ભિન્નભાવ નવિ પાલે તેહ. ૧૫
કંચ વિકંચમાં બહુલી હાણિ, ભિક્ષા વૃત્તિ મહા શુભ ખાણિ;
ધમિ જાણી આગમ અનુમરી, મુનિ સમુદાન કરે ગોચરી. ૧૬

૧ પુષ્પ. ૨ ધામ. ૩ સર્વધાર. ૪ કંઈયે.

શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત સુગુરની સજ્જાય

ઢાલ પહેલી

—(૪)—

રૂપભનો વંશ રચણાયરૂ-એ દેશી

સદ્ગુરુ એહવા સેવિયે, જે સંયમ શુભ રાતા રે;
નિજ સમ જગ જન જાણતા, વીર વચનને ક્યાતા રે.

સદ્ગુરુ એહવા સેવિયે-એ આંકુળી ૧.

આર કષાયને પરિહરે, સાચું શુભમતિ ભાષે રે;
સંજમવંત અકિંચના, સંનિધિ કાંઈ ન રાખે રે. સૌ ૨
આણિય ભોજન સૂજતું, સાહુમીને દેઈ ભુંજે રે;
કલક-કથા સવિ પરિહરે, અત સજ્જાય પ્રયુંજે રે સૌ ૩
કંટક ગ્રામ નગર તણા, સમ સુખ દુઃખ અહિઆસે રે;
નિરભર હૃદય સદા કરે, બહુવિધ તપ સુવિદાસે રે. સૌ ૪
એહ એહની પરિ સવિ સહે, કાઉસગે પરિતાપે રે;
અમિય પરિસહ ઉદ્ધરે, જાતિ મરણુ ભય બ્યાપે રે. સૌ ૫
કરે કમ વચન સુસંયતા, અધ્યાતમ શુભ લીના રે;
વિષય વિભૂતિ ન અભિલષે, સૂત્ર અરથ રસ પીના રે. સૌ ૬
'એહ કુશીલ' ન ઇમ કહે, જેહથી પરજન રૂંસે રે;
જાતિ મહાદિક પરિહરી, ધર્મધ્યાન વિભૂસે રે. સૌ ૭
આપ રહી પ્રત ધર્મમાં, પરને ધર્મમાં થાયે રે;
સર્વ કુશીલ લક્ષણુ લાજી, બંધન લવતણા કાપે રે. સૌ ૮

પુણ્ય કહે તો પાતક પોષે, પાપ કહે જન-વૃત્તિ વિશેષે;
 કેઈ ભાષે 'નિરદોષ આહાર, સૂઝે અમ્હને ઈહાં અધિકાર. ૨૫
 મુક્તિ કાળે સવિ કિરિયા કરતો, પૂરણ મારગ ભાષે નિતો;
 ભવજલ વહતા જનને જેહ, દીપ સમાન કરે દુઃખ છેહ.' ૨૬
 એહુ ધરમ ન લહે અજ્ઞાની, વલિય અપંડિત પંડિત માની;
 બીજ ઉઠક ઉદ્દેશિકનું છ, ધ્યાન ધરે અસમાધિ પ્રયુછ. ૨૭
 માછાં ભક્ષણુ ધ્યાયે પંખી, ઠંકાઠિક જિમ આમિષ કંખી;
 વિષય-પ્રાપ્તિ ધ્યાયે તિમ પાખી, બહુદાર'ભ પરિઅહ થાપી ૨૮
 વિષય તણાં સુખ વંછે પ્રાણી, પરિઅહવંત ન તે સુહૃદાણી;
 તે હિંસાના દોષ ન કાષે, નિજમતિ કલ્પત કારણુ ભાષે. ૨૯
 અંધ ચલાવે કાણી નાવા, તેહુ સમર્થ ન તીરે જાવા;
 મિથ્યાદૃષ્ટિ ભવજલ પડિયા, પાર ન પાયે તિમ દુઃખ નડિયા. ૩૦
 જેહુ અતીત અનાગત નાણી, વર્તમાન તસ એક કહાણી;
 કયા મૂલ સમતામય સાર, ધર્મ તેહુને પરમાધાર. ૩૧
 ધર્મ લહી ઉપસર્ગ-નિપાતે, મુનિ ન ચલે જિમ ગિરિ ધનવાતે;
 ઇચ્છારમું અધ્યયન સંભારો, બીજે અંગે ઈમ મન ધારો. ૩૨

હાલ ચોથી

—(૪)—

ઈણિ પુરિ કંબલ કાઈ ન લેસી-એ દેશી
 તે મુનિને ભામણુડે જઈયે, જે વ્રત કિરિયા પાલે રે;
 સૂઝુ ભાષી જે વલી જગમાં, જિન-મારગ અજુઆલે રે. ૩૩
 તે મુનિને ભામણુડે જઈયે, એ આંકણી.

રસ લાલચિ ન કરે શુભવંત, રસ અર્થે નવિ ભુંજે કંત;
સંયમ જીવિત-રક્ષા હેત, સંતોષી મુનિ ભોજન લેત. ૧૭
અર્ચન-રચના પ્રજ્ઞ-નતિ, નવિ વંછે શુભધ્યાની ચતિ;
કરી મહાવ્રત-આરાધના, કેવલજ્ઞાન લહે શુભ મના. ૧૮

ઢાલ ત્રીજી

—(*)—

શ્રી સીમંધર જિન ત્રિભુવનભાણુ-એ દેશી

મારગ સાધુતણા છે ભાવે, દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર સ્વભાવે;
અરકાદિક આચાર કુપંથ, પાસત્યાદિકનો નિજ ચૂથ. ૧૯
આધાકર્માદિક જે સેવે, કાલહાનિ મુખ દૂષણ દેવે;
જિનમારગ છોડી ભવકામી, થાપે કુમારગામી ૨૦
મારગ એક અહિંસા રૂપ, જેહથી ઉતરીયે ભવ કૂપ;
સર્વ યુક્તિથી એહજ જાણે, એહજ સાર સમય મન આણે. ૨૧
ઉરધ-અધ-ત્રિવિધ જે પ્રાણી, ત્રસ-થાવર તે ન હણે નાણી;
એણણ દોષ ત્યજે ઉદેશી, કીધું અજ ન લિયે શુભ-લેશી. ૨૨
આધાકર્માદિક અવિશુદ્ધ, અવયવ મિશ્રિત જે છે અશુદ્ધ;
તે પણ પોતે દોષથી ટાલે, એ મારગે સંયમ અજુઆલે. ૨૩
હણુતાને નવિ મુનિ અનુમોદે, કૂપાદિક ન વખાણે પ્રમોદે;
પુણ્ય પાપ તિહાં પૂછે કોઈ, મૌન ધરે જિન આગમ જોઈ. ૨૪

પાંચ કુગુરની સજ્જાય

[અથવા પાસત્યા-વિચાર ભાસ]

ઢાલ પહેલી

ચોપાઈની દેશ

સેવે સદ્ગુર શુભ નિરધારી, ઈહ ભવિ પર ભવિ જે ઉપગારી;
 -વર્ગે કુગુર સમય અનુસારે, પાસત્યાદિક પંચ પ્રકારે. ૧
 નિજ શ્રાવકને જે બલ સારે, સુવિહિત-સંગતિ કરતાં વારે;
 કુલ-ધિતિ ભંગે ભય કેખાડે, મુગધલોકને ભામે પાડે. ૨
 જ્ઞાનાદિક શુભ આપ ન રાખે, સૂયો મારગ મુખે નવિ બાખે;
 કરે સાધુ-નિહા વિસ્તારે, પાસત્યા તે સર્વ પ્રકારે. ૩
 દેશચક્રી સજ્જાતરપિંડ, નિલપિંડ ભુજે નૃપ-પિંડ;
 અથપિંડ નિઃકારણ સેવે, સાહમું આશ્રયું ભોજન લેવે. ૪
 દેશ નગર કુલ મમતા માંડે, થાપિત કુલમર્યાદા છાંડે;
 વિવાહ^૧ ઉચ્છવ જેવે ફિરતો, ન રહે જનનો પરિચય કરતો. ૫
 જેહ મહાવત-ભારે જૂતો, છાંડી તેહ પ્રમાદે ખૂતો;
 કર્મ-પાસમાં રહતો કહિયે, પાસત્યા જિન-વચને લહિયે. ૬

જે સૂધો મારગ પાલે તે, શુદ્ધ કહિયે નિરધારી રે;
 ખીલે શુદ્ધ કહે બજનારે, કહ્યું ભાષ્ય વ્યવહારે રે તેં ૩૪
 દ્વિવિધ ખાલ તે શુદ્ધ ન ભાષે, ભાષે સંવેગ-પાખી રે;
 એ બજનાનો ભાવ વિચારો, ઠાણાંગાદિક સાખી રે તેં ૩૫
 કુગુરૂ-વાસના-પાસ-પડિયાને, નિજ બલથી જે છોડે રે;
 શુદ્ધકથક તે ગુણ-મણિ-ભરિયા, માર્ગ મુકિતને જોડે રે. તેં ૩૬
 બહુલ અસંયતની જે પૂજા, એ ઠશમું અછેડું રે;
 પશ્ચિશતકે ભાખ્યું ઠાણાંગે, કલિલક્ષણ અધિકેડું રે. તેં ૩૭
 એહમાં પણ જિનશાસન બલથી, જે મુનિ પૂજ ચલાવે રે;
 તેહ વિશુદ્ધ-કથક યુધ જનના, સુરપતિ પણ ગુણ ગાવે રે. તેં ૩૮
 કરતો અતિ દુઃકર પણ પડિયો, અગીતાય જાંભલે રે;
 શુદ્ધ-કથન હીણો પણ મુંઠર, બોલે^૧ ઉપદેશમાલે રે. તેં ૩૯
 શુદ્ધપ્રરૂપક સાધુ નમીજે, જરણ તેહનું કીજે રે;
 તાસ વચન અનુસારે રહી. ચિદાનંદ કલ લીજે રે. તેં ૪૦

ગાથા—

સિંહર જયવિજય ગુરુણં, પસાયમાસરૂજ સયલકમ્મકરં ।
 મળિયા ગુણા ગુરુણં, સાહુણ જસસિસેણ યય ॥ ૧ ॥

ધતિ શ્રી સુગુરૂની સબ્જાય

સ્નાન સોભાગ અર્થે કરે, જવર ઔષધ આપે;
 પ્રશ્ન વિદ્યાદિ બલથી^૧ કહે, નિમિત્તાદિક થાપે. વીર૦ ૩
 ભાતિ કુલ પ્રમુખ આલવિકા, કરે કેલવે માયા;
 સ્ત્રી પ્રમુખ અંગ લક્ષણ કહે, વહે મંત્રની છાયા.^૨ વીર૦ ૪
 હમિ અનાચાર મલ યોગથી, કરે કુત્સિત શીલ;
 ધર ત્યજી અધિક માયા ભર્યો, કહ્યો તેણે 'કુશીલ'. વીર૦ ૫

ઢાલ ચોથી

—(*)—

મુનિજન મારગ ચાલતાં—એ દેશી

સંસૃતો જિહાં જિહાં^૩ મિલે, તિહાં તેહવો હોવે;
 નટ જિમ બહુરૂપી ફિરે, મુનિવેષ વિગોવે.

આગમ-અર્થ વિચારીએ—એ આંકણી. ૧

ખિંહું લેહે તે બાણીયે, શુભ અશુભ પ્રકાર;
 મૂઠુઉત્તર શુભ દોષને, યોગે શુભસાર. આગમ૦ ૨
 પાસત્યાદિકર્યું મિલ્યો, તે થાયે અધર્મી;^૪
 સંવેગી સાથે મલ્યો, પ્રાયે થાયે ધર્મી.^૫ આગમ૦ ૩
 પંચાસવ-રત ગારવી, સ્ત્રીજનશું રતો;
 જે મોહે માતો રહે, તે અશુભ સંસૃતો. આગમ૦ ૪
 હમિ અનવસ્થિત દોષ તે, સંગતિથી પાવે;
 નિંબ-સંગથી અંબમાં, જિમ કટુતા આવે. આગમ૦ ૫

૧-પ્રશ્નવિદ્યા લખધી. ૨-કહે મંત્રની છાયા. ૩-જઈ. ૪-અધર્મી.
 ૫-ધર્મી.

ઢાલ યીજી

ગલિયા બલહતલી પરે રે, જેહ ન વહે મત-ભાર;
તે ઉસનો બાણીયે રે, સર્વ દેશ બિહું પ્રકારે રે. ૧

ભવિજન ! સાંભલો-એ આંકણી.

પાટ પાટલા વાવરે રે, શેષે કાલે રે જેહ;
થાપિત પિંડ જમે સઠા રે, સર્વ-ઉસનો તેહા રે. ભવિં ૨
ઓછાં અધિકાં જે કરે રે, પડિમણાદિક ઠાણ;
મુશર-વચન નવિ બાલવે રે, દેશ-ઉસનો તે બાણો રે. ભવિં ૩
રાય-વેઠ સમ ભય થકી રે, કિરિયા વિણ ઉપયોગ;
જેહ કરે તે નવિ લહે રે, પરભવ ચારિત્ર-યોગ રે. ભવિં ૪
જેહ કિરિયા શિથિલ કરે રે, હીક્ષિત શીસ અનેક;
ભવસાગર અધિકો પડે રે, એ ઉસનો અવિવેક રે. ભવિં ૫

ઢાલ ત્રીજી

—(*)—

વીરભાતા પ્રોતિકારણી—એ દેશી

નાણુ હંસણુ ચરણુ લેહથી, કહ્યું ત્રિવિધ કુશીલ;
નાણુથી નાણુ આચારનો, કરે ભંગ હુઃશીલ
વીર-વાણી હૃદયે ધારિયે, ૧
દર્શનાચાર દર્શન થકી, વિરાધે સવિ પાપી;
ખોલિયે ચરણુ કુશીલના, હવે લક્ષણ વ્યાપી. વીરં ૨

ઈમ ગતિ વિષય-પ્રરૂપણ ખોટી, એ સવિ છે વિસ્તારે;
આમમ-અરથી નેઈ લેજો, બાબ્ય સહિત વ્યવહારે રે.

પ્રાણી ! ૮

ઠાલ છઠ્ઠી

—(૧)—

સુર સુંદરી કહે શિર નામી-એ દેશ

ઈમ પાંચે કુગરૂ પ્રકારયા, આવશ્યકમાં જિમ ભાષ્યા;
સમકિત-પ્રકરણ બહુ ભાષિ, યોગબિંદુ પ્રમુખ ઇહાં સાષિ ૧
એ થાનક સર્વ અશક્તિ, ને સેવે કારણ વ્યક્તિ; ૧
તો મુનિ-ગુણની નહિ હાણી, એ ઉપદેશમાલા-વાણી. ૨
જસ પરિગ્રહ પ્રમુખ અઠાજ, ઉન્માર્ગ કહિયે નવિ લાજ;
તે તો જોલ્યો ખિમણો બાલ, જૂઓ પહિલો અંગ વિશાલ. ૩
આધાકર્મ્મદિક થાપે, યતિ નામ ધરાવે આપે;
તે પાપશ્રમણ જાણીજે, ઉત્તરાધ્યયને મન લીજે. ૪
જે કુશુર હોએ ગચ્છનાથ, નવિ લીજે તેહનો સાથ;
અજ્ઞાથી જે ગચ્છધારી, તે જોલ્યો અનંત સંસારી. ૫
ભાવાચાર્ય જિન સરિખો, ખીજા નવિ લેખે પરિખો;
પૂછે ગૌતમ કહે વીર, મધ્ય મહાનિશીથ ગંભીર. ૬
જે જ્ઞાન-ક્રિયાનો દરિયો, તે સદ્ગુરૂ ગુણ-મણિ ભરિયો;
જે શુદ્ધ-પ્રરૂપક નાણી, તે પણ ઉત્તમ-ગુણ-ખાણી. ૭

૧ વિગતિ ૨ ઉપ (દિસ્થિ)

દાદા પાંચમા

—(*)—

કુમતિ । એ જાડી કિહા રાખી—એ દેશી

આલે સૂત્ર વિરૂદ્ધાચારે, ભાળે સૂત્ર-વિરૂદ્ધ;
યથાછંદ ધ્વજાએ આલે, તે નહિ મનમાં શુદ્ધરે, ૧

પ્રાણી! વીર-વચન ચિત્ત ધારો એ આંકણી.

સૂત્ર-પરંપરશ્યું જે ન મિલે, તે ઉત્સૂત્ર વિચારો;
અંધ-પરંપર આદ્યું આબ્યું, તેપણુ તિમ નિરાધારો રે. પ્રાણી! ૨

નિજમતિ કલિપત જનને ભાળે, ગારવ રસમાં માચે;
યથાછંદ ગૃહિકાજ કરંતો, નવ નવ રૂપે નાચે રે. પ્રાણી! ૩

એક પ્રરૂપણુ તેહની ચરણે, ળીળી ગમને ખોટી;
'પડિલેહણુ મુહપત્તિયે કરશ્યું, કિસી ચરવલી મોટી રે? પ્રાણી! ૪

માત્રકવિધિ પાત્રકથી હોરયે, પદ્ધતિ કાજ અલોટે;
લેયે દોષ ધણો ધૃત્યાદિક, ચરણ મૃષા-મલિ લોટે રે. પ્રાણી! ૫

ચોમાસે જે મેહ ન વરસે, તો હીડયે રયો દોષ?;
રાજવિરૂદ્ધ-ગમન સિર્લ વારીયું?, મુનિને રયો તણુ પોષ રે ?

પ્રાણી! ૬

વર્ષાકાલે વસ્ર વિહરતાં,^૧ અપ કરતાં નહિ હાણી;
નિત્ય-વાસમાં કંઈ ન દ્રવણ, સાહમું હુએ નાણી રે.' પ્રાણી! ૭

^૧ વહોરતાં, વિહરતા

इति जगत्कर्तृलोकोत्तरे सङ्गते,
सङ्गता यस्य भीः सावधाना ॥ श्रीविजय० २ ॥

ये किलापोहशक्तिं सुगतद्युनयो,
जातिशक्तिं च मीमांसका ये ।

संगिरन्ते गिरं ते यदीयां नय-
द्वैतपूतां प्रसह्य अयन्ते ॥ श्रीविजय० ३ ॥

कारणं प्रकृतिरङ्गीकृता कापिलैः
कापि नैषाऽऽत्मनः काऽपि शक्तिः ।

बन्धमोक्षव्यथस्या तथा दुर्घटे-
त्यत्र जागतिं यत्प्रौढेशक्तिः ॥ श्रीविजय० ४ ॥

शाब्दिकाः स्फोटसंसाधने तत्परा
ब्रह्मसिद्धौ च वेदान्तनिष्ठाः ।

सम्प्रतिप्रोक्तसंग्रहस्यस्यान्तरे
यस्य धाचा जितास्ते निविष्टाः ॥ श्रीविजय० ५ ॥

ध्रौव्यमुत्पत्तिविष्वंसकिर्मिरितं
द्रव्यपर्यायपरिणतिविशुद्धम् ।

बिन्नसायोगसङ्घातभेदाहितं
स्वसमयस्थापितं येन बुद्धम् ॥ श्रीविजय० ६ ॥

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ :- શ્રી વિજયપ્રભસૂરેઃ સ્વાધ્યાયમ્ [૪૨૫

‘ઉસત્તો પણુ રજ ટાલે, જે જિન મારગ અજુઆલે;’
 ઇમિ જોલે ગચ્છાચાર, ગુરૂજાની જગદાધાર. ૮
 જાની છે કેવલી-કલ્પ, એ કલ્પબાધ્યનો જલ્પ;
 જે શુદ્ધ-કથક ગુણધારી, તે સદ્ગુરૂની બલિહારી. ૯

અંત ગાથા—

પસો કુગુરુસજ્જાઓ, જિનઘરનાક ફુલં મણિઓ ।
 સિરિ ણયવિજયમુણીજં, સીસેજ જણાજ બોહટ્ટા ॥ ૧ ॥

—આ કુગુરૂપરની સજ્જાએ શ્રી તથાવિજયમુનિના શિષ્યે લોકના
 બોધ અર્થે શ્રી જિન વચન થકી સ્ફુટપણે કહી છે.

॥ અર્હમ્ ॥

ન્યાયાચાર્યશ્રીયશોભિજયોપાધ્યાયવિરચિતં
 શ્રી વિજયપ્રભસૂરેઃ સ્વાધ્યાયમ્ ।

—(*)—

શ્રીવિજયદેવસૂરીશષટ્ટામ્બરે,
 અચતિ વિજયપ્રભસૂરિરર્કઃ ।
 યેન બેશિષ્ટસિદ્ધિપ્રસન્નાદિના,
 નિર્જગૃહે યોગસમવાચતર્કઃ ॥ શ્રીવિજય ૦ ૧ ॥

જ્ઞાનમેકં મૈવદ્ વિશ્વકૃત્ કેવલં,
 હૃષ્ટબાધા તુ કર્તરિ સમાના ।

૧ નિર્વૃત્તસ્ય ગૃહ્ણતેર્વાતોઃ પરોક્ષાદ્યમ્ । ૨ “અવતુ લિ-” પ્રત્યન્તરે ।

શંસન્તં નયથચનમનવર્મં, નયમક્કલદાતારમ્ ।

તારસ્વરમઘચનપથમાનં, માનસુમદજેતારમ્ ॥ આદિઃ ॥૨૧॥

इत्थं स्तुतः प्रथमतीर्थपतिः प्रमोदा-

च्छ्रीमच्छोविजयवाचकपुङ्गवेन ।

श्रीपुण्डरीकगिरिराजविराजमानो,

मानोन्मुखानि धितनोतु सतां सुखानि ॥૨૧॥

॥ समाप्तमिदं श्रीश्रीवभदेवस्तवનम् ॥

શ્રીમદ્ યશોવિજય કૃત-

અડયા-પડયાની સબઝાય-હિતશિક્ષા સ્વાધ્યાયમ

—(૧)—

રે કુમતિ ! કા પ્રતિમા ઉત્થાપી !—એ દેશી

અડયા પડયાનો અંતર સમઝી, સમ પરિણામે રહીઈરે;

થોડો પણિ જિહાં ગુણ દેખીને, તિહાં અતિહિં ગહગહીઈ રે;

× દોઢો ! લે લવીયા મત ભૂલો. એ આંકણી ૧

અંતર્મુહૂર્ત અછે ગુણ—વૃદ્ધિ, અંતર્મુહૂર્ત હાણિ;

અડવૂં પડવૂં તિહાંતાંઈ^૧ મલવૂં,^૨ તે ગત કિણહિ ન જાણી રે;

દોઢો ! ૨

બાહ્ય કષ્ટથી ઉચું અડવૂં, તે તો જડના ભામા;

સંયમ-શ્રેણિ-શિખરે અડવૂં,^૩ અંતરંગ^૪ પરિણામા રે; દોઢો ! ૩

તિહાં નિમિત્ત છે બાહિર કરિયા, તે જો સૂત્રે સાચી;

નહિતો હુઃખહાયક પગ સાહસું, મોર જૂએ જિમ નાચી રે;

દોઢો ! ૪

× દોઢો ! ૧ તે, થી. ૨ મળાયું. યુનિને. ૩ અઢાવે. ૪ અંતરંગત.

४-स्वाध्याय विभाग : श्री विजयप्रभसूरेः स्वाध्यायम् [४२७

इति नुतः श्रीविजयप्रभो भक्ति—

स्तर्कयुक्त्या मया गच्छनेता ।

श्रीयशोविजयसम्पत्करः कृन्धिया—

मस्तु विघ्नापहः शत्रुजेता ॥ श्रीविजय० ७ ॥

समाप्तमिदं श्री विजयप्रभसूरेः स्वाध्यायम् ॥

॥ अहम् ॥

श्री यशोविजयोपाध्यायविरचितं

शत्रुञ्जयमण्डनश्रीऋषभदेवस्तवनम् ।

—(*)—

आदिजिनं वन्दे गुणसदनं, सदनन्तामलबोधम् ।

बोधकतागुणविस्तृतकीर्तिं, कीर्तितपयमविरोधम् ॥ आदि० ॥१॥

रोधरहितविस्फुरयोगं, योगं दधतमभङ्गम् ।

भङ्गनयमजपेशलबाधं, बाधंयमसुखसङ्गम् ॥ आदि० ॥२॥

सङ्गतपदशुचिबचनतरङ्गं, रङ्गं जगति ददानम् ।

दानसुरद्रुममञ्जुलहृदयं, हृदयङ्गमगुणभानम् ॥ आदि० ॥३॥

भानन्दितसुरधरपुन्नागं, नागरभानसहंमम् ।

हंसगतिं पञ्चमगतिषास्, वासवविहिताशंसम् ॥ आदि० ॥४॥

१ “-जुनेता” प्रत्यन्तरे ॥

પહિલાં મૂલ ગુણેથી હીણો, ફિરી દિક્ષા તે લેવે;
 ચરણ અંશ હોઈ તે તપ છેદે, ઉદયમ મારગ^૧ સેવે રે. લોકો ! ૧૩
 એહવું ભાષ્ય કહ્યું વ્યવહારે, કિંચામૂઠ નવિ જાણે;^૨
 અધિકાઈ દાખી કોઈ ફેરે, મતવાલો મત તાણે રે. લોકો ! ૧૪
 શુદ્ધ-કથકને કહે અજ્ઞાની, ઘણી ઉપધિ જે ધારે;
 દ્રિવિધ ખાલ તે મારગ લોપે, ભાષ્યું અંગ આચારે રે.
 લોકો ! ૧૫

પાસત્યાદિક જાતિ ન તજઇ, તો કિમ ઉઘા ચઢિઈ?
 જ્ઞાનાધિક-આણાઈ રહીઈ, તે સાથે નવિ વઢિઈ રે. લોકો ! ૧૬
 પાસત્યા પણિ તેહને કહીઈ, જે મત લેઈ વિરાધે;
 ધુરથી જેણે મત નવિ લીધાં, તે રથો મારગ સાધે રે?
 લોકો ! ૧૭

સર્વ શુદ્ધિ વિણ પણિ મત ચતના, શુદ્ધ-કથકને જાળે;
 ઇચ્છાયોગી આપ હીનતા,^૪ કહેતો તે નવિ લાળે રે. લોકો ! ૧૮
 કુસુમપુરે એક શેઠ તણે ધરિ, હેઠિ રહ્યો સંવેગી;
 ઉપરિ ઇક સંવર ગુણ-હીણો, પણિ ગુણ-નિધિ ગુણરંગી રે.
 લોકો ! ૧૯

સંવેગી કહે ‘ઉપરિ છે તે, મહા મોઠલો પાપી’;
 ગુણરંગી કહે ‘જે મત પાલે, તસ કીરતી જગ વ્યાપી રે.’
 લોકો ! ૨૦

૧-ઉદયમ ગારવ સેવે. ૨-તે તો મર્મ ન જાણે. ૩-અધિકાઈ જાહિર
 દેખાડી. ૪-હીનતા.

પાસત્યાદિક સરિણે વેષે, જૂઠાં કારણ હાખે;
ઈકનીસ પાણીનો ખપ ન કરે,^૧ મીઠા પાણી ચાખે રે લોકો ! ૫

પરિચિત ઘરની ભિક્ષા લેવે, ન કરે સમુદાણી;
વસતિ-દોષ ન તજે કીતાદિક, જિન-આણા મનિ આણી રે લોકો ! ૬

વસ્ત્ર-પાત્ર-દ્રવણ નવિ ટાલે, કરે પતિતનો સંગો;
ઠલહ વૈરની વાત ઉઠીરે, મન માન્યું તિહાં રંગો રે લોકો ! ૭

હીણો નિજ પરિવાર બઢાવે,^૨ આપ કષ્ટ બહુ હાખી;
ચઢિયો તેહને ઠિણીપરે ઠહીઈ?, સૂત્ર નહિ જિહાં સાખી રે.

લોકો ! ૮

ન ગણે ઉત્તર ગુણની હાણી, સૂત્ર-ક્રિયા માંહી પંથુ;
હુઝ સહસે જિમ ઉપદેશમાલે, બોલ્યો મથુરા મંથુ રે^૩

લોકો ! ૯

એક^૪ મૂલ કારણ ચિંતવતાં, આવે મોટું હાંસુ;
પથ મહામત કિહાં ઉચ્ચરિયાં? સેવું કેલનુ પાસું રે લોકો ! ૧૦

પહેલાં જે મત જૂઠ ઉચ્ચરિયાં, તે તો નાવે લેખે;
ફેરીને હવે તે ઉચ્ચરીઈ,^૫ પથ લોક જિમ દેખે રે લોકો ! ૧૧

મુનિને તે સઘણું સાચવવું, વાત ઘટે નવિ ફૂટી;
શુદ્ધ-પ્રજ્વળની જે જે ચતના, તે તે જાણો રૂઢી રે લોકો ! ૧૨

૧-ઈકનીસ પાણી ખપ નવિ કરતા. ૨-ટળાવે, પઢાઈ, વઢાવે. ૩-જુઓ ઉપદેશમાલા ગાથા ૧૯૪ અને સાર પછીની ગાથાઓ. ૪-એકનું. ૫-ઉચ્ચરીઈ મુઝે; ઉચ્ચરીઈ મુઝે.

સંજય-ઠાણ વિચારી જોતાં, જો ન લહે નિજ^૧ સામે;
 તો જુહું^૨ જોલીને હુમ્મતિ!, સ્યું સાધે ગુણ પામે રે? લોકો! ૨૮
 સંયમ વિણ સંયતતા થાયે, પાપ-શ્રમણ તે ભાખ્યો;
 ઉત્તરાધ્યયને^૩ સરલ સ્વભાવે, શુદ્ધ-પ્રરૂપક હાખ્યો રે. લોકો! ૨૯
 સુવિહિત ગમ્મ ક્રિયાનો ધોરી, શ્રી હરિભદ્ર કહાએ;
 એહ ભાવ ધરો^૨ તે કારણે, મુજ મન તેહ સુહાએ રે; લોકો! ૩૦
 શુદ્ધ દ્રવ્ય-સંયત તે ઇણિ પરિ, ભાવ-ચરણ પણિ પાવે;
 પ્રવચન-વચન-પ્રભાવે^૩ તેહના, સુરપતિ પણિ ગુણ આવે રે.
 લોકો! ૩૧

શુદ્ધ-કથક-વચને^૧ જે ચાલે, મૂલ ઉત્તર ગુણ ધારી;
 વચન સમાધિક રંગે લીના, તે મુનિની બલિહારી રે લોકો! ૩૨
 પૂજનિકે જ્ઞાને જ્ઞાનાધિક, સંજત ચરણ વિલાસે;
 એકે નહિ જેહને બિહુ માંહે, કિમ જઈએ તસ પાસે રે?
 લોકો! ૩૩

જિમ જિમ પ્રવચન-જ્ઞાને^૧ ઝીલે, તિમ સંવેગ તરંગી;
 એ આવશ્યક-વચન વિચારી, હોજો જ્ઞાનનો રંગી રે. લોકો! ૩૪
 જ્ઞાનાધિકના ગુણ જે દ્રષે, કષ્ટ કરે અભિમાની;
 પ્રાપ્તે ગંઠી લગે નવિ આવ્યા, તે ખુતા અજ્ઞાને^૨ રે. લોકો! ૩૫
 તેહની કષ્ટ-ક્રિયા અનુમોદે, ઉનમારગ ચિર થાવે;
 તેહથી દુરગતિના દુઃખ લહીએ, એ પંચાસક કહાવે રે.
 લોકો! ૩૬

સંવેગીના બાદ્ય કષ્ટથી, થયા લોક બહુ રાગી;
કોઈક શુદ્ધકથકનાં^૧ પશ્ચિ મતિ, જેહની જ્ઞાને લાગી રે. લોકો ! ૨૧
ચોમાસું પુરી બિહુ વિચરીયા, તિહા આવ્યા ઇક નાણી;
'બિહુમાં અલ્પ અધિક ભવ કુણના ?^૨ ?'

પૂછે ઇમ બહુ પ્રાણી રે. લોકો ! ૨૨
જ્ઞાની કહે 'સંવેગી નિંદાઈ, ઘણા ભવ રગ્ગરથે;
શુદ્ધ-કથક વહિલો શિવ-સુખમાં, પાપ ખમાવી
ભલરથે રે. લોકો ! ૨૩

સુણી એહતું બહુ જન સમજ્યા, ભાવ-માર્ગ-રૂચિ જાગી;
એ ઉપદેશપદે સવિ ભેયો, બે તુલો ગુણના - રાગી રે. લોકો ! ૨૪
શુદ્ધ આચિત્ત કલિ માહિ વિરલા, શુદ્ધ-કથક પશ્ચિ થોડા;
ઈન્દ્રિયાચારી^૩ બહુલા દીસે, બાણે વાંકા થોડા રે. લોકો ! ૨૫
પાસત્યાદિકને પણ સંયમ, - ડાણું કહ્યો જે હીણા;^૪
શુદ્ધ-પ્રરૂપક પવથણે શાસન, કહિએ^૫ ન હોએ ખીણા ! રે;
લોકો ! ૨૬

જિન વિષ્ણુ અછતું ચરણ ન કરીએ, હોય તેતો ઉદ્ધરીએ;
નવો મારગ જન આગે^૬ બાળે, કહો કિણિ પરિ નિસ્તરીએ રે ?
લોકો ! ૨૭

x પખાલી. + કરે તે.

૧-શુદ્ધકથકથી. ૨-કેહના. ૩-હીણાચારી ૪-પાસત્યાદિકમાં પણ સંયમ
થાતક કહિઈ કોઈ હીણું. ૫-કહિછ. ૬-કહિછ.

અમૃતવેલિની નાની સજાયા

ચેતન! જ્ઞાન અજુઆલને, ટાલને મોહ સંતાપ દે,
હુરિત નિજ સંચિત ગાલને, પાલને આહુત્ય આપ દે;

ચેતન! જ્ઞાન અજુઆલને. ૧

ખલ તણી સંગતિ પરિહરે, મત કરે કોઈસ્મું કોઈ દે;
શુદ્ધ સિદ્ધાંત સંભારને, ધારને મતિ પ્રતિબોધ દે. ચેતન! ૨

હરખ મત આણુને તુસંયો, ફૂલંયો મત ધરે ખેડ દે,
રાંગ દ્રેષાદિ સધિ (સંઘે) રહે, મનિ વહે આર નિર્વેદ દે. ચેતન! ૩

પ્રથમ ઉપકાર મત અવગણે, તું ગણે ગુરુ શુણુ શુદ્ધ દે;
જિહ્વાં તિહ્વાં મત ફેરે ફૂલતો, જૂલતો મમ રહે મુદ્ધ દે. ચેતન! ૪

સમઠિત-રાગ ચિત્ત રંજને, અંજળે નેત્ર વિવેક દે;
ચિત્ત મમકર મત લાવને, ભાવને આતમ એક દે. ચેતન! ૫

ગારવ-પંકમાં મમ હુલે, મત ભલે મચ્છર ભાવ દે;
પ્રીતિ મ ત્યજે શુણુવંતની, સંતની પંતિમાં આદિ દે. ચેતન! ૬

બાહ્ય ક્રિયા કપટ તું મત કરે, પરિહરે આર્તધ્યાન દે;
મીઠંડો વદને મને મેલડો, ઈમ કિમ તું શુભજ્ઞાન દે? ચેતન! ૭

ચાલતો આપછંદે રખે, મત ભખે પુંઠને મંસ દે;
હથન ગુરુનું સદા ભાવને, આપ શોભાવને વંશ દે. ચેતન! ૮

હઠ પડયો બોલ મત તાણુને, આણુને ચિત્તમાં સાંન દે;
વિનયથી દુઃખ નવિ બાંધસ્યે, વાધસ્યે જગતમાં માંન દે ચેતન! ૯

કુલ ગણુ સંઘ તણી જે લજ્જા, 'તે આપ-છંદે ટાલી;
પાપભીરુ ગુરુ-આણુ-કારી, જિન મારગ અજુઆલી રે.

લોકો ! ૩૭

જાનાધિકની દીક્ષા' લેજે,^૧ કરે તસ વયણે' પરખી;
ખીજની પોડશકે ભાખી, હોલી-નૃપને^૨ સરિખી રે. લોકો ! ૩૮
જાનાધિકનો વિનય વિરાધે, શ્રી જિનવર દુહવાળે;
વિનય-લેહ સમજીને કિંકર, જ્ઞાનવંતનો થાળે રે. લોકો ! ૩૯
તે માટે જ્ઞાનાધિક-વયણે, રહી ક્રિયા જે કરસ્યે;
આધ્યાતમ-પરિણતિ-પરિપાકે, તે ભવસાયર તંરસ્યે રે. લોકો ! ૪૦
વાચક જસુવિજયે ઇમ દાખી, શીખ સર્વનઈ સાચી;
પણિ પરિણમસ્યે તેહ તણે મનિ, જેહની મતિ નવિ કાચી રે.

લોકો ! ૪૧

ઇતિ શ્રી સંવિજ્ઞ-પદ્ધતિ-વદન-ચપેટા .

સ્વાધ્યાય સમાપ્ત.

ઇતિ શ્રી હિતોપદેશ સ્વાધ્યાય :

શ્રી અમૃતવેલીની મોટી સજ્જાત

ચૈતન! જ્ઞાન અબુઆલીએ, ટાલીએ મોહ-સંતાપ દે;
ચિત્ત કમઠોલતું વાલીએ, પાલીએ સહજ ગુણ આપ દે. ચે૦ ૧
ઉપશમ અમૃત-રસ પીણીએ, કીણીએ સાધુ-શુન-ગાન દે;
અધમ વયણે નવિ ખીણીએ, દીણીએ સજ્જનને માન દે.^૧ ચે૦ ૨
ક્રોધ-અનુબંધ નવિ રાખીએ, ભાંખીએ વયણ મુખે સાચ દે;
સમકિત-રત્નરૂચિ જોડીએ, છોડીએ ક્રુમતિ મતિ^૨ કાચ દે. ચે૦ ૩
શુદ્ધ પરિણામને કારણે, ચારનાં શરણ ધરે ચિત્ત દે;
પ્રથમ તિહાં શરણ અરિહંતનું, જેહ જગદીશ જગ-મિત દે. ચે૦ ૪
જે સમોસરણમાં રાજતા, ભાંજતા ભવિક-સંદેહ દે;
ધર્મનાં વચન વરજે સદા, પુષ્કરાવર્તિ જિમ મેહ દે. ચે૦ ૫
શરણ ખીણું ભજે સિદ્ધનું, જે કરે કર્મ ચક્રચૂર દે;
લોગવે રાજ શિવ-નગરનું, જ્ઞાન આનંદ ભરપૂર દે. ચે૦ ૬
સાધુનું શરણ ત્રીણું ધરે, જેહ સાધે શિવ-પંથ દે;
મૂલ ઉત્તર ગુણે જે વર્યા, ભવ તર્યા ભાવ-નિઝંથ દે. ચે૦ ૭
શરણ ચોથું કરે ધર્મનું, જેહમાં વર કયા-ભાવ દે;
જેહ સુખ-હેતુ જિનવર કહ્યું, પાપજલ તારવા નાવ દે. ચે૦ ૮
ચારનાં શરણ એ પરિવજે, વણી ભજે ભાવના શુદ્ધ દે;
હુરિત સવિ આપણું નિહિએ, જિમ હોયે સંવર વૃદ્ધ દે. ચે૦ ૯

+ એક પ્રતમાં લખ્યું છે કે 'અથ વૃદ્ધ અમૃતવેલ વખતે.'

૧ સજ્જન બહુમાન દે ૨ મન

કોકવારે તુઝ લોલભે, ઓલવે ધર્મનો પંથરે;
 ગુર-વચન-દીપ તો કરિ ધરે, અતુસરે પ્રથમ નિર્ઞંથરે ચેતન! ૧૦
 ધારજે ક્યાનની ધારણા, અમૃતરસ પારણા પ્રાય રે;
 આલસ અંગતું પરિહરે, તપ કરી ભૂષજે કાય રે. ચેતન! ૧૧
 કલિ-ચરિત દેખિ મત ભડકજે, અડકજે ગત શુભ યોગ રે;
 સૂખડી નવમ રસ પાવના, ભાવના આણુજે લોગ રે. ચેતન! ૧૨
 લોકભયથી મન ગોપવે, રોપવે તૂં મહાદોષ રે;
 અવર સુકૃત કીધા વિના, તુઝ દિન જતિ શુભ શોષરે. ચેતન! ૧૩
 લોક સન્નાવમાં ચતુર તું, કાંઈ અછતું નવિ ઓલ રે;
 ઈમ તુઝ મુગતિસ્થુ ખાઝસ્થે, વાસસ્થે જિમ થહી
 (ગૃહી) મોલ રે. ચેતન! ૧૪

જ્ઞાન-દર્શન-ચરણુ શુણુ તણા, અતિ ઘણો ધરે પ્રતિબંધ રે;
 તન મન વચન સાચો રહે, તૂં વહે સાચલી સંધ રે. ચેતન! ૧૫
 ચોપટ જિમ પડયો પાંજરે, મનિ ધરે સખલ સંતાપ રે;
 તિમ પડે મત પ્રતિબંધ તૂં, ક્ષંધિ સંભાલજે આપ રે. ચેતન! ૧૬
 મન રમાડે શુભ ગ્રંથમાં, મત ભમાડે બ્રમ પાશ-રે;
 અનુભવ રસવતી આખજે, રાખજે મુગુરૂની આશ રે. ચેતન! ૧૭
 આપ સમ સકલ જગ લેખવે, શીખવે લોકને તત્ત્વ રે
 માર્ગ કહેતો મત હારજે, ધારજે તૂં દંઢ સત્ત્વ રે. ચેતન! ૧૮
 શી નયવિજય ગુરૂ સીસની, સીખડી અમૃતવેલ રે;
 સાંભલી જેહુ એ અતુસરે, તે લહે જરૂર રંગરેલ રે ચેતન! ૧૯

પાપ નવી તીવ્ર ભાવે કરે, જેહને નવિ ભવ-રાગ રે;
 ઉચિત સ્થિતિ જેહ સેવે સદા, તેહ અનુમોદવા લાગ રે. ચે૦ ૨૧
 થોડલો પણુ ગુણુ પરતણો, સાંભલી હુર્ષ મન આણુ રે;
 દોષ લવ પણુ નિજ દેખતાં, નિજ ગુણુ નિજતમા જાણુ રે. ચે૦ ૨૨
 ઉચિત વ્યવહાર અવલંબને, ઇમ કરી સ્થિર^૧ પરિણામ રે;
 ભાવિયે શુદ્ધ નય ભાવના, પાવનાશય તણુ કામ રે. ચે૦ ૨૩
 જેહ મન વચન પુદ્ગલ થકી, કર્મથી ભિન્ન તુજ રૂપ રે;
 અક્ષય અકલંક છે જીવનું, જ્ઞાન આનંદ સરૂપ રે. ચે૦ ૨૪
 કર્મથી કલ્પના ઉપજે, પવનથી જેમ જલધિ-વેલ રે;
 રૂપ પ્રગટે સહજ આપણું, દેખતાં દૃષ્ટિ સ્થિર મેલ રે. ચે૦ ૨૫
 ધારતાં ધર્મની ધારણા, મારતાં મોહ વડચોર રે;
 જ્ઞાન રૂચિ વેલ વિસ્તારતાં, વારતાં કર્મનું જોર રે. ચે૦ ૨૬
 રાગ વિષ દોષ ઊતારતાં, જારતાં દ્વેષ રક્ષ શેષ રે;
 પૂર્વ મુનિ વચન સંભારતાં, વારતાં કર્મ નિઃશેષ રે. ચે૦ ૨૭
 દેખિયે માર્ગ શિવ-નગરનો, જે ઉદાસીન પરિણામ રે;
 તેહ અણુ છોડતાં આલિયે, પામિએ જિમ પરમ ધામ રે. ચે૦ ૨૮
 શ્રી નયવિજય ગુરૂ શિષ્યની, શીખડી અમૃત-વેલ રે;
 એહ જે અતુર નર આહરે, તે લહે મુજસ રંગ રેલ રે. ચે૦ ૨૯

ધૃતિ શ્રી હિતશિક્ષા સંજ્ઞાયા સમાપ્ત

ઈહલવ પરલવ આચર્યા, પાપ-અધિકરણ મિથ્યાત રે;
 જે જિનાશાતનાદિક ઘણાં, નિંદિએ તેહ^૧ ગુણ-ઘાત રે. એ૦ ૧૦
 ગુર તણાં વચન તે અવગુણી, ગુંથિયા આપ મત જાલ રે;
 બહુ પરે લોકને સોલવ્યા, નિંદિએ તેહ જ'જાલ રે એ૦ ૧૧
 જેહ હિંસા કરી આકરી, જેહ બોલ્યા મૃષાવાદ રે;
 જેહ પરધન હરિ હરખિયા, કીધલો કામ-ઉનમાદ રે એ૦ ૧૨
 જેહ ધન ધાન્ય મૂચ્છાં ધરી, સેવિયા ચાર કષાય રે;
 રાગને દ્વેષને વશ હુવા, જે કીયા કલહ-ઉપાય રે. એ૦ ૧૩
 જૂઠં જે આલ પરને દિયાં, જે કયાં પિશુનતા પાપ રે;
 રતિ અરતિ નિંદ માયા મૃષા, વલિય મિથ્યાત્વ-સંતાપ રે એ૦ ૧૪
 પાપ જે એહવાં સેવીયાં, તેહ નિંદિએ ત્રિહું કાલ રે;
 સુકૃત અનુમોહના કીજિએ, જિમ હોયે કર્મ વિસરાલ રે એ૦ ૧૫
 વિશ્વ ઉપકાર જે જિન કરે, સાર જિન નામ સંયોગ રે;
 તેહ ગુણ તાસ અનુમોહિએ, પુણ્ય-અનુબધ શુભ યોગ રે એ૦ ૧૬
 સિદ્ધની સિદ્ધતા કર્મના, ક્ષય થકી ભીપની જેહ રે;
 જેહ આચાર આચાર્યનો, ચરણવન સિંચવા મેહ રે. એ૦ ૧૭
 જેહ ઉવગ્રાથનો ગુણ લલો, સુત્ર સંજ્ઞાથ પરિણામ રે;
 સાધુની જેહ વલી સાધુતા, મૂલ ઉત્તર ગુણ-ધામ રે. એ૦ ૧૮
 જેહ વિરતિ દેશ શ્રાવક તણી, જે સમકિત સદાચાર રે;
 સમકિત દષ્ટિ સુરનર તણે, તેહ અનુમોહિએ સાર રે. એ૦ ૧૯
 અન્યમાં પણ કયાદિક ગુણો, જેહ જિન-વચન અનુસાર રે;
 સર્વ તે ચિત્ત અનુમોહિએ, સમકિત-બીજ નિરધાર રે. એ૦ ૨૦

એક જિન-પ્રતિમા-વંદન-દ્રેષે, સૂત્ર ઘણું તું લેયો;
 નંદીમાં જે આગમ સંખ્યા, આપમતી કાં ગોયે? કુમતિ! ૮
 જિનપૂજા ફલદાનાદિક સમ, મહાનિસીથે લહિએ;
 અંધ પરંપર કુમતિવાસના, તો કિમ મનમાં વહિએ રે? કુ૦! ૯
 સિદ્ધારથ રાયઈ જિન પૂજ્યા, કલપસૂત્રમાં દેખો;
 આણીશુદ્ધ કયા મન ધરતાં, મિલે સૂત્રનો લેખો રે. કુમતિ! ૧૦
 થાવર હિંસા જિન-પૂજામાં, જે તું દેખી ધૂજે;
 તો પાપી તે દૂર દેશથી, જે તુઝ આવી પૂજે રે. કુમતિ! ૧૧
 પઠિકમણે મુનિદાન વિહારે, હિંસા દોષ વિશેષ;
 લાલાલાલ વિચારી જોતાં, પ્રતિમામાં સ્થે દ્રેષ રે? કુમતિ! ૧૨
 ટીકા ચૂષિં ભાખ્ય ઉવેખ્યાં, જાવેખી નિમુક્તિ;
 પ્રતિમા કારણ સૂત્ર ઉવેખ્યાં, દૂર રહી તુઝ મુગતિ રે. કુ૦! ૧૩
 શુદ્ધ પરંપર ચાલિ આવી, પ્રતિમા-વંદન વાણી;
 સમૂર્ચિમ જે એ મૂઢ ન માને, તેહ અદીઠ અઠલ્યાણી રે કુ૦! ૧૪
 જિન-પ્રતિમા જિન સરિખી જાણે, પંચાંગીના જાણે;
 કવિ જગવિજય કહે તે ગિરજા, કીજે તાસ વખાણ રે. કુ૦! ૧૫

૨

સતરશેઠ પૂજા સાંભલી, સ્યું કુમતિ! જગ ધંધે રે;
 શુદ્ધ પરંપર સૂત્ર ન માતે, ઘાલિ અધો અધે રે. સતર૦ ૧
 જિન પ્રાસાદ કરાવ્યાનું ફલ, મહાનિસીધ વખાણું રે;
 દાન શીલ તવ ભાવના સરીખું, તો સ્યું તેં નવી જાણ્યું રે!
 સતર૦ ૨

જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો

૧

જિનજીવી પ્રતિમા વંદન દીસે, સમકિતને આલાવે;
અંગોપાંગ પ્રગટ અરથ એ, મુરખ મનમાં નાવે રે.

કુમતિ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?

ઈમ તે' શુભમતિ કાપીરે-કુમતિ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?
મારગ દોષે પાપીરે, કુમતિ! કાં પ્રતિમા ઉથાપી ?

એહ અરથ અંગઠ અધિકારે, જુઓ ઉપાંગ ઉવાઈ
એ સમકિતનો મારગ મરડી, કહે દયા સી માઈરે-કુમતિ! ૨

સમકિત વિષુ મુર દુરગતિ પામે, અરસ વિરસ આહારે;
જુઓ જમાલી દયાયે ન તરીઓ, હુઓ બહુલસંસારી. કુમતિ! ૩

ચારણ મુનિ જિન પ્રતિમા વંદે, ભાખિઈ ભગવઈ અંગે;
ચૈત્ય સાખિ આલોચણ ભાખે, બ્યવહારે' મનરંગે.-કુમતિ! ૪

પ્રતિમા-નતિ ફલ કાઉસગે, આવશ્યકમાં ભાખ્યું;
ચૈત્ય અર્થ વૈયાવચ મુનિને, ફસમે અંગે દાખ્યું રે. કુમતિ! ૫

સૂરીયાસ સૂરિ' પ્રતિમા પૂજ, રાયપસેણીમાહિં;
સમકિત વિષુ ભવજલમાં પડતાં, દયા ન સાહે બાંહિરે. કુમતિ! ૬

દ્રૌપદીએ જિન-પ્રતિમા પૂજ, છઠે અંગે વાચે;
તો સું એક દયા પોકારી, આજ્ઞા વિષુ તું માચે રે? કુમતિ! ૭

એક શુર વંદન આણી હેતે, નદી પાપ આચરતા;
 કર્મ વિશોધિને જન વિમલા, ફલ અંતર કુણુ કરતા? કુ૦! ૩
 જીવહિંસાના થાન બાણી, જિન-પ્રતિમા ઉથાપી;
 સંજમ કાળે નદીય તરતાં, કે ધરમી કે પાપી રે? કુ૦! ૪
 બત્રીસ સૂત્રમાંહિ જિન-પ્રતિમા, સુર માનવ એ પૂજી;
 ભવ્ય હુઈ તે કહો કિમપિ, તારી મત કાં મુજી રે? કુ૦! ૫
 જિન જનમે સહુ સુરપતિ આવે, નીરે કલસ ભરાવે;
 એક કોડી સાઠિ લખિ નવરાવે, કહો તે મું ફલ પાવે રે? કુ૦! ૬
 હયા હયા મુખ પર પોકારે, હયા મરમ નવી બાણે,
 સકલ જંતુ જોણે સરણુ રાખ્યા, નદીય મહિર કાં નાણે રે? કુ૦! ૭

(જે પ્રતમાંથી આ સ્વાધ્યાય લીધી છે તે પ્રતમાં બધી યશો-
 વિજયજીની કૃતિઓ છે તેથી જો કે આમા છેવટે તેમના નામનો
 ઉલ્લેખ નથી તો પણ આ તેમની જ કૃતિ લાગે છે.)

સ્થાપના કલ્પ સ્વાધ્યાય

—(૧)—

(હસ્તિનાપુર વર લક્ષ્મ-એ પાંડવની સબઝાયતી દેશી)

પૂરવ નવમથી ઉદ્ધરી, જિમ લાખઈ શ્રી લદ્રખાહુ રે;
 થાપના કલ્પ અલ્પ કહું, તિમ સાંભલ્યો સહુ સાહુ રે. ૧

જિન-પ્રતિમા જિન-દાઢા પૂજા, નિતિ હિતકરણુ ભાખી રે;
 સ્પ્રિઆભ સુરને' ઇહાં જોયો, રાયપસેણી સાખી રે. સતર૦ ૩
 મોક્ષતાણુ' કારણુ જિનપૂજા, બહુવિધ ભગતિ કીધી રે;
 સમકિતદેષ્ટિ સુરનર વંદે, આગમવાત પ્રસિદ્ધી રે સતર૦ ૪
 પુષ્કરોહણુદિક વિધિ સૂત્રે, દેખી પણુ કાંઈ ભૂલે રે?
 હિંસા દાખી સૂત્ર ઉથાપી, ફેલ પામિ ફૂલ ભૂલે રે? સતર૦ ૫
 જિન-પૂજામાં દોષ ન દાખ્યો, આધાકર્મિક ભાંતિ રે;
 જિનઆણુ વિશુ કુમતિ! પડિ તું, કુગુરૂતણી સ્થું વાતે રે!

સતર૦ ૬

નાગણુત જક્ષાદિ કહે તે, પૂજા હિંસા લહીએ રે;
 સુગદાંગમાં નવિ જિન હેતે, તે કિમ હિંસા કહીએ રે? સતર૦ ૭
 મિથ્યાદેષ્ટિ હરી હર પૂજે, જૈન જિનેસ્વર પૂજે રે;
 તૂંતો જોમાં એક ન પૂજે, કુમતિ પડિઓ ધુજે રે. સતર૦ ૮
 સાર સૂત્રનું સમજી જિનની, પૂજા જે મન ધારે રે;
 જસવિજય કહે તે ગિરૂઆ, તેહ તર્યા ને તારે રે. સતર૦ ૯

૩

પંચ મહાજત તણિ રે આરિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ જે ભાખી;
 આણુ કુટ નદી ઉતરતા, એહ છીંડી કિહાં રાખી રે.

કુમતિ! એહ છીંડી કિહાં રાખી રે? ૧

નદીય તણા શુવ ઘણું અજયો કારિ, કાં માથિ પગ ચુકો?

મુગતિ મારગ રખવાલાં ઘડને, ચોર ચઈ કાં ચુકો રે? કુ૦! ૨

સિદ્ધિ કરઈ ભય અપહરઈ, પારદ સમ ખિંદુ તે રથામ રે;
 મૂષકે સમ જેહ થાપના, તે ટાલઈ અહિવિષ ઠામ રે. તે ટાલઈ ૧૧
 એક આવર્તઈ ઝલ દિઈ, ચિહું આવર્તઈ સુખાભંગ રે,
 ત્રિહું આવર્તઈ માન દિઈ, ચિહું આવર્તઈ નહી રંગ રે. ચિહું ૧૨
 પંચ આવર્તઈ ભય હરઈ, છહિં આવર્તઈ દિઈ રોગ રે;
 સાત આવર્તઈ સુખ કરઈ, વલિ ટાલઈ સઘસા રોગ રે. વલિ ૧૩
 વિષમાવર્તઈ ફલે ભલું, સમ આવર્તઈ ફલે હીન રે;
 ધર્મનાશ હોઈ છેદથી, ધર્મ ભાળઈ તત્વ-પ્રવીન રે. ધર્મ ૧૪
 જેહ વસ્તુ થાપિઈ, ક્ષિણ આવર્તઈ તેહ રે;
 તે અખૂટ સઘલું હોઈ, ધર્મ જાણી જઈ શુભ ગેહ રે.
 કહઈ વાચક જરા શુભ ગેહ રે. ૧૫

તિમ સાંભલયો સહુ સાહુ પરમશુર, -વયણુડે મનિ દીજઈ રે;
મનિ દીજઈ પરમશુર-વયણુડે, તો શિવસુરલતાફલ દીજઈ રે.

— આંકણી

લાલ વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ રેખા રથામ તે જોઈ રે,
આયુ જ્ઞાન બહુ સુર વહી, તે તો નીલકંઠ સમ હોઈ રે- ૨
તે તો નીલકંઠ

પીત વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ દીસઈ બિંદુ તે પ્રવેત રે;
તેહુ પખાલી પાઈઈ, સવિ રોગ-વિલયનો હેત રે. સવિં ૩
પ્રવેતવરણુ જેહુ થાપના, માંહિ પીતબિંદુ તસ નીર રે,
નથન રોગ છાંટિં ટલઈ, પીતા ટલઈ શૂલ શરીરિ રે. પીતાં ૪
નીલકરણુ જેહુ થાપના, માંહિ ખીલા બિંદુ તે સાર રે.
તેહુ પખાલી પાઈઈ, હોઈ અહિ-વિષનો ઉત્તાર રે. હોઈં ૫
ટાલઈ રોગ વિસૂચિકા, ધૃત લાભ દીઈ વૃત વજ રે;
રક્ત વરણુ પાસઈ રહ્યો, મોહઈ માનિનિ કેશ મજ રે. મોહઈં ૬
શુદ્ધ પ્રવેત જે થાપના, માંહિ દીસઈ રાતી રેખ રે;
કંઠ થકી વિષ ઉતરઈ. વહી સીજઈ કાર્ય અશેષ રે. વહીં ૭
અર્ધ રક્ત જે થાપના વહી અર્ધ પીત પરિપુષ્ટ રે;
તેહુ પખાલિ છાંટિઈ, હુરઈ અક્ષિરોગ નઈ કુષ્ટ રે. હુરઈં ૮
જંબૂ વરણુ જેહુ થાપના, માંહિ સર્વ વર્ણના બિંદુ રે;
સર્વ સિદ્ધિ તેહથી હોઈ, મોહઈ નરનારીના વૃંદ રે મોહઈં ૯
જાતિ પુષ્પ સમ થાપના, સુત વંશ વધારઈ તેહુ રે;
મોર પિચ્છ સમ થાપના, વંછિત દિઈ નવિ સંદેહુ રે. વંછિતં ૧૦

કશ વિનયના ફહુલા? (ફહીથરા) મીઠા, ત્રિલુ શુદ્ધિ સખર મુહાળી રે
 આઠ પ્રભાવક જતને રાખી, પણ ફવણ તે ગાળી રે-આ૦ ૨
 બૂપણ પાંચ જલેખી કુંપલી (કુમળી), છઠ્ઠ વિધ જયણા ખાળા રે
 લખણ પાંચ મનોહર ચેખર છ હાણ શુંદવલા તાલ રે-આ૦ ૩
 છ આગાર નાગોરી પીડા, છ લાવના પણ પૂરી રે
 સડસઠિ લેદે નવ નવ વાની, સમકીત મુખડી ફેડી રે-આ૦ ૪
 શ્રી જિનશાસન ચઢિહટે દીઠી, ત્રિદ્વાંત ચાલે સારી રે
 એ આખે અજરામર હોવે, મુનિ ફરશમે ખ્યારી રે-આ૦ ૫
 એ નિત્રે છવ અણાહારી, અંતુષ્ટ પુદ્ગલ વીવહારી રે
 વાચક જશ કહે આગમ માને (માંતે) વાત પ્રમાણે પ્રકાશી રે-આ૦ ૬

ગુણસ્થાનક સંજ્ઞા

—(*)—

[દેશી-કડવાં ફળ છે કોષનાં]

હોયે મિથ્યાત્વ અભવ્યને, કાળ અનાદિ અનંતો રે;
 તેહ અનાદિ શાંત છે, પ્રાણી ભવ્યને તંતો રે.

શ્રી જિનવચન વિચારીએ. ૧

આવલી પટ સાસાયણે ચોથું અચર તે મીસો રે;
 મનુજભવાદિક સુરભવે, ઈમ લાખે જગદીશો રે. શ્રી જિન૦ ૨
 પૂરવ કોડી છે પાંચમો, તેરમું દેશથી ઉલ્લો રે;
 કાલ અવર ગુણ ભણવો, અંતર્મુહૂર્ત સહુનો રે. શ્રી જિન૦ ૩
 સાધુ છઠે અને ગ્રાતયે, મીલી રહે પૂરવ કોડી રે;
 અધિક વધે હોય કેવલી, કઠીન કર્મફલ કોડી રે શ્રી જિન૦ ૪

તપાગચ્છાયાય^૧ની સંજ્ઞાયા

—(*)—

નિંદરડી વેરણુ કુઈ—એ દેશી

શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી, x ગછપતિના હો ગુણગણ અભિરામ કે,
તપગચ્છપતિ વિરાજતા, રૂપે સુંદર હો બાણું નૃપ કામ કે—શ્રીં ૧
તુમે ધર્મધુરંધર વીરના, શાસન માંહે કરણાના સિંધુ કે,
દો અમિય સમાણી દેશના, નિષ્કારણુ ગુરૂ જગના બંધુ કે—શ્રીં ૨
એહવા ગુરૂની ગોઠડી, થોડી પણ હો સવિ જનમનો સાર કે,
થોડું પણ ચંદન બાણું, થું કીળે હો બીજો કાઠનો બાર કે—શ્રીં ૩
હજ હયાનો ઉલ્લસે, બે બાઝે હો ગુણવંતશું ગોઠ કે,
નહિ તો મનમાંહે રહે, નવિ આવે તો તસ વાત તે હોઠ કે—શ્રીં ૪
મર્યાદા ચરણ ગુણે ભર્યા, મુજ મલિયા હો સૂરિરાજ સુરીદ કે,
મનના મનોરથ સહુ કળ્યા, વળી ટળીયાહો દુઃખદોહગ દૂર કે—શ્રીં ૫
દૂર રહ્યા કિમ બાણીએ, ગુણવંત હો નિજ ચિત્ત હજૂર કે,
વાચકજસ કવિ ગુણ તણો, ઇમ એવક હો લહે મુખ પંદુર કે—શ્રીં ૬

સમકીત મુખલડીની સંજ્ઞાયા

—(*)—

આખો નર સમકીત મુખલડી, દુઃખિભૂખલડી લાળે રે,
ચાર સદ્ગુણ લાડુ સેવધયા, ત્રિણ લિંગ ફેણાં છાળે રે—આખો. ૧

x શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજીને બદલે શ્રી વિજયદેવસૂરીશ્વરજી—અથવા
શ્રી વિજયપ્રભસૂરીશ્વરજીનું નામ સંભવે છે.

દુઃખણી દોભાગણી પ્રાદ્યાણી, તુંબડા તણે અનુસાર રે;
 કાળ અનંતા તે ભમીલ, રૂલિ રૂલિ નિર્યય મોઝાર રે; સાધુ૦ ૭
 સાતે નરકે તે ભમીલ, પામી પામી મનુષ્યની દેહ રે;
 ચારિત્ર લઈ તપસ્યા કરીલ, બાંધ્યું નિયાહું તેહ રે, સાધુ૦ ૮
 દુપદ રાજા ધરે ઉપલલ, પામી પામી ધૌવન વેષ રે;
 પાંચ પાંડવે તે વરીલ, હુઈ હુઈ દ્રૌપદી એષ રે; સાધુ૦ ૯
 તે મનુષ્ય જન્મ પામી કરીલ, લેશે લેશે ચારિત્ર નિરધાર રે;
 કેવળ જ્ઞાન પામી કરીલ, જશ કહે બશે બશે મુક્તિ
 મોઝાર રે; સાધુ૦ ૧૦

ચાર આહારની સજ્જાય

અથવા

આહાર-અણુઆહારની સજ્જાય

—(*)—

અરીકંત પદ બ્યાતો થકા-એ દેશી

સમરૂં ભગવતી ભારતી, બ્રહ્મી શુર શુભવંતો રે.
 સ્વાદિમ જેહ દુવિહારમાં, સૂએ તે કહું કંતો રે. ૧
 શ્રી જિનવચન વિચારીએ, કીલએ ધર્મનિઃસંગો રે;
 જત પચ્ચખાણુ ન ખડીએ, ધરીએ સંવરે રંગો રે. શ્રીજિન૦ ૨
 પીંપર સુંઠ તીખા લલા, હરડે છરે તે સાર રે;
 ભવંત્રી-ભયદેલ-એલચી, સ્વાદિમ ધર્મ નીરધાર રે; શ્રીજિન૦ ૩

જે જેના વ્યવહારમાં, તેહને તેહ કહેવાય રે;
 નિશ્ચયથી ગુણકાણે. અંતર ગતિ પલટાય રે શ્રી જિનં. ૫
 ઉચીત ક્રિયા અધિગમથકે, અછતો પણ ગુણ આવે રે;
 છતો હોય તે થિર રહે, જે જિનવચન સુઠાવે રે; શ્રી જિનં. ૬
 જે ગુરૂચરણ ઉપાસતે, ઈમ ગુણકાણે વિચાર રે;
 જો લહે સુખસ અપકા, નિશ્ચય ને વ્યવહાર રે. શ્રી જિનં. ૭

તુંબકાની સન્નિધિ

—(૧)—

સાધુજીને તુંબડું વહોરાવીયું. કરમે હલાહલ થાય રે;
 વિપરીત આહાર વહોરાવીઓ, વધાર્યો અનંત સંસાર રે;
 સાધુજીને તુંબડું વહોરાવીયું—એ આંકણી
 આહાર લેઈ મુનિ પાછા વડ્યા, આવ્યા ગુરૂજીની પાસ રે;
 ભાત પાણી આલોવીયાં, ‘એ આહાર નહીં તુમ લાગ રે; સાધુ. ૨
 નિરવલ કામે જઈને પરઠવો, તુમે છો જ્યાના જાણ રે;
 બીજો આહાર આણી કરી, તુમે કરો નિરધાર રે;’ સાધુ. ૩
 ગુરૂ-વચન શ્રવણે સુણી, પહોંચ્યા વન મોઝાર રે;
 એકજ ણિદુ તિહાં પરઠવો, દીકા દીકા જીવના સંહાર રે; સાધુ. ૪
 જીવજ્યા મનમાં વસી, આવી કંઠણા સાર રે;
 માસખંભણને પારણે, પડીવળ્યાં શરણા ચાર રે; સાધુ. ૫
 સથારે ભેસી મુંની આહાર કર્યો. ઉપજી ઉપજી કાંઈ જવાળ રે;
 કાળ કરી સર્વાર્થસિદ્ધિ, પહોંચ્યા પહોંચ્યા મોઝાર રે; સાધુ. ૬

આછી આસંધ-ચીતરો, ગૂગલ હરડાં દાલો રે;
 બોણુ કહી અણહારમાં, વળી મળ્યું નિહાલો રે. શ્રી જિન૦ ૧૪
 કણેરનાં મૂલ પુંવાડીયા, બોલણીયો તે બાણો રે;
 હલદર સૂને ચોવિહારમાં, વળી ઉપલેટ વખાણો રે. શ્રી જિન૦ ૧૫
 ચોપચીની વજ બાણીએ, બોરડી મૂલ કંથેરી રે;
 ગાયઃગૌમૂત્ર વખાણીયે, વલી કુંવાર અનેરી રે. શ્રી જિન૦ ૧૬
 કંકર વડકુડા લલા, તે અણહારમાં કહીએ રે;
 એહવા લેદ અનેક છે, પ્રવચનથી સવી લાહીએ રે. શ્રી જિન૦ ૧૭
 વસ્તુ અનિષ્ટ ઈચ્છા વિના, તે મુખમાં ધરીએ રે;
 શ્રાવ આહારથી બહીરો, તે અણહાર કહીએ રે. શ્રી જિન૦ ૧૮
 એહ જુગત શું બે લાહી, તત પંચખાણુ ન ખંડે રે.
 તેહશું ગુણ-અનુરાગીણી, શિવ-દરિદ્ર રતિ મંડે રે. શ્રી જિન૦ ૧૯
 શ્રી નયવિજય મુગુરંતણાં, લેઈ પસાય ઉદાર રે;
 પાત્રક જસવિજય કહ્યો એહ વિશેષ વિચાર રે. શ્રી જિન૦ ૨૦

૧ વાચક જસ સિજાયા રચી, એ સેવક સુવિચાર રે.

૨ કોઈક પ્રતોમાં નીચેની એક વધુ ગાથા મલે છે.

“તપગચ્છ-ગયણુ-દિવાકર, શ્રી પરવ (પ્રભ) સુરિરાજ્યે રે;
 એ સજાયા રચ્યો લલો, ભવિષ્યને હિત કાળે રે. ૨૧”

કાઠ—કુલંબર—કુમઠા—ચણીકાવા—કચૂરો રે;
 મોથ ને કંટાસેલિયો, પોહોકર-મૂલ કપૂરો રે. શ્રી જિન૦ ૪
 હીંગલા અષ્ટક-ખાપચી, બૂકી-હિંશુ ત્રેવીસો રે,
 બલવણ-સંચલ સૂજતા,^૧ સંભારો નિસદિસો રે. શ્રી જિન૦ ૫
 હરડાં-ખેહડાં વખાણીયે, કાથો-પાન-સોપારી રે;
 અજ-અજમોહ-અજમો લલો, ખેરવડિ નિરધારો રે. શ્રી જિન૦ ૬
 તજ ને તમાલ લવીંગસું, જેઠીમધ ગણો લેલા રે;
 પાન વલી તુલસી તણાં, દુવિહારે લેજ્યો હેલા રે. શ્રી જિન૦ ૭
 મૂલ જવાસના જાણીએ, વાવડિંગ કસેલો રે;
 પીપલીમૂલ જોઈ લીછાએ, રાખજ્યો ત્રત-વેલો રે. શ્રી જિન૦ ૮
 બાવલ ખેર ને ખેજડો, છાલી ધવાદિક જાણો રે;
 કુસુમ સુગંધ સુવાસિયો, વાસી પૂનિતસ્થો^૩ પાણી રે; શ્રી જિન૦ ૯
 એહવા લેહ અનેક છે, ખાદિમ નીતિ માંહે રે;
 છૂડ સ્વાદિમ કહ્યું બાપ્યમાં, ખાદીમમાં ખીજેઠામે રે. શ્રી જિન૦ ૧૦
 મધૂ ગોલ પ્રસુખ જે અંથમા, સ્વાદિમ જાતિમાં બાખ્યો રે;
 તે પણ તૃપ્તિને કારણે, આવરણાએ નવિ રાખ્યો રે; શ્રી જિન૦ ૧૧
 હવે અણુહાર તે વર્ણવું, જે ચૌવિહારમાં સૂજે રે;
 લીંબ-પંચાંગ ગલો-કડું, જેહથી મતિ નવી મૂંઝે રે; શ્રી જિન૦ ૧૨
 રાખ ધમાસો ને રોહણી, સુખડ ત્રીકલાં વખાણો રે;
 કીરયાતો અતિવિષ એલીયો, રીંગણી પણ તિમ જાણો રે;
 શ્રી જિન૦ ૧૩

ખીજી વૃદ્ધિ કહિ ઇમિ કંડક, માણ ઠાણસ્યુ પુરી,
 ત્રીજી વૃદ્ધિ સંખ્યાત ભાગની, ધારો સંયમ ચૂરી, ૫
 થયાં થયાં તે થાનક અંતર, ચઉથી પંચમી છઠી,
 ઠંડક માણકણ થયે પૂરે, વુઢિ જિણવર દિઠી;
 છેહલે કંડક, પૂર્ણ થયો વલી, પંચ વૃદ્ધિનાં થાન,
 મૂલ થકી કહિએ નહિ ખીજું, પૂર્ણ થયાં ૫૮ સ્થાન. ૬
 ઉપરિ પણ* ૫૮ સ્થાનક યોછે,^૧ અસંખ્ય લોકાકાશ,
 અંસ પ્રમાણ^૨ સમગ્ર^૩ તે કહીએ, સંયમ-શ્રેણી પ્રકાશ;
 એહમાંથી જે વરતે સંયત, વંદનીક તે હોઈ,
 ખીજો વંદનીક લજનાએ, ભાખ્ય કલ્પનું નોઈ. ૭

ઠાણ

હવે ઠાણ^૩ પડવણા, કહું સુણજ્યો તુમ્હે શ્રોતા રે!
 પ્રથમ નિરંતર માર્ગણા, મત ભૂલો તુમ્હે નેતા રે;
 આગમ વચનમાં યિર રહો—આંચલી ૧

આદિ અસંખ્ય અંશ વૃદ્ધિથી, વૃદ્ધિ અનંત અંસ કેતાં રે;
 હેઠે થાનક ઇમિ પૂછતાં, કહીએ કંડક તેતાં રે. આગમ ૨
 ઉત્તર ઉત્તર વુઢિનાં, ધુરથી હેઠલાં ઠાણો રે;
 ઇમિ નિરંતર માર્ગણાએ, કડક માત્ર તે ભણો રે. આગમ ૩

* (કવિતા સમયની પ્રતના હાંસિયામાં જણાવ્યું છે કે :)

અનંત ભાગ વૃદ્ધિ, અસંખ્યાત ભાગ વૃદ્ધિ, સંખ્યાત ભાગ
 વૃદ્ધિ, સંખ્યાત ગુણ વૃદ્ધિ, અસંખ્યાત ગુણ વૃદ્ધિ, અનંત ગુણ વૃદ્ધિ
 એ ૫૮ સ્થાનક.

૧-ઓરો. ૨-સમય ૩-અહિકાણ.

શ્રી સંયમ શ્રેણી વિચાર સંજ્ઞાય

પ્રણમી શ્રી ગુરૂના ચરણામ્બુજ, સમરી સારદા માત,
સંયમ-શ્રેણી-વિચાર કહેશ્યું, સુણને તે અવદાત;^૧
ભાવ ગંભીર ઘણા જે શ્રુતમાં, તે સુણતાં ભવિ પ્રાણી,
સદ્દલિયા અનુભોદન ગુણથી, લહે મુગતિ પટરાણી. ૧

સર્વાંકાશ પ્રદેશ થકી પાણ, અનંત ગુણ અવિભાગ^૨
સર્વ જઘન્ય સંયમ સ્થાનકમાં, દેખે શ્રી વીતરાણ;
ખીનું ઠાણું^૩ અનંતે ભાગે, હોય પ્રથમથી વૃદ્ધ,
અંગુલ ક્ષેત્ર અસંખ્ય ભાગ-ગત, અંસ સમાને સિદ્ધ. ૨

તેતાં યાનક કંડક કહીએ, ખીને કંડકે ઠાણી,
પહિલે વૃદ્ધિ અસંખ્ય ભાગની, ચરણ અંશની જાણી;
આગે કંડક માન અનંતે, ભાગે વૃદ્ધિ કહીને,
વલતું ખીનું ઠાણુ અસંખ્યે, ભાગે વૃદ્ધિ લહીને. ૩

ભાગ અનંત વૃદ્ધિ કંડક જે,^૪ અંતરિ કંડક માન,
એમ અસંખ્ય ભાગે જે વાધ્યા, તે કહે વરજાન;
ચરમ અસંખ્ય ભાગ કંડકથી, અનંતે ભાગે વૃદ્ધિ,
કંડક માત્ર ગએ અસંપ્રયાતે, ભાગે વૃદ્ધિ ઠક લદ્ધ. ૪

વલતું મૂલ થકી જે સંજમ, ઠાણુ સર્વ તે ભાગે,
ઠાણુભાગ સંખ્યાતે વાધ્યું, ખીનું મન માંહિ રાખે;

૧-અધિકાર. ૨-ચારિત્ર પર્યાય. ૩-ઠાણુ. ૪-કંડકને.

અદ્ય-અહુત્વ દુવારે સંયમ, - શ્રેણિ-વિચાર સુહાઓ; - - -
 થોવાસંખ્ય ગુણા ઉતકેમથી, ^૧ યાનક પદ એહ ન્યાયો રે. x ભલે ૦ ૧
 ઉત્તર ઉત્તર થકી અનંત, અસંખ્ય ગુણહ વહાયો; - - -
 તે કંડક સંમિત ગુણકારે, અધિક કંડક એહ આયો રે. ભલે ૦ ૨
 શ્વ પદ પ્રતિબદ્ધ માર્ણાણ, તે પ્રકાર ન કહાયો; - - -
 દષ્ટિવાહ છે વિસ્તર તેહનો, હવડાં નહિ સંપ્રકાયો રે. ભલે ૦ ૩
 મંદબુદ્ધિને સૂક્ષ્મ વિચારે, ચિત્ત ન ચમકો થાયો; - - -
 ગીતારથ વચને રહેવું, સમક્રિત શુદ્ધ ઉપાયો રે. ભલે ૦ ૪
 વીતરાગ આણા સિંહાસન, પુણ્ય પ્રકૃતિનો પાયો; - - -
 વાચક જશવિજયે એ અર્થહ, ધર્મ ધ્યાનમાં ધાયો રે. ભલે ૦ ૫
 પાયો પાયો રે ભલે મેં જિનશાસન પાયો :

—(૪)—

૧-ઉત્કેષથી.

x અનંત ગુણ વૃદ્ધિ યદા અસંખ્યાત ગુણ વૃદ્ધિ ના થોનક
 અસંખ્યાત ગુણા ભણવા ઈમ ઉતરતા ઉતરતાં ભવત અનંત
 ભાગ વૃદ્ધિ સુધી ભણવા. (આમ કાવેતા સમયની પ્રતના હાંસિયામાં
 ભણાવેલ છે.)

અંશ સંખ્યાતે^૧ જે વૃદ્ધિ છે, પહેલું યાનક તેહથી રે;
ભાગ્યઅનંત વૃદ્ધિ કેતલાં, હેઠે યાનક કહો મુહથી રે. આગમ૦ ૪
xકંડક વર્ગ^૨ તે ભાળીએ, ઉપરે કંડક એકો રે;
એમ એકાન્તર માર્ગણા, આગલ પણ સુવિવેકો રે. આગમ૦ ૫;
દ્વયંતરિતાદિક માર્ગણા, ઇમ નિજ બુદ્ધિ વિચારો રે;
પર્યવસાનની માર્ગણા, પદ્ સ્થાનક થયે ધારો રે. આગમ૦ ૬;
એહ સંયમ-શ્રેણી પરિવળે, કોઈ ઉપર કોઈ હેઠો રે;
હેઠલથી ચઢે જેહ તે, નિશ્ચય શિવ-ગૃહ પેઠો રે. આગમ૦ ૭;
ભરત ભૂપતિ જિમ કેવલી, ધુરથી સંયમ ફરસી રે;
ઉપરિ મધ્યમિ જે અડિયો,^૨ નિયમા હેઠિ ઉતરસી રે. આગમ૦ ૮
અંતર્મુહૂર્તની ભણવી, વુદ્ધિ ને વલી હાણી રે;
એહ પ્રરૂપણા શુર કહી, વૃદ્ધિ દુવારની ભણી રે. આગમ૦ ૯

હાલ

—(*)—

મેં થુણિઓ રે પ્રભુ! તું સુરપતિ યું થુણિઓ—એ દેશી
પાયો પાયો રે, ભલે મેં જિન-શાસન પાયો. એ ટેક.

૧-અસંખ્યાતે. ૨-ચઢયો.

x પર્કાંતર માર્ગણાયાં કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ દ્વયંતરમાર્ગ-
ણાયાં કંઠકવર્ગ-વર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ-ત્રયંતર-માર્ગણાયાં
કંઠક-વર્ગવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ
ચતુરંતરવર્ગણાયાં કંઠકવર્ગવર્ગવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગવર્ગવર્ગઃ
કંઠકવર્ગવર્ગઃ કંઠકવર્ગઃ કંઠકં ચ. આ પાઠ નોંધ શ્રી યશોવિ-
ભયે બુદ્ધ સ્વેહસ્તે લખેલી મારી પાસેની એક પ્રતમાં છે. મો. ૬, કે.

મદવ, અજજવ, મુત્તિ, તવ, પંચ લેહ ઈમ જાણુ;
 તિહાં પણ ભાવ-નિયંત્રને, ચરમ લેહ પ્રમાણ. ૭
 ઈહ લૌકાદિક કામના, વિણ અણસણ સુખ જોગ;
 શુદ્ધ નિર્જરા ફલ કષ્ટો, તપ શિવ સુખ સંજોગ. ૮
 આશ્રવ દારને રૂંધીઓ, ઇન્દ્રિય હંડ કંધાય;
 સત્તર લેહ સંજમ^૧ કષ્ટો, એહજ મોક્ષ ઉપાય. ૯
 સત્ય સૂત્ર અવિરૂદ્ધ જે, વચન વિવેક વિશુદ્ધ;
 આલોચણ જલ શુદ્ધતા, શૌચ ધર્મ અવિરૂદ્ધ. ૧૦
 ખગ ઉપાય મનમે^૧ ધરો, ધર્મોપગરણ જેહ;
 વરજીત ઉપધિ ન આદરે, ભાવ અક્રિયન તેહ. ૧૧
 શીલ વિષય મનવૃત્તિ જે, બંલ તેહ સુપવિત્ત;
 હોય અનુત્તર દેવને, વિષય-ત્યાગનું ચિત્ત. ૧૨
 એહ દશ વિધ યતિ-ધર્મ જે, આરાધે નિત્યમેવ.
 મૂલ ઉત્તર ગુણ જતનથી, કીજે તેહની સેવ. ૧૩
 અંતર-જતના વિણ કિર્યો, વામ ક્રિયાનો લાગ ?
 કેવલ કંચુક પરિહરે, નિરવિષ ન હુવે નાગ. ૧૪
 દોષરહિત આહાર લિયે, મનમાં ગારવ રાખ;
 તે કેવલ આલ્લવિકા, સૂયગડાંગની સાખ. ૧૫

૧ પંચાસવા-વિરમણં પંચિદિયનિગ્ગહો કસાયજમો.
 દંકતવસ્સ વિરદ સત્તર સહા સંજમો હોઈ-ગાથા ૫૫૫

શ્રી યતિધર્મ ઝત્રીશી-સંજ્ઞમ ઝત્રીશી

(લોહા)

—(*)—

ભાવ-યતિ તેહને કહેા, બિહાં દશવિધ યતિધર્મ;
કપટ ક્રિયામાં માહાલતા, મહીયા ખાંધે કર્મ ૧

લૌકિકે લોકોત્તર ક્ષમા, દુવિધ કહી ભગવંત;
તેહમાં લોકોત્તર ક્ષમા, પ્રથમ ધર્મ એ તંત. ૨

વચન ધર્મ નામે કથ્યો, તેહના પશુ બિહુ લેક;
આગમ-વચણે જે ક્ષમા, પ્રથમ લેક અપખેદ. ૩

ધર્મ ક્ષમા નિજ સહેજથી, ચંદન-ગંધ પ્રકાર;
નિરતિચારપણે નાણીએ, પ્રથમ સૂક્ષ્મ અતિચાર. ૪

ઉપકારે અપકારથી, લૌકિકે વળી વિભાગ;
બહુ અતિચાર સરી ક્ષમા, નહિ સંજ્ઞમને લાગ. ૫

ભાર કષાય ક્ષય કરી, જે મુનિ-ધર્મ લહાય;
વચન ધર્મ નામે ક્ષમા, તે બહુ તિહાં કહાય. ૬

૧ સંતી ચ મદુવડજવ મુત્તી તવ સંજ્ઞમે ચ લોકજ્ઞે ।

સત્ત્વં સૌર્ય આકિષ્ણં ચ વર્મં ચ મદુધર્મો ॥

—ક્ષાન્તિ-ક્ષમા, માદવ-મદુતા-ઝમળતા, આજવ-ઝજુતા-
સરલતા, મુક્તિ-લૌહત્યાગ, તપ, સચમ, સત્ય, શૌચ-નિરતિચારતા,
અક્રિયતા, અને પ્રહાય એ (દશ) યતિધર્મ છે-પ્રવચન સારોકાર
નાથા. પંચક.

જ્ઞાનાર્થિક વચ્ચે રહ્યા, સાધે જે શિવ પથ;
 આતમ-જ્ઞાને ઉજ્જૈયા, તેહ ભાવ નિર્ઘન. ૨૬
 નિઠક નિઠ્યે નાટકી, બાહ્યરૂચિ મતિ-અધઃ;
 આતમ-જ્ઞાને જે રમે, તેહને તો નહિ અધ. ૨૭
 આતમ-સાખે ધર્મ જે, તિહાં જન્મનું શું કામ ?
 જન-મન-રંજન-ધર્મનું, મૂલ ને એક બદામ. ૨૮
 જગમાં જન છે બહુ રૂચિ, રૂચિ નહિ કોએક;
 નિજ હિત હોય તિમ કીજીયે, અહી પ્રતિજ્ઞા ટેક. ૨૯
 દુર રહીજે વિષયથી, કીજે શ્રુત અભ્યાસ;
 સંગતિ કીજે સંતની, હુઈએ તેહના દાસ. ૩૦
 સમતાસે લય લાઈયે, ધરી અધ્યાતમ રંગ;
 નિઠા તણ્યે પરતણી, ભણ્યે સંજમ અંગ. ૩૧
 વાચક જસવિજયે કહી, એહ મુનિ-હિત વાત;
 એહ ભાવ જે મુનિ ધરે, તે પામે શિવ સાથ. ૩૨

નામ ધરાવે ચરણનું, વગર ચરણ શુભ ખાણ;
 પાપ-શ્રમણ તે બાણીયે, ઉત્તરાધ્યયન પ્રમાણ. X ૧૬
 શુદ્ધ ક્રિયા ન કરી શકે, તેા તું શુદ્ધ ભાખ;
 શુદ્ધ-પ્રરૂપક હુંએ કરી, જિન-શાસન-થિતિ રાખ. ૧૭
 ઉસનો પંથ કર્મ-રજ, ટાલે પાલે બોધ;
 ચરણ કરણ અનુમોહતા, ગચ્છાચારે^૧ શોધ. ૧૮
 હીણા પણ જ્ઞાને અધિક, સુંદર સુરૂચિ વિશાલ;
 અદ્વાગમ મુનિ નહિ ભલો, બોલે ઉપદેશમાલ+ ૧૯
 જ્ઞાનવંત ને કેવલી, દ્રવ્યાદિક અહિનાણ;
 બૃહત્ કદપ ભાષે વલી, સરખા ભાષ્યા બાણ. ૨૦
 જ્ઞાનાદિક-શુભ-મચ્છરી, કષ્ટ કરે તે ફેલ;
 અધિ-ભેદ પણ તસ નહિ, બૂલે ભોલા લોક. ૨૧
 બેડયો હાર જવેહરી, જ્ઞાને જ્ઞાની તેમ;
 હીણાધિક બાણે ચતુર, મૂરખ બાણે કેમ? ૨૨
 આદર કીધે તેહને, ઉ-મારગ થિર હોય;
 બાદ્ય ક્રિયા મત રાચજો, પંચાશક અવલોચ. ૨૩
 જેહથી મારગ પામીયો, તેહની સામે થાય;
 કૃતદ્વિન^૨ તે પાપીયો, નિશ્ચય નરકે બાય. ૨૪
 સુંદર-બુદ્ધિપણે કચ્યો, સુંદર શ્રવણ થાય;
 જ્ઞાનાદિક વચને કરી, મારગ ચાલ્યો બાય. ૨૫

X જુઓ તેનુ ૧૭મુ પાપશ્રમણીય અધ્યયન

+ જુઓ તેની ગાથા ૪૧૨ થી ૪૧૫

૧ જ્ઞાનાચારે ૨ પ્રત્યનીક

- પરિણિત-વિષય-વિશાગતા, ભવતર-મૂલ-કુકાર;
તા આગે કથું કથિ રહે ? મમતા-વેલિ-પ્રચાર. ૧૦
- હાહા મોહકી વાસના, બુધકુ બી પ્રતિફલ;
યા કેવલ શ્રુત-અંધતા, અહંકારકો મૂલ. ૧૧
- મોહ-તિમિર મનમે' જાગે, ધાકે ઉદય અછેલ;
અંધકાર પરિણામ હે, શ્રુતકે નામે' તોલ. ૧૨
- કરે મૂલ મતિ પુરૂષકું, શ્રુતબી મઠ ભય રોષ;
જથું રોગીકે ખીર ધૂત, સન્નિપાતકો પોષ. ૧૩
- ટાલે ઠાહ તૃષા હરે, ગાલે મમતા-પંક;
લહરી ભાવ-વૈરાગકી, તાકું ભળે નિઃશંક. ૧૪
- રાગ-ભુજંગમ-વિષહરન, ધારો મંત્ર વિવેક;
ભવ-વન-મૂલ ઉચ્છેદકું, વિલસે ચાકી ટેક. ૧૫
- રવિ ફળે તીળે નયન, અંતર-ભાવ-પ્રકાશ;^૧
કરો ધંધ સખ પરિહરી, એક વિવેક-અભ્યાસ. ૧૬
- પ્રથમ પુષ્કરાવર્તકે, ધરપત હરપ વિશાલ;
દેષ હુતાશ બુઝાઈએ, ચિંતા-જાલ જ ટાલ. ૧૭
- કિનકે વશ ભવવાસના, હોવે વેશ્યા ધૂત ?
સુનિભી જિનકે વશ ભયે, હાવભાવ અવધૂત. ૧૮
- જળલો^૨ ભવકી વાસના, જાગે મોહ નિહાન;
તળલો^૩ રૂચે ન લોકકું, નિર્મમ^૪ ભાવ-પ્રધાન. ૧૯
- વિષમ^૫ તાપ ભવ-વાસના, ત્રિવિધ દોષકો નેર;
પ્રકટે ચાકી પ્રબળતા, ક્વાથ કપાયે' દોર. ૨૦

૧ અંતર બાહ્ય પ્રકાશ. ૨ જળલું, જથું થું ૩ તળલું, થું-થું;

૪ નિર્મળ, ૫ વિષય.

સમતા-શતકે

। દાહા ।

—(૨)—

- સમતા-ગંગા-મગનતા, ઉદાસીનતા જાતાઃ
 ચિદાનંદ જ્યંવંત હો, કેવલ સાત્ત્વ પ્રભાત. ૧
- સકલ કલામેં સાર લય, રહો દુર સ્થિતિ એહ;
 અકલ^૧ યોગમેંભી સંકલ, લય દે બ્રહ્મ વિદેહ. ૨
- ચિદાનંદ-વિધુકી કલા, અમૃત-બીજ અનપાય;^૨
 જાનિ કેવલ અનુભવિ. કિનહિ કહી ન જાય. ૩
- તોભી આશ્રવ-તાપકે, ઉપશમ-કારણ-નિદાનઃ
 બરષતહું તાકે બચન, અમૃત-ખિંદુ અનુમાન. ૪
- ઉદાસીનતા પરિનયન, જ્ઞાન ધ્યાન રંગરોહ;
 અષ્ટ અંગ મુનિયોગકો. એહી અમૃત નિચોલ. ૫
- અનાસંગ મતિ વિષયમેં, રાગદ્વેષકો છેહ;
 સહજ ભાવમેં લીનતા, ઉદાસીનતા લેદ. ૬
- તાકો કારણ અમમતા. તામેં મન વિશ્રામ;
 કરે સાધુ જ્ઞાનંદમન, હોષત આતમરામ. ૭
- મમતા ચિર-સુખ-શક્તિની. નિર્મમતા સુખમૂલઃ
 મમતા શિવ-પ્રતિકૂલ હૈ, નિર્મમતા^૩ અનુકૂલ. ૮
- મમતા-વિષ-મૂર્છિત ભયે. અંતરંગ^૪ શુભ-વૃંદ;
 જાગે ભાવ-નિરાગતા. લગત અમૃતકે ભુંદ. ૯

૧ સંકલ. ૨ નિપાય ૩ સમતા હૈ. ૪ અંતરંગ.

- કોમલતા બાહિર ધરત, કરત વક ગતિ ચાર;
માયા સાપિણી જગ ઉસે, યસે સકલ શુભ સાર. ૩૨
- તાકે નિગ્રહ કરનકૂં, કરો જ્યું ચિત વિચાર;
સમરો નગરુતા જાંશુલી, પાઠસિદ્ધ નિરધાર. ૩૩
- લોભ-મહાતકે શિર થાલી, બઢી જ્યું તૃષ્ણા-વેલિ,
ખેદ-કુસુમ વિકસિત લઈ, ફલે દુઃખઝરુ મેલી. ૩૪
- આગર સખાલી દોષકો, શુન-ધનકો બહુ ચોર;
વ્યસન-વેલિકો કંદ હ, લોભ-પાસ ચિહ્ન ચોર. ૩૫
- લોભ-મેઘ ઉત્તત ભયે, પાપ-પંક બહુ હોત;
ધર્મ-હંસ રતિ નહુ લહે, આહે ન જાન ઉઘોત. ૩૬
- કોઈ સ્વયંભુરમનકો, જે નર પાવે પાર;
સોળી લોભ-સમુદ્રકો, લહે ન મધ્ય પ્રચાર. ૩૭
- મન-સંતોષ અગસ્તિકું, તાકે શોષ-નિમિત્ત;
નિતુ સેવો જિનિ સો ક્રિયો, નિજ જલ અંજલિ મિત! ૩૮
- યા લાલચમેં તું ફીરે, ચિંતે તું ઉમડોલ;
તા લાલચ મિટિ જાત ઘટ, પ્રકટે સુખ રંગશેલ. ૩૯
- ધન માનત ગિરિ-મૃત્તિકા, ફિરત મૂઢ દુર્ધર્માન;
અખય ખળનો જાનકો, લખે ન સુખ-નિહાન. ૪૦
- હોત ન વિજય કષાયકો, બિન ઇંદ્રિય વશ કીન;
તાતે ઇંદ્રિય વશ કરે, સાધુ સહજ શુભ-લીન. ૪૧
- આપ કાજ પર સુખ હરે, ધરે ન કૈયું પ્રીતિ;
ઇંદ્રિય દુર્જન પરિ કહે, વહે ન ધર્મ ન નીતિ. ૪૨
- અથવા દુર્જનથેં ખુરે, ઇહ પરભવ દુઃખકાર;
ઇન્દ્રિય; દુર્જન દેતુ હે, ઇહિભવ દુઃખ ઇકિવાર. ૪૩
- ૧-જો ૨-રહે ન માન ઉઘોત. ૩-ખુરે.

- તાતે' કુષ્ટ કષાયકે, છેદે હિત મિજ ચિત્ત;
ધરો બોહ શુભ ભાવના, સહજ ભાવમે' મિત્ત ।^૧ ૨૧
- સિદ્ધ બૌધ્ધિ ઇકે ક્ષમા, તાકો કરો પ્રયોગ;
જ્યું મિટિ જાએ મોહધર, વિષમ ક્રોધ જ્વર રોગ. ૨૨
- ચેતનકું' કૌમલ લલિત, ચિદાનંદમય દેહ;
સૂક જૂક જુરજાત હે,^૨ ક્રોધ લૂંકતો તેહ. ૨૩
- ક્ષમા-સાર-અંદન-રસે, સીંચો ચિત્ત પવિત્ત;
દયા-વેલ-મંડપ તલે, રહો લહો સુખ મિત્ત । ૨૪
- ચાકો ભાસે^૩ શમ વધુ, ક્ષમા સહજમે' જોર;
ક્રોધ યોધ કયું કરી કરે, સો અપનો બલ સોર ? ૨૫
- દેત ખેદ-વર્જિત ક્ષમા, ખેદ-રહિત સુખરાજ,
ઈનમે' નહિ સંદેહ કણ, કારન સરિખો કાજ. ૨૬
- પર્વત ગવ' શિખરે ચડયો, ગુરૂં બી લધુ રૂપ,
કહે તિહાં અચરજ કિરયો ? કથન જ્ઞાન-અનુરૂપ. ૨૭
- આઠ શિખર ગિરિજાકે, ઠામે' વિમલાલોક;
તો પ્રકાશ સુખ કયુ લહે ? વિષમ-માન-વશ લોક. ૨૮
- માન મહીધર છેદ તું, કર મૃદુતા-પવિ-લાલ;
જ્યું સુખ મારગ સરલતા, હોવે ચિત્ત વિખ્યાત. ૨૯
- મૃદુતા કૌમલ કમલમે', વજ્ર-સાર આહંકાર;
છેદત હે ઇકે પલકમે', અચરિજ એહ અપાર. ૩૦
- વિકસિત માયા-વેલિ ધરિ, ભવ-અટવીકે બીચ;
સોવત હે નિત મૂઢ નર, નયન જ્ઞાનકે મીચ. ૩૧

બાકે રાજ વિચારમેં, અબલા એક પ્રધાન;	
સો ચાહત હે જ્ઞાન જય, કેસે કામે અચાન.	૫૫
ઔર જ્ઞાતિ મિટિ જાતે હે, પ્રકટત જ્ઞાન-ઉદ્યોત;	
જાનીકું સિ વિષય-બ્રમ; દિશા મોહ સેમ હોત.	૫૬
હાથે આપ વિલાસ કરિ, જૂઠેકું લી સાચ;	
ઈન્દ્રજલ પરેં કામિની, તાસું તૂં મત રાચ.	૫૭
હસિત ફુલ પદ્મવં અધરં, કુચ ફલે કકિન વિશાલ;	
પ્રિયા દેખી મેંત રાચે તું, યા વિષવેલિ રસાલ.	૫૮
અમ-મદિત હે કામિની; લાજન મૂત પૂરીખ;	
કામ-કીટ-આકુલ સેદા; પરિહર સુનિ શુદ્ધ-શીખ.	૫૯
વિષય તજે સો સંખ તજે, પાતક દોષ વિતાન;	
જલધિ તરત, નંવિ કયું તરે, તટિની ગંગ સંભાન ?	૬૦
ચાટે નિજ લાલો મિલિતે, કુંજ હોડ જ્યું જ્ઞાન;	
તેસેં રાચે વિષયમેં, જંડ વિલેં રૂચિ અસુમાન.	૬૧
ભૂષન બહુત બનાવતે; અંદન અરચત દેહ;	
વંચત આપહી આપકું, જંડ ! ધરિ પુરૂગલે-નેહ.	૬૨
દુર્લભનકે જય કિયે, ઈન્દ્રિય જન-સુખ હોત;	
તાતેં મન-જય કરેનકું, કરો વિચાર-ઉદ્યોત.	૬૩
વિષય-ગ્રામકી સીમમેં, ઈચ્છાચારી ચરંત;	
જિન-આણા-એકુંશ ધરી; મન-ગજ વશ કરો સંત.	૬૪
એક લાવ-મન પૌનકો, જૂઠં કહે અંધકાર;	
ચાતેં પવનહિતેં અધિક, હોત ચિત્તકો ચાર.	૬૫
જામેં રાચે તાહિમેં, વિરચે કરિ ચિત્ત ચાર;	

નયન ફરસ જનુ તનુ લગે, દહે દષ્ટિ-વિષ સાપ;	
તિનસુલી પાપી વિષે. સુમરે કરે સંતાપ	૪૪
ધ્વિજાચારી વિષયમેં. ફિરતે ઇન્દ્રિય—આમ;	
વશ કીજે પગમેં ધરી, યંત્ર જ્ઞાન પરિણામ.	૪૫
ઉન્મારગગારી અભસ, ઇન્દ્રિય ચપલ તુરંગ,	
ખેંચી નરક-અરણ્યમેં, લેઈ જાય નિજ સંગ.	૪૬
જે નજીક હે શ્રમ રહિત, આપહીમેં સુખરાજ;	
બાધત હૈ તાકું કરન, આપ અરથકે કાજ.	૪૭
અંતરંગ રિપુ કટક ભટ, સેનાની બલવંત;	
ઇન્દ્રિય ક્ષણમેં હરત હૈ, શ્રુત-બલ અતુલ અનંત.	૪૮
અનિચત ચંચલ કરણ હય, પદ પ્રવાહ રજપૂર;	
આશા છાકક ^૧ કરતુ હેં, તત્ત્વદષ્ટિ-બલ દૂર.	૪૯
પંચબાણ ઇન્દ્રિય કરી, કામ સુભટ જગ છતિ;	
સખકે શીર પદ ફેતુ હે, ગણે ન કોમુ ^૨ ભીતિ.	૫૦
બીર ^૨ પંચ ઇન્દ્રિય લહી, કામ નૃપતિ બલવંત;	
કરે ન સંજ્યા પૂરણી, સુભટ સેણીકો તંત.	૫૧
દુઃખ સખહિ સુખ વિષયકો, કર્મ વ્યાધિ પ્રતિકાર;	
તાકું મન્મથ સુખ કહે, પૂર્ત જગત દુઃખકાર.	૫૨
કોગે કામકે સુખ ગિને, પાઈ વિષયકી ભીખ;	
સહજ રાજ પાવત નહિ, લગી ન સદ્ગુરુ-શીખ.	૫૩
અમ્રમાદ પવિ-દંડયેં, કરી મોહ ચકચુર;	
જ્ઞાની આતમ—પદ લાહેં, ચિદાનંદ ભરપૂર.	૫૪

૧ બાહક, બાહક. ૨ તીર

માયા-મય જગકો કહ્યો, જહાં સખહિ વિસ્તાર;	
જાનીકું હોવત કહાં, તહાં શોકકો ચાર ?	૭૮
શોચત નહિ અનિત્યમતિ, હોવત માલ મલાન;	
ભાંડેલી શોચત ભગે, ધરત નિત્ય અભિમાન.	૭૯
ફૂટ વાસના મદિત ^૧ હૈ, આશા-તાંતુ-વિતાન;	
છેદે તાકું શુભમતિ, કર ધરિ બોધ-કૃપાન.	૮૦
જનની મોહ-અધારકી, માયા-રજની કૂર;	
જ્ઞાન-ભાનુ-આલોકતે, તાકો કીજે દૂર.	૮૧
ઉદાસીનતા મગન હુઈ, અધ્યાતમ-રસ-કૃપ;	
દેખે નહિ કષ્ટુ ઔર જળ, ^૨ તળ દેખે નિજરૂપ.	૮૨
આગે કરી નિઃસંગતા, સમતા સેવત જેહુ; ^૩	
રમે પરમ આનંદ-રસ, સત્ય-યોગમે તેહુ.	૮૩
દંભહી જનિત અસંગતા, ઇંહ ભવઠે સુખ દેત;	
દંભ રહિત નિઃસંગતા, દેન દૂર સુખ હેત. ^૪	૮૪
મત હો સંગ નિવૃત્તકું, પ્રેમ પરમ ગતિ પાઈ;	
તાકો સમતા-રંગ પુનિ, કિનહી કહ્યો ન જાય.	૮૫
તિસના વિદ્રુમ વહિ ઘન વિષય શુભર બહુ જોર;	
ભીમ ભયંકર ખેદ જલ, ભવસાગર ચિહું ઔર.	૮૬
ચાહે તાકો પાર તો, સજ કર સમતા નાઈ;	
શીલ-અંગ દ્રઢ પાટીએ, સહસ અહાર બનાઈ.	૮૭
પ્રકૃઆ-થંભ શુભ યોગ પરિ, જેઠે માલિમ જ્ઞાન;	
અધ્યાતમ સદ બલેં ચલે, સંયમ પવન પ્રમાણ.	૮૮

૧ ગદિત. ૨ જન. ૩ સમ સેવત હે જેહુ. ૪ દેત. ૫ ક્રિયા.

ઇષ્ટ અનિષ્ટ ન વિષયકો, થૂં નિશ્ચય નિરધાર.	૬૬
કેવલ તામે' કમ'કો, રાગ-દ્વેષતો' બંધ;	
પરમે' નિજ અભિમાન ધરિ, કયા ફિરત ? હો અંધ !	૬૭
જેસે લલના લલિતમે', ભાવ ધરતુ હે સાર;	
તેસે મૈત્રી પ્રસુખમે', ચિત્ત ધરિ કરિ' સુવિચાર.	૬૮
બાહિર બહુરી' કહા ફિરે?, આપહિમે' હિત દેખ;	
મૃગ-તૃષ્ણા સમ વિષયકો, સુખ સળભતિ ઉવેખ. ૪	૬૯
પ્રિય અપ્રિય બ્યવહાર નિજ, રૂચિરસ સાચો નાહિ;	
અંગજ વલ્લભ સુત ભયો, યૂક્ષાદિક નહિ કાહિ.	૭૦
હોવત સુખ નૃપ રંકકું, નોખત સુનત સમાન;	
ધકે ભોગે ધકે નાહિ સો, બઢ્યો ચિત્ત અભિમાન.	૭૧
ભવકો સુખ સંકલ્પ ભવ, કૃત્રિમ જિસો કપૂર;	
રંજત હે જન મુગધકું, વર્જિત જ્ઞાન-અંકુર.	૭૨
ગુન મમકાર ન વસ્તુકો, સો વાસના નિમિત્ત;	
માને સુતમે' સુત અધિક; દોરત હે હિત' ચિત્ત	૭૩
મન-કૃત મમતા જૂઠ હે, નહિ વસ્તુ-પરજાય;	
નહિ તો વસ્તુ બિકાયથે', કયુ મમતા મિટિ જાય ?	૭૪
જન જનકી રૂચિ ભિન્ન હે, ભોજન ફૂર કપૂર;	
ભોગવંતકું' જો રૂચે, કર્મ કરે સો ફૂર.	૭૫
કરમ હસે નૃપ ભોગકું, હસે કર્મકું' ભૂપ;	
ઉદાસીનતા બિનું નહિ, દોનુંકું' રતિ રૂપ.	૭૬
પરમે' રાચે પર રૂચિ, નિજ રૂચિ નિજ ગુણ માંહિ;	
જેલે પ્રભુ આનંદધન, ધરિ સમતા ગલે' બાંહિ.	૭૭

- ક્રિયા-મૂઢ જૂઠી ક્રિયા, કરે ન થાપે જ્ઞાન;
 ક્રિયા-બ્રહ્મ એક જ્ઞાન મતિ, છેદે ક્રિયા અજ્ઞાન.^૧ ૬૬
- તે દોનુંથે^૨ દ્વરિ શિવ, જે નિજ બલ અનુસાર;
 થૈર્ગી રૂચિ મારગ ગહે, સો શિવ સાધનહાર. ૧૦૦
- નિવૃત્તિ લલનાકું સહજ, અચિરજકારી કોઈ ?
 જો નર યાકું રૂચત હે, યાકું દેખે સોઈ. ૧૦૧
- મન પારહ મૂર્છિત લયો, સમતા ઔષધિ આઈ;^૩
 સહજ વેદ રસ પરમ શુભ, સોવન-સિદ્ધિ કમાઈ. ૧૦૨
- બહુત ગ્રંથ નય દેખિકે, મહા પુરૂષ કૃત સાર;
 વિજયસિંહ સૂરિ કીઓ, સમતા-શતક ઉદાર.^૩ ૧૦૩
- ભાવત બાકું તત્ત્વ મન, હો સમતા-રસ-લીન;
 બધું પ્રગટે તુજ સહજ સુખ, અનુભવ-ગમ્ય અહીન. ૧૦૪
- કવિ જશવિજય સુશિખ એ, આપ આપકું દેત;
 સામ્ય-શતક ઉદ્ધાર કરી, હેમવિજય સુનિ હેત. ૧૦૫

યોગી જખહું ^૧ તપ કરે, ખાઈ જુરે તરૂપાત;	
ઉઠાસીનતા ખિનુ ભસમ, હુતિમે ^૨ સોભિ જાત;	૬૬
છુટે ભવકે જાલથે ^૩ , જિનહિ તપ કરિ લોક;	
સોભી મોહે કાહુંકું ^૪ , દેત જનમકો શોક.	૬૦
વિષય ઉપદ્રવ સળ મિટયો, હોવત મુખ સંતોષ;	
તાતે વિષયાતીત હે, દેત શાંત રસ પોષ.	૬૧
ખિનુ લાલચ અશ હોત હે, વસા ^૨ ખાત થહ સાચ;	
ચાતે કરે નિરીહકે, આગે સમ-રતિ નાચ.	૬૨
દે પરીમલ સમતા લતા, વચન અગોચર સાર;	
નિત્ય વૈરિલી ^૩ જિહાં વસે, લહતુ પ્રેમ મહકાર.	૬૩
સેના રાખસ મોહકી, છુપે મુખે પ્રબુદ્ધ;	
બ્રહ્મ ખાનિ ઈક ^૪ લેઈકે, સમતા અંતર શુદ્ધ.	૬૪
કવિ-મુખ-કલ્પિત અમૃતકે, રસમે ^૨ મુગત કાંહિ ?	
ભજે એક સમતા મુધા, રતિ ધરિ શિવપદ માંહિ.	૬૫
યોગ થંથ જલનિધિ મથો, મન કરિ મેરૂ મથાન;	
સમતા અમૃત પાઈકે, હો અનુભવ રસ જાન.	૬૬
ઉઠાસીન મતિ પુરૂષ જો, સમતા નિધિ શુભ વેષ;	
છોરત તાકું ^૪ ક્રોધકી ધુ, આપ કર્મ અશોષ.	૬૭
શુદ્ધ યોગ શ્રદ્ધાન ધરિ, નિત્ય કરમકો ત્યાગ;	
પ્રથમ કરે જો મૂઢ સો, ઉભય બ્રહ્મ નિર્ભાગ.	૬૮

૧-જે ખહું. ૨-ખશા. ૩-ખહિરિલી. ૪-ખાત ઈક.

નરદેહાદિક દેખદે, આતમ-જ્ઞાને હીન;	
ઇન્દ્રિય બલ બહિરાતમા, અહંકાર મન' હીન.	૯
અક્ષય નિરંજન અકલ ગતિ, આપી રહ્યો શરીર;	
હાથ ^૨ મુજાને આતમા, ખીર હીન બનું નીર.	૧૦
અરિ મિત્રાદિક કલ્પના, દેહાતમ અભિમાન;	
નિજ પર તતુ અંબધ મતિ, તાકો હોત નિદાન.	૧૧
દેહાદિક આતમ-ભ્રમે, ^૩ કલ્પે નિજ પર ભાવ;	
આતમ-જ્ઞાની જગ લહે, ^૩ કેવલ શુદ્ધ સ્વભાવ.	૧૨
સ્વ પર વિકલ્પે વાગના, હોત અવિદ્યારૂપ;	
તાતે' બહુરી વિકલ્પમય, ^૪ ભ્રમ-જાલ અંધકૂપ.	૧૩
મુત્રાદિકકી કલ્પના, દેહાતમ-ભ્રમ ભૂલ; ^૫	
તાકું' જડ અપત્તિ કહે, હહા મોહ પ્રતિકૂલ.	૧૪
યા ભ્રમ-મતિ અળ છાંડિ દો, દેખો અંતર-દષ્ટિ;	
મોહ-દષ્ટિ જો છોડિએ, પ્રગટે નિજ-શુણ્ય-મુદ્રિ.	૧૫
રૂપાદિકકો દેખવો, ^૬ કંડન ^૭ હડાવન ફટ	
ઇન્દ્રિય યોગાદિક બલે, એ અળ લૂટાલૂટ.	૧૬
પરપદ આતમ દ્રવ્યકું ^૮ કડન મુનન કષ્ટ માંકિ;	
ગિદાનંદ-ધન ખેલહી, નિજપદ તો નિજ માંકિ.	૧૭
અહણ અયોગ્ય અહે નહિ, અધો ન છોડે જેહ;	
બાણે સર્વ સ્વભાવતે, ^૯ સ્વપર-પ્રકાશક તેહ.	૧૮

૧-મતિ. ૨-લખ લે (લખે) મો જ્ઞાનાતમા. ૩-લખે ૪-વિકલ્પ ઈમ.
 ૫-ભૂલ. ૬-દેખવો. ૭-કંડન. ૮-સ્વભાવતે.

સમાધિશતક

(૬૯)

—(*)—

સમરી ભગવતી ભારતી, પ્રથુમી જિન જગ-ખંધુ;
કેવળ આતમ-ખોધકો, કરશું સરસ પ્રબંધ. ૧

કેવલ આતમ-ખોધ હે, પરમારથ શિવ પંથ;
તામે જિનકું મગનતા, સોઈ ભાવ-નિર્ઘથ. ૨

ભોગ જ્ઞાન જ્યુ ખાલકો, બાહ્ય જ્ઞાનકી દોર;
તરૂણ ભોગ અનુભવ જિસ્થો, મગન-ભાવ કષ્ટુ ઓર. ૩

આતમ-જ્ઞાને મગન જો, સો સખ પુરૂગલ ખેલ;
ઇંદ્રબલ કરિ લેખવે, મિલે ન તિહાં મન-મેલ. ૪

જ્ઞાન ખિના વ્યવહારકો, કહા બનાવત નાચ ?
રત્ન કહો કોઈ કાચકું, અંત કાચ સો કાચ. ૫

રાચે સાચે ધ્યાનમેં યાચે વિષય ન કોઈ;
નાચે માચે મુગતિ-રસ, 'આતમ-જ્ઞાની' સોઈ. ૬

ખહિર અંતર પરમ જો, આતમ-પરિણુતિ તીન;
દેહાદિક આતમ-ભરમ, ખહિસતમ બહુ દીન. ૭

ચિત્તદોષ આતમ-ભરમ, અંતર આતમ ખેલ;
અતિ નિર્મલ પરમાતમા, નાહિ કર્મકો લેલ. ૮

દેહાદિકતે' સિન્નમે', મોથે' ન્યારે તેહુ;	
પરમાત્મ-પથ-દીપિકા, શુદ્ધ ભાવના એહુ.	૩૦
ક્રિયા કબટલી નહુ લહે, લોક-જ્ઞાન-સુખવંત;	
ચાળિન બહુવિધિ તપ કરે, તોલિ નહિ ભવત્રાંત.	૩૧
અભિનિવેશ પુદ્ગલ વિષય, જ્ઞાનીકું કહાં હોત ?	
ગુણકો લી મદ મિટ ગયો, પ્રકટત સહજ ઉદ્યોત.	૩૨
ધર્મ' ક્ષમાદિક લી મિટે, પ્રકટત ધર્મ'-સન્યાસ;	
તો કલ્પિત ભવ-ભાવમે', કયુ નહિ હોત ઉદાસ ?	૩૩
રજગુ અવિદ્યા-જનિત અહિ, મિટે રજગુકે જ્ઞાન;	
આત્મજ્ઞાને ત્યુ મિટે, ભાવ-અઘોષ નિદાન.	૩૪
ધર્મ' અરૂપી દ્રવ્યકે, નહિ રૂપી પર હેત;	
અપરમ ગુન રાચે નહીં, થું જ્ઞાની મતિ હેત.	૩૫
નૈગમ નયકી કલ્પના, અપરમ-ભાવ વિશેષ;	
પરમ-ભાવમે' મગનતા અતિ વિશુદ્ધ નયરેખ.	૩૬
રાગાદિક જળ પરિહરી, કરે સહજ ગુણ-ખોજ;	
ઘટમે' લી પ્રગટે તદા, ચિદાનંદકી મોજ.	૩૭
રાગાદિક પરિણામ-શ્રુત, મનહિ અનંત સંસાર;	
તેહિજ રાગાદિક રહિત, જાને પરમ પદ ભાર.	૩૮
ભવ પ્રપંચ મન-જાલકી, બાળ જૂઠી મૂલ;	
ચાર પાંચ દિન ખુશ લગે, અંત ધૂલકી ધૂલ.	૩૯
મોહ વાશુરી ^૧ જાલ મન, તામે' મૃગ મત હોઉ;	
ચામે' જે મુનિ નહિ પડે, તાકું અસુખ ન કોઉ.	૪૦

પેઠે બ્રમ સીપમેં, જ્યું જડ કરે પ્રયાસ;	
દેહાતમ-બ્રમતેં ભયો, ત્યુ તુજ કૂટ અભ્યાસ.	૧૯
મિટે રજત-બ્રમ સીપમેં, જન-પ્રવૃત્તિ જિમ નાંહિ;	
ન રમેં આતમ-બ્રમ મિટે, ત્યુ દેહાદિકમાંહિ.	૨૦
ફિરે અબોધે કંઠગત, ચામીકરકે ન્યાય;	
જ્ઞાન-પ્રકાશે મુગતિ તુજ, સહજ સિદ્ધિ નિરૂપાય.	૨૧
યા ખિન તૂં સૂતો, સદા, યોગે જાગે ^૧ જોણ;	
રૂપ અર્તીદ્રિય તુઝ તે, ^૨ કહી શકે કહો કેણ ?	૨૨
દેખે ભાખે ઓર કરે, જ્ઞાની સખદિ અચંલ;	
વ્યવહારે વ્યવહારસ્યુ, નિશ્ચયમેં થિર થંલ.	૨૩
જગ જાણે ઉન્નત ઓ, ઓ જાણે જગ અંધ;	
જ્ઞાનીકું જગમેં રહ્યો યુ' નહિ કોઈ સંખંધ.	૨૪
યા પર છાંહિ જ્ઞાનકી, વ્યવહારે જ્યુ કહાઈ;	
નિર્વિકલ્પ તુજ રૂપમેં, દ્વિધા ભાવ ન સુહાઈ.	૨૫
યુ બહિરાતમ છાંરિકે, અંતર-આતમ હોઈ;	
પરમાતમ મતિ ^૩ ભાવિએ, જિહાં વિકલ્પ ન કોઈ.	૨૬
સોમેં યા દ્રઢ વાસના; પરમાતમ પદ હેત;	
ઇલિક્ક બ્રમરી ધ્યાન ગતિ, જિન-મતિ જિન પદ દેત	૨૭
ભારે ભય પદ સોઈ હે, જિહાં જડકો વિશ્વાસ;	
જિનસૂં ઓ ડરતો ફિરે, સોઈ અભય પદ તાસ.	૨૮
ઇદ્રિય-વૃત્તિ-નિરોધ કરી, જો ખિનુ ગલિત વિભાવ;	
દેખે અંતર આતમા, સો પરમાતમ-ભાવ.	૨૯

- મૂઢાતમશું તે પ્રબલ, મોઢે છાંડિ શુદ્ધિ;
જગત હે મમતા ભરે, પુદ્ગલમેં નિજ બુદ્ધિ. ૫૨
- તાકું યોધન-શ્રમ અફલ, જાકું નહિ શુભ યોગ;
આપ આપકું બૂઝવે, નિશ્ચય અતુલવ લોગ. ૫૩
- પરકો કિસ્સો બુઝાવનો ? તૂં પર-અહણ ન લાગ;
ચાહે જેમેં બુઝનો, સો નહિ તુઝ શુભ લાગ. ૫૪
- જબલોં પ્રાણી નિજ મતેં, અહે વચન મન કાય;
તબલોં હિ સંસાર ધિર, લેહ-જ્ઞાન મિટિ જાય. ૫૫
- સૂક્ષ્મરે ધન જીરન નવે, જયુ કપરે ત્યુ દેહ;
તાતેં બુધ માને નહિ, અપની પરિણતિ તેહ. ૫૬
- [હાનિ વૃદ્ધિ ઉજવલ મલિન, જયુ કપરે ત્યુ દેહ;
તાતેં બુધ માને નહી, અપની પરિણતિ તેહ.] ૫૭
- જૈસે નાશ ન આપકો, હોત વચકો નાશ;
તેસે તતુકે નાશતેં, ચેતન અચલ અનાશ. ૫૮
- જંગમ જગ થાવર પરે, જાકું લાસે નિતઃ
સો આખે સમતા-સુધા, અવર નહિ જહ-ચિત્ત. ૫૯
- મુગતિ દૂર તાકું નહિ, જાકું સ્થિર સંતોષ,
દૂર મુગતિ તાકું સદા, જાકું અવિરતિ-પોષ. ૬૦
- હોત વચન મન અપલતા, જનકે સંગ નિમિત્તઃ
જન-સંગી હોવે નહિ, તાતેં મુનિ જગ-મિત્ત. ૬૧
- વાસ નગર વનકે વિષે, માને દુવિધ અબુદ્ધ;
આતમ-દર્શીકું વસતિ, કેવલ આતમ શુદ્ધ. ૬૨

- જળ નિજ મન સન્મુખ હુએ, ચિતૈ' ન પરગુણ દોષ;
તબ બહુરાઈ લગાઈએ, જ્ઞાન ધ્યાન રસ પોષ. ૪૧
- અહંકાર પરમે'ં ખરત, ન લહે નિજ ગુણ ગંધ;
અહંજ્ઞાન નિજ ગુણ લગે, છૂટે પરહિ સંબંધ. ૪૨
- અર્થ ત્રિલિંગી પદ લહે, સો નહિ આતમરૂપ;
તો પૂઠ કરી કયુ પ્રાઈએ? અનુભવ-ગ્રામ્ય સ્વરૂપ. ૪૩
- [દિસિ ફાખી નવિ ડગ ભરે, નય પ્રમાણ પદ ફેડિ;
સંગ ચલે શિવપુર લગે' અનુભવ આતમ ભેડિ.] ૪૪
- આતમ-ગુણ અનુભવતણી, દેહાદિકતે' ભિન્ન;
ભૂલે વિભ્રમ-વાસના, ભેરે' ફિરે ન બિન્ન. ૪૫
- દેખે સો ચેતન નહિ, ચેતન નાહિ' દિખાય;
રોષ તોષ કિનશું કરે? આપહિ આપ બુઝાય. ૪૬
- ત્યાગ ગ્રહણ બાહિર કરે, મૂઠ કુશલ અંતરંગ,^૨
બાહિર અંતર સિદ્ધકું, નહિ ત્યાગ અરૂ સંગ. ૪૭
- આતમજ્ઞાને મન ધરે, વચન-કાય-રતિ છોડ;
તો પ્રગટે શૂભ વાસના, ગુણ અનુભવકી ભેડ. ૪૮
- યોગારંભીકું અસુખ અંતર, બાહિર સુખ;
સિદ્ધ-યોગકું સુખ હે અંતર, બાહિર દુઃખ. ૪૯
- સો કહીએ સો પૂછીએ, તામે'ં ધરિયે રંગ;
ચાતે'ં મિટે અભોષતા, બોધરૂપ હુઈ' અંગ. ૫૦
- નહિ કષ્ટ ઇન્દ્રિય વિષયમે', ચેતનકું ક્ષિતકાર;
તોણી જન તામે'ં રમે', અધો મોહ-અધાર. ૫૧

જાતિ દેહ આશ્રિત રહે, લખડો કારણ દેહ;
 તાતે' લવ છેદે નહિ, જાતિ-પક્ષ-રત જેહ. ૭૪
 જાતિ લિંગકે પક્ષમે', જિનકું હૈ દ્રઢ-રાગ;
 મોહ-જાલમે' સો પરે', ન લાહિ શિવ-સુખ ભાગ. ૭૫
 લિંગ દ્રવ્ય શુન આદરે, નિશ્ચય મુખ^૧ વ્યવહાર;
 બાહ્ય લિંગ હક નય મતિ, કુરે મૂઢ અવિચાર. ૭૬
 ભાવ લિંગ જાતે' ભયે, સિદ્ધા પનશ્ચ લેકં;
 તાતે' આતમકું નહિ, લિંગ ન જાતિ ન વેદ. ૭૭
 પંશુ દ્રષ્ટિ જયું અધમે', દ્રષ્ટિ-લેક મહું દેતે;
 આતમ-દ્રષ્ટિ શરીરમે', ત્યું ન ધરે શુંને હેત. ૭૮
 સ્વપ્ન વિકલતાહિં દશા, બ્રમ માને વ્યવહાર;
 નિશ્ચય નયમે' દોષ-ક્ષય, વિના સદા બ્રમચાર. ૭૯
 છૂટે નહિ બહિરાતમા, જગતભી પદિ અંથ;
 છૂટે ભવયે' અનુભવી, સુપન-વિકલ નિર્અંથ. ૮૦
 પદિ પાર કહાં પાવનો?, મિટયો ન મનકો આર;
 જયું કોદહુકે બેલકું, ઘરહી કોસ હજાર. ૮૧
 જિહાંબુદ્ધિ થિર પુરૂષકી, તિહાં રૂચિ તિહાં મન લીમ;
 આતમ-મતિ આતમ-રૂચિ, કાહું કોન આધિન? ૮૨
 સેવતે પરમ પરમાતેમાં, લાહિ ભવિક તસ રૂપ;
 પ્રતિધાં સેવક જયોતિકું, હોવત જયોતિ સંપ. ૮૩
 આપ આપમે' સ્થિત હુએ, તરૂથે' અગિન ઉદ્યોત;
 સેવતે આપહિ આપકું, ત્યું પરમાતમ હોત. ૮૪

આપ-ભાવના દેહમે^૧, દેહાંતર ગતિ હેતુ;
 આપ-બુદ્ધિ એ આપમે^૨, સૌ 'વિદેહ' પદ હેત. ૬૩
 ભાવિ શિવપદ દિર્ઘ આપકું, આપહિ સન્મુખ હોઈ
 તાતે^૩ શુદ્ધ હે આતમા, અપનો ઓર ન કોઈ ૬૪
 સોવત હે નિજ ભાવમે^૪, જગે તે વ્યવહાર;
 સુતો આતમ-ભાવમે^૫, સદા સ્વરૂપાધાર.^૬ ૬૫
 અંતર ચેતન દેખકે, બાહિર દેહ સ્વભાવ;
 તાકે^૭ અંતર-જ્ઞાનતે^૮, હોઈ અચલ દ્રઢ ભાવ. ૬૬
 ભાસે આતમજ્ઞાન^૯ ધુરિ, જગ ઉન્નમત સમાન;
 આગે દ્રઢ અધ્યાસતે^{૧૦}, પશ્ચર તૃણ અનુમાન. ૬૭
 ભિન્ન દેહતે^{૧૧} ભાવિયે, ત્યુ આપહીમે^{૧૨} આપ;
 જ્યું સ્વપ્નહીમે^{૧૩} નહિ હુએ, દેહાતમ-ભ્રમ-તાપ. ૬૮
 પુણ્ય પાપ વ્રત અવ્રત, સુગતિ દોઢકે ત્યાગ;
 અવ્રત પદે વ્રત ભી ત્યજે, તાતે^{૧૪} ધરિ શિવ-રાગ. ૬૯
 પરમ-ભાવ-પ્રાપ્તિ લગે, વ્રત ધરિ અવ્રત છોડિ;
 પરમ-ભાવ-રતિ પાયકે, વ્રતભી જનમે^{૧૫} જોડિ. ૭૦
 દહન સમે જ્યું તૃણ દહે, ત્યુ વ્રત અવ્રત છોડિ;
 ક્રિયા શક્તિ ધનમે^{૧૬} નહિ, યા ગતિ નિશ્ચય લેદ. ૭૧
 વ્રત શુભ ધારત અવ્રતિ, વ્રતિ જ્ઞાન શુનં દોઈ;
 પરમાતમકે જ્ઞાનતે^{૧૭}, પરમ-આતમા હોઈ. ૭૨
 લિંગ દેહ આશ્રિત રહે, ભવકો કારણ દેહ;
 તાતે^{૧૮} ભવ છેદે નહિ, લિંગ-પક્ષ-રત જોડ. ૭૩

રહે યથા બલ યોગમે', ગ્રહે સકલ નય સારઃ
 ભાવ-જનતા સૌ લહે, વહે' ન મિથ્યાચાર. ૯૬
 મારગ-અનુસારી ક્રિયા, છેદે સૌ મતિહીન;
 કૃપા-ક્રિયા-બલ જગ ફળે, સૌથી ભવજલ-મીન. ૯૭
 નિજ નિજ મતમે' લરિ પડે, નયવાદી બહુ રંગ;
 ઉદાસીનતા પરિણમે, જ્ઞાનીકું સરવંભ. ૯૮
 દોહ લરે તિહાં ધિક પડે, કેળનમે' દુઃખ નાહિ;
 ઉદાસીનતા સુખ-સદન, પર પ્રવૃત્તિ દુઃખ છાંહિ. ૯૯
 ઉદાસીનતા સરલતા, સમતારસદલ આખઃ
 પર-પેખનમે' મત પરે, નિજ શુણ નિજમે' રાખ. ૧૦૦
 ઉદાસીનના જ્ઞાન-ફલ, પર-પ્રવૃત્તિ હે મોહ;
 શુભ જાનો સૌ આદરો, ઉદિત^૧ વિવેક-પ્રરોહ; ૧૦૧
 દોષક શતકે' ઉદ્વયુ', તત્રસમાધિ વિચાર;
 ધરો એહ બુધ! કંઠમે', ભાવ-રતનકો હાર. ૧૦૨
 જ્ઞાન વિમાન ચારિત્ર પવિ, નંદન સહજ-સમાધિ;
 મુનિ સુરપતિ સમતા શચી, રંગે રમે અગાધિ. ૧૦૩
 કવિ જશવિજયે એ રચ્યો, દોષક શતક-પ્રમાણ;
 એહ ભાવ જો મન ધરે, સૌ પાવે કલ્યાણ. ૧૦૪

ઇતિ શ્રી સમાધિતત્ર દોષક સંપૂર્ણ:

૧ ગ્રહે ૨ પરકથનીમે' ૩ ઉચિત

[આ શતકમાં ૪૪ અને ૫૭ નળરનો કૌંસમાં એક એક ફક્કો
 બીલ છે તે મુખઈ જોડી પાર્શ્વનાથના ઉપાશ્રના ભંડારની ૭ પત્રની
 પ્રત નં. ૧-૭૭માંથી લીધેલ છે.]

યાહિ પરમ પદ ભાવિયે, ધ્યન અગોચર સાર;
 સહજ જ્યોતિ તો પાઈયે, ફિર નહિ ભવ-અવતાર ૮૫
 શાનીકું દુઃખ કષ્ટ નહિ, સહજ સિદ્ધ નિર્વાણ;
 સુખ પ્રકાશ અનુભવ ભયે, સળહિ ઠોર કલ્યાણ ૮૬
 સુપન-દષ્ટિ સુખ-નાશતે, જ્યુ દુઃખ ન લહે લોક;
 જગર દષ્ટિ વિનષ્ટમે, ત્યું બુધકું નહિ શોક ૮૭
 સુખ-ભાવિત દુઃખ પાયકે, ક્ષય પાવે જગજ્ઞાન;
 ન રહે સો બહુ તાપમે, કૌમલ ફૂલ સમાન ૮૮
 દુઃખ-પદ્ધિતાપે નવિગલે, દુઃખ-ભાવિત મુનિ-જ્ઞાન;
 બંજ ગલે નવિ હહનમે, કંચનકે અનુમાન ૮૯
 તાતે દુઃખમું ભાવિયે, આપ શક્તિ અનુસાર;
 તો દહતર હુઈ ઉલ્લસે, જ્ઞાન ચરણ આચાર. ૯૦
 રનમે લરતે સુભટ જ્યું, ગિને ન ખાન-પ્રહાર,
 પ્રભું-રંજનકે હેતુ ત્યું, જ્ઞાની અસુખ-પ્રચાર. ૯૧
 વ્યાપારી વ્યાપારમે, સુખ કરિ માને દુઃખ;
 ક્રિયા-કળટ સુખમે ગિને, ત્યું વંછિત મુનિ-સુખ્ય. ૯૨
 ક્રિયા યોગ અભ્યાસ હે, ફલ હે જ્ઞાન અખંધ;
 જ્ઞાનુંકું જ્ઞાની ભજે, એક-મતિ મતિ-અધ. ૯૩
 ઇચ્છા શાસ્ત્ર સમર્થતા, ત્રિવિધ યોગ હે સાર;
 ઇચ્છા નિજ શકતે કરી, વિકલ યોગ બ્યવહાર. ૯૪
 શાસ્ત્ર-યોગ શુન-ઠાણકો, પૂરન વિધિ આચાર;
 પદ અતીત અનુભવ કહ્યો, યોગ તૃતીય વિચાર. ૯૫

પ્રભુ પાય લાગી માગી, શકુન વધામણાં રે કે શકુન૦
વ્યવહારિ શ્રી પાસના, લેતા ભામણાં રે કે લેતા૦ ૧

શ્રીફલ પ્રમુખે વધાવી, રચણાયર ઘણા રે કે રચણાયર૦
વહાણુ હઠારીને આલિયા, તે સવિ આપણા રે કે તે સવિ૦
પદમિનિ દિગ્ધે આસીસ, કહે 'વહિલા આવળે રે' કે વહિલા૦
હીર ચીર પટફલ; કયાણાં લાવળે રે કે કયાણાં૦ ૨

પવન વેગ હવે આલ્યાં, વહાણુ સમુદ્રમાં રે વહાણુ૦
સઠ તાણ્યા શ્રી કેરા, ડેરા તેગમાં રે કે ડેરા૦
તૂરહિ વાળે ગાળે, મણિ-રચિ વિજલી રે કે મણિ૦
માનુ કે અંબર ડંબર, મેઘ-ઘટા મલિ રે કે મેઘ૦ ૩

કે પર્વત પંખાલા, કે પુર આલતા રે પુર૦
ઉર્ધ્ધ્વકુમાર વિમાન, કે જલમાહિ માલતા રે કે જલ૦
કે ગ્રહ-મંડલ ઉતર્યા, થોક મિલી સહૂ રે કે થોક૦
ધમિ તે દેખી શકે, અંબરે સુર બહૂ રે કે અંબરે૦ ૪

ચાટુએ જલ અવગાહતાં, આલ્યાં તે જલે રે આલ્યાં૦
સાદા દિગ્ધે જિમ સજ્જન તિમ જેહુ મિલે રે કે તિમ૦
કરતરંગ વિસ્તારી, સાયર તે મલિ રે કે સાયર૦
જલ પ્રવાલ છલે હુએ, રોમાંચિત વલી રે કે રોમાં૦ ૫

ભર મધ્યે તે આળ્યાં, જિહાં જલ ઉચ્છલે રે જિહાં૦
સાયર માંહિ ન માયે, ગર્વ તિણે જલે રે કે ગર્વ૦
ગાળે ભાળે નાચતો, અંગ તરંગસ્થૂં રે કે અંગ૦
મતવાલો કરે આલો, નિજ મન રંગસ્થૂં રે કે નિજ૦ ૬

સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ

[સં. ૧૭૧૭માં ઘોઘા બંદરમાં રચેલો].

કુહા

—(*)—

શ્રી નવખંડ અખંડ ગુણ, નમી પાસ ભગવન્ત;
કરત્યું કૌતક કારણે, વાહણ-સમુદ્ર વૃત્તાંત. ૧

એહમાં વાહણ સમુદ્રનાં, વાહ-વચન-વિસ્તાર;
સાંભલતાં મન ઉલ્લસે, જિમ વસંત સહકાર. ૨

મોટા નાના સાંભળો, મત કોઈ કરો શુભાન;
ગર્વ કર્યો રચણાયરે, ટાળ્યો વાહણે નિદાન. ૩

વાહ હુએ કિમ એહને, મહો માંહે અપાર;
સાવધાન થઈ સાંભળો, તે સવિ કરું વિચાર. ૪

કાલ ૧

—(*)—

હાગની;—ચાહરાં મોહલાં ઉપર મેહ ઝરાળે વીજળા રે કે વીજળા—એ દેશી

શ્રી નવખંડ જિનેશ્વર, કેસર કુસુમત્યૂં રે, કે કેસર કુસુમત્યૂં રે,
મંગલ કારણ પૂજિએ, પ્રણમી પ્રેમત્યૂં રે, કે પ્રણમી પ્રેમત્યૂં રે,

વાહણ કહે 'સાચર! સુણો, જે જગ ચતુર સુભતિ;
તે દાખે હિત-સીખડી, તે મત બાણે તાતિ. ૩
જો પણિ પરની દ્રાખ ખર, ચરતાં હાણિ ન કાય;
અસમજસ દેખી કરી, તો પિણ મનિ દુઃખ હોય.' ૪

ઢાળ ૨

—(*)—

સૂરતી મહિનાની; યા ભમરગીતાની દેશી, અથવા વિજય કરી
ધરી આવિયા, બંદિ કરે જયકાર—એ દેશી
સિધુ કહે 'હવે સિધુર, બંધુર નાહ વિનોદ,
ઘટતો રે ગર્વ કઈં છું પામું છું ચિત્તિ પ્રમોદ;
મોટાઈ રે માહરી, સારે જગત પ્રસિદ્ધ,
સિદ્ધ અમર વિલાધર, મુજ શુભ ગાઈ સમૃદ્ધિ. ૧
રજત સુવર્ણના આગર, મુજ છે અંતરદીપ,
દીપ જિહાં બહુ ઔષધિ, જિમ રજની મુખ દીપ;
જિહાં દેખી નરનારી, સારી વિવિધ પ્રકાર,
જાણીએ જગ સર્વી બેઠઈ, કૌતુકનો નહિ પાર. ૨
તાજ રે મુજ વનરાજિ, જિહાં છે તાલ તમાલ,
ભતિશ્વર ફલ કેમલ, લલિત લલિંગ રસાલ;
પૂગી શ્રીફલ એલા, શેલા નાગ પૂનાગ,
મેવા બેહવા બેઠયે, તેહવા મુજ મધ્ય ભાગ. ૩
ચંપક કેતકી મોલતી, આલતિ પરિમલ વૃંદ,
ખડુલ મુકુલ વલિ અલિકુલ, મુખર સખર મચકુંદ;

ગર્વે જાણે મુઝ સમ, જગમાં કેા નહિ રે કે જગમાં
ગર્વે ચઢાવે પર્વત, જનને કરઅહી રે કે જનને
ગર્વે નિજશુણ્ય બોલે, ન સુણે પર-ઠહો રે ન સુણે
રસ નવિ દિએ તે નારી, કુચ જિમ નિજ અહો રે કે કુચ ૭

એ અસમજસ દેખી, દષ્ટિ આઠડું રે કે - દષ્ટિ --
એક વાહણ ન રહી સકયું, બોલ્યું તે ખડું રે કે બોલ્યું
મુખ નવિ રાખે બાખે, સાચું વાગીઆ રે કે સાચું
રાજકાજ નિર્વાહે, તે નવિ હાજિયા રે કે તે નવિ ૮
'હરિયા ! તુમે છો ભાન્યા, નવિ તરિયા કુણે રે ? કે નવિ
તુમે કાઠથી નવી ડરિયા, પરવરિયા શુણે રે કે પર
તો પિણ શુણ-મદ કરવો, તુમને નવી ધટે રે કે તુમને
લુકાની વાત કહેસ્યે, બટાઉ જે અટે રે કે બટાઉ ૯

જે નિજ શુણ-રતુતિ સાંભલિ, શિર નીચું ધરે રે કે શિર
તસ શુણ જાયે ઉંચા, સુરવરને ધરે રે કે સુર
જે નિજ શુણ મુખિ બોલે, ઉંચી કરી કંધરા રે કે ઉંચી
તસ શુણ નીચા પેસે, બેસે તલે ધરા રે કે બેસે તલે ૧૦

હુહા

એહ વચન સાચર સુણી, બોલે હહુઆ બોલ;
'સી તુજને ચીંતા પડી ?', જાનુ નિશુણ નિટોલ. ૧
આપકાજ વિષ્ણુ જે કરે, મુખરી પરની તીતિ;
પર અવશુણ વ્યસને હુએ, તે હુખિયા દિનરાતિ.' ૨

ગિર્યાના ગુણ જાણે, જે હૂંઈ ગિર્યા લોક,
હલુઆને મનિ તેહના, ગુણ સર્વી લાગે ફોક;
ધાંઝિ 'મ જાણે રે વેદના, જે હૂંઈ પ્રસવતાં પુત્ર,
મૂંઢ ન જાણે પરિશ્રમ, જે હૂંઈ બાણતાં સૂત્ર.' ૧૦

દુહા

—(*)—

સાચર જળ ધમ કહિ રહ્યો, વાહણ વહે તળ વાચ;
'મા આગલિ મેસાલનૂં', એ સવિ વણૂંન સાચ. ૧
વાણીને જિમ અંથગતિ, સુર-ચિતિ હરિને જિમ;
કાંઈ અબાણી મુજ નહી, તુઝ મોટાઈ તેમ. ૨
વિસ્તારું છું ગુણ અહો, ઠાંકું છું તુઝ દોષ;
તો એવડું રથું ફૂલવું?, સ્યો કરવો કંઠ-સોષ? ૩
મેલો પિણ મૃગ ચંદલે, જિમ કીજે સુપ્રકાશ;
તિમ અવગુણના ગુણ કરે, સજ્જનનો સહવાસ. ૪
ગુણ કરતાં અવગુણ કરે, તેતો દુર્જનું કુંડ;
નાલિકેર-જલ મરણ દિયે, જો લેલિયે કપૂર. ૫
હિત કરતાં જાણે અહિત, તે છાંડીજે ફર;
જિમ રવિ ઊગ્યો તમ હરે, પ્રક-નયન તમ-પૂર ૬

ઢાળ ૩

—(*)—

મરકલકાની-દેશી

હુઆ પિણ અહો તારૂં, સાચર! સાંભલો,
મહુ જનને પાર ઉતારૂં, સાચર! સાંભલો,

હમણા મરૂંઓ મોગરો, પાસલ ને અરવિંદ
 કંઈ જાતિ મુજ ઉપવને, દિએ જનને આનંદ. ૪
 મુજ એક શરણે રાતા, રાતી વિક્રમ વેલિ,
 ફાળી રાખી તેહમાં, મેં સાચી^૧ મોહન વેલિ;
 જપ માલા જપકારણે, તસ ફલ મુનિવર લિંત,
 વનિતા અધરની ઉપમા, તે પુણ્યે લાભંત.^૨ ૫
 નવઅહ જેણે રે ખલે, ખાંધ્યા ખાટને પાથ
 લોકપાલ જસ કિંકર, જેણે જિત્યો સુરરાય;
 કિઓ રે ત્રિલોકી કંટક, રાવણ લંકા-રાજ,
 મુજ પસાયે તેણે કંચન, ગઢમઠ મંદિર સ્નાન. ૬
 પક્ષ લક્ષ જળ તક્ષતો, પર્વત ઉપરિ ધાઈ,
 ફોપાટોપ કરી^૩ ઘણો, વજ્ર લેઈ સુરરાય;
 તકપડિ પડિયા રે તે સવિ, એક ગ્રહે મુજ પક્ષ,
 તળ મેનાક રહિઓ, તે સુખિઓ અક્ષતપક્ષ ૭
 જગ સચરાચર જસ તનુ, પાયા પીલે ચીર,
 તે લક્ષ્મીનારાયણ, ગોવર્દન - ધરધીર;
 મુજમાંહે પોઢયા હેજે, સેજ કરી અહિરાજ,
 હોઈ કરે કુણ માહરી^૪, હું તિહુઅણ-સિરતાજ. ૮
 વાહણ! પાહણ પણિ મુજથી, ભારે તૂં કહેવાય,
 હલુઓ પવન ઝંકેલે, ડાલે ગરથલાં ખાય;
 તો હલુઆ તુલ યોલકા, હલુઓ છે તુજ પેટ,
 મુજ મોટાઈ ન જાણે, તાણે નિજ મતિ નેટ. ૯

નાન્હી ઔપધિ એ હોઈ પાસેલ,	સાયર!૦
તો ભૂત પ્રેત સવિ નાસેલ;	સાયર!૦
નાન્હે અક્ષરે અંથ લિખાએલ,	સાયર!૦
તેહનો અર્થ તે ઓટો થાએલ.	સાયર!૦ ૭
મોટા નાન્હાનો ક્યો વહરોલ ?	સાયર!૦
ઈહાં સાર અસારનો વહરોલ;	સાયર!૦
તુલ્કા મોટાઈ નાંખી ઢાલીલ,	સાયર!૦
નિજ મુખેનિજ શુભ રસ ઘોલીલ. ૧	સાયર!૦ ૮
તુમે રાવણનું બલ પોખ્યુંલ,	સાયર!૦
પિણ નીતિશાસ્ત્ર નવિ ગોખ્યુંલ;	સાયર!૦
ચોર-સંગી તુલ્કને બાણીલ,	સાયર!૦
રામચંદ્રે બાંધ્યા તાણીલ.	સાયર!૦ ૯
વન કીપાદિકની સોહાલ,	સાયર!૦
એ ભૂમિના શુભ-સંદોહાલ;	સાયર!૦
તે દેખી મહ મત વહિયોલ, ૨	સાયર!૦
મહ છાંડિને છાના રહ્યોલ ૩	સાયર!૦ ૧૦

ફૂલ

એહ વચન શ્રવણે મુણી, પામ્યો સાયર એહ;
 કહે 'તુલ્કયુ' હું બોલતાં, પામું છું નિર્વેદ. ૧
 જેહથી લક્ષ્મી ઉપની, પરણી દેવ મોરાર;
 ક્ષીર સિંધુ તે બિહાં હૂઓ, તે અલ્પ કુલ નિરધાર. ૨ .

૧ બોલીલ ૨ વહનેલ ૩ રહનેલ

સ્ત્યું કિન્ને તુલ્ય મોટાઈલ ?	સાયર ! ૦
જે જોલે લોગ લોગાઈલ.	સાયર ! ૦ ૧
તુલ્યે નામ ધરાવો છો મોટાલ,	સાયર ! ૦
પણિ કામની વેલાંઈ જોટાલ;	સાયર ! ૦
તુલ્યે કેવલ જાણ્યું વાધ્યાલ.	સાયર ! ૦
નવિ જાણ્યું પરહિત સાધ્યાલ.	સાયર ! ૦ ૨
તું મોટાઈ મત રાચોલ,	સાયર ! ૦
હીરો નાનો પણિ હોઈ જાચોલ;	સાયર ! ૦
વાપે ઊકરડો ઘણું મોટોલ,	સાયર ! ૦
તિહા જઈએ લેઈ લોટોલ.	સાયર ! ૦ ૩
અંધાઈ મોટું નાસેલ,	સાયર ! ૦
જે નાન્હો દીપ પ્રકાશેલ;	સાયર ! ૦
આકાશ મોટો પિણુ કાલોલ,	સાયર ! ૦
નાન્હો ચંદ્ર કરે અજુઆલોલ.	સાયર ! ૦ ૪
આંખિ મોટી અંધને ફિકલ,	સાયર ! ૦
તિહાં તેજવંત તે નાન્હી કીકીલ;	સાયર ! ૦
નાની ચિત્રાવેલિ વિરાજજે,	સાયર ! ૦
મોટો ચોરડો નવિ જાજેલ.	સાયર ! ૦ ૫
નાનો પંચજન્ય હરિ પૂજેલ,	સાયર ! ૦
તસ નાદે ત્રિભુવન ધૂજેલ;	સાયર ! ૦
નાન્હો સિંહ મહાગજ મારેલ,	સાયર ! ૦
નાનું વજ તે શૈલ વિહારેલ.	સાયર ! ૦ ૬

ખોટો કુલ-મદ મૂરખ કરે, પિણુ ગુણ વિણુ નિસવાદરે;
ખોટો સિંહ બનાવ્યો કુતરો, પિણુ કુણ કરસ્યે સિંહનાદ રે?

કુલ૦ ૫

નામ ઠામ ને' કુલ નવિ પૂછિએ, જે જગમાંહિ સુગુણ-ગરિં રે;
રવિ ચંદ્ર પયોધર પ્રમુખના, કુલ કુણે જાણ્યા કુણ દીઠ રે. કુલ૦ ૬
રથો નિજ કુલ રથો પારકો? ત્યજિ અવગુણ કરી ગુણ મૂલ રે;
છાંડિજે મલતતુ ઊપનો, શિર ધરિએ વનનૂં ફૂલ રે. કુલ૦ ૭
ધર્મ જાણિને કુલ-મદ છાંડિએ, કીજે ગુણનો અભ્યાસ રે;
ગુણથી જસ કીર્તિ પામિએ, લહિએ જગિ લીલ વિલાસરે કુલ૦ ૮

દૂલ્હા

વચન સુણી એ વાહાણનાં, ભાળે જલનિધિ યોલ;
'હું રથણાયર જગતમાં, વાળે મુજ ગુણ-ઢોલ. ૧
જગ-જનના દાલિદ્ર હરે, રથણ તણી મુજ રાશિ;
હોડ કરે શી માહરી? એ ગુણ નહિ તુજ પાસ.' ૨

ઢાળ ૫

—(*)—

ખંભાયતી દાવ, જગતગ્રહ હીરજરે-એ દેશી
વાહણ કહે 'સાયર! સુણો રે, તુમે રથણ ધરો છો સાચાં રે;
પણ એક હાથે આપતાં રે, બેસે છે મુખ ડાચાં રે. ૧
તુલને દમી રે આકમી રે, રથણ દિઓ અમે લોકને રે-આંકણી.
ગજ ભાળે શુંડિ કરી રે, તવ તરૂંઅર ફલ વરસે રે;
તિમ દિઓ કૃપણપરે' દમ્યો રે, પિણુ દેતો નવિ હપે રે. તુલ રે૦ ૨

તાહરે તો કુલ કાઠનું, જે પોલાં ધ્રુણ ખાય;
તુજ મુજ વિચ જે અંતરો, તે મુખ કહ્યો ન બાય.' ૩

વાહણ કહે 'કુલ-ગર્વ રયો? માહરે પણિ કુલ સાર;
સુરતરે જેહમાં ઉપનો, વંચિત ફલ-હાતાર. ૪

પશુ પંખી મૃગ પથિકને, જે છાયા મુખ દેત;
તે તરેવર અદા કુલ-તિલા, પર ઉપગાર ફલંત. ૫

હું લક્ષ્મી દેઉ પુરૂષને, એ શુણ્ય મુજમાં સર્વ,
મુજ તુજ વચિ વિવાદ છઈ, તિહાં કુલનો રયો ગર્વ? ૬

કાલ ૪

—(*)—

વિછીળાની દેશી

કુલ-ગર્વ ન કીજે રે સર્વથા, હુઓ રૂઠે કુલિ અવતાર રે;
શુણ્ઘીણો નો નર દેખિયો, તો કહિયો કુલ-અંગાર રે. કુલ૦ ૧
જો નિજ શુણ્ઘે જગ ઉજવલ કરિયો, તો કુલ-મહનું રૂપ કાજરે?
જો દોષે નિજ કાયા ભરી, તો કુલ-મહથી કુલ-લાજ રે. કુલ૦ ૨
કચરાથી પંકજ ભપનું, હુઓ કમલાનું કુલ-ગેહ રે;
કહો કુલ મોહું કે શુણ્ઘ વડા?, એ ભાંજો મન-સંદેહ રે. કુલ૦ ૩
સુરખને હઠ છે કુલ તણો, પંડિતને શુણ્ઘનો રંગ રે;
કેણિ-મણિ લેઈ રાણા રાજવિ, શિર ધારેજિમ હરિગંગરે.^૧ કુલ૦ ૪

^૧ જિમ અંગરે.

લાલ ૬

—(૨)—

લાલ લોની, પ્રવહણુ તિહાંથી પુરીઉંરે—એ દેશી.

વાહણુ હવે વાણી વહે રે લો, 'સ્થુ' તુજ નાવે લાજ રે ! કઠિન-મન.

જલ ધન તુજ ખુટે નહિ રે લો, તે આવે કુણ કાજ રે ? ૧

કઠિન-મન, ધનનો ગર્વ ન કીણ્યો રે લોઁ આંકણી.

જે ભચિકને ધન છેતરે લો;

જે યાચકને ધન છે નહિ રે લો, નવી દીધ કૃપણ લગાર રે; કઠિન૦

ભારણી તેહથી ભૂમિકા રે લો, નવી તરૂં અર ગિરિ ભાર રે. કઠિન૦ ૨

ખાશં પાણી નિર્મલાં રે લો, વિષ-ફલ જિમ તુજ ભૂરિ રે; કઠિન૦

પણિ તરત્યા પશુ પંખિયા રે લો, તેહથી નાસે ફૂરિ રે. કઠિન૦ ૩

મઝાહિ તુજમાં રહ્યા રે લો, જ્યું વિષમાં વિષકીડ રે; કઠિન૦

પિણુ હંસાદિક તુજ જલે રે લો, પામે બહોલી પીડ રે કઠિન૦ ૪

મારગ જે તુજમાં થઇ રે લો, ચાલે પુણ્ય પ્રભાવ રે; કઠિન૦

તિહાં એક કૃષિ અદ્વારકી રે લો, મર મંડલીની વાવ રે. કઠિન૦ ૫

એ ખુટે જલ માહરૂં રે લો, તો પાડે જન સોર રે; કઠિન૦

બહુલે પણિ જલ તુજ છતે લો, રતિ ન લહે ચિહું ઓરરે. કઠિન૦ ૬

જે પર આશા પૂરવે રે લો, છતે સાડુ દિયે દાન રે; કઠિન૦

થોડું પિણુ ધન તેહનૂં રે લો, જગમાં પુણ્ય નિદાન રે. કઠિન૦ ૭

ખંડ ભલો ચંદન તણો રે લો, સ્યો લાકડનો ભાર રે ? કઠિન૦

સજ્જન સંગ ઘડી ભલિ રે લો, સ્યોમૂરખ અવતાર રે ? કઠિન૦ ૮

સાહ હુઓ તુમ વેધ રો લો, ગોખ્યો એક નકાર રે; કઠિન૦

જે ભણો જસ પારિયો રે લો, તો સીખો દાન-વિચાર રે. કઠિન૦ ૯

રસ કિંચે પીલી શેલડી રે, અગર હલિઓ કિંચે વાસો રે;
 કાલા ને ગાંઠિ ભરિયા રે, કૃપણુ દમ્યા તિમ ખાસો રે' તુલ્કને૦ ૩
 સિંધુ કહે 'લેતાં તુલ્કે રે, હું નવિ નીકું રચણે રે;'
 વાહણુ કહે 'મદ મત ધરો રે, મનમાં એહવે વચણે રે. તુલ્કને. ૪
 જેહ રચણુ આણું અલો રે, તે જગિ આવે લેખે રે;
 જે તુજ માંહિ પડિયા રહે રે, તેહનુ ફલ કુણુ કેખે રે? તુલ્કને. ૫
 સાર-સંઘડી હૂંજ છૂ રે, ઇમ જાણી મત હરખે રે;
 સાર ન જાણે સંઘડી રે, નિજ મનમાં તૂં પરખે રે. તુલ્કને. ૬
 લાકડ તૃણુ ઉપરિ ધરે રે; રચણુ તલે તૂં ઘાલે રે;
 એ અજ્ઞાનપણું ધણું રે, કહો કુણુને નવિ સાલે રે? તુલ્કને૦ ૭
 તુજ કચરામાં જે પડ્યા રે, નિજ શુણુ રચણુ ગમાવે રે,
 તે તુજથી અલગા થયા રે, મૂલ સુઠામે પાવે રે. તુલ્કને૦ ૮
 ભૂપતિ શિર ઉપરિ ધરિયાં રે, સુકુટ-જડયાં તે સોહે રે;
 કામિનિ કુચ વિચિ તેહના રે, હાર ભુવન-મન સોહે રે. તુલ્કને૦ ૯
 કાકર લેલા મણિ ધરે રે, એ તાહરી છે ખામી રે;
 શુણુ કીરતિ કામે રહીરે, અદાથી રચણે પામી રે. તુલ્કને૦ ૧૦

હુહા

સાયર કહે 'સ્થું મદ કરે? પોત વિચારી જોઈ;
 જે જગને આલવિકા, તે સવિ મુજથી હોઈ ૧
 મુજ વેલા ઉપરિ તુલ્કે, ખેલો ખેલા જેમ,
 જો મુજ નીર અખૂટ છે, તો સહુજનને ક્ષેમ.' ૨

જલધાર વરસે તેણિ સધલી, હોઈ નવ-પલ્લવ મહીં;
સર કૂપ વાવિ ભરાઈ ચિહ્નું દિશિ, નીઝરણુ થાલે વહી;
મુઠ-મુઠિન લોહા ગલિત-શોકા, કેકિ કેકારવ કરે;
જલધાન સંપતિ હોઈ ખહુલી, કાજ જગજનના સરે. ૧

મુજ જલ-ભવિત ધન-જલે, તુજ ઉત્પતિ તિમ જાણિ રે;
એ સંબંધે તુજ પ્રતિ, તારૂં છું હિત આણી રે;
આણિ એ હિત અવિનીત ! તુજને, તારીએ છીએ એ વિધિ;
સંબંધ થોડો પિણુ ન ભૂલે, જેહ ગિરઆ શુણુનિધિ;
તુજ બાલ-આપલ સહુ હું છું, જે વયણુ કડુઆ ભણે;
છોડ કુછોડ હોઈ તો પિણુ, તાત અવશુણુ નવિ ગણે. ૨

વાહણુ કહે “સુણિ સાચરૂ ! તુજ જલ લિ બલવંતો રે;
હરિ નિર્દેશ લહી કરી; ભેરે ધન ગર્જંતો રે;
ગર્જંત બલિયા જલહરે, તુજ તેહ મનમાં નવિ કરે;
‘મે’ મેહને જલ દાન દીધું,’ ઇચ્છું તું સ્થૂં ઉચ્ચ રે ?
જિમ કૃપણનું ધન હરત નરપતિ, તેહ મનમાં ચિંતવે;
‘મે’ પુણ્ય ભવમાહિ કીધું,’ તિમ અધરતું તું લવે. ૩

ભે છે તાહરે રે સાચલી, જલ જલ-ધરચ્છું ખહુ પ્રીતિ રે;
તો તે ઉન્નત દેખતાં, સ્થૂં પામે તું ભીતિ રે ?
તું ભીતિ પામે ચઢા ગાળે, મેહ અમકે વીજલી;
અંખરાડંબર કરે વાહલ, મલે ચિહ્નું પખ આફલી;
તું સદા કંપે વીચિ ખંપે, નાસિએ બાણે હવે;
‘રખે એ જલ સર્વ માહરૂં લિએ,’ ઇચ્છું મનિ ચિંતવે. ૪

કુંડા.

સિંધુ કહે ' સુષિ વાહણ ! તું, હું જગિ તીરથ સાર,	
ગંગાદિક મુજમાં મલે, તીરથ નદી ^૧ હબાર.	૧
તીરથ જાણી અતિ વડું, મુજને પૂજે લોક;	-
ગંગા-સાગર-સંગમે, મલે તે જનના ચોક '	૨
વાહણ કહે ' તીરથપણું, તુજ મુખિ કહ્યું ન જાય;	
ગંગાદિક તુજમાં મલે, તાસ મધુર રસ જાય.	૩
ગંગાદિક આવી મલે, તુજને રંગ રસાલ;	
જય નામ પિણુ તેહનું, તુજ ખારે તતકાલ	૪
હુજનની સંગતિ થકી, સજ્જન નામ પલાય;	
કસ્તુરી કચરે ભરી, કચરારૂપ કહાય.	૫
ટાલે ઠાહ તૃષા હરે, મલ ગાલે જે સોઈ;	
ત્રિહુ અર્થે ^૨ તીરથ કહ્યું; તે તુજમાં નહિ કોઈ.	૬
તારે તે તીરથ ઇચ્છે, અર્થ ઘટે મુજ માહિ;	
જંગમ તીરથ સાધુ પિણુ, તારે ગ્રહી મુજ ખાંહ.	૭
પૂજે જન જે તુજ પ્રતિ, તે નવિ તીરથ હેત;	
ગરજે કહીયે ખર પિતા, એ જાણે સંકેત.'	૮

ઢાળા ૭.

—(*)—

કશરથ નરવર રાજ્યો-એ દેશી.

સિંધુ કહે ' સુષિ વાહણ ! તું, હું જગ-જન-હિતકાર રે;
મુજ જલ લેઈ ઘનઘટા, વરસે છે જલધાર રે,

૧ નદી.

જલમાંહિ નિજ શુભ ચક્રી તરિયે છે અલો નિતરે;
 હું તારું હું એહને, ઇમ તૂ મ ધરે ચિત્ત રે;
 ઇમ ચિત્ત મ ધરે શકટ હેકિ, જ્ઞાન જિમ મનમાં ધરે;
 તો ગર્વ કરવો તુજ ઘટે જો, પાહણુ તુજ જલમાં તરે;
 સંખંધ શુભનો એક સાચો, કાજ તે વિષુ નવિ સરે;
 શુભ ધરે જે મદ મૃધા ન કરે, સુજશ તેહનો વિસ્તરે.” ૬

કુંહી.

સિંધુ કહે ‘સુજ શુભ ધણા, સ્થૂં તૂં જણે ? પોત !
 સુજ નંદન જગિ ચંદલો, સઘલે કરે ઉદ્યોત, ૧
 સુરપતિ નરપતિ જેહનો, નવિ પામે દીકાર,
 તે પશુપતિ શિર ઊપરે, સુજ સુત છે અલંકાર. ૨
 જેહને દેખી ઊઘતો, પ્રણમે શણા રાય;
 તે સુતની ઋદ્ધિ દેખતાં, સુનિ મન હરખ ન માય. ૩
 સુજ નંદન વરસે થદા, કિરણ અગી-રસ-પૂર;
 તવ હાથો પિણુ પાલવે, મનમથ તરૂં-અંકુર. ૪
 કુંકુમવરણી દ્વિતિકા, સુજ સુતની નવ કંતિ;
 મન શૂંગાર જગવતી, માનની માન હરંત. ૫
 મારું મનમથ રાયનો, કલસ રાજ અભિષેક;
 લંછન નીલ કમલ કલિલ, સુજ સુત સોહિ એક, ૬
 સુજ સુત-મંદલ સાથ તૂં, ૧ સરવર રતિ આનંદ;
 જિહ્વાં મનમથ મજજન કરઈ, ઊઠે તારા વૃંદ ૭

તુજ જલ જે ઘન સંગ્રહે, તે હુએ અમીઆ સમાન રે;
 તે સઘલો ગુણ તેહનો, તિહાં તુજ કિસ્યો ગુમાન રે;
 તિહાં માન સ્યો તુજ ઠામનો, ગુણ બહુ પરિ જગિ દેખિએ;
 તૃણ ગાય ભક્ષે દૂધ આપે, ન તે તૃણ-ગુણ લેખિએ;
 સ્વાતિ-જલ હોઈ પરિઉં ક્ષિપ્તિ-મુખે, ગરલ મોતી સીપમાં;
 ઇમ ક્ષાર તુજ જલ કરી મીઠો, મેહ વરસે દ્રીપમાં ૫
 જીવન તે જલ જાણિએ, જે વરસે જલધાર રે;
 તાહરું તો જલ જિહાં પડે, તિહાં હોઈ ઊખર ખાર રે;
 તિહાં હોઈ ખારો જિહાં તુજ જલ, વિગાડે રેલી મહી;
 દાધે હવે પશ્ચિ પલ્લવે, નવિ પલ્લવે તે તુજ હહી;
 તું ધાન તૃણનાં મૂલ છેદે, લૂણ સઘલે પાથરે;
 તુજ જાતિ વિણ કુણ જીવ પામે, મુખ તેણે સાથ રે. ૬
 એરંઠો અને સુરતર, તરતર કહિઈ હોઈ રે;
 ચિંતામણિ ને કાંકરો, એ જે પત્થર હોઈ રે,
 એ હોઈ પત્થર પશ્ચિ વિલખખણ, -પણું નિજ નિજ ગુણ તણું;
 વલિ અઘે સુરહી દૂધ, એક જ વરણ પતિ અંતર ઘણું;
 ઇમ નીર-જીવન તેહ ધનનૂ, તાહરું વિષરૂપ એ;
 તું એક શબ્દે રખે ભૂલે, જૂઓ આપ સ્વરૂપ એ, ૭
 હું ઘન-જલચક્રી ઊપનો, વાઘ્યો છું તસ વૃષ્ટિ રે;
 જનમ લગે તસ ગુણ શ્રુતું, નવિ દીઠો તું દૃષ્ટિ રે;
 દૃષ્ટિ ન દીઠો તું અહો, ઉપકાર સ્યો તિહાં તુજ તણો ?
 નિજ જાતિ ઘનને તુમે જાણો, એહ અમ્હ અચરીજ ઘણો;
 એ નીરગુણો ગુણવંત દેખી, કહે એ અમ્હ ભાત એ;
 તો જગતમાં જે જન ભલેરા, તેહ સવિ તુજ તાત એ. ૮

તુજમાં નવિ ખૂતો રે, તો સવિ ગુણ-ખૂતો રે;
 તુજ ખૂતો વિશુતો, નવિ કોઈ અવગુણે રે. ૧૦
 તો પિણુ તુજવાલી રે, કુલ-રેખા કાલી રે;
 નિજ ગુણ જલ ગાલી, ટાલિ નવિ શકે રે. ૧૧
 ખલ સંગે જાણી રે, સભજન-ગુણ-હાણી રે;
 હોય મલીન ઘન-પાણી, યમુનામાં ભલ્યું રે. ૧૨
 કુલ-અવગુણ-દોષી રે, નિજ કાયા શોષી રે;
 તુજ નંદન ચોખી, તપસ્યા આદરે રે. ૧૩

કુહા

ઇમ તુજથી વિપરીત જે, તુજથી લાજે જેહ;
 તે સુત-રુદ્ધિથી મદ કિસ્થો?, તેહસ્યું કિસ્થો સનેહ? ૧
 સગા સણાળા જાતિનો, ગુણ ન વે પરકાજ;
 એક સગો ભૂખે મરે, એક તણિ ઘરિ રાજ. ૨
 અત્રિ નયનગી ઉપનો તુજથી જે પણિ અંક;
 તે જેઈ ખાપને જેટડે, તુજને કિસ્થો આનંદ. ૩
 નિજ ગુણ હોય તો ગાળાએ, પરગુણ સવિ અકયત્ય;
 જિમ વિદ્યા પુરતક રહી, જિમ વલિ ધન પર-હત્ય. ૪
 ખીજું તુજ નંદન-કલા, નિતિ નિતિ ઘટતી જાઈ;
 રાતે કેવલ તગતગે, દિવસે અગોચર થાઈ. ૫
 મોટી જશ કીર્તિ કલા, પર ઉપગાર વિશેષ;
 અખય અખંડિત સર્વદા, સુજ વિલસે સવિ દેસ ૬

ઢાળ ૮

— (૧) —

ત્રિગડે પ્રભુ સોહઠ રે-અથવા ચિત્રોડી રાજની દેશી

હવે વાહણુ વિલાસી રે, કહે વદન વિકાસી રે;
 'સુત-રૂદ્રિથી હાસી સાયર! તુજ તાણી રે. ૧
 તુજ સુત ઉવ સંગી રે, તૂં પાતક-રંગી રે;
 નિજ ગોત્રજા ચંગી તૂં અંગીકરે રે. ૨
 નવિ લોકથી લાભે રે, અભિમાને લાભે રે;
 વલી પાપ કરીને ગાભે રે, પાપીઓ રે. ૩
 ઈમ હૃદય વિભાસી રે, સુત તુજથી નાસી રે;
 હુઓ અંબર-વાસી સુરનર વંદીઓ રે. ૪
 દ્વિજરાજ તે કહિએ રે, અતિ નિર્મલ લહિએ રે,
 ગુણ ઉજલ મહિએ, લોકે અંહલો રે. ૫
 મલમૂત્ર સમેટે રે, અપવિત્ર તું ભેટે રે;
 તેણિ કારણે બેટે ફરે પરિહર્યો રે. ૬
 વિરહાનલ સળગે રે, સુત રહે અલગે રે;
 તું અંદ્રને વળગે, કિરણે ઉઘાલી રે. ૭
 તે પપ્પ અંધારે રે, કરવત્ત વિહારે રે;
 ઈમ ધારે તે દ્વિજપતિ નિજ પાવનપણું રે. ૮
 શશિસ્થૂં તુજ રંગો રે, ઈમ છે એકાગો રે;
 નવિ સોહઠે અભાગો, સજ્જનની પરે રે. ૯

સહસ્ર નદી ધન કોડિથી રે, તુજ નવી પેટ ભરાઈ;
 તું નિત્ય ભૂખ્યો એહવો રે, કિમ સંતોષી થાઈ? સખલ૦ ૯
 શસિ સૂરજ ધન પરિ અહો રે, ભમિયો પર-ઉપકાર
 ભાગે' અ ગે તું રહિયો રે, હસવું કાંઈ? ગમાર! સખલ૦ ૧૦
 પરહિત-હેતે ઉઘમી રે, સરભ્યા સભજન સાર;
 દુર્ભજન દુખીયા આલસ્યુ રે, ફેકટ ફૂલણહાર. સખલ૦ ૧૧
 નિઃકારણ નિતિ ઉઘલે રે, વલગે વાઉલ જેમ;
 હૃદયમાંહિ ઘણું પરજલે રે, ક્ષમાવંત તું કેમ? સખલ૦ ૧૨
 સાન્ય તું ગંભીર છે રે નવિ લોપે મર્યાદ;
 પિણ તિહાં કારણ છે જુઓ રે, સ્યું ફૂલે નિસવાદ? સખલ૦ ૧૩
 વિકટ ચપેટા ચિહ્ન દિશિ રે, વેલંધર દિયે તુઝ;
 મર્યાદા લોપે નહિ રે, તેહથી એ તુજ ગુભજ સખલ૦ ૧૪
 પર અવગુણ નિજગુણ-કથા રે, છાંડો વિકથા રૂપ;
 બાણું છું સધલું અહો રે, સાચર! તુજ સ્વરૂપ." સખલ૦ ૧૫

હૃદય

કહે મકરાકર " કરિ તું, પ્રવહણુ! મુજસ્યું હોકિ;
 મેં તું શરણે રાખિયો, તો પામી ધન કોડિ. ૧
 આસંગો નવિ કીજિયો, જેહની કીજે આસ;
 નરપતિ માન્યો પિણ રહે, આપ મુલાજે ઠાસ. ૨
 શરણે રાખ્યો ચંદને, જિમ મૃગ હુઓ કલંક;
 તિમ તું મુજને પિણ હુઓ, કહતો દોષ નિઃશંક. ૩

ઢાળ ૯

—(*)—

ઈંડર આળા આળલી રે—એ દેશી

સાયર કહે ‘સુણિ વાહણ ! તું રે, ન કહે મુજ ગુણ સાર;
કાઢે પૂરા હુધમાં રે, કહતો દોષ વિચાર;
સખલ એ મન માન્યાની વાત,
તું ન કરે મુજ ગુણ જ્યાત, મુજ મોટા છે અવકાત. સખલ ૦ ૧
જે દિન કૃપા સરોવર રે, સૂકે નદિય નિવાણ;
ભર ઉનાલે તે દિને રે, વાધે મુજ ઊધાણ. સખલ ૦ ૨
પ્રખલ પ્રતાપે રવિ તણે રે, નવિ સૂકે મુજ નીર;
મેરૂ અગનિથી નવિ ગલે રે, જો પિણ હેમ શરિર સખલ ૦ ૩
હું સંતોષ કરી રહું રે, અવિચલ ને ધિરથોભ;
કામ રહિત ભમતાં રહો રે, વાહણ ! તુલો અતિ લોભ. સખલ ૦ ૪
શમાવંત ગંભીર છું રે, નવિ લોપું મર્યાદ;
તું મુજ ગુણ જાણે નહિ રે, સ્યો તુજસ્યું મુજ વાહ ? ” સખલ ૦ ૫
વાહણ કહે “સુણિ સાયર રે ! નવિ સૂકે તું ધામ;
ઉનાલે જલ અતિ ધરે રે, પિણ નવિ આવે કામ. સખલ ૦ ૬
શોષ ન પામું કોઈથી રે, એ મહ મ ધરે એક;
ચૂલુપ કર્યો ઘટ-સુત સુનિ રે, તિહા ન રહી તુજ ટેક. સખલ ૦ ૭
એક એક પાં અતિ ઘણા રે, જગમાં છે બલવંત;
મુજ સમ જગમાં કો નહિ રે, ઇમ કોઈ મ ધરો તંત. સખલ ૦ ૮

નીલ સિત પીત અતિશ્યામ પાટલ કવળ,
 વસન ભૂષણ તરુણ કિરણ છાજે;
 માનું બહુ રૂપ રણ-લચ્છિ હૃદય-સ્થલે,
 કંચુઆ પંચ-વરણી વિરાજે. વાહણ ૫
 ભૂર રણતૂર પૂરે ગયણે ગડગડે,
 આથડે કટકની સુભટ - કોડી,
 નાવસ્થું નાવ રણભાવ ભર મેળવી,
 દેવલી ઘાઉ દિગ્મે મૂછ મોડી વાહણ ૬
 નિશિતશિર ધાર જલધાર વરસે ઘણું,
 સંચરે ગગનિ બક-ધવલ નેળ;
 ગાજ સાજે સમર-ઢોલ વાજે સખલ,
 વીજ જિમ કુત ચમકે સતેજ. વાહણ ૭
 ફૂર-રસપૂર ગજ કુંભ મિહૂર સમ,
 રૂધિરનાં પૂર અવિહૂર ચાલે;
 સૂર ચૂરઈ સમર ભૂમિ સૂરણ પરિ,
 સીસ કાયર ધરા હેઠિ ઘાલે વાહણ ૮
 ભાંડ પ્રહાંડ શત-ખંડ જે કરી સકે,
 ઊછલે તેહવા નાલિ - ગોળા;
 વરસતા અગન રણ-મગન રોસે ભર્યા,
 માનું એ ચમતણા નયન-ડોલા. વાહણ ૯
 ચોર ભૂકે મહા ક્રોધ મૂકે વલી,
 વાહણ ઊપરિ ભરી અગનિ હોકા;
 ક્રોધ બાણે વઢે સુભટ રણ-રસિ ચઢે,
 ખિન્ન ગાયે તિહાં ખંદિ લોકા. વાહણ ૧૦

મુંદર જાણી સંગ્રહો, હુઓ તે નિગુણ નિશ્ચુક;
ઊથાપે નિજ આશરો, એ તુજ મોટી ચૂક. ૪

ઢાળ ૧૦

—(*)—

ઢાળ કડખાની

વાહણ કહે “શરણુ જગિ ધર્મ વિણુ કો નહિ.
તૂં શરણુ સિંધુ! મુજ કેણિ ભાંતિ ?
શરણુ આઝ્યા તણી શરમ તે નિરવહે,
જેહ જાયા હુએ મુજસ રાતિ વાહણુ ૧
કાલ વિકરાલ કરવાલ ઊલાળતો,
કૂંક મુકે પ્રબલ વ્યાલ સિરખી;
જૂઠ અતિ હુઠ જન મુખ સરમોહતા,
થમ મહિષ સાંભરે જેહ નિરખી. વાહણુ ૨
ચોર કરિ ચોર મલખારિયા ધારિયા,
ભારિયા કોધ આવે હુકાર્યા;
ભૂત અવધૂત થમહૂત જિમ ભયકરા,
અંજના-પુત્ર નૂતન વકાર્યા. વાહણુ ૩
હાથિ હથિયાર શિર ટોપ આરોપિયા,
અંગિ સજ્જાહ ભુજ વીર વલયાં,
અલકતે નૂર દલપૂર, બિહું તખ મલ્યા,
વીર રસ જલધિ ઊધાંણુ વલિયા. વાહણુ ૪

- હુબાર ભરિએ તુજ ઉદર, ઘાલિ ધૂલિ પાપાણુ;
વાય ભર્યો ભયકે ઘણું, તું જગિ ખરો અબાણુ;" ૩
- વાહણુ કહે "સાયર! તુફો, વડા જડાય જગિ;
રેખો છો ગિરિ પ્રજલતો, નવિ નિજ પગવિચ અગિ. ૪
- "મેરૂ મંથાણુ તું મથ્યો, રામશરે' વલિ દદ્ધ;
છાછાલી પાતાલ ઘટ પવને કીધો અદ્ધ. ૫
- પામે મૂર્છા તે હુખે, મુખે મુકે છે કીણ.
સન્નિપાતિઓ ધુરુર, લોટે કચરે લીણ. ૬
- લોગવતો ઈમ પાપ ફલ, નવિ જાણે નિજ હાનિ;
દોષ ગ્રહે તું પર તણા, તે નવિ આવે માનિ." ૭

કાલ ૧૧

—(૧)—

ઈણુ પુરિ કંબલ કોઈ ન લેસી—એદેશી

- સાયર કહે "તું બહુ અપરાધ, વાહણુ! જીભ તુજ અધિકી વાધી;
ખોલે મર્મ અનેક અદ્ધારાં, ઢાંકું છિદ્ર અદ્ધો તુજ સારા. ૧
- જો હવઈ ન રહિસ નિદા કરતો, મર્મ ઉઘાડિસ માહરા કિરતો;
પોત તરંગ ધુમરમાં જોળી, તો હું નાંખીશ તુજને ઢોળી. ૨
- તુજવિણ મુજ નવિ હોર્યે હાણી, તુજ સરિખા બહુ મેલિસિ આણી;
જો અખૂટ છે નૃપ ભંડાર. તો ચાકરનો નહીં કો પાર ૩
- ઉજળુ અગનિ-તાપે હુએ ગાહું, જેહુ સ્વભાવે જલ છે ટાહું;
તિમ તુજ મર્મ વચને હું કોખ્યો, ક્ષમ.વંત ધુરિ જે આરોખ્યો. ૪

ઉસરી ચોર જલિ સોર બહુ પાથરઈ,
 સાથરઈ અગનિ - તિહાં સખલ લોગે;
 ખાલતો ખાળતો ટાળતો દર્પ તુજ,
 તેહ તૂં દેખાતો કિમ ન ભગે? વાહણ૦ ૧૧
 શેષ પિણુ સલસલે મેદિની ચલચલે,
 ખલસલે શલ તે સમર-રંગે;
 લડથડે લીડે ઈકે એક આગઈ પડે,^૧
 સુભટ સન્નાહ માએ ન અંગે વાહણ૦ ૧૨
 ઘોર રણભેર ચિહુ ચોર લટ ફેરવે,
 દેવ પિણુ દેખતા જેહ ચમકે;
 બાણુ બહુ ધૂમથી તિમિર પસરે સખલ,
 કૌતુકી અમરના ડમર ડમકે વાહણ૦ ૧૩
 એહવે રણ શરણ તૂં કિસ્થું મુજ કરે ?
 ખલપરિ^૨ દુષ્ટ દેખઈ તમાસા;
 એક તિહાં ધર્મ છે શરણ માહરે વડું,
 મુજસ દિએ તે કરે સફલ આશા. વાહણ૦ ૧૪

દુહા

સાચર કહે “તૂં લોગવે, ઘણા પાપનો લોગ;
 એહ મુજ નિંદા કરી, સ્યો અધિકો ફલ લોગ? ૧
 વીંધ્યો ખીલે લોહને, તૂં નિજ કૃષ^૩ મઝારિ;
 બાંધ્યો છે દંડ દોસ્ત્યું, નિજ વશ નહિ લગાર ૨

વાત-પ્રસંગે મેં કહ્યા, ઉત્તર તુજ સાર;
 મર્મ ન લેધા તાહરા, કરિ હૃદય વિચાર. સાથર! ૨
 નિજ હિત જાણી યોદિએ, નવિ શાસ્ત્રવિરુદ્ધ;
 રસો પરિ વલિ વિષ જાણો, પણિ કહીયે શુદ્ધ. સાથર! ૩
 છિદ્ર અક્ષારાં સંવરે, તું કિહારે? ગમાર!
 છિદ્ર એક જો તનુ લઈ, તો કરે રે હજાર સાથર ૪
 શોકની પરિ નીત અમ્હ તણા, તાકે તું છિદ્ર;
 પણિ રખવાળો ધર્મ છે, તે ન કરે નિદ્ર. સાથર ૫
 યોદો શરણાગત પ્રતિ, જે નીર મઝાર;
 કઠિન વચન મુખિ ઉચ્ચરે, તે તુજ આચાર. સાથર ૬
 પણિ મુજ રક્ષક ધર્મમાં, નહિ તુજ બલ લાગ;
 જેહથી મુજ ખૂડે નહીં, ખાવનમો ભાગ. સાથર ૭
 મનમાં સ્યૂં મૂંઝી રહ્યો, સ્યૂં માને શંક;
 અક્ષ જાતાં તુજ એકલો, ઊગરસ્યે તો પંક સાથર ૮
 તું ઘર-ભંગ સમર્થ છે, કરવા અસમર્થ,
 શ્રમ કરવો શુભ-પાત્રનો, જાણે ગુરે હૃદય. સાથર ૯
 હંસ વિના સરવર વૃથા, અલિવિષ્ણુ જિમ પક્ષ,
 જિમ રસાળ કોકિલ વિના, દીપક વિષ્ણુ સક્ષ. સાથર ૧૦
 મલાયાચલ ચંદન વિના, ધન વિષ્ણુ જિમ દ્રંગ;
 સોહે નહિ તિમ અક્ષ વિના, તુજ વૈભવ રંગ. સાથર ૧૧
 કરહે પિઠિ જલ વરસવું; તૂઝને હિતવાણી;
 મૂરખ જો લાજે નહિ. જાણિ નિજહાણી. સાથર ૧૨

મોટાસ્થુ હુકવાદ નીવાર્યો, નીતિ ઋગુભાર્ગ તેં વિસાર્યો;
 મુજ કોપિ તું રહિએ ન સકઈ, પડે એક લહરીનેં ધક્કઈ. ૫
 કોહિ તરંગ શિખર પરિ વાધે, જઈઅ ફીરઈ તે અંખર આધે;
 એક તરંગ સળલ નલ લાજે, કાજ ઘણા તું સ્યું ઈમ લાજે ? ૬
 પવન ઝંકોલે દિએ જલ ભમરી, માતું મઠ-મઠિરાની ધુમરી;
 તેહમા શૈલ-શિખર પશ્ચિ તૂટે, હરિ શય્યા ક્ષણિ-મંધ વિછૂટે. ૭
 નકં ચક્ર પાડીન અતુચ્છ; ઊછળતા અછોટઈ પુચ્છ;
 જઈ લાગે અંખર જલ કણિયા, છમકે ગ્રહગણ તાતા મણિયા. ૮
 એહવે મુજ કોપે તુજ સર્વ, ગલસ્યે જે મનમાં છે ગર્વ;
 જે બોલે અસમંજસ લાખા, તે ક્લસે સઘલી શત શાખા.” ૯

હુહા

વાહણ કહે ‘મત રાખજે, સાચર! પાહું ભેર;
 ચાલે તે કરિસ્યુ વૃથા, ફૂલી કરે બકોર ૧
 વચન શુભાને તુજ ભસ્ત્રિયાં, સાચ નકા તિહાં લાખ;
 કેતાં કાલાં કાઢિએ, જિમતાં કહિ ને માખ. ૨

ઢાલ ૧૨

—(*)—

રઈવતના ગિર પોપટ-એ દેશી

સાચર! સ્યું તું ઉછલે?, સ્યું લે ફૂછે ફોક ?
 ગરવ-વચન હુ નવી ખમું, દેસ્યું ઉત્તર રોક. સાચર ! ૧

ભાર વહે જન ભાગ્યનો, ખીલે સ્વામી મૂઠ;
જિમ ખરવર ચંદન તણો, એ પું બણે ગૂઢ. ૧૦

ઢાળ ૧૩

—(*)—

ભોલિડારે હંસારે-એ દેશી

એહવે વયણેરે હવે કોપેઈ ચડયો, સાયર પામ્યોરે શોભ;
પવન ઝકોલેરે જલ ભર ઊછલી, લાગે અંખર મોભ એહવે૦ ૧
ભમરી દેતાંરે પવન ફિરી ફિરીરે, વાલે અંગ તરંગ,
અંખર વેઢીરે લેઢી આવતા, ભાળે તે ગિરિ-શુંગ. એરવે૦ ૨
ભૂત ભયંકર સાયર જળ હુઓ, વીજ હુઈ તવ હાસ;
શુહિરે ગાણરે ગગને ઘર કરે, ડમ ડમ ડમડ વિલાસ એહવે૦ ૩
જલનઈ ભેરઈરે અંખર ઊછલઈ, મચ્છ પુચ્છ કરી વંક;
વાહણ લોકનઈરે ભો દેખો હુઈ, ધૂમકેતુ શત શંક. એહવે૦ ૪
રેષ અગનિનોરે ધૂમ જલધિ તણો, પસર્યો ઘોર અંધાર;
ભયભર ત્રાસેરે મશક પરિતકા, વાહણના લોક હબાર. એહવે૦ ૫
ગગનિ ચઢાવીરે વેગિ તરંગને, તલે ધાલિએ રે પોત;
ત્રટત્રટ ત્રુટઈરે બંધન દોરનાં, જન લખ ભેતા રે ભેત એહવે૦ ૬
નાંગર ત્રોડીરે દૂરિ નાંખીએ, ફૂલ તણા જિમ ખીટ;
ગગનિ ઉલાલીરે હરિઈ પાંજરી, મોડિમંડપ મીટિ એહવે૦ ૭
છુટે આડારે બંધન થંભનાં, ફૂટઈ બહુ ધ્વજકંડ,
સૂક વાહણ પણિ છોતા પરિ હુઈ, કુઆ-થંભ શનખંડ એહવે૦ ૮

ગગન પાત લયથી સૂએ, કરી ઉંચા પાય;
ટીંટોડી જિમ તુજ તથા, કલ્પિત મદ થાય. સાચર૦ ૧૩
ઉન્હો સ્યુ થાએ વૃથા ? મોટાઈ જેહ,
તે તો બેહું મિલી હોઈ, બિહુ પકખ સનેહ. સાચર૦ ૧૪

દુહા

રાજ રાજિ પ્રજ સુખી, પ્રજ રાજ નૃપ રૂપ;	
નિજ કરિ છત્ર ચમર ધરે, તો નવિ સોહે ભૂપ	૧
મદ અરતે ગજ ગાજતે, સોહે વિંધ્ય નિવેસ;	
વિંધ્યાચલ વિણ હાથિઆ, સુખ ન લહે પરદેશ	૨
અગંજેય વન તે હુઈ, સિંહ કરે જિહાં વાસ;	
વનને કુંજ છાયા વિના, ન લહે સિંહ વિલાસ.	૩
હંસ વિના સોહે નહિ, માનસસર જલપુર;	
માનસ સરવર હંસલા, સુખ ન લહે મહમૂર;	૪
ઈમ સાચર ! તુજ અદા મિલી, મોટાઈ બિહુ પકખ;	
જો તૂં ચૂકઈ મદ-વદ્દો, તો તુજ સમ મુજ લકખ	૫
હંસ સિંહ કરિવર કરે, જિહાં જાઈ તિહા લીલ;	
સર્વ ઠામિ તિમ સુખ લહે, જે છે સાધુ સુસીલ "	૬
સાચર કહે "તૂં મુજ વિના, ભરી ન શકે ડગ્ગ;	
મુજ પ્રસાદિ વિલસે ધણું, હુ દિઉં છૂં તુજ મગ્ગ	૭
મુજ સાહમૂં જોલે વલી, જો તૂં છાંડી લાજ;	
તો સ્વામીદ્રોહા તણી, શીખ હોરયે તુજ આજ."	૮
વાહણ કહે "સાચર ! સુણો, સ્વામિ તે સંસાર;	
ગિરેઓ શુણ જાણી કરે, જે સેવકની સાર.	૯

ગજ ગાજે અંગણુ મલપત, હેપઈ તેણ હુય હરખત; સાઠ
 સાહિય સુનજરિ ભર ભંડાર, તસ કુનજરિ જન થાઈ ખવાર. સાં ૩
 જે પરમેસરે મોટા કીધ, જેહની લાગ્યરતી સુખસિદ્ધ; સાં
 તે સાહિયની કીજે સેવ, હોડિ તાણી નવી કીજે ટેવ. સાં ૪
 ધનમહ જે દોશુંદુક દેવ, રંક કરઈ તેહને તતખેવ; સાં
 કરઈ રંકને રાજ પ્રાય, સાહિય ગતિ નવિ બાણી જાય. સાં ૫
 જેહ ભાપજે ઉત્તમ વંશ, લોકપાલનારે લેઈ અંશ. સાં
 તે સાહિય જગિ સેવા લાગ, નવી કીજે તેહસ્યું આણુરાગ સાં ૬
 હિતકારી કહું છું અહો વાત, જાણે છે તું સવિ અવદાત; સાં
 કહ્યું માનિ માની સિરદાર, કીજે અવસર લાગ વિચાર સાં ૬
 સાથર સેવક છું અહો એહ, ધરિએ તેહને નેહ નેહ; સાં
 હુકમ કિએ જો સાહિય ધીર, તો અહો સાંધુ તુજ શરીર. સાં ૮
 મેલ કરો અમ્હ વયણે પોત!, જિમ તુજ હુઈ જગિ જસ ઉદ્યોત; સાં
 ફિરિઅ પાઓ સધલો સાજ, બંદિર જઈ પામે તુહો રાજ," સાં ૯

દુહા

સાથર-સેવક દેવની, સામ લેહની વાણ;
 વાહણ એહવી સાંભળી, વદે માન મનિ આણ. ૧
 “પચ્ચ તુમ્હે પોળ્યો ખરો, નિજ સાહિયનો દેવ!
 ગુણ અબાણની પરિહરિ, પણિ એહની અહો સેવ. ૨
 મત જાણો એ સંકટે, માન ટળે અહા આજ;
 જે અહો સાહિય આહર્યો, તે વહેસ્યે અહા લાજ. ૩

સખલ શિલા વચ્ચે ભાગા પાટીયા, ઊછલતે જલ ગોટ;
આશ્રિત દુઃખથી રે વાહણ તણા હુઓ, માનુ હૃદયનો ફેટ એ૦ ૬
તે ઉત્પત્તિરે મલય પરિ હુવે, લોક હુઆ લયભ્રાંત;
કાયર રૌવે રે ધીર તે ધૃતિ ધરી, પરમેશ્વર સમરંત. એહવે૦ ૧૦

હુહા

ઇમ સાયર કોપે હુઓ, દેખી વાહણ વિલકખ;
વિચિ આવી વાણી વહે, ઉદધિકુમાર તાલકખ. ૧
'વાહન' ન કીજે સર્વથા, મોટા સાધે જૂઝ,
જો કીધૂં તો ફલ લલ્લુ, મૂકને કાઈ અખૂઝ, ૨
તુજમાં કાંઈ ન ઉગર્યો, વહિ જાઈ સે જલવેલ;
હજી લગિ હિત આહિ તો, કરે સાગરસ્થું મેલ. ૩

હાળા ૧૪

—(૪)—

સમરિઓ સાદ દિઈ એ દેવ, અથવા કિસકે ચેલે કિસકે પૂત અથવા
સમર્થો સાજ કરે જખ્યરાજ. એ-દેશી

સંકટ વિકટ ટલઈ સખ દૂર, ફિરિ સજ થઈ વાજઈ તુજ તૂર;
સાયર જો મિલે
તો પૂગે તુજ વંછિત આસ, લોક કરે સવિ લીલ-વિલાસ.
સાયર જો મિલે. ૧

તુજ નમતાં ટલસ્યે તસ કોધ, ગિર્યા તે જગિ સરલ સુખોધ; સા૦
વહિઈ સાહિખ આણુ અલંગ, આસ કરી જઈ નવિ આસંગ સા૦ ૨

આસપૂરણ પ્રભુ પાસ, હરચે વિધન-તતીરિ;
લહસ્થૂં જગ જલવાહ, આરતિ મહીંચ રતીરી. ’

૧૧

કુંહા

- ધણિ આકીનઈ ધર્મને તઠા સુર અસમાન;
કુસુમવૃષ્ટિ ભીપરિ કરે, અંબરિ ધરી વિમાન. ૧
- સુખિ ભાષે “ધન ધન્ય તૂં, તુજ સમ જગિ નહીં કોઈ;
કુણને એહવી ધર્મમતિ, સંકટ આવે હોઈ? ૨
- હરખ નહીં વેલવ લહે, સંકટિ હુઃખ ન લગાર;
રણ સંગ્રામે ધીર જે, તે વિરલા સંસાર.” ૩
- એમ પ્રશંસા સુર કરી, ટાલે સવિ ઉતપાત,
ફિરિ સાજ સખલો બન્યો, હુઆ લલા અવદાત. ૪
- સુરવર જસ સાંનિધિ કરે, તેહસ્થૂં કેહી રીસ ?
ધંમ સાચર પણિ ઉપશમી, ધરઈ વાહણ નિજ સીસ ૫

ઢાળ ૧૬

—(*)—

ઢાળ કાગણી

- હરખિત વ્યવહારી હુઆહો, કરતા કોઠિ કલ્લોલ,
દલી વાહણથી આપદાહો, ચિત્ત હુઆ અતિ રંગદોલ. ૧
- પ્રભુ પાસજી નામથી હુઃખ ટળ્યો હો, અહો મેરે લલના;
સવિ મલ્યો સુખ સંજોગ. પ્રભુ પાસજી અહો.
- ક્રિયાં છાંટણાં અતિ ઘણાં હો, કેસરકી ઝંકઝોર;
માનું સંકટ રચણી ગને તે, પ્રગટ થયો સુખ ભોર. પ્રભુ ૨

ઠાળ ૧૫

- (૨) -

નાભિરાયાકે ખારિ ચાપો મોરિ રહિઉ રી—એ દેશી.

- શ્રી નવખંડ જિણુંદ, તેહનો શરણુ કિઓરી;
 શોધા-મંડણ પાસ, સાહિબ તેહ કિઓરી. ૧
- જેણે નિજ તનુ-નવખંડ, મેલ્યાં આપ બલેરી;
 તેહજ મુજ તનુ-ખંડ, લેલસ્યે ભગતિ ભલેરી. ૨
- ભાભા જસ હરખાર, સુર નર સેવ કરેરી;
 જે સમર્થો તતખેવ, સંકટ સયલ હરેરી. ૩
- અરિ કરિ કેસરી આગે, અહિ જલ ધંધ રૂઝરી;
 ભાંજઈ અડભય એહ, સાહિબ સળલ ભુઝરી; ૪
- તેજે ઝાકઝમાલ, રવિ પરિ જેહ તપેરી;
 સિદ્ધ અમર મુનિ વૃંદ જસ નિત નામ જપેરી. ૫
- પતીતપાવન પ્રભુ જામ, રંજે ભગતિ-રસેરી;
 તસ હુઃખ હરવા કાજ, દેવ અનેક ધમેરી ૬
- તે પ્રભુ શરણુ કરેઈ, અવર ન આસ કરેરી;
 કુણ લિઈ પત્થર હાથ, પામી સ્યણ ખરેરી ૭
- જલ-ભય નહીં મુજ દેવ ! સમરે નીલ છળીરી;
 ક્યું કરસ્યે અંધકાર, ઉગ્યે ગયણી રવી રી. ૮
- કોઈ નહીં ભય મુજ, જો પ્રભુ ચિત્તિ વસ્યેરી;
 જાઓ તુમ ઉદધિકુમાર ! સાયર-મેલ કિસ્યેરી ? ૯
- જે સાહિબ સુપ્રમત્ત, કહિઈ ન રોસ ભલ્યેરીરી;
 તે અલે સેઓ ફઠ, સાયર ફરિ ત્યલ્યેરી, ૧૦

ચોપાઈ

ખંદિર જઈ માંડયા બાબર, વ્યાપારી તિહાં મિલયા હુબર;
 જિમ આવલિકા દેવ વિમાન, તિમ તિહાં હાટ બન્યા અસમાન. ૧
 રથણુ-થેણી તિહાં સોહે લણી, કમલા હારતાણી છવિ લણી;
 સોનધયા નવિ બાએ ગણ્યા, રૂપારાલ તણી નહિ મણા. ૨
 માંડયા મોલી તિહાં બહુ મૂલ, માનું ન્યાય-લતાના ફૂલ;
 પાસે માંડી મરકત હારિ, તે સોહે અતિકુલ અનુહારિ. ૩
 લાલ કાંતિ પસરે તિહાં સાર, ભૂમિ લહે લાલી બાબર;
 માનું આવિ કમલા રંગિ, તાસ ચરણુ અલતાનઈ સંગિ. ૪
 રથણુ-પારખિ પરખી પાસિ, કરે રથણુની મોટી શાસિ;
 પરખે નાણાં નાણાવટી, કરે રેડ બિન સુરગિરિ તટી. ૫
 વિવિધ દેશ અંબર અનુકૂલ, દોસિ વિસ્તારે પટકૂલ;
 ચીન મસજીર ને જર બાફ, છપે રવિ શશિ કર બો સાફ. ૬
 સોવન-તંતુ-અચિત પામરી, બે પાસેં લિકખા લામરી;
 માંગે રાહણુગિરિની કંતિ, તે જોતાં પહુચે મન ખંતિ. ૭
 જિમ વસંત ફૂલે કણિયાર, મણિ-માલા માંડઈ અણીઆર;
 તેલ ફૂલેલ સુરહિયા ધરઈ, તસ સુવાસ અંબરિ વિસ્તરે. ૮
 કરતુરી આકુલ તોલંત, સૌરલ નિશ્ચલ અલિ યુવંત;
 નવિ બાણે તિહાં લીનો લોક, સોર જોર કરતે જન થોક. ૯
 ફેસર છવિ અનિં તનુ ધરી, માનું ધીજ કરતુરી કરી;
 દાલઈ નીચપણા નિઃશંક, તો આફરિઈ જગિ નિકલંક. ૧૦

ભયો હરખ વરષા અતિ સંકટ, ગયો ઘામરિતુ હેત,
 તાતે ફિરત અખર બલાકા, ઉન્નવલ ફરહયા કેતુ. પ્રભુ ૦ ૩
 કુઆ-થંભ ફિરિ સજ કીઓહો, માનું નાયકો વંસ,
 નાયે ફિરતી નર્તકી હો, સ્વેત અંસુર ધરી અંસ, પ્રભુ ૦ ૪
 સોહો મંડિત ચિહ્નુ દિસે હો, પટમંડપ ચોસાલ;
 માનું જય-લક્ષ્મી. તણો હો, હોત વિવાહ વિશાલ. પ્રભુ ૦ ૫
 બેઠો સોહો પાંજરી હો, કૂઆથંભ અગ્રભાગ
 માનું કે પોપટ ખેલતો હો, અખર તરુઅર લાગિ. પ્રભુ ૦ ૬
 નવ નિધાન લક્ષ્મી લહી હો, નવગ્રહ હુઆ પ્રસન્ન;
 નવ સદ તાણ્યા તે ભણી હો, મોહો તિહા જન-મન્ન. પ્રભુ ૦ ૭
 રાયે માયે નાયે બહુજન, સખ હી બનાવત સાજ;
 વાજે વાજાં હરખનાં હો, પામ્યુ તે અક્ષિનવ રાજ પ્રભુ ૦ ૮
 મેઘાડંબર છત્ર વિરાજે, પટમંડપ અતિ ચગ;
 ખીજે ગિહ્નુ પખ સોહતા હો, ચામર જલધિ તરગ. પ્રભુ ૦ ૯
 જ્યોત વેલિ સાચર તણી હો, ફૂલ જનરંગ રેલી;
 ત્રીજી પવનની પ્રેરણા હો, વાહણ ચલે નિજગેલિ. પ્રભુ ૦ ૧૦
 પવનહીંચે ફૂનો ભયો હો, પવન સિખાયો વેગ;
 જિહાજે જન મન શુર કિચો હો, વેગ વિદ્યા અતિ તેગ. પ્રભુ ૦ ૧૧
 ત્રાસે કચ્છપ ચિહ્નુ દિસે હો, આવત દેખિ જિહાજ;
 માનું જિહાજના લોકના હો, નાસે દારિદ્ર ધરી લાજ. પ્રભુ ૦ ૧૨
 ઇણિ પરિ બહુ આડંબરે રે, ચાલ્યાં વાહણ સુવિદાસ;
 નિજ ઇચ્છિત બંદિર લહી હો, પામ્યાં તે સુજસ ઉલ્લાસ. પ્રભુ ૦ ૧૩

ભર કરી સસર નાંખિએ હો, બાહિર તેહ ન બાંધ;
 એહવે વેગે આલિયાં, મનિ વાહણ હરખ ન માઈ. હરખિત૦ ૫
 વાહણ ભાણુચૂં તોલિએ હો, ધરા સ્વર્ગનો સાર;
 તુલા દંડ થંભે કરી; બેઈ લેખે એહ વિચાર. હરખિત૦ ૬
 કામિ કરે જિમ કામિની હો, હૃદય-સ્થલ પરિણાહ;
 સાચર તિમ અવગાહતાં, હવઈ વાહણ ચલ્યાં ઉચ્છાહ. હરખિત૦ ૭
 ગુણ-જ્યો સાચર હુઓ હો, સહજે સાંનિધિકાર;
 દેખ્યાં બંદિર આપણાં, હવે હુઆ તે જ્ય જ્યકાર. હરખિત૦ ૮
 બંદિર દેખિ વાવટા હો, ક્યાં લાલ અગ્રભાગ;
 માનું બહુ કિનનો હુંતો, તેહ પ્રગટ કીઓ ચિતરાગ. હરખિત૦ ૯
 બંદિર દેખિ હરખસ્યુ હો, મેહલિ નાલિ આવાજ;
 ને આગે સુરગજતણો, વલિ મેહતણો સ્યો ગાજ ? હરખિત૦ ૧૦
 વાળ્યાં વાળાં હરખનાં હો, કરે લોક ગીતગાન;
 પડછ દે ગુહિરો કિઓ, માનું સાચર પણિ કરે તાન. હરખિત૦ ૧૧
 સોહમા મિલવા આવિયા હો, સાજન લેઈ નાવ;
 અંગોઅંગ મિલાવડે, એતો ટલિયાં વિરહ વિલાવ. હરખિત૦ ૧૨
 આંખ્યાં વાહણ સોહામણાં હો, ઘોષા વેલાકુલ;
 ઘરઘર હુઆં વધામણાં, શ્રી સંઘ સદા અનુકૂલ. હરખિત૦ ૧૩
 વ્યવહારી ભેટે સુદા હો, પ્રથમ પાસ નવખંડ;
 સુરભિ દ્રવ્ય પૂળ કરે, લેઈ કેશર ને શ્રીખંડ. હરખિત૦ ૧૪
 મોતીના ક્યાં સાથિયા હો, આંગી રચણ બનાવ;
 ધ્વજ આરોપી અતિ લલી, વણિક ફલસ શુચિલાવ. હરખિત૦ ૧૫

અંબર અંદન અગર કપૂર, ગલિન ધરણી પરિમલપૂર; .
 માનું તે ભારેં નવિ ફરે, અલિ ગુંજિત આકંઠિત ફરે. ૧૧
 ઘણાં વસાણાનો વિસ્તાર, તે કહેતાં નવિ લાભે પાર;
 સુરલોકે પશ્ચિ ન મિલે જેહ, તે લહિએ તિહાં વસ્તુ અછેહ. ૧૨
 લોક થોક જિમ વેલિ ભરાઈ, એક એકનાં હૃદય કલાઈ;
 શુચિ પક્ષે પામે વિસ્તાર, ફરિયા સમ ગાજઈ ખાજાર. ૧૩
 તિહાં વ્યાપાર કર્યા અતિ ઘણા, મુલિ લાભ હુઆ સોગુણા;
 ભર્યાં વસાણાં નિજ નિજ જિહાજ, કીધે ધરિ આવ્યાનો સાજ. ૧૪

લાલ ૧૭

—(*)—

ગરુડપતિ રાજિઓ હો લાલ—એ દેશી, જગસરી રાગ

ભરિયાં કિરિયાણાં ઘણાં હો, હીરચીર પટકુલ;
 મેલ્યાં નિજ ઘંદિર ભણી, હવે વાહણ પવન અનુકૂલ. ૧
 હરખિત જન હુઆ હો લાલ, પામ્યા જયતસિરિ સુખલીલ-આંકણી.
 દોય પંખિ જિમ પંખિઆ હો, રથ જિમ દોય તુરંગ;
 સૂકવાણુ સદનેં બલેં, તિમ વહાણુ ચલે અતિરંગ. હરખિત ૨
 રણુકે ધ્વજમણિ કિંકિણી હો, કનકપત્ર અંકાર;
 વહાણુ મિસે આવે રમા, માનું ગરુડ કરી સંચાર. હરખિત ૩
 ત્રાપે જલ ઓલંચીએ હો, માનું ઝરે મઠપૂર;
 વાહણુ ચલે જિમ હાથિઓ, સિર કેસર વગિ સિંદૂર. હરખિત ૪

૧૧ ગણુધર નમસ્કાર

૧ ઇંદ્રભૂતિ

યહિલો ગણુધર ઇંદ્રભૂતિ વસુભૂતિ મદ્દહાર.
 પૃથ્વી માતા શુ X X X ત્રિભુવન આધાર
 ધારણ ધ્યાન સમાધિ શુદ્ધિ મુનિકુલ શૃંગાર,
 ગારવાહત X X X

X X X X X

X X X જિન બૂઝબો પ્રણમે' જમ ઉવજાય. ૧

૨ અગ્નિભૂત

અગ્નિભૂતિ ખીલો નમું હુઓ ગોખર ગામે',
 X X X વરિઓ શુભ અભિરામે';
 કરમ સંદેહિં દીખીઓ, જિન શુભ પરિણામે';
 વિચરે' સંવર આઠરી, બહુ નગર ને ગામે';
 ગામ ગામ વિચરતો એ, કરે ભવિક ઉપગાર;
 વરસ ચિહ્નતર આઉખું, વાચક જમ જયકાર. ૨

૩ વાયુભૂતિ

માત તાતિ ગામ એક, ત્રિલો તસ ભાયા;
 સિતરિ વરસનું આઉખું, વાયુભૂતિ સુહાયા;
 દેાય બંધવ દીક્ષીત સુણી, છાડે મદ માયા;
 જિન વાંદે સંશય ટલ્યો, તેહ જીવ તે ક્રાયા;

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : સમુદ્ર-વહાણ સંવાદ . [૫૧૫

છણ પરિ જેહના દ્રવ્યનો હો. આળ્યો પ્રભુને લોગ;
સાયરથી મોટું કયું, તે જિહાજ મિલિ સવિ લોગ. હરખિત૦ ૧૬
એ ઉપદેશ રચ્યો લલો હો, ગર્વ-ત્યાગ હિત કાજ;
તપગચ્છ ભૂષણ સોહતા, શ્રી વિજયપ્રભ સૂરિરાજ. હરખિત૦ ૧૭
શ્રી નયવિજય વિબુધ તણો હો, સીસ લણે ઉલ્લાસ;
એ ઉપદેશે જે રહે. તે પામે મુજસ વિલાસ. હરખિત૦ ૧૮
વિધુ મુનિ સંવત બણિએ હો, તેહજ વર્ષ પ્રમાણ;
ઘોઘા બંદિરે એ રચ્યો. ઉપદેશ ચઢ્યો મુપ્રમાણ. હરખિત૦ ૧૯

—ઈતિ ચાનપત્ર યાદસ્મર્યો . પરસ્પર પ્રશસ્ત્ય સંવાદાલાપ :
સમાપ્ત . શ્રી ઘોઘા બંદિરે.

—ઈતિ સમુદ્રવાહણ વિવાદ રાસ સંપૂર્ણ. પંડિત શ્રી શ્રી દેવ-
વિજય શિષ્યાદિ મુનિ લક્ષ્મીવિજય લક્ષ્મી ॥ પંડનાથે સંપૂર્ણ.
પત્ર ૭ ખેડાની પ્રત.

૭ મૌર્યપુત્ર

મૌર્યપુત્ર મૌરીય નિવેસ, 'મૌર્ય' કુલ-હંસ;
 વિજયા અંગજ સાતમે, ગણધર અવતંસ;
 સુરસંશય જિન ધૂઝળ્યો, નહી મહનો અંસ;
 વરસ પંચાણ્ણ આઉખું, દીપાળ્યો વંશ;
 વંશ ઉઘોત સુહંકર એ, જિનશાસન દઢ રંગ;
 વાચક યશ મન તસ ગુણે, રમે કમલ જિમ ભૂગ. ૭

૮ અકંપિત

દેવ જથંતા તનય, મિથિલાઈ જાઓ;
 નમું અકંપિત આઠમે, સુરનારી ગાઓ;
 નારક સંશય અપહર્યો, જિનવર સમજાઓ;
 વરસ અઠોતર આઉખું, પાલી શિવ પાઓ;
 પાઓ શિવ ગણધર ભલો એ, તેહનું લે તું નામ;
 વાચક યશ કહે પામીઈ, વંછિત ઠામોઠામ ૮

૯ અચલબ્રાતા

અચલબ્રાતા કોશિલાઈ, વસુનંદા જાત;
 પુણ્ય પાપ સંશય હરે, પ્રભુ મુગતિ વિખ્યાત;
 બહોતર વરસનું આઉખું, પાલી શિવ પાઓલિ અવદાત;
 મુગતિ પોહતો ગાઈએ, નવમા તે પ્રભાત;
 સુપ્રભાત તસ નામથી એ, ટાલે જનમ જંજલ;
 વાચક જસ કહે પામીએ, મંગલ રંગ વિશાલ.

૧૦ મેતાય

પુત્ર હસ વરૂણ તણે, મેતારજ સ્વામિ;
 ગામ તે તુંગીય સંજિવેસ, જિન સેવા પામી;
 પરલવ સંશય નીગમી, થયા ધિર પરિણામી;
 આઈ વરસ બાસકિ ધરી, હુઆ શિવ ગયગામી.

કાયા સોવન વાન ભલીએ, તેજે તરુણ પ્રકાશ;
શ્રી નયવિનય બુધ મુસીસને દેથો મુજસ વિલાસ. ૩

૪ વ્યક્ત

ધણમિત્તહ વારુણિ તણો, શ્રી વ્યક્ત તે વંદો;
સંનિવેસ કોલ્લાક જે, જયો મુખકંદો;
ભૂત સંશય દૂરિ કરિઓ, વંદી જિનયંદો;
વરસ અસીનું આઉખું, ટાલે દુઃખ-દંદો;
દુઃખ દંદગ દોહગ હરેએ, એહવા ગુરુનું ધ્યાન;
વાચક જસ કહે વલી વલી, કીજે તસ ગુણગાન ૪

૫ મુધર્મા [સોહમ]

સંનિવેસ કોલ્લાક ગામ, જયો લહી ધર્મ;
ઈહ ભવિ પરભવિ તેહવો, હરે સંશય મર્મ;
ધર્મિભલહ ભદિલતણુય, શ્રી સ્વામિ મુધર્મ;
વર્ષ એકશત આયુ પાલિ, પામ્યા શિવ શર્મ;
શર્મ અનંતા અનુભવે એ, ચિદાનંદ કલ્પોલ;
વાચક જસ કહે મુઝ દીઓ, તે શમમુખ રંગરોલ. ૫

૬ મંડિત

સંનિવેશ મોરિય વિશેષ, વિન્યા ધણુદેવ;
અંગળ મંડિત જેહની, પંડિત કરે સેવ;
બંધ મોક્ષ સંશય હરી, દેખ્યો જિનદેવ;
અસી વરસનું આઉખું, શમ સંવર દેવ;
દેવ-ધણી જિન-ભક્તિનીએ, પૂરી શિવપુર પત્ત;
શ્રીનયવિનય મુગુરુ તણો, સેવક સમરે નિત્ત. ૬

શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન

સરસતિ સામિણિ પાએ લાગો, પણુમી સહશુરૂ પાયા;
 ગાસુ હીઅડઈ હરખ ધરીનઈ, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા;
 મોરા સામી હો ! તોરાં ચરણુ ગ્રહીજે.
 સોલાગી જિનનાં ચરણુ ગ્રહીજે, વૈરાગી જિનના ચરણુ ગ્રહીજે;
 અરૂપી જિનનાં ચરણુ ગ્રહીજે,
 ચરણુ ગ્રહીજે હો; સરણુ રહીજે, નરભવ-લાહો લીજે,
 મોરા સામી હો-એ આંચલી

ભારેકરમી તે પણુ તાર્યા, પાતકથી ઉગાર્યા;
 મુઝ સરખા શે નવિ સંભાર્યા ? શું ચિતથી ઉતાર્યા ? મોરાં ૨
 પથર પન કોઈ તીરથ પરભાવે, જલમાં દીસે તરતો;
 તિમ અમે તરમું તુમ પાએ વલગા, શું રાખો છો અલગા ?
 મોરા સામીં ૩

મુઝ કરણી સાસુ' મત જોલે, નામ સાસુ' તુમે જોલે,
 સાહળ ! સેવક દુઃખ હરજો, તુમને મંગલ હોજો, મોરા સામીં ૪
 તરણુ તારણુ તુમે નામ ધરાવો, હું છું ખીજમતગારા;
 ખીજા કુણુ આગલ જઈજાયુ' ? મોટો નામ તુમારો. મોરાં ૫
 એહ વીનતીએ સાહળ તૂઠા, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા;
 આપ ખજના માંહેથી આપો, સમકીત રત્ન સવાયા. મોરાં ૬
 શ્રી નયવિજય વિણુધ પય સેવક, વાચક જમ્મ ધમ યોલે;
 શાસનનાયક શિવચુખદાયક, નહિ કોય વીરજીને તોલે. મોરાં ૭

ગજગામી સ્વામી નમુ'એ, દસમા ગણધર તેહ;
વાચક જસ કહે તેહસુ, ધરીઈ ધરમ-સનેહ.

૧૦

૧૧ પ્રભાસ

રાજગૃહે' ગણધર પ્રભાસ, સંશય નિરવાણ;
બલ અતિ ભદ્રાસુત ભલો, કિકળે' જિનશાણ;
વરસ વ્યાલીસનું આઉણું, પાલી સુપ્રભાણ;
શિવપુર પુહતા તેહની, વહીઈ શિવ આણ;
આણ સુશુરની શિરૂ વહીએ, એહ કહે ઉવએસ;
શ્રી નયવિજય સુશુર તણે, સેવક જસ સુવિસેસ

૧૧

શ્રી જિન-ગીત

—(*)—

રાગ-વૈષાલિય

મેરે સાહિબ તુમ્હહિ હો, છવન આધારા;
પાર ન આવઈ સમરતાં, તુમ્હ ઉપગારા. મેરે ૧
ફૂરિ કરૈ' કુ'ખ વિશ્વકો, વરષતી જલધારા;
તેસે' તુમ હમકુ ભયે, સમકીત-હાતારા. મેરે ૨
તુમ્હ શુણુ સાયરમે' ભલે', હમ ભાવ દુચારા;
અખય અખ'ડિત શુણુ ભયે, નહી ભેદ વિચારા. મેરે ૩
હમ શુણુકુ કંચન કરૈ', તુમ્હ શુણુ-રસ-તારા;^૧
સો કયુ તાંબા હોઈગા, ભયા કંચન સારા. મેરે ૪
તુમ્હ અનંત કેતા કર્હુ, શુણુ અનંત અપારા;
જસ કહે' સ્મરણ ભજન થે', તુમ્હ તાહણુહારા. મેરે ૫

પંચરૂપ કરિ હરિ સુરગિરિ-શિખરે લેઈ ભઈ,
નહવરાવે પ્રભુ ભગતિ, ક્ષીર-સમુદ્ર-જલ લાઈ. ૪

ફહા

સ્નાત્ર કરતાં જગતગુરુ શરીરે, સકલ દેવે વિમલ કલશ-નીરે;
આપણા કર્મમલ દૂરિ કીધા, તેણુ તે વિબુધ અન્ધે પ્રસિદ્ધા. ૫

ચાલિ

નહવરાવી પ્રભુ મેહલે રે, જનની પાસે દેવ,
અમૃત ઠવે રે અંશુઠડે, બાલ પિયે એહ દેવ;
હંસ ક્રાંચ સારસ થઈ, કાને કરે તસ નાદ,
બાલક થઈ લેલા રમે, પૂરે બાલ્ય-સવાદ ૬

ફહા

બાલતા અતિક્રમે તરૂણુ ભાવે, ઉચિત યિતિ ભોગ સંપત્તિ પાવે;
દષ્ટિ કાંતાઈ ને શુદ્ધ નેવે, ભોગ પિણુ નિર્જરા-હેતુ હોવે. ૭

ચાલિ

પરણી તરૂણી મનહરણી, ઘરણી તે સોભાગ
શોભા ગર્વ અભાવ, ઘર રહેતાં વૈરાગ;
ભોગ-સાધન જળ છડે, મડે વ્રતસ્થું પ્રીતિ,
તવ વ્યવહાર બિરાજે, વૈરાગી પ્રભુ-નીતિ. ૮

ફહા

દેવ લોકાંતિકા સમય આવે, લેઈ વ્રત સ્વામી તીરથ પ્રભાવે;
ઉગ્ર તપ જપ કરી કર્મ ગાલે, કેવલી હોઈ નિજ શુણું સંભાલે. ૯

શ્રી પંચ પરમેષ્ઠિ ગીતા

કુહા

પ્રણમિએ પ્રેમસ્થું વિશ્વત્રાતા, સમરિએ સારદા સુકવિભાતા;
પંચપરમેષ્ઠિ-ગુણ-શુણ્ય-કીજે, પુણ્ય-ભાંડાર સુપરિ ભરીજે. ૧

(૧) અરિહંત ગુણવાણું

આલિ

અરિહંત પુણ્યના આગર, ગુણ-સાગર વિખ્યાત,
સુરધરથી ચવિ ઉપજે, ચઉદ સુપન લહે માત;
જ્ઞાન ત્રણે જૂ અલંકર્યા, સૂર્ય-કિરણે જેમ,
જનમે તવજનપદ હુએ, સકલ સુભિકષ બહુ પ્રેમ. ૨

કુહા

દશ દિશા તવ હોએ પ્રગટ જ્યોતિ,
નરકમાં પણિ હોએ ખિણ ઉદ્યોતિ;
વાય વાએ સુરભિ શીત મંદ,
ભૂમિ પણિ માતૃ પામે આનંદ. ૩

આલિ

દિશિ-કુમરિ કરે ચોરખવ, આસન કંપે ધંદ,
રણકર્ધ રે ઘંટ વિમાનની, આવે મિલિ સુરવંદ;

સ્વપર ચક્ર (૮) અતિવૃષ્ટિ (૯), અવૃષ્ટિ ભયાદિક (૧૦) જેહ;
તે સવિ દ્વરિ પલાયે, જિમ દવ વરસત મેહ. ૧૪

હુહા

તરણિ-મંડલ પરે તેજ તાજે, પૂઠિ ભામંડલ વિપુલ રાજે; (૧૧)
સુરકૃત અતિશય જેહ લહિએ, એક છાણા હવે વીસ કહીએ. ૧૫

આલિ

ધર્મચક્ર (૧) શુચિયામર (૨), વપ્રત્રય વિસ્તાર (૩)
છત્રત્રય (૪) સિંહાસન (૫), કુંડુસિ-નાદ ઉદ્ધાર (૬);
રત્નત્રય ક્વજ ઉચો (૭), ચૈત્ર દુમ સોહંત (૮)
કનક કમલ પગલાં ઠવે (૯), ચઉમુહ ધર્મ કહંત (૧૦) ૧૬

હુહા

વાયુ અનુકૂલ મુખમલ વાયે (૧૧), કંટકા ઉધ મુખ સકલ થાએ (૧૨)
સ્વામી જખથી મતથોગ સાધે કેશ નખ રોમ તખથી ન વાયે (૧૩) ૧૭

આલિ

કોડિ ગમે સુર સેવે (૧૪), પંખિ પ્રદક્ષણ દંતિ (૧૫)
ઋતુ અનુકૂલ કેસુમલર (૧૬), ગંધોદક વરસંતિ, (૧૭)
વિષય સર્વ શખ્દાદિક, નવિ હોવે પ્રતિકૂલ (૧૮)
તરૂ પણ સવિ શિર નામે, જિનવરને અનુકૂલ (૧૯) ૧૮

હુહા

હવે કહું જેહ પણતીસ વાણી, શુણ સકલ શુણ તાણી જેહ ખાણી;
પ્રથમ શુણ જેહ સંસ્કારવંત (૧),
ઉદાત્ત શુણ અપર (૨) સવિ મુણે સંત. ૧૯

આલિ

અઉત્રીસ અતિશય રાજતા, ગાજતા ગુણ પાત્રીસ,
વાણી ગુણ-મણી-ખાણી, પ્રતિહાર્ય અડધસિ;
મૂલાતિશય જે આર, તે સાર ભુવન-ઉપગાર,
કારણ કુઃખ-ગણ-વારણ, ભવતારણ અવતાર. ૧૦

કુહા

દેહ અદ્ભુત રૂપિર રૂપ ગધ, રોગમલ સ્વેદનો નહિ સખંધ (૧)
શ્વાસ અતિ સુરભિ (૨) ગોળીર ધવલ,
રૂધિર ને માંસ અણુવિસ અમલ (૩) ૧૧

આલિ

કરેઈ ભવથિતિ પ્રભુલણી, લોકોત્તર અમત્કાર,
અમ-અક્ષુ ગોચર નહિ, જે આહાર નીહાર; (૪)
અતિસય એહજ સહજના, આર ધરે જિનરાય,
હવે કહિએ ઇગ્યાર જે, હોઈ ગએ ધનધાય. ૧૨

કુહા

ક્ષેત્ર એક યોજનમે ઉચ્છાદિ, દેવનર તિરિય બહુ કોડિમાંદિ, (૧)
યોજન-ગામિણી વાણી ભાસે,
નર તિરિય સુર સુણે નિત ઉલ્લાસે. (૨) ૧૩

આલિ

યોજન શત એક માંદિ, જિહાં જિનતર વિરહંત
ઇતિ (૩) મારિ (૪) દુરભિક્ષ (૫), વિરોધ (૬)
વિરાધિ (૭) ન હુત;

રોગ શોગ ન જાગે, લાગે મધુર અત્યંત,
ધહાં આવશ્યક લાગ્યો કિવિ હાસી દષ્ટાંત. ૨૪

દુહા

દેવ-હુંહુસિ ૧ કુસુમ ૨-વૃષ્ટિ છત્ર ૩,
દિવ્ય ધ્વનિ ૪ ચામર ૫ આસન પવિત્ર ૬;
ભવ્ય ભામંડલ દુમ અશોક, પ્રાતિહાસ્ય હરે આઠ શોક. ૨૫

ચાલિ

રાગીદિક જે અપાય તે, વિલય ગયા સવિદોષ (૧)
ઉગ્યો જ્ઞાન દિવાકર (૨), જય જય હુગ્યો જગિ ઘોષ;
વાણી કુમતિ-કૃપાણી (૩), ત્રિભુવન જન ઉપચાર (૪)
પામે જન જે વ્યાપક, મૂલાતિશય એ આર. ૨૬

દુહા

મહા માહણ્ય મહા ગોપનાહ, મહા નિર્ધામક મહા સત્યવાહ;
ખિન્ન મહા કથિત તણુ જે ધરંત, તેહના ગુણ ગણે કુણ અનંત? ૨૭

ચાલિ

પુણ્ય મહાતરૂ ફલદલ, કિસલય ગુણ તે અન્ય,
અન્ય તે ક્ષાયિક સંપત્તિ, ઉપકારે કરી ધન્ય;
ક્ષીર નીર સુવિવેક એ, અનુભવ હંસ કરેઈ,
અનુભવ વૃત્તિ રે રાગે, અરિહંત ધ્યાન ધરેઈ. ૨૮

દુહા

ગુહ ૧ અરિહંત ૨ ભગવંત ૩ જ્ઞાતા ૪
વિશ્વવિભુ ૫ શંભુ ૬ શંકર ૭ વિદ્યાતા; ૮
પરમ ૯ પરમેષ્ઠિ ૧૦ જગદીશં નેતા ૧૨,
જિન ૧૩ જગન્નાથ ૧૪ ધનમોહ-જેતા ૧૫- ૨૯

આલિ

શબ્દ ગંભિરપણું જિહ્વાં (૩), વલી ઉપચારપેત (૪)
અનુનાદિત્વ (૫) સરલતા, (૬) ઉપનીત રાગ સમેત (૭)
શબ્દાતિશય એ સાત, અર્થાતિશય હવે બેય,
મહાર્થતા (૮) અવ્યાહત (૯), શિષ્ટપણું (૧૦) શુભ હોય. ૨૦

કુહા

શુભ અસંકિંચ (૧૧) વિગતોત્તરત્વ (૧૨),
જનહૃદયગામિ (૧૩) શુભ મધુરત્વ, (૧૪)
પૂર્વ અપરાધ સાક્ષાંક્ષ ભાવ,
નિત્ય પ્રસ્તાવ ઉચિત (૧૫) સ્વભાવ. ૨૧

આલિ

તત્ત્વનિષ્ઠ (૧૬) અપ્રકીર્ણ પ્રસૂત (૧૭) નિજ શ્લોકા,
અન્યનિદ રહિત (૧૮) અભિભૂત (૧૯) મધુર અને સ્તિગ્ધ (૨૦)
તે ધન્ય (૨૧) મમંત વેધર્થ (૨૨) ઉદાર (૨૩) ત્રિવર્ગ
પ્રતિબદ્ધ (૨૪)
કારકાદિ અવિપચીય (૨૫) વિભ્રમ રહિત સુખદ (૨૬) ૨૨

કુહા

ચિત્રકર (૨૭) અદ્ભૂતા (૨૮) રતિ વિલંબ (૨૯)
ભતિ સુવિચિત્ર (૩૦) સુવિશેષ બિંબ (૩૧)
સત્ત્વ પર (૩૨) વર્ણ પદ વાક્ય શુદ્ધ (૩૩)
નહિય વિચ્છંદ (૩૪) ખેદે ન રૂદ્ધ (૩૫) ૨૩

આલિ

ધર્મ પાંત્રિસ શુભ કરી, વાણી વહે અરિહંત,
સર્વ આયુ બે મોર્ધ સુભ, તો નહીં ભૂખ ન ખંત

ચાલિ

નમસ્કાર અરિહંતને, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તેહ કૃતપુણ્યને, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આર્તધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુરગતિવાસ
લવક્ષ્ય કરતાં રે સમરતાં, લહિએ સુકૃતિ અભ્યાસ ૩૪

(૨) સિદ્ધ ગુણુ વર્ણન

—(*)—

ફહા

આત્મગુણુ સકલ સંપદ સમૃદ્ધ, કર્મક્ષય કરિહુઆ જેહ સિદ્ધ;
તેહનું શરણુ કીજે ઉદાર, પામીયે જેમ સંસાર પાર. ૩૫

ચાલિ

૧

૨

સમકિત આત્મ સ્વચ્છતા, કેવલ જ્ઞાન અનંત,

૩

૪

કેવલ દર્શન વીર્ય તે, શક્તિ અનાહત તંત;

૫

૬

સૂક્ષ્મ અરૂપ અનંતની, અવગાહન જલ્યાં કાઠ,

૭

૮

અગુરુ-લઘુ અવ્યાબાધ એ, પ્રગટયા શુચિ ગુણુ આઠ. ૩૬

ફહા

સર્વ શત્રુ ક્ષયે સર્વ રોગ, -વિગમથી હોત સર્વાર્થ-યોગ;
સર્વ ઇચ્છા લહે હોએ જેહ, તેહથી સુખ અનંતો અછેહ. ૩૭

ચાલિ

સર્વ કાલ સંપિંડિત, સિદ્ધ તણા સુખરાશિ,

અનંત વર્ગને ભાગે, માએ ન સર્વ આકાશ;

આબાધા-ક્ષય-સંગત, સુખ લવ કલ્પે રાશિ,

તેહનો એહ ન સમુદય, એહનો એક પ્રકાશ.

આલિ

૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯
મૃત્યુજય વિષ-ભારણુ, જગ-તારણુ ઇશાન,
૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩
મહાદેવ મહાવ્રતધર, મહાઈશ્વર મહાજ્ઞાન;
૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭
વિશ્વળીજ દ્રુવધારક, પાલક પુરૂષ પુરાણ;
૨૮ ૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨
બ્રહ્મ પ્રભાપતિ શુભમતિ, ચતુરાનન જગભાણુ ૩૦

કુહા

૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯
ભદ્ર ભવ-અંતકર શત-આનંદ, કમન કવિ સાત્ત્વિક પ્રીતિકંઠ;
૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫
જગપિતામહ મહાનંદ-દાયી, સ્થવિર પદ્મભ્રમ્ય પ્રભુ આમાયી ૩૧

આલિ

૪૬ ૪૭ ૪૮ ૪૯ ૫૦ ૫૧
વિષ્ણુ જિષ્ણુ હરિ અચ્યુત, પુરૂષોત્તમ શ્રીકંઠ,
૫૨ ૫૩ ૫૪
વિશ્વંભર ધરણીધર, નરક તથા કરે અંત;
૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮
ઋષી કેશવ ભલિસૂદન ગોવર્ધન-ધર ધીર,
૫૯ ૬૦ ૬૧ ૬૨
વિશ્વરૂપ વનમાલી, જલશય પુણ્ય-શરીર. ૩૨

કુહા

૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯
આર્ય શારદા સુગત વીતરાગ, અભયદાતા તથાગત અનાગ(ત);
નામ ઇત્યાદિ અવદાત ભસ, તેહ પ્રભુ પ્રણમતાં દિગ્ધો ઉદ્ધાસ, ૩૩
૩૪

ટગમગ બેઠરે પશુ પરિ, ભાષા નવિ સમભય;
અનુમાને જલ આણિઓ, ભીલ લેઈ નૃપને પાથ. ૪૪

ફહા

મધુર ફૂલ આણી નૃપને ચખાવે, ચિત્તને પ્રેમ પરિ પરિ સિખાવે,
અંધુ પિતૃ માતૃથી અધિક જાણ્યો, ભીલ તે ભૂપતિ ચિત્ત આણ્યો. ૪૫

ચાલિ

એતલેં આવી રે સેના, પર્ગિ પર્ગિ એતી મગ્ગ,
ગર્જિત ગજ હેષીત હય, રથ પાદાતિક વચ્ચ;
વાળાં રે વાગા છતિના, છાંટણાં કેસર થોલ,
ઓછવરંગ વધામણાં, નવ નવ હુઆ રંગરોલ. ૪૬

ફહા

ખંદિજન છંદરયું બિરૂદ બોલે, 'કોઈ નહીં તાહ રે દેવ ! તોલેં'
થેઈ થેઈ કરત નાચે તે નટુઆ, ગીત સંગીત સંધ્યાન પટુઆ. ૪૭

ચાલિ

આગે ધરિઆ રે મોહક, મોહકરણુ સુખખંધ,
દિવ્ય ઉદક વલિ આણ્યાં, શીતલ સરસ સુગંધ;
નૃપ કહે , ભીલ આરોગે, તે મુજ આવે ભોગ,
વેચાતો હું લીધો, ઇણુ અવસરે સંયોગ.' ૪૮

ફહા

વશ અલંકાર તેહને પહિરાવ્યાં, મૂલગાં તૂચ અંબર છોડાવ્યાં;
દિવ્યતાંબૂલ-ભૂત મુખ તે સોહે, વિજય ગજરાજ સાથિ આરોહે. ૪૯

ચાલિ

કોઈ આરોહા રે વારણુ, હમકયાં ઢોલ નિશાણુ,
નાદે અંબર ગાજે, સાજે સળલ મંડાણુ;

કુંહા

સર્વ કાલા કલાણુણુ ત વગ્ગ, લયણુ આકાશ અણુમાણુ સગ્ગ;
શુદ્ધ સુહણુ તણુ તથ્ય દેશી, રાશિ ત્રિણુ અણુ તે વિશેસી ૩૯

ચાલિ

કાલ ભેદ નહિ ભેદક, શિવ-સુખ એક વિશાલ,
જિમ ધન કોડિની સત્તા અનુભવતા ત્રિહુ કાલ;
કોડિ વરસનારે આજના, સિદ્ધમાં નહીં દોષ ભાંતિ;
જાણુ પણુ ન કહે જિન, જિમ પુરગુણુ સિદ્ધભાતિ. ૪૦

કુંહા

જાણુ તો પણુ નગર ગુણુ અનેક, ભીલની પાલમાહિ ભીલ એક;
નવિ કહે વિગર ઉપમાન જેમ, કેવલી સિદ્ધ સુખ ધત્ય તેમ. ૪૧

ચાલિ

અન્ય વાહને કાંઈ આલ્યો રે, નરપતિ સુરપતિ રૂપ,
એક વિવેક વિરાજે એ, બીજે એ સાજ અનૂપ;
અપ્પે અપાહુત સૈન્ય તે, છોડી દેઃહી જાય,
પાલિને પરિસરિ મેલ્હી તે, બેઠી ઈક તરછાય. ૪૨

કુંહા

એક તે ભીલ અવિનીત તુરગે, કષ્ટ ઉપનીત છુહ તરસ લગે;
મ્હાન સુખ દેખીઓ ભીલ એકે, તેહ પિણુ અમકીઓ તાસ ટેકે ૪૩

ચાલિ

એક એકને દેખે રે, ન વિશેષ નિજ રૂપ,
એક સુવણુ અલંકૃત, એક તે કાજલ-કૂપ;

ચાલિ

કૃત સુનિશમ પરિહારા, હારાવત્રી દ્વિત્ર ભાગ,
પ્રકટિત મોર કિંગારા, વિરચિત દાસ રાગ;
વિરહણિ મન અંગારા, ધારાધર, જલધાર,
વરપત નિરખિત ઉપનો, તસ મનમાંહિ વિકાર. ૫૬

દુહા

સાંભર્યાં દિવસ ગિરિ ભૂમિ કિરનાં, દેખતાં ઠામ નીઝરણુ ઝરતાં;
સાંભલી મોર કિંગાર કરના, મુખ લલ્યા નીપચ્યુ સ્ત્રીચુ ધરનાં. ૫૭

ચાલિ

જન્મભૂમિ તે સાલરી, રાયો કરી પાકાર,
ધાર્ય આબ્યો નૃપ કહે તે, 'તુઝને કવણ પ્રકાર ?'
તે કહે 'જે તુમ્હેં મુખ દીઆ, મુઝ હોએ દુઃખ પરિણામ,
ખંધુ-વિરહ જો ટાલો, કિરિ આવું તુમ્હે ઠામ.' ૫૮

દુહા

ખોલ લેઈ મોકલે તેહ રાજા, ખંધુ મિલિયા મુખ દિવાળ;
એકલા નગર વૃત્તાન્ત પૂછે, 'કહોને તે કેહવું તિહાં કિન્નુ છે ?' ૫૯

ચાલિ

ઈહાંથી તિહાં ઋદ્ધિ બિમણી, ત્રિશુણી ચોશુણી મિત્ત,
તે કહે ઇંદુને બિંદુને વર્ણુ-સગાર્ય મિત્ત;
ઉપમા વિણુ ન કહી શકે, જિમ તે પુરનો લાવ,
તિમ જિન પણુ ન દેખાવે, ઈહાં શિવ મુખ અતુલાવ. ૬૦

દુહા

તોહિ પણ અતિ નિરાળાધ એહ, મુખ અધિક અનરાદિક તે હેઠી;
ભાવ સુલ્લક (સર્વાર્થ) શિવ મુખથી જાણું. વીગરાગે કહ્યું તે પ્રમાણું. ૬૧

નગર પ્રવેશ મહોચ્છવ, અચરિજ પામે રે ભીલ,
'જાણે હું સરગમાં આવિઓ, રાખી તેહજ ડીલ.' ૫૦

હૃહા

દેખી પ્રાકાર આકાર હરખ્યો, નગરનો લોક સુરલોક પરખ્યો;
આપણુ શ્રેષ્ઠી બેઠા મહેલ્ય, માનિઆ સુગણુ ગણુરાજ સહ્ય. ૫૧

આલિ

પહુરી રે પીત પટોલી, ઓલી કેશ પુનીત,
ભંભર ભોલી ટોલી, મિલિ મિલિ ગાવત ગીત;
કામિની પરિ અમકંતી રે, કામિની દેખે સનૂર;
ભાલ તિલક મિસિ વિભ્રમ, જીવિત મદન અંકુર. ૫૨

હૃહા

દેખીયા રાયરાણા સતે જોહ, ઝઢિનો પાર નહિ હુઓ તેહ;
ભૂપ નિજ સદન પુહતો ઉદલાસ, ભીલને દિદ્ધ સન્મુખ અવાસ. ૫૩

આલિ

લોજન શયન આચ્છાદન, ગંધ વિલેપન અંગ,
ખખર લીઓ નૃપ તેહની, નવ નવ કેલવે રંગ;
આધે બોલે તે સવિ કરે, મનિ ધરે તેહ જે કાજ,
કથમિસ અપયશ તે ગણે, જે નવિ દીધું રાજ. ૫૪

હૃહા

દિવસ સુખ માનમાં તાસ વીતા, કેતલા રગ રમતાં વિચિતા;
એકદા આવીઓ જલહ કાલ, પંથિજન-હૃદયમાં દેન દાવ. ૫૫

ચાલિ

૫૬	૫૭	૫૮	૫૯
પરમપુરુષ	પરમેશ્વર,	પરમપ્રભાવ	પ્રમાણ,
૬૦	૬૧	૬૨	૬૩
પરમજ્યોતિ	પરમાત્મ,	પરમશક્તિ	પરમાણુ;
૬૪	૬૫	૬૬	૬૭
પરમધુ	પરમોજવલ,	પરમવીર્ય	પરમેશ,
૬૮	૬૯	૭૦	૭૧
પરમોદય	પરમાગમ,	પરમ અવ્યક્ત	અદેશ. ૬૬

ફુલો

૭૨	૭૩	૭૪	૭૫	૭૬	૭૭
જગમુગુટ	જગતગુરુ	જગતતાત,	જગનિલકુ	જગતમણિ	જગતબ્રાત;
૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૮૨	૮૩
જગશરણુ	જગકરણુ	જગતનેતા,	જગભરણુ	શુભવરણુ	જગતબેતા. ૬૭

ચાલિ

૮૪	૮૫	૮૬	૮૭	૮૮	૮૯
શાંત સદાશિવ	નિર્વૃત,	મુક્ત મહોદય	ધીર,		
૯૦	૯૧	૯૨	૯૩		
કેવલ અમૃત-કલાનિધિ,	કર્મરહિત	ભાવતીર;			
૯૪	૯૫	૯૬			
પ્રણવખીજ	પ્રણવોત્તર,	પ્રણવશક્તિ	શંગાર,		
૯૭	૯૮	૯૯	૧૦૦		
પ્રણવગર્ભ	પ્રણવાંકિત,	યક્ષપુરુષઆધાર.			૬૮

ફુલો

૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪
દર્શનપ્રતી,	દર્શન-પ્રવર્તી,	નિત્યદર્શન	અદર્શન-નિવર્તી;

આલિ

સંપૂરણ સુરનર સુખ, કાલ ત્રય અંબદ્ધ,
અનંત શુભ શિવ સુખ અંશ, અનંત વરગ નવિ લક્ષ્મ;
સિદ્ધ સરસુ સુખ સારિઆ, વિસ્તરિ નિજ શુભતા સાર,
શીતલ ભાવ અતુલ વર્યા, જ્ઞાન ભર્યા ભંડાર. ૬૨
કુહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯
સિદ્ધ પ્રભુ ધુધ પારગ પુરોગ, અમલ અકલંક અવ્યય અરોગ;
૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
અજર અજ અમર અક્ષય અમાર્ગ, અનંદ અક્રિય અસાધન અય ધ્વ ૬૩

આલિ

૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩
અનવલંબ અનુપાધિ અનાદિ અસંગ અભંગ,
૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮ ૨૯
અવશ અગોગર અકરણ, અચલ અગેહુ અનંગ;
૩૦ ૩૧ ૩૨ ૩૩ ૩૪ ૩૫
અશ્રિત અજિત અજેય અમેય અભાર અપાર,
૩૬ ૩૭ ૩૮ ૩૯ ૪૦
અપરંપર અજરંજર અરહુ અલેખ અચાર. ૬૪

કુહા

૪૧ ૪૨ ૪૩ ૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭ ૪૮
અભય અવિશેષ અવિભાગ અમિત, અકલ અસમાન અવિકલ્પ અકૃત;
૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩ ૫૪ ૫૫
અદર અવિધેય અનવર અખંડ, અગુરુલધુ અચ્યુતાશય ,અદંડ. ૬૫

કુતિયા વણ સમ એહવા, આચાર્ય ગુણ વધ,
તે આરાધ્યે આરાધ્યા, જિન વલિ અનિધ. ૭૪

ફહા

અઉદ પડિરૂવ પમુહા ઉદાર, ખંતિ પમુહા વિશદ દસ પ્રકાર;
બાર ગુણ ભાવનાના અનેરા, પદ છત્રિસ ગુણ સૂરિ કેરા. ૭૫

ચાલિ

પ્રતિરૂપ તેજે સુરૂપી, તેજસ્વી બહુ તેજ,
યુગપ્રધાન તતકાલર્થ, વર્તના સૂત્રસ્થૂં હેજ,
મધુર-વાક્ય^૧ મધુભાષી, તુચ્છ નડી ગંભીર,
ધૃતિમંત તે સંતોષી, ઉપદેશક શ્રુતધીર. ૭૬

ફહા

નવિ ઝરે મર્મ તે અપરિશ્રાવી, સૌમ્ય સંગ્રહ કરે યુક્તિ ભાવી;
અકલ અવિકલ ને અચલશાંત, ચૌદ ગુણ એ ધરે સૂરિ કાંત. ૭૭

ચાલિ

ધર્મ ભાવના વિશ્રુત, ઈમ છત્રીસ છત્રીસ,
ગુણ ધારે આચાર્ય, તેહ નમુ નિસદ્વીસ;
આચાર્ય આણા વિણ, ન દેલે વિદ્યામંત,
આચાર્ય ઉપદેસે, સિદ્ધિ લહીજે તંત. ૭૮

ફહા

દ્રહ હુએ પૂર્ણ જે વિમલ નીરે, તો રહે મચ્છ તિહાં સુખ શરીરે.
એમ આચાર્ય ગણમાંહિ સાધ, ભાવ-આચાર અંગિ અગાધ.... ૭૯

૧૦૫ ૧૦૬ ૧૦૭ ૧૦૮

બહુનમન નમ્ય જગત્ત અનામ, સિદ્ધના હૃતિ ઇત્યાદિ નામ. ૬૯

આલિ

નમસ્કાર તે સિદ્ધને વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તે કૃતપુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આર્તાધ્યાન તસ નવી હુએ, નવિ હુએ દુરગતિવાસ;
ભવક્ષય કરતાં રે સમરતાં, લહિયે સુકૃત ઉલ્લાસ. ૭૦

(૩) આચાર્ય ગુણ વર્ણન

—(*)—

હૃદા

પદ તૃતીયે તે આચાર્ય નમીએ, પૂર્વ સંચિત સકલ પાપ ગમીએ;
શાસનાધાર શાસન ઉદ્ધાસી, શ્રુતળલે તેહ સકલ પ્રકાશી. ૭૧

આલિ

કહિયે મુગતિ પધાર્યા રે, જિનવર દાખી પંથ,
ધરેરે આચાર્ય આર્યનીતિ પ્રવચન નિર્ઞંથ;
મૂર્ખ શિષ્યને શિખવી, પંડિત કરેરે પ્રધાન,
એ અચરિજ પાપાણે, પદ્મવ ઉદય સમાન. ૭૨

હૃદા

ભાવ આચાર્ય ગુણ અતિ પ્રભૂત, ચક્ષુ આલંબન મેઢિભૂત;
તે કહ્યો સૂત્રે જિનરાય સરિખો, તેહની આણ મત કોઈ ધરખો. ૭૩

આલિ

સુખહુશ્રુત કૃતકર્મા, ધર્માધાર શરીર,
નિજ પર સમય ધારી, ગુણધારી વ્રતધીર;

ચાલિ

આચાર્ય નમુસ્કારે, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
 ધન્ય તેહ કૃત-પુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
 આર્ત ધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુરગતિ-વાસ,
 ભવ-ક્ષય કરતાં રે સમરતાં, લહિયે સુકૃત-ઉલ્લાસ. ૮૪

(૪) ઉપાધ્યાય ગુણવર્ણન

—(૧)—

હૃહા

પદ ચઉત્થે તે ઉવજ્જાય નમિએ, પૂર્વ સંચિત સકલ પાપ ગમિએ;
 જેહ આચાર્ય પદ થોઅ ધીર, સુશુરુણુ ગાજતા અતિ ગંભીર. ૮૫

ચાલિ

અંગ ઇચાર ઉદાર, અરથ શુચિ ગંગ-તરંગ,
 વાર્તિક વૃત્તિ અધ્યયન, અધ્યાપત ભાર ઉપાંગ;
 શુણુ પચવીસ અલંકૃત, સુકૃત પરમ રમણીક,
 શ્રી ઉવજ્જાય નમીએ, સૂત્ર ભણાવે ઠીક. ૮૬

હૃહા

સૂત્ર ભણીએ સખર જેહ પાસે, તે ઉપાધ્યાય જે અર્થ ભાષે;
 તેહ આચાર્ય એ ભેદ લહીએ, દોઢમાં અધિક અંતર ન કહીએ. ૮૭

ચાલિ

સંગ્રહ કરત ઉપગ્રહ, નિજ વિષયે શિવ ભય,
 ભવ ત્રીજે ઉત્કર્ષથી, આચાર્ય ઉવજ્જાય;
 એક વચન ઇહાં ભાખ્યો, ભગવદ્-વૃત્તિ લેઈ,
 એકજ-ધર્મી નિશ્ચય, વ્યવહારે દોઈ ભેઈ. ૮૮

આણ કુણની રે પાલીયે, વિણ આચાર્ય ટેક, ?
કારણ ત્રિક પણિ નિહાં હુએ, તિકાં આચાર્ય એક;
શ્રુત-પરિવર્તીમાં પણિ, આચાર્ય સમરત્ય,
જિન પણિ આચાર્ય હુએ, તવ દાએ શ્રુત-અત્ય. ૮૦

કુહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬
સૂરિ ગણધર ગણી ગચ્છધારી, મુગુર ગણિ-પિટક-ઉચોતકારી;
૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧
અત્યધર સત્યધર સદ્ગુયોગી. શુદ્ધ અલુયોગકર xજ્ઞાન ભોગી. ૮૧

ચાલિ

૧૨ ૧૩ ૧૪
અનૂચાન પ્રવચનધર, આણા ઇસર દેવ,
૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
ભટ્ટારક ભગવાન મહામુનિ મુનિ-કૃત-સેવ,
૧૯ ૨૦ ૨૧ ૨૨
ગચ્છ-ભારધર સદ્ગુરુ, શુરંગણુ-યુક્ત અધીશ.
૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬
શુણી વિદ્યાધર શ્રતધર, શુભ આશ્રય જગીશ ૮૨

કુહા

નામ ઇત્યાદિ જસ દિવ્ય છાજે, દેશના દેત ધન શુદ્ધિર ગાજે;
જેહુથી પામીયે અચલ ધામ. તેહુ આચાર્યને કહું પ્રણામ. ૮૩

૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦
 કરગ ઝરગ અધ્યાપક કૃતકર્મા શ્રતવૃદ્ધઃ
 ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫
 શિક્ષક દિક્ષક થવિર, ચિરંતન રત્ન વિશાલ,
 ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯
 મોહજ્યા પારિચ્છક, જિત પરિશ્રમ વૃતમાલ. ૬૪
 ફહા

૨૦ ૨૧ ૨૨ ૨૩
 સામ્યધારી વિદિત-પદ-વિભાગ, કૃત્તિયાવણ વિગત-દ્વેષ-રાગ;
 ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭
 અપ્રમાદી સદા નિર્વિષાદી, અદ્વયાનંદ આતમ-પ્રવાદી. ૬૫
 ચાલિ

નામ અનેક વિવેક, વિશારદ પારદ પુણ્ય,
 પરમેશ્વર-આસાયુત, ગુણ સુવિશુદ્ધ અગણ્ય;
 નમિએ શાસન-ભાસન, -પતિ પાવન ઉવજાય,
 નામ જપતાં જેહનું, નવ વિધિ મંગલ થાય. ૬૬

ફહા

નિત્ય ઉવજાયનું ધ્યાન ધરતાં, પામીએ સુખ નિજ ચિત્ત ગમતાં;
 હૃદય હૃદ્યાનં વ્યંતર ન બાધે, કેઇ વિરુદ્ધો ન વચરી વિરાધે. ૬૭

ચાલિ

નમસ્કાર ઉવજાયને, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
 ધન્ય તેહ કૃત્યપુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
 આર્ત ધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુરગતિ-વાસ,
 ભવક્ષય કરતાં સમરતાં, લહિએ સુકૃત-ઉલ્લાસ. ૬૮

કુહા

સૂરિ ઉવળાયા મુનિ ભાવિ અપ્પા, ગુણુથકી ભિન્ન નહીં જે મહાપ્પા;
નિશ્ચયે ઇમ વદે સિદ્ધસેન. થાપના તેહ વ્યવહાર હૈન ૮૯

ચાલિ

વૃત્તિ મુત્ત ઉવઓગે, કરણ નઈ અત્થિં સદ્,
જાણ્યતિ જાણે પૂરે, આતમ-નાણુની હંદ;
પણિ નિરૂત્તિં ઉવળાયા, પ્રાકૃત વાણિ પ્રસિદ્ધ,
આવશ્યક નિર્ચુકતે, ભાજ્યે અર્થ સમૃદ્ધ. ૯૦

કુહા

ભાવ અધ્યયન અજાણ્યણુ એણે,
ભાવ-ઉવળાયા તિમ તત્ત્વ વયણે;
જેમ શ્રુત-કેવલી સયલ નાણે,
વ્યવહારે નિશ્ચયે અપ્પ-જાણે. ૯૧

ચાલિ

સંપૂરણ શ્રુત જાણે, શ્રુત-કેવલી વ્યવહાર,
ગુણુદારાએ આતમ,-દ્રવ્યનો જ્ઞાન પ્રકાર;
શ્રુતથી આતમા જાણે, કેવલ નિશ્ચય સાર,
શ્રુત-કેવલી પરકારે, તિહાં નહીં ભેદ વચાર. ૯૨

કુહા

જોડીએ જળહી તે તે ઉપાધે, તળહી ચિન્માત્ર કેવલ સમાધે;
તેહ ઉવળાયા પદને વિચારે. તેહ ઇક દીપ છે જગમજારે. ૯૩

ચાલિ

૧ ૨ ૩ ૪ ૫
ઉપાધ્યાય - વરવાચક, પાઠક સાધક સિદ્ધ,

પંખી ઉપમાએ ધર્મોપકરણ જેહ ધરંત,
તેહ અક્રિયન ભાવ છે, તેણિ મુનિરાય મહંત. ૧૦૪

ફહા

ખંભમણુ વિત્તિતણુ કરિસરૂવ સદમણુ ત્યજ ઉપ વિચાર કૂવ;
ખંભમણુ વિત્તિખંભેજે ભાખી, તે ક્ષયોપશમ ગતિસૂત્ર દાખી. ૧૦૫

આલિ

પ્રહ્લ્યારીએ પ્રદા, કદ્યો સધળો આચાર,
તિહાં મનવૃત્તિ પ્રતિજ્ઞા, ક્ષય ઉપશમ વિસ્તાર;
તે વિણુ ખંભ આણુતર, સુરને નવિહુએ તંત,
મન વિરોધ પણુ શુદ્ધ તે, ખંભ કહે ભગવંત ૧૦૬

ફહા

એમ દસ ધર્મ પાલે વિચિત્ર, મૂલ ઉત્તર ગુણે મુનિ પવિત્ર;
બ્રમર પરિગોચરી કરીય ભૂંજે, શુદ્ધ સભજાય અહનિશિ પ્રયુજે. ૧૦૭

આલિ

કલેષ-નાશિની દેશના, દેત ગણે ન પ્રયાસ,
અસંદીન જિમ દ્વીપ તથા, ભવિજન આશ્વાસ;
તરણુ તારણુ કરેણાપર, જંગમ તીરથ સાર,
ધન ધન સાધુ સુહંકર, શુભમહિમા-ભંડાર, ૧૦૮

ફહા

સમખનાબાધ સુખના ગવેષી, ધર્મમાં ચિર હૃદય-હિત-ઉદ્દેષી;
એહવા મુનિનું ઉપમાન નાહિ, દૈત્ય નર સુર સહિત લોક માંહિ. ૧૦૯

આલિ

ષટ્ મત કાય છ રક્ષક, નિગ્રહે ઇંદ્રિય-લોભ,
ખંતિ જાવ-વિસોહી, પડિલેહણુ ચિર શોભ;

(૫) સાધુ ગુણ વર્ણન.

કુહા

શિવ પદાક્ષર સમસ્તથ બાહુ, જેહ છે લોકમાં સર્વ સાહુ,
પ્રેમથી તેહનું શરણ કીજે, લેહ નવિ ચિત્ર રીતે ગણીજે ૯૯

ચાલિ

કર્મ ભૂમિ પત્તર વર, ભરતૈરવત વિદેહ,
ક્ષેત્રમાં પંકજ નેત્ર જે, સાધુ અભાય નિરેહ;
એક પૂજે સવિ પૂજ્યા, નિંદ્યા નિંદે એક,
સમગુણ ઠાણા રે નાણી, એ પદ સર્વ વિવેક. ૧૦૦

કુહા

લોક-સન્ના વમી ધર્મ ધારે, મુનિ અલૌકિક સદા હસ પ્રકારે,
લાલ અણલાલ માનાપમાન, લેખવે લોટુ કાચન સમાન. ૧૦૧

ચાલિ

ખંતી અજ્ઞવ રદ્ધવ મુત્તી પણ તસ મર્મ,
તે ઉવચાર વચાર વિવાગ વચન વલિ ધર્મ;
લૌકિક ત્રિષ્ટય લોકોત્તર, બે છર્ધ તે તસ હોર્ધ,
છટું શુણ્ઠ ઠાણું લવ અટવી લઘન બોર્ધ. ૧૦૨

કુહા

તપ નિયાણે રહિત તસ અખેદ, શુદ્ધ સયમ ધરે સત્તર લેદ;
પંચ આશ્રવ કરણ ચઉ કષાય, દર-ત્રિક-વર્જને શિવ ઉપાય ૧૦૩

ચાલિ

શુરૂ સૂત્રાનુસાએ, હિત મિત ભાષણ સત્ય,
પાયચિત-જલે મલગાલન શોચવિ ચિત્ત;

૪૯ ૪૯ ૫૦ ૫૧ ૫૨ ૫૩
 મોહજથી રૂપિ શિક્ષિત, દીક્ષિત કામ અલુપ્ત;
 ૫૪ ૫૫ ૫૬ ૫૭ ૫૮ ૫૯
 ગોખ્તા ગોપતિ ગોપ, અગોખ્ય અર્કિચન ધીર,
 ૬૦ ૬૧ ૬૨
 સર્વ-સહ સમતા-મય, નિઃપ્રતિકર્મ શરીર. ૧૧૪

કુલ્લ

૬૩ ૬૪ ૬૫ ૬૬ ૬૭ ૬૮ ૬૯
 શ્રમણ કૃતિ-દ્રવ્ય પંડિત પુરોગ, અગર અવિધાનનુષ્ઠાન રોગ;
 ૭૦ ૭૧ ૭૨ ૭૩ ૭૪ ૭૫
 અમૃત તદ્ધેતુ કિરિયા-વિલાસી, વચન ધર્મ-ક્ષમા શુભ-અભ્યાસી. ૧૧૫

ચાલિ

૭૫ ૭૬ ૭૭ ૭૮
 શુકલ શુકલ અભિજાત્ય; અનુત્તર ઉત્તર શર્મ,
 ૭૯ ૮૦ ૮૧ ૮૨ ૮૩ ૮૪
 મગ્ન અતંત્ર અતંદ્રિય, મુદ્રિત કરણ અકર્મ;
 ૮૫ ૮૬ ૮૭ ૮૮
 દીર્ઘ માત-સંતીર્ણ, સમાન તે સંખ્ય પ્રધાન,
 ૮૯ ૯૦
 પ્રતિસંખ્યાન-વિચક્ષણ, પ્રત્યાખ્યાન-વિધાન. ૧૧૬

કુલ્લ

નામ ઇત્યાદિ મહિમા-સમુદ્ર, સાધુ અકલંકના છે અમુદ્ર;
 સર્વ લોકે જિકે પ્રકાશ્યારી, તેહને પ્રણમિએ શુભ સંસારી.

અશુભ રોધ શુભ યોગ, -કરણ તપ-શુદ્ધિ જગીશ;
સીતાદિક મરણાતિક સહે ગુણ સત્તાવીસ. ૧૧૦

ફહા

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭
મુનિ મહાનંદ અર્થી સન્યાસી, ભિક્ષુ નિર્જંથ આતમ-ઉપાસી;
૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪
મુક્ત મહુણ મહાત્મા મહેશી, દાનત અવધૂત નિતિ શુદ્ધ-લેશી. ૧૧૧

ચાલિ

૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯
શાન્ત વહુક વર અશરણ-શરણ મહામત-ધાર,
૨૦ ૨૧ ૨૨
પાખંડી-અર્થ-ખંડી, દંડવિરત અણગાર;
૨૩ ૨૪ ૨૫ ૨૬ ૨૭ ૨૮
લૂહ અભન તીરાર્થી, પૂર્ણ મહોદય કામ,
૨૯ ૩૦ ૩૧ ૩૨
અણુદ્ધ-ભગરિકા ભગર. શુદ્ધ અધ્યાતમ-ધામ. ૧૧૨

ફહા

૩૩ ૩૪ ૩૫ ૩૬ ૩૭
જેટ સુત જન તણે ઉર્વ રેતા, ઉન્મળી ભાવ-વાવક પ્રચેતા;
૩૮ ૩૯ ૪૦ ૪૧ ૪૨ ૪૩
અનુભવી તારક જાનવંત, જાન-યોગી મહાશય સહંત. ૧૧૩

ચાલિ

૪૪ ૪૫ ૪૬ ૪૭
તત્ત્વજ્ઞાની વાચંચમ, ગુપ્તોદ્વિય મન ગુપ્ત,
૩૫

કુહા

જિમ સ્વયંભૂ રમણ ઉદ્ધિમાંહિ,

શ્રી રમણ જિમ સકલ સુભટમાંહિ;

જિમ અધિક નાગ માંહિ નાગરાજ, શબ્દમાં જલદગંભીર ગાજ. ૧૨૩

ચાલિ

રણમાંહિ જિમ ઇકપુરસ, કુલમાં જિમ અરવિંદ

ઔષધ માંહિ સુધા વસુધા-ધવમાં રધુનંદ;

સત્યવાદીમાં યુધિષ્ઠિર, ધીરમાં દ્રુવ અવિકંપ,

મંગલમાંહિ જિમ ધર્મ, પરિવ્રજ સુખમાં સંપ. ૧૨૪

કુહા

ધર્મમાંહિ કયાધર્મ મોટો, બ્રહ્મજ્ઞત માંહિ વજ્રજ-કષોટો;

હાનમાંહિ અભયહાન રૂડું, તપ માંહિ જે કહેવું ન કુડું. ૧૨૫

ચાલિ

રતનમાંહિ સારો હિરે, નીરોગી નરમ હિ,

શીતલ માંહિ ઉસીરો, ધીરો મત-ધરમાંહિ;

તિમ સબિ મંત્રમાં સારો, ભાખ્યો શ્રી નવકાર,

કહ્યા ન જાયે રે એહના, જેહ છે બહુ ઉપકાર. ૧૨૬

કુહા

તજે એ સાર નવકાર મંત્ર, જે અવર મંત્ર સેવે સ્વતંત્ર;

કર્મ પ્રતિકૂલ બહૂલ સેવે, તેહ સુરતરે ત્યજી આપટેવે. ૧૨૭

ચાલિ

એહને બીજે રે વાસિત, હોયે ઉપાસિત મંત,

બીજો પણિ ફલ દાયક, નાયક છે એ તંત;

ચાલિ

નમસ્કાર અણુગારને, વાસિત જેહનું ચિત્ત,
ધન્ય તેહ કૃતપુણ્ય તે, જીવિત તાસ પવિત્ત;
આત્મધ્યાન તસ નવિ હુએ, નવિ હુએ દુર્ગતિ વાસ,
ભવખય કરતાં રે સમરતાં, લહિએ સુકૃત-અભ્યાસ. ૧૧૮

દુહા

પંચ નવકાર એ સુપ્રકાશ, એહથી હોએ સવિ પાપ નાશ;
સકલ મંગલ તણું એહ મૂલ, સુજસ વિદ્યા વિવેકાનુકૂલ. ૧૧૯

નવકાર મંત્રનો મહિમા

—(*)—

ચાલિ

શ્રી નવકાર સમો જગિ, મંત્ર ન યંત્ર ન અન્ય
વિદ્યા નવિ ઔષધ નવિ, એહ જપે તે ધન્ય;
કષ્ટ ટલ્ય બહુ એહને, જપે તુરત કિંદ,
એહના બીજની વિદ્યા, નમિ વિનમીને સિદ્ધ. ૧૨૦

દુહા

સિદ્ધ ધર્માસ્તિકાયાદિ દ્રવ્ય, તિમજ નવકાર એ ભણે ભવ્ય;
સર્વ શ્રુતમાં વડો એ પ્રમાણ્યો, મહાનિસીથે ભલિ પરિવખાણ્યો. ૧૨૧

ચાલિ

ગિરિ માંહિ જિમ સુરગિરિ, તરૂંમાંહિ જિમ સુરસાલ,
સાર સુગંધમાં ચંદન, નંદન વનમાં વિશાલ;
મૃગમાં મૃતપતિ ખગપતિ, ખગમાં તારા ચંદ્ર,
મંગ નદીમાં અનંગ સરૂપમાં દેવમાં ઇંદ્ર. ૧૨૨

શ્રી જંબૂસ્વામિ પ્રહાગીતા

(સંવત ૧૭૩૮ માં ખંભાતમાં રચેલી)

કુંહા

સમરીયે સરસતી વિન્ધમાતા, હોએ કવિરાજ જસ ધ્યાન ધ્યાતા;
કસ્થિ રસ રંગભરિ પ્રહાગીતા, વરણુવું જંબૂ શુભ જગવહીતા. ૧

રાગ ફાગ

પ્રહાચારી સિરસેહરો, પ્રહા મનોહર જ્ઞાન,
પ્રહાવ્રતી માંહિ સુંદર, પ્રહા ધુરંધર ધ્યાન,
મોહ-અપ્રહ-નિવારણ, તારણતરણ બિહાજ,
જંબૂકુમર શુભ શુભતાં, જનમ કૃતારથ આજ. ૨

કુંહા

હોઈ જસ વદનિ શત સહસ છંહા,
આલિખુ વળી અસંખ્યાત દીહા;
તાસ પણિ જંબૂ મુનિ સુશુભ ગાતાં,
પાર નાવે સદા ધ્યાન ધ્યાતાં. ૩

ફાગ

શીલ સલીલ જે પાલે, વાલે ચંચલ ચિત્ત,
આપ-શક્તિ અજુઆલે, ત્રિહું કાલે સુપવિત્ત;
પાપ પખાલે ટાલે, મોહ મહામદપૂર
પ્રહારૂપ સંસાલે, તે નિજ સહજ સનૂર. ૪

અમૃત ઉઠધિ કુસારા, સારા હરત વિકાર,
વિષના તે ગુણ અમૃતનો, પવનનો નહીં રે લગાર. ૧૨૬

કુહા

જેહ નિર્બીજ તે મંત્ર જૂઠા, ફલે નહીં સાંહમું હુઈ અપુઠા;
જેહ મહામંત્ર નવકાર સાધે, તેહ દોઅ લોક અલવે આરાધે. ૧૨૬

આલિ

રતન તણી જિમ પેટી, ભાર અલપ બહુ મૂલ,
ચૌદ પૂરવનું સાર છે, મંત્ર એ તેહને તુલ;
સકલ સમય અભ્યંતર, એ પદ પંચ પ્રમાણ,
મહાસુઅ-અંધ તે જાણો, ચૂલા સહિત સુભણ. ૧૩૦

કુહા

પંચ પરમેષ્ઠિ ગુણ ગણ પ્રતીતા, જિન ચિદાનંદ મોળે ઉદીતા;
શ્રી યશોવિજય વાચક પ્રણીતા, તેહ એ સાર પરમેષ્ઠિગીતા. ૧૩૧

ધનિ શ્રી પંચ પરમેષ્ઠિ ગુણ વર્ણન ગીતા સમાપ્તા

કાગ

આઠ તે ભૂમિ ભયંકર શંકર, કર જિત લેઈ કામ,
 શ્રમ કરિ સ્ત્રીજીને સજ થયો, ફિરિ જગિ જય-પરિણામ;
 સર્વ મંગલાલિંગિત, કેળી જંબૂ કુમાર,
 જૂઝે ખૂઝે પંડિત, તિહાં જય ભંગ પ્રકાર. ૧૦

હુહા

આપ જે મયલુ કરિ ખાલુ ન્હાપે,
 જંબૂ વર ધૈર્ય સન્નાહ રાખે,
 આપ હુઈ ખંડ હુઓ ભસુહ કામે,
 ધૈર્ય પૂજા કુસુમ જંબૂ પામે. ૧૧

કાગ

એણી નયનાની વેણી લેઈ. ધાથો તરવારિ,
 તે તિહાં થંભી હલી, સઘલે પાત્રી હારિ
 કાંનિ ઝાલ જખૂકે તે, તોલી રહ્યો માતુ ચકે,
 તેહ સુદર્શન ધારીર્યું, પણિ ન હુવે વકે

હુહા

નાકિ ઓતી તેં ખંધૂક બાકિ,
 ગોલિકા તે રહ્યો માતું તાકિ;
 છૂટિ કરિ જંબૂ ધૈર્ય નાહિ લોપે,
 રહે ઢલતી તે આભરણ રૂપે. ૧૩

કાગ

દિવ્ય શસ્ત્ર હિવે ફેરવે, જોર માયા અંધકાર,
 જેહું માંહિ ખંભા પુરંદરનો, પણિ નાહિ કોઈ ચાર;

કુહા

એહવા જ'ખૂ મુનિ પુરૂષસિંહ, જેહની કોય લોપે ન લીહ;
ભવ તર્થા શીલ સમ્યક્ત્વ-પુષ્પે, સ્ત્રી-નદી માંહિ તે કિમ વિલમ્બે ? ૫

ક્રાંગ

સોયમ વયલ્લે જગી, વયરાગી સિરહાર,
સોભાગી વડલાગી, માગી અનુભતિ સાર;
માત પિતા પ્રતિખૂલ્લવે, આઠ કન્યા ઉપરોધ,
કરણી પરણી તરણી, છપે મન્મથયોધ. ૬

કુહા

આઠ મહની મહા રાજધાની, આઠ એ મોહ માયા નિશાની;
જગવશીકરણની દિવ્ય વિદ્યા, કામિની જયપતાકા અનિદ્યા. ૭

ક્રાંગ

મુખ મટકે જગ મોહો, લટકે લોયણ અંગ,
નવ યૌવન સોવન વન, ભૂષણ ભૂષિત અંગ;
શૃંગારે નવિ માતી, રાતી રંગ અનંગ,
અલખેલી શુભવેલી, ચતુર સહેલી સંગ. ૮

કુહા

જેહને કેખી રવિ ચંદ થંભે. જ'ભ હરિ હર અચંભે વિલંભે;
કલણતું ધૈર્ય રહે તેહ આગે ? જ'ખૂની ટેક જગિ એક જાગે. ૯

દીર્ઘિ ગલાબઈ છોરહી, ઘોરહી પાકી જેમ,
જ'ખૂ કુમાર તે લેખવે, કોરહી દોરહી તેમ. ૨૦

કુહા

વિશ્વ વશીકરણથી જેહ સખલા, તેહનો નામ કિસિં હોઈ અબલા ?
નામ માલા તણી મામ રાખી, જ'ખૂ ધૈર્ય તણા સકલ સાખી. ૨૧

ક્રોગ

આઠ કન્યાને આપે, તે જનની જનક સમેત,
ચોરી કરવા આવ્યા, તે ચોર ને પ્રભવ સહેત;
એ સવિ દિક્ષા આદરી, વિચરે ઉચ વિહાર,
જ'ખૂ તે અઊઠ પૂર્વધર હુઆ સોહમ-પદ્ધાર. ૨૨

કુહા

વર્ષ અતિક્રમે અનુત્તર વિમાની; સુર અધિકે સુખ લહે પ્રહ્મજ્ઞાની;
તે હુઆ શુકલ શુકલાભિભતિ, આત્મરતિ આત્મધૃતિ કર્મધાતી. ૨૩

ક્રોગ

પ્રહ્મરૂપ નિરૂપાધિક, આત્મજ્ઞાન તે ચોગ,
ઈન્દ્રજલ સમ સઘલા, પુદ્ગલના સંયોગ;
ઉપાદાન પુદ્ગલથી, પુદ્ગલ ઉપચય હોઈ,
કર્તા નહિ તિહાં આત્મા, નિશ્ચય સાખી સોઈ. ૨૪

કુહા

એહ અધ્યાત્મ તે મોક્ષ પંથ, એહમાં જે રહ્યા તે નિર્ઝંઘ
એહ અંતકરણે હોઈ શુદ્ધિ ખીજે, વિહિત કિરિયા તે તસ હેતિ કીજે. ૨૫

ક્રોગ

નય દોઈ ચુકિત જોતાં, કિરિયા જ્ઞાનની વ્યકિત,
સાધન ક્લેતાં દોઈમાં, દો સાધન શકિત;

તત્ત્વ વિચાર ઉદ્યોતને, શસ્ત્રે તે જ'બૂકુમાર,
મોઘ શક્તિ કરિ સંવરી, પામ્યા જગિ જયકાર. ૧૪

ફાંડા

જાણીયે કામ ઉત્પત્તિ મૂલ, થાઈ સંકલ્પથી તે ત્રિશૂલ;
જ્ઞાન ધરી જો ન સંકલ્પ કીજે, ઊપજે કામ કહો કૂણુ જીજે? ૧૫

ફાંડા

હુઓ અનંગ તેસારે રે, જોતો ધરતો અંગ,
ખાણુ કણુ તાઈ તાણીને, નાંખત હોત અભંગ;
'થોથાં ફૂટયે સ્યું હોઈ? જો તું ચિત્ત વિકાર,
કાંટે કાંટો કાઠસ્યું ચિત્ત ધરી બ્રહ્મ વિચાર.' ૧૬

ફાંડા

ભાવના ઈમ ક્ષમાદિક પ્રપંચી, શસ્ત્ર લીધાં સકલ તાસ ખંચી;
તેણું ન બલે તે નાઠા કષાય, પડિ આવેલાયે કુણુ હોઈ સહાય? ૧૭

ફાંડા

"તું જાણે જિત કાશી, જગવાસી કીયા જેર,
પણિ જિન લાણુની આણુમાં, વર્તતો હું છું સેર;
'અરહ સાહુમિણી શીતાદિક, અબલાથી પણિ ભગ,
મુગસ્યું બૂગસ્યો કિણિપરે?' ઈમ કહિ નાઠો તે નગ. ૧૮

ફાંડા

સજ્જ થાતી હુંતિ મહન ફોજ, આઠ કન્યા કથા સુણત મોજ;
જ'બૂની અઠકથાયે તે લાજે, જ'બૂ છતે ને કંઠપ લાજે. ૧૯

ફાંડા

આઠ તે કામિની ચોરડી, ગોરડી ચોરડી ચિત્ત,
મોરડી પરિ મહિ માયતી, નાયતી રાયતી ગીત;

સમ્યક્ત્વનાં પદ્મસ્થાન-સ્વરૂપની ચોપાઈ

કુહા

વીતશગ પ્રભુમી કરી, સમદી સરસતિ માત;
કહિશું ભવિ-હિત-કારણે, સમક્ષિતના અવદાત. ૧
દર્શન મોહ વિનાશથી, જે નિરમલ ગુણઠાણ;
તે સમક્ષિત તમુ બાણિયે. સંખેપે પદ ઠાણ. ૨

ગાથા

અતિથિ જીઓ તહ ણિવ્વો, કક્ષા મુક્ષા ચ પુણ્ણપાણં ।
અતિથિ ધ્રુવં મિલ્લણં, તસ્સોષાઓ અ છ ઠાણા ॥ ૩

ચોપાઈ

સમક્ષિત થાનકથી વિપરીત, મિથ્યાવાદી અનિ અવિનીત;
તેહના બોલ ૧ સ્વે જૂજૂઆ, બિહાં બેધયે તિહાં ઉંડા કૂઆ ૪

નાસ્તિકવાદ

પહિલો નાસ્તિક ભાખે શૂન, જીવ શરીરથકી નહીં સિન;
પ્રમથ અંગથી મદિરા જેમ, પંચ ભૂતથી ચેતન તેમ. ૫

૧ ભાવ.

× યથા મયાંગેન મદ્યશક્તિ રુત્પચ્ચતે તથા પૃથિવ્યપતેજાં
વાય્યાકાશાનાં પંચભૂતાનાં યકત્રમિલને ચેતના નામ કમન
પદાર્થઃ સમુત્પચ્ચતે । તથા પંચભૂત-વિલયે તસ્યાપિ વિલયઃ
इति नास्तિકानां मतः ॥

૪-સ્વાધ્યાય વિભાગ : શ્રી જ'બૂ સ્વામિ બ્રહ્મગીતા [૫૫૩

આણા વિણા આચાર માંહિ, આણે અનાચાર,
જ'બૂ પ્રતે ઇમિ સોહમ, કહે અંગ આચાર. ૨૬

કૃહા

ન કિસિયા તણા ઇમિ અભ્યાસી, હુઈચિહાનનંદ લીલા વિલાસી;
ધાન વર્ણુથિ આલમ્બ અન્ય, યોગ પાંચે હુઆ જ'બૂ ધન્ય. ૨૭

વેલિ

ઇચિછા પ્રવૃત્તિને ધિર વલી સિદ્ધિ એ લેદ છે ચાર,
પ્રીતિ ભક્તિ ને વચન અસંગ તિહા સુવિચાર;
સકલ યોગ એ સેવી પામી કેવલ-નાથ,
સુગતે પુહતા તેહનું, નામ જપે સુવિહાણુ ૨૮

કૃહા

ખંભ નગરે સુરથા ચિત્તિ હર્ષે,
જ'બૂ વસુ ભુવન સુનિ ચંદ વર્ષે;
શ્રી નયવિજય બુધ સુગરે સીસ,
કહે અધિક પૂર્યો મન જગીસ ૨૯

ઈતિ મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
શ્રી જ'બૂ સ્વામિ બ્રહ્મગીતા સમાપ્તા.

પ્રજાદિક ચિતિ સરિખી નહીં, યુગલ જાતિ નરને પણ સહી;
 તો કિમ તે કાયા પરિણામ ? જુઓ તેહમાં આતમરામ. ૧૨
 રૂપી પણ નવિ દીસે વાત, લક્ષણથી લહિયે અવઢાત;
 તો કિમ દીસે જીવ અરૂપ ? તેતો ઠેવલ જ્ઞાન-સરૂપ. ૧૩
 ખાલકને સ્તન-પાન-પ્રવૃત્તિ, પૂરવ ભવ વાસના નિમિત્તિ;
 એ જાણો પરલોક પ્રમાણુ, કુણુ જાણે અણુદીકું ઠાણુ ? ૧૪
 એક સુખિયા એક દુખિયા હોય, પુણ્ય પાપ વિલસિત તે જોય.
 કરમ-ચેતનાનો એ ભાવ, ઉપસાદિક પરે એ ન રૂપભાવ. ૧૫
 નિઃકલ નહીં મહાજન-ચત્ન,^૧ કોડી કાજ કુણુ વેચે સ્તન ?
 કષ્ટ સહે તે ધરમારથી, માનો મુનિજન પરમારથી. ૧૬
 આતમ સત્તા ઈમ સર્વહો, નાસ્તિકવાદે મન મત કહો;
 નિત્ય આતમા હવે વર્ણુ, ખંડી ખૌદ્ધતાણુ મત નવું. ૧૭
 —નાસ્તિક કાલી મત : ॥

ખૌદ્ધમત

તેહ કહે 'ક્ષણ-સંતતિરૂપ, જ્ઞાન આતમા અતિહી અનૂપ;
 નિત્ય હોય તો વાધે નેહ, ખંધન કર્મ તણો નહીં છેહ. ૧૮
 સર્વભાવ ક્ષણનાશી સર્ગ, આદિ અંત જો એક નિસર્ગ;
 ક્ષણિક વાસના દિયે વેરાગ, મુગતજ્ઞાન ભાષે વડલાગ. ૧૯

૧ એટલે ચરણકરણાદિ,

= જ્ઞાનગુણવાન્ આત્મા इत्यंगीकर्त्तव्यं । पञ्चभूतस्य
 गुणेऽङ्गुणः इति तेषामाशयः : नास्तિકानां ॥ यत्र सत् तत्
 क्षણિકं इति.

સંઘ ભગતિ અજમાંસે કરો, દોષ નહીં તિહાં ઈમ ઉચ્ચરો;
 એ મહોદં છે તુમ અજ્ઞાન, એભે યીજુ' અંગ પ્રધાન. ૨૭
 હુણિયે જે પરચાય અશેષ, દુઃખ ભિપાઈવું ને સંકલેશ;
 એ ત્રિવિધ હિંસા જિન કથી, પરશાસને ન ઘટે મૂલથી. ૨૮
 નિશ્ચયથી સાર્યે ક્ષણભંગ, તો ન રહે વ્યવહારે રંગ;
 નવ સાંધે ને ત્રટે તેર, ઐસી ગૌદ તાણી નવ^૧ મેર^૨ ૨૯
 નિત્યપણથી નહિ ધ્રુવ રાગ, સમણાવે તેહનો નવિ લાગ;
 નિત્યપણે ફલહેતુ સંબંધ, નહિ તો ચાલે અધોઅધ. ૩૦
 સ્થણ તાણી પરે થાયે વિશુદ્ધ, નિત્ય આતમા કેવલ પુદ્ધ;
 રાગ વિના નવિ પ્રથમ પ્રવૃત્તિ, તો કિમ ઉત્તર હોય નિવૃત્તિ? ૩૧
 છાંડીજે ભવળીજ અનંત, જ્ઞાન અનંત લહીજે તંત;
 પણુ નવિ ઓછો x અધિકો ભાવ, નિત્ય આતમા મુક્ત સ્વભાવ. ૩૨
 ઘન વિગમે જિમ સૂરજ અંદ, દોષ ટલે * મુનિ હોય અમંદ;
 મુગતિ દશા થિર દર્શને ઘટે, તે મેલી કુણુ ભવમાં અટે? ૩૩

—ઈતિ સૌદમતઃ—અનિત્યવાદી ગતઃ ॥

અકર્તા-અલોકતાવાદ

નિત્ય = આતમા માનો એમ, યોગ માર્ગમાં પામે એમ;
 કરતા લોકતાં ભાણું હવે, તે ન રૂચે જૂઠું લવે. ૩૪

૧-નય ૨-મેર એટલે મર્યાદા.

‡ આતમાને નિત્ય માનિયે તો ફલના કારણનો સંબંધ ઘટે;

† પ્રથમં . સરં વિરાગઃ રાગેન વિના ધર્મે પ્રવૃત્તિર્ન સ્યાત્ ॥

x આતમા ઓછો અધિકો ન થાઈ ॥

x મન્યતે ત્રિકાલાવસ્થા સ્થિતિ મુનિ ॥

= આત્મા નિત્યો મવતિ ચેત મુક્તિ ઘટતે ક્ષણમં ..

રાગાદિક વાસના અપાર, વાસિત ચિત્ત કહ્યો સંસાર, x
ચિત્ત ધારા રાગાદિક હીન, મોક્ષ કહે જાની પરવીન.' ૨૦

એહ બૌદ્ધનું મત વિપરીત, બંધ મોક્ષ ન ઘટે ક્ષણચિત્ત;
માનો એનુગત જે વાસના, દ્રવ્ય નિત્ય તેહજ શુભ મના. ૨૧

સરિખા ક્ષણનો જે આરંભ, તેહ વાસના મહોટો કંભ;
બંધ મોક્ષ ક્ષણ સરિખા નહીં, શકિત એક નવિ બચે કહી. ૨૨

ઉપાદાન અનુપદાનતા, જો નવિ બિન્ન કરે ક્ષણ છતાં;
પૂર્વ અપર પર્યાયે લેક, તો નવિ દ્રવ્ય લહે ત્યજ્ય એક, ૨૩

જો ક્ષણ નાશ તણો તુજ ધંધ, તો હિંસાથી કુણને બંધ ?
વિસદૃશ ક્ષણનું જેહ નિમિત્ત, હિંસક તો તુજ મન અપવિત્ત ૨૪

સમલચિત્ત ક્ષણ હિંસા યદા, કાયયોગ કાર્ય નહિ તદા;
xઅનુમંતા તે હંતા એક, તુજવિષ્ણુ કુણ ભાષે સવિવેક ? ૨૫

બલપિંડીને માણસ બાણિ, પંચે તેહને શુણની હાણિ;
નરને બલ બાણે નવિ દોખ, કહિયો યુધને તેહથી પોષ ૨૬

રાગાદિક વાસના પણ સંસાર : રા x x વીમુક્તિ : इति
બોધા વદન્તિ ॥ રાગાદિક = કુવાસના ત્યજતિ તદા સંસારોત્પત્તિ :

x x x વિકલક્ષણો મયતિ ચેત્ તસ્ય રાગોત્પત્તિ તસ્યાત્
રાગોત્પત્તૌ કર્મબંધ : તત્ત : સંસારોત્પત્તિ : ।

* ડનુપાદાન મિન્ને : ઉપાદાનલક્ષણમિન્ને.

x હિંસા ક્ષણની કાયા બિન્ન । તિહવારે હિંસાનો ડનુમંતા
ને હંતા એક જ :

#કાચ-ધરે જેમ ભૂકે જ્ઞાન, પઠે સિંહ જલગિંબ નિદાન;
 જિમ કૌલિક બલે શુંથાય, અજાને નિજબંધન થાય. ૪૧
 ઇમ અજાને ખાંધી મહી, ચેતન કર્તા તેહનો નહીં;
 મલ આમીકરને દૃષ્ટાંત, ધરમ પ્રવૃત્તિ જિહાં લગે ભ્રંત ૪૨
 ભ્રાંતિ મિટયે ચિન્માત્ર અગાધ, કર્તા નહિ પણ સાખી સાધ;
 વ્યવહારે કર્તા તે હોઈ, પરમારથે નવિ ખાંધ્યો કેઈ. ૪૩
 અભિધાન યોજન કૈવલ્ય, શુણ પામે શ્રુતિ કહે નિસલ્ય;
 પરમારથ વ્યવહાર અભ્યાસ, ભાસનશકિત ટલે સવિ તાસ. ૪૪
 જીવનમુકત લહ્યો નિજ ધામ, તેહને કરણીનું નહિ કામ;
 જિહાં અવિદ્યા કરણી તિહાં, વીસામો છે વિદ્યા જિહાં. ૪૫
 વિધિ નિષેધ જ્ઞાનીને નહી, પ્રારબ્ધે કિરિયા તસ કહી;
 અવર કહિએ નહિ તાસ અદૃષ્ટ, જીવન કારણ અન્ય અદૃષ્ટ. ૪૬
 કરે ન ભુજે ઇમ આતમા, વેદાંતે જોલે મહાતમા;
 સાંખ્ય કહે પ્રકૃતિ સવિ કરે, ચેતનરૂપ બુદ્ધિ માંહે ધરે. ૪૭
 જિમ દરપણ મુખ લાલિમ તાસ, જિંબ ચલનનો હોઈ ઉલ્લાસ;
 વિષય પુરૂષ ઉપરાગ નિવેશ, તિમ બુદ્ધિ વ્યાપારાવેશ. ૪૮
 બાણું હું એ કરણી કરૂં, એ ત્રિહું અંશે માને ખરૂં;
 પણ તે સરવ ભરમની જાતિ, બાણે શુદ્ધ વિવેકહ ખ્યાતિ. ૪૯
 =પ્રકૃતિ ધર્મ હિત અહિત આચાર, #ચેતનના કહેતે ઉપચાર;
 વિજ્ય પરાજ્ય જિમ ભટલણા, નરપતિને કહિએ અતિધણા. ૫૦

* ડહાનરૂપ જાલેડડત્મા x x કૌલિક.

= કરં પ્રકૃતિ ભોગવે જીય તે ઉપચાર વહીય

* ઉપચારથી જીવને કર્તા નહી પરમાર્થથી પ્રકૃતિ કર્તા ॥

એક વેદાંતી બીજો સાંખ્ય, કહે કર્તા લોકતા^x નહિ મુખ્ય;
 પ્રથમ કહે દેગ્ માત્ર પ્રમાણ, તાસ ઉપાધિલેદ મંડાણ. ૩૫
 માયાદિક મિશ્રિત ઉપચાર, જ્ઞાન અજ્ઞાન ગ્રંથી સંસાર;
 દૃશ્યપણે મિથ્યા પરપંથ, સમલો જિમ સુહૃણો સંથ. ૩૬
 જિમ= કટકાદિ-વિકારે' હેમ, સત્ય પ્રદા જગજલદે' તેમ;
 જે પરિણામી તેહ અસંત, અપરિણામ મત કહે વેદંત. ૩૭
 જિમ તાતાદિક અછતા કદા, શ્રુતિ સુપુષ્તે' + બુદ્ધિ સદદા;
 તિમ જ્ઞાને અછતું પ્રદાંદ, અહિજ્ઞાને' નાસે અહિદંડ. ૩૮
 અધિષ્ઠાન જે ભવ પ્રમતણ, તેહજ= પ્રદા હું સાચું ગણું;
 તેહને નહી કરસનો લેપ, હોય તો ન ટકે કરતાં ખેપ ૩૯
 જે અનાદિ અજ્ઞાન સ યોગ, તેહનો કહિયે' ન હોય વિયોગ;
 ભાવ અનાદિ અનંતજ દિઠ, ચેતન પરે' વિપરીત અનિઠ. ૪૦

× આત્મા કર્તા ભોક્તા નાસ્તિ इति ते वदन्ति । वेदांती.
 = સુવર્ણનો કટક પણિ હેમજ કહું તે સુવર્ણનો વિકાર
 મણિ સત્ય તે સુવર્ણ.

+ સુપ્તસ્થાયાં નિદ્રાયાંઽવસ્થાદ્વયં એકાસુપ્તસ્ય સુપ્ત-
 પ્તાનાં મનઃ પુરીતત્યા પ્રવિ સ્વપ્નાવસ્થા ત્રિતીયા સ્વપ્ના-
 વસ્થા સુષુપ્તાનાં મનઃ પુરી તતિ પ્રવિશતિ इति શ્રુતિઃ વેદે
 એકાસુરી તતીનામ અનાદ વર્તતે તન્ન મનઃ પ્રવિશતિ સર્વ-
 થૈવ સુપ્ત इत्यर्थः. तथा परब्रह्म एव सत्य. जगत् स्वप्नोपमं.

= यस्य परावर्तः तद् वस्तुऽसत् यस्य परावर्तो न तत्
 सत् ब्रह्म इति वेदांतिनः ॥

એ બિહુને^૧ સાધારણ દોષ, ન કરે તો કિમ બંધન મોખ; ૧
 મન બંધાએ છૂટે જીવ, એતો યુગતું નહી અતીવ. ૫૫
 પરમારથે નવિ બંધન મોખ, ઉપચારે જો કરસો તોષ;
 મોક્ષશાસ્ત્ર તો તુલ્ય સવિ વૃથા, જેહ માહિ નહી પરમારથકથા. ૫૬
 પ્રકૃતિ અવિદ્યા નાસે કરી, પહિલી આત્મદશા જો કરી;
 તો કૂટસ્થપણું તુલ્ય ગયું, નહિતો કહો શું અધિકું થયું? ૫૭
 માયા નાશન અધિકો ભાવ, શુદ્ધ રૂપતો પ્રથમ સભાવ;
 રત્નાદિકમાં શુદ્ધિ અશુદ્ધિ, જો કહો તો ઇહાં શી કુણ્ણિ? ૫૮
 રતન શોધ જિમ શતપુટ ખાર, તિમ આતમ શોધક વ્યવહાર;
 શુણ્ણધારાએ અખિલ પ્રમાણ, જિમ લાખે હાસ્યર મુખણ. ૫૯
 સતુષપણું જિમ તાંડુલ તણું, રથામપણું ત્રાંખાનું ઘણું;
 કિયાવિના નવિ નાસે પુત્ર, બાણિ પુરુષ તિમ મલ અપવિત્ર ૬૦
 નએતો શુદ્ધાશુદ્ધ રવભાવ, કહિએ તો સવિ કાવે દાવ;
 કાલ ભેદથી નહીં વિરોધ, સઘટ^૨ વિઘટ જિમ ભૂતલ ઓધ. ૬૧
 કેવલ શુદ્ધ કહી શ્રુતિ જેહ, નિશ્ચયથી નહિ તિહાં સંદેહ;
 તે નિમિત્ત કારણ નવિ સહે, એતન નિજશુણ્ણ કર્તા કહે. ૬૨
 એતન કર્મ નિમિત્તે જેહ, લાગે તેલે જિમ રજ દેહ;
 કરમ તાસ કર્તા સદેહે, નય વ્યવહાર પરપર શ્રે. ૬૩
 ખીજ અંકુર ન્યાયે એ ધાર, છે અનાદિ પણ આવે પાર;
 મુગતિ સાદિ ને જેમ અનંત, તિમ ભવ્યત્વ અનાદિ સ-અંત. ૬૪

^૧ + इह मृतले घटोऽस्ति इह मृतले घटो नास्ति मृतले
 ૧ વેદાત અને સાંખ્ય ૨ સધલ

४-स्वाध्याय विभाग : सम्यक्तत्वां छ स्थाननी योपाध [५६१

*प्रकृति करे नवि येतन कवीव, प्रतिगिंय ते लुंने लुव;
पंथवीशमुं तत्त्व अगम्य, छे कूटस्थ सदा शिव रम्य. ५१

xआप विदास प्रकृति हाभवी, विरमे निम जगि नटुछ नवी;
प्रकृति विकार विदय ते मुक्ति, निर्गुछ येतन थापिं युक्ति. ५२

पंथी लूट्या डेपी गूढ, कछे 'पंथ लूटाणो' भूढ;
प्रकृति क्रिया डेपी लुवने, अविवेकी तिम माने मने. ५३

*भूल प्रकृति अविप्रकृति विभ्यात, प्रकृति विप्रकृति भड्डाडिक सात;
गछु थोडशक^२ विकारी कछो, प्रकृति न विप्रकृति न येतन लछो. ५४

- जीव प्रकृति पनि नहि विकृति पनि नहीं उकिंचितकरः
इति तेषां मतः

x प्रकृतिना विकारनो उपरामते मुक्ति

* मूलप्रकृतिरविकृतिर्महदायाः प्रकृति . उशकञ्च
विकारः न प्रकृति नै विकृति पुरुष जीव ' इति तेषां शास्त्रे
उक्तत्वात् ॥ तथा । प्रकृतिः महान् उहंकार त्यंतःकरणचतु-
ष्टयं पंचतन्मात्राणि शब्दरूपरसगंधाः पञ्चबुद्धिरिन्द्रियाणि ।
त्वक् चक्षुषी नासिका श्रोत्र जिह्वा । पंचकर्मन्द्रिया । हस्त(पाद-
पायूप) स्थ, वाचः । पंचतन्मात्राणि । चलन,.. हण, विसर्जना
उय पंचभूतानि । पृथिव्यपतेजोवायु आकाशं । इत्याख्यानि
चतुपंचविंशतितरः पुरुषो जीवः ते प्र हतां सत्त्वरज-
स्तमसां साम्यावस्था प्रकृतिः । सा नित्य तस्या विकृतिर्नास्ति
उभ्येषां तत्त्वानां विकारोऽस्ति । इति सांख्यमते २२ तत्त्वानि
ज्ञेयानि ॥

१ नवि विकृति २ थोडश

પ્રતિબિંબે^૧ જો જાએ જોગ, કિમ તસ રૂપી અરૂપી ચોગ; ?
 આકાશાદિકનું પ્રતિબિંબ, જિમ નહીં તિમ ચેતન અવિલંબ. ૭૪
 આદર્શાદિકમાં જે છાય, આવે તે પ્રતિબિંબ કહાય;
 સ્થૂલ ધંધનું સંગત^૨ તેહ, નવિ પામે પ્રતિબિંબ અદેહ. ૭૫
 બુદ્ધ ચેતનતા સંકેમે, કિમ નવિ ગગનાદિકે શુણ્ણ રમે ?
 બુદ્ધિ જ્ઞાન ઉપલબ્ધિ અભિન્ન, એહનો ભેદ કરે^૩ શુ ખિન્ન ? ૭૬
 બુદ્ધિ નિત્ય તો પુરૂષજ તેહ, જ્ઞાન પ્રવૃત્તિ ઈચ્છા સમ જેહ;
 જો અનિત્ય તો કિહાં વાસના ? પ્રકૃતિ તો શી બુદ્ધિ સાધના ? ૭૭
 અહંકાર પણ તસ પરિણામ, તત્ત્વ ચૌવીસ તણું કિહાં કામ ?
 સકૃતિ વિગતિ પ્રકૃતે સવિ કહો, ધીભાં તત્ત્વ વિભાસી રહો. ૭૮
 વિરમે રમે યથા નર્તાકી, અવસર દેખી અનુભવ થકી^૪;
 પ્રકૃતિ અચેતન કિમ તિમ રમે ? વિરમે જો કર્તા નવિ ગમે ૭૯
 પ્રકૃતિ દિદેક્ષાએ^૫ જિમ સર્ગ, શાંતિ-વાહિતાએ^૬ મુકિત નિસર્ગ;
 કર્તાવિણ્ણ એ કાલ વિશેષ, તિહાં વલગે નય અન્ય અશેષ. ૮૦
 પ્રકૃતિ કર્મ તે માટે ગણો, જ્ઞાન ક્રિયાથી તસ ક્ષય ભણો;
 અશુદ્ધ ભાવ કર્તા સંસાર, શુદ્ધ ભાવ કર્તા ભવપાર ૮૧

— અકર્તૃત્વ-અમોકનૃવાદિનો ગતો* ॥

અનિર્વાણુવાદ.

એક કહે ‘નવિ છે Xનિરવાણુ, ઈન્દ્રિય વિણ્ણ સ્થાં સુખ મંડાણ ?
 દુઃખ અભાવ મૂર્છા અનુસરે, તિહાં પ્રવૃત્તિ પડિત કુણ કરે ? ૮૨
 કાલ અનંતે મુકતે જતાં, હોય સંસાર વિલય આજતાં;
 નવ્યાપકને કહો કેહો કામ ? જિહાં એક સુખ સંપતિ ધામ. ૮૩

* વેદાંતી સાંખ્ય યતૌ ઘૌ શુક્ત્યા નિરાકૃતૌ ।

X કેષન વદંતિ મુક્તિર્નાસ્તિ તન્મતમપાકરોતિ

+ વ્યાપક આકાશજન ૧-પ્રતિબોધક ૨-સચ્ચિત ૩-રહે ૪-અખી

મુગતિ-પ્રાગભાવકુ તેકામિ, જાતિ યોગ્યતા જિય પરિણામી;
જૂઠી માયા કારણુ થાય, વંઘ્યા માતા કિમ ન કહાય ? ૬૫
જગ મિથ્યા તો એ શી વાચ ? આશામોહક મોહક સાચ;
જે અજ્ઞાન કહે બહુ રૂપ, સાચ ભાવનો રથો અંધ કૂપ ? ૬૬
સાધક છે સવિ કલ્પ પ્રમાણુ, તેણે સામાન્ય વિશેષ મંડાણુ;
નિરવિકલ્પ તો નિજરૂચિ માત્ર, અંશે શ્રુતિ નિર્વાહે યાત્ર. ૬૭
બ્રહ્મ પરાપર વચને કહ્યો, એક બ્રહ્મ ઉપનિષદે રહ્યો;
માયોપમ પણ જગ શ્રુતિ સુણ્યું. જેહની જિમ રૂચિ
તેણે તિમ ભણ્યું ? ૬૮

સ્વાદવાદ વિષુ પણ સવિ મૃષા, પારેજલ નવિ ભાગે તૃષા;
માયા મિટે રહે જે અંગ, તો કિમ નહીં પરમારથ રંગ ? ૬૯
અભાધિત અનુવૃત્તિ તે રહી, જ્ઞાનીને પ્રારબ્ધે કહી;
કર્મ વિલાસ થયો તો સાચ, જ્ઞાને ન મિટ્યો જેહનો નાચ. ૭૦
બ્યવહારિક આભાસિક ગણે, યોગી તે છે બ્રમ અંગણેર;
યોગી અયોગી શરીર અશેષ, ર્યો બ્યવહાર આભાસ વિશેષ ? ૭૧
અન્ય અદૃષ્ટે યોગિ શરીર, રહે કહે તે નહિ શ્રુતિધર,
જે શિષ્યાદિક અદૃષ્ટે રહે, અરિ અદૃષ્ટ તેહને કિમ સહે ? ૭૨
સકતિ અનંત સહિત અજ્ઞાન, કર્મ કહો તો વાધે વાન;
કર્મે હોય જનમની યુક્તિ, દર્શન જ્ઞાન ચરણથી મુક્તિ ૭૩

* સ્વપ્રકૃતિ ईश्वर . सत्कर्मवश सर्वजगत्कर्माधीनं

૧-મુણ્યું ૨-યોગી તે વિબ્રમ અંગ ગણે ૩-વિશેષ ૪-અરિષ્ટ દષ્ટિ

વ્યાપકને નવિ ભવ નવિ સિદ્ધિ, આંધિ છોડે કિય વિવૃદ્ધિ;
 યજ્ઞ તનુમિલ આતમન-અહો કહું, તિહાં તે સધલું ઘટતું લહું ૬૪
 યોગ નિરોધ કરી ભગવંત, હિન ત્રિભાંગ અવગાહ લહુંત;
 સિદ્ધ-શિલા ભપરિ જઈ વસે, ધર્મ વિના ન અલોકે ધસે ૬૫
 જિહાં એક તિહાં સિદ્ધ અનંત, પથ-સાકર પરે ભલે એકંત;
 રૂપીને ભલતાં સાંકડું, રૂપરહિતને^૧ નવિ વાંકડું. ૬૬
 કાલ અનાદિ સિદ્ધ અનાદિ, પૂર્વ અપર તિહાં હોઈ વિવાદ
 ભવ નિર્વાણ તણો કેમ યોગ, શાશ્વત ભાવ અપર્યનુયોગ. ૬૭
 મોક્ષ તરવ ધમ જે સદહે, ધર્મે^૨ મનિ થિર તેહનું રહે,
 મુક્તિ-ધમ્મજા તે મોટો યોગ, અમૃત કિયાનો રસ સંયોગ. ૬૮

—અભિર્વાણવાદી ગતઃ ॥

નિયતિવાદ-અનુપાયવાદ

*નાસ્તિક સરિખા ભાષે અન્ય, 'છે નિર્વાણ ઉપાયે શૂન્ય;
 સરજ્યું હોસ્યે લહસ્યું તદ્વા, કરો ઉપાય રૂપે નર સદા. ૬૯
 દર્શન જ્ઞાન ચરણ શિવ હેત, કહો તો સ્યો xપહિલો સંકેત?
 શુણ્ણવિણુ શુણ્ણ બો પહિલા લક્ષ્યા, તો શુણ્ણમાં સ્યું બચ્ચો વદ્યા! ૧૦૦
 મરૂદેવા વિણુ ચારિત્ર સિદ્ધ, ભરહ નાણુ દર્પણુ-ધરિ દિહ્ધ;
 થોડે^૩ કબોટે^૪ સીધા કેઈ, બહુકબોટે^૫ ખીબ શિવ લેઈ. ૧૦૧

૧ અરૂપીનઈ

+ શરીર પ્રમાણે જીવ છે.

* અથ નિયતિવાદિનાં પૂર્વપક્ષં ઉક્ત્વા સ્વયમેવ નિયતિ-
 વાદમપાકરોતિ નિયતિવાદ નિયતિવલાઘ્યેણ ચોર્થઃ સો
 અવદ્યં ભવતિ નૃણામ્...મહતિ કૃતેऽપિ દિ પ્રયત્નેના-
 માઘ્યં ભવતિ ન ભાવેનોસ્તિ નાશ્ચઃ ।

x પહિલાં પછે હોઈ તિહાં વિવાદ છેડં. રમાં રમ નથી ।

કિમ અનંત ઇક કામે' મિલે?, પહિલાં નહિ તો કુણચું ભલે ?
 પહિલાં ભવ કે પહિલાં મુક્તિ?, એ તો ભેતાં ન મિલે મુક્તિ. ૮૪
 જિહાં ન ગીત ન ભાવ વિલાસ, નહિ શૃંગાર કુતૂહલ હાસ;
 તેહ મુગતિથી કહે કૃપાલ, વનમાં જન્મ્યો ભલો શૃંગારી,^૧ ૮૫
 ભવ-અભિનંદી એહવા બોલ, બોલે તે ગુણરહિત નિટોલ;
 જેહને નહીં મુગતિ-કામના, બહુલ સંસારી તેહ દુરમના ૮૬
 ઇન્દ્રિય સુખ તે દુઃખનું મૂલ, વ્યાધિ પડે ગણ^૨ અતિ પ્રતિકૂલ;
 ઇન્દ્રિય વૃત્તિ રહિત સુખ સાર, ઉપશમ અનુભવસિદ્ધ ઉકાર ૮૭
 તિહાં અભ્યાસ મનોરથ પ્રથા, પહિલાં આગે નવિ પરકથા;
 ચંદ્ર ચંદ્રિકા શીતલધામ, જિમ સહજે' તિમ એ સુખધામ.^૩ ૮૮
 તરતમતા એહની દેખીએ, અતિ પ્રકર્ષ' જે શિવ લેખીએ;
 દોષાવરણ તણી પણ હાણ, ઇમ નિઃશેષ પરમપદ જાણ ૮૯
 દુઃખ હોવે માનસ શારીર, જિહાં લગે મન તનુ વૃત્તિ સમીર;
 તેહ ટલે દુઃખ નાસે દુઃખ^૪, નહિ ઉપચાર-વિશેષે મુખ્ય ૯૦
 સર્વ શત્રુકથ સર્વજ રોગ, -અપગમ સર્વારથ-સંયોગ;
 સર્વ કામના પૂરિત સુખ, અનંતગુણ તેહથી સુખ સુખ. ૯૧
 ઘટે ન રાશિ અનંતાનંત, અક્ષત ભવ ને સિદ્ધ અનંત;
 પરિમિત જીવ નયે ભવરિકત, થાએ જન્મ લહે કે મુક્ત. ૯૨
 થયા અને થાએ જે સિદ્ધ, અશનિગોહ અનંત પ્રસિદ્ધ;
 તો જિન શાસન શી ભવ^૫ હાણી?, બિંદુ ગએ' જલધે' શી કાણી? ૯૩

૧ શિયાલ ૨-પીડા ગણ, પિંડિગણ મુ-ગુણકામ ૪-સુખ ૫-ભવ

× પરિમિત જીવ હોઈ તો સંસાર સાક્ષી થાઈ તે તોડનંતા છે તેહ ઘકી નિગોહ જીવડનંતા છે .

એક ઉપાય થકી ફલ પાઠ, બીજો સહેજે કાલ વિપાક;
 કરમ તણો ઇમ બાણી લેઈ, કારણમાં શું આણો ખેઈ? ૧૦૬
 અથવા ગુણ વિણ પૂરવ સેવ મૃદુતર માટે હોઈ તતખેવ;
 તિમ નવિ ગુણ વિણ સિદ્ધિ ગરિષ્ઠ, તેહમાં બહુલાં કહ્યાં અરિષ્ઠ ૧૧૦
 ભરહાદિકને છાંડી પંથ, રાજ પંથ કિરિયા નિર્થક;
 ઊવટે જાતાં કોઈ ઊગર્યો, તો પણ સેર ન તણ્યે ભર્યો. ૧૧૧
 +તીર્થ-સિદ્ધાદિકનો લેઈ, નિયતિ હો નવિ ક્રિયા ઉચ્છેદ;
 બાણી કષ્ટ સહો તપ હોઈ, કરમ નિમિત્ત ન કહીએ સોય. ૧૧૨
 બહુ ઇંધણ બહુ કાલે બલે, થોડે કાલે થોડું જલે;
 અગ્નિ તણી જિમ શકિત અભંગ, તિમ બાણો શિવ કારણ રંગ. ૧૧૩
 હંડાદિક વિણ ઘટ નવિ હોઈ, તસ વિશેષ મૃદ લેઈ જોઈ;
 તિમ ફલ લેઈ ફલમાંહિ બિહા, રત્નત્રય વિણ શિવ નહિ કહા ૧૧૪
 સિદ્ધિ ન હોય કોઈને મત થકી, તો પણ મત વિરથો તેહ થકી;
 ફલ સંદેહે પણ કૃષિકાર, વપે બીજ લહે અવસર સાર. ૧૧૫
 હેતુપણનો સંશય નથી, જ્ઞાનાદિક ગુણમાં મૂલથી;
 તે માટે શિવ તણે ઉપાય, સદ્દેયો જિમ શિવ સુખ થાય. ૧૧૬

—અનુપાયવાદી મત: ॥

+ તીર્થસિદ્ધર્થીર્થસિદ્ધિ इत्यादि.

* ઉપાસ ન કરવો સરક્યું હસ્યે ત્યારે મુક્તિ થાસ્યે
 તે અનુપાયવાદી કહીઈ.

જેહને જેહવી અભિતબ્યતા, તિમ તેહને હોઈ નિઃસંગતા,
 કષ્ટ સહે તે કર્મ નિમિત્ત, નિયતિ વિના નવિ સાધ્ય વિચિત્ર. ૧૦૨
 જ્ઞાનીએ દીકું તિમ જાણિ, દીકા ભાવમાં^૧ વૃદ્ધિ ન હાણી;
 કાયા કષ્ટ કરો સ્યું ફેક ? ક્રિયા કેખાડી રંભે લોક. ૧૦૩
 ક્ષમ ભોગ લંપટ ઇમ ભણે, કારણ મોક્ષ તણા અવગણે;
 કારણ છે ને કારણ નહીં, તેહને એ ક્ષતિ મોટી સહી. ૧૦૪
 વાયસ-તાલી ન્યાય ન એહ, સરજે તો સધલે^૨ સંદેહ;
 જો સરબ્યું જ'પે નિસ દીસ, અરી =બ્યભિચારિસ્યું સી કીસ ? ૧૦૫
 'સરબ્યું દીકું' સધલે કહે, તો નકંડાકિક કિમ સદેહ ?
 -કારણ ભેલી સરજિત દીક, કહિતાં વિધટે નવિ નિજ ઇકું ૧૦૬
 તૃપ્તિ હસ્યે જો સરજી હસ્યે, ભોજન કરવા સ્યું ધસમસે ?
 પાપે^૩ ઉદમ આગલિ કરે, ધરમે^૪ સ્યું સરબ્યું ઉચ્ચરે ? ૧૦૭
 પહિલા ગુણ જે ગુણવિણ થયા, પાકી ભવધિતિની તે કયા,
 થયા જેહ ગુણ તે કિમ જાય ? ગુણવિણ કિમ ગુણ કારજ થાય ? ૧૦૮

* ડથ ઉત્તરઃ નિરાકરોતિ નિયતિવાદિમતં ॥

× તેષાં મતે કારણાભાવે કાર્યોત્પત્તિ કયં સ્યાત્ સુક્તિ-
 રૂપં કાર્યં ઉચ્ચમેન વિના કયં ભવતિ કારણ). ગુણાદિ કાર્ય-
 ગુણનારંભત્વમિતિ ન્યાયાત્

= સરબ્યું મંગીકાર કરેતો સત્રુ સાથે જી સાથે
 ડન્ય પુરુષને ભોગ કરતો દેહી ક્રોધ

+ તપસ્યાને ડંગીકાર કિમ કરે.

÷ ઉદમ સહિત નિયતિને મંગીકાર કરે તો સર્વ ફલ
 કામની છે

૧-ભવમા. ૨-સદેહ.

છૂટાં રત્ન ન માલા કહિએ, માલા તેહ પદોયાંલ,
 તિમ એકેકે કર્શન નવિ સાચાં, આપહિ આપ વિગોયાંલ;
 સ્વાદ્વાદ સૂત્રે તે ગુંથ્યા સમકિત કર્શન કહિએલ.
 સમુદ્ર અંશની સમુદ્ર તણી પરે પ્રગટ લેહ ઇહાં લહિએલ ૧૨૨
 વચન માત્ર શ્રુત-જ્ઞાને હોવે, નિજ નિજ મત-આવેશોલ,
 ચિંતા-જ્ઞાને નય-વિચારથી, તેહ ટલે સંકલેશોલ;
 ચારા માંહિ અનણી જિમ કોઈ, સિદ્ધ-મૂલિકા ચારેલ,
 ભાવનજ્ઞાને તિમ મુનિજનને, મારગમાં અવનારેલ ૧૨૩
 ચરણ કરણ માહે જે અતિશતા, નવિ સ્વ સમય સંભાલેલ,
 નિજ પર સમય વિવેક કરી નવિ, આતમતત્ત્વ નિહાલેલ;
 xસમ્મતિમાંહે કહ્યું તેણે ન લલો, ચરણ કરણનો સારોલ,
 તે માટે એ જ્ઞાન અભ્યાસો, એહજ ચિત્ત હંધારોલ. ૧૨૪
 જિન શાસન રત્નાકરમાહિથી, લધુકપર્દિકા માનેલ,
 ઉદ્ધરિઓ એહ ભાવ યથારથ, આપ શક્તિ-અનુમાનેલ;
 પણ એહને ચિંતામણિ સરિખાં, રતન ન આવે તોલેલ,
 શ્રીનયવિનય વિબુધ પય સેવક, વાચક જન ઈમ જોલેલ. ૧૨૫

ઇતિશ્રી સર્વકૃત્વ ચતુષ્પદી સમાપ્તા લોક-
 ગિરા સમર્થિત નય પ્રસ્થાન પટસ્થાનક
 વ્યાખ્યા સંઘમુદે યશોવિનય શ્રી
 વાચકાનાં કૃતિ :

x ચરણ કરણ.. ન ચાણંતિ ॥ સ્વશાસ્ત્રં પરશાસ્ત્રં ચ રે ન
 જાનંતિ તે ચરણકરણસ્ય સારં ન ચિવંતિ इति લેખ્યમતી ।

હાલ ચાલ

—(૪)—

હવે ભેદ ગુણના બાપીએ—એ દેશીમાન

મિથ્યામતિનાં એ ૫૮ જાનક, જેહ ત્યજે ગુણવંતાણ,
સૂધું સમકિત તેહજ પામે, ઈમ ભાંખે ભગવંતાણ;
નય પ્રમાણથી તેહને સૂએ, સઘલો મારગ સાચોણ,
હાલે અંશ જિમ મિથ્યાદષ્ટિ, તેહમાંહિ કોઈ મત રાચોણ. ૧૧૭
ગ્રાહી એકેક અંશ જિમ અંધ કહે કુંજર એ પૂરોણ,
તિમ મિથ્યાત્વી વસ્તુ ન જાણે, જાણે અંશ અધૂરોણ;
લોચન જેહનાં જેહુ વિકસ્વર, તે પૂરો ગજ દોખેણ,
સમકિતદષ્ટિ તિમજ સકલ નય, સમ્મત વસ્તુ વિશેષેણ ૧૧૮
અંશ-ગ્રાહી નય-કુંજર ઊઠ્યા, વસ્તુતત્ત્વ-તરૂ ભાંજેણ,
સ્વાદ્વાદ-અંકુશથી તેહને, આણે ધીર મૂલાજેણ;
તેહ નિરંકુશ હોએ મતવાલા, આલા કરે અનેકોણ,
અંકુશથી દરબારે છાજે. ગાજે ધરિય અવિવેકોણ. ૧૧૯
નૈયાયિક વૈશેષિક વિવર્યા, નૈગમનય અનુસારેંણ,
વેદાંતી સંશ્લેષનય રંગે, કપિલ શિષ્ય વ્યવહારેંણ;
ઋગ્સૂત્રાદિક નયથી સૌગત, મીમાંસકને બેલેંણ,
પૂર્ણ વસ્તુ તે જૈન પ્રમાણે, ૫૮ દર્શન એક મેલેંણ. ૧૨૦
નિત્ય-પક્ષમાંહિ દ્વષણ દાખે, નય અનિત્ય-પક્ષપાતીણ,
નિત્યવાદ માંહિ જે રાતો, તે અનિત્ય નય-ધાતીણ;
માંહોમાંહિ હાલે જેહુ કુંજર, ભાંજે નિજ કર દતોણ,
સ્વાદ્વાદ સાધક તે દેખે, ૫૮ ન તિહાં ભગવતોણ. ૧૨૧

+ આ દેશી કર્તાના દ્વય ગુણપર્યાય રાસની ૧૧ મી ઠાલની છે.

શ્રી દિગ્પટ ચોરાશી બોલ

૧૧-૧-૧૯૧૧

શ્રી વર્ધમાન સ્તુતિ.

છાપય હંદ

સુશુભ જ્ઞાન શુભ ધ્યાન, કાનવિધિ ધર્મ પ્રકાશક;
 સુષટ્માન પરમાન, આન જસ મુગતિ અભ્યાસક;
 કુમત-વૃંદ-તમકંદ, અંદ પરિ હંદ નિકાશક;
 રૂચિ અમંદ મહરંદ, સંત આનંદ વિકાસક;
 જસ વચન રૂચિર ગંભીર નય, દિગ્પટ કપટ કુઠાર સમ;
 જિન વર્ધમાન સો વંદિયે, વિમલ જ્યોતિ પૂરન પરમ. ૧
 શ્રેતાંબર અંધની પ્રશંસા.

કવિત્ત ઇકતીસા

સાગરકે આગે કહા ગાગરી ધરેગી ગર્વ ?
 ખર્વ કહા વેસરકે ? આગે અર્વ-ઇકિકો;
 નાગ પ્રત્યક્ષ આગે કહા આકકો અંકૂર છાજે ?
 સૂર-તેજ આગે કહા રાજે ધામ અંકકો ?
 કામધેનુ આગે કહા કૂકરી કરે શુમાન ?
 ભૂપતિકે આગે કહા ભેર હે પુલિંદકો ?
 ઐસે સરવંગ શુદ્ધ અંધ નો સિતંબરકે,
 તાકે આગે કુંન હર્પ હર્મતિકે વૃંદકો ? ૨

૧ બેસરકે ૨ વૃક્ષ ૩ કરેગી માન.

अथ काव्यद्वयम्⁺

= षट्संस्पर्कचेलिमोक्तिः, न्यवेशिषल्लौकिकवाचि काचित् ।
वाग्देवताया विहितप्रसादात्, सूचीमुखेऽसौ मुसलप्रवेशः+ ॥१॥

नैगुण्यं वैगुण्यं मम परमताकांक्षिभिरिहं*
विदंतु स्वीये ते क्वचिविरचितं किंचिदपरम् ।
रसालोचत् कर्णमृतपरभूतध्वानपटुता
नरत्यैकाकानां क्लृप्तं पिचुमंदप्रणयिनां ॥ २॥

यद्विचारसहं तत्त्वं, शून्यतां ननु धावति ।
तन्निर्वाहकरं शुद्धं, जैन जयति शासनम् ॥ ३॥

+ चिरं नंदतां । 'श्रेयः' ॥ भक्तिविजयमंदार पत्र १०

—इति श्री न्यायविशारद महोपाध्याय श्री ७ श्री यशो-
विजयगणिभिः स्वोपज्ञेयं सम्यक्त्वचोपईं संपूर्णतामगतम् ॥

+ श्री भक्तिविजय मंदारनी एक प्रतने भंते. पत्र १०

= षट्दर्शनानां तर्काः तेषां संपर्को एकत्र समावेशः तेषां
पचेलिमा .. लौकिक वाचामवान्यवशि उक्ता । इति सट्टकः

+ षट्दर्शनानां उक्तिः मया लौकिकवाचा यदभिहिता
तत् सूचीमुखे मुसलप्रवेशो निष्पादितः ॥

* परमताकांक्षिभिर्वा . मोक्ति वचनेन वैगुण्यं न गुण्यं
न गणनीयं मनसि नानेवं ते परवादिनो स्वीये स्वकीयं
क्वचिविरचितं यत्किंचित् विदंतु जानंतु तत्र दृष्टान्तेन कविः
स्वोक्तिवचनं दृढयति रसालेन उच्यते प्रगटीभूतकर्णामृतसदृश-
कोकिल ध्वनिपटुता काकानां रत्यै प्रीतये न कथंभूतानां
काकानां पिचुमंदप्रणयिनां निषवृक्षफलाकांक्षिणाऽन्यवादिनः
काकतुल्या इत्याशयः ।

લસમકચ્છ રજ લસમમય, તોતેં એસર રૂપ;
ઉઠે નામ અધ્યાતમી, લસમ જલ અંધ-કૂપ ૧૧

કવિત પ્રકૃતીસા

લોગકે લિખારી અધિકારી નહિં અંધનકે,
આપકી પથારીમેં ચલાવેં નિહા પારકી;
ખોજેં ભાંતિ ન્યારી ન્યારી કિરિયાફૂં ફરિ ડારી,
કહે કોઈ સીખ સારી દેવેં ગારી નારિકી;
બૂઠે મત નામ ધારી ભાંગકી ખુમારીમેં ને,
લવે ચુકિત ભારી સો તો, ફૂટે ભીતિ ગારકી;
ઐસે હિં જુઆરી અખ મૂઠનકે પટ્ટધારી,
આરી આરી લાનૈ ખાત લાત જૈસેં દારકી. ૧૨

દોહરા

પલ્લવ-ગ્રાહી લોકકેં, સમુગ્રીવ કુન જન?
કોમલ કરતુ ન ઘટઘટા, જ્યોં મગસેલ પખાન. ૧૩+
દુષ્ટિરાગ મહમત્તકુ, ને દેવે ઉવએસ;
સો ફૂકર મુખમેં હવે, આપ કપૂર અસેસ. ૧૪
શુષ્ક-પથોધર નારિ જ્યોં, નિંદે કંચુકકાર;
ગૂઢ હેતુ યુધ ગમ્ય ત્યોં, નિંદે અંધ ગમાર. ૧૫
ઐસે જડસૂ સંતકુ, ઘટે ન વાદ-વિચાર;
તો બી પરકે બોધકેં, કહે બોલ દોષ આર. ૧૬

+ એક પ્રતમા આ દોહો નથી.

દિક્ષપટ તરફથી ૮૪ બોલોનો પ્રથમ ઉદ્ભવ.

દોહરા

પહિલું દિક્ષપટ સ્થું સુન, બોલ ચૌરાસી ફેર,
સર્વવિસંવાદેં ભયો, અળ તહાં^૧ બહુત અધિર. ૩
નિન્હવતં અધિકો બુરો, કહ્યો મિથ્યામતિ^૨ સોઈ;
પરિહરના અધિકાર ચહ, આવશ્યકમેં જોઈ. ૪

દ્વિગંબરની ઉત્પત્તિ

ખટ શત નવ વરષેં ભયો, તસ મત જડ મૃગ પાસ;
સહસમલ્લ લીક્ષા લઈ, આર્ય કૃષ્ણ ગુર પાસિ. ૫
રાજમાન્ય તેણિં અન્યહા, વિહર્યો^૩ કંબલ-રતન;
મૂર્છા સેતી સંગ્રહ્યો, કિયો ન સંવર ચતન. ૬
ગુરને કીને પૂછનેં,^૪ ટલે યોં મૂર્છા દોષ,
આઈ દેખિ મનમેં ધર્યો, તિનિ તાતેં બહુ રાષ. ૭
થવિર-કલ્પ ખંડન કિયો, બરન્યો જળ બિન-કલ્પ;
નગનપંથ તિનિ આહર્યો, ત્યજિ સદ્ગુરુકે જલ્પ. ૮
તસ ભગિની દેખી નગન, ઘેસેં^૫ લીનો બેસ;^૬
ચરન નિષેધેં નારિકું, તળ સોં સુર નિરલેસ. ૯

દ્વિગંબરમતનું દુકે સ્વરૂપ.

જૈન કહાવ નામતેં, તાતેં બહયો અકુર;
તનુ મલ જુ' કુનિ સંતનૈ, કિયો ફરિતેં ફરિ. ૧૦

૧-અખતો. ૨-મિથ્યાતિ. ૩-વહર્યો, વીહર્યો. ૪-પૂંછ્યા. ૫-વેસ્યાએ ૬-વેષ.

ને ભાવ ધાતી દોષ હોઈ, તો જિનકો નરગતિ પ્રસુખ,
દ્વપન અનંત વિલગે રહેં, શિવ પદ દ્વપક મુન વિસુખ ! ૧૮

કેવલીભુક્તિ. કેવલીનું શરીર અપ્ત ધાતુ સહિત છે.

ચોપાઈ

અપ્તધાતુવર્જિત જિન કાયા, પરમૌદારિક કહેં સો માયા;
લિદા નહિ વેકી પરિ તાકી, સંઘયણાદિક ખંધ વિપાકી. ૨૦
પરમૌદારિક ને જિનવરકે, મધ્યોદારિક હું ગણુધરકે;
કહેં કહા નહિ કલ્પન કારી, કિઉં ઔર તિ સરખે ગણુધારી ? ૨૧
અપ્તહુ ધાતુ ગલેં જિનવરકે, કેતે ધાતુ ગલેં ગણુધરકે ?
સમ ધાતુ જિન નાણેં જાવેં, મન નાણેં મુનિ કહો કહાં પાવેં ? ૨૨
કેવલીનો કવલાહાર

જિન તનુ થિતિ નોકર્માહારેં, કહેં મૂઢ તે મૂઢ વિચારેં;
ઔદારિક થિતિ કવલાહારેં, દષ્ટિ હાની હુઈ અન્ય પ્રકારેં. ૨૩

કેવલીને અધાતી કર્મ છે અને ૧૧ પરિપહ છે.

આત્મતિક ભૂખનો અવાવ નથી.

દોહરા

કહેં કેવલી કર્મકોં, દગ્ધ-રજશુ સમ મૂઢ;
આગમ તિ જાનૈં નહીં, ને આઉ નામરે દઢ રૂઢ. ૨૪
તત્ત્વ ય પરિપહ કહેં, જિનકોં પ્રગટ અગ્યાર;
તાકો અરથ મરોરતૈં, કયોં પાચેં ભવ પાર ? ૨૫

દિક્ષપટ-વિરૂદ્ધના બોલ.

સાચેકો ઝૂઠે કહે, ઝૂઠેકો કહે સાચ,

અભિનિવેશ ઉન્મત્તકોં, ઐસો બહુ વિધિ નાચ.

અહો દોષની અન્યથા માન્યતા.

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

છૂટૈં અંતરાય પંચ રચહી ન રાગ રોષ,^૧

હાસ છક્ક કામ કીનો અંચ હી ન હેખીએ;

વંચના અજ્ઞાનકી મિથ્યાતકો પ્રપંચ નિદ્,

આશ્રવકો સંચ સો તો, મૂલતૈં વિદેખીએ;
ઐસેં નો અઠાર દોષ ઘાતિ કર્મ ભાવ પોષ,
તાકો પરિશેષ ચાકે જ્ઞાનમેં વિશેષીએ;
સોઈ શુદ્ધ નામ કોષ ઘોષનેં અનંત તોષ,
મોષ^૧ મગ્ગ કાતો ત્રાતા દેવ દેવ લેખીએ.

છરપચ છંદ

કુધા તૃષા ભય દોષX રાગઃ જર મરણ જનમ મહ;

મોહ ખેદ પરસેદ, નિંદ વિસમય ચિંતા ગદ;

રતિ વિષાદ એ દોષ, કહે અદ્વાઈત દિક્ષપટ,
સો અલીક તિનમાહિ, નહિં ગુણ, દ્વષણ ઉદ્ભટ;

૧ મોક્ષ. x સોગ. ઃ રોગ.

અન્યથા ન અષ્ટ વર્ષ, બાલ કેવલી વિશાલ;

પૂર્વ કેટિ આઉ પાલ તાકેં વૃદ્ધિ ખીનતા
વૃદ્ધિ પોષ હોઈ ભાઈ! વર્ગણા કહાસેં પાઈ?

જ્ઞાનતૈં જુ આઈ તામૈં મુક્તિકી પ્રવીનતા. ૩૩

કેવલી-ભુક્તિ-સિદ્ધિમાં વાણીની સાક્ષરતા.

હાહરા

દિક્ષપટ-જિન બોલેં નહીં, સિરતૈં ઉઠે નાહ;

કિરિયા બિનુ ઘટ-ધ્વનિ પ્રદૈ, તામૈ કૌન સવાહ? ૩૪

શલાકા-પુરુષોને નિહાર છે

કહે શલાકા-પુરુષકેં, નાહીં કમહું નિહાર;

તપનિ^૧ લલિધ સબકેં નહીં, એહું અદષ્ટ પ્રકાર. ૩૫

ખલ પુદ્ગલ તિનકેં જલૈ, રસ પુદ્ગલ જલિ બઈ,

હોઉ જલૈ તૌ ઉદરમેં, ભસ્મક વ્યાધિ ઉપાઈ. ૩૬

તે નર રંક ગહનિ કહેં, ઉર કપોત પરિણામ;

એ આગમકે વચનમેં, કયેં ન કરો વિસરામ? ૩૭

કહેં સાધુ અપ્રમત્તકેં, નહીં આહાર નિહાર;

ખાંડી સિદ્ધ-શિલા ભઈ, જહાં ન સાધુપ્રચાર. ૩૮

માનુષોત્તર પર્વતથી બહાર મનુષ્યગતિ છે.

બાહિર માનુષ-સૈલકે, ગચ્છે હોઈ પ્રત-સંગ;

યેં કહિતૈં આરણ્ય બિના, કયેં જલમેં શિવ સંગ? ૩૯

સૂત્રનમે^૧ પારિભહ નહીં, વૃત્તી લીધો 'ન'કાર;
 ને સંસો^૨ ઉપજત નહીં તો તુઝ બ્રમકો ભાર. ૨૬
 જિનકોં ઇન્દ્રિય વિરહતૈં, તનુ-ગત નહિં સુખ હુ ખ;
 કહે જુ જીવ-વિપાક તસુ, ભિદો ફલૈ કુલુ રૂખ ? ૨૭
 ખાઈક સુખ જિનકોં કહે, કેવલજ્ઞાન સરૂપ
 વેદનીયકે ખય ગયે, કુન ગુન ? કહો પશુરૂપ ! ૨૮
 ઉદય ભાવ ખાયિક ગન્યો, જિનકોં પ્રવચનસાર;
 અર્ક તુલ પરિ તો ફિરે, ક્રિયા રહિત નિરધાર. ૨૯
 બેઠે ભેઠે આસને, દેવૈ પ્રેરિત દેવ;
 ઝોસે હૈ ક્યોં કલ્પના ?, ઊડિ ન મિથ્યા ટેવ. ૩૦
 કેવલનાણે ને ખગતિ,^૩ મનનાણે કધુ હોઈ;
 કરમ વિકલ ને મોહ બિનુ, યશ કીરતિ ક્યોં નેઈ ? ૩૧
 અતિશય ભૂખ અભાવકો, કહે સો ગુરુ કુલહીન;
 ભાવ અઘાતી ક્યોં મિટૈ ? ઘાતિ કીયે ને ખીન. ૩૨

કેવલી-આહાર-સિદ્ધિ

કવિત્ત (સવૈયા) ઇકતીસા

કેવલી આહાર કરૈં જગૈ અગ્નિ અંતરકી,
 વેદની આહાર શક્તિ તાકી તાહે^૩ હીનતા;
 હેતુકે સમાજતેં ઘટૈ જુ કાજ સાજ શુદ્ધ,
 લાજ તહાં આજ હુંક હાનિ કહા હીનતા ?

૧ સંસય. ૨ ખગ ગતિ ૩ નાહિ.

શ્રીલિંગ-સિદ્ધિ.

શ્રીલિંગ-સિદ્ધ કહે ન કુમતે, તાસ ચરણ નિવારીએ,
 બે સંઘ પ્રવચનસારિ થોવિહ, પઢ્યો સો ન વિચારીએ.
 ચૌ લેખ બેલિ અભિજ્ઞા કરિ, ^૧ પંચ હોવે અભિજ્ઞે,
 યો સંઘ હોપૈ સમય કોપૈ, દુર્મતી ન વિધી ^૨ સકે. ૪૪

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

પુણ્યકે કચોલ રંગ રોલકે નિચોલ સોલ,
 શીલતે અડોલ બકી બલિમે મહાસતી,
 બમે જનતાતનકી માત અવઠાત ગાત,
 નમૈ બકો ઇદ બલિ નિતહી મહીપતી.
 ઠાનકે સ્વભાવ સાચે, તપકે પ્રભાવ બચે,
^૨નહી ભાવ કાચે નાચે માચે સાધુ સંગતી,
 ધર્મ-અવલંબિની બે હોપકી વિલંબિની, ^૪
^૫નિતંબિનીહ એસી તાકો કયો ન પંચમી ગતિ. ૪૫

કોહર

મદલી સો કુમરી કહી, મદલીકુમર કહાર્ધ,
 પુરૂષ સ્વરૂપે દેખિયે, પુરૂષ સ્વરૂપ ન માધ. ^૧ ૪૬
 સિતથંચર સ્ત્રી વેદકો, કયો એકનકો બંધ ?
 ગુન-થાનક આકર્ષથી, એહુ અમારી સંધ. ^૭ ૪૭

^૧ ન લૈ અભિજ્ઞારિ. ^૨ વધી. ^૩ બચે શચે નહી ભાવ કાચે સાધુ સંગતી. ^૪ નિતંબિની. ^૫ હુ એસી તાકો કયો ન માને પંચમી મહાગતી ^૬ માચી ^૭ સંધિ.

ભરતને ગૃહસ્થપણામાં કેવલજ્ઞાન.

સોરઠા

હોઈ થડીકે ફેર, કેવલ માને ભરતકો,
બડો મોહકો ઘેર, ભાવ પ્રધાન ગને નહીં.

૪૦

વ્યવહારનયની આવશ્યકતા.

હરિગીત છંદ [ગીતા છંદ]

આરહું નિષેષે એક દ્રવ્યે^૧, કહે શ્રી જિન આગમે,
જિહ નામ ઘટત સંકાણુ થાપન, દ્રવ્ય મૃદ ગુન ભાવમે.
યોં ભુવ દ્રવ્યહ કેવલાદિક, ગુનહ દ્રવ્યત ભાવતે,
હોઈ^૨ નિયમ પુદ્ગલ દ્રવ્યકો, તૌતત^૩ નહીં વ્યભિચારતે. ૪૧
જેહ^૪ સમયસારે અંત્ય દારે, મુગતિ લિંગ ન વેદતે,
નિશ્ચય પ્રમાન^૫ વ્યવહાર ધનતે,^૬ વસ્તુ ગુન-ગુનિ ભેદતે.
અધિગમ બિના સમ્યક્ત્વ માને, દ્રવ્ય બિનુ ચારિત નહીં,
ચારિત બિના કહે સમક્રિતૈ શિવ, હઠે મતિ બાઈ વહી. ૪૨

અન્યલિંગી વેષે-સિદ્ધિ.

સુર કોઈ શિર પરિ વસ ડારે, બાઈ કેવલ તૌ થટી,
જે દ્રવ્ય બિનુ કેવલ નહીં, તૌ કેવલાવરણ પટી.
જે ભાવ-લિંગ પ્રમાન કીજે, ભેદ પનરહું તૌ ઘટે,
સિદ્ધાંત ભાષે સિદ્ધકે નર, તામુ નિંદક ભવ ઘટે. ૪૩

૧ હોઈ, દ્રવ્ય. ૨ તત. ૩ જો. ૪ પ્રમાણ. ૫ વ્યવહાર એતે,
વ્યવહાર તૌ.

સમવસરણુમાં જિનની નગ્નતાનું અદર્શન.

મગ્નદશા જિનવર ધરૈ, નગ્ન દિખાવૈ નાહિં,
અંબર હરિ ખંધે^૧ ધરૈ, ઉચિત જાનિ મનમાહિં. ૫૪

ગૌતમ સ્વામીએ સ્કન્ધ પરિવાજકનો સત્કાર કર્યો.

અરિહ્મ [અર્યહ્મ-અરહ-અરહ્મ હંદ]

ગૌતમ સ્વામિ ગએ, ખંઠકોં લેનકો,
માનૈ નહિ મુનિ જાઈ. ગુ સનમુખ જૈનકો.
ધર્મકે કારન કર્યોં. અપવાદ ન માનહી ?
ઐસિહિ ભાંતિમું હોવત ખીબધાનહી. ૫૫

જિનપ્રતિમા-પ્રક્ષાલન.

હોહરો

ક્યોરૈ દહૈ જિન થાપના, પ્રતિમા કર્યોં ન પખાન ?
સદ્ભાવાસદ્ભાવતે, તાકો દ્વિવિધ વખાન. ૫૬

ગુરૂસ્થાપના.

જિન-વિરહૈ જિન બિંબકી, જ્યોં થાપના પ્રમાન,
ગુરૂ-વિરહે ગુરૂ-થાપના, તૈસે કરૈં સુભન. ૫૭

શત્રુજય એ તીર્થ છે.

તૈસી ભગતિ ન વિમલગિરિ, જૈસી ગઢ ગિરનાર.
તીર્થ-ક્રમ જાનૈ નહીં, કોર તસ બોધનહાર ? ૫૮

બાહુબલિ કેવલીના જિનપ્રદક્ષિણા-વિનય,

તીર્થંકરનું વાર્ષિક દાન, કપિલ કેવલીનું નૃત્ય

તિત્થ પ્રણામ પ્રદક્ષિણા, થાનક વરષિક દાન,

પરહિત કરની પુણ્ય ફલ, કપિલ નૃત્યકો તાન. ૪૮

મદિલ અને નેમિ એ બે જિન કુમાર (કુંવારા),

અને દ્રૌપદીનું પંચભાર્તુકત્વ

દોહું કુમર જિનજી કહે, પંચ કુમર કુન હેત ?

પ્રિયા પંચકી દ્રૌપદી, માનૈ નહિં કુલકેત. ૪૯

સાધુનું પ્રતિગૃહ ભમી બિક્ષાપ્રહણ;

સ્વામ્ય વસતિમાં લાવીને જમવાનું નહિ

એકે ઘરિ ભલો જિમે, અઠાવીસ ગુન મૂલ,

અંતરાય કદિપત કહે, તે સળહી નિરમૂલ. ૫૦

કસ્તુરી આદિથી પૂજા.

કસ્તુરી અપવિત્ત કહે, વાઘ વળવૈ કાંહિ ?

કહું કુંકુમ કપૂરકી, ગતિ આવૈ મનમાંહિ. ૫૧

જિન પ્રતિમાની પરિધાપનિકા આદિ અંગ પૂજા

પ્રતિમા નગન ન સોહિયે, પટ ભૂષન પહિરાઈ,

સ્નાત્ર વિલેપન ધૂપ ગુળ, ભગતિહિ હેતુ કરાઈ. ૫૨

શિષ્ય કરૈ જ્યેં જિન કરૈ, તૌ ક્યેં દિક્ષણત શીશ ?

ક્યેં યોગત કેવલ બિના ? ન વિરાઘૈ જગદીશ ? ૫૩

૧ પંચકુમરને હેત ?

અંદરૂંદ્રાચાર્યના શિષ્યને કેવલજ્ઞાન થયું.

અંડરૂંદ્રકે શીશકોં, માને કેવલ નાહિં,

બને નહિ છાંડે નહીં, સો વ્યવહાર ઉછાંહિ. ૬૭

વ્યવહારની રચાપના.

ત્રીવિહાર પચખાણુ બિનુ, માને નહિં ઉપવાસ,

બને નહિં તિવિહારણી, દુખખલકો અચ્ચાસ. ૬૮

પરમ ક્રિયા આગે કરૈ, પ્રથમ ક્રિયા કો ત્યાગ,

અપલ ચિત્તોં મૂઢ નર, નહીં બોધ કે લાગ. ૬૯

કવિત (સવૈયા) ધક્તીસા

ભાષા જ્યોં મલેછકી ન ભાષૈ વિપ્ર વેદ દાષૈ,^૧

તાકે બોધકે નિમિત્ત ભાષૈ સોઠ પારસી;

તૈસે વ્યવહારકોં ન શુદ્ધરંગી અંગીકરૈ,

લેવૈ શુદ્ધ સાધવે કોં છાયા વ્યવહારસી;

અસે કહે કોઈ તાંકો દુઠતાકે હેતુ બનિ,

દુઠ પુણ્યતામેં દેખૈ, કલ્પનાકી આરસી;

જ્યાંહી પર છાંહી તાકી લિંગ સાધને બિછાહી,

જ્ઞાનિકોં ઉછાહી માનેં ક્યોં ન બને છારસી? ૭૦

જૈસે કોહી મંદસ્તવ આપકો મમત્વ ગહૈ,

કહ મૈં લખ્યુ બે લખ્ય તત્ત્વ ચક્રવર્તિકો;

ખાયો સો અધાયો પૈં ન પાયો જૈન તીવ્રતાતો

જ્યોં ન જુશયો આયો^૨ દાયો^૩ વૃંદ અર્તિકો;

૧ પાત્ર. ૨ જોતો. ૩ આધો. ૪ ધાયો.

શુદ્ધોપયોગમાં પણ સાધુ દીક્ષા અને ઉપદેશ હઈ શકે છે

શુભ ઉપયોગી સાધુકોં, શિષ્ય-દિક્ષા ઉવચ્ચેસ,

ધ્યાન શુદ્ધ ઉપયોગમેં, નહીં અપવાદ અસેસ. ૫૬

કાય-એક બે ધર્મમેં, સો ગૃહિ-ધર્મ-પ્રકાર,

તાકોં કરત થતી નહીં, ભાખેં પ્રવચનસાર. ૬૦

તાપરિ હમ થોં કહત હૈં, કહા અપવાદી સાધુ ?

પંચમ ગુણુયાનક ભજેં, કે^૧ અધિકાર હિ આધ. ૬૧

પ્રથમ પચ્છ^૨ અવિરતિ નહીં, તો વ્રતકો નહિ ભાંગ,

દુતિય પચ્છ^૨ બે પાપ હૈ, તો ગૃહિ કો કયોં રંગ? ૬૨

હિંસા દોષ સ્વરૂપ બે, તો હુંપક-મત રજ,

આગે પીછે દેખિકે, કયોં ભાષો નહીં^૩ અભજ? ૬૩

વસુદેવની બોતેર હજાર જાંઓ.

વધૂ ભઈ વસુદેવકી, બહુતરિ સહસ ઉદાર,

અધિક ભયો કહા ચક્રિતૈ, થોં સંસથ મત ધાર. ૬૪

બાહુબલિ જ્યોં અધિક બલ, ભરતહિ તૈં નિરધાર,

સોભાગી વસુદેવ ત્યોં, સળહીમેં સિરદાર. ૬૫

મી વીરનો જમાલી નામે જમાઈ.

રાજ જમાલી વીરકો, કહો જમાઈ સુતિ,

સો ઉત્થાપ્યો કુમતતૈ, વીર કુમર કહિ હુતિ. ૬૬

ખોજન અગમ્ય સોઠે કિરિયા અદ્યગ્ગ બે હૈ,
 પાગ જૈસે નગ્નકોં વિલગ્નતા પ્રકાશિકા. ૭૬
 દ્રવ્યાર્થિક અને પર્યાયાર્થિક એ બંને નય મુખ્ય છે.

અડિદલ (અડયદલ-અડદલ) ૭૬

દ્રવ્યારથ નય સંગત આપ સ્વભાવમે,
 જે રાગ સો માયૈ સ્વસમય ભાવમે;
 પર્યાયારથ નયમે' જે રંગી રમે,
 તે પરસમયી ભાખે' પ્રવચનસારમે, ૭૭
 પક્ષપાત થોં એકહુ નયમે' જે કરૈ,
 સ્યાદ્વાદ સરવંગી તે નવિ ચિત્ત ધરૈ;
 એક પચ્છ વેદકો દ્વબે ભુદ્ધકો,
 ખપ્પર દોઉમે' લેહ ન શુદ્ધ અશુદ્ધકો. ૭૮
 નિજ નિજ વચને સત્ય, અસત્ય નયંતરે,
 સખહી નય હૈ સરખે વર્જિત અંતરે;
 એક ભાવ નિરધારૈ સો નહિ પંથમે',
 સિદ્ધસેન થોં ભાખે સંભતિ અંથમે'. ૭૯

પર્યાય તે ગુણ છે; તેથી ગુણાર્થિક નય જુદો નથી
 દોહરા

કહે સ્વભાવ વિભાવતે, ગુનકે' દો પર્યાય,
 લહે ન પરિણતિ દ્રવ્યકી, જીવ સિદ્ધકે ન્યાય. ૮૦
 ગુન વિલિખ નહિં દ્રવ્યતે, કુન તાકે પર્યાય ?
 સહભાવી પર્યાયકો, ગુન અભિધાન કહાય. ૮૧

તૈસે શુદ્ધરંગી અંગી તાંહીકો પ્રસંગી હોત,
 માર્ગકો વિભંગી હોવૈ શ્વાન જન્મ ગત્તિકો;
 જરૈ તાકોં શુદ્ધભાવ યાકોં યોગકો સ્વભાવ,
 બાહ્ય હેતુકો પ્રભાવ પૂગૈ માર્ગવર્ત્તિકો. ૭૧

દોહરા

નિશ્ચય નય પહિલેં કહે, પીછેં લે વ્યવહાર,
 ભાષા કંમ જાનૈ નહીં, જૈન માર્ગકો સાર ૭૨
 નહિ નિશ્ચયમેં શિષ્ય શુર, ક્રિયાક્રિયા ફલ યોગ,
 કર્તા નહિ ભોક્તા નહીં, વિફલ સખૈ સંયોગ. ૭૩
 તાતેં, સો મિથ્યામતી, જૈન ક્રિયા પરિહાર,
 વ્યવહારી સો સમક્રિતી, કહે ભાષ્ય વ્યવહાર. ૭૪
 જો નય પહિલેં પરિણમેં, સોઈ કહેં હિત હોઈ,
 નિશ્ચય કયોં ધુરિ પરિણમેં^૧, સૂખમ^૨ મતિ કરી જોઈ. ૭૫
 દ્વિગંબરોની રીત.

કવિત (સવૈયા) ઇક્તીસા

ઉચી ઉચી બાતકોં દિખાવૈ ના સિખાવૈ મગગ,
 અંતલોં તિખાવૈ^૨ સો ચખાવૈ ન સુખાસિકા;
 થોરતે^૩ આરંભેં પૈં નિવાહલોં જો થંભૈ ન,
 અચંભૈ દંભકે. વિલંભૈ તાકી સિદ્ધિ આસિકા;
 કુલસો અમૂલ શુદ્ધ નિશ્ચયીકો મૂલ પૈં,
 સુગંધતાકો જાનૈ વ્યવહાર વૃત્તિ નાસિકા;

^૧ સૂખમ (સુક્ષ્મ) ^૨ સિખાવૈ. ^૩ થોરે જો.

સૂખમ વર્તન રૂપ સમૈ સુતૌ,^૧ જીવ, અજીવ હિંકે પરચાયા
તાહિંકે દ્રવ્ય તો જીવ અજીવહિં, કાલકે દ્રવ્ય અનંત કહાયા;
સૂખમવર્તન હેતુ જુ^૨ ચાહુ તો,^૩ કયોં ગતિ હેતુ ન તૈસેં સુહાયા?
જો ગતિ હેતુ હૈ એક સાધારણ, એકહિં ખંધ સમૈ તુમ્હ પાયા. ૮૬

ઉપરનો ઉપસાહાર

સોરઠી (સોરઠી ઢાહરા)

ગતિ થિતિ હૈ જુ વિભાવ, તાકો હેતુ વિલોકિયૈ;
વર્તન સર્વ સ્વભાવ, બાહ્ય હેતુ તાકો નહીં ૬૦

જ્યૌ પન્નજવ ગુણ દ્રવ્ય, ત્રિવિધ અર્થ વ્યવહારતે;
ત્યૌ કહિયે ષટ દ્રવ્ય, પન્નજવ કાલ પ્રમાણતે. ૬૧

કાલ દ્રવ્ય કહુ એક, તહાં અનપેક્ષિત દ્રવ્ય નથ,
તત્વારથ સુવિવેક, વૃત્તિકાર વિગતે વટે. ૬૨

શ્રી વીરે મેરૂને અળાવ્યો.

ચોપાઈ

જનમ કલ્યાણક સમય સુહાયા, મેરૂ અચલ જિન વીર ચલાયા,
'થાતો વાત ન મનમો આવૈ', મુઘનકોં થોં કહિ કિખલાવૈ. ૬૩
દેવબલેં ધરની યા કંપૈ, તાકોં શાશ્વત કૌન ન જંપૈ?
દેવબલેં ભાવે જો સાંસો, દેવદેવ-બલ કહો વિમાસો? ૬૪

શ્રી મુનિસુમતપ્રભુનો ગણધર અથ હતો?
મુનિસુમતકોં ગણધર ઘોરો, એસો કહે સો જાનૈ ચોરો,
ખૂઝૈ નહિં અસમંજસ જોલૈ, સો સંતનમે તૃણકે તોલૈ. ૬૫

૧ સુતો, સુ પુ. ૨ જો. ૩ તો. ૪ નાવે. ૫ છંદોં.

ને શુન ત્રીને ભાવ હૈ, તૌ ત્રીને નય હોઈ,
સો તૌ પ્રવચનમે' નહીં, સંભતિ સાથે' નોઈ. ૮૨

નય સાત છે, નવ નહિ.

નવહી નય નયચક્રમે', દ્રવ્યારથ મુખ ઈકું,
તત્વારથમે' સાત હૈ, દેવસેન કહાં દિકું? ૮૩

તત્ત્વ સાત નવ નો કહે, ત્યેં નહિ નયકી ભાત,
એકું વિભક્ત વિભાગ હૈ, સો તૌ કારન ભાત. ૮૪

નો હકતો'² નવ નય કહો, ગહત દ્રવ્ય પરભય,
'અપિયણુપિય'³ લેકતો', એકાદશ હુઈ ભય. ૮૫

નો સંગ્રહ બ્યવહારમે', 'અપિયણુપિય' ઈકું.
આદિ અંત નય ચોક્રમે', પનજવ દ્રવ્ય નિવિકું. ૮૬

ઉપનય નયકો અંશ હૈ, કહૈ વિભિન્ન કુવંશ,,
ઉપપ્રમાણુ માનૈ નહીં, ક્યેં પ્રમાણુકો અંશ? ૮૭

સમય પર્યાયની કાલદ્રવ્યતા,

સર્વેયા તેઈસા

કાલ અણુકોં⁴ કહૈ યેં અસંખ્ય અસંખ્ય પ્રદેશ આગાશહિ લોકે,
મંદગતી અણુ સંકેમ ગમ્ય સમૈ પર્યાય કે દ્રવ્ય વિલોકે;
વસ્તુ વિના ચિર જન્મ વિનાશિ, સમૈ પરચાય સધૈ નહિ થોકે,
સો તૂં ન જાનત કાલ સિતંબર, યોંહિ પુકરત દિક્ષપટ દોકે. ૮૮

૧ સામે. ૨ હકમે. ૩ અર્પિતાનર્પિત. ૪ અણુ.

જ્યેાં ચૂલા બિલુ શ્રુત નહીં, ત્યોં ન મુંડ^૧ નવકાર
 જો સંખેપહિ^૨ આદરો, જયહુ એક ઓકાર ૧૦૪
 શ્રુત સખહીમેં પંચ પદ, નવ પદ શ્રુત મહામંત,
 શુદ્ધ પરંપર બુધ લહે, એ જિનશાસન તંત. ૧૦૫
 ચૂલા વણુ બતીશકી, કહેં સુ સખહિ અબન,
 અડસઠ અક્ષર કવચમેં, કહે જુ મંત્ર પ્રમાન. ૧૦૬
 નવ અકબર પદતેં નહીં, તહાં છંદકો ભંગ,
 ઐસે બહુ પદ દેખિયે, આગમ માંહિ સુચંગ^૩ ૧૦૭

તીર્થ કરની દેશના અર્ધ-માગધીમાં

દેવદેવ ઓર દેવ સખ, અર્ધ-માગધી વાણિ,
 ભાખે સત્યારથ વચન, પંચમ અંગે જાણિ. ૧૦૮
 ઓર કહે જિન ભાખહી, સર્વ માગધી વાણિ,
 તા મેં સાખી કૌન થો?, કહા લાભ કહા હાણિ? ૧૦૯

સ્વર્ગ મધ્યે તીર્થ કરદેવની દાદાની પૂજા

કંત રહિત જિન માનતેં, યાકો નહિ કંછુ લાજ,
 સૌ માને નહિ દાદ તસ, પૂજેં જે સુરરાજ. ૧૧૦

નાચ કુલોત્પન્નની પણ સિદ્ધિ

કહે જુ તંત્ર સમાધિતેં, ભતિ લિંગ નહિ હેત,
 ચંડાલાદિક ભતિકો, કયોં નહિં મુક્તિ સંકેત? ૧૧૧

સદા સત્ય સેતંગર યાત્રી, કહાં કહૈં સુનિસુપ્તતા જ્ઞાત્રી,
પ્રતિષ્ઠાનપુરમાંહી આયો, દેવ મિલી ગદ તીન યનાયો. ૯૬
પૂરવ ભવકો મિત્ર પ્રમાણ્યો, અશ્વમેધસે વધકો આણ્યો,
દેવ્યો અશ્વ તાસ ઉપકારી, રતિહિમેં ખલુ અલૈ વિહારી. ૯૭
પ્રાત સમય પ્રભુજી ભુગુકચૈ, સમવસ્તુ ખેઠે ગુણ અચૈ,
પૂરવ ભવ કહિ અશ્વ પ્રબોધ્યો, તહાં ઓરકો ચિત્ત ન સોધ્યો. ૯૮
પ્રભુ પાસે અનશન લૈ વાજી, ભયો દેવ સહસ્રાર સમાજી,
સુપ્તકી પ્રતિમા તિન કીની, અશ્વમૂર્તિ સેવક કર કીની. ૯૯
નામ-અશ્વ-અવગોષ કહાયો, તેહુ તીર્થ જગમાર્હિ ગવાયો,
શત્રુજયમાહાતમ માંહી, ભાવ સુનો એ ભવ્ય ઉછાંહી. ૧૦૦
કુન ગણધર ઈહાં ઘોરો ભાખ્યો, જૂઠો આલ સુગધને દાખ્યો,
આખિકો ઔષધ કાને વાહે, તાકો કુન ગહિ બાંહ નિવાહે ? ૧૦૧

સવૈયા તેઈસા

જંગમ તિત્થ તુરંગમ સંગમ, રંગ મહાનિધિકારન જાત્રી,
તાકે પ્રયોજન યોજન સાકિ, નિશાહિમેં આયે જુ નિર્મલ જ્ઞાત્રી,
અચ્છ મહી ભુગુકચ સુલચ્છન, પાવન કીની સુધાખરિ વાત્રી,
તાકે નમે સુનિસુપ્તકે પદ, સંપદ કારન તારન પ્રાત્રી. ૧૦૨
અહસઠ અક્ષરનો નવકારમંત્ર

હોહરો

મહામંત્ર નવપદ કહૈ, કહૈ પંચ પદ જ્ઞાન,
ગોમટસાશિકે ધુરે, નવ પદ સિખૈ પ્રમાન.

૧૦૩

૧ અશ્વમેધ સિધવદ્ ૨ સુવરણકી ૩ ખીર

સુરકૃત કલ્યાણક નહીં, ઋષભરાજ-અભિષેક;
 વીર-ગર્ભ-અપહારમે, ત્યેાં ન કલ્યાણક ટે. ૧૨૦
 નૈગમેષિકી શક્તિ હૈ, રોમ કૂપમે ગર્ભ;
 સંકેમ કરત હિ અપહરૈ, સો નહિ માનત અભૈ. ૧૨૧

ખાહુખલિએ કેવલી થયે તીથ'કરની
 પ્રદક્ષિણા કરી વિનય કર્યો
 કહે' ખાહુખલિ કેવલી, નમ્યો વૃષભકે પાય;
 બેઠો દેઈ પ્રદક્ષિણા, કહી ન ચૂક બનાય. ૧૨૨
 અપ્રમતતા હ જહાં, તહાં ન વંદન' ભાવ,
 ઉચિત પ્રવૃત્તિ ન છારહી, તો બી જિન' સદ્ભાવ. ૧૨૩

શ્રી વીરે છોંક ખાધી.
 છોંક ન માને વીરકે, કર્મ વૈદ્યકે ભાવ,
 દરસન કોં દરસન કહે, સો તો કુટિલ સ્વભાવ. ૧૨૪

હરિવર્ષ' ક્ષેત્રાદિમાં યુગલિકનું આનયન.
 હરિ હરિની હરિવર્ષ'કે, યુગલ હરૈ સુર કોઈ,
 મથુરા નગરી રાજ્ય દિઈ, કરૈ દેહ લધુ સોઈ. ૧૨૫
 દિવ્ય શક્તિ તખતે' ભયો, હરિકો વંશ વિશાલ;
 ઐસો અચરિજ ભાવિએ, હોત અનંત હિ કાલ. ૧૨૬
 તલ અનંત અનંતે', યુગલ યુગલ અપહાર;
 શૂન્ય હોત' હરિ ખેત થોં, દૂષમ કહે વિચાર. ૧૨૭

અંધન. ૨ જન: ૩ કૌન.

ગુન-ધાનકે પ્રત્યય મિટૈ. નીચ ગોત્રકી લાજ,
 દર્શન જ્ઞાન અશ્વિત્રકો, સળહી તુલ્ય સમાજ. ૧૧૨
 કૌન જાતિ અધિકારિણી ? નહિં તે કહૌ^૧ પ્રમાન,
 બ્રહ્મ^૨ જાતિ બ્રાહ્મણ^૩ વદૈ, ક્ષત્રિય ક્ષત્રિય માન.^૪ ૧૧૩
 ત્રાણ નહીં કુલ જાતિ કષ્ટ, વિદ્યાચરણ વિહીન,
 સૂગઢાંગકો વચન યહ, કયોં ન કરૌ મન લીન ? ૧૧૪

વીર પ્રભુનો ગર્ભાપહાર

કરમ ભાવ પ્રભુકો રહ્યો, નીચ ગોત્ર અવશેષ,
 તાતોં કિજ ઘરિ અવતરે. તહાં કરૈ જડ દ્રેષ. ૧૧૫

વીર પ્રભુના બે પિતા હોવામાં દોષ નથી,
 ત્રિશલાનું અસતીત્વ નથી.

દોષ નહીં દોહ તાતકો ભેત્ર ખીજકે ન્યાય;
 શીલ ભંગ નહિ માતકો, ગર્ભ ન વીર્ય^૧ કહાય. ૧૧૬
 અત્ર પાત્ર પરિનામ હૈ, પય તૃણ કો પરિનામ;
 દ્રવ્ય ભિન્ન પેં ભિન્ન ગુન, ગર્ભ ન વીરજ નામ. ૧૧૭
 કરમ ભાવ પ્રભુકું કહૈ, બે આવૈ તુમ્હ લાજ;
 સદા સિદ્ધ તૌ માનિલો, કહા જનમકો કાજ ? ૧૧૮
 કલ્યાનક દો ઘરિ કિયે, કલ્યાનક ૫ટ હોત;
 સો દૂષન હમકોં નહીં, સો^૫ દિન ગણિત^૬ ઉદ્યોત. ૧૧૯

૧ કૌન ૨ બ્રહ્મા. ૩ બ્રાહ્મણ ૪ લૌકિક ધાન. ૫ તહ, કહાં. ૬ ગુણ,
 ૩૮

પાઉં ધરૈ જહાં ધરણિ પરિ, તહાં કમલકો કાજ;

કમલ ગગન ઉપરિ ચલૈ, કહાં બન્યો સો સાજ? ૧૩૬

તીથ' કરની માતાને ચૌદ સ્વપ્નનું દર્શન

સોલ સુપન જિન માતકેં, સોલ કહે સુરકોક;

ઇંદ્ર મિલત શત માનહી, તે સખહી મત કૈક. ૧૩૭

બત્રીશ અતિશય જુદાં કરવાં થોગ્ય નથી.

બહલે અતિશય તીસ ચઉ, કહે જુ ગુરુ કુલ રીતિ;

તો અદ્રશ્ય આહાર વિધિ, દાખત પાવે ભીતિ. ૧૩૮

[પાઠાન્તર :

બહલે અતિશય તીસ ચઉ, વામે' ભૂખ અભાવ,

અતિશય કહે કરી વર્ણવે, સો નિજ પચ્છ સ્વભાવ ૧૩૮

અર્મ'જલ પાને દોષ નથી અને ઘૂતપકવ સુજતું છે.

બુગતિ-રહિત જિનવર કહી, બલિ દૌકન કુન હેત?

અર્મ'-નીર ઘૂત પકવકું, કૌન દે.પ કહુ હેત? ૧૩૯

મરુદેવી નાભિ બ'ને જુગલ'યા, ને તેથી

શ્રી ઋષભ જીનનો જન્મ.

મરુદેવી ઔર નાભિકો, યુગલ ધર્મ નહિ દોષ;

દશાયુ સનમુખ ધર્મકી, કરૈ ધર્મકો પોષ. ૧૪૦

સુસ્નર વિહિત' વિવાહકો, જખલોં નહિં વ્યવહાર;

પ્રભુકોં ભી તખલોં નહિં, યુગ્મ ધર્મ અધિકાર. ૧૪૧

કવિત (સવૈયા) ઇકતીસા

સાધુ પાત્રધારી તેનાં ઉપકરણોની સ્થાપના.

સાધુકોં કુપાત્ર કોઉ કહે પાત્રધારી નાહિં,

છાત્રસો પદ્યો હં કોપૈં ગાત્રકું ન માનહી,

તાહાં કહૈ સિદ્ધાંત હમ, જૈસો યુગલ અપહાર;

તસો પૂરન તાહિકો, કાલ બહુ નિરધાર ૧૨૮

એક રૂપ અચરિજ નહીં, સદા કહૈ દશ સંખ્ય,

કાલ અનંત અનંતો, હોત અસખ્ય અસંખ્ય. ૧૨૯

સૌધમ દેવલોકમાં અમરોતપાત

કહૈ અમરકી ગતિ નહીં, શક લગૈ નિરધાર;

તાકો કોપ કૃતાંતકો, ભગવઈ અંગ વિચાર. ૧૩૦

શ્રી વીરનો અનાય દેશમાં વિહાર;

દેવ મનુખ્ય વચ્ચે ભોગ

દેશ અનાય મેં નહીં, વીર વિહારઅશુદ્ધ;

મનુષિણિ દેવ ન ભોગવૈ, કહૈ સો વચન વિરુદ્ધ. ૧૩૧

શ્રી વીરનું પ્રથમ વ્યાખ્યાન વિફલ થયું

સુદિ વૈશાખ દશમ દિને, વીર ઉપજો જ્ઞાન,

શ્રાવણ સુદિ પડવા દિને, આપુન કિર્યો બખાન. ૧૩૨

હાસક દિન મૌની રહ, ભાષૈ એમ અબલ;

એકહુ સલા અભાવિતાં, હમ હૈ વચન પ્રમાણ. ૧૩૩

મૌન અભાવિત બનિકે, માનહુ અધિક હુ માસ;

એક સલા તૈસી કહત, કયોં લાગત તુમ્હ પાસ ? ૧૩૪

હવૈ દેવ જિન વિચરતે, સાત કમલ પગ હેકિ;

કહૈ ભૂમિ પરિ ગગનમે,^૧ તે દેવનકી વેફિ. ૧૩૫

દ્રવ્યાદિક ચૌભંગસોં, ધરૈ ન મૂર્છા સાધુ;	
એ ઔવિહ પચખાનકો, એકહુ અર્થ અગાધુ.	૧૪૮
શુદ્ધ યોગ અપવાદતોં, કહે ઉપકરણ સુમંદ;	
ઉપચરિતાડતુપચરિતમેં સાધનતા સમદંદ. ^૧	૧૪૯
મૂર્છા ખાદ્ય પ્રવૃત્તિમેં, ને તુલ્ય કહો કુપદ્ધન,	
લોજન તજિ અનશન લાને, એસે હોત સુદ્ધન.	૧૫૦
ધ્યાન દીપકો તૈલ ને, લોજન કરૌ પ્રમાણુ;	
તૌ નિવાત પદ ઉપકરણ, માનૌ કર્યો ન અજન ?	૧૫૧

કવિત્ત (સચૈયા) ઈકતીસા

પાપકે ઓઢેયા મહા મોહમેં પોઢેયા હૈયા,	
ઢેયા ઢેયા કરૈં દેખિ સાધુકે વસનકોં;	
છિદ્રકે કઢેયા નિંદા ચર્મકે મઢેયા માયા માનકે,	
કઢેયા લાગૌ લોકસે હસનકોં;	
અંગકે પઢેયા ગુણુશ્રેણિકે ચઢેયા, શુદ્ધ શીલકે,	
કઢેયા કહે ધર્મ ઉલ્લસનકોં,	
ઝૂકકે લઢેયા સત્ય થંભકે ગઢેયા ભૈયા,	
વસ્ત્ર પાત્ર હેતુ સાચે કાયા લી કસનકેં.	૧૫૨

દોહરા

શીત ત્રાણુ કદપક ધરૈ, કંગલ વર્ષા ત્રાણુ;	
સુખવસ્ત્રે તેં રાખિયેં, જે સંપાતિમ પ્રાણુ.	૧૫૩
બૈ સજ્જનમેં રાખિયે, ચોલપદ્ધતેં લાજ;	
ઉચિત ધર્મ આચારમેં, નીલંગકોં નહિં લાજ.	૧૫૪

पात्रधारी नाहिं क्षत्रिय पात्र और पात्रधारी,
 ओह रीति नीति ज्ञातासूत्रते प्रमानही,
 गलानके आहार दान पात्र जिनु कैसे होत ?
 गृही पात्र बुजै तौ गृहस्थ बाप कानही,
 पाहुनेकी सकित युक्ति पात्रहीते करै साधु,
 पिउकी संसक्ति पात्र विना कैसे जनही ? १४२

सवैया तेकसा

शौचके कारख राजै कमंडलु, पात्रके छोरि कहा गुन पाये ?
 नीछिसि पिछी धरी तजि ओषे के, औरसु भूढन वेष बनाये;
 तप क्षत्रिय लगै ओहि कमंडलु, पात्र क्षत्रिय लगै पात्र सुहाये,
 जैनके भूषण जैनके वेष है, और धरे कहा ह्वाथये आये ? १४३

ढाढरा

वाल अथ पुद्गल धरै, सुनि बाधत है ढोष;
 धरो कमंडल पिच्छिका, कहा करौ कंठ-सोष ? १४४
 छपधि सहित नहु शुद्ध है, ज्यों तंडुल तुषपंत;
 ओकु ओक मन शुद्धता, कहै बाप भगवंत. १४५
 कहै कोठ पञ्चमानके, छपकरौ न्है संग;
 ढेढाढारादिक विषे, तास न उचित प्रसंग. १४६
 रौद्र ध्यान भूर्छा प्रमुञ्च, सण सरिजे तहँ ढोष;
 यतनासो निर्देषिता, ओ सुवचन शत कोष. १४७

આધારભૂત પ્રતોની નોંધ

આ પુસ્તકમાં પ્રકટ થયેલી કૃતિઓ સંશોધિત કરવા અર્થે જે પ્રતોનો આધાર લીધો છે, તેની નોંધ અત્રે આપવામાં આવે છે :—

સ્તવન પદ વિકાગ

- ૧ ચોવીશી પહેલી—મુખર્છી ગોડીજના ઉપાશ્રયની પ્રત. પત્ર ૭ નં. ૭૪૪ કે જેને અતે લખેલ છે કે ‘સા દેવચંદ્ર ચતુરા પઠનાથ’ શ્રી રાજનગરે સં. ૧૮૫૫ ચૈ. વ. ૧૧ શનો.’
- ૨ ચોવીશી ખીજી—લખેલ પુસ્તકમાંથી
- ૩ ચોવીશી ત્રીજી—મુખર્છીના પાચધુની પરના શ્રી મહાવીર મ દિર-માના ‘જિનદત્તસૂરિ ભંડાર’માં પોથી ૬ નં. ૨૧ ની ૧૨ પત્રની પ્રત કે જેમાં છેલ્લુ ૧૩મું પત્ર નથી. તેની આદિમાં ‘પંડિત શ્રી લાલવિજય ગણિ ગુરુશ્યો નમઃ॥’ એમ લખ્યું છે. શ્રી લાલવિજયજી તે કર્તાના પ્રગુર હોવાથી આ પ્રત તેમના શિષ્ય એટલે કર્તાના ગુરુ શ્રી નયવિજયજીએ લખેલી હોય ને તે કર્તાના સમયમાં જ લખાયલી હોય. આ પ્રત પરથી શુદ્ધિ વૃદ્ધિ જે છે તે શુદ્ધિ વૃદ્ધિ પત્રકમાં ખતાવી છે.
- ૪ વીશી (૧) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા ભંડાર, ડબ્બો નં. ૪૫ પ્રત નં. ૧૦.
 (૨) મુખર્છી ગોડીજ ઉપાશ્રય ભંડાર, પ્રત નં. ૧૦૩૧ પત્ર ૬ કે જેની અતે એમ છે કે ‘સં. ૧૮૫૭ના શાકે ૧૭૪૦ પ્રવર્તમાને મૃગસીર શુદ્ધિ ૬ તિથી ગુરુવાસરે લ૦ મુનિ મુક્તિવિજય શ્રી ખેરાલુ મધ્યે લખ્યો છે. શ્રી ત્રણભદ્રેવ પ્રસાદાત’
 (૩) મુખર્છી શ્રી મોહનલાલજી સેટ્લસ લાયબ્રેરીમાં સ્તવન સંગ્રહ નામની મં. ૮૨ની પ્રત ‘લ૦ સં. ૧૮૭૧ માણેકવિજયેન’

આઠ ભેદ જિન કલ્પકે, એક કહે સો મૂઢ,
નગન દિખાવે સો તજે, વસ્ત્ર નાહિં એ ગૂઢ. ૧૫૫

જિનાગમો વિદ્યમાન છે

અખ સિદ્ધાંત ઉચ્છિન્ન હૈ, ઇસો કુમતિકો નાચ,
પૈં સંવાદ વિના કહો, પાવૌ પ્રકરન સાચ ? ૧૫૬

ઓર સિદ્ધાંત જુ તુઘા કહો, પાઠ દિખાવો તાસ,
જખ પ્રકરણ તુઘા શુરૂ કિયે, તખ નો હુતે^૧ પ્રકાશ. ૧૫૭

હેમરાજ પાંડેના ૮૪ બોલ સામે આ ઉત્તર છે

^૨હેમરાજ પાંડે કિયે બોલ ચુરાસી ફેર,
યા વિધિ હમ ભાષા વચન, તાકો મત કિય^૩ જેર. ૧૫૮

હે દિક્ષપટકે વચનમેં, ઔર દોષ શત સાખ,
કેતે કાલે ડારિયે, ભુજત હધિ ઓર માખ. ૧૫૯

સત્યાગ્રહી બને।

પંડિત સાચો સફહૈ, મૂરખ મિથ્યા રંગ,
કહતે સો આચાર હૈ, જન ન તજૈ નિજ ઢંગ.^૪ ૧૬૦

સત્ય વચન નો સફહૈ, ગહૈ સાધુકો^૫ સંગ,
વાચક જસ કહે સો લહૈ, મંગલ રંગ અભંગ. ૧૬૧

ઈતિ શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય કૃત
ઈતિ શ્રી

દિક્ષપટ ચોરાશી બોલ પ્રત્યુક્તિ: સમાપ્ત

૧૦ મૌન એકાદશીનું ૧૫૦ કલ્યાણક સ્તવન

(૧-૨) અમદાવાદ વિદ્યા ૦ ડબ્બો નં. ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ (પાનુ ૧૯) અને ડબ્બો નં. ૪૫ પ્રત નં. ૧૦ એ એ પ્રત, કે જેમાંની એકને અંતે એમ છે કે 'સંવત ૧૮૧૭ વર્ષે કાર્તિક વદિ ૧૨ ગુરૌ પં. ભાગ્યચંદ્રજી તત્ શિષ્ય મુનિ રાજસાગરેણ લિખિત.'

૧૧ નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત શ્રી શાંતિ જિન-સ્તવન

અમદાવાદ વિદ્યા ૦ ડબ્બો નં. ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ (પાનુ ૮૫)

૧૨ નિશ્ચય વ્યવહાર ગર્ભિત સીમંધર સ્વામી સ્તવન

(૧) અમદાવાદ વિદ્યા ૦ ડબ્બો ૪૪ પ્રત નં. ૧૦

(૨) મુખર્ષી જોડીજી ઉપાશ્રય પ્રત નં. ૧૦૨૬ પત્ર ૨ કે જેની અંતે એમ છે કે 'સંવત ૧૮૨૩ ના વર્ષે' પોસ વદિ ૪ રવા ખંભાયતિ બિંદરે મુનિ પ્રેમસાગરેણ લખિત'

૧૩ સીમંધર સ્વામી સ્તવન (૧૨૫ ગાથાનું)

(૧-૪) અમદાવાદ વિદ્યા ૦ ડબ્બો ૩૯ નં. ૭૬ (પાનું ૧૪૨) ડબ્બો ૪૪ પ્રત નં. ૧૨, ડબ્બો ૩૯ પ્રત નં. ૭૯, ડબ્બો ૪૫ પ્રત નંબર ૧૦

(૫) ખેડાની ટળાવાળી ૨૧ પત્રની પ્રત કે જેની અંતે એમ છે કે- 'ટળાનકે અંધાગ્રથ સ્લોક ૪૨૦ સુત્ર ૧૫૫ સર્વ' થઈ નઈ અંધાગ્રથ પછપ શ્રી ઉપાધ્યાય જસવિજયકૃત' પરમ સર્વેજ શુદ્ધ માર્ગ દીપિકામિયં છતિશ્રી સંવત ૧૭૮૦ વર્ષે ભાદ્રપદે કૃષ્ણપક્ષે તિથિ એકાદશી રાત્રીવારે યામની યામમેક ગળે શ્રીમંધર સ્વામિ વિનતિ સ્તવન' સંપૂર્ણ લખિત' । આવિકા રૂપા પદનાથે' । મુખ ભવતુ ॥'

૫ નવનિધાન સ્તવનો—

(૧) અમદાવાદ વિદ્યા૦ ડબ્બો નં. ૪૪ પ્રત નં. ૧૩

(૨) પાટણ ફાઈલીયાવાડા ભંડારની પ્રત.

૬ વિશિષ્ટ જિન સ્તવનો

૭ સામાન્ય જિન સ્તવનો (પદ્ય)

૮ આધ્યાત્મિક પદ્યો

(૧) મુળઈ ઝાડીછ ઉપાશ્રયની પ્રત નામે જશવિદ્યાસ પત્ર ૫ નં. ૯૯૬

(૨-૩) અમદાવાદ ડેહલાનો ઉપાશ્રય જે પ્રત બી. ડા. ૪૫ નં. ૧૪૩ અને પત્ર ૬ નં. ૧ ૬

(૪) હાંમડી શેઠ આ. ક. જૈન પુસ્તક ભંડાર જશવિદ્યાસ અને વિનય વિદ્યાસની પ્રત ૬ નં. ૨૦૨૮

(૫-૬) અમદાવાદ વિદ્યા૦ દા૦ નં. ૩૯ નં. ૮૧ પત્ર ૩૧ કે જેને અંતે એમ છે કે:—‘સંવત ૧૯૨૪ના વર્ષે’ ચૈત્ર વદ ૧૦ વાર શુકે સિં’ તથા દા. નં. ૪૪ નં. ૫ પત્ર ૧૩ની પ્રત કે જેને અંતે એમ છે કે ‘સંવત ૧૭૭૫ વર્ષે’ ભાદ્રપદ સુદી ૫ રવિ દિને સિખીત મોઢ જ્ઞાતિય પંડયા દારઠાદાસેન’.

(૭-૧૦) અમદાવાદ પગથીઆનો ઉપાશ્રય લાઠીની બારીની આર પ્રતો.

(૧૧) અમદાવાદ શ્રી વીરવિજય ઉપાશ્રય ભંડાર, દા. ૧૭ નં. ૩ પત્ર ૫ ની પ્રત

૯ સિદ્ધસહસ્ર નામ વર્ણન છંદ

(૧) મારી પાસેની એક પ્રતમાથી

(૨) શ્રી ચૈલવંદન સ્તુતિ સ્તવનાદિ સંગ્રહ ભાગ ૨, એ નામના છાપેલ પુસ્તકમાથી

(૩) અમદાવાદ ડેહલાનો ઉપાશ્રયના ભંડારની એક પ્રત,

(૨) ખંભાતનો ચુટકો

(૩) પ્રાચીન સંગ્રામભાળા

(૪) લીમડી આઠ ક. ભંડારની પ્રત ૧ પરથી

૨૦ આઠ યોગદંષ્ટિ સ્વાધ્યાય

(૧) તત્કાલિન પ્રત. પ્રવર્તક શ્રી કાલિવિજયજી પાસેની દા. ૩ નં. ૪૨ પત્ર ૫ કે જેમા આદિમાં '॥ ૯૦ ॥ સકલ પંડિત પ્રધાન પંડિત શ્રી પ્રીતિવિજય ગણિ ગુરુશ્યો નમઃ ॥ એ' નમઃ ॥' એમ છે ને અ તે સંવત ૧૭૩૬ વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ ને રાત્રિવાસરે । મહોપાધ્યાય શ્રી શ્રી શ્રી ૨૧ શ્રી શ્રી શ્રી દેવવિજય ગણિ શિષ્ય પંડિત શ્રી ૧૯ શ્રી માનવિજય ગણિ તત્ શિષ્ય પં. શ્રી પ્રીતિવિજય ગણિ તત્ શિષ્ય મુનિ કેશરવિજયેન લિપીકૃત' ॥ સા ઘાનસિંધ સિંધજી વાચનાથ' ।

(૨) વિદ્યાશાળા ભં. અમદાવાદ દા નં. ૪૫ નં. ૫

(૩) મારી એક જુની પ્રતપરથી સુધારેલી જાણેલ પ્રત

(૪) જ્ઞાનવિમલસૂરિના ટળાવાળી પ્રત ॥ 'સકલ ભદ્રારક પુરંદર ભદ્રારક શ્રી શ્રી ૧૦૮ શ્રી વિજયજ્ઞાનસૂરિશ્વર ચરણુરજ સમાન । તત્ શિષ્ય પં. જીવવિજય ગણિ શિષ્ય વિનીતવિજય ગણિ તત્ લલુઆતા પં. હર્ષવિજય ગણિ વાચનાથ' । સંવત ૧૮૧૪ ના શાકે ૧૬૭૯ પ્રમ જેષ્ઠ સુદિ ૬ ભોમવાસરે શ્રી નવખંડાપાશ્વ' પ્રાસાદાત્ શ્રી ધનૌ (ધ) ખંદર ચાતુર્માસાં તૃતીય સંલગ્નકૃત' મુખર્ષ શ્રી મહાવીરસ્વામી મંદિરાંતર્ગત જિનદત્તસૂરિ ભંડારપોથી ૮ નં. ૯ પત્ર ૨૩ કે જેના પ્રથમનાં ત્રણ પત્ર નથી.

(૬-૯) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય ભંડાર, નંબર ૭૪૫ પત્ર ૭,
૭૫૫ પત્ર ૬, નં. ૧૦૬૮ પત્ર ૫, નં. ૧૨૨૧ પત્ર ૯
એમ ચાર પ્રતો.

૧૪ હુંડીનું વીરપ્રભુ સ્તવન (૧૫૦ ગાથાનું)

- (૧) અમદાવાદ વિદ્યા. ડબ્બો ૩૯ પ્રત નં. ૭૬ પાનું ૧૪૭
- (૨) ખંભાતથી મળેલ ગુટકે તેમા પત્ર ૮ 'લિં મુનિ કુલિચંદ
ખરતર ગચ્છધ'
- (૩) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય ભંડારની પદ્મ વિજયકૃત ટપાવાળી
પ્રત નં. ૭૦૫ પત્ર ૯૮ કે જે સં. ૧૬૧૫ ભાદ્રવા વદ
૧૨ સોમની મુળર્થમા લખાયેલી છે.

૧૫ સીમંધર સ્વામી સ્તવન (૩૫૦ ગાથાનું)—

- (૧) ખેડાની જ્ઞાનવિમલસુરિના ટપાવાળી પત્ર ૬૫ ની પ્રત કે
જેની અંતે એમ છે કે:—સંવત ૧૭૮૬ વર્ષે વૈશાખ
સુદિ ૧૩ રવો દિને લિખિતમ્! શુભં ભૂયાસ્તેષ્ઠપાઠકાના.
- (૨) તેજ ટપાવાળી પ્રત મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય પત્ર ૭૦ નં.
૬૧૯ કે જેને અંતે જણાવે છે કે 'સં. ૧૭૬૨ લિખિત'
- (૩) મુળર્થ જોડીછ ઉપાશ્રય પત્ર ૯ નં. ૧૨૨૧

સ્વાધ્યાયાદિ વિભાગ

૧૬ આનંદધનજીની સ્તુતિ રૂપ અષ્ટપદી. જાણેલાથી

૧૭ શ્રી ગણધર ભાસ. એક પ્રત પત્ર ૧ ની મુનિ જશવિજય
પાસેથી.

૧૮ સાધુવંદના પાટણના ફેરેલીઆવાડાના ભંડારની પ્રત પત્ર ૮
છાં ૮૨ નં. ૧૭૬ 'સંવત ૧૭૬૬ વર્ષે ભાદ્રવા
વદ ૭ છુધવાસરે'

૧૯ સમ્યક્ત્વના ૬૭ ખોલા સ્વાં

(૧) વિદ્યાશાળા ભં. અમદાવાદ છાં નં. ૪૫ નં. ૧

૨૪ પિસ્તાલીસ આગમ નામ સ્વા૦—

(૧) લીબડીના ભંડારની પ્રત

(૨) મારી પાસેની એક પ્રત

૨૫ સુગુરની સજ્જાય.

(૧) જૂની સજ્જાયમાલા અમદાવાદમાં સં. ૧૯૩૪ માં ૭૫૫-
થેલી (૨) સજ્જાય પદ સ્તવન સંગ્રહ

૨૬ પાંચ કુચુરની સજ્જાય.

(૧) પાટલ ફેફલીયાવાડાની પ્રતમાથી મેં ઉતારેલી નકલ.

(૨) સજ્જાયપદ સ્તવન સંગ્રહ

૨૭ ચક્રા પડ્યાની-હિતશિક્ષા સ્વા૦—

(૧) અમદાવાદ ડહેલાતા ઉપાચારની એ પત્રની ખી. દા. નં.
૪૫ નં. ૧૧૧

(૨) ખંભાતના ચુટકા પરથી

(૩) ઝીંજુવાડા ઉ. ખાં. જૈન જ્ઞાનમંદિર પત્ર ૩ નં. ૪૦૮

(૪) પાટણની એક પ્રત

૨૮ અમૃતવેલિની નાની સજ્જાય (અપ્રકટ)

(૧) મારી પાસેની એક પ્રતમાંથી

(૨) પાટણના ૧ ચુટકા ઉપરથી

૨૯ અમૃતવેલિની મોટી સજ્જાય—

(૧) ઝીંજુવાડા ઉ. ખાં. જૈન જ્ઞાનમંદિર પત્ર ૨ ની નં. ૪૯૫

૩૦ જિન પ્રતિમા સ્થાપન સ્વાધ્યાયો—

(૧) પાટણની પ્રત

(૨) મુનિ જશવિજય પાસેની પ્રત

(૩) મેં હસ્તલિખિત પ્રત પરથી ઉતારેલી નકલ.

૩૧ સ્થાપના કૃત્ય સ્વાધ્યાયો—મારી ઉતારેલી પ્રત અપેક્ષમાંથી

- (૫) શ્રી જ્ઞાનવિમલકૃત ટપાવાળી પ્રત 'લ. દ્વે કરસનજી વેલજી સંવત ૧૯૨૪ વર્ષે' કાર્તિક માસે શ્રી ભાવનગર મધ્યે શ્રી ઋષભદેવ પ્રાસાદાત્' પત્ર ૩૭ મુ'બઈ મોહનલાલજી જૈન સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી નં. આ. ૧૨.

૨૧ અઢાર પાપસ્થાનક સ્વાધ્યાય—

- (૧-૨) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા લાંડારે લા. ૪૫ નં. ૧ લ. સં. ૧૭૯૧ મધ્ય માસે સિત ૫ થી તથા લા. ૪૫ નં. ૫
(૩) પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયના જૈન જ્ઞાનમંદિર વડોદરાની ૯ પત્રની (૪) મુ'બઈ મોડીજી ઉપામય ૭ પત્રની નં. ૧૦૫૪ (૫-૬) ઝીઝુવાડા ઉમેદખાતિ જૈન જ્ઞાનમંદિરની ૮ પત્રની લ. સં. ૧૮૭૦ નં. ૪૦૫.૧ તથા પાંચ પત્રની લ. સં. ૧૮૩૭ નં. ૪૦૫/૨

૨૨ શ્રી પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્ભિત સ્વાધ્યાય—

- (૧) ઝીઝુવાડા ઉમેદખાતિ જૈન જ્ઞાનમંદિરની પત્ર ૭ ની પ્રત કે જે તત્કાલીન લાગે છે કારણ કે આદિમા 'એ' નમઃ શ્રી પરમશુરવે નમઃ' એમ લખ્યું છે અને એકંદરે એ કતનો ખાસ આદિ શબ્દ છે.
(૨) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા લાં. લા. નં. ૪૫ નં. ૧ લખી 'સંવત ૧૭૬૧ વર્ષે' વૈશાખ સુદિ ૧૪'

૨૩ અગિયાર અંગની સ્વાધ્યાય—

- (૧) અમદાવાદ વિદ્યાશાળા લા. નં. ૪૫ પ્રત નં. ૫
(૨) મારી પાસેની પ્રત પત્ર ૪ લ. સં. ૧૮૨૫
(૩) પાટણથી આવેલ પત્ર ૬ ની પ્રત,

- ૪૩ શ્રી જિન-ગીત } -આચાર્ય વિજય મેઘસૂરીશ્વરજી
 ૪૪ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન } તરફથી મળેલા પાના પરથી
 ૪૫ શ્રી પંચપરમેષ્ઠિગીતા—

(૧) મુનિ જશવિજયના ભાવનગર વડવાના ભંડારની નં.
 ૫૦૧ ની પ્રત 'સંવત્ ૧૮૯૮ ના જ્યેષ્ઠ વિદિ ૧૨ ભૌમેઃ
 દિપિતા શ્રી સ્તંભતિથેશ શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથજી
 પ્રસાદાત્' પત્ર ૧૪.

(૨-૪) મુંબઈ ગોડીજીપાર્શ્વનાથ ઉપાશ્રયમાં આધુનિક લખાયેલી
 ત્રણ પ્રતો ફરેક ૯ પત્રની નં. ૧૦૭૧, ૧૦૭૨ અને
 ૧૦૭૩.

૪૬ શ્રી જંબુસ્વામિ બ્રહ્મગીતા

(૧) મુનિ જશવિજયજી પાસેની પત્ર ૩ ની પોથી નં. ૫૨
 પ્રત નં. ૫૪

(૨) મુંબઈ ગોડીજી ઉપાશ્રયની આધુનિક લખાયેલી પત્ર ૩ ની
 નં. ૧૦૭૫

(૩) આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયમેઘસૂરીશ્વરજીની પ્રત પરથી

૪૭ સમ્યક્ત્વ ૫૨-સ્થાન સ્વરૂપની ચોપઈ

(૧) પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજીની કવિતા સ્વહસ્તાક્ષરની પ્રત
 પત્ર ૪ થી ૭ (પ્રથમના ત્રણ પત્ર નથી)

(૨) મુનિ જશવિજયની પત્ર ૧ દાં નં. ૧૨૬૧ કે જેમાં
 ઢોરે ઢોરે સંસ્કૃતમાં ટિપ્પણો લખ્યા છે તે આ પુસ્તકમાં
 મૂકેલાં છે.

(૩) છાપેલ જૈન કથારત્નકાશ ભાગ

૪૮ શ્રી દિક્ષપટ ચોરાશી બોલ—મુનિ જશવિજયજીની પ્રત
 —મો. ક. રેમાઈ.

૩૨ તપાગચાર્યની સજ્જાય	આચાર્ય વિજયમેધમૂરી-
શ્વરજી તરફથી મળેલ
હસ્તલિખિત પ્રતિઓ
પરથી
૩૩ સમકીત સુખસલીની સજ્જાય	
૩૪ ગુણસ્થાનક સજ્જાય	
૩૫ વૃંધાની સજ્જાય	

૩૬ ચાર આહારની સજ્જાય—

(૧-૨) અનદાવાદ વિદ્યાશાળાનાં ભં. દા. નં. ૪૫, પ્રત નં.-૧,
તથા દા. નં. ૪૫, પ્રત નં. ૫.

૩૭ સંયમશ્રેણિ વિચાર સજ્જાય—

- (૧) કવિના સમયની મારી પાસેની પ્રત.
(૨) અનદાવાદ વિદ્યાશાળા ભં. દા. નં. ૩૯, પ્રત નં. ૭૬.
(૩) લીંબડી આ. ક. ભંડારની પ્રત.

૩૮ ચતિધર્મ ખત્રીશી-મુંબઈ ઝોડીજી ઉપાધ્યયની પ્રત નં. ૧૨૨૮.

૩૯ સમતા શતકે (૧) પાટણની એક પ્રત.

૪૦ સમાધિ શતકે (૨) મુંબઈ ઝોડીજી ઉપાધ્યય પ્રત નં. ૬૭૭.
(૩) મુનિ જયવિજયની પ્રત પત્ર ૬ ની પૃથ્વી
નં. ૮૧, નં. ૧૩ 'સંવત ૧૯૦૧ ના
વર્ષે' અસાદ માસે કૃષ્ણપક્ષે તિથે
સે. શુક્રવાર સંજિતંગ ભોજન વસંત
પાનાચંદ પંનાચંદ દાંકર જન અમુલક.

૪૧ સમુદ્રવહાણ સંવાદ—

(૧) ખેડાની પત્ર ૭ની મુંદર પ્રત મારી પાસે છે તે પરથી
તેની અંતે 'પંડિત શ્રી શ્રી દેવવિજય શિખ્યાદિ મુનિ
સક્તીવિજયસપત' પંનાચંદ.

(૨) શ્રી હુદ્દિસાગરકૃત ભજન પદ સંગ્રહ.

૪૨ અગ્યાર ગુણધર નમસ્કાર—મુનિ જયવિજય પાસેની એક
કોટેક પ્રત પત્ર ૧ ની.

- ૧૪ ૫૭૬ ૧૨૭ મહાકાવ્યે મંડન સ્તવન.
 ૧૫ " ૧૨૮ ઉત્તરપુર મંડન શ્રી
 શાંતિનાથ જિન સ્તવન.
 ૧૬ " ૧૩૦ શ્રીકલ્હરા પાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન (પાસળ હો પ્રભુ પાસ કલ્હારા દેવ)
 ૧૭ " ૧૩૧ આંતરોલીમંડન શ્રી વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે (વાસુપૂજ્ય જિનરાજ વિરાજે)
 ૧૮ " ૧૪૧ શ્રી નેમ રાજુલ ગીત (૬) (રાજુલ જોવાઈ સુવંદુ સયાનીરે)
 ૧૯ " ૧૪૫ શ્રી ઋષભદેવ જિન સ્તવન. (ઋષભ જિનરાજ સુજ આજદિન અતિ બહો)
 ૨૦ " ૧૫૨ આધ્યાત્મિક પદ (પવનદે કરે તોલ ગગન કેા કરે મોલ)
 ૨૧ " ૧૫૫ " (શિવસુખ આહો તો બળે ધરમ ભેનૈક સાર)
 ૨૨ " ૧૭૮ હરિઆલી (કહિયો પંડિત ! દ્રાણુ જો નારી, વીસ વરસની
 અવસિ વિચારી)
 ૨૩ " ૨૯૯ શ્રી ઇક્ષ્વૃતિભાસ (પહેલો ગણુધર વીરતો)
 ૨૪ " ૩૦૦ શ્રી અગ્નિભૂતિભાસ (જોખર ગામ સમુદ્ધ)
 ૨૫ " ૩૦૦ શ્રી વાણુભૂતિભાસ (નોભે ગણુધર સુઝ મન વસ્ત્રો)
 ૨૬ " ૩૦૧ શ્રી વ્યક્ત " (ત્રોયો ગણુધર વ્યક્ત તે વંદિછ)

આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ પૂર્વે અસુદ્રિત કૃતિઓની નોંધ—

- ૧ ૫૪ ૮૪ શ્રી નેમિતાય જિન-સ્તવન. (૫૭ દરિશન દીકું અમૃત મીકું લાગેરે આદવણ)
- ૨ " ૬૩ શ્રી પાર્શ્વનાથ " (નયરી વારાણસી બાણીયે હો, અશ્વસેન કુલાયંદ)
- ૩ " ૬૮ શ્રી જોડી " (જોડી પ્રભુ ગાજઈરે, ઠકુસાઈ છાજઈરે)
- ૪ " ૬૯ શ્રી ચિંતામણી " (શ્રી ચિંતામણિ પાર્શ્વજીરે, વાત સુણો એક મોરી રે)
- ૫ " ૧૦૫ રાજનગર મંડનશ્રી મહાવીર " (શ્રી વર્ધમાન જિનરાજીયારે, રાજનગર શણગાર રે)
- ૬ " ૧૦૮ " " (સમરીઅ સરસ્વતી વરસતી વચન સુધા ધણી રે)
- ૭ " ૧૧૦ " " (સણુ સણુ સનેહીરે, સાણિયા ત્રિશલાનંદન આરદાસ રે)
- ૮ " ૧૧૨ શ્રી સીમંધર જિન સ્તવન. (શ્રી સીમંધર સ્વામસ્તુળ, શ્રી ઝેયાંસકુમાર)
- ૯ " ૧૧૩ તારંગમંડન અજિતનાથ " (આનંદ અધિક ઉચ્છાલ ધરી દિક્ષમાં ધણો હો લાલ ધરી દિક્ષમાં ધણો)
- ૧૦ " ૧૧૮ કુમતિકતા ઉન્મીલન સ્તવન. (ભરતાદિક ઉદ્ધારજ કીધો શત્રુજય મોઝાર)
- ૧૧ " ૧૧૯ સામાન્ય જિન સ્તવન. (પ્રભુ મેરે ગયેસી આય બની)
- ૧૨ " ૧૨૫ શ્રી અભિનંદન જિન સ્તવન. (સમવસરણુ જિનરાજ વિરાજે)
- ૧૩ " ૧૨૬ શ્રી સુપાર્શ્વનાથ જિન સ્તવન. (સાગ્રો દેવ સુપાસજીરે સાહિળ ! પું સુલતાન)

શુદ્ધિદર્શન

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪	૨૧	સુજ	સુજ
૫	૫	૦નજરે	૦નજરે
૭	૧૧	મિસી	મસી
૧૦	૮	શીશ રે	શીશ રે
૧૦	૯	જગરીશ રે	જગરીશ રે
૨૧	૬	પ્રતિ	પ્રીત
૨૧	૧૦	ખાક્ષ	ખાંક્ષ
૨૨	૧૨	અભિતંદન	અભિનંદન
૨૩	૪	સુમતિનાથ	સુમતિનાથ
૩૩	૬	હિમગ	હિમંગ
૩૭	૧૬	કચનવાન	કચનવાન
૪૩	૪	આસિય	આસિય
૫૭	૧૫	જનનનો	જનનનો
૫૮	૫	ધાતકીખંડ	ધાતકીખંડ
૬૦	૧૭	સુજ	સુજ
૬૦	૨૦	ધાતકીખંડ	ધાતકીખંડ
૬૪	૧	મલાવતીનો	પલાવતીનો
૭૪	૧ થી ૫	સંભવ જન સ્તવન સ્તવનની શુદ્ધિદર્શનમાં છેલ્લે આપ્યા મુજબ સમજવી	
૭૮	૧૬	દંડ રે	દંડ રે
૮૧	૧૧	છટા	છટા
૧૦૮	૨૨	મજ	મુજ
૧૧૭	૫	નક્ષત	નૈક્ષત
૧૨૧	૯	જન	મુન

૨૭	પૃષ્ઠ ૩૦૨	શ્રી સુધર્માસ્વામીબુતિભાસ	(આવે આવે ધરમના મિત્રાણ)
૨૮	"	૩૦૪ સાધુવંદના દાલ ૮	(‘મણસુ’ શ્રી અમલાદિ જિનેસર)
૨૯	"	૪૧૩ ૪૫ આગમના નામની સબ્દાચ	(અંગ હંચાર તે બાર છપાંચ)
૩૦	"	૪૨૮ ચાડયા પડયાની સબ્દાચ	(ચાડયા પડયાનો અંતર સમજી)
૩૧	"	૪૩૪ અમતવેલિ નાની સબ્દાચ	(મિતનમાન અજુઆલને, ટાલને મોઢ સંતાપર)
૩૨	"	૪૩૯ શ્રી જિનપ્રતિમા સ્થાપના સબ્દાચ	(જિન પ્રતિમા વંદન દોસે)
૩૩	"	"	(સત્તર ભેદ પૂજ સાભલી સ્યુ ક્રમતિ । જગદધિ)
૩૪	"	"	(પંચ મહાવ્રતતણીરે ચારિ, ત્રિવિધ ત્રિવિધ ને બાપી)
૩૫	"	૪૪૫ સમગ્રીત સુખલડી સબ્દાચ	(ચાળે નર સમક્રિત સુખલડી)
૩૬	"	૪૪૬ ગણસ્થાનક	(હોયે મિશ્યાત્વ અભવ્યને, કાળ અનાદિ અનંતારે)
૩૭	"	૪૪૭ વૃણકાની સબ્દાચ	(સાધુજીને વૃણકું વહોરાવીયુંજી)
૩૮	"	૫૧૬ ૧૧ ગણુધર નમસ્કાર	(પહિસા ગણુધર ઈશ્વરતિ વસુભતિ મસ્કાર)
૩૯	"	૫૧૯ શ્રી જિનગીત	(મેરે સાહિબ વૃમહિ હો, જીવન આધાર)
૪૦	"	૫૨૦ શ્રી વર્ધમાન જિન સ્તવન	(સરસતિ સામિશી પાત્રે લાગે) :

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૪૫	૧૧	માનો	માને
૨૪૫	૪	અદ્રક	અદ્રક
૨૪૬	૧૫	બહુશ્રુત	બહુશ્રુત
૨૫૧	૧૭	જિનશાસન	જિનશાસન
૨૬૧	૬	અબહુશ્રુત	અબહુશ્રુત
૨૬૨	૯	એનો	એકનો
૨૬૮	૪	આતમભાવ હિંસનથી	આતમભાવ હિંસનથી
૨૬૮	૧૯	યુત	યુત
૨૭૦	૬	આધાકર્માદિક	આધાકર્માદિક
૨૭૧	૨	મસ્લને	મસ્લને
૨૭૩	૯	શુભક્રિયાચક્રી	શુભક્રિયાચક્રી
૨૭૫	૯	ઉપદેય	ઉપદેય
૨૭૮	૫	વહે	લહે
૨૭૮	૧૮	ગીતરચનો	ગીતરચનો
૨૭૯	૮	તીવરંભ	તીવરંભ
૨૮૦	૮	ભવવિરતિ	ભાવવિરતિ
૨૮૦	૨૦	સોલઓએ	સોલમોએ
૨૮૧	૧	ગથાનુ	ગાથાનુ
૨૮૧	૭	આચયુ'	આચયુ'
૨૮૨	૩	આલોચણુ'	આલોચણુ'
૨૮૩	૧૪	ગુણી	ગુણી
૨૮૫	૫	વહીને	લહીને
૨૮૬	૩	ફેપ	ફેપ
૨૮૮	૨૦	નિર્મથ	નિર્મથ
૨૯૦	૬	માર્ગ	માર્ગ
૨૯૫	૧૦	આનંદનધન	આનંદધન

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૨૧	૧૦	વિયથ	વિષય
૧૫૬	૨૧	આશાતના	આશાતના
૧૬૧	૬	એહવા	એહવા
૧૬૧	૨૧	પચ્છિ	પચ્છિમ
૧૬૬	૧૪	દાળડા	દાળડા નં. ૪૫ પ્રા
૧૬૭	૧૯	પેખવેરે	પેખવેરે
૧૬૮	૨	નિશ્ચય	નિશ્ચય
૧૬૯	૪	થાયો	થાયે
૧૬૯	૫	ખાઓ	ખાએ
૨૦૩	૮	છાડો	છાડો
૨૦૪	૨	સમાચારી	સામાચારી
૨૦૭	૭	ધટે	ધટે
૨૦૭	૧૫	વચ્ચમે	વચ્ચને
૨૦૮	૯	વિયથાને	વિનયીને
૨૦૯	૩	પરિણીત	પરિણીત
૨૧૫	૭	આત્મમ.	આત્મમ.
૨૨૧	૧૩	નિર્ધન્ય	નિર્ધન
૨૨૩	૨	લજ્જાદિકથી	લજ્જાદિકથી
૨૨૬	૧૮	તજ્જતે	પજ્જતે
૨૩૦	૩	સંદેહે	સંદેહ
૨૩૫	૬	દશવકાલિકે	દશવેકાલિકે
૨૩૫	૧૬	મલ્લળ	મલ્લળ
૨૪૩	૧૯	અતપરિઅહ	શ્રુતપરિઅહ
૨૪૪	૫	અથ	અન્ન
૨૪૪	૧૫	નિયાથે	નિશાથે
૨૪૫	૯	ગણનાધિક	ગણનાધિક

પાના નં.	લીલી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૬૧	૭	ચુત	ચુત
૩૬૩	૩	ચતર	ચૈતર
૩૬૭	૯	ઉલ્લસે	ઉલ્લસે
૩૬૮	૧૪	રાતનો	રાતિનો
૩૬૯	૯	સતલ	સતભ
૩૭૦	૫	અતિચારથી	અતિચારની
૩૭૦	૧૧	પડિલેલ થી	પડિલેલથથી
૩૭૬	૩	ઉસ્સારાનો	ઉસ્સાસનો
૩૮૧	૯	ઉપચાગ	ઉપચાગ રે
૩૮૨	૧૮	ઉપાર	ઉપરિ
૩૯૧	૫	જિભાટી રે	જિભાટી રે,
૩૯૩	૧૨	આખરે	આખે રે
૩૯૩	૨૧	રીસે રે.	દીસે રે. ૫ હરી.
૩૯૫	૫	નહિ-	નહિછ-
૩૯૬	૮	વૃમ	વૃઝ
૩૯૬	૧૧	આછેલ	અછેલ
૩૯૮	૭	લેધિ	લેધિ
૩૯૮	૧૧	અચિચાર	અતિચાર
૪૦૦	૯	સાભ ૧	સાંભલો
૪૦૨	૩	હર્ષસું છ	હર્ષ સું છ
૪૦૩	૧૧	એગુચુતરા, ૨ ૨૩	એગુચુતરા, ૨ અછેચુતરા ૨૩
૪૦૫	૪	સુહાય રે;	સુહાયા રે;
૪૦૫	૧૧	કલ્યાણ	કલ્યાણ
૪૦૬	૨૨	સામયિક	સામાયિક
૪૧૩	૧૭	ઉલ્લા	ઉલ્લાસ
૫૧૫	૧૧	અત	અત

પાના નં.	લીલી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૦૩	૧૪	તરિ	તારિ
૩૦૪	૧૫	વઈરાગી,	વઈરાગી લાગી,
૩૦૫	૧૪	ભદ્રા	ભદા
૩૦૬	૧૭	વિણિ	વિખિણિ
૩૧૨	૨	અણુ દરકિખય	આણુ દરકિખય
૩૧૫	૯	કુવ્વાલયા	કુવ્વલયા
૩૧૭	૧૦	સમકિનદાયક	સમકિતદાયક
૩૧૯	૧	સ્વાધ્યાય	સ્વાધ્યાય
૩૨૩	૩	સામે	સાતમે
૩૨૪	૬	પાયમુ	પાંચમુ
૩૨૫	૧૦	ભવ	ત્રીને ભવ
૩૨૬	૧૬	દળ	દાળ
૩૩૦	૧૦	જૂજૂઆ	જૂજૂઆ
૩૩૭	૧૩	ભેલીડા	ભોલીકા
૩૪૨	૧૬	ગણુ ૨	ગણાં ૨
૩૪૨	૧૬	કર્થો	કર્થો
૩૪૩	૧૧	ભયાદિકૃષ્ણ	ભયાદિકૃષ્ણ
૩૪૫	૨૧	કિંયાક	કિંપાંક
૩૪૮	૧	૪૪૮	૩૪૮
૩૪૯	૪	ખાતના	ખાતના
૩૫૧	૧૯	માનાં	માનો
૩૫૩	૩	પીવક	પીવત
૩૫૪	૭	કલ્પ	કલ્પું
૩૫૬	૧૧	તાલ	તાણે
૩૬૦	૧૫	-સિદ્ધોષ-	-સિદ્ધોષ-
૩૬૦	૧૫	વિલમ્બઃ	વિલમ્બઃ

પાના નં.	લીલી નં.	અમુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૯૦	૨૨	ઘેલ રો	ઘેલરો
૪૯૨	૧૨	હિ ખલવતો	હિ એ ખલવતો
૪૯૨	૧૮	જલ જલ	જલ
૪૯૨	૨૨	ખ પે	ખ પે
૪૯૪	૧૮	જગવતી	જગાવતી
૫૦૨	૯	ધુરધુરે,	ધુરધુરે,
૫૦૨	૧૭	ધુમરમાં	ધુમરમાં
૫૦૩	૧૯	લે રૂછે	લે છે
૫૧૦	૨૨	ગને	ગથે
૫૧૦	૨૨	ણયો	ભયો
૫૧૧	૫	અંસુર	અંસુક
૫૧૨	૧૩	વિસ્તા	વિસ્તારે
૫૨૭	૯	આમાથી	અમાથી
૫૨૭	૧૫	શાસ્ત્રા	શાસ્ત્રા
૫૨૯	૧૬	દે;હી	દેહી
૫૩૦	૧૩	કાંઈ	કાંઈ
૫૩૧	૨૧	માનમાં	માનતાં
૫૩૩	૧૨	અજોગર	અજોગર
૫૩૭	૨	આણુ	આણા
૫૩૯	૧૬	અત	શ્રુત
૫૪૦	૨	અતવૃદ્ધ	શ્રુતવૃદ્ધ
૫૪૩	૧૩	વાવક	ભાવક
૫૪૬	૧૫	નરમ હિ	નરમાંહિ
૫૫૫	૧૪	ન્યાયેન	ન્યાયેન
૫૫૬	૨૦	ચલતાં	ચલતો

पाना नं.	सीटी नं.	अशुद्ध	शुद्ध
४१६	३	रंयन	कंयन
४१६	३	पथभिथे	परभिथे
४१७	११	थापे	थापे कुभत
४१८	४	नि तो	निरतो
४१८	११	कक्षपत	कक्षित
४२३	८	परपर	परपर
४२५	२०	लि	वि
४२६	१२	स्फोट-	स्फोट
४२६	१५	निषिष्टाः	निषिष्टाः
४२७	१२	विस्फुर योगं	विस्फुरदुपयोगं
४२८	१४	भेक्षणीया	भेक्षणीया
४२९	१५	कैलनु	कैलनु
४३०	२१	गाथत्ओ	गाथाओ
४४२	१२	अधि	अधी
४४४	४	आवर्त्तं	आवर्त्तं
४४४	४	यिहू	यिहू
४४५	१७	दुःभी-	दुःभ
४५८	४	अध;	अध;
४६०	८	अतली	अतली
४६९	७	निर्ग्रथ.	निर्ग्रथ.
४७२	१९	भार	सार
४७५	४	भवि	भवि
४७९	११	भ'हो	भ'हो
४८०	१३	भाक्षतः	भाक्षता
४९७	४	कहिन	कहिन

શ્રી સંભવનાથ ભગવાનનું સ્તવન

(રાગ ગોડી) [૫૬-૪૪]

સંભવ જિન જય નયન મિલ્યો હો.

પ્રકટે પૂરવ પૂણ્ય કે અંકુર;

તણ થેં દિન મોહે સક્ષ વલ્યો હો.

અપ્પ થેં વિષય પંક કલન-મેં;

ખોહર ખોહર નહીં બહિં કલ્યો હો. ૧. સં

અંગનમે અમિયેં મેહ વૂઠે,

જન્મ તાપકે વ્યાપ ગલ્યો હો;

[આ સ્તવન દરેક સ્થાને સાડાચાર કડીમાં જપાયું છે જેમાં પહેલી કડી અડધી છે. જ્યારે ડહેલાના ઉપાગ્રયની એક હ. સિ. પ્રતમાં પૂરું પાંચ કડીનું આ સ્તવન મળે છે. જે શાંતિ સૌરભમાં જપાયું, તેમાંથી જે ખૂટતી અડધી કડી મળી આવી તે બ્લેક ટાઈપમાં ઉમેરીને અહીં આપી છે. આ મુજબ પેજ ૭૪, ૭૫ ઉપર આપેલ સ્તવનમાં અડધી કડી ઉમેરી આગળની કડીઓમાં જ્યાં ૧, ૨, ૩, ૪ નંબર આપ્યા છે તેને સુધારીને અનુક્રમે ૨, ૩, ૪, ૫ સમજવા.]

પાના નં.	લીટી નં.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૫૭	૫	ઐનુગત	અનુગત
૫૫૭	૮	અનુપાદાનતા	અનુપાદાનતા
૫૫૭	૧૫	દોષ	દોષ
૫૫૭	૧૬	રાગદિકં	રાંગાદિકં
૫૫૮	૭	ત્રે	ત્રે
૫૫૮	૮	સમભાવે	સમભાવે
૫૫૮	૧૯	રૂચે	રૂચે ને
૫૫૮	૨૨	રામેન	રામેન
૫૫૯	૧૧	ટકે	ટકે
૫૫૯	૧૧	કરમનો	કરમનો
૫૫૯	૧૭	વસ્ત્રાયાં	વસ્ત્રાયાં
૫૫૯	૨૦	અનાદિ	અનાદિ
૫૬૦	૫	ભંત	ભંત
૫૬૧	૨૧	નિત્ય	નિત્યા
૫૬૩	૫	સ્થે	સ્થે
૫૬૬	૨૬	ફમાં	ફમાં
૫૬૯	૧૦	દંખેણ	દંખેણ
૫૭૩	૬	નિન્દવતં	નિન્દવતં
૫૭૪	૧૪	રમુઝીવ	રમુઝાવે
૫૭૪	૧૬	દેવં	દેવે
૫૯૨	૩	ટે	ટેક
૫૯૬	૯	કથોં	કથોં
૫૯૮	૨૨	૧૮૫૭	૧૮૭૫
૫૯૯	૧૧	૧૬	૧૦૬
૬૦૪	૯	પાટક	

